

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Έκθεση 2005

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΜΑΡΤΙΟΣ 2006

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
Νεοφύτου Βάμβα 6, 106 74 Αθήνα
Τηλ: 210 7233 221 - Fax: 210 7233 217
www.nchr.gr
e-mail: info@nchr.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

της Προέδρου της ΕΕΔΑ,

Ομότ. Καθηγ. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου:

Επισκόπηση της κατάστασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 2005.....	25
---	----

Μ Ε Ρ Ο Σ Α΄

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

• Ιδρυτικός νόμος της ΕΕΔΑ.....	51
• Κανονισμός της ΕΕΔΑ.....	61
• Αποστολή.....	67
• Σύμβαση.....	68
• Οργάνωση και λειτουργία.....	71
• Θέματα οργανωτικής δομής.....	72
• Συνεργασία με δημόσιες υπηρεσίες.....	73

Μ Ε Ρ Ο Σ Β΄

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

Συνοπτικός Απολογισμός του έργου της ΕΕΔΑ

α. Συνεδριάσεις της Ολομέλειας

• Ημερομηνίες και θέματα.....	77
-------------------------------	----

β. Απολογισμός των Τμημάτων

• Απολογισμός του Α΄ Τμήματος (Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων).....	79
• Απολογισμός του Β΄ Τμήματος (Κοινωνικών, Οικονομικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων).....	80
• Απολογισμός του Γ΄ Τμήματος (Εφαρμογής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στους Αλλοδαπούς).....	83
• Απολογισμός του Δ΄ Τμήματος (Πρώθισης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου).....	87

• Απολογισμός του Ε΄ Τμήματος (Διεθνούς Επικοινωνίας και Συνεργασίας).....	91
γ. Διεθνής και Ευρωπαϊκή παρουσία της ΕΕΔΑ.....	99

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ΄

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ-ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

1. Ψήφισμα της ΕΕΔΑ για την κατάργηση της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ.....	105
2. Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση (ΕΣΔΕν) 2005-2006 του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.....	109
3. Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του νομοσχεδίου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών-Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ».....	123
4. Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Ν. 3386/2005 «Είσοδος και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια».....	143
5. Πρόταση της ΕΕΔΑ επί της παρ. 5, άρθρο 64 του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας «Στρατολογία των Ελλήνων και άλλες διατάξεις».....	161
6. Ψήφισμα της ΕΕΔΑ σχετικά με τις παράνομες πτήσεις μυστικών υπηρεσιών ξένων κρατών στην Ελλάδα και με την απαγωγή και ανάκριση Πακιστανών μεταναστών.....	165
7. Ψήφισμα της ΕΕΔΑ για τη νέα Οδηγία της Ε.Ε. περί επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων-νέα μέτρα πάταξης της τρομοκρατίας.....	169
8. Ψήφισμα της ΕΕΔΑ σχετικά με το σχέδιο πρότασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την “Ανάγκη διεθνούς καταδίκης των εγκλημάτων από ολοκληρωτικά κομμουνιστικά καθεστώτα”.....	173
9. Πρόταση της ΕΕΔΑ για τη ρύθμιση Σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας.....	177
10. Απόφαση-Γνωμάτευση της ΕΕΔΑ για την εναρμόνιση οικογενειακού και επαγγελματικού βίου ενόψει και της ενσωμάτωσης στην Ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ.....	205

11. Απόφαση-Γνωμάτευση της ΕΕΔΑ σχετικά με το ζήτημα της ιατρο-φαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης των ανιθαγενών, μελών της μειονότητας της Θράκης και άλλων ειδικών κατηγοριών αλλοδαπών.....	217
12. Παρατηρήσεις-Απόφαση της ΕΕΔΑ επί του νομοσχεδίου «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας».....	231
13. Απόφαση της ΕΕΔΑ για κατάθεση πρότασης προς τις αρμόδιες ελληνικές αρχές για την επικύρωση: α) της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων, και β) του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στην Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σχετικά με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία.	273

ΜΕΡΟΣ Δ΄

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΕΔΑ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ Σ΄ ΑΥΤΗΝ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ

(Άρθρο 6, παρ. 1 του νόμου 2667/1998, ιδρυτικού της ΕΕΔΑ)

• Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.....	305
• Υπουργείο Εξωτερικών.....	323
• Υπουργείο Δικαιοσύνης.....	329
• Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.....	349
• Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.....	361
• Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.....	367
• Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας & Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης.....	411

ΜΕΡΟΣ Ε΄

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2005

Συμμετοχή της ΕΕΔΑ σε Εθνικά, Ευρωπαϊκά και Διεθνή Συνέδρια: εισηγήσεις, παρεμβάσεις και συμπεράσματα

1. 61 ^η Σύνοδος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, Γενεύη, Palais des Nations, 12-15.04.2005.....	423
• Εισαγωγικό σημείωμα.....	425

• Έκθεση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Η.Ε. με τίτλο "Αποτελεσματική Λειτουργία των μηχανισμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Εθνικές Επιτροπές και περιφερειακές συμφωνίες" (στην αγγλική)	427
• Εισήγηση της κας Χ. Δίπλα στην 61 ^η Σύνοδο με θέμα τις δραστηριότητες της ΕΕΔΑ (στην αγγλική).....	432
• Έκθεση της 16 ^{ης} Συνάντησης του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ICC) (στην αγγλική)	435
• Πρακτικά συνάντησης των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στην αγγλική).....	445
2. Συνέδριο της Ιρλανδικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με θέμα: «Σχέδιο της Διεθνούς Σύμβασης για την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με αναπηρίες-Αποτελεσματικός και καινοτόμος μηχανισμός παρακολούθησης της Σύμβασης», Δουβλίνο, 16.04.2005	
• Εισαγωγικό σημείωμα	451
• Κείμενο των Ευρωπαϊκών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προς την ad hoc Επιτροπή των Η.Ε. για το σχέδιο Διεθνούς Σύμβασης για την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με αναπηρίες (στην αγγλική).....	453
• Εισαγωγικό σημείωμα	456
3. Παρουσίαση Έκθεσης πεπραγμένων ΕΕΔΑ για το έτος 2004, Αθήνα 29.06.2005	
• Ενημερωτικό σημείωμα	481
• Ενημερωτικό σημείωμα	483
4. Διάσκεψη για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα: Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής στην Ιρλανδία της πρώτης φάσης του Παγκόσμιου Προγράμματος Δράσης του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα 2005-2007, Δουβλίνο, 20.10.2005	
• Εισαγωγικό Σημείωμα	485
• Παρατηρήσεις ΥΠΕΠΘ επί του σχεδίου δράσεως της πρώτης φάσης 2005 - 2006 του Παγκόσμιου Προγράμματος του Ο.Η.Ε. για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα.....	487
• Σχέδιο δράσης της πρώτης φάσης (2005-2007) του Παγκόσμιου Προγράμματος του Ο.Η.Ε. για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (στην αγγλική)	490
• Σχέδιο δράσης της πρώτης φάσης (2005-2007) του Παγκόσμιου Προγράμματος του Ο.Η.Ε. για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (στην αγγλική)	493

5. Συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Παρίσι, 25.11.2005	523
• Εισαγωγικό σημείωμα.....	525
• Συμπεράσματα της συνάντησης (στην αγγλική)	526
6. Συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Κοπεγχάγη, 2.2.2006.....	537
• Εισαγωγικό σημείωμα.....	539
• Συμπεράσματα της συνάντησης (στην αγγλική).....	540
• Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου για την ελευθερία της έκφρασης και τον σεβασμό των θρησκευτικών πεποιθήσεων (στην αγγλική).....	549

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

1. Συμβολή της ΕΕΔΑ στη δημιουργία Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Fundamental Rights Agency)	553
• Εισαγωγικό Σημείωμα.....	555
• Κοινή θέση του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ίδρυση Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (στην αγγλική).....	556
2. Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στο σχέδιο εγχειριδίου για τις Εθνικές Επιτροπές Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με θέμα: "AIDS και Ανθρώπινα Δικαιώματα" (πρωτοβουλία ΟΗCHR και UNAIDS)	561
• Κείμενο παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ (στην αγγλική)	563
3. Ερωτηματολόγιο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR) σχετικά με δράσεις πρόληψης παραβιάσεων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από τη χρήση ελαφρών όπλων.	569
• Απάντηση της ΕΕΔΑ και Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (στην αγγλική).....	571

4. Απάντηση της ΕΕΔΑ προς την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR) στο θέμα των μέτρων που έχει λάβει η Ελλάδα για το δικαίωμα στην αντίρρηση συνείδησης και για τον θεσμό της εναλλακτικής πολιτικής-κοινωνικής υπηρεσίας.....	587
• Απάντηση της ΕΕΔΑ (στην αγγλική).....	589
• Επιστολή της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR) προς ΕΕΔΑ.....	593
5. Μεταρρύθμιση των οργάνων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και των μηχανισμών παρακολούθησης της εφαρμογής των συμβάσεων των Ηνωμένων Εθνών.	595
• Σχέδιο κοινής θέσης του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προς την κα L. Arbour, Ύπατη Αρμοστή των Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σχετικά με την μεταρρύθμιση των μηχανισμών παρακολούθησης της εφαρμογής των συμβάσεων των Ηνωμένων Εθνών (στην αγγλική).....	597
• Επιστολή του Προέδρου του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κ. M. Kjaerum, προς την κα L. Arbour, Ύπατη Αρμοστή των Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σχετικά με την μεταρρύθμιση των οργάνων των Η.Ε.....	601
6. Καταλληλότητα και επάρκεια της χρήσης «Διπλωματικών Διασφαλίσεων για την έκδοση σε τρίτες χώρες υπόπτων τρομοκρατικών ενεργειών».	603
• Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί της Έκθεσης το κ. Wolfgang S. Heinz (Γερμανικό Ινστιτούτο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου) με θέμα «Ανθρώπινα Δικαιώματα και χρήση Διπλωματικών Διασφαλίσεων για την έκδοση σε τρίτες χώρες υπόπτων τρομοκρατικών ενεργειών» (στην αγγλική).....	605
• Απόσπασμα από κείμενο της Διευθύνουσας Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα «Ανθρώπινα Δικαιώματα και χρήση Διπλωματικών Διασφαλίσεων για την έκδοση σε τρίτες χώρες υπόπτων τρομοκρατικών ενεργειών» (στην αγγλική).....	607

ΜΕΡΟΣ Ζ΄

ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

1. Μεταρρύθμιση των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών.....	613
• Ψήφισμα της ΕΕΔΑ για τη μη κατάργηση της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Ηνωμένων Εθνών (στην αγγλική)	615
• Απάντηση του Υπουργού Εξωτερικών της Γαλλίας (στην γαλλική).....	617
• Απάντηση του Υπουργείου Εξωτερικών της Ολλανδίας (στην αγγλική).....	621
2. Σχέδιο Οδηγού Διασφάλισης Ποιότητας στις Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης (Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης)	623
• Επιστολή της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης προς την ΕΕΔΑ.....	625
• Απάντηση της ΕΕΔΑ.....	631
3. Δημιουργία νέων χώρων κράτησης για τους υπό απέλαση αλλοδαπούς (οδός Π. Ράλλη, Άγιος Ιωάννης Ρέντης)	635
• Επιστολή της ΕΕΔΑ προς το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης	637
4. Καταστροφή του πρασίνου στον Εθνικό Κήπο	639
• Επιστολή ΕΕΔΑ προς Ν.Π.Δ.Δ. «Δήμος Αθηναίων - Εθνικός Κήπος»	641
• Απάντηση του Ν.Π.Δ.Δ. «Δήμος Αθηναίων-Εθνικός Κήπος» προς ΕΕΔΑ	643
5. Αιτήματα της ΕΕΔΑ προς το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για διερεύνηση θεμάτων περί (α) Παροχής πληρεξουσιότητας σε δικηγόρο από πρόσωπα που αιτούνται τη χορήγηση ασύλου και (β) Εξαφάνισης παιδιών στην Ελλάδα.....	647
• Επιστολή της ΕΕΔΑ προς Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.....	649
• Απάντηση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.....	653
6. Αποτέφρωση νεκρών.....	659
• Επιστολή υπενθύμισης θέσεων της ΕΕΔΑ για την αποτέφρωση των νεκρών προς την Πρόεδρο Βουλής	661
• Πρόταση της ΕΕΔΑ για την αποτέφρωση των νεκρών (2000)	662

Μ Ε Ρ Ο Σ Η ΄

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΕΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΕΣ

1. Συνάντηση αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ με εκπροσώπους της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) του Συμβουλίου της Ευρώπης, Αθήνα 28.08.2005	669
• Ενημερωτικό Σημείωμα	671
2. Συνάντηση αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ με εκπροσώπους της Τουρκικής Προεδρίας για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Αθήνα 06.09.2005	673
• Ενημερωτικό Σημείωμα	675
3. Συνάντηση της Προέδρου της ΕΕΔΑ με τον Πρόεδρο της Ινδίας στην Αθήνα, κ. Β. Balakrishnan, Αθήνα 12.09.2005.....	677
• Ενημερωτικό Σημείωμα	679
4. Συνάντηση αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ με τον Ειδικό Εισηγητή των Ηνωμένων Εθνών για την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, κ. J.M. Petit, Αθήνα 10.11.2005.....	681
• Ενημερωτικό Σημείωμα	683
• Δήλωση του Ειδικού Εισηγητή κ. J. M. Petit (στην αγγλική)	684
5. Συνάντηση αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ με στελέχη του γραφείου του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. M. Jeager και κας S. Rautio, Αθήνα 01.12.2005.....	687
• Ενημερωτικό Σημείωμα	689
6. Συνάντηση της Προέδρου της ΕΕΔΑ με τον π. Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και Πρόεδρο της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αιγύπτου, καθηγ. Boutros-Boutros Ghali, Αθήνα 24.01.2006.....	691
• Ενημερωτικό σημείωμα	693

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

I. Εισήγηση Παρέδρου Συμβουλίου της Επικρατείας, κ. Δ. Ι. Μακρή με τίτλο «Η αποτελεσματικότητα της διοικητικής εξετάσεως αιτημάτων παροχής πολιτικού ασύλου – Αξιολόγηση της ποιοτικής δράσεως της Διοικήσεως σε αντικείμενο διεθνούς ενδιαφέροντος».....	697
II. Έκθεση της Ελλάδας για την εφαρμογή του Προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης «Παιδεία της Δημοκρατίας» (στην αγγλική).....	719
III. Οδηγία 2002/58/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Ιουλίου 2002 σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών	745
IV. Οδηγία 2006/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2006 σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (κατάργηση της Οδηγίας 2002/58/EK) [στην αγγλική].....	773

TABLE OF CONTENTS

p.

INTRODUCTION

by the GNCHR President,

Professor Emerita Alice Yotopoulos-Marangopoulos:

Review of the state of human rights in 2005.....	25
--	----

PART A

LEGAL FRAMEWORK AND ORGANISATIONAL STRUCTURE OF GNCHR

• Law 2667/1998 establishing GNCHR, as amended by article 15 of Law 2790/2000, article 18 of Law 3051/2002 and article 23 of Law 3156/2003.....	51
• GNCHR Statutes.....	61
• Mandate.....	67
• Membership.....	68
• Organisation and operation of GNCHR.....	71
• Issues related to the organisational structure of GNCHR.....	72
• Co-operation with public authorities.....	73

PART B

BRIEF PRESENTATION OF THE WORK OF GNCHR

Report on the work of GNCHR	
a. GNCHR Plenary Sessions.....	77
b. Reports of the GNCHR Sub-Commissions	
• Report of the First Sub-Commission (Civil and Political Rights).....	79
• Report of the Second Sub-Commission (Social, Economic and Cultural Rights).....	80
• Report of the Third Sub-Commission (Application of Human Rights to Aliens).....	83
• Report of the Fourth Sub-Commission (Promotion of Human Rights).....	87
• Report of the Fifth Sub-Commission (International Communication and Co-operation).....	91
c. International and European Presence of the GNCHR.....	99

PART C

RESOLUTIONS, OPINIONS AND POSITIONS OF THE GNCHR

1. Resolution on the abolition of the U.N. Commission on Human Rights.....	105
2. Recommendations on the Draft National Plan for Social Inclusion (NPSI) 2005-2006 of the Ministry of Employment and Social Protection.....	109
3. Observations on the Bill presented by the Ministry of Justice concerning “the protection of personal data and privacy in the electronic communications sector (incorporation of Directive 2002/58/EC)”	123
4. Observations on Law 3386/2005 entitled “Entry and residence of third country nationals on Greek territory”	143
5. Proposal regarding par.5, art.64 of the Bill entitled “Enlistment in the Greek Armed Forces and other provisions”	161
6. Resolution regarding foreign secret services related flights in and out of Greece and the abduction and interrogation of Pakistani immigrants.....	165
7. Resolution regarding the new EU Directive for the processing of personal data – new measures for the suppression of terrorism.....	169
8. Resolution regarding the Council of Europe proposal for a Resolution on the “Need for international condemnation of the crimes committed by totalitarian communist regimes”	173
9. Proposal on State-Church relations	177
10. Resolution concerning the reconciliation between professional and family life, in view of the incorporation of EU Directive 73/2002 into Greek legislation.....	205
11. Medical cover and hospitalization of non-nationals, members of the Minority of Thrace and other categories of aliens	217
12. Observations-Resolution on the Bill concerning “violence within the family”	231
13. Resolution regarding the proposal to the relevant Greek authorities to ratify: a) the CoE Convention on Action against Trafficking in Human Beings, and b) the Additional Protocol to the UN Convention on the Rights of the Child, on the sale of children, children’s prostitution and children’s pornography	273

PART D

REPORTS SUBMITTED TO GNCHR BY ITS MEMBER MINISTRIES
ON THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN THEIR DOMAIN
(article 6 para 1 of Law 2667/1998 establishing GNCHR)

• Ministry of Interior, Public Administration and Decentralisation.....	305
• Ministry of Foreign Affairs	323
• Ministry of Justice.....	329
• Ministry of Public Order	349
• Ministry of Education and Religious Affairs	361
• Ministry of Employment and Social Security	367
• Secretariat General of Communication & Secretariat General of Information.....	411

PART E

TEXTS OF CONFERENCES HELD IN 2005

GNCHR participation in National, European and International
Conferences: recommendations, statements
and concluding observations

1. 61 st Session of the United Nations Commission on Human Rights, Geneva, Palais des Nations, 4-15.04.2005	423
• Introductory Note	425
• Report of the U.N. Commission on Human Rights entitled: "Effective Use of Human Rights Mechanisms: National Commissions and regional agreements" (in English)	427
• Statement by Prof. H. Dipla at the 61 st Session of the UNCHR on GNCHR activities (in English).....	432
• Report of the 16th Session of the International Co-ordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights, Geneva 14 - 15 April 2005.....	435
• Minutes of the Meeting of the European National Commissions for the Promotion and Protection of Human Rights (in English)	445
2. Conference of the Irish Human Rights Commission on the subject of a " Plan for a Comprehensive and Integral International Convention for the Protection and Promotion of the Rights and Dignity of Persons with Disabilities – Treaty monitoring options of the Convention", Dublin, 16.04.2005.....	451
• Introductory Note	453

• Concluding Observations of the Seminar: Text of the European National Human Rights Institutions addressed to the UN Ad Hoc Committee on a Comprehensive and Integral International Convention for the Protection and Promotion of the Rights and Dignity of Persons with Disabilities (in English).....	456
3. Presentation of the GNCHR 2004 Report, Athens, 29.06.2005	481
• Introductory Note	483
4. Conference on Human Rights Education: Presentation of the results of the first phase of the implementation of the UN World Program of Action on Human Rights Education 2005-2007, Dublin, 20.10.2005.....	485
• Introductory Note	487
• Observations of the Ministry of National Education and Religious Affairs regarding the first phase of the UN Plan of Action on Human Rights Education 2005-2007 (in English)	490
• Plan of action for the first phase (2005-2007) of the UN World Programme for Human Rights Education (in English)	493
5. Meeting of the European co-ordinating committee of National Human Rights Institutions, Paris, 25.11.2005	523
• Introductory Note	525
• Concluding Observations of the Meeting (in English).....	526
6. Meeting of the European co-ordinating committee of National Human Rights Institutions, Copenhagen, 2.2.2006	537
• Introductory Note	539
• Concluding Observations of the Meeting (in English).....	540
• Resolution of the European co-ordinating committee on the freedom of expression and the respect of religious beliefs (in English).....	549

PART F

CONTRIBUTION OF THE GNCHR TO THE DRAFTING AND IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL AND EUROPEAN TEXTS

1. Contribution of the GNCHR to the creation of a European Fundamental Rights Agency.....	553
• Introductory Note	555

• Common Position of the European Co-ordinating Committee of National Human Rights Institutions on the European Commission's proposals regarding the establishment of a European Fundamental Rights Agency (in English)	556
2. GNCHR Observations on the draft Handbook for National Human Rights Institutions on HIV/AIDS and Human Rights (joint OHCHR / UNAIDS initiative)	561
• Text of GNCHR observations (in English)	563
3. OHCHR Questionnaire regarding actions for the prevention of human rights violations from the use of small arms	569
• Responses by the GNCHR and the Ministry of Public Order (in English)	571
4. GNCHR reply to the OHCHR on the issue of measures taken by Greece regarding conscientious objection and alternative social service	587
• Reply of the GNCHR (in English)	589
• Letter of the OHCHR (in English)	593
5. Reform of the UN Organs and the UN Treaty Monitoring Mechanisms	595
• Draft common position of the European Co-ordinating committee of National Human Rights Institutions to Mrs. L. Arbour, UN High Commissioner for Human Rights, regarding the reform of the UN Treaty Monitoring Mechanisms (in English)	597
• Letter of the President of the International Co-ordinating committee of National Human Rights Commissions, Mr. M. Kjaerum, to Mrs L. Arbour, UN High Commissioner for Human Rights, regarding the reform of the UN Organs (in English)	601
6. Suitability and adequacy of the use of "Diplomatic Assurances for the extradition of persons suspected of terrorist activities to third countries"	603
• GNCHR Observations on the Report of Mr. Wolfgang S. Heinz (German Institute for Human Rights) entitled "Human rights and the use of Diplomatic Assurances for the extradition of persons suspected of terrorist activities in third countries" (in English)	605
• Text of the Steering Committee for Human Rights of the Council of Europe on the issue of "Human Rights and the use of Diplomatic Assurances for the extradition of persons suspected of terrorist activities in third countries" (in English)	607

PART G

DOCUMENTS SUBMITTED TO THE GREEK AUTHORITIES
AND INTERNATIONAL ORGANISATIONS

1. Reform of the UN Organs	613
• Resolution on the abolition of the UN Commission on Human Rights (in English).....	615
• Reply from the French Minister of Foreign Affairs (in French).....	617
• Reply from the Netherlands Ministry of Foreign Affairs (in English).....	621
2. Plan for a Guide on Quality Safeguards in Psycho-Social Rehabilitation Units (Ministry of Health and Social Welfare).....	623
• Letter of the Mental Health Agency of the Ministry of Health and Social Welfare addressed to the GNCHR.....	625
• Response of the GNCHR.....	631
3. Establishment of new detention centers for aliens due for expulsion (P. Ralli Street, Aghios Ioannis Rentis).....	635
• GNCHR letter to the Ministry of Public Order.....	637
4. Deterioration of the Athens' "National Garden"	639
• GNCHR letter to the legal entity in public law "Municipality of Athens-National Garden"	641
• Response of the legal entity in public law "Municipality of Athens - National Garden"	643
5. GNCHR requests to the Ministry of Public Order, regarding: (a) The possibility of giving power of attorney to asylum-seekers, and (b) Child disappearances in Greece.....	647
• GNCHR letter to the Ministry of Public Order	649
• Reply of the Ministry of Public Order	653
6. Cremation of the dead.....	659
• GNCHR reminder of its position on the issue of the cremation of the dead, addressed to the President of the Greek Parliament and the competent parliamentary committee.....	661
• GNCHR position on the issue of the cremation of the dead (2000).....	662

PART H

MEETINGS OF THE GNCHR WITH REPRESENTATIVES OF
INTERNATIONAL ORGANISATIONS AND FOREIGN DELEGATIONS

1. Meeting of GNCHR delegation with representatives of the European Committee for the Prevention of Torture (CPT) of the Council of Europe, Athens, 28.08.05	669
• Introductory Note	671
2. Meeting of GNCHR delegation with representatives of the Turkish Human Rights Presidency, Athens, 06.09.05.....	673
• Introductory Note	675
3. Meeting of the President of the GNCHR with the Indian Ambassador in Athens, Mr. B. Balakrishnan, Athens, 12.09.05	677
• Introductory Note	679
4. Meeting of GNCHR delegation with the UN Special Rapporteur on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography, Mr. J. M. Petit, Athens, 10.11.05	681
• Introductory Note	683
• Statement of the Special Rapporteur, Mr. J. M. Petit (in English).....	684
5. Meeting of GNCHR delegation with representatives from the Office of the Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, Mr. M. Jeager and Mrs. S. Rautio, Athens, 01.12.05	687
• Introductory Note	689
6. Meeting of the President of the GNCHR with the former Secretary General of the United Nations and President of the National Commission for Human Rights of Egypt, Mr. B. B. Ghali, Athens, 24.01.06.....	691
• Introductory Note	693

ANNEXES

I. Statement by D. I. Makris, Adressor to the Council of State, The effectiveness of the administrative examination of applications for the granting of political asylum – Evaluation of the quality of the Administration’s action on an issue on international interest	697
II. Greek Report on the implementation of the programme “Education for Democratic Citizenship”, within the framework of the CoE Program on Education (in English)	719
III. Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks.....	745
IV. Directive 2006/24/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks and amending Directive 2002/58/EC (en English)	773

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

της Προέδρου της ΕΕΔΑ

Ομότ. Καθηγ. Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

της Προέδρου της ΕΕΔΑ

Ομότ. Καθηγ. Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΤΟ 2005

ΜΕΡΟΣ Α΄

Διεθνείς εξελίξεις των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
και ο αντίκτυπός τους στην Ελλάδα

I

Μια ματιά στις πρόσφατες διεθνείς εξελίξεις

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) ο/η Πρόεδρος έχει και την υποχρέωση να εκθέτει τη γενική κατάσταση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΔΑ), πράγμα που πράττω υπό τη μορφή προλόγου στην Έκθεση των ετήσιων πεπραγμένων της ΕΕΔΑ.

Όλα τα χρόνια της Προεδρίας μου, δηλαδή από την ίδρυση της ΕΕΔΑ το 2000, τον Πρόλογό μου αυτόν αρχίζω με μια γενική ματιά στα σημαντικά σχετικά με τα ΔΑ γεγονότα σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο και συνεχίζω με την έκθεση των συμβάντων στην Ελλάδα τη χρονιά που έκλεισε.

Με τη συγκριτική αυτή εξέταση επιβεβαιώνεται διαρκώς και περισσότερο η επίδραση των διεθνώς συμβαινόντων στην εξέλιξη της χώρας μας γενικά και στα ΔΑ ειδικότερα. Η συμμετοχή της χώρας μας σε διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς κρατών, η συνεργασία ΜΚΟ διεθνών και περιφερειακών αλλά και η διαρκώς συχνότερη επικοινωνία μεταξύ ατόμων και λαών είναι φυσικό να αυξάνουν, και μάλιστα ραγδαία, την αλληλεπίδραση μεταξύ των χωρών, κυρίως όμως την επίδραση των ισχυρών της Γης επί διεθνών οργανισμών και κρατών, ιδίως επί των μικρότερων και φτωχότερων.

Η χρονιά που έφυγε ήταν, όπως θα δούμε, χειρότερη και από την περσινή, για τα ΔΑ και την ειρήνη του κόσμου.

Η τρομοκρατία και η αντιτρομοκρατία συνέχισαν να προσθέτουν λόγους για τη δυστυχία των λαών.

Ο “προληπτικός” και για ψευδή αίτια πόλεμος κατά του Ιράκ συνεχίστηκε, προσλαμβάνοντας πλέον και τη μορφή του εμφυλίου πολέμου μεταξύ συνεργαζόμενων με τον κατακτητή και αντιτιθέμενων σε κάθε συνεργασία Ιρακινών. Ο θάνατος και η καταστροφή καθημερινά βασιλεύουν στο έδαφος της δυστυχισμένης αυτής χώρας.

Εξ άλλου, οι απειλές πολέμου κατ' άλλων χωρών (Συρίας και Ιράν, όπως το προβλέψαμε στην περυσινή μας Έκθεση¹) θεριεύουν. Οι μουσουλμάνοι, όμως, και οι μετανάστες, δηλαδή οι περιφρονημένοι ή περιθωριοποιημένοι από τους ισχυρούς της Γης, οργανώνουν και πραγματοποιούν τις επιθέσεις τους, σύμφωνα με τις δικές τους δυνατότητες – που ασφαλώς δεν είναι εξελιγμένα και άφθονα οπλικά συστήματα – και σύμφωνα με τις αντιλήψεις τους για τη θρησκεία, τη ζωή και το θάνατο. Και με τα οργίλα συμπλέγματα μειονεκτικής μεταχείρισης και την αίσθηση ανάγκης ενωμένης δράσης που εμείς καταφέραμε να τους γεννήσουμε.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο της αλληλοεξόντωσης το Λονδίνο υφίσταται τριπλή τρομοκρατική επίθεση στις 7 Ιουλίου 2005 από την Αλ Καΐντα και οι Γάλλοι, βραδύτερα (τέλη Οκτωβρίου 2005-αρχές Νοεμβρίου), εσωτερικές επιθέσεις, κυρίως εμπρησμούς, από μετανάστες εγκατεστημένους σε άθλιες κατοικίες.

Επί πλέον οργανωμένα σχέδια κατά των διεθνών οργανισμών, ιδίως από τους ισχυρούς της Γης, στοχεύουν στην αποδυνάμωσή τους, ιδίως του ΟΗΕ, κυρίως με κατάργηση ή συρρίκνωση σημαντικών οργάνων του, αλλά και με κωλυσιεργία στη λήψη σημαντικών αποφάσεων από τη Γ. Συνέλευση.

Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, την άλλοτε ελπίδα των ευρωπαϊκών χωρών, βαδίζει από το κακό στο χειρότερο. Όχι μόνο δεν ακολουθεί μια ανεξάρτητη και δημοκρατική πολιτική, αλλά πιέζει τα Κράτη — μέλη — ιδίως η Βρετανική Προεδρία αμέσως μετά το πλήγμα της 7^{ης} Ιουλίου 2005 –, να αποδεχθούν κανόνες (Οδηγίες κλ.) καταλυτικούς των ΔΑ.

Οι τελευταίοι χειρισμοί του κυπριακού και της εισδοχής της Τουρκίας από την Ενωμένη Ευρώπη αποτελεί όχι μόνο παραβίαση των σχετικών κανόνων και του ευρωπαϊκού κεκτημένου της Ένωσης, αλλά και μείωση της αξιοπρέπειας και του κύρους της από την ιταμή μεταχείριση που υφίσταται αυτή από μια ουσιαστικά μη ευρωπαϊκή χώρα, αναγνωρισμένη από διεθνές δικαστήριο ως βαρύτερη παραβάτρια ΔΑ, που ωστόσο έχουν οι Ευρωπαίοι αποφασίσει, παρά κάθε εξευτελισμό των καταστατικών αρχών της ΕΕ, να εισδεχθούν στους κόλπους της.

Και το απροσδόκητο: το Συμβούλιο της Ευρώπης και συγκεκριμένα η Κοινοβουλευτική Συνέλευση φαίνεται έτοιμη να προσδεθεί στο άρμα των μεγάλων παραβατών των ΔΑ και οργανωτών των διαιρέσεων μεταξύ φυλών, διαφόρων θρησκειών και πολιτικών πεποιθήσεων σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, για την επίτευξη της αρχής των μεγάλων “διαίρει και βασίλευε”. Και για τη στροφή της προσοχής των λαών από την πραγματική κατάλυση θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, που σήμερα οι ισχυροί της Γης απεργάζονται και εφαρμόζουν, σε πάθη και ρήξεις του παρελθόντος.

¹ Βλ. Έκθεση ΕΕΔΑ 2004, Πρόλογος, σελ. 26.

Στη συνέχεια θα προσεγγίσουμε πιο συγκεκριμένα τα παραπάνω και θα το πράξουμε σε συνδυασμό με τους αντίτυπους τους στην Ελλάδα.

II Αντίτυποι στην Ελλάδα

1. Η Ελλάδα, κράτος βασικά δημοκρατικό, έχει αρχίσει εδώ και λίγα χρόνια να επηρεάζεται δυσμενώς τόσο από τη γενική διεθνή ατμόσφαιρα όσο και από ρυθμίσεις ή πρακτικές διεθνείς που είτε ρητά ενσωματώνει στο δικαίικό της σύστημα είτε ανέχεται. Και ήταν αναμενόμενο να υποστεί αυτούς τους επηρεασμούς, ιδίως λόγω της συμμετοχής της στους διεθνείς και περιφερειακούς διακρατικούς οργανισμούς, στους οποίους και η ίδια ανήκει. Αλλά και λόγω των πιέσεων την ισχυρών της Γης.

Ας αρχίσουμε από τον ΟΗΕ.

Μετά το κλείσιμο των Γραφείων Πληροφοριών των ΗΕ προ διετίας στις πλείστες χώρες (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας), το 2005 ήταν το έτος οργανωμένης προσπάθειας για τη διάλυση της ιστορικής και πολύ σημαντικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ίδιου Οργανισμού. Και της αντικατάστασής της από Συμβούλιο ολιγομελές, με πρότυπο το Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ και με κατ' ανάγκη αποδυναμωμένη συμμετοχή των ΜΚΟ και των Εθνικών Επιτροπών ΔΑ.

Αυτή ήταν ουσιαστικά μια απόπειρα κλεισίματος του ενοχλητικού στόματος ιδίως των μικρών λαών και προπαντός του τρίτου κόσμου που κατήγγελλαν τις σε βάρος τους καταπατήσεις των δικαιωμάτων τους κυρίως από τους ισχυρούς της Γης. Γι' αυτό οι τελευταίοι ήταν και οι κύριοι υποκινητές της αλλαγής. Η πρόταση συζητήθηκε και σε ειδική συγκέντρωση και στη κανονική ετήσια σύνοδο της Γ. Συνέλευσης των ΗΕ του 2005, μετά πρόταση του Γ. Γραμματέα και της Ύπατης Αρμοστού Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των ΗΕ.

Η ελληνική αντίδραση οργανώσεων, με πρωτοβουλία του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, μέλους της ΕΕΔΑ, υπήρξε ισχυρότατη. Απέστειλε ψήφισμα που υπέγραψαν 131 οργανώσεις κύρους², έλαβε δε μέρος και στη συζήτηση στη Ν. Υόρκη και στη συνέχεια στη Γενεύη ειδικός απεσταλμένος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου³.

Αλλά και η ίδια η ΕΔΔΑ δεν παρέλειψε να εκδώσει ειδικό ψήφισμα, που δημοσιεύεται στον παρόντα τόμο⁴.

² Με επικεφαλής την ΓΣΕΕ και την ΑΔΕΔΥ, τους Δικηγορικούς Συλλόγους κλ.

³ Ο κ. Κόφι Ανάν απάντησε στο Ίδρυμα Μαραγκοπούλου δικαιολογώντας την πρότασή του με επιχειρήματα που είχαν ήδη αντικρουστεί με το ελληνικό Ψήφισμα, αλλά και με διαβήματα οργανώσεων άλλων χωρών.

⁴ Βλ. παρακ. Μέρος Γ, αριθ. 1.

Λόγω της μεγάλης αντίδρασης, κυρίως των χωρών αλλά και της κοινωνίας των πολιτών, το σχέδιο αντικατάστασης της πολυμελούς Επιτροπής από νέο ολιγομελές Συμβούλιο δεν υιοθετήθηκε και παρεπέμφθη σε περαιτέρω επεξεργασία.

Εσχάτως τα πράγματα άλλαξαν. Το προταθέν νέο σχέδιο Συμβουλίου ΔΑ από τον ΟΗΕ είναι πολύ πολυαριθμότερο από το αρχικά σχεδιασμένο (47 μέλη, αντί των 15 του αρχικού, η παλιά Επιτροπή είχε 53), με έδρα τη Γενεύη και πολλές άλλες βελτιώσεις μεταξύ των οποίων ουσιαστική συμμετοχή των ΜΚΟ και των Εθνικών Επιτροπών ΔΑ, δηλαδή της κοινωνίας των πολιτών.

Ο μέγας αντιδρών κατά του βελτιωμένου αυτού σχεδίου Συμβουλίου ΔΑ είναι οι ΗΠΑ! Το προτεινόμενο από τον κ. Αννάν νέο σώμα, φέρει μεν το όνομα "Συμβούλιο ΔΑ" αλλά είναι ασυγκρίτως πλησιέστερο προς την παλαιά "Επιτροπή ΔΑ". Οι αλλαγές που εισήγαγε ο κ. Αννάν ήταν αναπόφευκτη συνέπεια των έντονων και πολλαπλών αντιδράσεων.

Οι ΗΠΑ, θεωρούν ασύμφορη την αντικατάσταση της Επιτροπής χωρίς να διασφαλίζεται το ουσιαστικά ανέλεγκτο της πολιτικής τους από το νέο σώμα.

Τελικά στις 15 Μαρτίου 2006, οι χώρες του κόσμου υπερψήφισαν το τελευταίου τύπου Συμβούλιο ΔΑ με μειοψηφία μόνο των ΗΠΑ, του Ισραήλ και των νησιών Μάρσαλ και Παλάου.

Γενικά, η Γ. Συνέλευση των ΗΕ του 2005 υπήρξε απογοητευτική για τα ΔΑ. Τα κυριότερα και καυτά θέματα για τα ΔΑ που αντανakλούν σε όλα τα Κράτη-μέλη, είχαν κακή υποδοχή από τους ισχυρούς της Γης και ιδίως τις ΗΠΑ, των οποίων ο αντιπρόσωπος κ. Μπόλτον πρόβαλε άνω των 700 προτάσεων - τροπολογιών - και είναι γνωστό ότι η Γ. Συνέλευση αποφασίζει κατά κανόνα με ομοφωνία.

Έτσι τα εξής κυριότερα προβλήματα των διεθνών κοινωνικών που άπτονται θεμελιωδών ΔΑ, δεν έλαβαν λύσεις ικανοποιητικές στη 60^η Γ. Συνέλευση, όπου ήρθαν προς συζήτηση.

α) Διάδοση των όπλων μαζικής καταστροφής. Η Επιτροπή για τον Αφοπλισμό που λειτούργησε στα πλαίσια της Γ. Συνέλευσης παρέπεμψε το θέμα αυτό, μετ'αναβολή από προηγούμενα χρόνια, στις εργασίες της που θα λάβουν χώρα το 2006. Ούτε καν για το θέμα του πυρηνικού αφοπλισμού και της μη-διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής υπήρξε κάποια συναίνεση, με τις ΗΠΑ επί κεφαλής της αντίδρασης. Ωστόσο οι ΗΠΑ, ισχυροί της Γης, προβάλλουν ως πρόφαση πολέμου κατά μικρών κρατών την εκ μέρους αυτών επεξεργασία πυρηνικού οπλισμού, παρ'όλο που οι ίδι-

ες είναι οι ετοιμοπόλεμοι κάτοχοι και μοναδικοί ως τώρα χρήστες αυτών των όπλων και στην Ιαπωνία αλλά και, τα τελευταία χρόνια, στο Ιράκ (στον πόλεμο του Κόλπου και στον πρόσφατο) και στην πρώην Γιουγκοσλαβία, ιδίως στο Κόσσοβο, (πύραυλοι απεμπλουτισμένου ουρανού). Η γειτονική Ελλάδα δεν είναι και δεν θα είναι άμοιρη δυσμενών επιδράσεων από τη χρήση τέτοιων όπλων, μακρότατης ραδιενεργού εκπομπής⁵.

β) Η επιτροπή για την οικοδόμηση της ειρήνης. Μετά από διάφορες αντιδράσεις αποφασίστηκε η ίδρυση Επιτροπής για την Οικοδόμηση της Ειρήνης, η οποία θα βοηθάει τις χώρες στη μετάβασή τους από τον πόλεμο στην ειρήνη, όχι όμως στη μη μετάβασή τους από την ειρήνη στον πόλεμο. Στη σύνθεσή της θα κυριαρχούν μέλη αντιπροσωπεύοντα ισχυρά κράτη, που θα συμβάλλουν στη μετατροπή του έργου της σε τεράστια επιχείρηση οικονομική, ανοικοδόμησης δηλαδή των χωρών που προηγουμένως οι πόλεμοι μετατρέπουν σ' ερείπια και στάχτη.

Αποφασίστηκε και η ίδρυση ενός μόνιμου «Ταμείου Ανακούφισης», το οποίο θα παρέχει άμεσα, εντός 3-4 ημερών, οικονομική βοήθεια σε χώρες που πλήττονται από "φυσικές" καταστροφές. Αυτό που μένει να δούμε είναι τι ποσά θα δεχθούν να καταβάλλουν και αν θα τα καταβάλλουν οι ισχυρές και πλούσιες χώρες⁶ που προκαλούν, ως κύριες ρυπάντριες της ατμόσφαιρας, τα περισσότερα ακραία καιρικά φαινόμενα που πλήττουν όλους μας, και που, ωστόσο, αρνούνται να υπαγάγουν τους ρύπους τους σε υποχρεωτικές διεθνείς ρυθμίσεις με ανώτατα όρια και ελέγχους εφαρμογής τους καθώς και κυρώσεις.

γ) Αναμόρφωση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Η Γενική Συνέλευση δεσμεύτηκε ότι θα συνεχίσει την ήδη 10ετή προσπάθειά της να καταστήσει το 15μελές Συμβούλιο Ασφαλείας πολυμελέστερο και αντιπροσωπευτικότερο των κρατών-μελών του ΟΗΕ, καθώς και της σύγχρονης γεωπολιτικής πραγματικότητας. Και λιγότερο άνιστο, από ό,τι είναι σήμερα με τις διακρίσεις μεταξύ μελών μονίμων και προσωρινών, φορέων του veto ή στερουμένων του veto. Πάντως και φέτος δεν ευοδώθηκε η προσπάθεια.

δ) Αδύνατο απέβη να συνταχθεί και υιοθετηθεί Συνθήκη για την τρομοκρατία, η οποία να περιλαμβάνει έναν οικουμενικά αποδεκτό ορισμό της τρομοκρατίας. Οι διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία και υπογραφή

⁵ Σημειωτέον ότι η ραδιενέργεια η εκπεμπόμενη από το απεμπλουτισμένο ουράνιο, μεταλλασσόμενη συν τω χρόνω, διαρκεί τεσσεράμισυ δισεκατομμύρια χρόνια!

⁶ Αυτές ακριβώς είναι οι λιγότερο συνεπείς στις καταβολές τους στο Ταμείο των ΗΕ για την Ανάπτυξη (United Nations Capital, Development Fund), το οποίο υπάγεται στο Πρόγραμμα των ΗΕ για την Ανάπτυξη (United Nations Development Programme).

της αναβλήθηκαν για την επόμενη Γενική Συνέλευση. Η ad hoc επιτροπή για την τρομοκρατία (υπάγεται στην 6^η Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης) κλήθηκε να επεξεργαστεί εν τω μεταξύ το κείμενο της παραπάνω συνθήκης.

Η πραγματικότητα είναι ότι υπάρχει βαθειά διαφωνία για την έννοια της τρομοκρατίας. Οι ισχυροί και καταπατητές της ελευθεριών των λαών θεωρούν τρομοκρατικές πράξεις τις απελευθερωτικές δράσεις (όπως, π.χ., οι Βρετανοί στην Κύπρο, όπου απαγχόνισαν τους ηρωικούς νέους, κατά κανόνα μαθητές, που αγωνίζονταν για την απελευθέρωση της πατρίδας τους). Αυτή η αδυναμία διεθνούς συμφωνίας έχει οδηγήσει, όπως θα δούμε, σε "αντιτρομοκρατικές" ρυθμίσεις της ΕΕ καταργητικές ΔΑ όλων των διαβιούντων στα Κράτη-μέλη της.

ε) Περιβάλλον. Τα θέματα δεσμευτικής, ουσιαστικής προστασίας του περιβάλλοντος συνάντησαν φοβερές αντιδράσεις από τους μεγαλύτερους ρυπαντές της Γης, παρόλες τις πρωτοφανείς "θεομηνίες" που ο πλανήτης μας τελευταία ζει. Το πρωτόκολλο του Κιότο, που προβλέπει όρια ρύπων και ελέγχους για την τήρησή τους αντιμετώπισε τη μεγαλύτερη αντίδραση από τις ΗΠΑ (που μόνες τους παράγουν άνω των 36% των παγκόσμιων ρύπων) παρόλο που αυτές αντιμετώπισαν τις περισσότερες και ισχυρότερες καιρικές καταστροφές τη χρονιά που πέρασε (κυρίως συνεχείς τυφώνες πρωτοφανούς έντασης).

Όσο για την Ελλάδα – που δεν είναι λίγο ρυπογόνος – υφίσταται ακραία καιρικά φαινόμενα ιδίως κατακλυσμιαίες βροχές και χιονοπτώσεις ασυνήθως συχνά. Η ίδια, πάντως κύρωσε, το 2002, το Πρωτόκολλο του Κιότο και το 2005 τη Συμφωνία του Άρχους⁷.

στ) Εμπορία των όπλων. Επανήλθε και στη Γ. Συνέλευση του 2005 το σημαντικό αυτό θέμα που τόσο σχετίζεται με τη διάδοση της βίαιης εγκληματικότητας ανά τον κόσμο. Το αποτέλεσμα ήταν να αναβληθεί η συζήτησή του για το 2006, όταν η Επιτροπή για τον Αφοπλισμό, η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο της Γ. Συνέλευσης, θα αρχίσει εκ νέου τις εργασίες της. Προτάσσεται, βλέπετε, το κέρδος.

ζ) Προώθηση των στόχων της νέας χιλιετίας. Ούτε ένα βήμα δεν έγινε προς ουσιαστική προώθηση των στόχων της νέας χιλιετίας που αφορούν την κατάργηση της φτώχειας, την οικουμενική καθιέρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, την πραγματοποίηση της ισότητας των φύλων, τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας, τη βελτίωση της υγείας των μητέρων, την καταπολέμηση του AIDS και άλλων ασθενειών, τη βι-

⁷ Έχει σε βάρος της, ωστόσο, σειρά καταδικών για μολύνσεις της ατμόσφαιρας, ιδίως σχετικές με τη λειτουργία της ΔΕΗ.

ωσιμότητα του περιβάλλοντος και την παγκόσμια συστράτευση για την ανάπτυξη (υπό ανθρωπινότερη και δικαιότερη μορφή).

η) Εκτός όμως της Γ. Συνέλευσης, στη σειρά οδυνηρών γεγονότων που αφορούν τον ΟΗΕ αναφέρουμε και τη συρρικνωτική προσπάθεια του ίδιου του Οργανισμού. Πράγματι, μετά το οδυνηρό γεγονός που πραγματοποιήθηκε προ διετίας και συνίσταται στη διάλυση των πλείστων Γραφείων Πληροφοριών των ΗΕ στις διάφορες χώρες του κόσμου – παρά τις πολλές σχετικές διαμαρτυρίες – τώρα συζητείται και η συρρίκνωση των γραφείων της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες. Αυτό δε, παρά το γεγονός ότι, λόγω της διεθνούς κατάστασης και των πολέμων, ο αριθμός των προσφύγων και εκτοπισμένων (displaced) στον κόσμο αυξάνει. Πάντως, η χρηματοδότηση προς τα ευρωπαϊκά γραφεία της Αρμοστείας μειώνεται σοβαρά η δε επιχορήγηση από τον ΟΗΕ στα ευρωπαϊκά Εθνικά Συμβούλια για τους Πρόσφυγες προβλέπεται να διακοπεί από το 2007. Στην Ελλάδα οι σχετικές δαπάνες του Εθνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, καταβάλλονται κατά το μέγιστο μέρος από το Ελληνικό Δημόσιο.

2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζει σοβαρές παραβιάσεις και αυξανόμενους κινδύνους, ιδίως για τα ΔΑ των Ευρωπαίων.

Δραματικά βλαπτικός για όλους μας υπήρξε ο τρόπος αντιμετώπισης της φοβερής τρομοκρατικής επίθεσης κατά του Λονδίνου (στις 7 Ιουλίου 2005), που τόσο τρόμο και τόσο πένθος προκάλεσε στον πληθυσμό της Μεγ. Βρετανίας.

Δυστυχώς, η Μ. Βρετανία δεν συναισθάνθηκε ότι ο κυριότερος λόγος επιλογής της για το χτύπημα ήταν το είδος και η έκταση της αντιτρομοκρατικής πολιτικής της. Αυτή ήδη από το 2001 είχε βάλει στόχο της – σε σύμπραξη με τη βορειοαμερικανική πολιτική – τα ΔΑ, με νόμους καταργητικούς, στο εσωτερικό της, σπουδαιότατων ΔΑ όπως το habeas corpus, τη δίκαιη δίκη και την απαγόρευση των βασανιστηρίων. Στο εξωτερικό, έφθασαν μέχρι “προληπτικών αντιτρομοκρατικών πολέμων” και μάλιστα για λόγους που αναγκάστηκαν οι ίδιοι να ομολογήσουν ψευδείς (για τον πόλεμο του Ιράκ). Επιπλέον δημιούργησαν φοβερό φυλετικό μίσος μεταξύ Αράβων-Μουσουλμάνων και Χριστιανών, που στην εποχή μας αποτελεί προσβολή της γενικώς αναγνωρισμένης αρχής απαγόρευσης των ρατσιστικών διακρίσεων, σημαντικού στοιχείου του ανθρώπινου δικαιώματος στην ισότητα χωρίς διακρίσεις, φυλετικές και άλλες, των ανθρώπινων όντων.

Η βρετανική Προεδρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που επακολούθησε αμέσως τα θλιβερά γεγονότα του Λονδίνου, αντί να αντιληφθεί πόσο εσφαλμένη και προκλητική της συμφοράς υπήρξε η “αντιτρομοκρατική” πολιτική της, θεώρησε σκόπιμο να την εντείνει και να πιέσει για την επέκταση αυτής της πολιτικής στην Ευρώπη. Δεν έλαβε υπόψη ότι τόσο η

καταλυτική των ΔΑ νομοθεσία της κατά της τρομοκρατίας από το 2001 όσο και οι μηχανισμοί παρακολούθησης (2.500.000 κάμερες, επιπλέον δε και άλλα πολυάριθμα εργαλεία), καθώς και η έμπειρη Scotland Yard δεν αποτέλεσαν αποτελεσματική προστασία από τις τρομοκρατικές επιθέσεις της Αλ Κάιντα. Αλλά και ότι 15 περίπου μέρες μετά τις θανατηφόρες επιθέσεις και παρόλο που ο συναγερμός παρακολούθησης ήταν στο ζενίθ, επαναλήφθηκαν τρεις παρόμοιες επιθέσεις στο Λονδίνο, σε ώρα και υπό συνθήκες που να μην προκαλέσουν θύματα. Προφανώς σκοπίμως, απλώς για να αποδείξουν ότι όταν ο επιτιθέμενος περιφρονεί και τη ζωή του για την επίτευξη του σκοπού του, κανένα μέσο προφύλαξης δεν μπορεί να τον εμποδίσει να δράσει.

Η Βρετανική Προεδρία, λοιπόν, εισηγήθηκε με πειστικότητα τη λήψη νέων “αντιτρομοκρατικών” μέτρων. Αυτά έπρεπε να είναι αυστηρότερα από τις δύο ευρωπαϊκές Αποφάσεις-πλαίσια για το ευρωπαϊκό ένταλμα έκδοσης και για τις αντιτρομοκρατικές πράξεις, που ενσωματώθηκαν στο δικαϊκό μας σύστημα με το Ν. 3251/2004. Στην Ελλάδα τουλάχιστον, αποτέλεσαν περιττή και ασφαλώς επικίνδυνη καταπίεση, αφού εδώ ο Ν. 2928/2003 ήταν επαρκής⁸. Οι παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του νομοσχεδίου για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, το οποίο είχε σκοπό την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ, επεσήμανε όχι λίγους κινδύνους για το αντίστροφο αποτέλεσμα από αυτό που λέει ο τίτλος αυτού του νόμου, δηλαδή για την κατάργηση ή συρρίκνωση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής την οποία ήδη προστάτευε το δικαϊκό μας σύστημα⁹.

Πραγματικά υπήρχε νομοθετικό προστατευτικό πλαίσιο επαρκές, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές, συμπληρούμενο από νόμους σε εκτέλεσή τους.

Αναφέρουμε τα εξής κείμενα:

Πρώτα απ’όλα το Σύνταγμά μας, το άρθρο 19 §§ 1, 2 και 3 σε συνδυασμό με τα άρθρα 9 και 9α. Και συμπληρώνουμε με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, τη Σύμβαση 108/1981 του ΣτΕ, την Οδηγία 97/66 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το άρθρο 17 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων¹⁰

Ουσιαστικά, λοιπόν, οι διατάξεις της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ, όπως ενσωματώθηκαν με τον Ν. 3251/2004 εισάγουν εξαιρέσεις, και μάλιστα

⁸ Ο Ν. 2928/2003 είχε αποδειχθεί επαρκής στην πράξη για την αντιμετώπιση της 17 Νοέμβρη στη χώρα μας, χωρίς βαρείες προσβολές ΔΑ.

⁹ Βλ. παρακ. Μέρος Γ', αριθ. 3

¹⁰ Βλ. και Νόμους 2472/97 και 2774/1999.

επικίνδυνες, της ήδη υπάρχουσας προστασίας και όχι πρόσθετα προστατευτικά μέτρα¹¹.

Πρόσφατα όμως ψηφίσθηκε από την ΕΕ (Ευρωβουλή και Συμβούλιο) και νέα Οδηγία 2006/24/ΕΚ¹² που προχωρεί και στα χειρότερα, δηλαδή τις εξαιρέσεις της προηγούμενης οδηγίας τις μετατρέπει σε κανόνα. Έτσι φθάνουμε σε διατάξεις ευρύτερα καταργητικές ΔΑ όλων των πολιτών, και συγκεκριμένα του απορρήτου της ιδιωτικής ζωής, της ελεύθερης και απαραβίαστης επικοινωνίας μεταξύ όλων των πολιτών, της ανάπτυξης της προσωπικότητάς και της προς τούτο άσκησης ελεύθερης κίνησης και δράσης. Και αυτό, παρά τις πολύπλευρες αντιδράσεις¹³, αλλά και τις επίσημες αντιρρήσεις και επιφυλάξεις αρκετών χωρών, ανάμεσα στις οποίες και η Ελλάδα.

Για παρηγοριά μας προβάλλουν στο κείμενο της νέας οδηγίας ότι τα στοιχεία που θα “κλέβονται” από τις προσωπικές επικοινωνίες μας, που θα καταγράφονται και που θα γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας, θα είναι μόνο τα αναφερόμενα στις ταυτότητες των ερχομένων σε επαφή, τον γεωγραφικό τόπο και τον χώρο όπου βρίσκονται οι επικοινωνούντες, το χρόνο της έναρξης και του τέλους της επικοινωνίας, χωρίς να περιλαμβάνεται και το περιεχόμενο της επικοινωνίας. Παραμύθι για πολύ μικρά παιδιά. Πρώτα απ’όλα, αυτά που ρητά επιτρέπονται κάθε άλλο παρά λίγα είναι. Ύστερα, αν δεν παρακολουθεί κάποιος τη συνομιλία πώς θα ξέρει ότι φθάνει στο τέλος της; Και αφού θα ακούει όλες τις “κλεμμένες” συνομιλίες, από διακριτικότητα, ως φαίνεται, δεν θα τις προσέχει, και δεν θα τις παρακολουθεί και καταγράφει ο κατασκοπεύων όλους τους πολίτες σχετικός μηχανισμός (!)

Εννοείται ότι αυτές οι ρυθμίσεις συγκρούονται με όλες τις παραπάνω διατάξεις του Συντάγματός μας¹⁴ και τα διεθνή κείμενα (instruments) τα κυρωμένα από την Ελλάδα.

Παράδοξο είναι ότι τώρα ακριβώς που ουσιαστικά καταργείται η προστασία της ιδιωτικής ζωής και του απόρρητου της επικοινωνίας με ηλεκτρονικά μέσα, ιδρύθηκε νέα ειδική Ανεξάρτητη Αρχή προστασίας των

¹¹ Βλ. Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Νομοσχεδίου για την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ, Μέρος Γ’, αριθ. 3.

¹² Ψηφίσθηκε στις 15 Μαρτίου 2006, δεν έχει ωστόσο ακόμα έως σήμερα 23.03.06, δημοσιευθεί στην επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹³ Βλ. παρακ. Μέρος Γ’, αριθ. 7, Ψήφισμα της ΕΕΔΑ.

¹⁴ Τελικά, μόνες η Ιρλανδία και η Σλοβακία καταψήφισαν τη νέα αυτή Οδηγία λόγω αντίθεσής της στα Συντάγματά τους αλλά και με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Συνθήκης κατά την οποία η ρύθμιση του θέματος θα πρέπει να γίνει με Απόφαση - Πλαίσιο και όχι με Οδηγία.

ηλεκτρονικών επικοινωνιών¹⁵. Η απορία μου δικαιολογείται και από την αναποτελεσματικότητα της νέας αυτής Αρχής στην πρόσφατη υπόθεση Εταιρείας κινητής τηλεφωνίας.

Δυστυχώς στην εποχή μας διεθνώς προβάλλεται η προστασία των ΔΑ με ορισμένες ενέργειες ή μέτρα και όταν συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο.

Τέλος, ποιος θα καταβάλλει τις σχετικές υπέρογκες δαπάνες; Εμείς οι ίδιοι για την κατασκόπευσή μας, αφού θα καταβάλλονται μαζί με τα τέλη για τα σχετικά μέσα επικοινωνίας!

Το πρόσφατο σκάνδαλο μεγάλης Εταιρείας κινητής τηλεφωνίας που συγκλόνισε την Ελλάδα, το οποίο ήδη υπαινιχθήκαμε, γεννά και το ερώτημα: Πώς θα μπορεί πια ν' αποφευχθεί η μελλοντική επανάληψη τέτοιων φαινομένων μετά την υιοθέτηση της νέας Οδηγίας (2006/24/ΕΚ) με το περιεχόμενο που εκθέσαμε παραπάνω, το οποίο νομιμοποιεί κατά κανόνα τις παρακολούθησεις, σε συνδυασμό μάλιστα και με την ήδη πραγματοποιηθείσα διείσδυση σχετικών μηχανημάτων παρακολούθησης των επικοινωνιών από τους γνωστούς ισχυρότατους και αυθαίρετους υπερεθνικούς κύκλους;

3. Και σαν να μην έφθαναν αυτά. Αποκαλύφθηκε πρόσφατα ότι προ αρκετού ήδη χρόνου, αεροπλάνα γνωστής ξένης μυστικής υπηρεσίας διασχίζουν τους ευρωπαϊκούς ουρανούς, συλλαμβάνουν αυθαίρετως ανθρώπους, τους οποίους μεταφέρουν όχι μόνο στο γνωστό κολαστήριο Γκουαντάναμο αλλά και σε μικρότερα νέα ευρωπαϊκά παραρτήματά του¹⁶. Πρόκειται, προφανώς για βαριά παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων: μη σύλληψης χωρίς δικαστικό ένταλμα, μη έκδοσης χωρίς τη νόμιμη διαδικασία, νόμιμης ανάκρισης, μη υποβολής σε βασανιστήρια κ.ά. Με λίγα λόγια, εξουθένωση της ανθρώπινης προσωπικότητας και πλήγμα κατά του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών κανόνων προστασίας του και προστασίας του ανθρώπου.

Τι κάνει η ΕΕ μπρος σε τέτοια κατάσταση; τι κάνουν οι Ευρωπαϊκές χώρες; είναι διατεθειμένες να τα καταπιούν όλα; ή οργανώνεται κάποια αντίδραση και ουσιαστική προστασία των ΔΑ που το ευρωπαϊκό κεκτημένο επιβάλλει;

4. Πρόσφατα, είχαμε και μη αναμενόμενα δείγματα συμπεριφοράς του Συμβουλίου της Ευρώπης, μη συνεπούς και σύμφωνης με τις πάγιες ως τώρα αρχές που αυτό προστάτευε.

¹⁵ Ωστόσο ορθή είναι η θέση της απόφασης 58/2005 της παλαιότερης Ανεξάρτητης Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα που απαγόρευσε τη χρήση των καμερών για κατασκόπευση των πολιτών. Εξ άλλου, η ίδρυση της νέας Αρχής δεν μπορεί παρά να γεννήσει προβλήματα συνταγματικότητας και εναρμόνισης με την Οδηγία 1995/46/ΕΚ.

¹⁶ Βλ. σχετικό Ψήφισμα ΕΕΔΑ, Μέρος Γ', αριθ. 6.

Προέρχονται από τη Κοινοβουλευτική του Συνέλευση. Το ένα αφορούσε πρόταση προς το Συμβούλιο των Υπουργών για ψήφισμα αντικομμουνιστικό που προέβλεπε διάφορα μέτρα, μεταξύ των οποίων τη σύσταση κεντρικής επιτροπής αλλά και εθνικών επιτροπών για διενέργεια ανακρίσεων για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν από τον κομμουνισμό στο παρελθόν. Η σύνεση των Ελλήνων Ευρωβουλευτών όλων των κομμάτων απέρριψε την πρόταση.

Η πλειοψηφία, όμως, της Βουλής την απεδέχθη, πάντως μεταρρυθμισμένη. Διέγραψε, δηλαδή, την πρόταση δημιουργίας αυτών των ανακριτικών επιτροπών. Έτσι αποφεύχθηκε η αναζωπύρωση παλαιών ρήξεων, αλλά και η απορρόφηση των πολιτών με τα γεγονότα του παρελθόντος, ώστε να είναι απόντες από την αντίδραση στη σημερινή κατάργηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Το δεύτερο γεγονός της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης που μας ξένισε συνίσταται σε ψήφισμα για εξέταση 1) της κατάστασης των μη μουσουλμανικών μειονοτήτων στην Τουρκία 2) της δύσκολης κατάστασης της τουρκικής μειονότητας στη Θράκη¹⁷. Και μόνη η διαφορά διατύπωσης των δύο αντικειμένων έρευνας μαρτυρεί το στόχο, που βρίσκεται στο πλαίσιο της όλης τουρκικής εκστρατείας για δημιουργία ζητημάτων κατά της Ελλάδας, ενώ δεν διστάζει να εκφράζει συγχρόνως και τα σχέδια και τις διεκδικήσεις της εναντίον της Ελλάδας και της Κύπρου (πάντα σε συνδυασμό με καταπατήσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου και των λαών, εναντίον και των δυο αυτών χωρών).

Τώρα, όμως, η Τουρκία στρέφεται σαφώς και κατά της Ευρώπης με τον πρωτοφανούς ιταμότητας χειρισμό από το υποψήφιο αυτό μέλος της ΕΕ του θέματος της Ευρωπαϊκής Τελωνειακής Ένωσης σε συνδυασμό με τη μη αναγνώριση της νόμιμης ύπαρξης της Κυπριακής Δημοκρατίας! Ο αυτοεξευτελισμός της ΕΕ, που δεν απορρίπτει χωρίς συζήτηση πλέον την εισδοχή της Τουρκίας, υπερβαίνει πράγματι κάθε φαντασία¹⁸.

5. Ωστόσο ας κλείσουμε με ένα πιο αισιόδοξο τόνο. Ελπιδοφόρα νησίδα στην ευρωπαϊκή τρικυμιώδη θάλασσα αποτελεί το Γραφείο του Αρμοστή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Οι επιτόπιες έρευνες στις διάφορες χώρες - μέλη του ΣτΕυρώπης, συνοδευόμενες με πολύπλευρες επαφές με αρμόδια πρόσωπα, φέρουν σε φως παραβιάσεις διαφόρων ειδών και βαθμών, η καταγραφή των οποίων σε εκθέσεις, αυστηρές αλλά και επαινετικές των βελτιώσεων, δημοσιοποιούμενες, αποδίδουν κατά κανόνα καρπούς. Το αποτέλεσμα ενισχύεται

¹⁷ Βλ. Doc. 10724/13.10.2005 ("situation difficile"), "The plight of the Turkish Muslim Minority in Western Thrace, Greece").

¹⁸ Επί της εισδοχής της Τουρκίας στην ΕΕ βλ. και Έκθεση ΕΕΔΑ 2004, Πρόλογος, σελ. 28-29.

από την προβολή των σχετικών καταγγελιών από ΜΚΟ, με τις οποίες, όπως και με τα εθνικά ανεξάρτητα όργανα Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το γραφείο του Ευρωπαϊκού Αρμοστή διατηρεί καλές σχέσεις.

Όχι εύκολο πρόβλημα αποτελεί ο έλεγχος της προσαρμογής των Οδηγιών και λοιπών νομοθετικού χαρακτήρα μέτρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις αρχές και τους κανόνες. ΔΑ που το διεθνές δίκαιο και το ευρωπαϊκό κεκτημένο έχουν καθιερώσει. Ο ρόλος αυτός ανήκει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ΔΑ του Στρασβούργου, αλλά μετά προσφυγή είτε του Αρμοστή είτε ατόμου αποδεικνύοντας την ιδιότητα του "θύματος" από τις σχετικές ρυθμίσεις.

ΜΕΡΟΣ Β΄

Πρόσφατα ελληνικά προβλήματα που άπτονται των ΔΑ

Τα σχετικά με τα ΔΑ προβλήματα την περασμένη χρονιά στη χώρα μας ήταν και ποσοτικά και ποιοτικά σημαντικά. Τα σημαντικότερα είχαν ως πηγή διεθνή γεγονότα και διεθνή νομοθετικά μέτρα καθώς και διεθνείς χειρισμούς προβλημάτων που αντανακλούν και σε μας. Αυτά εθίγησαν παραπάνω, στο Μέρος Α΄ Κεφ. ΙΙ. Σ' αυτό το Μέρος Β΄ θα θίξουμε, κατ' επιλογήν, μόνο μερικά καθαρώς ελληνικά προβλήματα, με τα οποία ασχολήθηκε η Επιτροπή μας.

1. Όχι λίγα εκκλησιαστικά σκάνδαλα ήρθαν στο φως – που ωστόσο είναι γνωστό ότι αποτελούν μόνο την κορυφή του παγόβουνου. Αυτά που αποκαλύφθηκαν, μάλιστα, σχετίζονται και με την πλημμελή λειτουργία της Δικαιοσύνης, τη διαφθορά δικαστικών λειτουργιών.

Εδώ, ευτυχώς, ο κ. Υπουργός της Δικαιοσύνης φαίνεται αποφασισμένος να προασπίσει ουσιαστικά το ανθρώπινο δικαίωμα των πολιτών σε δίκαιη δίκη.

Το φαινόμενο, βέβαια, της δικαστικής διαφθοράς δεν είναι νέο. Επίορκοι δικαστές έχουν παρουσιαστεί και στο παρελθόν, ιδίως από τον καιρό που φούντωσε το οργανωμένο έγκλημα με τα τεράστια κέρδη. Αυτά άλλωστε δεν σαγήνευσαν μόνο τους δικαστές. Η διαφθορά έχει εισδύσει σε όλους τους τομείς της δημόσιας οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Ωστόσο, υπήρξαν και υπάρχουν, φυσικά, πολλοί έντιμοι δικαστές, μερικοί καθαυτοί ηρωικοί αγωνιστές στον αγώνα κατά της διαφθοράς¹⁹. Στο παρελθόν, όμως, την πλήρωσαν μάλλον αυτοί παρά οι διαπλεκόμενοι με τους "μαφιόζους".

Η διαφθορά είναι ευρύτατα πλέον διαδεδομένο κακό σε παγκόσμια κλίμακα – χωρίς να γνωρίζουμε τα ακριβή ποσοστά που αφορούν το δι-

¹⁹ Βλ. και Έκθεση ΕΕΔΑ 2004, σελ. 32, υποσ. 6.

καστικό σώμα και τις άλλες εξουσίες και κρατικές υπηρεσίες κάθε χώρας. Πάντως, σχετικά με τη δικαιοσύνη καλό είναι να μην κρύβουμε ότι συχνά μεσάζων μεταξύ διαδίκου και δικαστή είναι ο δικηγόρος και ότι χωρίς μεγάλες δυσχέρειες θα μπορούσαν να ανακαλυφθούν οι δικηγόροι που έχουν κατά κανόνα ως πελάτες μεγάλες επιχειρήσεις μαφιάζων, αφού οι φυλακές διαθέτουν στοιχεία από τα οποία προκύπτουν ποιούς πελάτες επισκέπτονται οι δικηγόροι. Πάντως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Criminal Law Convention on Corruption, που εισήλθε σε ισχύ από το 2002, είναι χρήσιμο να κυρωθεί από τη χώρα μας που την έχει ήδη υπογράψει. Ας μη νομισθεί, πάντως, ότι είναι δυνατόν να φθάσουμε σε πλήρη εξυγίανση της Δικαιοσύνης μέσα σε μια γενικά διαφθαρμένη κοινωνία. Θα αποτελούσε κοινωνιολογικό παράδοξο.

Όσον αφορά την Εκκλησία, εκτός από τα σκάνδαλα, είναι γνωστό το πόσους περιορισμούς της θρησκευτικής ελευθερίας επιβάλλει ή αποπειράται συνεχώς να μας επιβάλλει αυτή δια μέσου της συμπράττουσας πολιτείας. Μας αρνείται ακόμη και το δικαίωμα διάθεσης του σώματός μας μετά θάνατον²⁰ για καύση, αντίθετα με τα κρατούντα στις άλλες χριστιανικές χώρες και αντίθετα με αυτά που η ίδια δέχεται για τη μεταθανάτια διάθεση του σώματός μας για μεταμοσχεύσεις. Βέβαια η ταφή (αγορά τάφων, τελετές κλ.) όπως και οι μεταμοσχεύσεις συνδέονται και με σοβαρότατα οικονομικά συμφέροντα. Πρόσφατα, ευτυχώς ψηφίσθηκε νόμος που δεν δημοσιεύθηκε ακόμη, υπό τον τίτλο "Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημοσίου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης". Αυτός περιέχει και διατάξεις που εισάγουν εναλλακτικά την καύση για όσους "οι θρησκευτικές πεποιθήσεις τους" το επιτρέπουν και το έχουν δηλώσει οι ίδιοι ή, μετά το θάνατό τους, οι συγγενείς τους. Οι θρησκευτικές πεποιθήσεις δεν μπορεί παρά να έχουν έννοια προσωπική: αυτό που ο καθένας πιστεύει στη θρησκευτική σφαίρα. Ας μη ξεχνάμε ότι όλοι σχεδόν οι άθεοι, αγνωστικιστές κ.λ., είχαν στη χώρα μας βαφτιστεί, σε ηλικία πλήρους έλλειψης δυνατότητας θρησκευτικών επιλογών. Άρα το να ανήκει κάποιος τυπικά σε κάποιο δόγμα ή σε κάποια εκκλησία δεν σημαίνει ότι πρεσβεύει πράγματι τις θρησκευτικές πεποιθήσεις του δόγματος ή της εκκλησίας αυτής.

Η ΕΕΔΑ έχει επανειλημμένα λάβει καθαρά προστατευτική των ΔΑ και ειδικά της θρησκευτικής ελευθερίας στάση²¹. Και το 2005 έλαβε θέση σαφώς μεταρρυθμιστική των σχέσεων πολιτείας και εκκλησίας αποδεχθείσα

²⁰ Βλ. ανάπτυξη επ'αυτού στην Έκθεση ΕΕΔΑ, 2000, σελ. 101.

²¹ Βλ. Έκθεση ΕΕΔΑ 2000, σελ. 81 (ταυτότητες) και σελ. 101 (καύση νεκρών).

στο σύνολο και με λίγες τροποποιήσεις το Σχέδιο νόμου για τις σχέσεις Πολιτείας και Εκκλησίας που υπέβαλε στην Επιτροπή μας προς κρίση η Ένωση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ΜΚΟ, μέλος της ΕΕΔΑ²².

Ελπίζουμε ότι και η Πολιτεία αυτή τη στιγμή θα προχωρήσει τουλάχιστον σε νέα ρύθμιση σχέσεων – αν όχι σε χωρισμό Πολιτείας και Εκκλησίας. Αν μη τι άλλο, δεν της αρκούν τα σκάνδαλα, που ουσιαστικά συνίστανται σε βαριές παραβιάσεις ΔΑ των πολιτών, τα οποία η ίδια η πολιτεία έχει να αντιμετωπίσει; Είναι λογικό να επωμίζεται επί πλέον και τα σκάνδαλα της Εκκλησίας, που περιέχουν παραβιάσεις και άλλων ΔΑ; Η ΕΕΔΑ έχει συστήσει τη χρονιά που πέρασε, με ειδική γνωμάτευσή της, τη νέα ρύθμιση των σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας σε αρκετούς τομείς, την οποία ελπίζουμε να μελετήσουν οι αρμόδιοι²³. Απαιτείται τόλμη για να χτυπηθεί η διαφθορά. Και για να υπάρξει η εξέλιξη που επιβάλλουν οι νέες κοινωνικο-οικονομικές και πολιτικές συνθήκες στη χώρα μας.

Συγκεκριμένα, η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας – με την έλλειψη, μάλιστα, κάθε εξέλιξης που επιδεικνύει – δεν είναι δυνατόν να έχει στην κοινωνική και δημόσια ζωή μας, 200 σχεδόν χρόνια μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας, τη θέση και το ρόλο που είχε στην Τουρκοκρατία – όταν οι ελληνικές πολιτικές αρχές ήταν ανύπαρκτες – και αμέσως ύστερα από αυτήν. Τότε η “ορθοδοξία” ήταν ένα εθνικό διακριτικό από τον κατακτητή. Γι’αυτό κάθε απόκλιση εθεωρείτο όχι μόνο “αιρετική” αλλά και “αντεθνική”. Σήμερα, οι διεθνώς καθιερωμένες αρχές ΔΑ καλύπτουν με την προστασία του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας τους οπαδούς κάθε θρησκείας, αλλά και της αθεΐας και του αγνωστικισμού. Οποιαδήποτε ρύθμιση που καθιερώνει διάκριση υπέρ κάποιου συγκεκριμένου δόγματος, των διδασκαλιών του και των οπαδών του, αποτελεί προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της θρησκευτικής ελευθερίας και της ισότητας.

2. Δεν θα παραλείψουμε ένα άλλο δείγμα οπισθοδρόμησης των ΔΑ στη χώρα μας, που αναφέρεται στη Δικαιοσύνη. Πρόκειται για την Απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ 1986/2005. Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, αφού άνοιξε το 1998 το δρόμο στην ουσιαστική ισότητα των φύλων – και μάλιστα υπό δυσμενείς συνταγματικές διατάξεις τότε – και κατέστη πρόδρομος της μεταρρύθμισης, το 2001, της διάταξης του άρθρου 116, §2 του Συντάγματος, τώρα οπισθοδρομεί. Με την απόφαση της Ολομέλειας ΣτΕ 1986/2005 το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο έκρινε υπόθεση κατά την οποία γυναίκα υποψήφια για την κατάληψη θέσης συνοριοφύλακα δεν περιελήφθη στον πίνακα διοριστέων, λόγω της περιοριστικής ποσόστωσης, το πολύ 10%, σε βάρος των γυναικών που προέβλεπε η

²² Βλ. παρακ. Μέρος Γ', αριθ. 9.

²³ Βλ. παρακ. Μέρος Γ' αριθ. 12.

εφαρμοστέα στην προκειμένη περίπτωση διοικητική πράξη. Η Ολομέλεια του ΣτΕ, αν και δικαίωσε την αιτούσα, υιοθέτησε ένα σκεπτικό, το οποίο παρακάμπτει τη συνταγματική αναθεώρηση του άρθρου 116, §2 από τη Ζ' Αναθεωρητική Βουλή και, ουσιαστικά, επαναφέρει τη μέχρι το 1998 νομολογία. Έτσι, σύμφωνα με την άποψη της πλειοψηφίας της Ολομέλειας ΣτΕ, με ισχυρή ωστόσο μειοψηφία, περιλαμβάνουσα και τον Πρόεδρο, με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 ο συντακτικός νομοθέτης δεν απαγόρευσε απολύτως οποιαδήποτε απόκλιση από την αρχή της ισότητας των δύο φύλων. Θέσπιση απόκλισης θεωρήθηκε θεμιτή, εφόσον προβλέπεται από ειδική διάταξη νόμου και προκύπτει σαφώς ότι η απόκλιση αυτή θεσπίσθηκε με βάση κριτήρια, τα οποία επιτρέπουν στα δικαστήρια να ελέγχουν κατά πόσο η απόκλιση αυτή είναι αιτιολογημένη, αναγκαία και πρόσφορη για το σκοπό που επιδιώκει.

Η άποψη αυτή παραβλέπει τη διαγραφή της σχετικής διάταξης περί αποκλίσεων της παλαιάς παραγράφου 2 του άρθρου 116, η οποία πασίδηλα – όπως προκύπτει και από τη διατύπωσή της και από τη σχετική πρόταση στη Βουλή των Βουλευτών – στόχευε ακριβώς στο να απαλείψει αυτές τις αποκλίσεις-εξαιρέσεις. Αλλά παραβλέπει και το ιστορικό γεγονός ότι όλες οι απαγορεύσεις άσκησης πλειίστων επαγγελματιών από τις γυναίκες που νόμοι προέβλεπαν – ανάμεσα στις οποίες και του μέλους του Συμβουλίου Επικρατείας – θεωρούνταν άλλοτε δικαιολογημένες και πρόσφορες²⁴.

Αποτελεί, συνεπώς, καταστρατήγηση του γράμματος της διάταξης, της ιστορικής ερμηνείας της και του πνεύματος του αναθεωρητικού νομοθέτη, αλλά και άγνοια της κοινωνικής εξέλιξης του θέματος, εφόσον δεν λαβαίνει υπόψη την κατάργηση ακριβώς κάθε απόκλισης από τη Ζ' Αναθεωρητική Βουλή, η οποία, μάλιστα, όχι απλώς κατοχυρώνει ως ανεξαιρέτη την αρχή της ισότητας των φύλων, αλλά προβλέπει, και το μείζον. Θέσπισε δηλαδή τη λήψη θετικών μέτρων υπέρ των γυναικών (προωθητικών ποσοστώσεων κ.ά.) με σκοπό τη διασφάλιση της επίτευξης ουσιαστικής ισότητας. Επομένως, οιαδήποτε εξαίρεση από την αρχή της ισότητας των φύλων αντίκειται πλέον στο Σύνταγμα²⁵, αφού ανοίγει κερκόπορτες για τις παλιές παραβιάσεις αυτής της αρχής.

Τα κριτήρια για την κατάληψη κάθε θέσης, λειτουργήματος, επαγγέλματος, κ.λ., θεωρουμένου στο παρελθόν ως ανδρικού ή γυναικείου, πρέπει να καλύπτουν όλα τα απαιτούμενα για τη συγκεκριμένη θέση προσόντα

²⁴ Δεν θεωρώ άσκοπο να υπενθυμίσω μερικές: Αρχαιολογική Υπηρεσία, Χημείο του Κράτους, δικαστική σταδιοδρομία, διπλωματική σταδιοδρομία, συμβολαιογράφοι κλ. Ούτε μάρτυρες σε συμβόλαιο μπορούσαν να παραστούν, ενώ σήμερα είναι κυβερνήτες διαστημικών δορυφόρων και ολοκλήρων χωρών.

²⁵ Βλ. για το θέμα αυτό Έκθεση ΕΕΔΑ 2004, σελ. 231.

τυπικά και ουσιαστικά και πρέπει να είναι ίδια και για τα δυο φύλα. Η ισότητα των φύλων δεν επιτρέπει να αποκλείονται, κατά παράβαση της σειράς επιτυχίας τους, όσοι και όσες ανταποκρίνονται σ'αυτά επιτυχώς σε αυστηρό και δίκαιο διαγωνισμό.

3. Το πολύπλοκο και ακανθώδες μεταναστευτικό πρόβλημα απασχόλησε την Επιτροπή μας και το 2005, εξ αφορμής νέας νομοθετικής ρύθμισης του από το Υπουργείο Εσωτερικών²⁶ με τον Ν. 3386/2005.

Ο νόμος αυτός αποτελεί ασφαλώς πρόοδο σε σχέση με την προηγούμενη κατάσταση, αφού, ως συνέπεια της εμπειρίας από την εφαρμογή του προηγούμενου νομοθετικού καθεστώτος, εισήγαγε, μεταξύ άλλων τις εξής καινοτόμες μεταρρυθμίσεις:

α) Χορήγηση ταυτόχρονα άδειας διαμονής και άδειας εργασίας, β) θεσμοθέτηση πολιτικής για ευχερέστερη κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών και εισαγωγή της ιδιότητας του επί μακρόν διαμένοντος μετανάστη με σχετικά προνόμια, γ) καθιέρωση ευνοϊκότερων προϋποθέσεων για οικογενειακή επανένωση, δ) ειδική πρόνοια για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων και ε) χορήγηση τρίτης ευκαιρίας νομιμοποίησης στους αλλοδαπούς.

Η Επιτροπή μας πρόβαλε²⁷ ως σημαντικά σημεία για την εξέλιξη της κοινωνίας μας την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών όταν αυτοί αποδεικνύονται μετά σοβαρό χρονικό διάστημα θετικά κοινωνικά στοιχεία και συμβάλλουν σαφώς σ'αυτήν. Επίσης υποστηρίξαμε τη δυνατότητα απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας για γεννηθέντα ή εγκατασταθέντα σε τρυφερή ηλικία στην Ελλάδα παιδιά μεταναστών, εφόσον τελειώσουν επιτυχώς τις σπουδές μέσης εκπαίδευσης (θεωρητικής ή τεχνικής) και έχουν θετική κοινωνική συμπεριφορά. Η μάστιγα της υπογεννητικότητας δεν πρέπει να ξεχνιέται.

Η ένωση άδειας διαμονής και άδειας εργασίας είναι ασφαλώς θετική, αρκεί να μη μεταβληθεί και αυτή στην πράξη απλώς σε νέες γραφειοκρατικές απαιτήσεις. Πάντως οι μετανάστες είναι γεγονός ότι πολύ υποφέρουν από τα γραφειοκρατικά τερτίπια που υφίστανται κατά την εκπλήρωση των διατυπώσεων που ο νόμος τους επιβάλλει.

Κατά τα λοιπά παραπέμπουμε στη διεξοδική και σαφή έκθεση του κ. Υπουργού Εσωτερικών και στις δικές μας Παρατηρήσεις²⁸.

²⁶ Βλ. παρακάτω Μέρος Δ', Έκθεση Υπουργείου Εσωτερικών, η πρώτη έκθεση, και Μέρος Γ' αριθ. 4, κρίσεις ΕΕΔΑ. Σημειώνουμε ότι μερικές παρατηρήσεις μας συνέπεσαν με τις τελικές ρυθμίσεις από τον κ. Υπουργό.

²⁷ Η υπογράφουσα ανέπτυξε και προφορικά της απόψεις της ενώπιον της Διαρκούς Επιτροπής της Βουλής Δημόσιας Διοίκησης, δημόσιας τάξης και δικαιοσύνης, όπου κλήθηκε γι'αυτό, στις 6.7.2005.

²⁸ Μέρος Δ', πρώτη έκθεση και Μέρος Γ', αριθ. 12.

4. Χαιρετίσαμε με ευχαρίστηση την προσπάθεια νέας νομοθετικής ρύθμισης του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας, που σημαίνει κατά κύριο λόγο βία κατά των γυναικών και κατά δεύτερο λόγο κατά των παιδιών.

Το “Πόρισμα” της Επιτροπής που συνέστησε η Γενική Γραμματεία Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης υπογράμμισε δυο βασικές αρχές. Πρώτη, ότι ο μέγιστος αριθμός των θυμάτων που πλήττεται από τη βία είναι οι γυναίκες σύζυγοι ή σύντροφοι από τον άντρα σύζυγο ή σύντροφό τους. Δεύτερο, ότι οι υπάρχουσες για την πάταξη των σχετικών πράξεων διατάξεις του Π.Κ. είναι ανεπαρκείς. Πρέπει να ληφθούν κοινωνικά μέτρα υπέρ των γυναικών θυμάτων που να καταστήσουν τις ποινικές διατάξεις του νόμου πράγματι εφαρμόσιμες και προστατευτικές για τις γυναίκες θύματα.

Μια δεύτερη Επιτροπή υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης συνέταξε σχέδιο νόμου, το οποίο δεν ανταποκρίνεται στις παραπάνω υποδείξεις του Πορίσματος. Ενώ επιβάλλεται να έχει χαρακτήρα έμφυλο – όπως είναι ουσιαστικά το πρόβλημα αλλά και έχουν υιοθετήσει οι σχετικές διεθνείς ρυθμίσεις και τα πρόσφατα εθνικά νομοθετήματα – είναι άφυλο, όπως και οι παλαιές διατάξεις του ισχύοντος Π.Κ. που είναι αναποτελεσματικές. Και δεν προβλέπει την ίδρυση νέων συγκεκριμένων κοινωνικών θεσμών και τη θέσπιση μέτρων που, αφ’ ενός να εξουδετερώσουν τη σημερινή συχνά μειονεκτική θέση της γυναίκας, αφ’ ετέρου να επιβάλλουν ή να παρέχουν τις δυνατότητες στις αρμόδιες αρχές να τη βοηθήσουν αποτελεσματικά και σοβαρά.

Η γράφουσα έγραψε επειγόντως και διένειμε εγκαίρως στα μέλη της ΕΕΔΑ σχετικό κείμενο υπό τον τίτλο: “Νομοσχέδιο για την ενδοοικογενειακή βία - Βασικές παρατηρήσεις (προς περαιτέρω επεξεργασία)”²⁹.

Σ’ αυτές τονίζω ότι πρέπει να γίνει κατανοητό πως το πρόβλημα έχει τη ρίζα του στα ισχυρά κάταλοιπα της διαφοράς θέσης και ρόλου των δύο φύλων, που άλλοτε επικρατούσαν στην κοινωνία και δεν έχουν σβήσει ακόμη: ο άντρας αρχηγός της οικογένειας και σωφρονιστής γυναίκας και παιδιών ή γυναίκα υπάκουος εκτελεστής των αποφάσεων και διαταγών του και δεύτερης σειράς μέλος της οικογένειας. Με άλλα λόγια, το πρόβλημα συνίσταται σε βίαιη μορφή προσβολής της γενικώς σήμερα αναγνωρισμένης αρχής – ανθρώπινου δικαιώματος – της προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας της γυναίκας και της ισότητας των φύλων χωρίς διακρίσεις, που ωστόσο συνοδεύεται ακόμη στην πράξη, κατά τις διεθνείς στατιστικές, με το φαινόμενο μια στις 4 ή 5 γυναίκες να είναι θύμα βίας μέσα στην ίδια της την οικογένεια. Σε μερικές χώρες ή περιοχές χώρας, μάλιστα, σχεδόν όλες ή μια στις δυο είναι αντικείμενο τέτοιας μεταχείρισης.

Για να αντισταθούν οι γυναίκες και να προασπίσουν την αξιοπρέπεια

²⁹ Βλ. παρακ. Κεφάλαιο Γ, Παρατηρήσεις-Απόφαση 12, 1^ο συνημμένο σ’ αυτήν.

τους, πρέπει να έχουν προστασία από τις πιθανές αντιδράσεις του βίαιου αφέντη, που δεν ανέχεται αντίσταση και την αντιμετωπίζει με χειρότερη βία. Και να τύχουν σχετικής συμπαράστασης, για εξασφάλιση στέγης και μέσων συντήρησης γι'αυτές και τα παιδιά τους καθώς και για κάποια εργασία.

Στην παραπάνω αναφερθείσα πρόσκληση και πρόκληση της υπογράφουσας προέδρου για περαιτέρω επεξεργασία ανταποκρίθηκαν δυο ΜΚΟ μέλη της ΕΕΔΑ, ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και η Διεθνής Αμνηστία που κατέθεσαν δυο αξιόλογα κείμενα. Από τη σύνθεσή τους προήλθε η Γνωμάτευση της ΕΕΔΑ που υιοθετήθηκε ομόφωνα³⁰.

Δεν πρέπει να παραβλέψουμε, ωστόσο, ότι το εν λόγω νομοσχέδιο περιέχει μερικές επιτυχείς καινοτόμες διατάξεις κατά της βίας εναντίον του παιδιού μέσα στην οικογένεια, όπως και κατά του ενός γονέα από τον άλλο ενώπιον του παιδιού, που αναφέρονται στη γνωμάτευσή μας.

Άξιο μνείας είναι ένα ειδικό φυλλάδιο, που με την συγκεκριμένη αυτή ευκαιρία εξέδωσαν οι Αστυνομικές Αρχές³¹ και περιέχει συστάσεις προς τις αστυνομικές δυνάμεις, για τη σωστή συμπεριφορά τους στις περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών συζύγων-συντρόφων. Τοποθετεί ορθά και έμφυλα το θέμα, όπως πράγματι είναι, χαράσσει σωστές γραμμές χειρισμού από τους αστυνομικούς του σχετικού προβλήματος που στηρίζονται στο σεβασμό της ισότητας των φύλων. Η δυσχέρεια έγκειται στην αφομοίωση και εφαρμογή των αρχών αυτών από τα αστυνομικά όργανα – όπως άλλωστε και από τους πολίτες γενικά. Σ' αυτό θα βοηθήσουν τα σωστά κοινωνικά μέτρα, που είναι απαραίτητα, αλλά και η συστηματική διδασκαλία των αρχών της ισότητας και η παρακολούθηση εφαρμογής τους στην πράξη.

5. Άξιο προσοχής είναι και το θέμα – που και αυτό αφορά την οικογένεια και τις σχέσεις των φύλων – της εναρμόνισης οικογενειακού και επαγγελματικού βίου. Με αυτό ασχολήθηκε η ΕΕΔΑ εν όψει και της ενσωμάτωσης στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2002/73/Ε.Κ. με μακρά γνωμάτευση της³².

Εδώ επιθυμώ να τονίσω μερικά βασικά σημεία.

Το σοβαρό αυτό θέμα αφορά κυρίως τις γυναίκες, που, παρά τις διεθνείς και ελληνικές διατάξεις, θεωρούνται στην πράξη οι κύριες, αν όχι αποκλειστικές, υπεύθυνες για τα οικογενειακά καθήκοντα, παράλληλα με τα επαγγελματικά.

Κι' αυτό είναι κατάλοιπο των παλιών διαφορετικών ρόλων των δύο φύλων. Είναι ανάγκη να γίνει κατανοητό ότι η γυναίκα έχει δικαίωμα σε πλήρη ισότητα σε όλους τους τομείς δράσης. Συγκεκριμένα, έχει δικαίω-

³⁰ Βλ. παρακάτω, Μέρος Γ', αριθ. 12.

³¹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Διοικητικού, Διεύθυνση Οργάνωσης-Νομοθεσίας. Η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, Αθήνα, 2005. Αναφέρεται και στη 2η συνημμένη στις Παρατηρήσεις-Απόφαση 12.

³² Βλ. παρακ. μέρος Γ', αριθ. 10.

μα να αξιοποιήσει την προσωπικότητά της και τις κλίσεις της, όπως και ο άντρας, έχει δικαίωμα να αποκτήσει αυτοτέλεια και οικονομική ανεξαρτησία με την εργασία της και να παίξει στην κοινωνική και δημόσια ζωή το ρόλο που την ενδιαφέρει, όπως και ο άντρας.

Έχει, εξ άλλου, αποδειχθεί από έρευνες ότι οι πλείστες γυναίκες θύματα βίας είναι ανεπάγγελτες³³. Υπολογίζονται λιγότερο από το σύζυγο διότι δεν προσκομίζουν εισόδημα χρηματικό στο σπιτικό – και ας έχει σημαντική οικονομική αξία η οικιακή εργασία τους. Αλλά δεν έχει και η ίδια η γυναίκα τη δυνατότητα να αποχωρήσει μαζί με τα παιδιά της από το συζυγικό σπίτι ή/και να συντηρήσει τον εαυτό της και τα παιδιά της, αν δεν στέκεται στα δικά της πόδια, με την εργασία της, που της παρέχει την οικονομική δυνατότητα αλλά και την κοινωνική εμπειρία και την αυτοπεποίθηση να το πράξει.

Εξ άλλου, η τυχόν αποχώρηση των γυναικών από την αμειβόμενη απασχόληση θα κατέβαζε το οικογενειακό εισόδημα των πλείστων ελληνικών οικογενειών σοβαρότατα.

Από την άλλη μεριά η υπογεννητικότητα οφείλεται και στα υπερβολικά βάρη της γυναίκας σε συνδυασμό με τη μη εναρμόνιση της επαγγελματικής απασχόλησης με τον οικογενειακό βίο.

Η κατανομή, λοιπόν, της εργασίας μεταξύ γυναικείων και ανδρικών μελών της οικογένειας, η σωστή επιλογή και ενίσχυση των ληπτών μέτρων από την πολιτεία, την τοπική αυτοδιοίκηση κλ., προς υποβοήθηση και ελάφρυνση των καθηκόντων και των δυο μελών του ζεύγους μέσα στην οικογένεια, είναι μεγάλης σημασίας. Γι'αυτό η σχετική Γνωμάτευση-Απόφαση της ΕΕΔΑ με την ευκαιρία της ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον³⁴.

Δεν θα επαναλάβω τα εκεί αναγραφόμενα. Δεν θεωρώ, όμως, άσκοπο να αναφέρω μια εμπειρία μου στη Νορβηγία. Εκεί διαπίστωσα και την πρωτοβουλία των γονέων, για ίδρυση κατά συνοικίες παιδικών σταθμών. Πιο συγκεκριμένα, η ενοικίαση ενός διαμερίσματος και η πρόσληψη νηπιαγωγού ή νηπιαγωγών της επιλογής τους, με κοινές δαπάνες των γονέων των οποίων τα παιδιά φιλοξενούνται, εξυπηρετεί φθηνά και ποιοτικά καλά αρκετές οικογένειες.

6. Θεωρούμε καθήκον μας να αναφέρουμε τις έντονες ανησυχίες μας για τη συστηματική αποψίλωση του πρασίνου της πρωτεύουσας και των γειτονικών περιχώρων της με την οποία είχαμε και πέρυσι ασχοληθεί³⁵.

³³ Μεταξύ άλλων, το πόρισμα αυτό προέκυψε από 30ετή εμπειρία του Συμβουλευτικού Τμήματος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας.

³⁴ Βλ. Μέρος Γ, αριθ. 10.

³⁵ Βλ. Έκθεση ΕΕΔΑ 2004, σελ. 101-103.

Η όχλησή μας από επιτροπές οικολογικές και διάφορα δημοσιεύματα σχετικά με την καταστροφή του Εθνικού Κήπου μας ανάγκασε να επανέλθουμε οξύτερα αυτή τη φορά. Η κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων έξω από το Νοσοκομείο Παιδών Αγία Σοφία, κατά την περίοδο των ολυμπιακών έργων, έφραξε την υπόγεια ροή πλούσιας φλέβας νερού (πιθανώς του Ηριδανού ποταμού) που κατευθυνόταν στον Εθνικό Κήπο και τροφοδοτούσε μεταξύ άλλων τα αιωνόβια γιγάντια και ποικίλα δένδρα του, που έφεραν τις πινακίδες με τα επιστημονικά ονόματά τους σε λατινική γλώσσα. Αυτά και πολλά άλλα μεγάλα δένδρα ξεράθηκαν, ενώ η άλλοτε ευεργετική γι' αυτά υπόγεια υδάτινη φλέβα ρίχθηκε στον υπόνομο!

Είναι απαραίτητη ανάγκη να αποκατασταθεί η υπόγεια τροφοδοσία νερού στο μόνο σοβαρό φυτικό πνεύμονα που διαθέτει η Αθήνα.

Η αλληλογραφία μας με το νέο ΝΠΔΔ "Δήμος Αθηναίων-Εθνικός Κήπος" δημοσιεύεται παρακάτω³⁶.

Αναμένουμε, όμως, να δούμε ενέργειες για περαιτέρω αντιδράσεις μας.

7. Η ΕΕΔΑ ασχολήθηκε επίσης με το σοβαρότατο θέμα της εμπορίας του ανθρώπου από άνθρωπο, και ιδίως γυναικών και παιδιών που τόσο εξαπλώθηκε υπό τη σημερινή συγκυρία της οικονομικής εκμετάλλευσης του παντός και μάλιστα υπό την ιδιαίτερα επικίνδυνη μορφή διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, χρησιμοποιώντας για τη διάπραξή του και τη διαφυγή των ενόχων κυριολεκτικά σατανικά μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας. Αποφάσισε, λοιπόν, ομόφωνα να προτείνει στην Ελληνική Πολιτεία την επικύρωση δύο διεθνών συμβάσεων ιδιαίτερα σημαντικών για την ουσιαστική προστασία, ιδίως των κοινωνικά αδυνάτων κατηγοριών των γυναικών και των παιδιών, από διάφορους τύπους εκμετάλλευσης, σε ευρωπαϊκό ή σε διεθνές επίπεδο³⁷.

Η πρώτη είναι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2005 (CTS no. 197) για ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων, η υιοθέτηση της οποίας αποτέλεσε το επιστέγασμα των προσπαθειών που κατέβαλε ο οργανισμός αυτός από το 1980 για την καταπολέμηση του φρικτού αυτού φαινομένου.

Η δεύτερη είναι το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (25.5.2000), το οποίο περιέχει διατάξεις που συμπληρώνουν τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, και συγκεκριμένα, το δικαίωμα προστασίας από την οικονομική εκμετάλλευση και από την υποβολή του γενικά σε εργασία επιζήμια για την υγεία του παιδιού ή/και τη φυσική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική του

³⁶ Μέρος Ζ', αριθ. 4.

³⁷ Βλ. παρακ. Μέρος Γ', αριθ. 13.

ανάπτυξη. Για το τελευταίο αυτό θέμα η Ελλάδα έχει ήδη κυρώσει και τη Σύμβαση του 182 ΔΟΕ (ILO) του 2001 κατά των βαρειών μορφών εργασίας του παιδιού.

Η ΕΕΔΑ θεώρησε ότι η παρά την ήδη υφιστάμενη σχετική ελληνική νομοθεσία³⁸, άμεση κύρωση των δύο αυτών διεθνών κειμένων (instruments) από την Ελλάδα θα συμβάλει στην ανάσχεση της περαιτέρω διάδοσης τέτοιων εγκλημάτων στη χώρα μας, ιδίως διαπραττομένων σε συνεργασία με αντίστοιχες συμμορίες κακοποιών σε διεθνές επίπεδο. Σημειώνουμε ότι θα διευρυνθεί η καταπολέμηση, με μέτρα πληρέστερα πρόληψης, καταστολής και βοήθειας στα θύματα.

8. Νομίζω ότι δεν πρέπει να παρέλθω με σιωπή τις θλιβερές βιαιοπραγίες κατά του μέλους της Επιτροπής μας κ. Χρ. Πολυζωγόπουλου, Προέδρου της ΓΣΕΕ. Αυτές εντυπωσίασαν και ανησύχησαν ιδιαίτερα την ελληνική κοινή γνώμη, και λόγω του τρόπου και του τόπου που προσβλήθηκαν δύο ανθρώπινα δικαιώματα του παθόντος, στην ασφάλεια και στη σωματική ακεραιότητα. Το συμβάν γεννά και γενικότερης σημασίας απορίες για την ίδρυση και λειτουργία ειδικών σωμάτων της Αστυνομίας για τέτοιες περιστάσεις, τα οποία σ' αυτήν, μάλιστα, την περίπτωση ήταν πολύ κοντά αλλά έμειναν άπρακτα. Και επρόκειτο και για τον κορυφαίο εκπρόσωπο των Ελλήνων εργαζόμενων...

Κί ένας μικρός επίλογος του Προλόγου

Τη χρονιά που έφυγε, όπως και τα 5 προηγούμενα χρόνια λειτουργίας της – εκ των οποίων τα πρώτα 3 χρόνια άστεγη και φιλοξενούμενη στο Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και, αργότερα, εν μέρει και στο Υπουργείο Εξωτερικών, και στερούμενη γραμματείας – η ΕΕΔΑ έκαμε πολλή εργασία, με ζήλο αντιστρόφως ανάλογο με το ύψος της αμοιβής των μελών, και μάλιστα όχι λίγες φορές εσπευσμένα, λόγω αποστολής του σχετικού ερωτήματος ή νομοσχεδίου κ.λ. την τελευταία στιγμή από τις αρμόδιες αρχές.

Η Επιτροπή μας εξ αρχής χάραξε μια γραμμή ουσιαστικά προστατευτική των ΔΑ και αγωνιστική, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Γι' αυτό και ήδη από τη δεύτερη χρονιά λειτουργίας της εξελέγη μέλος του τετραμελούς

³⁸ Στην Ελλάδα η εμπορεία προσώπων ρυθμίζεται κυρίως από τον Ν. 3064/2002 για την "καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (συμπεριλαμβανομένων των ανηλίκων ή αλλοδαπών), τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής. Το ΠΔ 233/2003, για την προστασία και αρωγή των θυμάτων εμπορίας προσώπων, συμπληρώνει το νόμο. Η ΕΕΔΑ είχε υποβάλει κριτικές παρατηρήσεις σχετικά με το νόμο αυτό, βλ. Έκθεση ΕΕΔΑ 2002, σελ. 95.

Συντονιστικού Συμβουλίου των εθνικών επιτροπών ή συνηγόρων του πολίτη (ombudsman) της Ευρώπης. Πολλές απόψεις και ψηφίσματά της υπήρξαν πρωτοποριακά και οι επακολουθήσασες εξελίξεις τα δικαίωσαν πλήρως.

Βασικά η στάση της ήταν και είναι πραγματικά ανεξάρτητη από κυβερνητικές ή κομματικές θέσεις, όπως επιβάλλουν και οι σχετικές αρχές των ΗΕ (Αρχές των Παρισίων). Αυτό οφείλεται και στη νομοθετική πρόβλεψη του ορισμού των μελών της από τους ποικίλους και αντιπροσωπευτικούς ευρέος κοινωνικο-πολιτικού φάσματος φορείς που εκπροσωπούνται σ'αυτήν, καθώς και στην ανάδειξη του Προεδρείου της (Προέδρου και δύο Αντιπροέδρων) από την ψήφο των μελών (πλην των εκπροσώπων των επτά Υπουργείων που δεν έχουν δικαίωμα ψήφου γενικά). Άλλωστε, αν δεν είχε αυτή την ανεξαρτησία οργάνωσης και στάσης θα πρόδιδε το λόγο της ίδρυσής της και το σκοπό της ύπαρξής της.

Ευχαριστώ θερμά όλα τα μέλη της ΕΕΔΑ για την τόσο πρόθυμη και ουσιαστική συμβολή τους στο σημαντικό έργο της. Πολύ χρήσιμη και ευχάριστη ήταν και η συνεργασία με τα Υπουργεία που μετέχουν στην Επιτροπή μας, γ'αυτό ευχαριστώ πολύ τους εκπροσώπους τους.

Πολύ ευχαριστώ και τους επιστημονικούς συνεργάτες μας, ιδιαίτερα δε την ακούραστη και ικανότατη γραμματέα μας κυρία Κατερίνα Πάντου, που έχει ανάγκη επείγουσας βοήθειας, διότι μόνη διεκπεραιώνει το έργο όλης της γραμματείας και της διοικητικής υπηρεσίας.

Αθήνα, 27 Μαρτίου 2006

Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ
ΤΗΣ ΕΕΔΑ

ΝΟΜΟΣ 2667/1998, ΙΔΡΥΤΙΚΟΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ
όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 15 του ν. 2790/2000,
το άρθρο 18 του ν. 3051/2002 και
το άρθρο 23 του ν. 3156/2003

ΙΔΡΥΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

ΝΟΜΟΣ 2667/1998, ΙΔΡΥΤΙΚΟΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ
όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 15 του ν. 2790/2000, το άρθρο 18
του ν. 3051/2002 και το άρθρο 23 του ν. 3156/2003

ΝΟΜΟΣ 2667/1998
(ΦΕΚ Α΄ 281/18.12.1998)
Σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
[και Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής]

Άρθρο 1
Σύσταση και αποστολή

1. Συνιστάται Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου, η οποία υπάγεται στον Πρωθυπουργό.
2. Η Επιτροπή υποστηρίζεται ως προς τη στελέχωση και την υποδομή της από τη Γενική Γραμματεία του Υπουργικού Συμβουλίου, και ο προϋπολογισμός της εντάσσεται στον προϋπολογισμό της υπηρεσίας αυτής.
3. Η Επιτροπή έχει δική της γραμματεία. Της γραμματείας προϊστάται ο Πρόεδρος της Επιτροπής.
4. Η Επιτροπή αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.
5. Η Επιτροπή έχει ως αποστολή:
 - α) Τη διαρκή παρακολούθηση αυτών των θεμάτων, τη δημόσια ενημέρωση και την προώθηση της σχετικής έρευνας.
 - β) Την ανταλλαγή εμπειριών σε διεθνές επίπεδο με ανάλογα όργανα διεθνών οργανισμών, όπως ο Ο.Η.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο Ο.Α.Σ.Ε. ή άλλων κρατών.
 - γ) Τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής σε θέματα του αντικειμένου της.
6. Η Επιτροπή ιδίως:
 - α) Εξετάζει ζητήματα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου που της θέτει η Κυβέρνηση ή η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής ή της προτείνουν τα μέλη της ή Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.
 - β) Υποβάλλει συστάσεις και προτάσεις, εκπονεί μελέτες, υποβάλλει εκθέσεις και γνωμοδοτεί για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

γ) Αναπτύσσει πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σε θέματα σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

δ) Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την καλλιέργεια του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος.

ε) Εκφέρει γνώμη για εκθέσεις που πρόκειται να υποβάλει η χώρα σε διεθνείς οργανισμούς για συναφή θέματα.

στ) Διατηρεί μόνιμη επικοινωνία και συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς, παρεμφερή όργανα άλλων χωρών, καθώς και εθνικές ή διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

ζ) Γνωστοποιεί δημόσια τις θέσεις της με κάθε πρόσφορο τρόπο.

θ) Οργανώνει Κέντρο Τεκμηρίωσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

ι) Εξετάζει την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και εκφέρει σχετική γνώμη προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας.

Άρθρο 2

Σύνθεση της Επιτροπής

1. Η Επιτροπή απαρτίζεται από τα εξής μέλη:

α) Από τον Πρόεδρο της ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας.

β) Από έναν εκπρόσωπο της Γ.Σ.Ε.Ε. και έναν εκπρόσωπο της Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

γ) Από τέσσερις εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που η δράση τους καλύπτει την περιοχή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η Επιτροπή μπορεί, με την επιφύλαξη του άρθρου 9, να αποφασίζει τη διεύρυνσή της με τη συμμετοχή δύο επιπλέον εκπροσώπων άλλων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. [Σύμφωνα με την από 6 Φεβρουαρίου 2003 απόφασή της, η ΕΕΔΑ διεύρυνε τη σύνθεσή της με την συμμετοχή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων "Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας" και "Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Ελλήνων ΡΟΜ"].

δ) Από εκπροσώπους των αναγνωρισμένων κομμάτων κατά τον Κανονισμό της Βουλής. Κάθε κόμμα ορίζει έναν εκπρόσωπο.

ε)Κ[Η περίπτωση ε' της παρ. 1 του άρθρου 2 καταργήθηκε με την παρ. 2 εδ. α' του άρθρου 23 του ν. 3156/2003 (ΦΕΚ Α' 157, 25.6.2003)].

στ) Από το Συνήγορο του Πολίτη.

ζ) Από ένα μέλος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, που προτείνεται από τον Πρόεδρό της.

η) Από ένα μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, που προτείνεται από τον Πρόεδρό του.

θ) Από ένα μέλος της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής, που προέρχεται από τις επιστήμες της Βιολογίας, της Γενετικής ή της Ιατρικής και προτείνεται από τον Πρόεδρό της.

ι) Από δύο πρόσωπα εγνωσμένου κύρους με ειδικές γνώσεις σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου που ορίζονται από τον Πρωθυπουργό.

ια) Από έναν εκπρόσωπο των Υπουργείων Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, που ορίζονται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού.

ιβ) Από τρεις καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές του Δημοσίου Δικαίου ή του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου. Κατά την πρώτη μετά τη συγκρότησή της συνεδρίαση η Επιτροπή διενεργεί κλήρωση, στην οποία μετέχουν τα εξής Τμήματα των Α.Ε.Ι. της χώρας: α) το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, β) το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, γ) το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Θράκης, δ) το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, ε) το Γενικό Τμήμα Δικαίου του Παντείου Πανεπιστημίου, στ) το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Παντείου Πανεπιστημίου. Τα Τμήματα αυτά προτείνουν από έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή Δημοσίου Δικαίου ή Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου. Τα Τμήματα των Α.Ε.Ι. υποχρεούνται να ορίσουν τον εκπρόσωπό τους εντός διμήνου από τη λήψη της πρόσκλησης της Επιτροπής. Με απόφαση της Επιτροπής είναι δυνατόν να προστεθούν, για τις επόμενες κληρώσεις, και άλλα Τμήματα των Α.Ε.Ι. της χώρας με όμοιο αντικείμενο. Η Επιτροπή διενεργεί έξι (6) μήνες, πριν από τη λήξη της θητείας της, κλήρωση μεταξύ των παραπάνω Τμημάτων, για την επόμενη θητεία.

ιγ) Από ένα μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

2. Για τα μέλη της Επιτροπής προβλέπονται ισάριθμοι αναπληρωτές, που ορίζονται όπως και τα τακτικά μέλη της.

3. Τα μέλη της Επιτροπής και οι αναπληρωτές τους ορίζονται με απόφαση του Πρωθυπουργού για θητεία τριών (3) ετών. Η θητεία των μελών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου που μετέχουν στην πρώτη σύνθεσή της λήγει, ανεξάρτητα από το χρόνο διορισμού τους, στη 15η Μαρτίου 2003. [Το δεύτερο εδάφιο της παρ. 3 προστέθηκε με το άρθρο 18 του ν. 3051/2002 (ΦΕΚ Α΄ 220, 20.9.2002)].

4. Ο Πρωθυπουργός καλεί με έγγραφό του τα μέλη της Επιτροπής σε συνεδρίαση, προκειμένου να εκλεγεί ο Πρόεδρος, ο Α΄ και ο Β΄ Αντιπρόεδρος της. Για την εκλογή Προέδρου και Αντιπροέδρων απαιτείται η απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της Επιτροπής που διαθέτουν ψήφο. Ως Πρόεδρος και Αντιπρόεδροι μπορεί να εκλεγούν μέλη

που προέρχονται από τις κατηγορίες των εδαφίων α', β', γ', ε', ι' και ιβ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. [Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 4 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 15 του ν. 2790/2000 (ΦΕΚ Α' 24, 16.2.2000)].

5. Οι εκπρόσωποι των Υπουργείων συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων χωρίς δικαίωμα ψήφου.

6. Η Επιτροπή θεωρείται ότι έχει νόμιμα συγκροτηθεί εφόσον έχουν ορισθεί δύο από τα μέλη του εδαφίου γ' και τα μέλη των εδαφίων α', ε', ι' και ια' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. [Η παρ. 6 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 15 του ν. 2790/2000 (ΦΕΚ Α' 24, 16.2.2000)].

7. Τα μέλη της νέας σύνθεσης της Επιτροπής ορίζονται το αργότερο δύο (2) μήνες πριν από τη λήξη της θητείας της προηγούμενης. [Σύμφωνα με την παρ. 2 εδ. γ' του άρθρου 23 του ν. 3156/2003 (ΦΕΚ Α' 157, 25.6.2003), "Η παρ. 7 του άρθρου 2 του ν. 2667/1998 δεν εφαρμόζεται κατά τον ορισμό των μελών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σε αντικατάσταση εκείνων των οποίων η θητεία λήγει τη 15η Μαρτίου 2003"].

8. Ο τρόπος συγκρότησης της Επιτροπής και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια ρυθμίζεται με απόφαση του Πρωθυπουργού.

Άρθρο 3

Ανάθεση εξειδικευμένων μελετών

1. Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης μπορεί να αναθέτει, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, με σύμβαση έργου την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών για τους σκοπούς της σε επιστημονικές ομάδες εργασίας.

2. Οι ομάδες εργασίας μετά το πέρας της σχετικής μελέτης υποβάλλουν έκθεση στην Επιτροπή, η οποία μπορεί να δημοσιοποιείται με απόφασή της.

Άρθρο 4

Λειτουργία της Επιτροπής

1. Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά κάθε δύο μήνες και εκτάκτως ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου ή αίτηση πέντε (5) τουλάχιστον μελών της. Τα μέλη προσκαλούνται από τον Πρόεδρο με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο.

2. Η Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία εφόσον : α) παρίσταται η απόλυτη πλειοψηφία των μελών της και β) μεταξύ των παρόντων μελών της περιλαμβάνεται ο Πρόεδρος της Επιτροπής ή ένας Αντιπρόεδρος.

3. Οι Αντιπρόεδροι αναπληρώνουν τον Πρόεδρο κατά τη σειρά της τάξεώς τους, όταν ο τελευταίος ελλείπει, κωλύεται ή απουσιάζει.

4. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.

5. Η Επιτροπή καλεί κατά την κρίση της σε ακρόαση πρόσωπα, τα οποία μπορεί να διευκολύνουν το έργο της με την παρουσίαση προσωπικών εμπειριών ή τη διατύπωση απόψεων σχετικών με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

6. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών καθορίζεται η αποζημίωση των μελών της Επιτροπής, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων περί αμοιβής ή αποζημίωσης λόγω συμμετοχής σε συμβούλια και επιτροπές του δημόσιου τομέα.

7. Με απόφαση του Πρωθυπουργού καταρτίζεται ο Κανονισμός λειτουργίας της Επιτροπής. Με τον Κανονισμό ρυθμίζεται η δημιουργία τμημάτων, η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των τμημάτων και των μελών, η διαδικασία κλήσης και ακρόασης των προσώπων που καλούνται και κάθε άλλη λεπτομέρεια. Με απόφαση του Πρωθυπουργού, ύστερα από γνώμη της Επιτροπής, μπορεί να τροποποιείται ο Κανονισμός.

Άρθρο 5

Ετήσια έκθεση

Η Επιτροπή υποβάλλει έως το τέλος Ιανουαρίου κάθε έτους την έκθεση στον Πρωθυπουργό, στον Πρόεδρο της Βουλής και στους αρχηγούς των κομμάτων που εκπροσωπούνται στο Εθνικό και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο 6

Συνδρομή δημοσίων υπηρεσιών

1. Στο τέλος κάθε έτους τα Υπουργεία που μετέχουν με εκπρόσωπο τους στην Επιτροπή καταθέτουν έκθεση με τις παρατηρήσεις τους για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στον τομέα ευθύνης τους.

2. Για την εκπλήρωση της αποστολής της η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τις δημόσιες υπηρεσίες καθώς και από ιδιώτες κάθε πληροφορία, έγγραφο ή οποιοσδήποτε στοιχείο σχετίζεται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ο Πρόεδρος μπορεί να λαμβάνει γνώση εγγράφων και άλλων στοιχείων που χαρακτηρίζονται ως απόρρητα. Οι δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να διευκολύνουν το έργο της Επιτροπής.

Άρθρο 7

Επιστημονικοί Συνεργάτες

1. Συνιστώνται τρεις (3) θέσεις ειδικού επιστημονικού προσωπικού, κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 25 του ν. 1943/1991 (ΦΕΚ 50 Α'), με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου διάρκειας τριών (3) ετών. Η σύμβαση αυτή μπορεί να ανανεώνεται. [Το πρώτο εδάφιο της παρ.1 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ. 2 εδ. β' του άρθρουΚ23 του ν. 3156/2003 (ΦΕΚ Α' 157, 25.6.2003)].

Η πλήρωση των θέσεων πραγματοποιείται ύστερα από δημόσια πρόσκληση της Επιτροπής για υποβολή υποψηφιοτήτων. Η επιλογή μεταξύ των υποψηφίων γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 2, 5 και 6 του άρθρου 19 του ν. 2190/1994 (ΦΕΚ 28 Α'), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 του ν. 2527/1997 (ΦΕΚ 206 Α'), από πέντε μέλη της Επιτροπής που διαθέτουν ψήφο, τα οποία ορίζονται από τον Πρόεδρό της.

2. Οι επιστημονικοί συνεργάτες επικουρούν την Επιτροπή, προετοιμάζοντας εισηγήσεις για θέματα που τους ανατίθενται και την ενημερώνουν για τις εργασίες των διεθνών οργανισμών και διεθνών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επίσης τηρούν σχετικό αρχείο κειμένων και επιστημονικών μελετών.

3. Οι αποδοχές των επιστημονικών συνεργατών που προσλαμβάνονται κατά την παράγραφο 1 αυτού του άρθρου καθορίζονται με την απόφαση της παρ. 6 του άρθρου 4 του παρόντος νόμου, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων περί αποδοχών ειδικού επιστημονικού προσωπικού.

Άρθρο 8

Γραμματεία της Επιτροπής

1. Συνιστώνται μία (1) θέση γραμματέα και τρεις (3) θέσεις γραμματειακής υποστήριξης της Επιτροπής.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Οικονομικών και Δικαιοσύνης ρυθμίζονται:

α) Η κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα κατανομή των θέσεων της παρ. 1, καθώς και τα θέματα της οργάνωσης της γραμματείας και τεχνικής υποστήριξης της Επιτροπής.

β) Η πλήρωση των θέσεων της παρ. 1 που μπορεί να γίνει και με διάθεση ή απόσπαση δημοσίων υπαλλήλων ή υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. ή εργαζομένων με σύμβαση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου στο Δημόσιο,

τα Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ν.Π.Ι.Δ. οποιασδήποτε μορφής που τελούν υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο του Κράτους.

γ) Κάθε θέμα που αφορά την υπηρεσιακή κατάσταση και τις αποδοχές αυτού του προσωπικού.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού επιτρέπεται να αποσπάται ως γραμματέας της Επιτροπής υπάλληλος Υπουργείου ή Ν.Π.Δ.Δ. με βαθμό Α΄ ή Β΄ της κατηγορίας ΠΕ, τον οποίο προτείνει ο Πρόεδρος της Επιτροπής.

4. Ως την έκδοση του προεδρικού διατάγματος της παρ. 1, η Επιτροπή επιτρέπεται να απασχολεί υπαλλήλους και χρησιμοποιεί τεχνική υποστήριξη που της διαθέτουν τα Υπουργεία Εξωτερικών και Δικαιοσύνης σύμφωνα με αποφάσεις των αρμόδιων Υπουργών.

Άρθρο 9

Μεταβατικές διατάξεις

Στην πρώτη σύνθεση της Επιτροπής εκπροσωπούνται οι εξής Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: η Διεθνής Αμνηστία, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. [Σύμφωνα με την παρ. 2 εδ. δ΄ του άρθρου 23 του νόμου 3156/2003 (ΦΕΚ Α΄ 157, 25.6.2003), "Το άρθρο 9 του ν. 2667/1998 εφαρμόζεται και κατά τον ορισμό των μελών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σε αντικατάσταση εκείνων των οποίων η θητεία έληξε τη 15η Μαρτίου 2003"].

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. Απόφ. Πρωθυπουργού Υ138

(ΦΕΚ Β΄ 475/9.4.2000)

Έκδοση Κανονισμού της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα
του Ανθρώπου

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

Έχοντας υπόψη:

α) Τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 4 του Ν. 2667/1998 "Σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής" (ΦΕΚ 281/Α΄/1998).

β) Την από 3-4-2000 πρόταση σχεδίου Κανονισμού λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

γ) Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Εκδίδουμε τον Κανονισμό λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το κείμενο του οποίου έχει ως εξής:

"ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ"

1. Σκοπός

Ο σκοπός της επιτροπής είναι αυτός που αναφέρεται στις παρ. 5 και 6 του άρθρου 1 του Ν. 2667/98 (ΦΕΚ 281/Α/98).

2. Πρόεδρος

2.1 Ο Πρόεδρος εκπροσωπεί την Επιτροπή ενώπιον κάθε αρχής, αλλοδαπής ή ημεδαπής καθώς και ενώπιον των αντιστοίχων ΕΕΔΑ, των διεθνών κυβερνητικών οργανισμών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ).

Όταν αυτός κωλύεται, ελλείπει ή απουσιάζει, εκπροσωπούν την Επιτροπή κατά σειρά οι Αντιπρόεδροι (Α΄ Αντιπρόεδρος, Β΄ Αντιπρόεδρος)

2.2 Ο Πρόεδρος μπορεί να εξουσιοδοτήσει μέλος της Επιτροπής να τον εκπροσωπήσει, λόγω ειδικότητας, για συγκεκριμένο θέμα σε εθνικά ή διεθνή συνέδρια, διασκέψεις, συναντήσεις κλπ.

2.3 Ο Πρόεδρος συγκαλεί τις τακτικές και έκτακτες συνεδριάσεις της Επιτροπής, προεδρεύει των συνεδριάσεων και υπογράφει, μαζί με τον εκτελούντα χρέη γραμματέως, τα σχετικά πρακτικά. Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του Προέδρου τον αναπληρώνουν στα καθήκοντά του παρόντος άρθρου κατά σειρά ο Α΄ και ο Β΄ Αντιπρόεδρος.

2.4 Ο Πρόεδρος ύστερα από απόφαση της Επιτροπής ή εξ ιδίας πρωτοβουλίας καλεί σε ακρόαση ενώπιον της Επιτροπής πρόσωπα που θα διευκολύνουν το έργο της με τις προσωπικές τους εμπειρίες ή απόψεις. Η πρόσκληση γίνεται με κάθε πρόσφορο τρόπο.

2.5 Ο Πρόεδρος επιβλέπει τη λειτουργία της Γραμματείας της Επιτροπής.

2.6 Ο Πρόεδρος συντονίζει τη λειτουργία των τμημάτων και την εργασία των επιστημονικών συνεργατών.

3. Προεδρείο

3.1 Το Προεδρείο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τους δύο Αντιπρόεδρους.

3.2 Ο Πρόεδρος καταρτίζει την ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων της Επιτροπής, σε συνεννόηση με τους δύο Αντιπροέδρους, και ορίζει τους εισηγητές.

3.3 Το Προεδρείο μπορεί να επιληφθεί των τρεχόντων και εκτάκτων προβλημάτων που σχετίζονται με τον σκοπό ή τη λειτουργία της Επιτροπής στο μεταξύ δύο τακτικών συνεδριάσεων της διάστημα. Σε κάθε συνεδρίαση ενημερώνει την Επιτροπή για τις δραστηριότητές του αυτές.

3.4 Το Προεδρείο συντονίζει την τυχόν έκδοση δημοσιευμάτων, περιοδικών ή μη συνεπικουρούμενο από άλλα μέλη της Επιτροπής και από τους επιστημονικούς συνεργάτες, καθώς και συνεργάτες ειδικώς προσλαμβανόμενους γι' αυτό τον σκοπό, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 2667/98.

4. Λειτουργία της Επιτροπής

4.1 Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά κάθε δύο μήνες και εκτάκτως ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου ή αίτηση πέντε τουλάχιστον μελών της. Η πρόσκληση γίνεται με οποιοδήποτε πρόσφορο τρόπο. Οι προσκλήσεις σε τακτική συνεδρίαση απευθύνονται με ευθύνη του Γραμματέ-

ως στα μέλη τουλάχιστον 8 ημέρες προ της συνεδρίασης. Για τις έκτακτες συνεδριάσεις η προθεσμία περιορίζεται στις 3 ημέρες.

4.2 Η Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία όταν παρίστανται τουλάχιστον τα μισά συν 1 μέλη της στη συγκεκριμένη συνεδρίαση και μεταξύ των παρόντων περιλαμβάνεται ο Πρόεδρος ή ένας Αντιπρόεδρος.

4.3 Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών της που έχουν δικαίωμα ψήφου. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.

4.4 Για κάθε απόφαση καταγράφεται η πλειοψηφούσα και οι μειοψηφούσες απόψεις.

4.5 Τα πρακτικά τηρούνται με ευθύνη του Προέδρου από τον Γραμματέα της Επιτροπής ή, σε περίπτωση έλλειψης ή κωλύματος του τελευταίου, από υπάλληλο της Γραμματείας. Αν η Επιτροπή κρίνει ότι για συγκεκριμένο θέμα πρέπει να συζητήσει και αποφασίσει χωρίς την παρουσία γραμματέα, τα πρακτικά τηρούνται από ένα από τα μέλη της.

4.6 Στις συνεδριάσεις παρίστανται τα τακτικά και τα αναπληρωματικά μέλη. Δικαίωμα ψήφου έχουν τα τακτικά και εφόσον απουσιάζουν ή κωλύονται τα τακτικά μέλη, τα αντίστοιχα αναπληρωματικά.

4.7 Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής δεν είναι δημόσιες.

4.8 Η ψηφοφορία είναι φανερή εκτός από τις περιπτώσεις προσωπικών θεμάτων των μελών της Επιτροπής, οπότε είναι μυστική.

4.9 Η Επιτροπή με απόφασή της, στις αρχές κάθε εξαμήνου, καθορίζει τις θεματικές προτεραιότητές της τόσο για την ολομέλεια όσο και για τα τμήματα. Θέματα που έχουν επείγοντα χαρακτήρα ή εξαιρετική σοβαρότητα μπορούν να προστίθενται κατά τη διάρκεια του εξαμήνου ή να προτάσσεται η συζήτησή τους.

4.10 Όσα θέματα τυχόν δεν περιλαμβάνονται στο αντικείμενο των τμημάτων ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας της Επιτροπής. Η Επιτροπή με απόφαση της παραπέμπει σε τμήματα την εξέταση και επεξεργασία συγκεκριμένων θεμάτων που περιλαμβάνονται στους σκοπούς της.

5. Τμήματα

5.1 Στα πλαίσια λειτουργίας της Επιτροπής δημιουργούνται τα παρακάτω τμήματα:

- α) Ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων
- β) Κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.
- γ) Εφαρμογής των δικαιωμάτων του ανθρώπου στους αλλοδαπούς.
- δ) Προώθησης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, ΜΜΕ, εκπαίδευση και άλλα μέσα).
- ε) Διεθνούς Επικοινωνίας και Συνεργασίας (επιθεώρηση εκθέσεων κατ' εφαρμογή συμβατικών υποχρεώσεων της Ελλάδας, ανταλλαγή πληροφόρησης και επικοινωνία με διεθνείς οργανισμούς, οργανώσεις κλπ.).

5.2 Σε θέματα που από τη φύση τους εμπίπτουν στη θεματική αρμο-

διότητα περισσοτέρων του ενός τμημάτων, τα τμήματα αυτά θα συνεργάζονται.

5.3 Στα τμήματα μετέχουν τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, κατ' επιλογή τους, λαμβανομένης υπόψη και της ανάγκης εξισορρόπησης της συμμετοχής στα τμήματα.

Κάθε μέλος μπορεί να συμμετέχει σε δύο το πολύ τμήματα. Απαρτία υπάρχει όταν παρίσταται τουλάχιστον το ήμισυ συν ένα των μελών του τμήματος.

5.4 Στα τμήματα που τυχόν μετέχουν ο Πρόεδρος ή οι Αντιπρόεδροι προεδρεύουν αυτού του συγκεκριμένου τμήματος. Στα λοιπά τμήματα τα μέλη τους εκλέγουν τον προεδρεύοντα με σχετική πλειοψηφία. Σε όλα τα τμήματα τα μέλη εκλέγουν και τον αναπληρωτή του προεδρεύοντος με σχετική πλειοψηφία. Δικαίωμα ψήφου και εκλογής έχουν τακτικά και αναπληρωματικά μέλη που μετέχουν στο τμήμα της Επιτροπής. Η απόφαση εκλογής προεδρεύοντος ανακαλείται από τα μέλη του τμήματος με απόλυτη πλειοψηφία.

5.5 Ο προεδρεύων έχει την ευθύνη της σύγκλησης και λειτουργίας του τμήματος, της τήρησης των πρακτικών, της επαφής με την Ολομέλεια και το Προεδρείο και της ενημέρωσής τους.

5.6 Τα τμήματα συνεδριάζουν τακτικά τουλάχιστον μία φορά το μήνα και έκτακτα όταν αποφασίσουν τα μέλη τους.

5.7 Οι αποφάσεις στα τμήματα λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών τους. Σε κάθε περίπτωση καταγράφονται οι τυχόν μειοψηφίες.

5.8 Οι αποφάσεις των τμημάτων έρχονται στην Ολομέλεια, η οποία και παίρνει την τελική απόφαση. Αυτή αποφασίζει και τη δημοσιοποίηση τους, εφόσον το κρίνει σκόπιμο.

5.9 Οι συνεδριάσεις των τμημάτων δεν είναι δημόσιες. Τα τμήματα μπορούν να καλέσουν κατά την κρίση τους πρόσωπα που λόγω ειδικότητας ή πείρας θα συνεισφέρουν ουσιαστικά στην επεξεργασία συγκεκριμένου θέματος.

5.10 Οι ειδικοί επιστήμονες της Επιτροπής επικουρούν τα τμήματα στη λειτουργία τους. Μπορούν ακόμη, προσκαλούμενοι από τον προεδρεύοντα του τμήματος, να μετέχουν στις εργασίες του.

5.11 Τα Τμήματα εκφέρουν κρίσεις για τις εθνικές εκθέσεις, που συνέταξαν άλλες υπηρεσίες σε εφαρμογή συμβατικών υποχρεώσεων της Ελλάδας και που σχετίζονται με το αντικείμενο τους, εφόσον τους ζητηθεί από το τμήμα Ε'.

5.12 Τα αναπληρωματικά μέλη δικαιούνται την εφ' άπαξ αποζημίωση των τακτικών μελών, εφόσον μετέχουν κανονικά στη λειτουργία των Τμημάτων.

6. Ετήσια Έκθεση.

6.1 Η Επιτροπή συντάσσει ετήσια Έκθεση μέχρι τη 15η Μαρτίου, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 6 (η) του άρθρου Ι του Ν. 2667/98.

6.2 Τα Τμήματα υποβάλλουν στην Επιτροπή σχέδιο έκθεσης των πεπραγμένων του τμήματος μέχρι 15 Ιανουαρίου κάθε έτους.

6.3 Τα Υπουργεία που μετέχουν με εκπρόσωπό τους στην Επιτροπή, καταθέτουν μέχρι 15 Ιανουαρίου κάθε έτους πληροφορίες και παρατηρήσεις για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στον τομέα της αρμοδιότητάς τους.

6.4 Στην Έκθεση της Επιτροπής περιλαμβάνονται όλες οι συστάσεις, προτάσεις, εκθέσεις, γνωμοδοτήσεις τις οποίες αυτή ολοκλήρωσε κατά τη διάρκεια του έτους, και οι οποίες προήλθαν από θέματα που έθεσε η Κυβέρνηση, η διάσκεψη Προέδρων της Βουλής και ΜΚΟ, ή από πρωτοβουλίες της Επιτροπής ή των Τμημάτων της. Στην ετήσια Έκθεση επίσης καταγράφονται οι εκτιμήσεις της Επιτροπής για τη γενική κατάσταση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα ή για ειδικότερα θέματα που κατά την κρίση της πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής.

6.5 Η Έκθεση ύστερα από εισήγηση του Προεδρείου συζητείται στην Ολομέλεια και εγκρίνεται κατ' απόλυτη πλειοψηφία. Σ' αυτήν καταγράφεται και η άποψη της μειοψηφίας.

6.6 Η Επιτροπή δίνει στη δημοσιότητα την ετήσια Έκθεση μετά την υποβολή της στον Πρωθυπουργό και στη Βουλή.

7. Πλαισίωση της Επιτροπής

7.1 Η επιστημονική πλαισίωση της Επιτροπής γίνεται από τους επιστημονικούς συνεργάτες που επικουρούν την Επιτροπή με προετοιμασία εισηγήσεων, με επιστημονικές έρευνες πάνω σε θέματα που τους αναθέτει η Επιτροπή ή τα Τμήματα, καθώς και με ενημέρωση για τις εξελίξεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου στους διεθνείς κυβερνητικούς οργανισμούς και στις διεθνείς κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Οι επιστημονικοί συνεργάτες οργανώνουν αρχείο κειμένων και επιστημονικών μελετών και εργάζονται για την έκδοση εντύπων, περιοδικών ή μη, που θα περιέχουν τη δράση της Επιτροπής και άλλη ύλη δικαιωμάτων του ανθρώπου,

7.2 Σε ομάδες εργασίας μπορεί να ανατίθεται η διεξαγωγή εξειδικευμένων μελετών κατά το άρθρο 3 του Ν. 2667/98.

7.3 Η Γραμματεία της Επιτροπής συντίθεται από ένα γραμματέα και τρία πρόσωπα γραμματειακής και τεχνικής υποστήριξης, διοριζόμενα και αμειβόμενα κατά το άρθρο 8 του Ν. 2667/98. Ο Γραμματέας διευθύνει το έργο της γραμματείας. Ο Πρόεδρος επιβλέπει τη λειτουργία της.

8. Θητεία Επιτροπής και μελών της

8.1 Η θητεία της Επιτροπής είναι τριετής. Κάθε αντιπροσωπευόμενος φορέας μπορεί να υποδείξει την αντικατάσταση του εκπροσώπου του μόνο σε περίπτωση που αυτός θα παύσει να ανήκει σ' αυτόν το φορέα ή θα εκλείψει για οποιοδήποτε λόγο. Κατ' εξαίρεση, οι εκπρόσωποι των Υπουργείων είναι δυνατόν να αντικαθίστανται με πρόταση του αρμοδίου Υπουργού για σοβαρούς υπηρεσιακούς λόγους που εμποδίζουν την κανονική συμμετοχή τους στις εργασίες της Επιτροπής. Ο νέος εκπρόσωπος συμπληρώνει απλώς την αρξάμενη θητεία του προκατόχου του.

9. Τροποποίηση του Κανονισμού.

9.1 Η τροποποίηση του Κανονισμού γίνεται με απόφαση του Πρωθυπουργού ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 6 Απριλίου 2000
Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) συνεστήθη με το ν. 2667/1998 (ΦΕΚ Α΄ 281, 18.12.1998). Σύμφωνα με αυτόν, η ΕΕΔΑ αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η βασική ιδέα που ενέπνευσε τη δημιουργία της ΕΕΔΑ είναι η διαρκής παρακολούθηση των εξελίξεων που σχετίζονται με το καθεστώς των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, η ενημέρωση της κοινής γνώμης για τους σχετικούς κινδύνους παραβίασης που ελλοχεύουν και προπαντός η παροχή συμβουλών για τη χάραξη σωστής κεντρικής πολιτικής για δικαιώματα του ανθρώπου. Σκοπός της ΕΕΔΑ είναι η συνεχής επισήμανση σε όλα τα όργανα της Πολιτείας της ανάγκης αποτελεσματικής κατοχύρωσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου όλων όσοι διαβιούν στην Ελληνική Επικράτεια. Πηγή έμπνευσης για την κατάρτιση του ιδρυτικού νόμου της ΕΕΔΑ ήταν οι Αρχές του Παρισιού (Paris Principles) που υιοθετήθηκαν από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ Α/RES/48/134, 20.12.1993) και αργότερα από το Συμβούλιο της Ευρώπης, διεθνών οργανισμών που προωθούν επί σειρά ετών τη σύσταση Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Ανάλογες ευρωπαϊκές Επιτροπές λειτουργούν ήδη στη Γαλλία, τη Γερμανία, τη Δανία, την Ιρλανδία και τη Β. Ιρλανδία (Ηνωμένο Βασίλειο). Η ΕΕΔΑ από το 2002 είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Συντονιστικής Επιτροπής Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, μαζί με τους ομόλογους εθνικούς οργανισμούς για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου της Γαλλίας, της Δανίας και της Ιρλανδίας.

Κύρια αποστολή της ΕΕΔΑ αποτελεί:

- Η διαρκής παρακολούθηση της εξέλιξης των θεμάτων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η συνεχής ενημέρωση και η προώθηση της σχετικής έρευνας.
- Η ανταλλαγή εμπειριών σε διεθνές επίπεδο με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο ΟΑΣΕ ή με τις ομοταγείς Επιτροπές άλλων Κρατών ή και με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις άλλων Κρατών.
- Η διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής σε θέματα δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό της νόμο η ΕΕΔΑ έχει τις ακόλουθες καθ' ύλη αρμοδιότητες:

(α) Την εξέταση ζητημάτων που αφορούν στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου τα οποία εγείρει είτε η Κυβέρνηση είτε η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής ή προτείνονται από τα μέλη της ή από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

(β) Την υποβολή συστάσεων και προτάσεων, την εκπόνηση μελετών, την υποβολή εκθέσεων και γνωμοδοτήσεων για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

(γ) Την ανάπτυξη πρωτοβουλιών για τη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σε θέματα σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

(δ) Την ανάληψη πρωτοβουλιών για την καλλιέργεια του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος.

(ε) Τη διατήρηση μόνιμης επικοινωνίας και συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς, παρεμφερή όργανα άλλων χωρών, καθώς και εθνικές ή διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

(στ) Τη γνωμοδότηση για εκθέσεις που πρόκειται να υποβάλει η χώρα σε διεθνείς οργανισμούς για θέματα προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου.

(ζ) Τη δημόσια γνωστοποίηση των θέσεων της ΕΕΔΑ με κάθε πρόσφορο τρόπο.

(η) Τη σύνταξη ετήσιας έκθεσης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

(θ) Την οργάνωση Κέντρου Τεκμηρίωσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

(ι) Την εξέταση της προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τη σχετική γνωμοδότηση προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας.

ΣΥΝΘΕΣΗ

Το 2005 η ΕΕΔΑ απαρτίστηκε από τα ακόλουθα μέλη:

(α) Τον Πρόεδρο της ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας. Για το έτος 2005 την ειδική Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας εκπροσώπησε ο Πρόεδρος της κ. Αναστάσιος Καραμάριος.

(β) Έναν εκπρόσωπο της ΓΣΕΕ και έναν εκπρόσωπο της ΑΔΕΔΥ. Εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ ήταν η κα Μαριλή Ζαλαώρα (με αναπληρώτρια την κα Έλλη Βαρχαλαμά). Εκπρόσωπος της ΑΔΕΔΥ ήταν ο κ. Κώστας Σμυρλής (με αναπληρωτή τον κ. Νίκο Χατζόπουλο).

(γ) Έξι εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων των οποίων η δράση καλύπτει το πεδίο των δικαιωμάτων του ανθρώπου γενικά. Το 2005 συμμετείχαν ο κ. Κωστής Παπαϊωάννου από τη Διεθνή Αμνηστία (αναπληρώτρια η κα Γεωργία Ζερβού)· ο κ. Νίκος Φραγκάκης από την Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έως 02.06.05 και από 26.06.05 ο κ. Δημήτρης Χριστόπουλος (αναπληρωτής ο κ. Γιάννης Κτιστάκης)· η κα Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου από το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (αναπληρωτής ο κ. Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος)· η κα Αγγελική Αργυροπούλου-Χρυσοχοΐδου από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (αναπληρώτρια η κα Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου)· η κα Ξανθή Πετρινώτη από το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (αναπληρώτρια η κα Σοφία Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου) και από 05.09.05 τακτικό μέλος ορίστηκε η κα Σοφία Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου (με αναπληρώτρια την κα Ξανθή Πετρινώτη)· ο κ. Χρήστος Λάμπρου από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Ελλήνων Ρομά (ΠΟΣΕΡ) (αναπληρωτής ο κ. Ευάγγελος Βασιλείου).

(δ) Εκπροσώπους των αναγνωρισμένων κομμάτων κατά τον Κα-νο-νισμό της Βουλής (ένας εκπρόσωπος από κάθε κόμμα). Το 2005 υποδειχθέντες από τα κόμματα ήταν κατά σειρά η κα Λένα Διβάνη από το ΠΑΣΟΚ (αναπληρωτής ο κ. Ξενοφών Κοντιάδης), ο κ. Νικόλαος Κλαμαρής από τη Νέα Δημοκρατία (αναπληρωτής ο κ. Θεόδωρος Φορτσάκης), ο κ. Γιάννης Γουσέτης από το ΚΚΕ (αναπληρωτής ο κ. Δημήτρης Καλτσώνης), ο κ. Αντώνης Μανιτάκης από το Συνασπισμό της Αριστεράς και της Προόδου (αναπληρωτής ο κ. Νάσος Θεοδωρίδης).

(ε) Ένα Σύμβουλο της Επικρατείας και έναν Αρεοπαγίτη. Δυνάμει του ν. 3156/2003 (ΦΕΚ Α΄ 157, 25.06.2003) στην ΕΕΔΑ δεν μετέχουν πλέον εκπρόσωποι του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Αρείου Πάγου.

(στ) Το Συνήγορο του Πολίτη, Ο κ. Γεώργιος Καμίνης ως Συνήγορος του Πολίτη (με αναπληρωτή τον Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη κ. Ανδρέα Τάκη).

(ζ) Ένα μέλος της Αρχής Προστασίας του Ατόμου από την Επεξεργασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Εκπρόσωπος ήταν ο κ. Δημήτριος Γουργουράκης (αναπληρωτής ο κ. Σωτήρης Λύτρας).

(η) Ένα μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Το 2005 το ΕΣΡ εκπροσωπήθηκε από την κα Ίριδα Αυδή-Καλκάνη (αναπληρώτρια η κα Εύη Δεμίρη).

(θ) Ένα μέλος της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής, προερχόμενο από τις επιστήμες της Βιολογίας, της Γενετικής ή της Ιατρικής. Η Επιτροπή Βιοηθικής εκπροσωπήθηκε από τον κ. Γιώργο Μανιάτη (με αναπληρωτή τον κ. Ιωάννη Βλαχογιάννη).

(ι) Δύο πρόσωπα εγνωσμένου κύρους με ειδικές γνώσεις σε θέματα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που ορίζει ο Πρωθυπουργός.

γός. Τα πρόσωπα αυτά ήταν ο κ. Φίλιππος Σπυρόπουλος και ο κ. Χρίστος Πολίτης.

(ια) Ανά έναν εκπρόσωπο των Υπουργείων Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας & Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης. Κατά το 2005, εκπρόσωποι ήταν: η κα Ευαγγελία Βασιλείου και ο κ. Κωνσταντίνος Αργυρού (αναπληρωτής) από 07.03.05, από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης· ο κ. Στέλιος Περράκης από το Υπουργείο Εξωτερικών· ο κ. Αθανάσιος Θεοδώρου έως 20.10.05 και έπειτα η κα Ευδοκία Κολπονδίνου-Μπουντουρά, από το Υπουργείο Δικαιοσύνης· οι κκ. Δημήτριος Πανόπουλος και Στυλιανός Κουρής (αναπληρωτής) από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης· η κα Ισμήνη Κριάρη και ο κ. Δημήτριος Σκιαδάς (αναπληρωτής) από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων· ο κ. Δημήτριος Κοντός και ο κ. Ιωάννης Πράσινος (αναπληρωτής) από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας· η κα Μαργαρίτα Παπαδά-Χειμώνα και ο κ. Μιχάλης Κατσιγέρας (αναπληρωτής) από τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας & Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης.

(ιβ) Τρεις καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές του Δημοσίου Δικαίου ή του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου οι οποίοι κληρώνονται από την ΕΕΔΑ κατά την πρώτη μετά τη συγκρότησή της συνεδρίαση από Τμήματα των ΑΕΙ της χώρας που προβλέπει ο ν. 2667/1998 (άρθρο 2 ιβ). Έπειτα από κλήρωση, στην ΕΕΔΑ συμμετέχουν οι ακόλουθοι τρεις πανεπιστημιακοί καθηγητές, εκπροσωπώντας αντίστοιχα Πανεπιστημιακά Τμήματα της χώρας: (α) η κα Χαριτίνη Δίπλα με αναπληρωτή της τον κ. Μιχάλη Τοινισιζέλη (Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών), (β) η κα Ιουλία Ηλιοπούλου-Στράγγα με αναπληρωτή της τον κ. Ανδρέα Δημητρόπουλο (Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών), (γ) η κα Ελένη Στεφάνου με αναπληρωτή τον κ. Θεόδωρο Τζώνο (Γενικό Τμήμα Δικαίου του Παντείου Πανεπιστημίου).

(ιγ) Ένας εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Κατά το 2005 συμμετείχε ο κ. Δημήτρης Παξινός με αναπληρώτρια την κα Ρεγγίνα Καρρά.

Από το σύνολο των 55 τακτικών και αναπληρωματικών μελών της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου τα 19 μέλη είναι γυναίκες (ποσοστό 34,5%, ποσοστό όμοιο με το 2004, το 2003 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 35,7%, ενώ το 2002 το ποσοστό γυναικών ήταν 27,3 %).

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

1. Η πρώτη θητεία της ΕΕΔΑ (από τις 10 Ιανουαρίου 2000) έληξε στις 14 Μαρτίου 2003. Η σύνθεση του Προεδρείου που προέκυψε από τις εκλογές της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ στις 14.03.2003 ήταν: κα Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Πρόεδρος, κ. Νίκος Φραγκάκης, Α΄ Αντιπρόεδρος και κα Άννα Φραγκουδάκη, Β΄ Αντιπρόεδρος. Έπειτα από παραίτηση της κας Άννας Φραγκουδάκη στις 15.06.2004, Β΄ Αντιπρόεδρος της ΕΕΔΑ εξελέγη η κα Αγγελική Χρυσοχοΐδου-Αργυροπούλου κατά τις εκλογές της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ στις 20.01.2005. Κατά τη συνεδρίαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ στις 15.09.2005 και σε συνέχεια της παραίτησης του Α΄ Αντιπροέδρου της ΕΕΔΑ κ. Ν. Φραγκάκη, Α΄ Αντιπρόεδρος εξελέγη η κα Χαριτίνη Δίπλα.

Η λειτουργία της ΕΕΔΑ διέπεται από τον Κανονισμό της ο οποίος δημοσιεύτηκε με Απόφαση του Πρωθυπουργού κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 παρ. 7 του ιδρυτικού νόμου [απόφαση Υ 138, 6.4.2000 (ΦΕΚ Β΄ 475), «Έκδοση Κανονισμού της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου»].

2. Σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΕΔΑ τα παρακάτω Τμήματα λειτούργησαν το 2005:

(α) Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων. Προεδρεύων το 2005 ήταν ο κ. Νικόλαος Κλαμαρής και Αν. Προεδρεύων ο κ. Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος.

(β) Κοινωνικών, Οικονομικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων. Προεδρεύων το 2005 ήταν ο κ. Νίκος Φραγκάκης και Αν. Προεδρεύουσα η κα Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου έως 02.06.05, και από 02.11.05, Προεδρεύουσα του Τμήματος ήταν η κα Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου και Αν. Προεδρεύουσα η κα Έλλη Βαρχαλαμά.

(γ) Εφαρμογής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στους Αλλοδαπούς. Προεδρεύουσα ήταν η κα Αγγελική Χρυσοχοΐδου-Αργυροπούλου και Αν. Προεδρεύουσα η κα Μαριλή Ζαλαώρα.

(δ) Προώθησης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Αναπληρώτρια προεδρεύουσα ήταν η κα Λένα Διβάνη, έως τις 14.04.05. Στις 14.04.05 Προεδρεύουσα του Τμήματος εκλέχθηκε η κα Γεωργία Ζερβού ενώ η κα Λένα Διβάνη παρέμεινε Αν. Προεδρεύουσα.

(ε) Διεθνούς Επικοινωνίας και Συνεργασίας. Προεδρεύουσα το 2005 ήταν η κα Χαριτίνη Δίπλα, και αναπληρωτής της ο κ. Θεόδωρος Φορτσάκης.

Το 2005 η ΕΕΔΑ επικουρήθηκε από τους εξής Επιστημονικούς Συνεργάτες που προσλήφθηκαν, σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο, ύστερα από επιλογή που ακολούθησε δημόσια πρόσκληση της ΕΕΔΑ για υποβολή υποψηφιοτήτων: την κα Χρυσούλα Μουκίου, Διδάκτορα Νομικής (Πανεπι-

στήμιο Αθηνών), DEA Δημοσίου Δικαίου (Paris I – Panthéon Sorbonne), την κα Χριστίνα Παπαδοπούλου, DEA Relations Internationales (Paris I – Panthéon Sorbonne) και τον κ. Βασίλειο Τ. Γεωργακόπουλο, MSc in History of International Relations (London School of Economics & Political Science).

Επιστημονικοί Συνεργάτες της ΕΕΔΑ διετέλεσαν επίσης ο κ. Νικόλαος Σιταρόπουλος, Διδάκτορας Νομικής (Πανεπιστήμιο Λονδίνου, University College London), Master of Laws (LLM) in International Human Rights Law (Πανεπιστήμιο Essex) έως τις 22.03.2004 και ο κ. Γιάννης Κτιστάκης, Διδάκτορας Νομικής (Πανεπιστήμιο Αθηνών), DEA Πολιτικών Επιστημών (Πανεπιστήμιο Στρασβούργου) έως 15.11.2003.

Από την 1η Απριλίου 2002 ανέλαβε καθήκοντα Γραμματέα της ΕΕΔΑ η κα Κατερίνα Πάντου, MA in European Political Studies (University of Bath, U.K.) που προσλήφθηκε, σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο, ύστερα από επιλογή που ακολούθησε δημόσια πρόσκληση της ΕΕΔΑ για υποβολή υποψηφιοτήτων.

3. Οι εργασίες και συνεδριάσεις της ΕΕΔΑ (της Ολομέλειας και των Τμημάτων) για το έτος 2005 πραγματοποιήθηκαν στην έδρα της (Νεοφύτου Βάμβα 6, 106 74 Αθήνα), την οποία της παραχώρησε η Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου το 2003.

4. Όλα τα κείμενα της ΕΕΔΑ (στα ελληνικά και αγγλικά) καθώς και άλλα κείμενα που άπτονται ζητημάτων της εθνικής, διεθνούς και ευρωπαϊκής προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, προς ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, καταχωρούνται στον ιστότοπό της www.nchr.gr. Υπεύθυνη για την ενημέρωση και λειτουργία του ιστότοπου το 2005 ήταν η κα Χριστίνα Παπαδοπούλου. Ο ιστότοπος έχει δεχτεί χιλιάδες επισκέψεις, από την Ελλάδα και το εξωτερικό, από την ημέρα που τέθηκε σε λειτουργία.

ΘΕΜΑΤΑ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΔΟΜΗΣ

Η ΕΕΔΑ εξακολουθεί να μην έχει δικό της – ξεχωριστό – προϋπολογισμό. Αυτό είναι σύμφωνο με τον ιδρυτικό της ν. 2667/98 (άρθρο 1 εδ. 2). Ωστόσο η απλή καθημερινή διεκπεραίωση της αλληλογραφίας ή τα μικροέξοδα εκτύπωσης χαρτιών μέσω των υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης στο κτίριο της Βουλής δεν είναι καθόλου πρακτική λύση.

Έχει προταθεί η πίστωση στην Πρόεδρο της ΕΕΔΑ ενός ευλόγου ποσού για την κάλυψη των καθημερινών εξόδων και η απόδοση λογαριασμού (μαζί με τις απαραίτητες αποδείξεις των δαπανών) κάθε τρίμηνο ή εξάμηνο στις οικονομικές υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης. Σημειώνεται πάντως ότι η ύπαρξη πλήρους αυτονομίας στη

λειτουργία – συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής αυτοτέλειας – των Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου είναι μία εκ των βασικών προϋποθέσεων που έχουν καθορίσει ο ΟΗΕ (Αρχές του Παρισιού) και το Συμβούλιο της Ευρώπης στις σχετικές Συστάσεις τους. Ωστόσο οφείλουμε να λάβουμε υπόψη μας τρία τινά: Πρώτον, ότι οι πόροι λειτουργίας της ΕΕΔΑ δεν μπορεί παρά να προέρχονται από το Δημόσιο. Δεύτερον, ότι οι αρμόδιες οικονομικές υπηρεσίες παραμερίζουν τη γραφειοκρατία κατά το δυνατόν. Τρίτον, ότι η οικονομική διαχείριση από την ίδια την ΕΕΔΑ προϋποθέτει ύπαρξη λογιστή, πράγμα που δεν συμβαίνει σήμερα.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Κατά τη διάρκεια του 2005 η ΕΕΔΑ συνεργάστηκε ιδιαίτερα με τις εξής δημόσιες υπηρεσίες:

1. Υπουργείο Δικαιοσύνης: για τη συμμετοχή και παρακολούθηση των εργασιών της ad hoc Ομάδας Εργασίας στο πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» το οποίο μελετά και την ίδρυση Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Fundamental Rights Agency). Κατά το έτος 2005 η ΕΕΔΑ εκπροσωπήθηκε στις εξής συναντήσεις της ad hoc Ομάδας Εργασίας για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα και την Ιθαγένεια, στις Βρυξέλλες: 07.07.05, 11.10.05, 07.11.05, 24.11.05 και 06.12.05, ενώ το 2006, στις 27.01.06, 17.02.06 και 17.03.06. Στις ως άνω συναντήσεις τόσο η ΕΕΔΑ όσο και το Υπουργείο Δικαιοσύνης εκπροσωπήθηκαν από τον καθηγ. Λ.-Α. Σισιλιάνο και την κα Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου (μέλη της ΕΕΔΑ). (βλ. Μέρος ΣΤ΄ Συμβολή της ΕΕΔΑ στη σύνταξη και εφαρμογή Διεθνών και Ευρωπαϊκών κειμένων).

2. Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας: για τη συζήτηση και υποβολή παρατηρήσεων και προτάσεων της ΕΕΔΑ αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση (ΕΣΔΕν) 2005-2006. Επίσης, στις 27.06.05, η ΕΕΔΑ κλήθηκε να συμμετάσχει σε ειδική συνάντηση της Εθνικής Επιτροπής για την Κοινωνική Προστασία του Υπουργείου Απασχόλησης με θέμα το ΕΣΔΕν 2005-2006. (βλ. σχετικό κείμενο παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ, Μέρος Γ΄ Γνωματεύσεις- Αποφάσεις και Θέσεις της ΕΕΔΑ).

3. Υπουργείο Δικαιοσύνης: για την υποβολή παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ επί του νομοσχεδίου με τίτλο «Για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών-ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ» (βλ. σχετικό κείμενο παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ, Μέρος Γ΄ Γνωματεύσεις- Αποφάσεις και Θέσεις της ΕΕΔΑ).

4. Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης: για την υποβολή από την ΕΕΔΑ παρατηρήσεων επί του Ν. 3386/2005 με τίτλο «Είσοδος και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (βλ. σχετικό κείμενο παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ, Μέρος Γ΄ Γνωματεύσεις-Αποφάσεις και θέσεις της ΕΕΔΑ).

5. Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης (πρώην Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ): Συνεργασία της ΕΕΔΑ με Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας & Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης καθώς και με την ΕΡΤ, για τη δημιουργία και προβολή τηλεοπτικού μηνύματος (σποτ) της ΕΕΔΑ με αντιρατσιστικό περιεχόμενο. Το σποτ της ΕΕΔΑ προβλήθηκε τόσο από την ΕΡΤ όσο και από ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια έπειτα από σχετική έγκριση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (βλ. Απολογισμό Δ΄ Τμήματος, Μέρος Β΄).

6. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης: για το ζήτημα παροχής πληρεξουσιότητας σε δικηγόρο από πρόσωπα που αιτούνται τη χορήγηση ασύλου καθώς και για το ζήτημα της εξαφάνισης παιδιών. Επίσης κατά το 2005 η ΕΕΔΑ συνεργάστηκε με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για το θέμα του νέου χώρου κράτησης των υπό απέλαση αλλοδαπών στην οδό Π. Ράλλη. (βλ. Μέρος Ζ΄, Έγγραφα προς Ελληνικές Αρχές και Διεθνείς Οργανισμούς).

7. Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης: για το θέμα της διασφάλισης ποιότητας στις Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης (βλ. Μέρος Ζ΄, Έγγραφα προς Ελληνικές Αρχές και Διεθνείς Οργανισμούς).

Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του ιδρυτικού ν. 2667/1998, στο τέλος κάθε έτους τα Υπουργεία που μετέχουν με εκπρόσωπό τους στην ΕΕΔΑ καταθέτουν έκθεση με τις παρατηρήσεις τους για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στον τομέα ευθύνης τους. Οι εκθέσεις αυτές για το έτος 2005 δημοσιεύονται στην παρούσα Έκθεση (Μέρος Δ΄).

ΜΕΡΟΣ Β΄
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

α. Οι συνεδριάσεις της Ολομέλειας: ημερομηνίες και θέματα

- Η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ συνήλθε ένδεκα φορές (για το διάστημα 06.2005-03.2006) τις ακόλουθες ημερομηνίες: 02.06.2005, 16.06.2005, 11.07.2005, 15.09.2005, 06.10.2005, 10.11.2005, 24.11.2005, 15.12.2005, 19.01.2006, 09.02.2006 και 09.03.06.
- Στην συνεδρίαση της 02.06.2005 η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ συζήτησε τα εξής θέματα: το θέμα της μη κατάργησης της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, το νομοσχέδιο του Υπουργείου Δικαιοσύνης με τίτλο «Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών», και, τέλος, το θέμα της επίσκεψης στην ΕΕΔΑ της Τουρκικής Προεδρίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.
- Κατά τη συνεδρίαση της 16.06.2005 δεν πραγματοποιήθηκε συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης λόγω έλλειψης απαρτίας. Ομοίως, λόγω έλλειψης απαρτίας, δεν πραγματοποιήθηκε συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης και κατά την συνεδρίαση της 11.07.2005.
- Στη συνεδρίαση της 15.09.2005 εξελέγη Α΄ Αντιπρόεδρος της ΕΕΔΑ η καθηγήτρια κα Χαριτίνη Δίπλα και συζητήθηκαν τα εξής θέματα: Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Ν.3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια», και παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του σχεδίου νόμου «Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/EK).
- Στη συνεδρίαση της 06.10.2005, συνεχίστηκε η συζήτηση τόσο για το κείμενο παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ επί του Ν.3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια», όσο και για τις παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στο σχέδιο νόμου «Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/EK). Για το δεύτερο ζήτημα η Επιτροπή άκουσε τη γνώμη του Καθηγητή του Πολυτεχνείου, κ. Β. Λούμου.
- Κατά την συνεδρίαση της 10.11.2005, ολοκληρώθηκε η συζήτηση επί των παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ για τον Ν.3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικρά-

τεια» καθώς και επί των παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ στο σχέδιο νόμου «Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ). Επίσης συζητήθηκε το θέμα της καταστροφής του πρασίνου στον Εθνικό Κήπο.

- Στη συνεδρίαση της 24.11.2005, κατά την οποία πραγματοποιήθηκε ειδική σύσκεψη των παρευρισκομένων μελών, συζητήθηκε το επείγον ζήτημα του άρθρου 64, παρ. 5 του νομοσχεδίου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας με τίτλο «Στρατολογία των Ελλήνων και άλλες διατάξεις» στο οποίο αναφέρεται ότι εκπίπτουν του δικαιώματος εναλλακτικής θητείας όσοι ασκούν συνδικαλιστική δραστηριότητα ή μετέχουν σε απεργία. Επίσης συζητήθηκε το ζήτημα της εξαφάνισης παιδιών στην Ελλάδα και το θέμα της παροχής πληρεξουσιότητας σε δικηγόρο από πρόσωπα που αιτούνται τη χορήγηση ασύλου.
- Στη συνεδρίαση της 15.12.2005 η Επιτροπή συζήτησε το θέμα της υπό κατάρτιση νέας Οδηγίας της Ε.Ε. για τα μέτρα πάταξης της τρομοκρατίας καθώς και το ζήτημα των παράνομων πτήσεων της CIA στην Ελλάδα και την παράνομη απαγωγή και ανάκριση Πακιστανών μεταναστών. Επίσης η ΕΕΔΑ συζήτησε την πρόταση νόμου της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με τίτλο «Ρύθμιση σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας, θρησκευτικές ενώσεις και κατοχύρωση της θρησκευτικής ελευθερίας».
- Στη συνεδρίαση της 19.01.06 ολοκληρώθηκε η συζήτηση σχετικά με την πρόταση νόμου της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με τίτλο «Ρύθμιση σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας, θρησκευτικές ενώσεις και κατοχύρωση της θρησκευτικής ελευθερίας». Συζητήθηκε επίσης το επείγον θέμα του σχεδίου-απόφασης και σχεδίου-σύστασης της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταδίκη των ολοκληρωτικών κομμουνιστικών καθεστώτων.
- Στη συνεδρίαση της 09.02.2006 η ΕΕΔΑ συζήτησε τα εξής θέματα: το ζήτημα της εναρμόνισης οικογενειακού και επαγγελματικού βίου ενόψει και της ενσωμάτωσης στην Ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ, το ζήτημα της ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης των ανιθαγενών, μελών της μειονότητας της Θράκης και άλλων ειδικών κατηγοριών αλλοδαπών, καθώς και το σχέδιο νόμου με τίτλο «Αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας».
- Τέλος στη συνεδρίαση της 09.03.2006 η ΕΕΔΑ συζήτησε το θέμα της επικύρωσης από την Ελλάδα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Συμβάσεων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και το ζήτημα της καταστροφής του Άλσους Συγγρού.

β. Απολογισμός των Τμημάτων

Α' ΤΜΗΜΑ
(ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ)

1. Μέλη του Α' Τμήματος της ΕΕΔΑ για το έτος 2005 ήταν οι κυρίες και κύριοι Νικόλαος Κλαμαρής (Προεδρεύων), Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος (αν. Προεδρεύων), Κωστής Παπαϊωάννου, Αθανάσιος Θεοδωρίδης, Αντώνης Μανιτάκης, Ιωάννης Γουσέτης, Δημήτριος Πανόπουλος, Ιωάννης Πράσιнос, Ξενοφών Κοντιάδης, Θεόδωρος Φορτσάκης, Στυλιανός Κουρής, Ρεγγίνα Καρρά, Σοφία Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, Δημήτρης Παξινός, Ανδρέας Τάκης, Γιάννης Κτιστάκης, Μαργαρίτα Παπαδά-Χειμώνα και Ευαγγελία Βασιλείου. Επιστημονική Συνεργάτις του Α' Τμήματος είναι η κα Χρυσούλα Μουκίου.

2. Οι δραστηριότητες του Τμήματος ως προς το αντικείμενό του, την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, εντάχθηκαν κατ' αποτέλεσμα στις δραστηριότητες του συνόλου (και της Ολομέλειας) της Επιτροπής. Ειδικότερα, το Α' Τμήμα δεν συνήλθε σε ξεχωριστές συνεδριάσεις κατά τη διάρκεια του έτους 2005, διότι η πλειονότητα των θεμάτων που ήταν της αρμοδιότητας του Τμήματος αυτού εισήχθησαν λόγω σπουδαιότητας ή επείγοντος απευθείας στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ προς συζήτηση, μετά από εισήγηση της αρμόδιας επιστημονικής συνεργάτιδας του Τμήματος κας Χ. Μουκίου και σύμφωνη γνώμη του Προεδρεύοντος του Τμήματος καθηγητή κ. Ν. Κλαμαρή.

Ο Προεδρεύων του Τμήματος, καθηγητής κ. Ν. Κλαμαρής καθώς και τα μέλη του Τμήματος διατύπωσαν ρητά και, συχνά, εγγράφως τις απόψεις τους επί των θεμάτων αυτών, οι οποίες καταχωρίστηκαν στα οικεία πρακτικά των συζητήσεων της Ολομέλειας.

Έτσι, λ.χ. δειγματοληπτικά αναφέρεται ότι ο Πρόεδρος καθηγ. Κ. Ν. Κλαμαρής και τα μέλη της ΕΕΔΑ υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους επί του νομοσχεδίου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών-Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ», μετά την εισήγηση που συνέταξε και παρουσίασε η επιστημονική συνεργάτις του Τμήματος κα Χ. Μουκίου. Ιδιαίτερα χρήσιμες για τη λήψη της σχετικής απόφασης από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ, ήταν οι γραπτές παρατηρήσεις της κας Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, μέλους του Α' Τμήματος της ΕΕΔΑ, η οποία εστίασε τον προβληματισμό της στη διευρυμένη προστασία του απορρήτου που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19 του Συντάγματος, εφόσον αυτό αναφέρεται σε ανταπόκριση ή επικοινωνία «με οποιονδήποτε άλλο τρόπο». Μετά από τη συζήτηση στην

Ολομέλεια της Επιτροπής, η εισήγηση της κας Χ. Μουκίου, μετά από τη συμπληρωματική εισήγηση που κατέθεσε η κα Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, έγινε δεκτή, και αποδείχθηκε, δυστυχώς, όπως ρητά ανέφερε η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ κα Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, οιωνός των εξελίξεων που επρόκειτο ακολουθήσουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αναφορικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Επίσης, ως προς το νομοσχέδιο που κατέθεσε το Υπουργείο Δικαιοσύνης για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, η κα Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, μέλος του Α΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ, κατέθεσε, ως εκπρόσωπος του Ελληνικού Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, εκτενείς και αναλυτικές παρατηρήσεις επί του νομοσχεδίου αυτού και επεσήμανε τόσο την έλλειψη ορθής θεωρητικής και φιλοσοφικής τοποθέτησής του όσο και τον αποσπασματικό και μη λυσιτελή χαρακτήρα των κυρωτικών διατάξεών του.

Επισυνάπτονται επίσης οι συμπληρωματικές εισηγήσεις που κατέθεσε η κα Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου επί των ν/σχεδίων για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των τηλεπικοινωνιών-ενσωμάτωση Οδηγίας 2002/58/ΕΚ και της αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας (βλ. παρακάτω, υπό Β΄).

Β΄ ΤΜΗΜΑ

(ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ)

1. Στο Β΄ Τμήμα της ΕΕΔΑ Προεδρεύων ήταν ο κ. Νίκος Φραγκάκης έως τις 02.06.05 με αν. Προεδρεύουσα την κα Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου, ενώ από 02.11.05, Προεδρεύουσα του Β΄ Τμήματος είναι η κα Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου με αν. Προεδρεύουσα την κα Έλλη Βαρχαλαμά και μέλη τους κυρίους και κυρίες, Γεωργία Ζερβού, Αγγελική Χρυσοχοΐδου-Αργυροπούλου, Μαριλή Ζαλαώρα, Χρήστος Λάμπρου, Γιάννης Γουσέτης, Ξανθή Πετρινώτη, Ιωάννης Πράσιнос, Ξενοφών Κοντιάδης, Κώστας Σμυρλής, Ευάγγελος Βασιλείου, Ιουλία Ηλιοπούλου-Στράγγα, Δημήτρης Κοντός, Μαργαρίτα Παπαδά-Χειμώνα, Χρίστος Πολίτης, Ευαγγελία Βασιλείου (από 07.03.05) και Α. Θεοδώρου έως 20.10.05. Επιστημονική Συνεργάτις του Β΄ Τμήματος είναι η κα Χρυσούλα Μουκίου.

2. Μετά την παραίτηση του κ. Φραγκάκη στις 2.06.05, το Β΄ Τμήμα συνήλθε στις 27 Ιουνίου 2005 και στις 2 Νοεμβρίου 2005 με Προεδρεύουσα την κα Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου.

3. Στη συνεδρίαση της 27.6.20005 το θέμα της ημερήσιας διάταξης ήταν η συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, κατ' επιταγή του κοινοτικού δικαίου, έτσι όπως αυτό διαμορφώνεται από τη νομολογία του ΔΕ (που αντανακλά, στο σημείο αυτό, το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ) και μια σειρά κοινοτικών οδηγιών καθώς και διεθνών συμβάσεων. Τη σχετική εισήγηση συνέταξαν η καθηγήτρια κα Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου και η κα Χρυσούλα Μουκίου, ως επιστημονική συνεργάτιδα του Β΄ Τμήματος. Τα κύρια σημεία της εισήγησης, που έγιναν ομόφωνα δεκτά από το Τμήμα και, στη συνέχεια, από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ (βλ. Μέρος Γ΄ παρούσας Έκθεσης) ήταν τα εξής: i) η αποδοχή ενός ευρύτερου ορισμού της οικογένειας, ούτως ώστε να περιλαμβάνει και τις μονογονεϊκές οικογένειες, ii) η επέκταση του δικαιώματος γονικής άδειας και στους δικαστές –αλλά και στους εργαζόμενους στη ναυτιλία – με την τροποποίηση του άρθρου 44 ΚΟΔ σε συμμόρφωση προς την ΟΛΣτΕ 3216/2003, iii) η ύπαρξη και περαιτέρω ρύθμισης σχετικά με τη δυνατότητα των δύο αυτών κατηγοριών εργαζομένων γυναικών καθώς και των συζύγων τους, όταν δεν έχουν αυτοτελές προσωπικό δικαίωμα, να τους χορηγούνται όλες οι άδειες που τυχόν προβλέπονται για τους δημοσίους υπαλλήλους, iv) η τροποποίηση της παρ. 21 του άρθρου 44 ΚΟΔ, ώστε η 9μηνη άδεια με αποδοχές που προβλέπεται από την παράγραφο αυτή να χορηγείται και στους πατέρες δικαστικούς λειτουργούς, v) η τροποποίηση του άρθρου 53 παρ. 2 ΚΔΥ, ώστε το μειωμένο ωράριο και η 9μηνη άδεια με αποδοχές που προβλέπει η διάταξη αυτή να χορηγούνται και στους πατέρες δημοσίους υπαλλήλους με τις ίδιες προϋποθέσεις, vi) η χορήγηση αμειβόμενης γονικής άδειας γενικά σε όλους τους εργαζόμενους όχι μόνο στο δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα και, ιδίως π.χ. στις περιπτώσεις μονογονεϊκών οικογενειών, vii) η γονική άδεια που αφορά τον πατέρα (όρος με διαφορετικό περιεχόμενο από τον όρο «άδεια πατρότητας») να αποτελείσει ατομικό και μη μεταβιβάσιμο δικαίωμα στο πλαίσιο της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ, viii) η κατοχύρωση δικαιώματος των εργαζομένων στη διευθέτηση του χρόνου εργασίας με νόμο ή μέσω συλλογικών διαπραγματεύσεων ή άλλων δομών διαβούλευσης, ix) η προώθηση ευέλικτων μορφών απασχόλησης σε προαιρετική, πάντοτε, βάση, x) η διασφάλιση του δικαιώματος των γυναικών για επιστροφή τους στην ίδια ή ισοδύναμη θέση, με εξίσου ευνοϊκές συνθήκες εργασίας, μετά τη λήψη αδειών που σχετίζονται με τη γέννηση ή ανατροφή τέκνου, xi) η ενίσχυση των υποστηρικτικών δομών για την κάλυψη των αναγκών των εργαζομένων, xii) η μεταφορά της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ κατά τρόπο ώστε να διευκολύνεται η συμφιλίωση του οικογενειακού και του επαγγελματικού βίου να βελτιώνεται η ποιότητα ζωής και να αντιμετωπίζεται το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας και κατ' επιταγή του άρθρου 21 παρ. 5 Σ.

4. Στη συνεδρίαση της 2.11.2005 υπήρχαν τρία θέματα ημερήσιας διάταξης: Το πρώτο ήταν η εκλογή νέου Προέδρου του Β΄ Τμήματος μετά την αποχώρηση του κ. Ν. Φραγκάκη. Το δεύτερο ήταν το ζήτημα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης για τα μέλη της μειονότητας της Θράκης και άλλων ειδικών κατηγοριών αλλοδαπών. Το τρίτο ήταν πρόταση διαφόρων θεμάτων με πρωτοβουλία του Β΄ Τμήματος για επεξεργασία από το Τμήμα ή την Ολομέλεια.

4α. Έτσι, στις 2.11.2005 έγιναν αρχαιρεσίες για την εκλογή Προέδρου του Β΄ Τμήματος, μετά την παραίτηση του κ. Φραγκάκη από την ΕΕΔΑ (την 2.6.2005). Εξελέγη ομόφωνα η Καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου κα Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου. Αναπληρώτρια Προεδρεύουσα εξελέγη, επίσης, ομόφωνα, η κα Ε. Βαρχαλαμά, εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ.

4β. Κατά την ίδια συνεδρίαση, η Προεδρεύουσα Καθηγήτρια κα Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου παρουσίασε σε συνεργασία με τον Επ. Συνεργάτη της ΕΕΔΑ κ. Β. Γεωργακόπουλο, τη βασική πρόταση εισήγησης σχετικά με το ζήτημα της χορήγησης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης για τα μέλη της μειονότητας της Θράκης και ειδικών κατηγοριών αλλοδαπών. Τα κύρια σημεία της εισήγησης που έγιναν ομόφωνα δεκτά από το Τμήμα και στη συνέχεια από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ (βλ. Μέρος Γ΄ παρούσας Έκθεσης) αναφέρονται στην έκδοση σχετικής Υπουργικής Απόφασης που θα διευρύνει το προσωπικό και το υλικό πεδίο εφαρμογής της ΥΑ 48566/2005 ως εξής:

Σχετικά με το προσωπικό πεδίο εφαρμογής, η Υπουργική Απόφαση θα πρέπει να περιλαμβάνει και νέες κατηγορίες δικαιούχων: αα) τους ανιθαγενείς που δεν έχουν ενταχθεί στη διαδικασία της πολιτογράφησης (μέλη της μειονότητας της Θράκης), ώστε να εκδίδεται βιβλιάριο υγείας ή και βιβλιάριο ανασφαλιστού κατά περίπτωση, με την επίδειξη του πιστοποιητικού ανιθαγένειας, ββ) τους ανιθαγενείς (μέλη της μειονότητας της Θράκης) που ανακτούν, μέσω της διαδικασίας της πολιτογράφησης, την Ελληνική ιθαγένεια ώστε να εκδίδεται γι' αυτούς βιβλιάριο υγείας ή και βιβλιάριο ανασφαλιστού κατά περίπτωση, με την επίδειξη του πιστοποιητικού ανιθαγένειας, γγ) όσους έχουν υποβάλει αίτηση αναγνώρισης προσφυγικής ιδιότητας και δεν τους έχει χορηγηθεί το ειδικό ροζ δελτίο αιτούντος άσυλο αλλοδαπού (επειδή η διαδικασία τους βρίσκεται στο αρχικό στάδιο καταγραφής της αίτησής τους, πριν από την πρώτη εξέταση του αιτήματός τους) αλλά διαθέτουν και επιδεικνύουν άλλο αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει η υποβολή του αιτήματος ασύλου. δδ) Ειδικές κατηγορίες οικονομικών μεταναστών καθώς και άλλων ημεδαπών και αλλοδαπών σε περίπτωση λοιμωδών νοσημάτων. Σχετικά με το υλικό πεδίο εφαρμογής της Υπουργικής Απόφασης αποφασίσθηκε ότι θα πρέπει να γίνει σαφές ότι θα εκδίδεται βιβλιάριο ανασφαλιστού και σε όσους αναγνωρισμένους πρόσφυγες το επιθυμούν.

4γ. Τέλος, κατά τη συνεδρίαση της 2.11.2005 το Β' Τμήμα της ΕΕΔΑ έλαβε την πρωτοβουλία να προτείνει μία σειρά θεμάτων προς επεξεργασία από τα Τμήματα ή την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ, στο πλαίσιο προώθησης και προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα η Προεδρεύουσα του Τμήματος κα Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου πρότεινε τα εξής θέματα: i) Η οικογενειακή επανένωση και οι επιπτώσεις στην αγορά εργασίας (προτεινόμενοι αρμόδιοι φορείς: ΓΣΕΕ, Υπ. Απασχόλησης, ΥΠΕΣ-ΔΔΑ, ΕΣΠ), ii) Η νομική προστασία των μονογονεϊκών οικογενειών και οι επιπτώσεις στην αγορά εργασίας (προτεινόμενοι αρμόδιοι φορείς: ΓΣΕΕ, Υπ. Απασχόλησης, ΣΔΓ), iii) Το ζήτημα της βίας μέσα στην οικογένεια (με βάση την Απόφαση 32456/2005 του Υπουργείου Δικαιοσύνης η οποία προβλέπει την κατάρτιση σχετικού νομοσχεδίου), (προτεινόμενοι αρμόδιοι φορείς: ΣΔΓ, Υπ. Δικαιοσύνης, Γενική Γραμματεία Ισότητας-ΥΠΕΣΔΔΑ), iv) Η παροχή νομικής βοήθειας (Ν. 3226/2004), (προτεινόμενοι αρμόδιοι φορείς: ΔΣΑ, ΕΣΠ, Υπ. Δικαιοσύνης), v) Η διαπολιτισμική εκπαίδευση (Συμβάσεις που έχει κυρώσει η Ελλάδα-διεύρυνση της έννοιας «διαπολιτισμική εκπαίδευση»), (προτεινόμενοι αρμόδιοι φορείς, Υπ. Παιδείας, ΕΣΠ), vi) Κώδικας δεοντολογίας των γιατρών (συζήτηση επί του πρόσφατου νόμου), (προτεινόμενοι αρμόδιοι φορείς: Υπ. Υγείας, Υπ. Απασχόλησης, Συνήγορος του Πολίτη), vii) Εμπορία και εκμετάλλευση ασυνόδευτων ανηλίκων σε συνάρτηση με τη νέα σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (προτεινόμενοι αρμόδιοι φορείς: ΕΣΠ, ΣΔΓ, ΥΠΕΞ, Υπ. Δικαιοσύνης, ΥΠΕΣΔΔΑ, ΥΔΤ, Συνήγορος του Πολίτη), viii) Οργάνωση του χρόνου εργασίας (προτεινόμενοι αρμόδιοι φορείς: ΓΣΕΕ, Υπ. Απασχόλησης), ix) Παιδική πορνογραφία στο διαδίκτυο (πρόταση κας Μουκίου), (προτεινόμενοι αρμόδιοι φορείς: ΥΔΤ, Υπ. Δικαιοσύνης, Συνήγορος του Πολίτη), x) Κοινωνικά Δικαιώματα (πρόταση κ. Θεοδωρίδη), (προτεινόμενοι αρμόδιοι φορείς: Υπ. Απασχόλησης, ΥΠΕΣΔΔΑ).

Ήδη η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ ασχολήθηκε με τα θέματα (iii) της βίας μέσα στην οικογένεια και (vii) της εμπορίας και εκμετάλλευσης ασυνόδευτων ανηλίκων.

Γ' ΤΜΗΜΑ (ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟΥΣ ΑΛΛΟ- ΔΑΠΟΥΣ)

1. Μέλη του Γ' Τμήματος της ΕΕΔΑ το 2005 ήταν οι κυρίες και κύριοι: Αγγελική Αργυροπούλου-Χρυσοχοΐδου (Προεδρεύουσα), Μαριλή Ζαλαώρα (αν. Προεδρεύουσα), Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου (έως 02.11.2005), Κωστής Παπαϊωάννου, Αθανάσιος Θεοδωρίδης, Δημήτρης Καλτσώνης, Αντώνης Μανιτάκης, Δημήτριος Πανόπουλος, Ξανθή Πετρινώτη, Κώστας Σμυρλής, Λένα Διβάνη, Στέλιος Περράκης, Στυλιανός Κουρής, Εύη Δεμίρη,

Ανδρέας Τάκης και Δημήτριος Κοντός. Επιστημονικός Συνεργάτης του Γ' Τμήματος είναι ο κ. Βασίλης Τ. Γεωργακόπουλος.

2. Το Γ' Τμήμα συνεδρίασε στις 04.07.2005 και στις 29.09.2005.

3. Στις 04.07.2005 θέμα της ημερήσιας διάταξης ήταν «παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου του ΥΠΕΣΔΔΑ με τίτλο Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (το σχετικό κείμενο διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης). Τα συμπεράσματα της συζήτησης που ακολούθησε - στην οποία παρούσα ήταν και η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ - αποτέλεσαν την βάση για την προφορική ανάπτυξη μερικών προβλημάτων του νομοσχεδίου, από μέρους της, ενώπιον της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης στη Βουλή, στις 06.07.2005. Υπογραμμίζεται ότι η συγκεκριμένη συνεδρίαση έλαβε έκτακτο χαρακτήρα, δεδομένου ότι πραγματοποιήθηκε στο μέσο της καλοκαιρινής περιόδου (μειωμένος αριθμός προσέλευσης μελών), λόγω καθυστερημένης αποστολής του ανωτέρω νομοσχεδίου από το αρμόδιο Υπουργείο, (συν την αναμενόμενη, εντός ολίγων ημερών, παρουσία της Προέδρου στη Βουλή). Επιχειρήθηκε μια όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη κάλυψη των επιμέρους παραμέτρων του νομοσχεδίου.

4. Στις 29.09.2005, θέμα της ημερήσιας διάταξης ήταν «παρατηρήσεις επί του (σχεδίου) νόμου 3386/2005 του ΥΠΕΣΔΔΑ με τίτλο Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια», ενόψει συζητήσεως του θέματος στην επόμενη συνεδρίαση της Ολομέλειας» (σχετική συμπληρωματική εισήγηση διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης). Τον Συνήγορο του Πολίτη εκπροσώπησαν οι ειδικοί επιστήμονες Χ. Σιμόπουλος και Γ. Τσιούκας, ενώ το Υπουργείο Εσωτερικών (ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.) εκπροσωπήθηκε, κατόπιν αποστολής σχετικού εγγράφου (28.09.05), από τις κυρίες Σ. Καραμπάτσου (Γενική Δ/ντρια Διοικητικής Υποστήριξης) και Α. Κοντούλη (Προϊσταμένη Τμήματος Μεταναστευτικής Πολιτικής, Δ/νση Αλλοδαπών και Μετανάστευσης). Μεταξύ άλλων:

Α) Η Προεδρεύουσα, κα Αργυροπούλου-Χρυσοχοΐδου, ανέφερε ότι το θέμα της διαφορετικής διαδικασίας υποβολής αιτήσεων για αιτούντες άσυλο και μετανάστες αποτελεί πρόβλημα. Πρότεινε, επίσης, να διευκρινισθεί το θέμα της απορριπτικής απόφασης. Έθεσε, τέλος, το ζήτημα του τι συμβαίνει στις περιπτώσεις που κάποιος προερχόμενος από χώρα Schengen δεν έχει σφραγίδα στο διαβατήριό του, ενώ παρατήρησε ότι οι παράγραφοι της σχετικής Εγκυκλίου αρ. 26 του ΥΠΕΣΔΔΑ εμφανίζονται δυσνόητοι.

Β) Οι εκπρόσωποι του ΥΠΕΣΔΔΑ, κατόπιν προτροπής της Προεδρεύουσας, παρατήρησαν, αναφορικά με την εφαρμογή του νέου νόμου, ότι ιδιαίτερο βάρος έχει δοθεί στις παραγράφους 10 και 11, στην ενημέρωση

των δήμων και στο ζήτημα των ενσήμων από το Υπουργείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ενώ παρουσίασαν έντυπο ενημερωτικό υλικό το οποίο διατίθεται σε 7 γλώσσες και διανέμεται παντού. Προσέθεσαν ότι οι σχετικές αιτήσεις και βεβαιώσεις φέρουν προδιαγραφές ασφαλείας, ενώ παράλληλα ετοιμάζεται εγκύκλιος που θα αφορά το βασικό μέρος του νόμου. Τέλος, τόνισαν ότι οι δημοτικοί υπάλληλοι είναι πλέον μόνιμοι, γεγονός που θα προσδώσει ποιότητα και συνέχεια στο έργο τους.

Γ) Με αφορμή τις μεταβατικές διατάξεις του νέου νόμου, οι εκπρόσωποι του Συνηγόρου του Πολίτη παρουσίασαν μια σειρά σημείων που χρήζουν βελτίωσης, και συγκεκριμένα: (α) το θέμα των κατόχων δελτίων για ανθρωπιστικούς λόγους, (β) η δυνατότητα να θεωρηθεί η διαδικασία διακοπής αίτησης για άσυλο διαδικασία απόρριψης, (γ) οι διαδικασίες κατάθεσης δικαιολογητικών οικογενειακής κατάστασης και υγείας, (δ) το ζήτημα των 150 ενσήμων ετησίως, (ε) το δικαίωμα απασχόλησης για κατόχους διαμονής της παρ. 11, (ζ) η έναρξη, διάρκεια και ανανέωση των αδειών διαμονής, ιδίως σε σχέση με την παρ. 11, (η) οι διοικητικές και δικαστικές απελάσεις, και (θ) η ρύθμιση της διαμονής ειδικών κατηγοριών.

Δ) Ο κ. Θεοδωρίδης υπογράμμισε, τέλος, σε σχέση με το νέο νόμο (3386/2005), ότι το σκέλος της ποινικοποίησης των Ελλήνων που συμπαρίστανται στους παράνομους αλλοδαπούς αποτελεί απομεινάρει του νόμου 1975/1991.

5. Το ως άνω θέμα ετέθη επανειλημμένα ενώπιον της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ (06.10.2005, 10.11.2005), βάσει εμπειριστατωμένων εισηγήσεων, ενώ η τελική μορφή που αυτό έλαβε (Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Ν.3386/2005 «Είσοδος και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια») δημοσιεύεται στον παρόντα τόμο.

6. Το Γ΄ Τμήμα εκπροσώπησε η κα Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου σε συνάντηση Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων και Φορέων με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για Θέματα Ασύλου (17.10.2005), η οποία έλαβε χώρα στην αίθουσα «Π. Μπακογιάννης» του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, κατόπιν πρόσκλησης της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), τα αποτελέσματα της οποίας και αξιολόγησε ως θετικά.

7. Η κα Αργυροπούλου-Χρυσοχοΐδου εκλήθη, ως Αντιπροέδρος και Προεδρεύουσα του Γ΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ (αλλά και ως Μέλος του Δ.Σ. του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες), να συντονίσει το δεύτερο μέρος ημερίδας που διοργάνωσε στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (25.11.2005), με θέμα «Αιτούντες Άσυλο-Πρόσφυγες: Δικαιώματα και Πρακτικές ένταξης στην Ελλάδα». Με την ευκαιρία, η κυρία Αργυροπούλου έθιξε το ζήτημα των εκκρεμών αιτήσεων ασύλου από πλευράς Υπουργείου Δημόσιας Τάξης,

ενώ τόνισε την σημασία της εκπαίδευσης στην αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων.

8. Η πρώτη ενότητα της 4^{ης} Εθνικής Στρογγυλής Τράπεζας της ΜΚΟ «Αντιγόνη», η οποία πραγματοποιήθηκε στο αμφιθέατρο της ΓΣΕΕ (07.12.05) με την ενεργό παρουσία του μέλους του Γ' Τμήματος, κυρίου Αθ. Θεοδωρίδη, είχε ως θέμα της τις «Προοπτικές κοινωνικής ένταξης και μορφές κοινωνικού αποκλεισμού των αλλοδαπών μετά τις αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο».

9. Συνεχίστηκε η καρποφόρα συνεργασία του Γ' Τμήματος με Υπουργεία και φορείς σχετιζομένους με τα θέματα ασύλου και μετανάστευσης, με την στενή παρακολούθηση εκ μέρους του Επιστημονικού Συνεργάτη, Β. Γεωργακόπουλου (και άλλων μελών του Τμήματος) ημερίδων, συναντήσεων κλπ. που έγιναν μέσα στο 2005, όπως της ημερίδας του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής / Ι.ΜΕ.ΠΟ. (21.03.05), συνάντησης του Ε.ΚΕ.ΜΕ. (06.04.2005), συνεντεύξεων τύπου της UNHCR (07.06.2005, 08.09.2005), της τελετής υπογραφής μνημονίου συνεργασίας μεταξύ UNHCR / Γενικής Γραμματείας Ισότητας (05.07.2005), της 2^{ης} Συνάντησης Εθνικού Διαλόγου για τη Μετανάστευση (ΓΣΕΕ), ενημερωτικής συνάντησης του Συνηγόρου του Πολίτη (04.10.2005), της 2nd Annual IMEPO - MPI International Migration Conference (10/11.10.2005), ημερίδας του Ελληνικού Ινστιτούτου Επικοινωνίας (16.11.2005), ημερίδας του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες / ΕΣΠ (08.12.2005), παρουσίασης βιβλίου του Κέντρου Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων / Κ.Ε.Μ.Ο. (18.01.2006), εκδήλωσης του ΕΣΠ (21.02.06) κ.α.

10. Σε διεθνές επίπεδο, πραγματοποιήθηκε στο Campeche του Μεξικού σεμινάριο με θέμα «Παράνομη διακίνηση μεταναστών, ανθρώπινα δικαιώματα και Εθνικές Επιτροπές Δικαιωμάτων του Ανθρώπου» (11.03.05), ενώ, κατά την 16^η συνεδρίαση της Διεθνούς Συντονιστικής Επιτροπής Εθνικών Επιτροπών για την Προώθηση και Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ICC), έλαβε χώρα συζήτηση με θέμα «Μετανάστευση και Εθνικές Επιτροπές» (14/15.04.05).

11. Στην παρούσα Έκθεση δημοσιεύεται, τέλος, υπό μορφή παραρτήματος, το κείμενο της εισήγησης που εκφωνήθηκε από τον Πάρεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, κ. Δ. Ι. Μακρή, ενώπιον της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ (03.03.05, αναφορικά με την συζήτηση εισήγησης του Γ' Τμήματος) σχετικά με την αποτελεσματική εξέταση του αιτήματος παροχής πολιτικού ασύλου, το οποίο δεν κατέστη δυνατό να δημοσιευθεί στην Έκθεση του 2004.

Δ' ΤΜΗΜΑ
(ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ)

1. Μέλη του Δ' Τμήματος της ΕΕΔΑ το 2005 ήταν οι κυρίες και κύριοι: Γεωργία Ζερβού (Προεδρεύουσα Τμήματος από 14.04.05), Λένα Διβάνη (Αναπληρώτρια Προεδρεύουσα), Έλλη Βαρχαλαμά, Δημήτριος Καλτσώνης, Χρήστος Λάμπρου, Ιωάννης Βλαχογιάννης, Ευάγγελος Βασιλείου, Χαριτίνη Δίπλα, Γεώργιος Μανιάτης, Νικόλαος Κλαμαρής, Ίρις Αυδή-Καλκάνη, Νίκος Φραγκάκης (έως 02.06.05), Δημήτριος Σκιαδάς, Αθανάσιος Θεοδώρου (έως 20.10.05), και Κωνσταντίνος Αργυρού. Υπεύθυνη Επιστημονική Συνεργάτιδα του Δ' Τμήματος είναι η κα Χριστίνα Παπαδοπούλου.

2. Το Δ' Τμήμα συνεδρίασε στις 14.04.2005, στις 16.11.2005, και στις 19.01.2006.

3. Οι δραστηριότητες του Τμήματος συνοψίζονται στα ακόλουθα, σχετικά με το αντικείμενό του, την προώθηση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου:

α) Προώθηση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην εκπαίδευση. Συνεργασία με άλλες Εθνικές Επιτροπές για τα ΔΤΑ, και με αρμόδιους εθνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς, σε θέματα εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η ΕΕΔΑ εκπροσωπήθηκε από την αρμόδια Επιστημονική Συνεργάτιδα του Δ' Τμήματος κα Χριστίνα Παπαδοπούλου στην συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Ιρλανδίας στο Δουβλίνο, τον Οκτώβριο του 2005, με θέμα την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Εκτός από την Ιρλανδική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Irish Human Rights Commission, IHRC), η διάσκεψη συνδιοργανώθηκε από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Βόρειας Ιρλανδίας, σε συνεργασία με τα Τμήματα της Διεθνούς Αμνηστίας της Ιρλανδίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, και την "Πρωτοβουλία Lift Off".

Η διάσκεψη αφορούσε κατ' αρχήν την εφαρμογή στην Ιρλανδία της Πρώτης Φάσης του Παγκόσμιου Προγράμματος Δράσης για την εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα 2005-2007 του ΟΗΕ, που εστιάζει στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και το οποίο αποτελεί συνέχεια της Δεκαετίας για την Human Rights Education του ΟΗΕ που ολοκληρώθηκε με το τέλος του 2004. Επεκτάθηκε όμως και στις αναγκαίες δραστηριότητες για την ενδυνάμωση των κατά χώρα προγραμμάτων, στα οποία οι Εθνικές Επιτροπές καλούνται να συμβάλλουν δυναμικά (για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την διάσκεψη του Δουβλίνου, βλ. Μέρος Ε' της παρούσας έκθεσης, Συνέδρια 2005).

Υπογραμμίστηκε ότι η σωστή εφαρμογή του προγράμματος προϋποθέτει την γνήσια και ειλικρινή δέσμευση εκ μέρους των Υπουργείων Παιδείας, τόσο στο στάδιο της χάραξης εθνικής στρατηγικής, όσο και στο στάδιο της υλοποίησης. Σε κοινή επίσημη επιστολή του Ιανουαρίου του 2006 που απευθύνουν στα Υπουργεία Παιδείας και τις Εθνικές Επιτροπές για τα ΔΤΑ, η Ύπατη Αρμοστής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα κα Louise Arbour, ο Γενικός Διευθυντής της UNESCO κ. Koichiro Matsuura, και ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης κ. Terry Davis, υπενθυμίζεται η υιοθέτηση του Προγράμματος Δράσης και υποστηρίζεται με έμφαση η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ αυτών των δύο ομάδων φορέων (Υπουργείων και Εθνικών Επιτροπών) για την αποτελεσματική εφαρμογή του. Ακόμη, στην επιστολή υπογραμμίζεται η διάδραση μεταξύ του Παγκόσμιου Προγράμματος για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα του ΟΗΕ, και του Προγράμματος «Παιδεία της Δημοκρατίας» του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ειδικά για την εφαρμογή του τελευταίου στην Ελλάδα, το Δ' Τμήμα είχε την ευκαιρία να ενημερωθεί λεπτομερέστερα σε μία από τις συνεδριάσεις του, όπου είχε κληθεί να συμμετάσχει ο Εθνικός Συντονιστής του Προγράμματος, κ. Δημήτρης Χρυσόχου. Ο κ. Χρυσόχου παρουσίασε συνοπτικά τα συμπεράσματα από την εφαρμογή της πρώτης φάσης του προγράμματος του 2005 σε 50 περίπου σχολεία που δήλωσαν εθελοντικά την συμμετοχή τους σε αυτό, και περιέγραψε τα κύρια σημεία/στόχους της επόμενης του φάσης για το 2006-2009, που είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτών, η δημιουργία/μετάφραση/προσαρμογή εκπαιδευτικού υλικού, και το άνοιγμα του προγράμματος προς την ελληνική κοινωνία, μέσω εξωστρεφών δράσεων.

Ας σημειωθεί, ωστόσο, πως ο πυρήνας της ευθύνης για την σωστή εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα των προαναφερθέντων προγραμμάτων, παραμένει –κατά την κοινή εκτίμηση όλων των υπολοίπων εμπλεκόμενων φορέων, ατομικών και συλλογικών- στο Υπουργείο Παιδείας. Η απόφασή του τελευταίου να αναθέσει την διδασκαλία θεματικών που άπτονται των ΔΤΑ στα πλαίσια της μετεξέλιξης του προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας, στους καθηγητές φυσικής αγωγής που είχαν υλοποιήσει το ίδιο πρόγραμμα κατά την πρώτη του φάση, παρά την αντίθετη γνωμοδότηση –μεταξύ άλλων- και της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, εγείρει σημαντικές επιφυλάξεις. Το Δ' Τμήμα ενημερώθηκε διεξοδικά για το Πρόγραμμα συνέχισης της Ολυμπιακής Παιδείας από την κ. Αριστέα Παπαδοπούλου, Προϊσταμένη Ολυμπιακής Παιδείας του ΥΠΕΠΘ, και συνεργάτες της.

Το Δ' Τμήμα παρακολουθεί, πάντως, προσεκτικά, αυτή την διαδικασία, και προγραμματίζει να καταθέσει στην Υπουργό Παιδείας τις θέσεις/προτάσεις του για το ζήτημα, όπως και να διατηρήσει την επικοινωνία με

το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο για τα θέματα που μπορούν να αποτελέσουν κοινό πεδίο δράσης.

Το Τμήμα προγραμματίζει επίσης να κάνει μια καταγραφή/χαρτογράφηση του διαθέσιμου, στην Ελλάδα, εκπαιδευτικού και επιμορφωτικού υλικού σχετικού με τα ΔτΑ, υπαρχόντων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (στην συμβατική και μη συμβατική εκπαίδευση, αλλά και στα πλαίσια των δραστηριοτήτων άλλων κυβερνητικών ή μη, φορέων), και επιμορφωτών/εκπαιδευτών με ειδίκευση στα ΔτΑ. Με βάση τα αποτελέσματα αυτής της χαρτογράφησης, θα διαπιστωθούν οι ανάγκες και θα αποφευχθούν τυχόν επικαλύψεις.

β) Διάδοση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου μέσω των ΜΜΕ.

Το Δ΄ Τμήμα κατέβαλε επίμονες προσπάθειες, ξεκινώντας από το 2002, για την παραγωγή και προβολή στην τηλεόραση μιάς σειράς σύντομων τηλεοπτικών κοινωνικών μηνυμάτων (spots) με στόχο την προώθηση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Το 2005 ολοκληρώθηκε το πρώτο από αυτά, με αντιρατσιστικό περιεχόμενο, που προβλήθηκε τόσο στην κρατική, όσο και στην ιδιωτική τηλεόραση. Το σπότε ήταν παραγωγή και χορηγία της ΕΡΤ, η οποία διέθεσε και όλο το απαραίτητο υλικό και ανθρώπινο δυναμικό για τις ανάγκες των γυρισμάτων. Ωστόσο, ας σημειωθεί πως η υλοποίησή του έγινε εφικτή με την συνεργασία και την αφιλοκερδή αφοσίωση μιάς σειράς συντελεστών, που αξίζει να μνημονευθούν: από την πλευρά της ΕΡΤ, του σκηνοθέτη κ. Κώστα Μυλωνά -ο οποίος και έδωσε στο αρχικό σενάριο την τελική του μορφή-, της Διευθύντριας Παραγωγής κας Ντίνας Κόρδα, των κάμεραμεν κ. Γιάννη Μεταξά και κ. Γιάννη Έξαρχου, του Προϊσταμένου Τμήματος Προβολής κ. Γιώργου Καλλίτση, του Διευθυντή Προγράμματος, κ. Νίκου Αραμπατζόγλου, της μοντέζ κας Ντίνας Κουστούκη, του Γενικού Διευθυντή κ. Κώστα Σπυρόπουλου και, τέλος, του Προέδρου κ. Χρήστου Παναγόπουλου, ο οποίος και έδωσε την απαραίτητη έγκριση ώστε να αποδεσμευτεί το σπότε από την αποκλειστική εκμετάλλευση της ΕΡΤ, ώστε να μπορέσει να προβληθεί και σε ιδιωτικούς σταθμούς με τον χαρακτήρα του κοινωνικού μηνύματος. Ακόμη, της εκπροσώπου του Υπουργείου Επικρατείας στην ΕΕΔΑ κας Μαργαρίτας Παπαδά-Χειμώνα, και της εκπροσώπου του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης κας Ίριδος Αυδή-Καλκάνη, η οποία υποστήριξε την παροχή έγκρισης από το ΕΣΡ χαρακτηρισμού του σπότε ως «κοινωνικού μηνύματος» για να προβληθεί, έτσι, από τους ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς. Επίσης, των ηθοποιών: κ. Γιώργου Κοψιδά, κ. Στέλιου Ζωίδη, κ. Γιάννη Ιλιριάν, κας Εύας Χρίστοβα, κ. Ρέιμοντ Ιγκμποανούγκο και Φρέντυ Ελίας, του μουσικού κ. Αλέξανδρου Μυλωνά και του γραφίστα κ. Κώστα Καποτά. Τέλος, της αν. Προεδρεύουσας του Δ΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ, κας Λένας Διβάνη, που συ-

νέβαλε στην δημιουργία του σπότη με περισσότερους από έναν τρόπους, και της αρμόδιας Επιστημονικής Συνεργάτιδας του Δ' Τμήματος, κας Χριστίνας Παπαδοπούλου.

Το σπότη εισέπραξε θετικά σχόλια τόσο από μεμονωμένους θεατές, αλλά και από συλλογικούς φορείς, μερικοί εκ των οποίων έχουν ζητήσει από την ΕΕΔΑ την άδεια αναπαραγωγής του για χρήση/προβολή, είτε από περιφερειακούς τηλεοπτικούς σταθμούς, είτε από εκπαιδευτικούς ρείς.

Το Δ' Τμήμα σκοπεύει να χρησιμοποιήσει την εμπειρία του από το πολύπλοκο αυτό εγχείρημα, για την δημιουργία και επόμενων μηνυμάτων που θα προωθούν τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έχει ήδη αρχίσει να εργάζεται για την παραγωγή ενός σπότη με θέμα την ενδοοικογενειακή βία.

γ) Εκπαίδευση στα Δικαιώματα του Ανθρώπου επαγγελματικών ομάδων που έρχονται σε επαφή με τις πιο κοινωνικά ευαίσθητες και ευάλωτες ομάδες, και μετάφραση/δημιουργία εγχειριδίων και φυλλαδίων σχετικών με τα ΔτΑ, για μαθητές, εκπαιδευτές και άλλους εν δυνάμει χρήστες.

Η ΕΕΔΑ μεσολάβησε για την παροχή άδειας στο Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες -το οποίο και εκπροσωπείται στην Επιτροπή-, για την μετάφραση του εγχειριδίου του ΟΗΕ «ABC- Teaching Human Rights: Practical Activities for primary and secondary schools», με σκοπό να χρησιμοποιηθεί, ενδεχομένως, από το Υπουργείο Παιδείας σαν εκπαιδευτικό υλικό, στα πλαίσια της υλοποίησης στην Ελλάδα του Προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης «Παιδεία της Δημοκρατίας». Ακόμη, η ΕΕΔΑ έχει εξασφαλίσει τα δικαιώματα μετάφρασης του «COMPASS», ενός άλλου σημαντικού εγχειριδίου του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εκπαίδευση στα ΔτΑ, επίσης για μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στις προγραμματιζόμενες, για το εγγύς μέλλον, δραστηριότητες του Δ' Τμήματος, εντάσσεται και η δημιουργία μιάς σειράς ενημερωτικών φυλλαδίων για τις αρμοδιότητες/ δράσεις της ΕΕΔΑ, με αποδέκτες εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς -κυβερνητικούς και μη- φορείς οι οποίοι αποτελούν εν δυνάμει χρήστες ή συνεργάτες στο έργο της Επιτροπής.

Ε΄ ΤΜΗΜΑ
(ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ)

1. Μέλη του Ε΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ το 2005 ήταν οι κυρίες και κύριοι: Χαριτίνη Δίπλα (Προεδρεύουσα), Θεόδωρος Φορτσάκης (Αν. Προεδρεύων), Στέλιος Περράκης, Δημήτρης Γουργουράκης, Σωτήρης Λύτρας, Ιουλία Ηλιοπούλου-Στράγγα, Ρεγγίνα Καρρά, Εύη Δεμίρη, Δημήτριος Παξινός, Δημήτριος Σκιαδάς, Γιάννης Κτιστάκης, Κωνσταντίνος Αργυρού και Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου (από 2.11.05). Υπεύθυνη Επιστημονική Συνεργάτιδα του Ε΄ Τμήματος είναι η κα Χριστίνα Παπαδοπούλου.

2. Το Ε΄ Τμήμα συνεδρίασε στις 17.3.2005, στις 2.6.2005, και στις 9.2.2006.

3. Η συνεδρίαση της 17^{ης} Μαρτίου του 2005 είχε ως κύριο θέμα της την παρακολούθηση της υπογραφής/επικύρωσης εκ μέρους της Ελλάδας διεθνών Συμβάσεων σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το Τμήμα έχει καταρτίσει ήδη από το 2002 έναν κατάλογο σχετικών Συμβάσεων, και έχει αναλάβει την πρωτοβουλία να συντάξει εμπειριστατωμένες εκθέσεις για την κάθε μια από αυτές για να τις θέσει, στην συνέχεια, υπό όψιν της Ολομέλειας, ώστε να τοποθετηθεί η τελευταία ως προς το αν θα εισηγηθεί η ΕΕΔΑ προς την Πολιτεία την υπογραφή/ επικύρωσή τους. Κατά την συνεδρίαση του Μαρτίου, ενημερώθηκε αυτός ο κατάλογος και έγινε προγραμματισμός της σειράς με την οποία θα παρουσιαστούν οι Συμβάσεις στην Ολομέλεια.

4. Κατά την συνεδρίαση της 2^{ης} Ιουνίου του 2005, η Προεδρεύουσα του Τμήματος κ. Χαριτίνη Δίπλα ενημέρωσε το Τμήμα σχετικά με την συμμετοχή της ΕΕΔΑ –την οποία εκπροσώπησε η ίδια- στην 61^η ετήσια Σύνοδο της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΑΔ) του ΟΗΕ, στις 12-15 Απριλίου, στην Γενεύη, στην (16^η κατά σειρά) Συνάντηση του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ICC), όπως και στην ειδική συνάντηση των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών, οι οποίες διοργανώνονται παράλληλα με την Σύνοδο της ΕΑΔ.

Η Προεδρεύουσα πληροφόρησε το Τμήμα ως προς την συμμετοχή των Εθνικών Επιτροπών ΔΤΑ στις εργασίες της Ολομέλειας της ΕΔΑ υπό το σημείο 18b της ημερήσιας διάταξης, συμμετοχή η οποία θεωρείται –από τις ίδιες- πολύ περιορισμένη (με δικαίωμα παρέμβασης 7΄ανά φορέα). Έπειτα όμως από σχετική πρόταση των Εθνικών Επιτροπών για τα ΔΤΑ, αποφασίστηκε η διεύρυνση του χρόνου παρέμβασής τους, αλλά και η δυνατότητα συμμετοχής τους και σε άλλα σημεία των προγραμματισμένων για συζήτηση θεμάτων της Ολομέλειας της ΕΑΔ. Πρόκειται για τη νέα απόφαση με τίτλο «Αποτελεσματική λειτουργία των μηχανισμών Ανθρω-

πίνων Δικαιωμάτων: Εθνικές Επιτροπές και περιφερειακές συμφωνίες» και συγκεκριμένα για την παράγραφο 11 α, η οποία ορίζει ότι επιτρέπεται στις -διαπιστευμένες από την ειδική υποεπιτροπή του ICC (του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών για τα ΔΤΑ)- Εθνικές Επιτροπές, να παρίστανται και να λαμβάνουν το λόγο επί όλων των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης της Ολομέλειας της ΕΑΔ, και να υποστηρίζεται η συνεργασία τους με όλα τα επικουρικά όργανα της ΕΑΔ.

Αναφορικά με τις εργασίες της 16^{ης} συνάντησης του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ICC), τα βασικότερα θέματα συζήτησης ήταν ο απολογισμός των δραστηριοτήτων του Οργάνου και των Εθνικών Επιτροπών για το έτος 2004, οι μελλοντικές δράσεις για το 2005, ο σχεδιασμός της 8^{ης} Διεθνούς Διάσκεψης των Εθνικών Επιτροπών, ο ρόλος τους στο πλαίσιο της ΕΑΔ αλλά και άλλων οργάνων των Η.Ε., το ζήτημα της μετανάστευσης από την σκοπιά των Εθνικών Επιτροπών, και η εκπόνηση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες. Επίσης κατά την εν λόγω συνάντηση διεξήχθησαν και εκλογές του ICC και στην Προεδρία παρέμεινε η Επιτροπή ΔΤΑ της Δανίας ενώ σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου την Προεδρία συνεχίζει να κατέχει η Γαλλία. Τέλος, εθίγη και το θέμα της διοργάνωσης της 4^{ης} Στρογγυλής Τράπεζας των Εθνικών Επιτροπών ΔΤΑ και της 6^{ης} Συνάντησης των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών το φθινόπωρο του 2006. Ως χώρα διεξαγωγής των συναντήσεων προτάθηκε η Ελλάδα (πράγμα το οποίο, εν τω μεταξύ, οριστικοποιήθηκε).

Σχετικά με τη συνάντηση του Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών ΔΤΑ, τα σημαντικότερα θέματα που συζητήθηκαν ήταν τα εξής: α) η δημιουργία Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (για το θέμα αυτό, οι προτάσεις της ΕΕΔΑ, έτυχαν της ευρείας υποστήριξης και υιοθέτησής τους από το Ευρωπαϊκό Συντονιστικό Όργανο των Εθνικών Επιτροπών), β) το ζήτημα της προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, γ) το ζήτημα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, δ) η συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Ηνωμένα Έθνη, και τέλος, ε) ο προγραμματισμός θεμάτων και δραστηριοτήτων για τα έτη 2005-2006.

Στην συνέχεια της συνεδρίασης της 2ας Ιουνίου, η Επιστημονική Συνεργάτιδα κα Χριστίνα Παπαδοπούλου, ενημέρωσε το Τμήμα για τα αποτελέσματα του συνεδρίου της Ιρλανδικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετικά με τον μηχανισμό παρακολούθησης της εφαρμογής της υπό κατάρτιση Σύμβασης του ΟΗΕ για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες, που πραγματοποιήθηκε στο Δουβλίνο στις 16 Απριλίου του 2005, και όπου η ΕΕΔΑ εκπροσωπήθηκε από την ίδια. Η απογευματινή συνεδρία της προαναφερθείσας διοργάνωσης, απευθυνό-

ταν αποκλειστικά στους εκπροσώπους Εθνικών Επιτροπών για τα ΔΤΑ, με στόχο να διαμορφωθεί μια κοινή θέση ως προς το ζήτημα, η οποία και να κατατεθεί –από την εκπρόσωπο του διεθνούς συντονιστικού οργάνου των Εθνικών Επιτροπών για τα ΔΤΑ, στις εργασίες της Ad Hoc Επιτροπής για την σύνταξη της νέας Σύμβασης, κα Anuradha Mohit- στην Ν. Υόρκη, κατά την επόμενη Σύνοδο της Ad Hoc Επιτροπής (βλ. κείμενο θέσεων στο Μέρος Ε΄ 2 –Συνέδρια 2005- της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων).

Στην συνεδρία συμμετείχαν εκπρόσωποι από τις ακόλουθες Εθνικές Επιτροπές: Γαλλία, Δανία, Σουηδία, Ιρλανδία, Βόρεια Ιρλανδία, και Ελλάδα. Επιπλέον, συμμετείχαν και δύο εκπρόσωποι Εθνικών Επιτροπών της Ασίας, και συγκεκριμένα του συντονιστικού τους οργάνου, του Asia Pacific Forum, συμπεριλαμβανομένης και της κα Anuradha Mohit.

Συνοπτικά, οι Εθνικές Επιτροπές στοχεύουν στα εξής: α) να υπάρχει διάκριση μεταξύ του ελέγχου εφαρμογής της Σύμβασης μέσα στον κρατικό μηχανισμό, αλλά και από ανεξάρτητους φορείς, όπως οι Εθνικές Επιτροπές ΔΤΑ, β) να απαιτείται από τα κράτη-μέλη, η δημιουργία φορέων σύμφωνων με τις Αρχές των Παρισίων, αρμόδιων για τον έλεγχο εφαρμογής της Σύμβασης, ή, όπου τέτοιοι φορείς υπάρχουν ήδη, να τους δοθεί αυτή η αρμοδιότητα, και γ) να διασφαλιστεί η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην διαδικασία ελέγχου εφαρμογής της Σύμβασης.

Στην παρούσα φάση, και μετά από την ολοκλήρωση του 7^{ου} γύρου εργασιών της Ad Hoc Επιτροπής τον Φεβρουάριο του 2006 στην Ν. Υόρκη, αυτοί οι στόχοι έχουν εν πολλοίς επιτευχθεί, και το σχέδιο Σύμβασης τους κατοχυρώνει. Ωστόσο, αναμένεται το τελικό κείμενο.

5. Κατά την συνεδρίαση της 9^{ης} Φεβρουαρίου του 2006, το Τμήμα επεξεργάστηκε εισήγηση της Προεδρεύουσας κας Χαριτίνας Δίπλα και της αρμόδιας Επιστημονικής Συνεργάτιδας κας Χριστίνας Παπαδοπούλου, σχετικά με την επικύρωση από την Ελλάδα: α) του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία(2000), και β) της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων (2005). Η σχετική εισήγηση συζητήθηκε στην Ολομέλεια της 9^{ης} Μαρτίου του 2006, όπου και αποφασίστηκε η προώθησή της στους αρμόδιους πολιτειακούς φορείς, με την πρόταση εκ μέρους της ΕΕΔΑ για επικύρωση των εν λόγω συμβατικών κειμένων.

Κατά την ίδια συνεδρίαση, συζητήθηκαν και τα ακόλουθα θέματα:

α) πρόγραμμα τεχνικής υποστήριξης –εκ μέρους των Εθνικών Επιτροπών ΔΤΑ- σε κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης τα οποία σχεδιάζουν να συστήσουν Εθνικές Επιτροπές.

β) η πρόοδος της προετοιμασίας της 4^{ης} Στρογγυλής Τράπεζας των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών, η οποία θα διεξαχθεί στην Αθήνα το φθινόπωρο του 2006 και θα φιλοξενηθεί από την ΕΕΔΑ, με την υποστήριξη του Γραφείου του Επιτρόπου για τα ΔΤΑ του Συμβουλίου της Ευρώπης.

γ) ενημέρωση για την συνάντηση του τετραμελούς (Γαλλία, Δανία, Ελλάδα και Ιρλανδία) Ευρωπαϊκού Συντονιστικού οργάνου των Εθνικών Επιτροπών, που έγινε στο Παρίσι, στις 25.11.2005, υπό την Προεδρία της Γαλλικής Επιτροπής, και όπου συμμετείχαν εκπρόσωποι του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστού για τα ΔΤΑ των Ηνωμένων Εθνών και του Γραφείου του Επιτρόπου για τα ΔΤΑ του Συμβουλίου της Ευρώπης. Από πλευράς ΕΕΔΑ μετείχε η Α΄ Αντιπρόεδρος κα Χαριτίνη Δίπλα. Το κύριο θέμα της ημερήσιας διάταξης της συνάντησης αυτής, ήταν το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας (JOIN) για την δημιουργία Εθνικών Επιτροπών ΔΤΑ σε μια σειρά από χώρες-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στο πρόγραμμα JOIN θα μετέχουν από κοινού οι Εθνικές Επιτροπές ΔΤΑ, το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστού για τα ΔΤΑ των Ηνωμένων Εθνών και το Γραφείο του Επιτρόπου για τα ΔΤΑ του Συμβουλίου της Ευρώπης. Οι συμμετέχοντες συζήτησαν τους σκοπούς και τις κατευθυντήριες γραμμές του προγράμματος, τις μεθόδους της πιλοτικής εφαρμογής του, και αντάλλαξαν απόψεις από προηγούμενες εμπειρίες και δράσεις τους σε θέματα παροχής τεχνικής βοήθειας.

δ) ενημέρωση για την συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών ΔΤΑ στην Κοπεγχάγη, στις 2.02.2006, σε συνέχεια της συνάντησης στο Παρίσι. Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η Α΄ Αντιπρόεδρος κα Χαριτίνη Δίπλα. Συμμετείχαν και πάλι εκπρόσωποι του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστού για τα ΔΤΑ των Ηνωμένων Εθνών και του Γραφείου του Επιτρόπου για τα ΔΤΑ του Συμβουλίου της Ευρώπης. Θέματα της ημερήσιας διάταξης ήταν τα εξής:

1. Το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας για την δημιουργία Εθνικών Επιτροπών ΔΤΑ JOIN.
2. Το ζήτημα της μεταρρύθμισης των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών και επιμέρους ζητήματα.
3. Η συνεργασία των Εθνικών Επιτροπών με όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
4. Η προετοιμασία μελλοντικών συναντήσεων και συνεδρίων των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών ΔΤΑ (συμπεριλαμβανομένης και της 4^{ης} Στρογγυλής Τράπεζας των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών ΔΤΑ στην Αθήνα).
5. Το ζήτημα της προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας.
6. Η θεσμική αναθεώρηση του καταστατικού της Εθνικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Βορείου Ιρλανδίας.

7. Οι μέθοδοι εργασίας της Ευρωπαϊκής Ομάδας των Εθνικών Επιτροπών ΔτΑ. Τέλος, στην συνάντηση συζητήθηκε και το θέμα των αλυσιδωτών αντιδράσεων που έχει προκαλέσει η δημοσίευση σατιρικών σκίτσων του Μωάμεθ σε εφημερίδα της Δανίας και της αναδημοσίευσής τους από άλλες ευρωπαϊκές εφημερίδες. Το τετραμελές Ευρωπαϊκό Συντονιστικό όργανο υιοθέτησε σχετικό ψήφισμα (βλ. Μέρος Ε΄ 6 –Συνέδρια 2005- της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων).

Άλλες διεθνείς συνεργασίες και δραστηριότητες της ΕΕΔΑ κατά την διάρκεια του 2005 στις οποίες έλαβε ενεργό μέρος το Ε΄ Τμήμα, ήταν οι ακόλουθες:

A. Όσον αφορά την συνεργασία με υπηρεσίες της ΕΕ:

- Συμβολή στην διαβούλευση για την δημιουργία Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Fundamental Rights Agency).

Στο πλαίσιο του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» ως τμήμα του ευρύτερου προγράμματος «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Δικαιοσύνη» για το χρονικό διάστημα 2007-2013, συστήθηκε ad hoc ομάδα εργασίας για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα και την Ιθαγένεια προκειμένου να εξετάσει την Απόφαση του Συμβουλίου για την δημιουργία Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Fundamental Rights Agency) που θα αποτελέσει μετεξέλιξη του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για το Ρατσισμό και την Ξενοφοβία, που εδρεύει στην Βιέννη. Κύρια αρμοδιότητα της ad hoc ομάδας εργασίας είναι η επεξεργασία του Κανονισμού του νέου Οργανισμού, των βασικών αρμοδιοτήτων του, της δομής και των μεθόδων εργασίας του.

Στην ad hoc ομάδα εργασίας μετέχουν, από ελληνικής πλευράς, το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, η ΕΕΔΑ και η Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως εκπρόσωποι της ΕΕΔΑ, αλλά και του Υπουργείου Δικαιοσύνης, στην ad hoc ομάδα εργασίας μετέχουν τα μέλη της ΕΕΔΑ, κα Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου και κ. Λ.-Α. Σισιλιάνος. Οι συνεδριάσεις της ad hoc ομάδας εργασίας πραγματοποιούνται στις Βρυξέλλες και στο τέλος κάθε συνάντησης, οι συμμετέχοντες καταθέτουν στους φορείς τους Εκθέσεις Πεπραγμένων.

Το ζήτημα της δημιουργίας Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης απασχόλησε και τις Εθνικές Επιτροπές ΔτΑ, οι οποίες κατέθεσαν συγκεκριμένες προτάσεις στο Συμβούλιο της ΕΕ, την

Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωκοινοβούλιο. (βλ. Μέρος ΣΤ' 1 –Συμβολή της ΕΕΔΑ στην σύνταξη και εφαρμογή διεθνών και ευρωπαϊκών κειμένων- της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων).

Β. Στα πλαίσια του ΟΗCHR του ΟΗΕ (Γραφείο της Υπάτης Αρμοστού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΗΕ) και των Επιτροπών Παρακολούθησης της Εφαρμογής των Διεθνών Συμβάσεων:

- Κοινή πρωτοβουλία του Γραφείου της Υπάτης Αρμοστού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΗΕ και της Υπηρεσίας UNAIDS για την σύνταξη «Εγχειριδίου για τις Εθνικές Επιτροπές ΔτΑ σχετικά με το HIV/AIDS και τα ανθρώπινα δικαιώματα». Το εγχειρίδιο αποσκοπεί να βοηθήσει τις Εθνικές Επιτροπές να αναπτύξουν στρατηγικές αντιμετώπισης ενδεχόμενων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εντάσσονται στο πλαίσιο της μάχης κατά της ασθένειας και που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα τους. Η ΕΕΔΑ συνέταξε παρατηρήσεις/προτάσεις πάνω στο σχέδιο του εγχειριδίου, τις οποίες και κατέθεσε στην αρμόδια υπηρεσία (βλ. Μέρος ΣΤ'2 -Συμβολή της ΕΕΔΑ στην σύνταξη και εφαρμογή διεθνών και ευρωπαϊκών κειμένων- της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων).

- Συνεργασία με την Επιτροπή Παρακολούθησης της εφαρμογής στην Ελλάδα της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Παιδιών (CRC), για την διευκρίνιση των ρόλων/αρμοδιοτήτων της ΕΕΔΑ, του Γραφείου του Βοηθού Συνηγόρου του Πολίτη για τα δικαιώματα του Παιδιού, και του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Δικαιώματα των Παιδιών, σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών: οι καταληκτικές παρατηρήσεις της Επιτροπής του CRC μετά από την εξέταση της Έκθεσης που κατέθεσε η Ελλάδα για την εφαρμογή της Σύμβασης στην Ελλάδα, περιελάμβαναν μια σύσταση για την ευκρινέστερη διάκριση των ρόλων μεταξύ των προαναφερθέντων φορέων. Η ΕΕΔΑ, μετά από συνεννόηση με τους άλλους δύο φορείς, απάντησε με έγγραφό της στο αίτημα της Επιτροπής.

- Συνεργασία με το Γραφείο της Υπάτης Αρμοστού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΗΕ, σχετικά με την χρήση «μικρών όπλων και ελαφρύ οπλισμού» (small arms and light weapons) στην Ελλάδα: το Γραφείο απέστειλε ερωτηματολόγιο στις κυβερνήσεις, τις Εθνικές Επιτροπές ΔτΑ, και σε ΜΚΟ, για να συγκεντρώσει πληροφορίες πάνω στο ζήτημα. Η ΕΕΔΑ συμπλήρωσε το μέρος του ερωτηματολογίου που την αφορούσε (βλ. Μέρος ΣΤ'3 - Συμβολή της ΕΕΔΑ στην σύνταξη και εφαρμογή διεθνών και ευρωπαϊκών κειμένων- της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων).

- Συνάντηση αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ με τον κ. Miguel Petit, Ειδικό Εισηγητή (Special Rapporteur) για την πώληση παιδιών, την παιδική

πορνεία και πορνογραφία της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, και συνεργάτες του (10 Νοεμβρίου 2005). Το περιεχόμενο της συνεργασίας με τον κ. Petit περιεστράφη κυρίως γύρω από τρεις βασικούς άξονες: την γενική κατάσταση των δικαιωμάτων του παιδιού στην Ελλάδα, τις συνθήκες στις φυλακές ανηλίκων, και την αντιμετώπιση των ασυνόδευτων ανηλίκων που προέρχονται από άλλες χώρες (βλ. Μέρος Η'4 -Συναντήσεις ΕΕΔΑ με εκπροσώπους Διεθνών Οργανισμών και Ξένων Αντιπροσωπειών- της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων).

Γ. Στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης:

- Συνεργασία με τις Ευρωπαϊκές Εθνικές Επιτροπές για τα ΔΤΑ, για την διαμόρφωση κοινής θέσης απέναντι στο ζήτημα της χρήσης «διπλωματικών διασφαλίσεων» για την έκδοση σε τρίτες χώρες υπόπτων για συμμετοχή σε τρομοκρατικές ενέργειες: η Σύνοδος του Δεκεμβρίου 2005 της «Ομάδας Ειδικών για την Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας» του Συμβουλίου της Ευρώπης, εστίασε στο προαναφερθέν θέμα. Στην Σύνοδο συμμετείχε και εκπρόσωπος των Ευρωπαϊκών Επιτροπών ΔΤΑ, ο Dr. Wolfgang Heinz, από το Γερμανικό Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η ΕΕΔΑ συνέταξε κείμενο θέσεων/παρατηρήσεων, το οποίο και απέστειλε στο Γερμανικό Ινστιτούτο, που είχε αναλάβει να συγκεντρώσει τις θέσεις των Ευρωπαϊκών Επιτροπών ΔΤΑ πάνω στο ζήτημα. Συνοπτικά, η θέση της ΕΕΔΑ είναι πως η χρήση διπλωματικών διασφαλίσεων, αφενός αντενδεικνύεται από την άποψη της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (στην βάση πολλών διεθνών συμβατικών κειμένων -συμπεριλαμβανομένης της ΕΣΔΑ (άρθρο 3) και της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων του ΟΗΕ (άρθρο 3)-, αλλά και αφετέρου είναι αναποτελεσματική, ως προς την καταπολέμηση του φαινομένου της τρομοκρατίας (βλ. Μέρος ΣΤ'6 -Συμβολή της ΕΕΔΑ στην σύνταξη και εφαρμογή διεθνών και ευρωπαϊκών κειμένων- της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων). Η επόμενη συνάντηση της Ομάδας Εργασίας του ΣτΕυρώπης, είναι προγραμματισμένη για τον Μάρτιο του 2006.

- Συνάντηση αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ με εκπροσώπους της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) του Συμβουλίου της Ευρώπης (Αθήνα, 28 Αυγούστου 2005): η συνάντηση έγινε στα πλαίσια της τέταρτης κατά σειρά περιοδικής επίσκεψης της Επιτροπής στην χώρα. Όπως είχε συμφωνηθεί κατά την επικοινωνία με το CPT που προηγήθηκε της επίσκεψης, η ομάδα είχε εκφράσει την επιθυμία να ενημερωθεί από την ΕΕΔΑ όσον αφορά τις εκτιμήσεις/τοποθετήσεις της για τις συνθήκες κράτησης και για τις εξελίξεις στην νομοθετική ρύθμιση θεμάτων σχετικών με μετανάστες/πρόσφυγες (βλ. Μέρος Η' - - Συναντήσεις ΕΕΔΑ

με εκπροσώπους Διεθνών Οργανισμών και Ξένων Αντιπροσωπειών- της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων).

- Συνάντηση εργασίας με εκπροσώπους του Γραφείου του Επιτρόπου για τα ΔτΑ του Συμβουλίου της Ευρώπης (1 Δεκεμβρίου 2005). Η επίσκεψη των εκπροσώπων είχε σκοπό την συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με τις εξελίξεις σε μια σειρά θεμάτων που ήγειρε η έκθεση η οποία είχε συνταχθεί μετά από την τελευταία επίσκεψη του Επιτρόπου στην Ελλάδα, τον Ιούνιο του 2002. Τα θέματα αυτά αφορούσαν την λειτουργία της δικαιοσύνης και την κατάσταση στις φυλακές, την θρησκευτική ελευθερία, την κατάσταση των μειονοτήτων και των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, όπως και θέματα σχετικά με την μετανάστευση. Η έκθεση περιελάμβανε παρατηρήσεις και συστάσεις, και η ΕΕΔΑ παρέσχε πληροφορίες επ' αυτών (βλ. Μέρος Η' 5 - Συναντήσεις ΕΕΔΑ με εκπροσώπους Διεθνών Οργανισμών και Ξένων Αντιπροσωπειών- της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων).

Στα πλαίσια της συνεργασίας με ομόλογες Επιτροπές σε ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο, η ΕΕΔΑ, κατά την διάρκεια του παρελθόντος έτους, είχε συναντήσεις με τον π. ΓΓ του ΟΗΕ και Πρόεδρου της Εθνικής Επιτροπής για τα ΔτΑ της Αιγύπτου, κ. Boutros-Boutros Ghali -24/1/2006-, με τον πρόεδρο της Ινδίας κ. Balakrishnan -12/9/2005-, και με εκπροσώπους της Τουρκικής Προεδρίας για τα ΔτΑ -6/9/2005 (βλ. Μέρος Η' -Συναντήσεις ΕΕΔΑ με εκπροσώπους Διεθνών Οργανισμών και Ξένων Αντιπροσωπειών- της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων).

Προγραμματισμός μελλοντικών δραστηριοτήτων

Το Ε' Τμήμα προετοιμάζει, στην παρούσα φάση, την συμμετοχή της ΕΕΔΑ στην 62^η Σύνοδο της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στην Γενεύη, τον Απρίλιο του 2006, όπως και την συμμετοχή στην παράλληλη 17^η ετήσια συνάντηση του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών για τα ΔτΑ. Ακόμη, συνεργάζεται με τις ομόλογές της Ευρωπαϊκές Επιτροπές ΔτΑ για την προετοιμασία της επόμενης συνεδρίασης του Συντονιστικού Οργάνου, που έχει προγραμματιστεί να γίνει στο Παρίσι, στις 23 Μαρτίου του 2006. Τέλος, συνεργάζεται στενά με το Γραφείο του Επιτρόπου για τα ΔτΑ του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προετοιμασία της προγραμματισμένης για τον Οκτώβριο του 2006 Στρογγυλής Τράπεζας των Ευρωπαϊκών Επιτροπών ΔτΑ, που θα γίνει στην Αθήνα.

Επιπλέον, το Τμήμα θα συνεχίσει να συντάσσει εισηγήσεις σχετικά με σημαντικές για τα ΔτΑ Διεθνείς ή Ευρωπαϊκές Συμβάσεις, με σκοπό να προτείνει η ΕΕΔΑ την υπογραφή/επικύρωσή τους στους αρμόδιους κυβερνητικούς φορείς.

γ. Διεθνής και Ευρωπαϊκή παρουσία της ΕΕΔΑ

Κατά το προηγούμενο έτος (04/2005-03/2006), η ΕΕΔΑ εκπροσωπήθηκε στα ακόλουθα διεθνή και ευρωπαϊκά συνέδρια (βλ. Μέρος Ε', ΣΤ' και Η' της παρούσας Έκθεσης):

- 61^η Σύνοδος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, Γενεύη, Palais des Nations, 14-15.04.2005. Στη σύνοδο παρέστη εκ μέρους της ΕΕΔΑ, η Α' Αντιπρόεδρος, καθηγ. κα Χαριτίμη Δίπλα (βλ. Μέρος Ε').
- Σεμινάριο της Ιρλανδικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με θέμα «Σχέδιο της Διεθνούς Σύμβασης για την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με αναπηρίες: μηχανισμός παρακολούθησης εφαρμογής της νέας Σύμβασης», Δουβλίνο, 16.04.2005. Στην εν λόγω συνάντηση παρέστη εκ μέρους της ΕΕΔΑ, η Επιστημονική Συνεργάτιδά της, κα Χριστίνα Παπαδοπούλου (βλ. Μέρος Ε').
- Διάσκεψη για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα: Παρουσίαση αποτελεσμάτων της εφαρμογής στην Ιρλανδία της πρώτης φάσης του Παγκόσμιου Προγράμματος Δράσης του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα 2005-2007, Δουβλίνο, 20.10.2005. Η ΕΕΔΑ εκπροσωπήθηκε από την Επιστημονική Συνεργάτιδά της, κα Χριστίνα Παπαδοπούλου (βλ. Μέρος Ε').
- Συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Παρίσι, 25.11.2005 και Κοπεγχάγη 02.02.2006. Στις εν λόγω συναντήσεις η ΕΕΔΑ εκπροσωπήθηκε από την Α' Αντιπρόεδρο, καθηγ. κα Χαριτίμη Δίπλα (βλ. Μέρος Ε').
- Συμμετοχή της ΕΕΔΑ στις συναντήσεις της ad hoc Ομάδας Εργασίας στο πλαίσιο του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» το οποίο μελετά και την ίδρυση Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Fundamental Rights Agency). Κατά το έτος 2005 η ΕΕΔΑ μετείχε στις εξής συναντήσεις της ad hoc Ομάδας Εργασίας για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα και την Ιθαγένεια, στις Βρυξέλλες: 07.07, 11.10, 07.11, 24.11 και 06.12. Το 2006 η ΕΕΔΑ μετείχε στις συναντήσεις της 27.01, 17.02 και 17.03. Στις ως άνω συναντήσεις την ΕΕΔΑ εκπροσώπησαν ο καθηγ. Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος και η κα Σοφία Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου (βλ. Μέρος ΣΤ').
- Συνάντηση αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ με εκπροσώπους της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) του Συμβουλίου της Ευρώπης, Αθήνα 28.08.2005. Σκοπός της συνάντησης ήταν ενημέρωση και συζήτηση για την κατάσταση των χώρων κράτησης και φυλα-

- κών στην Ελλάδα, καθώς και ενημέρωση σχετικά με την νομοθεσία περί μετανάστευσης και προσφύγων (βλ. Μέρος Η').
- Επίσκεψη εκπροσώπων της Τουρκικής Προεδρίας για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στην ΕΕΔΑ, Αθήνα 06.09.2005. Σκοπός της επίσκεψης ήταν η ενημέρωση για τη λειτουργία και τις δραστηριότητες της ΕΕΔΑ σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (βλ. Μέρος Η').
 - Επίσκεψη στα γραφεία της ΕΕΔΑ του Πρέσβη της Ινδίας στην Αθήνα κ. Β. Balakrishnan: συνάντηση με την Πρόεδρο της ΕΕΔΑ, Αθήνα 12.09.2005. Σκοπός της επίσκεψης ήταν η εκδήλωση διάθεσης συνεργασίας της Ινδικής Πρεσβείας αλλά και της ομολογής Εθνικής Επιτροπής ΔΤΑ της Ινδίας με την ΕΕΔΑ (βλ. Μέρος Η').
 - Επίσκεψη στην ΕΕΔΑ του Ειδικού Εισηγητή των Η.Ε. για την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, κ. J. M. Petit, Αθήνα 10.11.2005. Σκοπός της επίσκεψης ήταν η ενημέρωση για την κατάσταση των Δικαιωμάτων του Παιδιού στην Ελλάδα (βλ. Μέρος Η').
 - Επίσκεψη στην ΕΕΔΑ στελεχών του Γραφείου του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, Αθήνα 01.12.2005, με σκοπό την κατάρτιση συμπληρωματικής Έκθεσης για την κατάσταση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Ελλάδα (βλ. Μέρος Η').
 - Συνάντηση της Προέδρου της ΕΕΔΑ με τον π. Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ και Πρόεδρο της Εθνικής Επιτροπής ΔΤΑ της Αιγύπτου, καθηγ. Boutros-Boutros Ghali, Αθήνα 24.01.2006. Σκοπός της συνάντησης ήταν η ανταλλαγή απόψεων και η αμοιβαία ενημέρωση για τις δραστηριότητες των δύο Επιτροπών (βλ. Μέρος Η').

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ - ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 1
Ψήφισμα της ΕΕΔΑ για την κατάργηση της Επιτροπής
Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Ο.Η.Ε.

ΑΠΟΦΑΣΗ-ΨΗΦΙΣΜΑ
Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΤΑ ΤΟΥ Ο.Η.Ε.

Η ΕΕΔΑ, σε Ολομέλεια, αποφάσισε στις 2 Ιουνίου 2005, τα παρακάτω:

1. Εξέφρασε την κατάπληξη και βαθειά ανησυχία της για την πρόταση κατάργησης της ιστορικής και πλούσιας σε έργο Επιτροπής των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Η πρόταση αυτή έγινε από αξιωματούχους του ίδιου του ΟΗΕ κατά την 61^η Ετήσια Σύνοδο αυτής της Επιτροπής.

2. Κατανοητό θα ήταν αν για συγκεκριμένες τυχόν δυσλειτουργίες του οργάνου αυτού αποφασιζόταν η έναρξη εργασιών μελέτης για σχετικές βελτιώσεις. Δυσλειτουργίες, άλλωστε, σοβαρές παρατηρούνται σε διάφορα όργανα του ΟΗΕ – και μάλιστα και σε ολιγομελή συμβούλια, όπως το Συμβούλιο Ασφαλείας, που οι προτείνουσες την κατάργηση της Επιτροπής αρχές αναφέρουν ως πρότυπο – αλλά και στον ίδιο τον Οργανισμό συνολικά. Κανείς όμως δεν πρότεινε την κατάργηση των οργάνων αυτών ή του ΟΗΕ του ίδιου.

3. Η ΕΕΔΑ ζητά τη διατήρηση της Επιτροπής των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Στις τυχόν εργασίες εμπεριστατωμένης μελέτης για βελτιωμένη και αποτελεσματικότερη λειτουργία της, θεωρούμε απαραίτητη την εξ αρχής σοβαρή συμμετοχή εκπροσώπων των ΜΚΟ που έχουν συμβουλευτική ιδιότητα στον ΟΗΕ και των ανεξάρτητων εθνικών θεσμών προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Αθήνα, 3 Ιουνίου 2005

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 2
Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης
για την Κοινωνική Ενσωμάτωση (ΕΣΔΕν) 2005-2006 του
Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ (ΕΣΔΕν) 2005-2006 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Στις 9 Μαΐου 2005, ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, κ. Δ. Κοντός ζήτησε από την ΕΕΔΑ να αποστείλει στην Υπηρεσία του α) στοιχεία που υπάρχουν στη διάθεση της ΕΕΔΑ και αφορούν παρεμβάσεις-δράσεις που στοχεύουν στην κοινωνική ενσωμάτωση των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού καθώς και τις σχετικές απόψεις της ΕΕΔΑ.

Επιπλέον, ζήτησε από την ΕΕΔΑ να αποστείλει τις απόψεις της β) για το πώς το νέο ΕΣΔΕν 2005-2006 μπορεί να καταστεί πολύτιμο εργαλείο σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Η ΕΕΔΑ, στη Συνεδρίαση της Ολομέλειας της στις 2 Ιουνίου 2005 αποφάσισε τη συγκρότηση ομάδας εργασίας στα πλαίσια του Β' Τμήματος «Κοινωνικών, Οικονομικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων» και υπό την Προεδρία της Καθηγήτριας κας Ηρώς Νικολακοπούλου-Στεφάνου. Στην ομάδα εργασίας της ΕΕΔΑ, μετείχαν εκπρόσωποι του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και της ΓΣΕΕ στην ΕΕΔΑ καθώς και εκπρόσωπος του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.

Η ομάδα εργασίας της ΕΕΔΑ, στην οποία μετείχαν εκπρόσωποι του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και της ΓΣΕΕ στην ΕΕΔΑ καθώς και εκπρόσωπος του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, συνεδρίασε στις 14 Ιουνίου 2005 και υπέβαλλε στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ της 16^{ης} Σεπτεμβρίου 2005 το παρακάτω απαντητικό υπόμνημα, το οποίο ενεκρίθη ομόφωνα από τα μέλη της ΕΕΔΑ.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το ΕΣΔΕν υλοποιείται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βάση την Ανοιχτή Μέθοδο Συντονισμού (ΑΜΣ). Θεσμικό υπόβαθρο της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού στον τομέα της κοινωνικής προστασίας (κοινωνικές ασφάλισεις, κοινωνική ένταξη και υγεία) αποτελεί το α.137 των Ενοποιημένων Συνθηκών που ορίζει ότι «η κοινότητα υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στους τομείς: ..., γ) κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία των εργαζομένων ... , η)αφομοίωση των αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας προσώπων ... ι) καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού ...». Πάντως, αν και εκ

των υστέρων η πολυμερής εποπτεία των οικονομικών πολιτικών και η διαδικασία του Λουξεμβούργου για το συντονισμό των πολιτικών απασχόλησης θεωρήθηκαν εφαρμογές της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού (ΑΜΣ), η μέθοδος αυτή υιοθετήθηκε πανηγυρικά ως μέθοδος δράσης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000), Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε μέχρι το 2010, «να γίνει [η Ένωση] η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης (knowledge economy) ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή» (παρ. 5 των συμπερασμάτων).

Η ΑΜΣ αποτελεί σύνθετη μορφή διακυβέρνησης η οποία συνδυάζει τη διακυβέρνηση «δια της πειθούς» και τη διακυβέρνηση «δια της εμπειρογνομωσύνης». Η ΑΜΣ αποτελεί εξάλλου μορφή πολυεπίπεδης διακυβέρνησης (multi-level governance) δεδομένου ότι στη διαμόρφωση και υλοποίησή της εμπλέκονται, εκτός από τις διοικήσεις των κρατών-μελών διάφοροι φορείς, σε διάφορα επίπεδα και με διάφορες ιδιότητες¹. Έτσι, άλλοι συμπράττουν στο σχεδιασμό, άλλοι στη λήψη αποφάσεων, άλλοι στην υλοποίηση και άλλοι στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών².

Η ΑΜΣ σέβεται, με βάση την αρχή της επικουρικότητας, την αυτονομία και την ποικιλομορφία των κρατών μελών. Στα πλαίσια της ΑΜΣ επιδιώκεται η εθελοντική σύγκλιση των κρατών-μελών προς τους κοινούς στόχους-δείκτες (ποιοτικούς και ποσοτικούς)³, ως το 2010, με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για την Ένωση όσον αφορά αφενός την απασχόληση και αφετέρου την κοινωνική προστασία και την κοινωνική έντα-

¹ Βλ. περισσότερα στο Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Η. «Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού και η εφαρμογή της στους τομείς της απασχόλησης, εκπαίδευσης, μετανάστευσης και ασύλου» στο Πασσάς Α. (επιμ.) Ο Ευρωπαϊκός Δημόσιος Χώρος. Το Ελληνικό Παράδειγμα, Παπαζήσης 2005.

² Έτσι, ορθά και ο Γενικός Γραμματέας κ. Δ. Κοντός αναφέρει ότι «Υπεύθυνο για τη σύνταξη της Έκθεσης και την υποβολή της είναι το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, αλλά είναι αντιληπτό ότι η τεχνική προετοιμασία του ΕΣΔΕν απαιτεί τη συνέργια πολλών φορέων κυβερνητικών και μη προκειμένου να αναδειχθεί η σημασία του συντονισμού των δράσεων». Στην ΕΕΔΑ, εκπροσωπούνται τόσο Υπουργεία όσο και οι σημαντικότερες ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και η ΓΣΕΕ, ο ΔΣΑ, η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, ο Συνήγορος του Πολίτη κα. Άλλωστε απαραίτητη κρίνεται η μεγαλύτερη ενεργοποίηση της Εθνικής Επιτροπής για την Κοινωνική Προστασία.

³ Οι διαρθρωτικοί δείκτες (indicators) ορίστηκαν αρχικά με ανακοίνωση της Επιτροπής το Σεπτέμβριο 2000, Επιτροπή ΕΚ, Διαρθρωτικοί Δείκτες, COM (2000) 594 τελικό, 27.9.2000. Βλ. και COM (2001) 79 final/2.

ξη. Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους ειδικούς στόχους και σημεία αναφοράς (benchmarks) για τη μέτρηση της προόδου, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές ιδιομορφίες τους και δεσμεύονται να τους προσεγγίσουν συντάσσοντας Εθνικά Σχέδια Δράσης (ετήσια για τον τομέα της απασχόλησης, διετή για τον τομέα της κοινωνικής ένταξης)⁴.

Η ανακοίνωση της Επιτροπής «Κοινή Έκθεση για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ενσωμάτωση» του Ιανουαρίου 2005 αναφέρει ότι «σε όλη την Ένωση ξεχωρίζουν επτά κύριες προτεραιότητες πολιτικής:

1. Αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας
2. Εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας
3. Αντιμετώπιση των προβλημάτων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση
4. Εξάλειψη της παιδικής φτώχειας
5. Εξασφάλιση αξιοπρεπούς κατοικίας
6. Καλύτερη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες

7. Καταπολέμηση των διακρίσεων και αύξηση της ενσωμάτωσης των ατόμων με αναπηρίες, των εθνικών μειονοτήτων, των μεταναστών.»

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι μπορεί να υπάρξουν εξαιρετικά ευάλωτες ομάδες που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό όπως μετανάστης με αναπηρία, ασυνόδευτος ανήλικος πρόσφυγας (στο βαθμό που οι πρόσφυγες αποτελούν την πλέον ευάλωτη ομάδα μεταναστών), μονογονεϊκές οικογένειες που έχουν την επιμέλεια ανήλικων παιδιών, πρόσφυγας με ψυχολογικά προβλήματα λόγω των διώξεων που έχει υποστεί κλπ.

⁴ Η σημασία του τομέα της κοινωνικής ένταξης εξαγγέλθηκε στη Λισσαβόνα (Μάρτιος 2000) όμως προστέθηκε ως τομέας στην ΑΜΣ στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα (Ιούνιος 2000), ενώ οι ευρωπαϊκοί δείκτες αποτύπωσης του κοινωνικού αποκλεισμού εγκρίθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάακεν (Δεκ. 2001). Έτσι το πρώτο ΕΣΔΕν αφορά τη διετία 2001-2003, το επόμενο τη διετία 2003-2005 και το νέο μονοετές αφορά το 2005-2006. Η εξήγηση για το μονοετές ΕΣΔΕν 2005-2006 είναι ότι από το 2006 θα εφαρμοστεί νέα διαδικασία με σκοπό την απλούστευση, τον εξορθολογισμό και την αποτελεσματικότητα της ΑΜΣ. Η νέα προσέγγιση βασίζεται σε τριετή κύκλο, ο οποίος αρχίζει το 2005-2008, με αφετηρία το συγκεφαλαιωτικό έγγραφο της Επιτροπής (Στρατηγική Έκθεση) που θα καθορίζει τους πολιτικούς προσανατολισμούς για την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική διάσταση της στρατηγικής. Ας σημειωθεί ότι η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του ΕΣΔΕν 2001-2003 έγινε με την «Κοινή Έκθεση για την Κοινωνική Ένταξη» τον Απρίλιο 2003. Η Κοινή Έκθεση για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ενσωμάτωση (COM (2005) 14 τελικό της 27.1.2005) δεν περιέλαβε αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ΕΣΔΕν 2003-2005 καθώς αυτή θα περιληφθεί στην Ενδιάμεση Έκθεση που προβλέπεται για τα ΕΣΔΕν και θα υποβληθεί στις 30 Ιουνίου 2005.

2. ΑΜΣ και ΕΣΔΕν 2003-2005

2.1. Περιεχόμενο του ΕΣΔΕν 2003-2005

Το ΕΣΔΕν 2003-2005 έθετε 4 κύριους στόχους κοινωνικής συνοχής και προώθησης της κοινωνικής ένταξης, στα πλαίσια της στρατηγικής προσέγγισης, που ήταν η ποιότητα της ανάπτυξης:

Α. Ολοκληρωμένη ανάπτυξη της ΥΠΑΙΘΡΟΥ στα πλαίσια και της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ που επετεύχθη τον Ιούνιο 2003.

Β. Ενίσχυση των ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ σε σχέση και με την ψήφιση του ασφαλιστικού νόμου 3029/2002, την χορήγηση του ΕΚΑΣ και τη διευκόλυνσή τους στην πρόσβαση στις υπηρεσίες.

Γ. Προώθηση στην απασχόληση πέντε ομάδων του πληθυσμού: α) γυναίκες, β) εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, γ) νέοι, δ) άτομα με αναπηρίες και ε) μετανάστες.

Δ. Ποιότητα Διακυβέρνησης και αποτελεσματικότητα των παρεχομένων υπηρεσιών από τις δομές της κοινωνικής διοίκησης με έμφαση α) στην εκπόνηση Κοινωνικού-Προνοιακού Χάρτη, β) στην θεσμοθέτηση της Εθνικής Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας, γ) στην αποκέντρωση των δράσεων και δ) στην διεύρυνση και ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών (π.χ. δίκτυο βοήθεια στο σπίτι).

Το ΕΣΔΕν 2003-2005 πρότεινε παραπέρα την επιδίωξη επίτευξης 10 εθνικών Κοινωνικών Στόχων σε επτά κρίσιμους τομείς για την κοινωνική ένταξη ως το 2010. Η επίτευξη των παραπάνω στόχων θα πραγματοποιείτο σύμφωνα με το ΕΣΔΕν 2003-2005 (κεφ. 4), με μέτρα πολιτικής που είτε θα συνέχιζαν να εκτελούνται είτε θα ήταν νέα που θα σχεδιάζονταν με βάση το πρόγραμμα «Ελλάδα 2004» που ανακοινώθηκε από τον Πρωθυπουργό Κ. Σημίτη με χρόνο αναφοράς τα τέλη του 2003., οπότε και θα περιλαμβάνονταν στο πλαίσιο της «Χάρτας Πραγματικής Σύγκλισης» στον προϋπολογισμό του 2004, και θα άρχιζαν να υλοποιούνται από τις αρχές του 2004. Οι θεσμικές ρυθμίσεις αναφέρονται στο πέμπτο κεφάλαιο ΕΣΔΕν 2003-2005, ενώ στο έκτο κεφάλαιο αναφέρονται 3 καλές πρακτικές κοινωνικής ενσωμάτωσης.

2.2. Αξιολόγηση / Αποτίμηση του ΕΣΔΕν 2003-2005

Τόσο το πρώτο όσο και το δεύτερο ΕΣΔΕν εντάσσονται στην προσπάθεια της Ελλάδας για πραγματική σύγκλιση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε σχετική Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επισημαίνεται η πρόοδος που έχει σημειώσει η Ελλάδα από το 2000 σε όλους τους τομείς που αφορούν την κοινωνία και τους πολίτες. Η ποιότητα ζωής των Ελλήνων όλων των κοινωνικών τάξεων, ιδίως των κατώτατων, βελτιώθηκε και άρχισε να συγκλίνει με την ΕΕ. Με βάση στοιχεία του 2000 στην ΕΕ-15 το Ελληνικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ ισοδυναμούσε με

το 63% του μέσου όρου της ΕΕ-15 ενώ με στοιχεία του 2004 ισοδυναμεί με το 82% του μέσου όρου της ΕΕ-25. Για την Πορτογαλία τα αντίστοιχα στοιχεία αναφέρουν ποσοστό 68% το 2000 και 73% το 2004.

Η αύξηση του ΑΕΠ (4,1% το 2001 και 4% το 2002 και 2003) ήταν υψηλότερη από το μέσο όρο της ΕΕ, δημιουργήθηκαν νέες θέσεις απασχόλησης αλλά παράλληλα καταργήθηκαν κάποιες άλλες, το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε αλλά παρέμεινε υψηλό (γύρω στο 10%), αυξήθηκε συστηματικά το ποσοστό των δαπανών κοινωνικής προστασίας ως ποσοστό του ΑΕΠ⁵. Παρά, όμως τα παραπάνω θετικά κατά βάση στοιχεία, το ποσοστό της φτώχειας στην Ελλάδα παραμένει υψηλό (20%) έναντι του ευρωπαϊκού μέσου όρου ΕΕ-15 που είναι 15% ενώ παρέμεινε στα ίδια χαμηλά επίπεδα και το ποσοστό απασχόλησης του εργατικού δυναμικού (Ελλάς 52%, μέσος όρος ΕΕ-15 στο 61%). Το ΕΣΔΕν 2003-2005 προκειμένου να μειώσει το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού, επικέντρωσε τις δράσεις στην προστασία κάποιων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, αύξησε τις παροχές των κοινωνικών υπηρεσιών, συνέχισε την πολιτική παροχής επιδομάτων, στόχευσε στην ποιότητα της διακυβέρνησης μέσω και της αποκέντρωσης των κοινωνικών υπηρεσιών.

Σχετικά με την αποτελεσματικότητα των παραπάνω μέτρων και δράσεων του ΕΣΔΕν 2003-2005, θα πρέπει να γίνει αξιολόγηση από τις διοικητικές υπηρεσίες και για το βαθμό υλοποίησής τους, για τον αντίκτυπο που είχαν στην Ελληνική κοινωνία, για τον βαθμό αξιοποίησης των κοινοτικών πόρων που λαμβάνει η χώρα μας από τα Κοινοτικά Διαρθρωτικά Ταμεία σε σχέση με τα μέτρα που προβλέπονται από το ΕΣΔΕν 2003-2005, για τον βαθμό αξιοποίησης και ενεργοποίησης των ΜΚΟ, των φορέων δηλαδή που παρέχουν τις κοινωνικές υπηρεσίες.

3. ΟΙ ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

3.1. Προτάσεις για το νέο ΕΣΔΕν 2005-2006.

3.1.1. Σχετικά με την αξιοποίηση / εμπλοκή ΜΚΟ στο σχεδιασμό, υλοποίηση και αξιολόγηση του ΕΣΔΕν 2005-2006 θα μπορούσαν όπου είναι εφικτό να συμπράξουν και φορείς που εκπροσωπούν τους χρήστες των παρεχομένων κοινωνικών υπηρεσιών (π.χ. μεταναστών, αιτούντων άσυλο, προσφύγων, απολυμένων, ανέργων, πρώην χρηστών ουσιών κλπ.) σε δομημένες συνεργασίες.

3.1.2. Σχετικά με τις επιλέξιμες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού που καλύπτονται από το ΕΣΔΕν 2005-2006 αυτές μπορούν να αυξηθούν και να ενισχυθούν και με άλλες, περισσότερο ευπαθείς κοινωνικές ομάδες με μεγάλες ανάγκες επίλυσης των κοινωνικών τους προβλημάτων, όπως

⁵ Από 22,9% το 1990 (ΕΕ-25,5%) σε 26,4% το 2000 (ΕΕ-27,3%).

οι αιτούντες άσυλο, οι πρόσφυγες και οι παραμένοντες στη χώρα μας με ανθρωπιστικό καθεστώς. Ειδικά για τους πρόσφυγες η Ελλάδα έχει νομική δέσμευση να συμπαρίσταται σ' αυτούς, που απορρέει από τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967 και να φροντίζει για την ομαλή κοινωνική τους ένταξη. Η ΕΕΔΑ έχει επανειλημμένως εκφράσει την ανησυχία της για την μέχρι σήμερα αποτελεσματικότητα της δράσης της Ελληνικής Πολιτείας υπέρ αυτής της τόσο ευάλωτης κοινωνικής ομάδας ατόμων που δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα τους για πολιτικούς, εθνοτικούς, φυλετικούς ή άλλους λόγους που αναφέρονται στη Διεθνή Σύμβαση. Τα παραπάνω άτομα πρέπει να αποτελέσουν νέα ομάδα στόχο που θα καλύψει το ΕΣΔΕν 2005-2006 και να τους χορηγηθούν αφενός ειδικά επιδόματα και αφετέρου να διευκολυνθεί η ένταξή τους στην αγορά εργασίας, καθώς και η κοινωνική και πολιτιστική τους ένταξη στη χώρα, με τη συμμετοχή τους σε προγράμματα επιδότησης ενοικίου, εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, δια βίου εκπαίδευσης κλπ. λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της κάθε ομάδας στόχου.

3.1.3. Να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων που συνδέονται με τη μετανάστευση, όπως επισημαίνεται και στα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης (12-13/12/2002). Στο σημείο αυτό, πρέπει να επισημανθεί ότι οι πρόσφυγες αποτελούν την πλέον ευάλωτη ομάδα μεταναστών⁶.

3.1.4. Να υπάρξουν εξειδικευμένες / στοχευμένες δομές και μέτρα για την εξυπηρέτηση ευπαθών κοινωνικών ομάδων όπως π.χ. ξενώνες για την υποδοχή και φιλοξενία ευάλωτων νεοαφιχθέντων αιτούντων άσυλο (εγκύων γυναικών, ασυνόδευτων ανήλικων παιδιών κλπ.). Τέτοια δομή / ξενώνας λειτουργούσε στο ΠΙΚΕΡΜΙ υπό την εποπτεία του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και έκλεισε τον Δεκέμβριο 2003 για οικονομικούς λόγους! Στην Ελλάδα χρειαζόμαστε περισσότερες δομές για κακοποιημένες γυναίκες, για θύματα εμπορίας και εκμετάλλευσης γυναικών και παιδιών, μονάδες για άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία αποϊδρυματοποίησης, περισσότερα Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης Ατόμων με Αναπηρίες (ΚΔΑΥ). Σχετικά με τα Άτομα με Αναπηρίες θα πρέπει να υπάρξει φροντίδα για την διευκόλυνση της εργονομικής πρόσβασής τους σε υπηρεσίες και αγαθά στα πλαίσια και της υποχρέωσης για Υγιεινή και Ασφάλεια των Εργαζομένων στον τόπο εργασίας.

3.1.5. Θα πρέπει να ενισχυθούν τα προγράμματα κοινωνικής ευαισθητοποίησης (π.χ. στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση) και να διδάσκονται τα ανθρώπινα δικαιώματα με έμφαση στον κοινωνικό

⁶ Βλ. και COM (2003) 336 τελικό της 3.6.2003 σχετικά με τη Μετανάστευση, την κοινωνική ένταξη και την απασχόληση.

αποκλεισμό, σε ευάλωτες / ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, στις έννοιες του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, της ισότητας των δυο φύλων, αλλά και της ισότητας των ευκαιριών και της μη διάκρισης. Με το παραπάνω ζήτημα έχει ασχοληθεί στο παρελθόν επανειλημμένως η ΕΕΔΑ.

3.1.6. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση πρέπει να ενισχυθεί γιατί και την κοινωνική ένταξη βοηθά και είναι δείγμα πολιτισμού και δημοκρατίας. Πρέπει, για παράδειγμα να διδάσκονται και τα αλβανικά (ως μάθημα επιλογής) στα σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Ας μην ξεχνάμε ότι το 1/10 των κατοίκων της Ελλάδας σήμερα είναι Αλβανοί.

Η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων (e-learning) μπορεί να συμβάλλει στη διαπολιτισμική εκπαίδευση, στην κοινωνική συνοχή και στον διαπολιτισμικό διάλογο⁷.

3.1.7. Νέες ευκαιρίες και ψυχολογική στήριξη στα παιδιά που εγκαταλείπουν το σχολείο (dropouts). Πολλές φορές αναγκάζονται για οικονομικούς λόγους, οπότε μπορεί μετά από έλεγχο κοινωνικού λειτουργού να δοθεί κάποιο ειδικό επίδομα στους γονείς. Άλλες φορές γίνονται θύματα ρατσισμού ή ξενοφοβίας, οπότε θα πρέπει να ενταθούν τα προγράμματα κοινωνικής ευαισθητοποίησης. Άλλες φορές πάλι απαιτούνται μαθήματα ενισχυτικής διδασκαλίας ή / και εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας αν πρόκειται για αλλοδαπούς, πόσο μάλλον λοιπόν που η γνώση της ελληνικής γλώσσας πιθανόν να αποτελέσει κριτήριο νομιμοποίησης.⁸

3.1.8. Αν και υπάρχουν διάφορα προγράμματα εισοδηματικών παροχών που αφορούν πληθυσμιακές ομάδες υψηλού κινδύνου για κοινωνικό αποκλεισμό (π.χ. ΕΚΑΣ, ηλικιωμένοι, άνεργοι, ΑΜΕΑ) δεν έχει εκπονηθεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο παροχής ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος (ΕΕΕ) όπως σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ-15. Η παροχή ΕΕΕ στο βαθμό που θα συνοδευόταν και από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης θα συνέβαλε στην ομαλότερη κοινωνική ένταξη των δικαιούχων.

3.1.9. Σχετικά με την Υγειονομική Περίθαλψη αυτή πρέπει να διευρυνθεί χωρίς γραφειοκρατικές δυσκολίες και στους αιτούντες άσυλο και στους παραμένοντες στην Ελλάδα με ανθρωπιστικό καθεστώς. Πρέπει επίσης να προβλέπεται τακτικός υγειονομικός έλεγχος των αλλοδαπών ατόμων που καταφθάνουν στην χώρα μας και παραμένουν για κάποιο χρονικό διάστημα στα κέντρα υποδοχής αλλοδαπών, μεταναστών και προσφύγων.

⁷ Βλ. Κοινοτικό Πιλοτικό Πρόγραμμα CHICAM (Children in Communication about Migration) που έτρεξε για την Ελλάδα το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες με τεράστια επιτυχία.

⁸ Βλ. Παράρτημα με καλή πρακτική, Διαπολιτισμικό Κέντρο Προώθησης Ένταξης Προσφύγων «ΠΥΞΙΔΑ».

Μια άλλη ομάδα που πρέπει να υποβάλλεται σε υγειονομικούς ελέγχους είναι οι ηλικιωμένοι⁹, ιδίως αυτοί που ζουν μόνοι και πιθανώς δεν έχουν ασφαλιστική κάλυψη.

3.2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΩΣ ΤΟ ΝΕΟ ΕΣΔΕν 2005-2006 ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΣΤΕΙ ΠΟΛΥΤΙΜΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

3.2.1. Για την εφαρμογή της ΑΜΣ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκρινε ότι πρέπει να ακολουθηθεί «μια πλήρως αποκεντρωμένη προσέγγιση σύμφωνη με την αρχή της επικουρικότητας». Στα πλαίσια της ανάπτυξης τοπικών και περιφερειακών στρατηγικών για την κοινωνική ένταξη, πράγματι το ΕΣΔΕν 2003-2005 περιλάμβανε κάποιες πρωτοβουλίες για την αποκέντρωση των κοινωνικών υπηρεσιών και τη διασύνδεση τους με τους με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Όμως το ΕΣΔΕν 2003-2005 δεν προχώρησε παραπέρα, να συνδέσει δηλαδή τους ΟΤΑ με τις αποκεντρωμένες κοινωνικές υπηρεσίες αλλά και με δράσεις για την ένταξη στην αγορά εργασίας. Στην Ελλάδα για παράδειγμα, υπήρξε μέχρι σήμερα περιορισμένη η αξιοποίηση του άρθρου 4 του ν. 2639/1998 που προνοεί για την κατάρτιση ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (ΤΣΑ)¹⁰ ίσως γιατί τα ΤΣΑ δεν εξασφαλίζουν τα κατώτατα όρια αμοιβών που προβλέπονται από τις Εθνικές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας.

3.2.2. Περιορισμένη υπήρξε επίσης στην Ελλάδα μέχρι σήμερα και η προώθηση της λεγόμενης Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, που θα μπορούσε να ενεργοποιηθεί περισσότερο για την κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού¹¹.

3.2.3. Χρήσιμη θα ήταν και η ανάπτυξη σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο ενός δικτύου για την συμβουλευτική υποστήριξη των αλλοδαπών εργαζομένων. Θα μπορούσαν να δημιουργηθούν και θέσεις εργασίας π.χ. για διερμηνείς σε διάφορες γλώσσες. Άλλωστε, η δημιουργία ενός δικτύου θα μπορούσε να έχει και ευρύτερες αρμοδιότητες αν υπήρχε π.χ. ένα

⁹ Βλ. Σχέδιο Κοινής Έκθεσης της Ευρ. Επιτροπής και του Συμβουλίου για την υγειονομική περίθαλψη και τη μέριμνα για τους ηλικιωμένους COM (2002) 774 τελικό, της 3.1.2003

¹⁰ Βλ. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Η., «Κοινωνική φροντίδα και τοπικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού» στους Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Η. και Αμίτση, Γ., Μελέτες Κοινωνικού Δικαίου και Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα, Παπαζήσης, 2002, 271 επ. (291-314) και τις παραπομπές.

¹¹ Βλ. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Η., «Η εταιρική κοινωνική ευθύνη μετά το Γιοχάνεσμπουργκ», στο Τσάλτας, Γρ. (επιμ.) Γιοχάνεσμπουργκ, Σιδέρης, Αθήνα 2003, 167-180.

Συμβούλιο Αρχών των ΟΤΑ για τη γενικότερη αντιμετώπιση του ζητήματος του ασύλου και της μετανάστευσης και τις πρωτοβουλίες για την κοινωνική ένταξη των ευάλωτων αυτών ομάδων του πληθυσμού.

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΕΣΔΕΝ 2005-2006

Ένα ερώτημα που τίθεται άμεσα αφορά το ζήτημα κατά πόσον αξιοποιήθηκαν από την Ελλάδα στο ΕΣΔΕν 2003-2005 οι καλές προοπτικές άλλων κρατών μελών που τις είχαν περιλάβει στα πρώτα τους ΕΣΔΕν 2001-2003.

Στο σημείο αυτό, πάντως, πρέπει να επισημανθεί ότι για την εφαρμογή της ΑΜΣ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απευθύνθηκε «στο πνεύμα κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων, όσον αφορά τις βέλτιστες πρακτικές για τη δια βίου μάθηση, την οργάνωση εργασίας, τις ίσες ευκαιρίες, την κοινωνική ένταξη και τη βιώσιμη ανάπτυξη».¹²

Στο ΕΣΔΕν 2003-2005 τρεις καλές πρακτικές αναφέρονται:

Α) Το παράδειγμα του Δήμου Αρχανών, Ηρακλείου Κρήτης, όπου συνδυάζονται η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε αποκεντρωμένο τοπικό επίπεδο με τη χρήση κοινοτικών πόρων μέσω της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER.

Β) Η δημιουργία των Κέντρων Εξυπηρέτησης του Πολίτη (ΚΕΠ) για τη διευκόλυνση στην πρόσβαση υπηρεσιών σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο.

Γ) Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», όπου αποκεντρωμένα σε τοπικό επίπεδο προσφέρονται υπηρεσίες σε ηλικιωμένους στα πλαίσια του συστήματος «ανοιχτής κοινωνικής φροντίδας».

Στο ΕΣΔΕν 2005-2006 θα μπορούσε να επιδιωχθεί η υλοποίηση κάποιων δράσεων ως καλών πρακτικών:

Α) Η δημιουργία και στελέχωση δικτύου για τη συμβουλευτική υποστήριξη αλλοδαπών πολιτών, ιδίως εργαζομένων, σε αποκεντρωμένο/τοπικό επίπεδο με παρουσία διερμηνέων, ξενόγλωσσων ενημερωτικών φυλλαδίων κλπ., «Κέντρα Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών Πολιτών» (ΚΕΑΠ), τουλάχιστον σε πιλοτική βάση, στα πλαίσια του δικτύου των υαρχόντων ΚΕΠ και σε περιοχές όπου υπάρχει αυξημένη παρουσία αλλοδαπών εργαζομένων

Β) Παροχή «Υγειονομικής περίθαλψης στο Σπίτι» ιδίως για άτομα με αναπηρίες, για ηλικιωμένα άτομα, για άτομα που ζουν μόνα κλπ., ενταγμένα στο πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι».

Γ) Εφαρμογή Προγράμματος Διδασκαλίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, με έμφαση στις

¹² Ο.π. σημ. 10.

έννοιες της κοινωνικής αλληλεγγύης, της κοινωνικής ένταξης, της κοινωνικής συνοχής, της ισότητας ευκαιριών, της μη διάκρισης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Στην Ελλάδα του 2005 αναφέρονται ακόμα μεγάλες ανισότητες μεταξύ των κοινωνικών ομάδων και αυξημένα ποσοστά φτώχειας (20% του πληθυσμού). Όμως, ήδη τα τελευταία χρόνια έχει γίνει σημαντική πρόοδος στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, ιδίως των φτωχότερων ομάδων του πληθυσμού. Η βελτίωση είναι αποτέλεσμα και των αυξημένων ρυθμών ανάπτυξης της χώρας τα τελευταία χρόνια, αλλά και της ενθάρρυνσης και στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο μέσω των διαδικασιών ήπιου συντονισμού των δράσεων για την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη, όσο και μέσω των πόρων που διατίθενται στη χώρα μας από τα Κοινοτικά Διαρθρωτικά Ταμεία, ιδίως από το ΕΚΤ.

Το ΕΣΔΕν 2005-2006 πρέπει να αποτελέσει μια ακόμα ευκαιρία για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης της χώρας με το μέσο όρο των κρατών μελών της ΕΕ-25 αλλά και για την ομαλή και αξιοπρεπή κοινωνική ένταξη όσων περισσότερων ομάδων κοινωνικά αποκλεισμένων ατόμων. Πρέπει να αποτελέσει εξάλλου ευκαιρία για την ενίσχυση του διοικητικού και του θεσμικού πλαισίου, τα οποία πρέπει να είναι συμβατά προς τις αρχές και τις επιδιώξεις του ΕΣΔΕν, καθώς και ευκαιρία για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας. Η Ελληνική Διοίκηση θα πρέπει να εξασφαλίσει την αποτελεσματικότητα του ΕΣΔΕν 2005-2006 μέσω συνεχούς παρακολούθησης και αξιολόγησης των προτεινόμενων θεσμικών και μη δράσεων.

Η ΕΕΔΑ από την ίδρυσή της προασπίζεται τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων, αλλά έχει ιδιαίτερη ευαισθησία στους λιγότερο ευνοημένους πολίτες, ή σε αυτούς που γίνονται θύματα άδικων διακρίσεων.

Αθήνα, 14.6.2005

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Διαπολιτισμικό Κέντρο Προώθησης Ένταξης Προσφύγων "ΠΥΞΙΔΑ"

Η ιδέα του κέντρου Πυξίδα ξεκίνησε προ δεκαετίας καθώς θεωρήθηκε ότι η προτεινόμενη προσέγγιση θα συνέβαλλε στην προώθηση της αρμονικής ένταξης των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που ζητούν προστασία στη χώρα μας, με την προσφορά κοινωνικής και νομικής αρωγής. Το Κέντρο Πυξίδα πλαισιώνει τις προσπάθειες του τμήματος της Κοινωνικής Υπηρεσίας του ΕΣΠ συμβάλλοντας με τον τρόπο του στην αποτελεσματική ένταξη και ενεργή συμμετοχή των προσφύγων στον Ελληνικό τους περίγυρο διατηρώντας παράλληλα το σεβασμό στην πολιτισμική τους κληρονομιά.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι κατόπιν αξιολόγησης του εν λόγω προγράμματος από την αρμόδια για ένταξη Ευρωπαϊκή αρχή, το κέντρο χαρακτηρίστηκε «Πρότυπο» και εντάχθηκε σε σχετικό Ευρωπαϊκό Πίνακα «Καλών Πρακτικών». Η παράθεση των κάτωθι επιμέρους στόχων και οι δραστηριότητες του κέντρου αιτιολογούν τον χαρακτηρισμό και τη συμπερίληψη του στις καλές πρακτικές.

Ενδεικτικά αναφέρουμε επιμέρους στόχους.

- Παροχή γενικών κατευθύνσεων γνώσεων και δεξιοτήτων σε αιτούντες άσυλο πρόσφυγες και άλλους αλλοδαπούς της κοινότητας με τη λειτουργία προγραμμάτων εκπαιδευτικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα.
- Ψυχολογική και συμβουλευτική υποστήριξη σε μια προσπάθεια συμπαράστασης και επίλυσης των προβλημάτων τους.
- Προώθηση μέτρων για την διαπολιτισμική συνεργασία με σχετικούς φορείς, με στόχο τη γνωριμία της πολιτισμικής ταυτότητας των προσφύγων και την αρμονική συνεργασία Ελλήνων και ξένων.
- Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού για τις δυνατότητες των προσφύγων να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο.

Οι δραστηριότητες του Κέντρου Προώθησης Ένταξης Προσφύγων συμπεριλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

- Ενισχυτική διδασκαλία σε μαθητές Δημοτικού και Γυμνασίου.
- Μαθήματα Ελληνικής γλώσσας σε ενήλικες.
- Μαθήματα Αγγλικής γλώσσας σε παιδιά και ενήλικες.
- Εκπαιδευτικά προγράμματα στη χρήση Η/Υ.
- Επιμορφωτικά σεμινάρια. (π.χ. εξοικείωση με τον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προστασία του περιβάλλοντος, Ελληνικός Πολιτισμός, Ολυμπιακό Πνεύμα).
- Προπαρασκευαστικά μαθήματα για παιδιά που θα παρακολουθήσουν ελληνικό σχολείο.

- Δημιουργική απασχόληση παιδιών.
- Σύσταση και λειτουργία ομάδων ενδιαφερόντων – μουσικής, χορωδίας, θεάτρου, χειροτεχνίας, χορού, ζωγραφικής.
- Εκπαιδευτικές – ψυχαγωγικές εκδηλώσεις (επισκέψεις σε μουσεία, συμμετοχή σε ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα).
- Εκδρομές και συμμετοχή σε καλοκαιρινές κατασκηνώσεις.
- Διοργάνωση εκδηλώσεων διαπολιτισμικού χαρακτήρα.

Προγράμματα όπως τα ακόλουθα θα συνέβαλλαν επίσης στην διεύρυνση της λειτουργίας της Πυξίδας και θα ενίσχυαν τις προσπάθειες μας για την επιτυχή κοινωνική ένταξη της ομάδας στόχο υπό την προϋπόθεση ασφαλώς εξεύρεσης αντίστοιχων πόρων: Δημιουργία ομάδας νέων οι οποίοι θα λειτουργούν ως διαμεσολαβητές για νέους πρόσφυγες που έχουν πρόσφατα έλθει στην Ελλάδα. Πρόγραμμα ένταξης μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών και της επικοινωνίας/ επαφής των παιδιών που συμμετέχουν με παιδιά πρόσφυγες και μη από την Ελλάδα και από άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Δημιουργία πολιτισμικά ευαίσθητου θεραπευτικού ψυχολογικού προγράμματος για παιδιά πρόσφυγες και τις οικογένειές τους.

Εφόσον υπήρχαν οι αντίστοιχοι πόροι

Οργάνωση δικτύου εθελοντών που προσφέρουν πολύτιμη βοήθεια στην πραγματοποίηση όλων των προγραμμάτων. Το δίκτυο παρέχει τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να γνωρίσουν πολύπλευρα την ομάδα των προσφύγων και τον πλούτο των πολιτισμικών τους γνωρισμάτων αποκομίζοντας μια πολύτιμη εμπειρία.

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 3

Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του νομοσχεδίου
του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Για την προστασία
δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία
της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών
επικοινωνιών - ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ «ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ
ΖΩΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ-ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2002/58/ΕΚ

Την Πέμπτη, 10 Νοεμβρίου 2005 συνήλθε στα γραφεία της Επιτροπής (Νεοφύτου Βάμβα 6, 3^{ος} όροφος), η Ολομέλεια της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (μετ' αναβολή, από την αρχικώς προσδιορισθείσα συζήτηση της 02.06.2005 και, στη συνέχεια, της 15.09.2005) και αφού άκουσε την εισηγήτρια, κα Χ. Μουκίου, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ, κατέληξε, μετά από μακρά συζήτηση, στις ακόλουθες παρατηρήσεις επί του νομοσχεδίου με τίτλο «Για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ενσωμάτωση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ)», που διαβιβάσθηκε στην ΕΕΔΑ με υπ' αριθμ. 190/20.04.2005 έγγραφο της αρμόδιας Διευθύντριας Νομοθετικού Συντονισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης και της ζητήθηκε να υποβάλει το συντομότερο δυνατό τις παρατηρήσεις της σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρ. 1 παρ. 6 περιπτ. β' και ι' ν. 2667/1998 «Σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής» (ΦΕΚ Α' 281/18.12.1998).

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Θεωρούμε καθήκον μας να τονίσουμε εξ αρχής ότι με κάθε τρόπο πρέπει να αποφευχθεί η διολίσθηση προς καταλυτικές των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δήθεν "λύσεις" κατά της τρομοκρατίας, τις οποίες αμέσως μετά την 11^η Σεπτεμβρίου 2001 έχουν υιοθετήσει οι ΗΠΑ και η Μεγ. Βρετανία και που τώρα βαίνουν προς συνεχή ενίσχυσή τους, με παράλληλη χειροτέρευση, ωστόσο, της κατάστασης. Η ΕΕΔΑ είχε επισημάνει τους κινδύνους ήδη από τις 20 Σεπτεμβρίου 2001.

Τα εισαχθέντα σ' αυτές τις χώρες καταλυτικά θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου μέτρα (ιδίως των δικαιωμάτων μη αυθαίρετης σύλληψης και κράτησης, της δίκαιης δίκης και της μη υποβολής σε βασανιστήρια και σε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση), έφθασαν στην τραγωδία των "προληπτικών αντιτρομοκρατικών" πολέμων, που οδήγησαν σε φοβερή αιματοχυσία χωρίς τέλος, ιδίως αθώων, και συγχρόνως σε ένταση και επέκταση της τρομοκρατίας.

Το γεγονός ότι η βρετανική προεδρία στην ΕΕ θα πρότεινε και πίεζε για αποδοχή, υπό το κράτος της ισχυρής τρομοσυγκίνησης από τη φοβερή επίθεση της 7/7/2005, νέων αντιτρομοκρατικών μέτρων, ακόμη καταλυτικότερων των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ήταν αναμενόμενο. Η

Μεγ. Βρετανία προφανώς δεν κατανόησε ότι οι 2.500.000 κάμερες που βρίσκονταν στο Λονδίνο, η ανελεύθερη νομοθεσία και τα λοιπά μέτρα που προ της 7^{ης} Ιουλίου, ίσχυαν εκεί, δεν είναι τα κατάλληλα μέσα για την ανάσχεση της τρομοκρατίας. Αντίθετα, την προκαλούν. Το ίδιο και η κατάργηση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και η στυγνή αστυνόμευση.

Ευτυχώς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει απορρίψει ως τώρα δύο Σχέδια κατάργησης, ουσιαστικά, της προστασίας των προσωπικών δεδομένων όλων των πολιτών. Πρόσφατα δε το Βρετανικό Κοινοβούλιο αντέδρασε εντόνως σε νέα νομοθετική πρόταση για κράτηση χωρίς απαγγελία κατηγορίας. Επί πλέον όλες οι φωτισμένες και ρεαλιστικές φωνές της Ευρώπης μεγαλόφωνα καλούν την Ευρώπη να σταματήσει τη διολίσθηση προς πλήρη κατάργηση της ιδιωτικής ζωής και της ελευθερίας έκφρασης και επικοινωνίας των πολιτών. Βαίνουμε προς απολυταρχική και αστυνοκρατούμενη Ευρώπη, αλλά και προς χειρισμούς περισσότερο προκλητικούς βίαιων εκδηλώσεων και τρομοκρατικών ενεργειών στο έδαφός μας¹.

Επισημαίνουμε αυτούς τους σοβαρούς κινδύνους και ζητάμε από τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας να προσέξουν ιδιαιτέρως την αποφυγή τέτοιων μέτρων που δημιουργούν την κατάλυση των ΔΑ στην Ευρώπη και στη χώρα μας. Και κίνδυνος να γίνουμε στόχος τραγικών γεγονότων και δράσεων.

Με βάση αυτές τις αρχές προβαίνουμε στην εξέταση του υπό κρίση νομοσχεδίου.

Η νομοθετική πρωτοβουλία έχει ως σκοπό την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58 σχετικά με την «επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (Οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες)², που συνιστά Οδηγία κοινοτικής εναρμόνισης κατ' άρθρο 95 ΣυνθΕκ (τ.άρθρο 100^α) και η προθεσμία για την μεταφορά της οποίας στο εθνικό δίκαιο είχε λήξει, ήδη, από την 31^η Οκτωβρίου 2003³.

¹ Για περισσότερες λεπτομέρειες αναφέρουμε τα συνημμένα δύο έγγραφα (Ψήφισμα 131 ελληνικών οργανώσεων της 16ης Ιουλίου 2005 και Σχόλιο της εβδομάδας της 2ας Νοεμβρίου 2005) που υποβλήθηκαν από το αντιπροσωπευόμενο στην ΕΕΔΑ Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου για να ληφθούν υπόψη από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ. Και τα δύο αυτά έγγραφα είχαν σταλεί στις αρμόδιες αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας.

² ΕΕ ΕΚ, L 201/37, 31.07.2002

³ Άρθρ., 17 παρ. 1 οδηγίας 2002/58/ΕΚ.

Η οδηγία αυτή, συναρτάται άμεσα με την ευρεία διάδοση των νέων προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών που εισάγονται στα δημόσια δίκτυα επικοινωνίας, οι οποίες δημιουργούν ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και, γενικότερα, της ιδιωτικής ζωής του χρήστη. Με τις διατάξεις της καταργείται και αντικαθίσταται η νυν ισχύουσα οδηγία 97/66 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Δεκεμβρίου 1997, «περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα»⁴. Η αντικατάσταση αυτή κρίθηκε απαραίτητη ενόψει της ανάγκης προσαρμογής του παράγωγου κοινοτικού δικαίου στις εξελίξεις των αγορών και των τεχνολογιών των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, προκειμένου να παρέχεται το ίδιο επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής σε όλους τους χρήστες υπηρεσιών επικοινωνιών διαθέσιμων στο κοινό, ανεξάρτητα από τις χρησιμοποιούμενες τεχνολογίες⁵.

Ι. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Με βάση τις εισαγωγικές αυτές παρατηρήσεις, η ΕΕΔΑ διατυπώνει τη γνώμη της σχετικά με την ορθή μεταφορά της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ, επί των κρίσιμων ζητημάτων που ρυθμίζονται με το νομοσχέδιο αυτό, ήτοι το απόρρητο των επικοινωνιών και η προστασία από τη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Α. ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στο νομικό πλαίσιο το οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για την κρίση περί της ορθής μεταφοράς της ως άνω Οδηγίας, και την εν γένει αξιολόγηση του υπό κρίση νομοσχεδίου περιλαμβάνονται και οι υπερκείμενοι της Οδηγίας κοινοτικοί κανόνες (πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου καθώς και οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου), προς τους οποίους αυτή πρέπει να είναι συμβατή, καθώς και οι σχετικοί κανόνες του Συντάγματος και του διεθνούς δικαίου. Τέτοιους κανόνες περιέχουν ιδίως τα πιο κάτω νομικά κείμενα:

- οι διατάξεις των άρθρων 9, 9^α, 19 παρ. 1 και 3 και 5^α του Συντάγματος,
- οι διατάξεις των άρθρων 8 και 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

⁴ ΕΕ L 24 της 30.1.1998, σ. 1.

⁵ Αιτιολογική σκέψη. 4 του προοιμίου της οδηγίας 2002/58/ΕΚ.

- η Σύμβαση 108/1981 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ατόμων από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων⁶,

- συστάσεις της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης⁷, αναφορικά με το ίδιο θέμα, σημαντικότερες εκ των οποίων είναι η Σύσταση No R (99) 55 «Για την προστασία της ιδιωτικότητας στο Ίντερνετ»⁸ και η Σύσταση No. R (95) 4 «για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, με ιδιαίτερη αναφορά στις τηλεφωνικές υπηρεσίες»⁹. Επίσης, η Οδηγία 95/46 του Συμβουλίου ΕΚ σχετικά με την προστασία των ατόμων αναφορικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και την ελεύθερη ροή τέτοιων δεδομένων¹⁰ και η Οδηγία 97/66 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και την προστασία της ιδιωτικότητας στον τομέα των τηλεπικοινωνιών¹¹

- το άρθρο 17 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα,

⁶ European Treaty Series, No. 108, 28 January 1981. Η σύμβαση αυτή κυρώθηκε με το ν. 2068/1992 (ΦΕΚ Α' 118).

⁷ Recommendation No R (81) 1 on regulations for automated medical databanks (23 January 1981), Recommendation No. R (83) 10 on the protection of personal data used for scientific research and statistics (September 1983), Recommendation No. R (85) 20 on the protection of personal data used for the purposes of direct marketing (25 October 1985), Recommendation No. R (86) 1 on the protection of personal data used for social security purposes (23 January 1986), Recommendation No. R (87) 15 regulating the use of personal data in the police sector (17 September 1987), Recommendation No. R (89) 2 on the protection of personal data used for employment purposes (18 January 1989), Recommendation No. R (90) 19 on the protection of personal data used for payment or other related operations (13 September 1990), Recommendation No. R (91) 10 on the communication to third parties of personal data held by public bodies (September 1991), Recommendation No. R (97) 5 on the protection of medical data (13. February 1997), Recommendation No. R 97) 18 on the protection of personal data and processed for statistical purposes (30 September 1997). L.-A. SICILIANOS, International protection of personal Data: Privacy, Freedom of Information or both? in: Scientific and Technological Developments and Human Rights, Athens 2001, Ant. Sakkoulas Publishers, σ. 123 επ. [ιδίως σ. 124].

⁸ Recommendation No. R (99) 5 on the protection of privacy on the Internet 25 February 1999.

⁹ Recommendation No. R (95) 4 on the protection of personal data in the area of telecommunication services, with particular reference to telephone services (7 February 1995)

¹⁰ EE L, 281, 1995, 31.

¹¹ EE L 24, 1998, 1.

- το άρθρο 12 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

-επίσης, διεθνή κείμενα, όπως οι «Οδηγίες Διέπυσεσ την Προστασία της Ιδιωτικότητας και τη Διασυνοριακή Ροή Προσωπικών Δεδομένων», που υιοθέτησε ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασία και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) του έτους 1980¹², η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τη «Χρήση της Επιστημονικής και Τεχνολογικής Προόδου με σκοπό την Ειρήνη και την Ωφέλεια της Ανθρωπότητας»¹³ του έτους 1975, οι «Οδηγίες για τη Ρύθμιση των Ηλεκτρονικών Αρχείων Προσωπικών Δεδομένων» που υιοθετήθηκαν το 1990 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών¹⁴, καθώς και η Σύμβαση Σένγκεν, η οποία στα άρθρα 92 επ. και 126 επ. περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο επί του θέματος της προστασίας της διασυνοριακής ροής προσωπικών δεδομένων.

Σχετικές είναι και διατάξεις του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως των άρθρων 7 (προστασία ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) και 8 (προστασία προσωπικών δεδομένων). Ο Χάρτης δεν έχει ακόμη νομική ισχύ, αλλά αποτυπώνει ορισμένους ήδη ισχύοντες κοινοτικούς κανόνες.

Β. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Σκοπός του νομοσχεδίου είναι, κατ' άρθρο 1 αυτού, «η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, και η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών». Η κατοχύρωση των δικαιωμάτων αυτών αποτελεί, άλλωστε, εκπεφρασμένο στόχο της Οδηγίας 2002/58, σύμφωνα με το άρθρο 1 αλλά και με το Προοίμιο της, το οποίο παραπέμπει και στις διεθνείς συμβάσεις και, ιδίως την ΕΣΔΑ, καθώς και στα εθνικά Συντάγματα. Επομένως, ως βασική θέση της ΕΕΔΑ τίθεται η σύμφωνη με τους υπερκείμενους της Οδηγίας κανόνες (βλ. πιο πάνω Α') ερμηνεία και εφαρμογή της. Και τούτο, γιατί το υπό κρίση νομοσχέδιο δεν συνιστά απλώς μεταφορά της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ, αλλά εξειδίκευση, στον τομέα που καλύπτει το νομοσχέδιο, όλων των σχετικών με θεμελιώδη δικαιώματα υπερνομοθετικών και υπερεθνικών επιταγών.

Γ. ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Με το υπό κρίση νομοσχέδιο ρυθμίζεται το ζήτημα της προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών

¹² OECD, 29 September 1980, doc. C (80) 58 (final).

¹³ General Assembly Resolution 3384 (XXX), 10 November 1975.

¹⁴ General Assembly Resolution 45/95, 14 December 1990.

επικοινωνιών σε δημόσια δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών¹⁵, όπου ως «δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών» ορίζεται το δίκτυο εκείνο το οποίο χρησιμοποιείται εξ ολοκλήρου ή κυρίως, για την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών».¹⁶

Στο πλαίσιο καθορισμού των όρων και του ρυθμιστικού πεδίου του νομοσχεδίου γεννάται ένα ζήτημα συστηματικής εφαρμογής άρθρου 3 με το άρθρο 4 του νομοσχεδίου. δεδομένου ότι το άρθρο 3 κάνει λόγο για «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», ενώ το άρθρο 4 που αναφέρεται στο απόρρητο, καλύπτει οποιαδήποτε χρήση δημόσιων ηλεκτρονικών επικοινωνιών «καθώς και των συναφών δεδομένων κίνησης». Τίθεται, συνεπώς, το ερώτημα εάν το απόρρητο καλύπτει κάθε δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα ή μόνο τα δεδομένα κίνησης¹⁷.

Επισημαίνεται, πάντως, γενικά, ότι η υποβολή παρατηρήσεων εκ μέρους της ΕΕΔΑ προσκρούει στα πολύπλοκα και σοβαρά ζητήματα και έννοιες τεχνικής φύσης, για τα οποία η ΕΕΔΑ δεν έχει γνώση και αρμοδιότητα, και τα οποία επηρεάζουν, όμως, σε πολλά σημεία τη νομική αξιολόγηση των διατάξεων του νομοσχεδίου. Έτσι, η έλλειψη τυχόν παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ ως προς κάποιες διατάξεις του νομοσχεδίου δεν σημαίνει οπωσδήποτε τη συναίνεση της ΕΕΔΑ με το περιεχόμενο των διατάξεων αυτών.

Δ.ΟΙ ΔΥΟ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ: ΤΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Το κρίσιμο σημείο του νομοσχεδίου αυτού, όπως άλλωστε και της υπό μεταφορά Οδηγίας, είναι ότι συνδυάζει, σε ένα ενιαίο κείμενο, διατάξεις τόσο σχετικά με την προστασία του απορρήτου (νομική βάση της οποίας αποτελεί, κυρίως, το άρθρο 19 του Συντάγματος, το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, το άρθρο 17 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το άρθρο 12 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) όσο και σχετικά με την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, η οποία έχει διαφορετική νομική βάση (τα άρθρα 5^Α και 9^Α του Συντάγματος, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση 108/1981).

¹⁵ Άρθρ. 3 παρ. 1 του υπό κρίση ν/σχεδίου.

¹⁶ Άρθρ. 2 παρ. 10 του υπό κρίση ν/σχεδίου. Έτσι, ο ν 2472/1997 «για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», όπως ισχύει, εξακολουθεί να εφαρμόζεται μόνον για κάθε ζήτημα σχετικό με την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που δεν ρυθμίζεται από το νόμο αυτό, δηλαδή τα σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται στο πλαίσιο μη διαθεσίμων στο κοινό ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

¹⁷ Βλ. παρακλ υποσημ.αριθμ. 24.

Κατά συνέπεια, η εξέταση των επί μέρους διατάξεων του νομοσχεδίου απαιτεί τη διάκριση ανάμεσα στους δύο αυτούς βασικούς στόχους του, η οποία πάντως δεν είναι πάντοτε δυνατή, δεδομένου ότι τα όρια μεταξύ προστασίας του απορρήτου και προστασίας προσωπικών δεδομένων δεν είναι πάντοτε σαφή, ιδίως στο πλαίσιο των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων στον τομέα των επικοινωνιών.

Δ.1. Η επέκταση του απορρήτου

α) Με το άρθρ. 4 του υπό κρίση ν/σχεδίου κατοχυρώνεται, στο πλαίσιο μεταφοράς του άρθρου 5 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ, το απόρρητο των επικοινωνιών που διενεργούνται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών και των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και των συναφών δεδομένων κίνησης (όπως αυτά προσδιορίζονται στην αιτιολογική σκέψη 15 του Προοιμίου της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ¹⁸), κατά το άρθρ. 19 του Συντάγματος και τους εκτελεστικούς αυτού νόμους. Πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τη γραμματική διατύπωση αλλά και την ερμηνεία του άρθρ. 19 παρ. 1 του Συντάγματος, κατοχυρώνεται το απόρρητο σε κάθε μέσο επικοινωνίας, το οποίο είναι από τη φύση του κατάλληλο για τη διεξαγωγή προσωπικής επικοινωνίας υπό την προϋπόθεση ότι οι επικοινωνούντες έλαβαν ειδικά μέτρα για το σκοπό αυτό. Αφής υπάρξει «επικοινωνία», με τη συνταγματική αυτή έννοια, ο τρόπος με τον οποίο αυτή διεξάγεται είναι αδιάφορος για το συνταγματικό νομοθέτη, εφόσον κατά τη ρητή διατύπωση του Συντάγματος, στο άρθρο 19 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η «καθ' οιονδήποτε τρόπο επικοινωνία». Επομένως, ενόψει των εξελίξεων στον τομέα της τεχνολογίας των επικοινωνιών, στο ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου 19 παρ. 1 Σ εμπίπτει το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, που διεξάγεται μέσω του Ίντερνετ, δεν είναι όμως αυτονόητο ότι εμπίπτει και η απλή πρόσβαση στους διαδικτυακούς τόπους, δεδομένου ότι η πρόσβαση αυτή δεν συνιστά, οπωσδήποτε, «επικοινωνία», εκτός εάν ο χρήστης παρέχει προσωπικές πληροφορίες και διαβιβάζει κάποιο μήνυμα ή εντολή (π.χ. συζήτηση μέσω Ίντερνετ ή παραγγελία βιβλίου ή άλλου αντικειμένου).

αα) Με το υπό κρίση νομοσχέδιο εφαρμόζεται, καταρχήν, το ευρύ συνταγματικό πεδίο προστασίας του απορρήτου¹⁹ που καταλαμβάνει και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες («καθ' οιονδήποτε» τρόπο επικοινωνίες) που παρέχονται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών, υπό τον αυτονόητο όρο ότι πρόκειται για «επικοινωνία».

αβ) Εφαρμόζεται όμως ταυτόχρονα και μία ευρεία έννοια της «επικοινωνίας», εφόσον σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νομοσχε-

¹⁸ Βλ. παρακ. υποσημ αριθμ. 24.

¹⁹ Βλ. ήδη ν. 2225/1994 και 3115/2003.

δίου «ως επικοινωνία κατά το παρόν θεωρείται και η παρεχομένη μέσω του διαδικτύου καθώς και οι πληροφορίες που μεταβιβάζονται μέσω των υπηρεσιών πολυμέσων, διαλογικής τηλεόρασης και βίντεο κατά παραγγελία, εφόσον αφορούν αναγνωρίσιμο χρήστη ή συνδρομητή». Έτσι, η συνταγματική προστασία του απορρήτου εφαρμόζεται και σε μορφές χρήσης του διαδικτύου (ή άλλων μορφών δημόσιας στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών) που δεν αποτελούν, απαραίτητως, προσωπική και εμπιστευτική επικοινωνία, όπως παραδοσιακά τη νοούσε ο συνταγματικός νομοθέτης, αλλά και η δημόσια μεταβίβαση πληροφορίας, εφόσον αφορά αναγνωρίσιμο χρήστη ή συνδρομητή.

αγ) Περαιτέρω, ευρύ είναι κατ' αντικείμενο το πεδίο προστασίας του απορρήτου, εφόσον κατά τη ρητή διατύπωση του προοιμίου της Οδηγίας αλλά και της αιτιολογικής έκθεσης που συνοδεύει το υπό κρίση νομοσχέδιο, το απόρρητο επεκτείνεται και στα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας²⁰, ανατρέποντας την κρατούσα άποψη στο συνταγματικό δίκαιο περί του ότι στο πλαίσιο του άρθρου 19 Σ δεν προστατεύονται και τα εξωτερικά στοιχεία της αλληλογραφίας²¹.

Έτσι, οι διατάξεις του άρθρου 4 του νομοσχεδίου αποτελούν συμ-μόρφωση προς τη συνταγματική διάταξη του άρθρ. 19 παρ. 1 Σ, εφόσον η διάταξη αυτή εφαρμόζει ευρεία έννοια τόσο του όρου «επικοινωνία» όσο και των αντικειμενικών ορίων του ρυθμιστικού πεδίου του περί απορρήτου προστατευτικού κανόνα, κατά τρόπον ώστε να καταλαμβάνει και τις ηλεκτρονικές μορφές επικοινωνίας μέσω του διαδικτύου καθώς και τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας. Η ευρεία αυτή έννοια του όρου «επικοινωνία» και της προστασίας του απορρήτου επικροτείται επιστημονικά, και είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα, κατά τα προαναφερόμενα.

αδ) Απαραίτητη, πάντως, φαίνεται να είναι και η τροποποίηση των σχετικών διατάξεων του Ποινικού Κώδικα (άρθρο 370Α, ιδίως η παρ. 2 εδ. β' του άρθρου αυτού και άρθρο 370Γ παρ. 2 ΠΚ) στο μέτρο που κριθεί ότι η ειδική υπόσταση του εγκλήματος, όπως περιγράφεται στις διατάξεις αυτές δεν καλύπτει και τις νέες τεχνολογικές μεθόδους επικοινωνίας.

²⁰ Βλ. αιτιολογική έκθεση : «Στο άρθρο 4 περιέχονται ρυθμίσεις για τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών το οποίο επεκτείνεται ρητά και στα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας, τα δεδομένα κίνησης και θέσης», καθώς και αιτιολογική σκέψη 21 του Προοιμίου της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ: «Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα...προκειμένου να προστατεύεται το απόρρητο των επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου τόσο των περιεχομένων όσο και κάθε δεδομένου που αναφέρεται στις επικοινωνίες αυτές, μέσω του δημοσίου δικτύου επικοινωνιών και των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών επικοινωνιών».

²¹ Αντίστοιχη διάταξη περιέχεται, εξάλλου, και στο άρθρ. 4 παρ. 1 ν. 2774/1999, που καταργείται στο σύνολό του με το ν/σχέδιο αυτό.

Δ.2. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στο άρθρ. 5 του υπό κρίση νομοσχεδίου προβλέπονται οι γενικές προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι νόμιμη η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Οι προϋποθέσεις αυτές συνίστανται αφενός στη συγκατάθεση του συνδρομητή ή χρήστη μετά από ενημέρωσή του ή στην αναγκαιότητα της επεξεργασίας για την εκτέλεση σύμβασης. Στο σημείο αυτό, το νομοσχέδιο επαναλαμβάνει για νομοτεχνικούς λόγους τη ρύθμιση του άρθρ. 4 παρ. 2 ν. 2774/1999, ο οποίος καταργείται στο σύνολό του με το ν/σχέδιο αυτό.

II. ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

A. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ

A.1. Στο πλαίσιο αυτό, στην παρ. 2 του άρθρ. 4 του υπό κρίση νομοσχεδίου προβλέπεται μεν η γενική απαγόρευση ακρόασης, υποκλοπής, αποθήκευσης ή άλλου είδους «παρακολούθησης» ή «επιτήρησης» των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και των συναφών δεδομένων κίνησης και θέσης από άλλα πρόσωπα πλην των χρηστών, αλλά θεσπίζεται και εξαίρεση εάν «προβλέπεται διαφορετικά σε άλλη διάταξη νόμου». Κατά τη γνώμη της ΕΕΔΑ, η νομοθετική αυτή εξαίρεση θα έπρεπε να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρ. 19 παρ. 1 Σ, ήτοι να παρέχει «εγγυήσεις» για τα πρόσωπα που υπάγονται στο προστατευτικό πεδίο του νόμου και το απόρρητο να αίρεται, ιδίως, όταν συντρέχει λόγος εθνικής ασφάλειας ή περίπτωση διακρίβωσης ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων λαμβανομένου υπόψη και του άρθρου 8 παρ. 2 ΕΣΔΑ, όπως έχει ερμηνευθεί και από τη νομολογία του ΕΔΔΑ²². Για το λόγο αυτό, η ΕΕΔΑ προτείνει η εξαίρεση της παρ. 2 του άρθρ. 5 του υπό κρίση νομοσχεδίου ρητώς να αναφέρεται στο άρθρ. 13 της οδηγίας 95/46/ΕΚ και στην ΕΣΔΑ.

A.2. Στην παρ. 4 του ίδιου άρθρ. 4 προβλέπεται ότι απαγορεύεται η χρήση των δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την αποθήκευση πληροφοριών ή την απόκτηση πρόσβασης σε πληροφορίες αποθηκευμένες σε τερματικό εξοπλισμό συνδρομητή ή χρήστη, ιδίως δε με την εγκατάσταση κατασκοπευτικών λογισμικών, κρυφών αναγνωριστικών στοιχείων και άλλων παρόμοιων διατάξεων. Εξαίρεση προβλέπεται μόνο για κάθε τεχνικής φύσεως αποθήκευση ή πρόσβαση, όταν αποκλειστικός σκοπός της είναι η διενέργεια ή η διευκόλυνση της διαβίβασης μιας επικοινωνίας.

²² Βλ. κυρίως αποφάσεις ΕΔΔΑ *Leander v. Sweden*, της 26 Μαρτίου 1987, Series A. Vol. 116., *Z v. Finland* της 25 Φεβρουαρίου 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-I 323, *M.S. v. Sweden* της 27 Αυγούστου 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-IV [1437], *Klass and others* της 6 Σεπτεμβρίου 1978, Series A. vol. 28. paras 49-50, καθώς και την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 6ης Ιουλίου 1988, Decisions and Reports 57 [108].

νίας μέσω δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή είναι αναγκαία μόνο για την παροχή υπηρεσίας στην κοινωνία των πληροφοριών (ορθότερα «κοινωνία της πληροφορίας»), την οποία είχε ζητήσει ρητά ο χρήστης ή ο συνδρομητής. Η εξαίρεση αυτή προβλέπεται και στην παρ. 3 του άρθρ. 5 της υπό μεταφορά οδηγίας.

α) Στο σημείο αυτό υπάρχει, όμως, μία επανάληψη σε σχέση με την παρ. 3, δεδομένου ότι και στην παράγραφο αυτή προβλέπεται η εξαίρεση για την αποθήκευση τεχνικής φύσεως, η οποία είναι αναγκαία για τη διαβίβαση της επικοινωνίας. Επομένως, η επανάληψη της ίδιας εξαίρεσης και στην παρ. 4 κρίνεται ως περιττή και πρέπει να απαλειφθεί.

β) Περαιτέρω, παρατηρείται ότι η ρύθμιση της παρ. 4 του άρθρου 4 διαφοροποιείται κατά περιεχόμενο σε σχέση με τη μεταφερόμενη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 3 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ (σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 24 και 25 της Οδηγίας αυτής). Και τούτο, διότι ενώ η Οδηγία επιτρέπει τη χρήση κατασκοπευτικών λογισμικών, κρυφών αναγνωριστικών στοιχείων και άλλων διατάξεων και για άλλους θεμιτούς σκοπούς (όπως λ.χ. τη διαφήμιση), υπό τον όρο της προηγούμενης ενημέρωσης του υποκειμένου και της μη εναντίωσής του, στο άρθρο 4 παρ. 4 του νομοσχεδίου η μόνη περίπτωση νόμιμης αποθήκευσης πληροφοριών ή η απόκτηση πρόσβασης σε πληροφορίες περιορίζεται αποκλειστικά στον σκοπό της τεχνικής αποθήκευσης ή πρόσβασης, υπό τους ίδιους όρους.

Η διάταξη αυτή (η οποία δεν αναφέρεται, όπως η Οδηγία, σε «θεμιτούς» σκοπούς για τους οποίους επιτρέπεται η χρήση κατασκοπευτικών κλπ. διατάξεων) περιέχει εξαίρεση από την προστασία που παρέχει το Σύμφωνο και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση 108/1981. Συγκεκριμένα, η σύμφωνη με τις διατάξεις αυτές ρύθμιση θα συνίστατο στη χορήγηση δυνατότητας αποθήκευσης των ως άνω πληροφοριών ή πρόσβασης σε αυτές μόνον υπό την προϋπόθεση της προηγούμενης συγκατάθεσης και όχι υπό την απλή προϋπόθεση της παροχής πληροφοριών προς το υποκείμενο και της μη άρνησής του, διότι εάν δεν υπάρξει ενημέρωση, το υποκείμενο δεν θα λάβει ποτέ γνώση της άρσης του απορρήτου που διενεργείται εις βάρος του. Επομένως, το ορθότερο θα ήταν να προβλεφθεί μεν η δυνατότητα τέτοιου είδους αποθήκευσης πληροφοριών ή πρόσβασης σε αυτές, υπό τον όρο, όμως, της προηγούμενης συγκατάθεσης του υποκειμένου²³.

²³ Πρβλ. πάντως τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 3 του νομοσχεδίου σχετικά με τη δυνατότητα χρήσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και δεδομένων κίνησης και θέσης, ιδίως για σκοπούς διαφήμισης ή εμπορικής έρευνας αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών, εκτός αν ο συνδρομητής ή ο χρήστης έχει ρητά και ειδικά δώσει τη συγκατάθεσή του. Νομοτεχνικά νομίζουμε ότι είναι ορθότερο η σχετική ρύθμιση να παραμείνει στο άρθρο 5 και να μην συμπεριληφθεί στο άρθρο 4, διότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχει άλλη νομική βάση σε σχέση με την προστασία του απορρήτου που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του νομοσχεδίου.

γ) Επίσης, στο σημείο που η παρ. 4 προβλέπει την εξαίρεση για το σκοπό της διενέργειας ή διευκόλυνσης της διαβίβασης μιας επικοινωνίας μέσω δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή πρόσβασης στην κοινωνία της πληροφορίας, η ΕΕΔΑ προτείνει να προστεθεί και η προϋπόθεση τήρησης της αρχής της αναλογικότητας.

δ) Τέλος, η ΕΕΔΑ προτείνει στο προτελευταίο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 4 να προστεθεί και η φράση «και ο υπεύθυνος ελέγχου των δεδομένων παρέχει στον συνδρομητή ή χρήστη τη δυνατότητα να παύσει τη συνδρομή του και το δικαίωμα να αρνείται την επεξεργασία αυτή». Και τούτο, διότι στο τελευταίο εδάφιο της ίδιας παρ. 4 γίνεται αναφορά στην «αίτηση συγκατάθεσης» σχετικά με την οποία ορίζει η Αρχή Προστασίας Δεδομένων, ενώ στα προηγούμενα εδάφια δεν γίνεται καμία αναφορά στη συγκατάθεση αυτή.

Β. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Β1. Δεδομένα κίνησης και θέσης

Με το άρθρ. 6 του ν/σχεδίου επιχειρείται η μεταφορά των άρθρ. 6 και 9 της οδηγίας 2002/58 σχετικά με τη δυνατότητα επεξεργασίας των δεδομένων θέσης («το γεωγραφικό στίγμα» του χρήστη²⁴) και των δεδομένων κίνησης (στοιχεία «ταυτότητας» του χρήστη καθώς και στοιχεία «δρομολόγησης» μιας επικοινωνίας –με έμφαση στο στοιχείο του χρόνου της σύνδεσης- μέχρι και την κατάληξή της, που είναι απαραίτητα για την ολοκλήρωσή της και τη χρέωση του χρήστη των υπηρεσιών²⁵).

²⁴ Βλ. αιτιολογική σκέψη 14 του προοιμίου της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ: «Τα δεδομένα θέσης μπορεί να αναφέρονται στο γεωγραφικό μήκος και το υψόμετρο του τερματικού εξοπλισμού του χρήστη, στην κατεύθυνση της κίνησής του, στο επίπεδο ακρίβειας των πληροφοριών περί της θέσης, στον προσδιορισμό της γεωγραφικής ζώνης του δικτύου στο οποίο βρίσκεται ο τερματικός εξοπλισμός σε μια δεδομένα χρονική στιγμή και στο χρόνο που καταγράφηκαν οι πληροφορίες περί της θέσης».

²⁵ Βλ. αιτιολογική σκέψη 15 του προοιμίου της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ: «Μια επικοινωνία μπορεί να περιλαμβάνει τυχόν πληροφορίες περί του ονόματος, της αρίθμησης ή της διεύθυνσης που παρέχουν ο αποστολέας ή ο χρήστης μιας σύνδεσης, προκειμένου να πραγματοποιήσουν την επικοινωνία...Τα δεδομένα κίνησης, μπορεί, μεταξύ άλλων, να αναφέρονται στη δρομολόγηση, τη διάρκεια, το χρόνο ή το μέγεθος μιας επικοινωνίας, στο πρωτόκολλο που χρησιμοποιείται, στη θέση του τερματικού εξοπλισμού του πομπού ή του δέκτη, στο δίκτυο από το οποίο προέρχεται ή στο οποίο καταλήγει η επικοινωνία, στην αρχή, το τέλος ή τη διάρκεια μιας σύνδεσης».

α) Όλες οι ρυθμίσεις του άρθρου 6 αποτελούν ορθή μεταφορά της Οδηγίας 2002/58, εκτός από τη διάταξη της παρ. 4 του άρθρ. 6 σχετικά με την απαλλαγή από την προϋπόθεση της προηγούμενης συγκατάθεσης του συνδρομητή ή του χρήστη για την επεξεργασία των δεδομένων θέσης από τους φορείς παροχής δημόσιου δικτύου προκειμένου να παρέχουν στις αρμόδιες για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης αρχές, όπως οι διωκτικές αρχές, οι υπηρεσίες πρώτων βοηθειών και πυρόσβεσης, τις απαραίτητες πληροφορίες για τον εντοπισμό του καλούντος και μόνο για το συγκεκριμένο αυτό σκοπό, σύμφωνα με λεπτομέρειες που θα ρυθμίσει η ΑΔΑΕ. Η μεταφερόμενη Οδηγία (άρθρ. 10 περιπτ. β') προβλέπει μόνο τη δυνατότητα της «προσωρινής άρνησης ή έλλειψης συγκατάθεσης» για την επεξεργασία δεδομένης θέσης ανά γραμμή «ώστε να δίδεται απάντηση στις κλήσεις αυτές». Η ΕΕΔΑ προτείνει η διατύπωση αυτή να υιοθετηθεί και από το νομοσχέδιο, διότι, με τον τρόπο αυτό, δίδεται έμφαση στον προσωρινό χαρακτήρα της εξαίρεσης αυτής με αποκλειστικό σκοπό την απάντηση στις επείγουσες αυτές κλήσεις.

β) Επίσης, η οδηγία ρητά αναφέρεται σε «Οργανισμούς που ασχολούνται με κλήσεις ανάγκης και είναι αναγνωρισμένοι από τα κράτη μέλη». Η θέση της προϋπόθεσης αυτής είναι σημαντική, διότι αποκλείει την περίπτωση επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου από ιδιωτικούς φορείς που επικαλούνται ότι παρέχουν και πράγματι παρέχουν υπηρεσίες πρώτων βοηθειών, χωρίς καμία κρατική αναγνώριση. Για το λόγο αυτό, η ΕΕΔΑ κρίνει ότι πρέπει να υιοθετηθεί η διατύπωση του άρθρ. 10 περιπτ. β' της Οδηγίας, σύμφωνα με την οποία: «Είναι δυνατή η προσωρινή άρνηση ή έλλειψη συγκατάθεσης ενός συνδρομητή ή χρήστη για την επεξεργασία δεδομένων θέσης ανά γραμμή, για οργανισμούς που ασχολούνται με κλήσεις έκτακτης ανάγκης και είναι αναγνωρισμένοι από το Κράτος, όπως οι διωκτικές αρχές, οι υπηρεσίες πρώτων βοηθειών και οι πυροσβεστικές υπηρεσίες, ώστε να δίδεται απάντηση στις κλήσεις αυτές».

γ) Περαιτέρω, η ΕΕΔΑ επισημαίνει ότι ζήτημα γεννάται σχετικά με τη συμβατότητα των μεταφερόμενων διατάξεων των άρθρων 6 και 9 της υπό μεταφορά Οδηγίας (σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 29 και 35 του προοιμίου της Οδηγίας) ενόψει των άρθρων 8 της ΕΣΔΑ, 7 και 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωση, τη Σύμβαση 108/1981 για την Προστασία του Ατόμου από την αυτόματη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και τη Σύσταση R (99) 55 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, για τους ακόλουθους λόγους:

ι) Συγκεκριμένα, τίθεται το ζήτημα της προστασίας των δεδομένων κίνησης. Η υπό μεταφορά οδηγία προβλέπει την απάλειψη ή ανωνυμοποίηση τους όταν αυτά δεν είναι πλέον απαραίτητα για το σκοπό της μετά-

δοσης (άρθρο 6). Από τεχνική άποψη δεν μπορεί, όμως, να διασφαλισθεί ότι η απάλειψη ή ανωνυμοποίηση αυτή έλαβε χώρα. Ως προτεινόμενη λύση θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη η δυνατότητα αιφνιδιαστικών ελέγχων στα ηλεκτρονικά αρχεία των εταιριών που είναι φορείς των υπηρεσιών επικοινωνιών, με πλήρη έλεγχο των αρχείων που τηρούν ακόμη και αυτών που έχουν ήδη αποσταλεί σε άλλους φορείς, ιδίως δε στο εξωτερικό. Μια τέτοια λύση είναι, νομικά επιβεβλημένη και επιτετραμμένη ενόψει της σε συνταγματικό και υπερεθνικό επίπεδο κατοχύρωσης της προστασίας του ατόμου από την ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

ii) Αναφορικά δε με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που συνιστούν δεδομένα κίνησης, προβλέπεται ότι αυτή είναι επιτετραμμένη μόνο για το σκοπό της χρέωσης των συνδρομητών (άρθρο 6 παρ. 2 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ και ταυτόριθμο άρθρο του υπό κρίση νομοσχεδίου). Τίθεται το ερώτημα της ύπαρξης, από τεχνική άποψη, της δυνατότητας να παύει αυτομάτως η επεξεργασία δεδομένων με την εκπνοή της προθεσμίας για αμφισβήτηση του λογαριασμού ή με την πληρωμή αυτού. Δυστυχώς, λόγω της μεγάλης εμπορικής αξίας των δεδομένων αυτών, οι εταιρίες που τα έχουν καταχωρίσει δεν πρόκειται ποτέ να δεχθούν την εφαρμογή τέτοιου προγράμματος στο λογισμικό τους. Πλην, όμως, η λύση της αυτόματης ηλεκτρονικής διαγραφής ή ανωνυμοποίησης των δεδομένων αυτών θα μπορούσε να βρει έρεισμα στην αιτιολογική σκέψη 30 του προοιμίου της Οδηγίας²⁶, ερμηνευόμενη υπό το φως των άρθρων 8 της ΕΣΔΑ, 7 και 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και τη Διεθνή Σύμβαση 108/1981, ούτως ώστε η χορήγηση της σχετικής άδειας στους φορείς να εξαρτάται από την τήρηση της προϋπόθεσης της ύπαρξης του αντίστοιχου προγράμματος στο λογισμικό της εταιρίας περί αυτόματης διαγραφής των δεδομένων κίνησης των χρηστών μετά την πάροδο της προθεσμίας αμφισβήτησης του λογαριασμού ή με την πληρωμή αυτού.

iii) Σχετικά με την προώθηση των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας (δηλαδή επεξεργασία δεδομένων έναντι τιμήματος για άλλους σκοπούς σε σχέση με αυτόν για τον οποίο καταχωρίστηκαν) είναι πλέον ή βέβαιο ότι ο συνδρομητής ή χρήστης ποτέ δεν δίνει τη συγκατάθεσή του εκ των προτέρων, διότι αυτή ποτέ δεν του ζητείται. Η μόνη λύση που θα μπορούσε να διασφαλίσει την προστασία των προσωπικών δεδομένων, ενόψει και της αιτιολογικής σκέψης 35 του προοιμίου της Οδηγίας, είναι, επίσης, η εγκατάσταση

²⁶ «Τα συστήματα για την παροχή ηλεκτρονικών επικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών θα πρέπει να σχεδιάζονται έτσι ώστε να περιορίζουν την ποσότητα των απαιτούμενων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο ελάχιστο δυνατό».

προγράμματος στο λογισμικό των ίδιων των εταιριών που παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές, ούτως ώστε η ηλεκτρονική αυτόματη διαγραφή του αρχείου των προσωπικών δεδομένων να τίθεται ως όρος χορήγησης της σχετικής άδειας παροχής των υπηρεσιών αυτών. Τεχνικά εφικτό θεωρείται να ενσωματωθούν οι ηλεκτρονικές αυτές προδιαγραφές στα τηλεφωνικά κέντρα όχι όμως και στο ίντερνετ.

iv) Σχετικά με τα δεδομένα θέσης (άρθρο 9 της Οδηγίας και άρθρο 6 παρ. 3 του υπό κρίση νομοσχεδίου) από τεχνική άποψη η σχετική διάταξη κρίνεται μη εφαρμόσιμη, εφόσον όλα τα δεδομένα είναι στη διάθεση των εταιριών κινητής τηλεφωνίας και δεν υπάρχει τρόπος αυτές να υποχρεωθούν να ενημερώσουν τους χρήστες ή συνδρομητές προκειμένου οι τελευταίοι να χορηγήσουν τη συγκατάθεσή τους. Ένας τρόπος να δεσμευθεί η εταιρία θα ήταν η υπογραφή υπεύθυνης δήλωσης από το νόμιμο εκπρόσωπό της περί μη παράβασης των όρων της διάταξης αυτής, ούτως ώστε, σε περίπτωση μη τήρησης των δηλωθέντων, ο τελευταίος να υπέχει ποινική ευθύνη.

B.2. Ένδειξη ταυτότητας και περιορισμός αναγνώρισης καλούσας και συνδεδεμένης γραμμής

Η παρ. 7 του άρθρου αυτού συνιστά μεταφορά του άρθρ. 10 της οδηγίας σχετικά με τις εξαιρέσεις από τη δυνατότητα μη αναγραφής της καλούσας γραμμής, όταν συντρέχει περίπτωση κακόβουλων ή οχληρών κλήσεων και ο συνδρομητής αιτείται για το λόγο αυτό των εντοπισμών των κλήσεων, καθώς και όταν συντρέχει περίπτωση παροχής υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης. Και στο σημείο αυτό, η ΕΕΔΑ παρατηρεί ότι η διάταξη του ν/σχεδίου αναφέρεται «στη δημόσια υπηρεσία ή τον ιδιωτικό φορέα άμεσης επέμβασης», χωρίς να κάνει μνεία της «αναγνώρισης» αυτού από το Κράτος, ενώ η απαίτηση αυτή προβλέπεται από την οδηγία και είναι απαραίτητη προκειμένου να μην υπάρξουν φαινόμενα καταστρατήγησης της διαδικασίας της παροχής υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης²⁷.

B.3. Κατάλογοι συνδρομητών

Με το άρθρ. 10 του υπό κρίση ν/σχεδίου επιχειρείται η μεταφορά του άρθρ. 12 της οδηγίας 2002/58 σχετικά με την προστασία προσωπικών

²⁷ Βλ. πάντως τη γενική ρήτρα του άρθρου 12 παρ. 3 του νομοσχεδίου, που αναφέρει ότι «η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των συνδρομητών και χρηστών καθώς και των συναφών δεδομένων κίνησης, θέσης και χρέωσης πρέπει να ανατίθεται σε πρόσωπα τα οποία ενεργούν υπό την εποπτεία των φορέων παροχής των δημοσίων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή και των διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών...».

δεδομένων κατά τη διαδικασία σύνταξης και χρήσης τηλεφωνικών καταλόγων συνδρομητών. Επί των διατάξεων αυτών, η ΕΕΔΑ διατυπώνει δύο ουσιώδεις παρατηρήσεις:

α) Καταρχάς, ότι ο εσωτερικός νομοθέτης επέλεξε τη μέθοδο του opt-in (δηλαδή της προγενέστερης ρητής συγκατάθεσης του συνδρομητή) για την καταχώριση των στοιχείων τους, ενώ η υπό μεταφορά Οδηγία δεν προβλέπει ρητώς το σύστημα του opt-in²⁸ και, παρά το γεγονός, ότι σύμφωνα με πρόσφατη νομολογία του ΔΕΚ, προκειμένου οι «σχετικές πληροφορίες» να τίθενται στη διάθεση των χρηστών, στους καταλόγους πρέπει να περιλαμβάνονται όλοι οι συνδρομητές που δεν προέβαλαν αντίρρηση στην καταχώριση των στοιχείων (διαδικασία opt-out)²⁹.

Λαμβανομένου όμως υπόψη:

αα) ότι η υπό μεταφορά Οδηγία επιδιώκει πάνω απ' όλα «να σεβαστεί τα θεμελιώδη δικαιώματα» και «να τηρεί τις βασικές αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης»³⁰ και, συγκεκριμένα «να διασφαλίσει την πλήρη τήρηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη αυτού»³¹,

αβ) ότι οι «ασαφείς» ή «διφορούμενες» διατάξεις των οδηγιών πρέπει να ερμηνεύονται τελολογικά ενόψει του κύριου επιδιωκόμενου από αυτές σκοπού και όχι μόνον ενόψει της διάταξης της Συνθήκης στην εφαρμογή της οποίας αποσκοπεί και

αγ) ότι οι Οδηγίες θέτουν τους κανόνες ελάχιστης προστασίας, με την έννοια ότι επιτρέπεται στα κράτη-μέλη να προβλέψουν διατάξεις μείζονας αλλά όχι ελάσσονας, σε σχέση με την Οδηγία, προστασίας, συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι διατάξεις του άρθρου 10 του υπό κρί-

²⁸ Η Οδηγία δεν προβλέπει ρητώς την προηγούμενη ρητή συγκατάθεση του συνδρομητή προκειμένου να περιληφθούν προσωπικά δεδομένα τους σε καταλόγους, αλλά περιορίζεται στην πρόβλεψη «ευκαιρίας» γι' αυτούς «να καθορίζουν εάν και ποια από τα προσωπικά τους δεδομένα θα περιλαμβάνονται σε δημόσιους καταλόγους» (άρθρο 12 παρ. 3 της Οδηγίας 2002/58/EK). Σύμφωνα δε με τη σκέψη 39 του προοιμίου της Οδηγίας, η «εκ νέου συγκατάθεση» του συνδρομητή απαιτείται ρητά για τη χρήση των καταχωρισθέντων δεδομένων από το μέρος που τα συλλέγει ή από τρίτον στο οποίο έχουν διαβιβασθεί για κάποιον επιπλέον σκοπό. Ε contrario συνάγεται ότι η «αρχική» συγκατάθεση απαιτείται και για την καταχώριση των προσωπικών δεδομένων σε δημόσιους καταλόγους και στο πλαίσιο της σκέψης 38 του προοιμίου της Οδηγίας.

²⁹ ΔΕΚ υπόθεση C-109/2003, KPN, σκέψη 22, η οποία εκδόθηκε σχετικά με ζήτημα ερμηνείας του άρθρου 6 παρ. 2 στοιχ. β' Οδηγίας 98/10/EK (η απόφαση δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή Νομολογίας του ΔΕΚ, βλ. ΔιΜΕΕ 1/2005, σ. 130).

³⁰ Βλ. δεύτερη αιτιολογική σκέψη της Οδηγίας 2002/58/EK.

³¹ Ibidem.

ση νομοσχεδίου, με τις οποίες προβλέπεται το σύστημα opt-in (προηγούμενη συγκατάθεση) για την καταχώριση προσωπικών δεδομένων σε καταλόγους συνδρομητών, (άρθρο 10 παρ. 3 του νομοσχεδίου) ή είναι σύμφωνες με το σκοπό της υπό μεταφορά Οδηγίας, το υπερεθνικό πλαίσιο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των συνδρομητών (ιδίως άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και άρθρα 7 και 8 Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και με τις διατάξεις των άρθρων 5Α και 9Α του Συντάγματος.

β) Η ΕΕΔΑ παρατηρεί ότι από τις διατάξεις του άρθρου αυτού λείπει η ρητή μνεία της «συνάφειας» των καταχωριζομένων στοιχείων προς τους σκοπούς του καταλόγου, όπως καθορίζονται από τον φορέα παροχής του καταλόγου, κατά το άρθρ. 12 παρ. 2 της Οδηγίας.

γ) Τέλος, στο πλαίσιο των κανόνων του διαχρονικού δικαίου, το άρθρο 16 παρ. 1 του υπό κρίση νομοσχεδίου (άρθρο 16 παρ. 2 της υπό μεταφορά Οδηγίας) προβλέπει ότι όσες εκδόσεις καταλόγων έχουν ήδη παραχθεί ή διατεθεί στην αγορά σε έντυπη ή εξωδικτυακή (off-line) ηλεκτρονική μορφή πριν την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού δεν εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου 10 του νομοσχεδίου. Τούτο, κατά την άποψη της ΕΕΔΑ, γεννά σοβαρό ζήτημα προστασίας των προσωπικών δεδομένων των συνδρομητών, εφόσον θα είναι, συχνά, αναπόδεικτο εάν ένας κατάλογος έχει κυκλοφορήσει σε έντυπη ή εξωδικτυακή ηλεκτρονική μορφή πριν τη θέση σε ισχύ του νόμου αυτού. Η δυνατότητα που προβλέπεται στην τελευταία περίοδο του άρθρου 16, περί δικαιώματος των συνδρομητών να δηλώσουν την άρνησή τους να συμπεριληφθούν σε δημόσιο κατάλογο, τελεί υπό την προϋπόθεση της πλήρους ενημέρωσής τους για τους σκοπούς και τις επιλογές του άρθρου 10, ενώ δεν υπάρχει τρόπος να εξαναγκασθούν οι φορείς στην ενημέρωση αυτή, ούτε, συνεπώς, να ασκηθούν, στην πράξη, τα προβλεπόμενα ένδικα μέσα και να επιβληθούν κυρώσεις στους παραβάτες.

B.4. Μη ζητηθείσα επικοινωνία

Με το άρθρ. 11 του υπό κρίση ν/σχεδίου ρυθμίζεται το ζήτημα των λεγόμενων «αυτόκλητων κλήσεων» μέσω αυτόματων συστημάτων κλήσης χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης (λ.χ. η περίπτωση των «spam» που αποστέλλονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) και μεταφέρεται το άρθρ. 13 της οδηγίας στην ελληνική έννομη τάξη.

α) Ορθώς η διαδικασία αυτή εξαρτάται από την προηγούμενη ρητή συγκατάθεση του συνδρομητή (σύστημα opt-in). Επιπλέον, στην παρ. 2 τονίζεται εμφατικά ότι δεν επιτρέπεται η πραγματοποίηση μη ζητηθεισών

επικοινωνιών για τους παραπάνω σκοπούς³², εφόσον ο συνδρομητής έχει δηλώσει ότι δεν επιθυμεί γενικώς να δέχεται τέτοιες επικοινωνίες. Κατά τη γνώμη της ΕΕΔΑ, η συστηματική ανάγνωση των δύο παραγράφων οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν ρυθμίζεται το ζήτημα του επιτρεπτού των αυτόκλητων κλήσεων όταν ο συνδρομητής δεν έχει δώσει ρητή συγκατάθεση αλλά ούτε έχει ρητώς δηλώσει ότι αρνείται τις κλήσεις αυτές (σύστημα opt-out), που είναι και η πλέον συνήθης περίπτωση. Για το λόγο αυτό, κατά τη γνώμη της ΕΕΔΑ, θα έπρεπε είτε να αναδιατυπωθεί το πρώτο εδάφιο της παρ. 2 ως εξής: «Δεν επιτρέπεται η πραγματοποίηση μη ζητηθεισών επικοινωνιών για τους παραπάνω σκοπούς, εφόσον ο συνδρομητής δεν έχει δώσει εκ των προτέρων τη ρητή συγκατάθεσή του ή έχει δηλώσει...», είτε, άλλως, να διευκρινισθεί ότι η παρ. 2 του άρθρου 11 αφορά «άλλες μορφές εμπορικής προώθησης», όπως αυτές προβλέπονται στο άρθρο 13 παρ 3 και αιτιολογική σκέψη υπ' αριθμ. 42 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ.»

β) Στην παρ. 3 που μεταφέρει την παρ. 2 του άρθρ. 13 της Οδηγίας, σχετικά με τις αυτόκλητες κλήσεις πελατών, θα έπρεπε να γίνει ρητή αναφορά στην Οδηγία 94/56/ΕΚ, όπως γίνεται και στην υπό μεταφορά Οδηγία, ούτως ώστε να καταστεί σαφές ότι μόνον οι πελατειακές σχέσεις του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που είναι σύμφωνες με την οδηγία 94/56/ΕΚ μπορούν να επιτρέψουν την κάμψη του κανόνα της προηγούμενης ρητής συγκατάθεσης για αυτόκλητες κλήσεις.

γ) Τέλος, η ΕΕΔΑ παρατηρεί ότι η ίδια η διάταξη του άρθρου 13 της Οδηγίας γεννά ζητήματα συμφωνίας της με το υπερεθνικό πλαίσιο προστασίας του ατόμου από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, λαμβανομένου υπόψη ότι, εν τοις πράγμασι, είναι τεχνικά αδύνατη η τήρηση της προϋπόθεσης της εκ των προτέρων συγκατάθεσης. Τρεις λύσεις προτείνονται: Η πρώτη συνίσταται στην εγκατάσταση προγράμματος στο τερματικό του χρήστη για επιλεγμένο αριθμό και ταυτότητα αποστολέων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Η λύση όμως αυτή θα αποκλείει τη δυνατότητα λήψης ηλεκτρονικών μηνυμάτων από μη γνωστούς και καταχωρισμένους από τον παραλήπτη, πλην όμως επιθυμητούς σε αυτόν, αποστολείς. Η δεύτερη λύση συνίσταται στον χαρακτηρισμό μηνύματος ως "σπάμ" και, κατά συνέπεια, την αυτόματη απόρριψή του. Μία τρίτη

³² Η διάταξη αυτή συνιστά, πιθανότατα, μία εσφαλμένη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 13 παρ. 3 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ, η οποία αναφέρεται σε «άλλες εκτός των προβλεπομένων στις παραγράφους 1 και 2 περιπτώσεις», δηλαδή «άλλες μορφές άμεσης εμπορικής προώθησης που είναι δαπανηρότερες για τον αποστολέα και δεν βαρύνουν οικονομικά τους συνδρομητές και τους χρήστες όπως είναι τα προσωπικά φωνητικά τηλεφωνήματα» (βλ. σκέψη υπ' αριθμ. 42 του προοιμίου της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ).

λύση συνίσταται στο information filtering, δηλαδή την απόρριψη μηνυμάτων με βάση τη χρήση λέξεων-κλειδιά. Η ΕΕΔΑ προτείνει τη νομοθετική κατοχύρωση των δύο τελευταίων λύσεων, με την παράλληλη ανάληψη υποχρέωσης εκ μέρους του κράτους και των περιφερειακών και τοπικών αρχών να προβούν σε εντατική εκπαιδευτική καθοδήγηση για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού γύρω από το θέμα αυτό³³.

Επίμετρο

Με αφορμή την επεξεργασία του υπό κρίση νομοσχεδίου που άπτεται του ζητήματος της προστασίας των προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο των ηλεκτρονικών μορφών επικοινωνίας, η ΕΕΔΑ επισημαίνει τον κίνδυνο που μπορεί να προκληθεί στα ανθρώπινα δικαιώματα και από τη χρήση των καμερών, ιδίως, των λεγόμενων «έξυπνων καμερών» που διαθέτουν ενσωματωμένο ηλεκτρονικό υπολογιστή, στον οποίον μπορεί να δοθεί εντολή για έρευνα και να υπάρξει σχετική απάντηση με ακριβές περιεχόμενο ανάλογα με την εντολή. Παρά το υψηλό κόστος τους, αναμένεται η εκτεταμένη χρήση τους σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπό το κράτος του φόβου των πρόσφατων τρομοκρατικών γεγονότων. Ο μόνος τρόπος διασφάλισής μας από τη χρήση τους συνίσταται αφενός στο ότι, όταν λειτουργούν μη ενσωματωμένες σε ένα ευρύτερο δίκτυο, είναι, κατ' ουσία, άχρηστες, και αφετέρου στο ότι η προστασία των ατομικών ελευθεριών εξαρτάται από τον τρόπο και την έκταση της χρήσης τους από τον φορέα που παρέχει τις σχετικές υπηρεσίες.

Πάντως, μετά από όσα ήρθαν στο φως σε σχέση με την ετοιμαζόμενη Οδηγία για τη χρήση των καμερών, η ΕΕΔΑ εκφράζει την ανησυχία της ότι βαδίζουμε οδό που οδηγεί σε διαρκώς περαιτέρω συρρικνώσεις των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αθήνα, 10 Νοεμβρίου 2005

³³ Σύμφωνα με τη σχετική Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και των Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τα ανεπίκλητα μηνύματα εμπορικού χαρακτήρα ή "spam" (COM(2004) 28 τελικό).

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 4
Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Ν. 3386/2005
«Είσοδος και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στην
Ελληνική Επικράτεια»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 3386/2005
(ΦΕΚ Α΄212) «Είσοδος και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στην
Ελληνική Επικράτεια»¹

Εισαγωγή

Την Πέμπτη, 10.11.2005 συνήλθε στα γραφεία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ, Νεοφύτου Βάμβα 6, 3^{ος} όροφος), η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ (μετά από τρεις συνεχείς αναβολές) και αφού άκουσε την εισηγήτρια, κα Χρ. Μουκίου, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ, κατέληξε ομόφωνα στις ακόλουθες απόψεις σχετικά με το Νομοσχέδιο με τίτλο «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια», που διαβιβάσθηκε από το ΥΠΕΣΔΔΑ στην ΕΕΔΑ την 30.6.2005 (Α.Π.196/30.6.2005) και ζητήθηκαν οι απόψεις της κατ'άρθρο 1 παρ. 6 εδ. β' ν. 2668/1998, όπως ισχύει.

Η ΕΕΔΑ, μετά από εκτενή συζήτηση των μελών του Γ' Τμήματός της, που έλαβε χώρα στην έκτακτη συνεδρίασή του την 4^η Ιουλίου 2005, κατέληξε σε ορισμένες αρχικές παρατηρήσεις, οι οποίες και αναπτύχθηκαν προφορικά ενώπιον της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης της Βουλής, στις 6.7.2005 από την Πρόεδρο της ΕΕΔΑ Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου.

Η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ που συνήλθε στην συνέχεια, αφού είχε ήδη ψηφιστεί το νομοσχέδιο, εξέφρασε την λύπη της διότι, παρόλο ότι επρόκειτο για ένα κρισιμότατο νομοθέτημα που ρυθμίζει το καθεστώς του 1/10 περίπου του πληθυσμού της χώρας, οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για την ολοκλήρωσή του δεν επέτρεψαν στην ΕΕΔΑ να διατυπώσει εγκαίρως τις απόψεις της. Συγκεκριμένα η ΕΕΔΑ κρίνει ότι σε τέτοιου είδους νομοθετήματα θα πρέπει να ακολουθείται ευρύτερη διαβούλευση με φορείς, όπως ΜΚΟ και εν γένει την κοινωνία των πολιτών, καθώς επίσης και εκπροσώπους των ενδιαφερομένων τάξεων όπως, στην προκειμένη περίπτωση, των μεταναστών.

¹ Το παρακάτω κείμενο παρατηρήσεων υιοθέτησε ομόφωνα η ΕΕΔΑ, κατά τη συνεδρίαση της Ολομέλειας της 10ης Νοεμβρίου 2005. Εισηγήτριες ήταν η κα. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Πρόεδρος της ΕΕΔΑ και η κα Χ. Μουκίου, Δικηγόρος ΔρΝ., ΔΕΑ, Επιστημονική Συνεργάτις της ΕΕΔΑ. Το κείμενο εμπλουτίστηκε με συμπληρωματικό σημείωμα της κας Χρυσοχοΐδου-Αργυροπούλου, Β' Αντιπροέδρου της ΕΕΔΑ καθώς και με προσθήκες της κας Χ. Δίπλα, Α' Αντιπροέδρου της ΕΕΔΑ. Συμπληρωματική εισήγηση κατέθεσε η κα Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, μέλος της ΕΕΔΑ, εκπρόσωπος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας.

Παρατηρήθηκε επί πλέον ότι, αν και η ΕΕΔΑ προσκλήθηκε και δια της Προέδρου της κας Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου εξέφρασε τις απόψεις της ΕΕΔΑ προς την Βουλή, τούτο έγινε σε χρόνο που δεν επέτρεψε να ληφθούν υπόψη για την ολοκλήρωση του νόμου όλες οι παρατηρήσεις της Προέδρου, τις οποίες ανέπτυξε κατά την παρουσία της στην συνεδρίαση. Οι παραπάνω παραλείψεις, όπως και το γεγονός ότι πολλές διατάξεις του τελικώς ψηφισθέντος νόμου κρίνονται ανεπαρκείς, οδηγούν στην εντύπωση ότι ο νόμος στην πραγματικότητα δεν ενθαρρύνει την μετανάστευση, δεν προστατεύει επαρκώς αυτούς και τις οικογένειές τους, ούτε διευκολύνει όσο θα έπρεπε την ένταξή τους.

Επισημάνθηκε επίσης ότι η ελληνική νομοθεσία πρέπει να εναρμονίζεται τόσο με το κοινοτικό δίκαιο όσο και με τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας σχετικά με την προστασία ευάλωτων ομάδων, ιδιαιτέρως δε των παιδιών και της παιδικής ηλικίας, όπως εκφράζονται στη διεθνή Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των δικαιωμάτων του Παιδιού² και να μην αφίσταται από τα διεθνή standards προστασίας τα οποία εμπεριέχονται σε άλλα διεθνή κείμενα που έχουν εκπονηθεί στο πλαίσιο διεθνών και περιφερειακών οργανισμών, όπως αυτό της πρόσφατης Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση εναντίον της εμπορίας ανθρώπων³.

Το κείμενο που ακολουθεί περιέχει τις αρχικές προτάσεις της ΕΕΔΑ στο νομοσχέδιο, όπως αυτό παρουσιάστηκε στη Βουλή. Το μέρος το οποίο αναφέρεται στις μεταβατικές διατάξεις έχει συνταχθεί σε μεταγενέστερο χρόνο και λαμβάνει υπ' όψιν παρατηρήσεις που έγιναν μετά την ψήφιση του νόμου.

Α. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

1. Γενική τοποθέτηση του όλου προβλήματος

Είναι αναμφισβήτητο ότι η εποχή μας είναι εποχή αθρόας και αναπόφευκτης μετακίνησης ατόμων σε ξένες χώρες προς εξεύρεση εργασίας. Κύριες αιτίες του φαινομένου αυτού είναι η αύξηση του οικονομικού χάσματος μεταξύ

² Convention on the Rights of the Child, 1989, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση με την απόφαση 44/25, χωρίς ψηφοφορία την 20η Νοεμβρίου 1989 (Annex to the Resolution: UN doc.A/44/49 (1989)). Βλ. επίσης την αντίστοιχη ευρωπαϊκή σύμβαση, European Convention on the Exercise of Children's Rights, 1996, η οποία τέθηκε για υπογραφή την 15η Ιανουαρίου 1996 από τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης καθώς και από μη κράτη μέλη, που όμως είχαν συμμετάσχει στην κατάρτισή της. Τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2000.

³ Η Σύμβαση υιοθετήθηκε στις 16.07.2005 και δεν έχει ακόμη τεθεί σε ισχύ. Για το κείμενο, βλέπε Council of Europe Treaty Series, 197.

πλούσιων και φτωχών ατόμων και λαών, οι «προληπτικοί αντιπρομοκρατικοί» πόλεμοι και άλλα φαινόμενα που είναι αντίστοιχα προς αυτά και, συνήθως, αποτελούν άμεσο επακόλουθό τους.

Ειδικά για την Ελλάδα, συντρέχει και η συγκυρία γειτνίασης με χώρες πρώην κομμουνιστικές που αντιμετωπίζουν σοβαρότατα οικονομικά προβλήματα λόγω μετάβασης από το σύστημα κεντρικού σχεδιασμού στο σύστημα της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και της ελεύθερης αγοράς.

Η εμπειρία μας, μετά αρκετά πλέον χρόνια εισροής και εγκατάστασης μεταναστών, είναι θετική, παρά τα υπαρκτά προβλήματα. Συγκεκριμένα, το μεταναστευτικό φαινόμενο απέφερε οφέλη και για τις δύο πλευρές, δηλαδή τόσο για τους μετανάστες και τις χώρες προέλευσης, όσο και για τη χώρα υποδοχής τους. Περαιτέρω, αναφορικά με τα προβαλλόμενα κύρια κοινωνικά προβλήματα ως αποτελέσματα της μετανάστευσης, δηλαδή την αύξηση της ανεργίας και την υψηλή εγκληματικότητα των αλλοδαπών, παρατηρείται ότι η αξία και των δύο προβλημάτων είναι σχετική, ιδίως του πρώτου. Και τούτο για τους εξής λόγους: Καταρχάς, διότι οι αλλοδαποί δεν καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας ημεδαπών, αφού πρόκειται για εργασίες που κατά κανόνα αρνούνται να εκτελέσουν οι τελευταίοι. Για το λόγο αυτό, οι αλλοδαποί εργάτες συμβάλλουν όχι μόνο στην αύξηση του εγχωρίου προϊόντος, αλλά και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Όσο για την υψηλή εγκληματικότητα, αυτή εμφανίζεται κατά σοβαρό ποσοστό υπερβολική, καθώς δεν στηρίζεται σε στατιστικά δεδομένα, αλλά, διότι είναι γνωστό ότι, σε διεθνές επίπεδο, ιδίως οι αστυνομικές, αλλά και οι δικαστικές αρχές προβαίνουν σε συλλήψεις και τιμωρία μεταναστών σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τους ημεδαπούς.

2. Ορισμένα στατιστικά στοιχεία (Μεσογειακό Παρατηρητήριο για τη Μετανάστευση, Mediterranean Migration Observatory, Νοέμβριος 2004)

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Μεσογειακού Παρατηρητηρίου για τη Μετανάστευση, το 2000 υπήρχαν στη Δ. Ευρώπη 32 εκατομμύρια μετανάστες. Το 2004, στην Ελλάδα διέμεναν περί τους 1.200.000 μετανάστες, δηλαδή άνω του 10,30% του συνολικού πληθυσμού, από τους οποίους 950.000 περίπου αλλογενείς (οι υπόλοιποι ομογενείς). Αναλυτικότερα, η κατανομή του μεταναστευτικού πληθυσμού ανά περιοχή της Ελλάδας έχει ως εξής: α) Τουριστικά νησιά: 13%-25% του πληθυσμού τους, β) Αθήνα: 17% του πληθυσμού, γ) Θεσσαλονίκη: 7% του πληθυσμού, δ) 50% των μεταναστών στην Ελλάδα είναι Αλβανοί.

Μετά την ψήφιση και θέση σε ισχύ του Ν. 2910/01 χορηγήθηκαν κατά προσέγγιση 700.000 άδειες. Σήμερα δηλαδή υπάρχει σημαντικός αριθμός μεταναστών που διαμένει και εργάζεται παράνομα στη χώρα (ο οποίος ανέρχεται περί τους 500.000)

Όσον αφορά στο εργατικό δυναμικό, σύμφωνα με στοιχεία του Ιν-

στι-τούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής (ΙΜΕΠΟ), στην Ελλάδα σήμερα το 13% του εργατικού δυναμικού είναι μετανάστες.

3. Η μέχρι σήμερα ρύθμιση του μεταναστευτικού φαινομένου σε εσωτερικό και ευρωπαϊκό επίπεδο

Η μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα πέρασε από διάφορες φάσεις. Με τον πρώτο νόμο (Ν. 1975/91) επιχειρήθηκε μία περισσότερο αστυνομική αντιμετώπιση του φαινομένου. Με τον δεύτερο νόμο (Ν. 2910/2001 και τις τροποποιήσεις του (οι οποίες αφορούν ιδίως στην εφαρμογή του), το μεταναστευτικό ζήτημα αντιμετωπίστηκε πρωτίστως ως κοινωνικό πρόβλημα.

Στη συνέχεια, εκδόθηκαν τρεις κοινοτικές Οδηγίες (που πρέπει να ενσωματωθούν): Η Οδηγία 2003/86/ΕΚ⁴ για την οικογενειακή επανένωση –για την οποία εκκρεμεί, πάντως, αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΔΕΚ⁵– η Οδηγία 2003/109/ΕΚ⁶ για τους επί μακρόν διαμένοντες και η Οδηγία 2004/81/ΕΚ⁷ για τη χορήγηση άδειας διαμονής σε θύματα εμπορίας.

Με τον υπό μελέτη νόμο επιχειρείται η τροποποίηση του ν. 2910/2001 και η μερική ενσωμάτωση των ως άνω κοινοτικών οδηγιών.

Γενικότερος στόχος του νόμου αυτού είναι η συγκέντρωση των αρμοδιοτήτων σχετικά με τη χορήγηση αδειών εισόδου και παραμονής αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελλάδα στο πρόσωπο του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, η απλούστευση των σχετικών διαδικασιών, η ενοποίηση της άδειας διαμονής με την άδεια εργασίας και η δημιουργία καθεστώτος για τους «επί μακρόν διαμένοντες» εργαζόμενους αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών.

Πράγματι, με τις ρυθμίσεις του νόμου αυτού καταβάλλεται προσπάθεια βελτιώσεων σε σχέση με τον Ν. 2910/2001, όπως, ιδίως, η σύμπτυξη των δύο αδειών σε μία ενιαία άδεια, η διευκόλυνση της οικογενειακής επανένωσης, η εισαγωγή του θεσμού των επί μακρόν διαμενόντων, η

⁴ Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, ΕΕ L 3.10.2003, 251/12.

⁵ Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει καταθέσει αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΔΕΚ κατά ορισμένων διατάξεων της Οδηγίας 2003/86/ΕΚ, που αφορούν κυρίως το δικαίωμα των ανήλικων παιδιών σε οικογενειακή επανένωση, λόγω αντίθεσής τους προς την αρχή της προστασίας της οικογενειακής ζωής (υπόθεση C-540/03).

⁶ Οδηγία 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, ΕΕ L 16/44, 23.1.2004.

⁷ Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές, ΕΕ L, 261/19, 6.8.2004.

μείωση γραφειοκρατικών διαδικασιών, η ρητή αναφορά στο δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο των αναμενόντων την απέλασή τους ατόμων. Νομίζουμε, όμως, ότι αρκετά σημεία του μπορούν να ρυθμιστούν κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται περισσότερο στις πρόσφατες εμπειρίες της χρησιμότητας του εργατικού δυναμικού των μεταναστών στον τόπο μας, στη θετική εξέλιξη της ένταξης, ιδίως, των παιδιών τους στα σχολεία και στην κοινωνική ζωή της χώρας και στις δεσμεύσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμβάσεις για τα δικαιώματα των μεταναστών και προσφύγων^{8,9}.

Αναμφίβολα, ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων των αλλοδαπών, ενώ παράλληλα πρέπει να γίνει σεβαστό το σχετικό κοινοτικό κεκτημένο, σύμφωνα και με τη Συνθήκη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως ισχύει με τη νέα αρίθμησή του μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ. Έτσι, εκτός από τις διατάξεις του άρθρου 21 παρ. 1 και άρθρου 2 παρ. 1 Σ, ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ που αφορά την προστασία της οικογενειακής ζωής, στα άρθρα 17 και 23 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (απαγόρευση επέμβασης στην οικογενειακή ζωή και δικαίωμα της οικογένειας σε προστασία, αντίστοιχα), στα άρθρα 16 και 19 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (προστασία της οικογενειακής ζωής και

⁸ Βλ. κυρίως: Convention Relating to the Status of Refugees, 1951, η οποία υιοθετήθηκε από τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων και των ανιθαγενών προσώπων στη Γενεύη την 25η Ιουλίου 1951 με 24 ψήφους υπέρ και καμία αποχή. Convention Relating to the Status of Stateless Persons, 1954, η οποία υπεγράφη στη Νέα Υόρκη την 13-23 Σεπτεμβρίου 1954. International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, 1966, η οποία υιοθετήθηκε με την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών 2106 (XX) την 21η Δεκεμβρίου 1965. International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 1966, η οποία υιοθετήθηκε με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών 2200A (XXI) την 16η Δεκεμβρίου 1966, UNdoc. A/6316 (1966). International Covenant on Civil and Political Rights, 1966, που υιοθετήθηκε με την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Η.Ε. 2200A (XXI) UNdoc.A/6316 (1966). Discrimination (employment and occupation) convention, 1958, η οποία υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση της I.L.O. (International Labour Organization) της 25ης Ιουνίου 1958. International Convention on the Protection of the Rights of All Migrants Workers and Members of their Families, 1990, η οποία υιοθετήθηκε κατόπιν ψηφοφορίας από τη Γενική Συνέλευση με την απόφασή της 45/158 της 18ης Δεκεμβρίου 1990.

⁹ Βλ. επίσης: Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 1030/2002 του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2002 για την καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών, ΕΕ L 15.6.2002, 157/1. Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 859/2003 του Συμβουλίου της 14ης Μαΐου 2003 για την επέκταση των διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθμ. 1408/71 και του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθμ. 574/72 στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν καλύπτονται ήδη από τις διατάξεις αυτές μόνον λόγω της ιθαγένειάς τους, II L 124/1, 20.5.2003.

δικαίωμα των μεταναστών εργαζομένων και των οικογενειών τους σε προστασία και υποστήριξη καθώς και στη γενική αρχή προστασίας της οικογενειακής ζωής που ισχύει στο δίκαιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως την έχει διατυπώσει το ΔΕΚ, εμπνεόμενο από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και η οποία υπερέχει του παράγωγου κοινοτικού δικαίου.

Β. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Παρατηρείται ότι στις σχετικές διατάξεις η ρύθμιση σχετικά με την τύχη των αλλοδαπών που βρίσκονται παράνομα στη Χώρα μας δεν είναι ολοκληρωμένη και, πιθανόν, να είναι αναποτελεσματική. Σύμφωνα με τα πρόσφατα στατιστικά στοιχεία που προαναφέραμε, ο αριθμός των παράνομων μεταναστών που βρίσκονται στην Ελλάδα είναι περίπου 500.000. Επομένως, θα πρέπει οπωσδήποτε να υπάρξει μέριμνα για την αποτελεσματική δυνατότητα νομιμοποίησης της διαμονής ενός μεγάλου μέρους αυτών, εφόσον οι τελευταίοι δεν αποτελούν εγκληματικά στοιχεία, αλλ' αντιθέτως προσπαθούν να εργασθούν νομίμως και να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία. Ειδικότερα:

1. Άδεια διαμονής για εργασία

Κατ' αρχήν πρέπει να σημειωθεί ότι η ενοποίηση της άδειας διαμονής και της άδειας εργασίας αποτελεί αναμφίβολα ένα θετικό βήμα προς την κατεύθυνση της απλοποίησης των διαδικασιών και διευκόλυνσης των αλλοδαπών που επιθυμούν νομίμως να εισέλθουν στη χώρα για να εργασθούν. Ωστόσο οι σχετικές διατάξεις προβλέπουν ένα σχετικά εγκλωβισμένο εργασιακό σύστημα για τους πολίτες τρίτων χωρών που περιορίζει την κινητικότητα και την ευελιξία και, σε πολλά σημεία, περιορίζει το δικαίωμα στην εργασία στο πλαίσιο της ελεύθερης οικονομίας της αγοράς.

Ειδικότερα επισημαίνονται τα εξής:

1.α. Στο άρθρο 14 που αφορά τη μετάκληση του εργαζομένου, υπάρχουν προβλέψεις σχετικά με τον προγραμματισμό των θέσεων εργασίας ανά νομό, ειδικότητα και χώρα προέλευσης. Στο πλαίσιο δε του προγραμματισμού αυτού θα προβλέπεται και ο μέγιστος αριθμός αδειών μετακλήσεως ανά νομό. Η ΕΕΔΑ παρατηρεί επ' αυτού ότι οι ελληνικοί θεσμοί της αγοράς εργασίας (ΟΑΕΔ κλπ.) δεν επιτρέπουν τέτοια οργάνωση και ακριβή πρόβλεψη και ότι, επομένως, οι σχετικές διατάξεις είναι πιθανό να έχουν αρνητικές συνέπειες για την απασχόληση αλλοδαπών στην Ελλάδα, ακόμη και όταν η παροχή εργασίας εκ μέρους τους είναι απαραίτητη.

1.β. Επίσης, στο άρθρο 15 παρ. 3 και 4 σχετικά με τη δυνατότητα αλλαγής εργοδότη και μετακίνησης του εργαζόμενου σε άλλο νομό, η ΕΕΔΑ

έχει την άποψη ότι οι σχετικές προϋποθέσεις είναι ιδιαίτερα αυστηρές και περιορίζουν την κινητικότητα των εργαζομένων σε αντίθεση με τις αρχές της ελεύθερης αγοράς, που ισχύουν για τους ημεδαπούς.

1.γ. Τέλος, επισημαίνεται ότι τα προβλεπόμενα παράβολα είναι υψηλά, ιδιαίτερα εκείνα που απαιτούνται για τη λειτουργία ανεξάρτητης επιχείρησης (60.000 ευρώ) και, ακόμη περισσότερο, για επενδυτική δραστηριότητα (300.000 ευρώ), λαμβανομένης μάλιστα υπόψη της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται οι μετανάστες.

2. Μεταφορά των κοινοτικών Οδηγιών

Με τον υπό μελέτη νόμο επιχειρείται, σύμφωνα και με την αιτιολογική έκθεση αυτού, η μερική μόνον μεταφορά των προαναφερθεισών Οδηγιών σχετικά με τους επί μακρόν διαμένοντες αλλοδαπούς, την οικογενειακή επανένωση και την προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

2.α. Οι επί μακρόν διαμένοντες

Σχετικά με τη μεταφορά της Οδηγίας για τους επί μακρόν διαμένοντες και την πενταετή διαρκή νόμιμη παραμονή τους στην Ελλάδα που προβλέπεται ως προϋπόθεση για την χορήγηση της σχετικής άδειας (Οδηγία 2003/109/ΕΚ), ότι η πενταετία αρχίζει από την ημερομηνία απόκτησης της άδειας διαμονής σύμφωνα με το ν. 2910/2001.

Η τροποποίηση της αρχικής διατύπωσης του άρθρου (που προέβλεπε ότι η κρίσιμη πενταετία υπολογίζεται από την 1.1.2006) κείται σαφώς εγγύτερα προς την μεγαλύτερη δυνατή προστασία της προστασίας των επί μακρόν διαμενόντων που παρέχεται από το κοινοτικό δίκαιο. Τούτο είναι σύμφωνο με την αρχή του άμεσου αποτελέσματος των κοινοτικών Οδηγιών σύμφωνα με το οποίο, μπορούν να επικαλεσθούν μια οδηγία όλοι όσοι θεμελιώνουν δικαίωμα κατά την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας μεταφοράς της στο εσωτερικό δίκαιο, η οποία, εν προκειμένω, είναι η 23.1.2006.

2.β. Η οικογενειακή επανένωση

Σχετικά με τη μεταφορά της Οδηγίας για την οικογενειακή επανένωση (Οδηγία 2003/86/ΕΚ), η ΕΕΔΑ θα ήθελε να παρατηρήσει ότι:

i) Η προϋπόθεση για τις ετήσιες αποδοχές ανειδίκευτου εργάτη προσαυξημένες κατά 20% για τη σύζυγο και κατά 15% για κάθε τέκνο (άρθρο 53 εδ. γ'), είναι αυθαίρετες και υπερβολικές, δεδομένου ότι από κανένα στοιχείο δεν προκύπτουν τα κριτήρια με τα οποία προσδιορίζεται το ποσοστό αυτό. Εξάλλου, δε λαμβάνεται υπόψη και η συνήθης περίπτωση κατά την οποία εργάζεται και η σύζυγος ή κάποιο τέκνο. Επομένως, προτείνεται αντί για τις ετήσιες ατομικές αποδοχές να προβλέπεται ως

προϋπόθεση της οικογενειακής επανένωσης το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα και όχι το ατομικό εισόδημα του αιτούντος μετανάστη.

ii) Στην έννοια της οικογένειας θα έπρεπε να περιλαμβάνεται και ζεύγος που συμβιώνει υπό καθεστώς ελεύθερης και μακράς συμβίωσης, ιδίως εάν έχει παιδιά, λαμβανομένης υπόψη της υπόδειξης του άρθρου 4 παρ. 3 της Οδηγίας 2003/86/ΕΚ και της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Στρασβούργου, σύμφωνα με την οποία έχει χαρακτηριστεί, σταθερά, η περίπτωση αυτή ως «effective family link» (με πρώτη την υπόθεση *Marcks*, έτους 1979).

iii) Περαιτέρω, στο άρθρο 57 παρ. 1 ορίζεται ότι στα μέλη της οικογένειας χορηγείται ατομική άδεια διαμονής για χρονικό διάστημα ενός έτους, την οποία μπορούν ν' ανανεώνουν ανά διετία. Για να ζητήσει όμως ένας υπήκοος τρίτης χώρας την είσοδο και διαμονή στη χώρα μελών της οικογένειάς του (συζύγου και κάτω των 18 ετών άγαμων τέκνων), θα πρέπει να κατοικεί ήδη στην Ελλάδα νόμιμα επί δύο τουλάχιστον έτη (άρθρο 53 παρ. 1). Θα πρόκειται συνεπώς για άτομο που δεν κατέχει πλέον την αρχική άδεια ενός έτους, αλλά άδεια διαμονής δύο ή περισσότερων ετών ή και αόριστης διάρκειας. Για λόγους προστασίας της οικογένειας θα πρέπει η αρχική άδεια διαμονής του μέλους της οικογένειας να έχει την ίδια διάρκεια με εκείνη του ήδη κατοικούντος στην Ελλάδα.

iv) Τέλος, η προθεσμία των 9 μηνών που προβλέπεται στο άρθρο 56 παρ. 3 για την απόφαση των αρχών επί των αιτήσεων για την οικογενειακή επανένωση, κρίνεται μακρά και προτείνεται η σύντμησή της.

2.γ. Θύματα εμπορίας

i) Στο πλαίσιο των άρθρων 46 και 47 του νομοσχεδίου πρέπει, επιπροσθέτως, να εξασφαλισθεί στην πράξη η στέγαση, η περίθαλψη και η εξεύρεση εργασίας ή ο επαναπατρισμός των θυμάτων, διότι, διαφορετικά, δεν πρόκειται τα τελευταία να προβούν σε καταγγελία των εγκληματικών ενεργειών των εκμεταλλευτών τους, με αποτέλεσμα να επιδεινωθεί η ήδη άθλια κατάστασή τους.

ii) Επίσης, δεν θα πρέπει να απαιτείται η συνεργασία τους με την αστυνομία, αλλά να αρκείται ο νομοθέτης στην απλή καταγγελία του θύματος, δεδομένου ότι υπάρχει φόβος για αντίποινα μέχρι και του σημείου εξόντωσής τους.

iii) Τέλος, σχετικά με το άρθρο 48 παρατηρείται ότι η διάρκεια περίθαλψης το πολύ ένα μήνα δεν είναι κατά κανόνα επαρκής για την αποκατάσταση του θύματος.

3. Άδειες διαμονής για εξαιρετικούς ή ανθρωπιστικούς λόγους

3.α. Στο άρθρο 44 παρ. 1 εδ. β' του υπό μελέτη νόμου προβλέπεται η δυνατότητα χορήγησης άδειας διαμονής για λόγους ανθρωπιστικής φύσης σε πολίτες τρίτων χωρών, όταν πρόκειται για «θύματα εγκληματικών πράξεων, εφόσον αυτές προκύπτουν από δικαστική απόφαση και για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η θεραπεία τους». Η ΕΕΔΑ θα ήθελε να παρατηρήσει ότι η προϋπόθεση της προηγούμενης έκδοσης δικαστικής απόφασης καθιστά προβληματική τη χορήγηση άδειας διαμονής στα θύματα εγκληματικών πράξεων για λόγους ανθρωπιστικούς, ενόψει του απαιτούμενου συνήθως μεγάλου χρονικού διαστήματος έκδοσης των δικαστικών αποφάσεων.

3.β. Επίσης, η ΕΕΔΑ φρονεί ότι στις περιπτ. δ) της παρ. 1 του άρθρου 44 θα έπρεπε να γίνει ρητή αναφορά και στην περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων, δεδομένου ότι η Οδηγία 81/2004 που αφορά τους όρους και το καθεστώς διαμονής των θυμάτων εμπορίας δεν αποκλείει την πρόβλεψη ευνοϊκότερων μέτρων, ιδιαίτερα ενόψει του γεγονότος ότι, σε αντίθεση προς άλλα κράτη-μέλη, η χώρα μας δεν διαθέτει γενικότερο πλαίσιο προστασίας για ασυνόδευτους ανηλίκους. Η ΕΕΔΑ παρατηρεί σχετικά ότι η Οδηγία αυτή παρέχει επίπεδο προστασίας κατώτερο από αυτό που ισχύει σε άλλες χώρες της ΕΕ, και αντιβαίνει στις αρχές της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού¹⁰, στο Πρωτόκολλο της Σύμβασης για το Διεθνές Οργανωμένο Έγκλημα του Παλέρμο (2000) σχετικά με την προστασία Γυναικών και Παιδιών¹¹ αλλά και στις Κατευθυντήριες Γραμμές και Αρχές για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Εμπορία Ανθρώπων τόσο του ΟΗΕ όσο και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

4. Διοικητική απέλαση

4.α. Σχετικά με τη διοικητική απέλαση αλλοδαπού φρονούμε ότι η επαναφορά της αρμοδιότητας για την εξέταση των προσφυγών στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης (όπως προέβλεπε ο Ν. 1975/1991), συνιστά μία οπισθοδρόμηση του νομικού καθεστώτος.

4.β. Επίσης, οι συντομότερες προθεσμίες του άρθρου 77 (5 ημέρες για την άσκηση προσφυγής και 3 ημέρες για την έκδοση απόφασης) είναι αδύνατον να τηρηθούν στην πράξη και οδηγούν στην πλήρη ματαίωση του δικαιώματος δικαστικής προστασίας του υπό απέλαση αλλοδαπού.

¹⁰ Βλ. παραπάνω, υποσημ.αριθμ.1. σχετικά με τη διεθνή σύμβαση για την προστασία του παιδιού. Ιδιαίτερα σημαντικά είναι το προοίμιο της Σύμβασης και τα άρθρα 1,11,21,32,33,34,35 και 36 αυτής.

¹¹ Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflicts, 2000, που τέθηκε ως παράρτημα στην απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. 54/263 και υιοθετήθηκε χωρίς ψηφοφορία την 25η Μαΐου 2000. Τέθηκε σε ισχύ την 12η Φεβρουαρίου 2002.

4.γ. Οι λόγοι για τους οποίους προβλέπεται η αναστολή της απέλασης περιορίζονται, κατά τον υπό μελέτη νόμο, μόνο σε λόγους ανωτέρας βίας (άρθρο 78), ενώ ο προηγούμενος νόμος 2910 προέβλεπε και άλλους, όπως ανθρωπιστικούς λόγους, λόγους δημοσίου συμφέροντος καθώς και λόγους σχετικούς με τη ζωή και την υγεία του αλλοδαπού και της οικογένειάς του.

4.δ. Τέλος, σημειώνουμε ότι η κατάσταση των κρατητηρίων, όπου στεγάζονται οι προς απέλαση αλλοδαποί, είναι κάκιστη σε σημείο, ώστε η κράτησή τους σ' αυτούς να συνιστά, ουσιαστικά εξευτελιστική ή απάνθρωπη μεταχείριση, κατά παράβαση διεθνών δεσμευτικών κανόνων.

5. Προστασία ανηλίκων

Για την ορθή ενσωμάτωση της Οδηγίας 2004/81/ΕΚ σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των γενικών αρχών προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων, όπως αυτές έχουν τεθεί από τον ΟΗΕ και τη UNICEF, προτείνεται η εξαίρεση από την απέλαση όλων των ανηλίκων, δηλαδή των προσώπων κάτω των 18 ετών, εκτός εάν ακολουθούν τον γονέα ή τον ασκούντα τη γονική μέριμνα, που απελευνεται, καθώς και των εγκύων γυναικών και των μητέρων τους 6 πρώτους μήνες από τη γέννηση του τέκνου που φροντίζουν.

6. Μετανάστες δεύτερης γενιάς

Τέλος, θεωρούμε σημαντική την έλλειψη ρύθμισης σχετικά με τα τέκνα αλλοδαπών που έχουν γεννηθεί και ενηλικιωθεί στην Ελλάδα, έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τη φοίτησή τους στη δευτεροβάθμια δημόσια ελληνική εκπαίδευση και δεν παρουσιάζουν παραβατική συμπεριφορά. Θα ήταν δυνατό να τους παρέχεται η δυνατότητα απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας, κάτι που απαιτεί, βεβαίως, την τροποποίηση ως προς το ειδικό αυτό θέμα του ελληνικού Κώδικα περί Ιθαγένειας. Θα μπορούσε τουλάχιστον να προβλεφθεί η χορήγηση άδειας επί μακρόν διαμένοντες στους νέους αυτούς.

Τούτο θα βοηθούσε στην καταπολέμηση του σοβαρού προβλήματος της υπογεννητικότητας στην Ελλάδα. Σημειώνουμε ότι αρκετές χώρες, όπως η Αυστρία, η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Ιταλία, η Γερμανία, η Σλοβενία, η Σλοβακία και η Ελλάδα, σημείωσαν καλύτερη εικόνα πληθυσμιακής ανάπτυξης, ακριβώς λόγω συνυπολογισμού των παιδιών των μεταναστών¹².

¹² Βλ. σ. 141 της Έκθεσης για την Παγκόσμια Μετανάστευση για το έτος 2005 του ΔΟΜ.

7. Πολιτικά Δικαιώματα

Η ΕΕΔΑ εκφράζει κατά πλειοψηφία (δύο μέλη μειοψήφισαν) την γενικότερη ευχή, να χορηγηθεί το δικαίωμα του εκλέγειν στην τοπική αυτοδιοίκηση στους επί μακρόν διαμένοντες και μη επιδείξαντες αντικοινωνική συμπεριφορά. Μετά μερικά ακόμη έτη δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο να τους χορηγηθεί και το δικαίωμα του εκλέγεσθαι στις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης.

Γ. ΠΟΙΝΕΣ ΚΑΙ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Υπάρχουν ποικίλες διατάξεις που προβλέπουν την επιβολή ποινών και προστίμων στους παραβάτες του νόμου αυτού. Γενικώς, κρίνεται ορθή η πρόβλεψη ιδιαίτερα βαρειών ποινών και κυρώσεων εις βάρος των τρίτων που διαπράττουν, κατά παράβαση του νόμου αυτού, εγκλήματα εις βάρος των αλλοδαπών, ιδίως των μεταφορέων, αλλά αυστηρή για τους ίδιους τους αλλοδαπούς, οι οποίοι συχνά βρίσκονται σε άγνοια νόμων, γλώσσας και σε οικονομική ένδεια. Παρακάτω αναφέρουμε τις συγκεκριμένες ποινικές διατάξεις του νομοσχεδίου με σχετικά σχόλια.

Άρθρο 82, παρ. 4

Στο άρθρο 82 παρ. 4 προβλέπεται ότι με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών και χρηματική ποινή τριών χιλιάδων (3.000) έως δέκα χιλιάδων ευρώ (10.000) τιμωρείται κάθε αλλοδαπός, ο οποίος επανέρχεται παράνομα στη χώρα και είναι καταχωρημένος στον κατάλογο των ανεπιθύμητων αλλοδαπών. Οι ποινές αυτές θεωρούνται βαριές, η χρηματική δε συχνά ανέφικτη.

Άρθρο 83

Για τους αλλοδαπούς που εξέρχονται ή επιχειρούν να εξέλθουν ή εισέρχονται ή επιχειρούν να εισέλθουν παράνομα στη χώρα, προβλέπεται φυλάκιση τουλάχιστον 3 μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον χιλίων πεντακοσίων ευρώ (1.500). Θεωρούμε ότι η χρηματική αυτή ποινή είναι κατά κανόνα αβάσταχτη.

Η φυλάκιση θα είναι τουλάχιστον 6 μηνών και η χρηματική ποινή τουλάχιστον 3000 ευρώ αν ο επιχειρών την έξοδο καταζητείται από τις αρχές για αξιόποινες πράξεις. Η αυστηρότητα της ποινής είναι στο σημείο αυτό δικαιολογημένη.

Άρθρο 86, παρ. 6

Κατά το άρθρο 86, παρ. 6 προβλέπεται ποινή φυλάκισης και για τον υπήκοο τρίτης χώρας που παρέχει εξηρημένη εργασία ή υπηρεσίες ή έργο ή ασκεί ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα χωρίς άδεια διαμονής. Ο δικαστής έχει ευρέα όρια κατά την κατάγνωση της ποινής ανάλογης των συγκεκριμένων περιστάσεων.

Άρθρο 84, παρ. 4

Στο άρθρο 84 παρ. 4 του νομοσχεδίου προβλέπονται πειθαρχικές και ποινικές κυρώσεις κατά τις διατάξεις του ΠΚ για παράβαση καθήκοντος

σε υπαλλήλους που παραβαίνουν τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του νόμου αυτού αναφορικά με τη χορήγηση ή μη άδειας διαμονής αλλοδαπού. Το μέτρο είναι ορθό, αρκεί να εφαρμόζεται.

Άρθρο 86, παρ.2 και 3

Για τους εργοδότες που παραβαίνουν τις διατάξεις του νέου νόμου προβλέπεται η επιβολή από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας – πέραν άλλων τυχόν προβλεπομένων κυρώσεων – και χρηματικού προστίμου που μπορεί να κυμαίνεται από 3.000 έως 15.000 ευρώ. Το μέτρο είναι ορθό, διότι χωρίς τη συμβολή των εργοδοτών στην προσέλευση παράνομων μεταναστών, το φαινόμενο της μετανάστευσης, πιθανότατα θα είχε άλλες διαστάσεις.

Άρθρο 86, παρ. 5

Αυστηρές ποινές προβλέπονται – και ορθώς – στην παρ. 5 του ίδιου άρθρου όταν η παράβαση των διατάξεων του νόμου γίνεται με σκοπό την προαγωγή υπηκόων τρίτων χωρών σε πορνεία. Η στερητική της ελευθερίας ποινή που επισύρει η πράξη είναι φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον 6.000 ευρώ. Η κάθειρξη δε μέχρι 10 ετών και χρηματική ποινή μέχρι και 100.000 ευρώ προβλέπονται αν το θύμα είναι ανήλικος ή ανήλικη. Νομίζουμε ότι θα έπρεπε η ποινή να είναι αυστηρότερη, όταν η πράξη αυτή ασκείται κατ'επάγγελμα.

Άρθρο 86, παρ. 6

Με φυλάκιση (δηλ. ως 5 χρόνια) τιμωρείται ο χωρίς άδεια διαμονής εργαζόμενος σε οποιοδήποτε είδος εργασίας. Υπογραμμίζουμε ότι είναι πολύ αυστηρότερη μεταχείριση από αυτή του παρανομούμενου εργοδότη του.

Άρθρο 87, παρ. 3

Επίσης, κυρώσεις, ιδίως πρόστιμα προβλέπονται στο άρθρο 87 για τους λοιπούς ιδιώτες ή υπαλλήλους που δεν αναφέρονται στα λοιπά άρθρα του κεφαλαίου ΙΖ', και που παραβιάζουν τις διατάξεις αυτού του νόμου.

Άρθρο 88

Αυστηρές ποινές απειλούνται για τους μεταφορείς των λαθρο-μεταναστών οι οποίοι αποτελούν κύριο παράγοντα της ανάπτυξης της λαθρομετανάστευσης. Αρχίζουν από φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών και χρηματική ποινή 50.000 ευρώ (άρθρο 88, 1, β) και προχωρούν σε κάθειρξη και χρηματική ποινή τουλάχιστον 100.000 ευρώ αν στην πράξη μπορεί να προκύψει κίνδυνος για άνθρωπο (παρ. 1γ) και τουλάχιστον 500.000 ευρώ αν επέλθει θάνατος (παρ. 1δ).

Οι ποινές της παρ. 1, β θα μπορούσαν να είναι αυστηρότερες, διότι θα είναι οι συνήθως εφαρμοζόμενες. Οι κίνδυνοι για τους ανθρώπους κατά κανόνα πάντοτε υπάρχουν, ενώ δεν είναι ευχερής η απόδειξή τους. Οι ποινές των παραγρ. 1, γ και 1 δ είναι όσο αυστηρές αρμόζει. Πάντως, το ζητούμενο είναι να πραγματοποιηθεί η σύλληψη των ανθρώπων αυτών,

που κατά κανόνα έχουν τέτοιου βαθμού ασυνειδησία ώστε εγκαταλείπουν τους μεταφερόμενους, που οικονομικά ήδη έχουν απομυζήσει, εκτός του προορισμού τους και σε πολύ επικίνδυνα σημεία, για να αποφύγουν τη δική τους σύλληψη. Προς τούτο θα ήταν απαραίτητη η διασυνοριακή συνεργασία των αρμοδίων αρχών.

Για το λόγο αυτό, συνιστάται η κύρωση της Συνθήκης της Μαδρίτης (Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη διασυνοριακή συνεργασία - 1980) από την Ελλάδα. Η Σύμβαση προωθεί τη σύναψη διασυνοριακών συμφωνιών μεταξύ τοπικών και περιφερειακών αρχών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.

Δ. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΘ΄: ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Το κύριο πρόβλημα ανακύπτει από τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 92 παρ. 10 και 11 του παραπάνω νόμου, οι οποίες αφορούν αντίστοιχα τους αλλοδαπούς που βρίσκονται στη χώρα κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 2910/2001 και εκείνους οι οποίοι δεν έχουν υπαχθεί στις διατάξεις αυτές αλλά διέμεναν στην Ελλάδα μέχρι 31.12.2004. Επισημαίνεται ότι η διαδικασία που αφορά στους διαμένοντες στην Ελλάδα μακρύτερο χρόνο (βάσει του 2910/01) είναι δυσμενέστερη απ' ότι είναι εκείνη που αφορά όσους διαμένουν για μικρότερο χρονικό διάστημα και υπό καθεστώς παρανομίας. Επίσης, η προθεσμία της διαδικασίας νομιμοποίησης για τους πρώτους είναι η προβλεπόμενη από τον Ν. 2910/2005 και λήγει στις 31.10.05 ενώ η προθεσμία του Ν. 3386/2005 λήγει στις 31.12.05. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι κάτοχοι αδειών διαμονής που έληξαν μετά την θέση σε ισχύ του νόμου (23.08.05), δεν υπάγονται στις διαδικασίες νομιμοποίησης του νόμου αυτού.

2. Σχετικά με τον προσδιορισμό των δικαιολογητικών που απαιτούνται για τη χορήγηση το πρώτον αδειών διαμονής κατ' άρθρο 91 παρ. 11 του νόμου πρόβλημα γεννάται :

2.α. Από την έλλειψη ρύθμισης για τους αιτούντες άσυλο, των οποίων όμως η αίτηση δεν έχει απορριφθεί ρητά ή για εκείνους στους οποίους έχει χορηγηθεί απλό υπηρεσιακό σημείωμα, αλλά όχι ροζ κάρτα αιτούντος άσυλο. Στο σημείο αυτό παρατηρείται ότι υπάρχουν περίπου 43.000 αναπάντητες αιτήσεις ασύλου. Άλλη εκκρεμότητα αποτελεί η υποβολή αιτήματος ασύλου με δικαστικό επιμελητή, για την οποία δεν υπάρχει πρόβλεψη στον νόμο.

2.β. Για τις περιπτώσεις αλλοδαπών που εισέρχονται στη χώρα μας από άλλη χώρα της Σύμβασης Σένγκεν (π.χ. μέσω της Αυστρίας) και δεν μπορούν ν' αποδείξουν δι' εγγράφων την είσοδο ή και τη διαμονή τους στην Ελλάδα μέχρι την 31.12.2004.

2.γ. Από την έλλειψη πρόβλεψης ειδικής ρύθμισης για τους κατόχους δελτίου ταυτότητας για ανθρωπιστικούς λόγους, μετά την απόρριψη του αιτήματος ασύλου.

2.δ. Από τη μη λήψη υπόψη της καθυστέρησης για την έκδοση πιστοποιητικών οικογενειακής κατάστασης καθώς και των πιστοποιητικών υγείας, για τα οποία προτείνεται να είναι ενιαία η προθεσμία.

3. Άλλο ζήτημα είναι ο υπολογισμός των ημερών ασφάλισης που προβλέπει η διαδικασία της περιπτ. (β) παρ. 10 του άρθρου 91, προκειμένου να βεβαιωθεί η ασφαλιστική κάλυψη εκατόν πενήντα ημερών ετησίως για το διάστημα από 1.7.2003 μέχρι την ημέρα υποβολής της αίτησης για τη λήψη άδειας εργασίας.

4. Ζήτημα τίθεται και σχετικά με το δικαίωμα απασχόλησης που αναγνωρίζεται στους κατόχους των αδειών διαμονής της παρ. 11 του νόμου. Σύμφωνα με πρόταση του ΣτΠ, την οποία η ΕΕΔΑ υιοθετεί, προτείνεται η σχετική βεβαίωση να αποτελεί ταυτόχρονα και άδεια εργασίας και σε αυτή να καθορίζεται και το συγκεκριμένο είδος της άδειας αυτής, δηλαδή το είδος της επιτρεπόμενης απασχόλησης.

5. Ρυθμιστικό κενό παρουσιάζεται σχετικά με το θέμα της χρονικής ισχύος των αδειών διαμονής, στο πλαίσιο της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 91 του ν. 3386/2005. Για τις μεν άδειες της παρ. 10 του άρθρου που παρατείνονται αυτοδικαίως μέχρι 31.12.2005 δεν ορίζεται καθόλου η διάρκειά τους, για τις δε άδειες της παρ. 11 του ίδιου άρθρου (χορήγηση αδειών διαμονής για πρώτη φορά σε αλλοδαπούς που διέμεναν στην Ελλάδα μέχρι 31.12.2004) προβλέπεται η ετήσια ισχύς αυτής, όχι όμως και η έναρξη ισχύος αυτής, που προφανώς θα πρέπει να είναι η ημερομηνία έκδοσης της απόφασης.

6. Ιδιαίτερα κρίσιμο θέμα είναι εκείνο που άπτεται των λόγων ανανέωσης των αδειών διαμονής που χορηγήθηκαν κατ' άρθρο 91 παρ. 11 του νόμου αυτού. Πρόβλημα ανακύπτει σχετικά με την επίκληση ανθρωπιστικών λόγων, λαμβανομένου υπόψη ότι στην περίπτωση (η) της ίδιας παρ. 11 αναφέρεται ότι: «Ανανέωση των ανωτέρω αδειών διαμονής γίνεται για έναν από τους λόγους του νόμου αυτού, χωρίς να απαιτείται ειδική θεώρηση εισόδου».

7. Ακόμη, όσον αφορά τις διατάξεις που αφορούν στην απέλαση, παρατηρείται ότι, κατά τις ρυθμίσεις του νόμου, η διοικητική και δικαστική απέλαση χρειάζονται διευκρίνιση. Έχει επιχειρηθεί λύση με την εγκύκλιο 26 του ΥΠΕΣΔΔΑ, η οποία αφορά μόνον την διοικητική απέλαση.

8. Επίσης, το ζήτημα των Ελλήνων ομογενών, τόσο από τις χώρες της τ. Σοβιετικής Ένωσης όσο και από την Αλβανία παραμένει αρρυθμιστο.

9. Αναφορικά με τις συζύγους και χήρες Ελλήνων πολιτών που έχουν απωλέσει την ιδιότητα του μόνιμως διαμένοντος αλλοδαπού στην Ελλάδα δεν προβλέπεται δικαίωμα νομιμοποίησής τους, δυνάμει της μεταβατικής

διάταξης του άρθρου 91 παρ. 11, μέσω της δυνατότητας εξαγοράς ενσήμων. Επίσης ανήλικοι αιτούντες άσυλο, για τους οποίους δεν υπάρχει δικαστική ή άλλη επιμέλεια, δεν μπορούν να κάνουν χρήση του νόμου.

10. Τέλος προτείνεται η απόσυρση διατάξεων του άρθρου 87 του νόμου που αφορούν στην ποινικοποίηση συμπεριφοράς Ελλήνων υπηκόων, που χωρίς να συνεργούν στη διάπραξη εγκλημάτων αναφορικά με την παράνομη είσοδο και διαμονή αλλοδαπών στην Ελλάδα (πολλώ δε μάλλον στην εμπορία ανθρώπων), απλά υποβοηθούν παράνομως διαμένοντες αλλοδαπούς (όπως λ.χ. ο υπεύθυνος γραφείου ταξιδίων), δεδομένου ότι η διάταξη αυτή ισχύει ήδη από το 1975 και, παρά το γεγονός ότι είναι ανεφάρμοστη, επαναλαμβάνεται σε όλα τα επόμενα νομοθετήματα.

Αθήνα, 10 Νοεμβρίου 2005

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 5

Πρόταση της ΕΕΔΑ επί της παρ. 5, άρθρο 64 του Σχεδίου
Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας «Στρατολογία
των Ελλήνων και άλλες διατάξεις»

**ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΡ. 5, ΑΡΘΡΟ 64 ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ «ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ»**

Στις 24 Νοεμβρίου 2005 πραγματοποιήθηκε στα γραφεία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) επείγουσα σύσκεψη στην οποία παρέστησαν τα εξής μέλη της:

Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου (Πρόεδρος και εκπρόσωπος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου), Α. Αργυροπούλου-Χρυσοχοΐδου (Β' Αντιπρόεδρος και εκπρόσωπος του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες), Κ. Παπαϊωάννου (εκπρόσωπος του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας), Ν. Κλαμαρής (εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας), Γ. Γουσέτης (εκπρόσωπος του ΚΚΕ), Α. Μανιτάκης (εκπρόσωπος του Συνασπισμού), Ι. Αυδή-Καλκάνη (εκπρόσωπος του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, Ε. Μπουντουρά-Κολπονδίνου (εκπρόσωπος του Υπουργείου Δικαιοσύνης), (τακτικά μέλη), Ε. Βαρχαλαμά (εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ), Γ. Κτιστάκης (εκπρόσωπος της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου), Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου (εκπρόσωπος του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες), Α. Θεοδωρίδης (εκπρόσωπος του Συνασπισμού), Μ. Κατσιγέρας (εκπρόσωπος του Υπουργείου Επικρατείας), Ε. Ζερβέας (εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών), Ξ. Πετρινώτη (εκπρόσωπος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας), (αναπληρωματικά μέλη). Επίσης παρέστησαν οι Επιστημονικοί Συνεργάτες της ΕΕΔΑ, Χ. Παπαδοπούλου, Χ. Μουκίου, Β. Γεωργακόπουλος και η Γραμματέας Κ. Πάντου.

Η ΓΣΕΕ, που είναι μέλος της ΕΕΔΑ, με το συνημμένο επείγον έγγραφο της προς τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας (ΑΠ.1911/23.11.2005) επισύρει την προσοχή μας επί της παρ. 5 του άρθρου 64 του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας με τίτλο «Στρατολογία των Ελλήνων και άλλες διατάξεις» στο οποίο αναφέρεται ότι: «5. Εκπίπτουν από το δικαίωμα εκπλήρωσης άοπλης στρατιωτικής υποχρέωσης ή εναλλακτικής υπηρεσίας όσοι: ...δ. Ασκούν συνδικαλιστική δραστηριότητα ή συμμετέχουν σε απεργία κατά το χρονικό διάστημα της εναλλακτικής υπηρεσίας τους».

Μετά συζήτηση οι παρόντες στη σύσκεψη υιοθέτησαν την πρόταση της ΓΣΕΕ, διότι θεωρούν ότι η έκπτωση από την ιδιότητα του αντιρρησία συνείδησης που εισάγει αυτή η διάταξη προσκρούει στις διατάξεις των άρθρων 22 παρ.2 και 23 παρ.2 του Συντάγματος που προστατεύουν το δικαίωμα του συνδικαλιζέσθαι και το δικαίωμα σε απεργία, αλλά και τη διάταξη του Συντάγματος που καθιερώνει το δικαίωμα να είναι κανείς

αντιρρησίας συνείδησης (ερμηνευτική δήλωση παρ.6 του άρθρου 4 Σ).

Γι' αυτό οι παρόντες θεώρησαν ότι η εν λόγω διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 64 του Σχεδίου Νόμου «Στρατολογία των Ελλήνων και άλλες διατάξεις» είναι απαλειπτέα. Ο κ. Κλαμαρής και η κα Νικολακοπούλου-Στεφάνου ζήτησαν να επανεξετασθεί η διάταξη διότι δημιουργεί θέματα συνταγματικότητας.

Αθήνα, 25.11.2005

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 6

Ψήφισμα της ΕΕΔΑ σχετικά με τις παράνομες
πτήσεις μυστικών υπηρεσιών ξένων κρατών στην
Ελλάδα και με την απαγωγή και ανάκριση
Πακιστανών μεταναστών

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ ΜΥ-
ΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΞΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ
ΑΠΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΚΡΙΣΗ ΠΑΚΙΣΤΑΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Ψήφισμα της Εθνικής Επιτροπής
της Ελλάδας για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου παρακολουθεί με ανησυχία τις πληροφορίες και τα δημοσιεύματα που σχετίζονται με την ενδεχόμενη δράση μυστικών υπηρεσιών ξένων κρατών στο έδαφος της χώρας μας και πιθανές σχετικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Συγκεκριμένα, η καταγγελλόμενη απαγωγή και ανάκριση Πακιστανών μεταναστών τον περασμένο Ιούλιο χρήζει ενδελεχούς διερεύνησης και εκφράζουμε την ικανοποίησή μας που διετάχθη εισαγγελική έρευνα. Ελπίζουμε πως η έρευνα θα φτάσει σε βάθος και, αν τα καταγγελλόμενα επαληθευθούν, θα αποδοθούν ευθύνες σε όσους, Έλληνες ή μη, αποδειχθεί πως εμπλέκονται στις πράξεις αυτές. Είναι προφανές πως πέραν της προστασίας της νομιμότητας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η υπόθεση αυτή έχει μείζονα σημασία για τη διασφάλιση κλίματος εμπιστοσύνης και ομαλής συμβίωσης με τους αλλοδαπούς μετανάστες που ζουν ειρηνικά στη χώρα μας.

Εξάλλου, πληθαίνουν οι πληροφορίες για τις μυστικές πτήσεις της CIA σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διεθνείς οργανώσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καταγγέλλουν τεκμηριωμένα τουλάχιστον 800 τέτοιες πτήσεις τα τελευταία χρόνια οι οποίες, όπως φαίνεται, σχετίζονται με αυθαίρετη μεταφορά ανθρώπων σε κρυφές φυλακές της CIA στην Ευρώπη και σε άλλα κολαστήρια. Ήδη, σε ορισμένα κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δικαστικές και άλλες ανεξάρτητες αρχές διεξάγουν έρευνες και επιβεβαιώνουν πολλές από τις καταγγελίες. Δεδομένου ότι η δημοσιογραφική έρευνα και οι οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναφέρουν το ενδεχόμενο πραγματοποίησης ανάλογων πτήσεων από και προς τη χώρα μας, θεωρούμε απαραίτητη τη διερεύνηση και αυτών των πληροφοριών.

Εν κατακλείδι, θεωρούμε κρίσιμης σημασίας την πλήρη και ανεξάρτητη διερεύνηση κάθε καταγγελίας για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά σε μια χρονική συγκυρία που διεθνώς δεν προοιωνίζεται τίποτα καλό για τη θεσμική και έμπρακτη προστασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Αθήνα, 19 Δεκεμβρίου 2005

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 7

Ψήφισμα της ΕΕΔΑ για τη νέα Οδηγία της Ε.Ε. περί
επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων-νέα μέτρα
πάταξης της τρομοκρατίας

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑ ΟΔΗΓΙΑ ΤΗΣ Ε.Ε. ΠΕΡΙ ΕΠΕΞΕΡ-
ΓΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ - ΝΕΑ ΜΕΤΡΑ ΠΑΤΑΞΗΣ ΤΗΣ
ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ψήφισμα της Εθνικής Επιτροπής
της Ελλάδας για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Προς
τις αρμόδιες αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης
και
τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών της

Τη βαθιά της ανησυχία εκφράζει η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου της Ελλάδας για την ετοιμαζόμενη νέα Οδηγία από την Ευρωπαϊκή Ένωση που καταργεί την προστασία της ιδιωτικής ζωής και καθιστά όλους τους κατοικούντες στην Ευρώπη αντικείμενα συνεχούς παρακολούθησης όλων των παντός είδους και δια παντός τεχνικού μέσου επικοινωνιών τους και επεξεργασία τους, αλλά και την πρόσβαση στα στοιχεία αυτά όλων των ευρωπαϊκών κρατών και όχι μόνον. Διότι επιπλέον, και αν ακόμη δεν αναγραφεί ρητά ο όρος αυτός, είναι βέβαιο ότι στις ΗΠΑ και δη στη CIA θα χορηγηθούν όλα τα προσωπικά δεδομένα δια μέσου του Ηνωμένου Βασιλείου.

Επιπλέον τα υπέρογκα έξοδα των σχετικών ελεγκτικών μηχανικών εγκαταστάσεων για τον εξανδραποδισμό τους πρόκειται να καταβάλουν οι ίδιοι οι πολίτες, πελάτες των ΜΜΕ!

Φαίνεται ότι οι Ευρωπαίοι κυβερνώντες δεν κατάλαβαν ότι όχι αναστολή αλλά πρόκληση για τρομοκρατικές ενέργειες αποτελεί η πολιτική τύπου Ηνωμένου Βασιλείου με την νομοθετική κατάργηση θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου και την συμμετοχή στους λεγόμενους «προληπτικούς-αντιτρομοκρατικούς» πολέμους και τα σχετικά βασανιστήρια.

Σαν να μην έφθαναν αυτά, τους ουρανούς της Ευρώπης διασχίζουν παράνομα αλλά ελεύθερα, αεροπλάνα της CIA που αρπάζουν άτομα, πολίτες ευρωπαίους και μη, και τους μεταφέρουν σε κρυφές φυλακές-κολαστήρια της Ευρώπης και αλλού!

Οι ευρωπαίοι πολίτες, είχαμε ελπίσει, ότι με την ίδρυση της Ευρωπαϊ-

κής Ένωσης θα δημιουργούσαμε μια ισχυρή Ομοσπονδία με αυτοτελή και ανεξάρτητη στάση στον διεθνή ορίζοντα, προπύργιο δημοκρατίας, ελευθερίας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Απογοήτευση και οργίλη αντίδραση προκάλεσε σε όλους μας η αντίθετη εξέλιξη που διαπιστώνουμε.

Δεν αισθάνονται, λοιπόν, οι κυβερνώντες Ευρωπαίοι πόσο βαθύ είναι το χάσμα μεταξύ αυτών και των εντολών τους πολιτών της Ευρώπης;

Εξ άλλου τα περί δήθεν βελτίωσης του αρχικού κειμένου της Οδηγίας με τη μείωση του αρχικά προταθέντος χρόνου διατήρησης των προσωπικών δεδομένων και τα περί μη λήψης υπόψη και μη καταγραφής του περιεχομένου των επικοινωνιακών μηνυμάτων (των οποίων παρακολουθούν και καταγράφουν οι αρμόδιοι μόνο τα ονόματα των επικοινωνιών, τον τόπο και το χρόνο της επικοινωνίας και όχι το περιεχόμενο αυτής) είναι ιστορία για πολύ μικρά παιδιά. Και ποιός πιστεύει ότι οι μυστικές υπηρεσίες ακούν και καταγράφουν τα ονόματα των συνομιλητών και το χρόνο στην αρχή και στο τέλος της συνομιλίας, αλλά (προφανώς από διακριτικότητα και καλή ανατροφή!) δεν παρακολουθούν τα ενδιαμέσως μεταδιδόμενα; Και ποιος θα σβήσει από τα αρχεία ενός κράτους και ιδιαίτερα της CIA, τα στοιχεία που καταγράφηκαν μια φορά, όταν συμπληρωθεί ο χρόνος διατήρησής τους;

Τέτοιες διατάξεις όχι μόνο δεν πείθουν, αλλά αντιθέτως μας εξοργίζουν περισσότερο διότι μας εκλαμβάνουν και για αφελείς.

Συμπερασματικά:

Ζητάμε επείγοντως

Να σταματήσει η έγκριση της νέας σχετικής Οδηγίας. Περισσότερες του δέοντος είναι οι δεσμεύσεις μας από τα προηγούμενα σχετικά ευρωπαϊκά κείμενα. Η υποταγή στις πρωτοβουλίες γνωστής εξωευρωπαϊκής δύναμης για πάταξη δήθεν της τρομοκρατίας με την κατάργηση των ελευθεριών και της ειρήνης του κόσμου –που επιπλέον αποδείχθηκαν αναποτελεσματικές—είναι ώρα να σταματήσουν. Να σταματήσει η πορεία προς κατάργηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του ευρωπαϊκού κεκτημένου έστω και την τελευταία στιγμή. Το καθήκον μας ως Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου είναι να σας καταστήσουμε προσεκτικούς. Γι' αυτό το σκοπό ιδρύθηκαν οι διάφορες ανεξάρτητες Εθνικές Επιτροπές προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στον κόσμο.

Αθήνα, 19 Δεκεμβρίου 2005

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 8

Ψήφισμα της ΕΕΔΑ σχετικά με το σχέδιο πρότασης
του Συμβουλίου της Ευρώπης για την «Ανάγκη διεθνούς
καταδίκης των εγκλημάτων από ολοκληρωτικά
κομμουνιστικά καθεστώτα»

**ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΤΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΑΝΑΓΚΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΤΑ-
ΔΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΑ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑ
ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ»**

Η ΕΕΔΑ με πολλή ανησυχία πληροφορήθηκε ότι στην προσεχή σύνοδο της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (23-27 Ιανουαρίου 2006) θα εξετασθεί πρόταση Ψηφίσματος για την «Ανάγκη διεθνούς καταδίκης των εγκλημάτων από ολοκληρωτικά κομμουνιστικά καθεστώτα». Ο εισηγητής του κειμένου, Σουηδός βουλευτής κ. Lindblad, στηριζόμενος στην ανιστόρητη εξίσωση των κομμουνιστικών με τα ναζιστικά καθεστώτα, προτείνει συγκεκριμένα, αντιδημοκρατικά και ρεβανσιστικά, μέτρα προς τα Κράτη-Μέλη και την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, συγκρότηση επιτροπών έρευνας –ευρωπαϊκής και εθνικών- των «εγκλημάτων» του κομμουνισμού, αλλαγή σχολικών βιβλίων, ορισμό ημέρας μνήμης των θυμάτων των «εγκλημάτων» αυτών και γενικευμένη αντικομμουνιστική καμπάνια.

Είμαστε βέβαιοι ότι αν υιοθετηθεί το σχέδιο αυτό Ψηφίσματος τότε όχι μόνον θα έχει πληγεί η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας (αλήθεια, ποιος ευρωπαϊκός κανόνας της δημοκρατίας απαγορεύει σε έναν λαό να επιλέξει στο μέλλον, με ελεύθερες εκλογές, τον κομμουνισμό;) αλλά θα προκληθεί και ανάξηση των παλιών πολιτικών παθών και διχασμό. Οι κομμουνιστές και οι αντικομμουνιστές θα προσπαθήσουν να ανασύρουν και προβάλουν τις χειρότερες πράξεις του αντιπάλου λησμονώντας τις καλύτερες, ιδίως τις σχετικές με την αντίσταση κατά του ναζισμού. Και το μίσος στην Ευρώπη, που από ετών έχει ευτυχώς κατασιγάσει, θα αναζωπυρωθεί με πρώτο θύμα τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Ειδικώς για την Ελλάδα, η ρήξη ανάμεσα σε κομμουνιστές και αντικομμουνιστές υπήρξε ζημιογόνα για το κράτος και για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων. Γι' αυτόν τον λόγο, από την πρώτη στιγμή οι Έλληνες βουλευτές αντιτάχθηκαν στο σχέδιο Ψηφίσματος.

Με αυτές τις σκέψεις και τις ανησυχίες καλούμε όλα τα μέλη της Ολομέλειας της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, να καταψηφίσουν το συγκεκριμένο σχέδιο Ψηφίσματος, θέτοντάς το οριστικά στο αρχείο.

Αθήνα, 19 Ιανουαρίου 2006

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 9

Πρόταση της ΕΕΔΑ για τη ρύθμιση Σχέσεων Πολιτείας
και Εκκλησίας

ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Την Τετάρτη 19.10.2005, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του Πολίτη, δια του αναπληρωτή εκπροσώπου της στην ΕΕΔΑ κ. Γιάννη Κτιστάκι, έθεσε υπ' όψιν της Επιτροπής ολοκληρωμένο νομοσχέδιο, συνοδευόμενο από αιτιολογική έκθεση, για τη ρύθμιση των σχέσεων Πολιτείας-Εκκλησίας, το οποίο συνέταξε ο ίδιος και ζήτησε την εγγραφή του ζητήματος στην ημερήσια διάταξη επόμενης Ολομέλειας της ΕΕΔΑ. Πράγματι, η Ολομέλεια, στην συνεδρίαση της 15ης Δεκεμβρίου 2005 συζήτησε το θέμα και αποφάσισε να εγκρίνει επί της αρχής την πρόταση νόμου.¹ Κατά την συνεδρίαση της 19^{ης} Ιανουαρίου 2006, η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ επεξεργάστηκε την πρόταση νόμου κατ' άρθρο, και την ενέκρινε κατά πλειοψηφία με μερικές αλλαγές.

Ακολουθεί η πρόταση νόμου με την αιτιολογική έκθεση, οι δε αλλαγές σημειώνονται μετά από τα άρθρα στα οποία αναφέρονται.²

¹ Από την διαδικασία έγκρισης, τόσο επί της αρχής, όσο και κατ' άρθρο απείχαν οι κύριοι: Χ. Πολίτης, Ν. Κλαμαρής και Γ. Μανιάτης.

² Σημειώνεται ότι η κα Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, εκπρόσωπος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας στην ΕΕΔΑ, η οποία απουσίαζε κατά την δεύτερη συνεδρίαση κατά την οποία και συζητήθηκε κατ' άρθρο η πρόταση νόμου, κατέθεσε γραπτώς τις απόψεις της, οι οποίες επισυνάπτονται στα πρακτικά της σχετικής συνεδρίασης (19.01.2006).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ
ΠΟΛΙΤΗ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

«Ρύθμιση σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας,
θρησκευτικές ενώσεις και κατοχύρωση
της θρησκευτικής ελευθερίας».

Άρθρο 1

Θρησκευτική ελευθερία και ισότητα

1. Η θρησκευτική ελευθερία είναι απαραβίαστη. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να εκδηλώνει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις ατομικά ή συλλογικά, δημόσια ή κατ' ιδίαν, με τη λατρεία, την εκπαίδευση, την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων και τις τελετές. Έχει επίσης το δικαίωμα να αποσιωπά τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις και να τις μεταβάλλει ελεύθερα και χωρίς τύπους.

2. Το κράτος διασφαλίζει την ακώλυτη άσκηση της θρησκευτικής ελευθερίας και σέβεται όλα τα θρησκευτά. Οι θρησκευτικές ενώσεις και οι λειτουργοί τους έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Η απόλαυση των ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις καθενός.

Άρθρο 2

Θρησκευτικές ενώσεις

1. Οι αυτοτελείς θρησκευτικές κοινότητες αποκτούν νομική προσωπικότητα με εγγραφή σε ειδικό δημόσιο βιβλίο, που τηρείται στο Εφετείο Αθηνών. Η εγγραφή γίνεται με απόφαση του Εφετείου Αθηνών, που εκδίδεται με την διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, ύστερα από αίτηση είκοσι (20) τουλάχιστον φυσικών προσώπων, στην οποία επισυνάπτεται η συστατική πράξη και το καταστατικό της ένωσης, υπογεγραμμένα από τους ιδρυτές.

2. Για την διάγνωση του θρησκευτικού χαρακτήρα και της αυτοτέλειας, λαμβάνονται ιδίως υπ' όψη η διάρκεια και η ύπαρξη συγκροτημένου θρησκευτικού δόγματος, προσιτού σε κάθε ενδιαφερόμενο. Αποκλείεται η εγγραφή ενώσεων που διακηρύττουν ή ακολουθούν μισαλλόδοξες πρακτικές.

3. Η κατά την παράγραφο 1 αίτηση εγγραφής κοινοποιείται υποχρεωτικά στον Εισαγγελέα Εφετών, ο οποίος παρίσταται κατά την συζήτηση. Κατά της απόφασης του Εφετείου μπορούν να ασκήσουν αναίρεση οι αιτούντες και ο Εισαγγελέας Εφετών, μέσα σε προθεσμία τριών(3) μηνών.

4. Οι θρησκευτικές ενώσεις αποφασίζουν ελεύθερα για την εσωτερική οργάνωσή τους. Το καταστατικό τους και κάθε μεταγενέστερη τροποποίησή του κατατίθενται στη Γραμματεία του Εφετείου Αθηνών και είναι προσιτά στον καθένα. Ρυθμίσεις μη κατατεθειμένες ουδέποτε κατισχύουν των προσιτών. Οι σχετικές διαφορές υπάγονται στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων των Αθηνών.

5. Οι χώροι λατρείας των θρησκευτικών ενώσεων είναι πράγματα εκτός συναλλαγής, με την έννοια του άρθρου 966 ΑΚ. Οι συναθροίσεις τους προστατεύονται κατ' άρθρο 200 ΠΚ.

6. Με αίτηση του Εισαγγελέα Εφετών, το Εφετείο Αθηνών μπορεί να διατάξει την διαγραφή θρησκευτικής ένωσης από το ειδικό δημόσιο βιβλίο της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, είτε διότι εξέλιπαν οι προϋποθέσεις για την εγγραφή της, είτε διότι η ένωση δεν συμμορφώθηκε με την κατά την παράγραφο 4 του παρόντος υποχρέωσή της. Κατά της απόφασης του Εφετείου μπορούν να ασκήσουν αναίρεση η ένωση και ο Εισαγγελεύς Εφετών, μέσα σε προθεσμία τριών(3) μηνών.

7. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 3 Φορολογική μεταχείριση θρησκευτικών ενώσεων

1. Οι κάθε είδους δωρεές, εν ζωή ή αιτία θανάτου, καθώς και οι κληροδοσίες προς θρησκευτικές ενώσεις, απαλλάσσονται από κάθε φόρο.

2. Οι θρησκευτικές ενώσεις απαλλάσσονται από κάθε φόρο για τα εισοδήματα και τα κάθε είδους έσοδα που πραγματοποιούν κατά την επιδίωξη των θρησκευτικών σκοπών τους. Δεν υπάγονται στην απαλλαγή αυτή εισοδήματα από εμπορικές δραστηριότητες, από χρεόγραφα και από εκμετάλλευση ακινήτων.

3. Οι θρησκευτικές ενώσεις δημοσιεύουν κάθε χρόνο τον ισολογισμό τους. Για την οικονομική διαχείρισή τους συντάσσεται κάθε χρόνο έκθεση από μέλη του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, περίληψη της οποίας δημοσιεύεται με τον ισολογισμό.

4. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζεται το λογιστικό πρότυπο που θα πρέπει να ακολουθούν οι θρησκευτικές ενώσεις και ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 4
Εκκλησία της Ελλάδος και λοιπά
εκκλησιαστικά ν.π.δ.δ.

1. Η Εκκλησία της Ελλάδος, και τα κάθε είδους νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που εξαρτώνται από αυτήν, μετατρέπονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Έως ότου υπαχθεί στο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων των άρθρων 2 και 3, η οργάνωσή της διέπεται από τις ρυθμίσεις που ήταν σε ισχύ κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου. Οι ρυθμίσεις αυτές, με εξαίρεση εκείνες που αναγνωρίζουν αρμοδιότητα σε όργανα της ελληνικής Πολιτείας και οι οποίες καταργούνται, επέχουν θέση καταστατικού και εξακολουθούν να εφαρμόζονται για την εσωτερική λειτουργία της Εκκλησίας της Ελλάδος, καθώς και των κάθε είδους νομικών προσώπων που εξαρτώνται από αυτήν.

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου ισχύουν επίσης για την Εκκλησία της Κρήτης, τις Μητροπόλεις της Δωδεκανήσου, το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο και τις ισραηλιτικές κοινότητες, που μετατρέπονται επίσης σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου.

3. Οι Μουφτείες μετατρέπονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και περιορίζονται στο αμιγώς πνευματικό έργο τους. Έως ότου υπαχθούν στο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων των άρθρων 2 και 3, η οργάνωσή της διέπεται από τις ρυθμίσεις που ήταν σε ισχύ κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου.

4. Η εγγραφή της Εκκλησίας της Ελλάδος και των λοιπών νομικών προσώπων του παρόντος άρθρου στο ειδικό δημόσιο βιβλίο της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του παρόντος νόμου, καθώς και η εν γένει υπαγωγή τους στο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων του ίδιου άρθρου, θα γίνει με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου μέσα σε εύλογο χρόνο και πάντως, την 31^η Δεκεμβρίου 2010 αυτοδικαίως.

Σημ.: Ως προς την παρ. 1 του άρθρου 4, η Επιτροπή προτείνει την προσθήκη της φράσης «μέχρις ότου κατατεθεί καταστατικό», στο τέλος της παραγράφου, ως εξής:

1. Η Εκκλησία της Ελλάδος, και τα κάθε είδους νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που εξαρτώνται από αυτήν, μετατρέπονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Έως ότου υπαχθεί στο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων των άρθρων 2 και 3, η οργάνωσή της διέπεται από τις ρυθμίσεις που ήταν σε ισχύ κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου. Οι ρυθμίσεις αυτές, με εξαίρεση εκείνες που αναγνωρίζουν αρμοδιότητα σε όργανα της ελληνικής Πολιτείας και οι οποίες καταργούνται, επέχουν θέση καταστατικού και εξακολουθούν να εφαρμόζονται για την εσωτερική λειτουργία της Εκκλησίας της Ελλάδος, καθώς και των κάθε

είδους νομικών προσώπων που εξαρτώνται από αυτήν, μέχρις ότου κατατεθεί καταστατικό.

Ως προς την παρ. 3 του άρθρου 4, η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ σημείωσε ότι δεν είναι δυνατός ο περιορισμός του έργου των Μουφτειών, λόγω ισχύος της Συνθήκης της Λωζάνης.

Η Πρόεδρος παρατήρησε, ότι δεν θεωρεί ούτε νομικά ορθό ούτε σκόπιμο να καταργηθεί ολόκληρη κατηγορία αρμοδιοτήτων (όλες οι μη καθαρώς θρησκευτικές) του Μουφτή που του αναγνωρίζει η Συνθήκη της Λωζάνης. Κατ' αρχήν, συμβάσεις τροποποιούνται με νεότερη συμβατική διάταξη και όχι μονομερή πράξη ενός εκ των συμβληθέντων. Δεύτερον, τέτοια τυχόν μονομερής αλλαγή θα μπορούσε να δημιουργήσει ζητήματα με τους αντισυμβαλλόμενους. Η γνώμη της είναι ότι ορθή ήταν η ως τώρα τακτική της ΕΕΔΑ, δηλαδή να θεωρεί ανίσχυρες νομικά τις συγκεκριμένες πράξεις του Μουφτή που συγκρούονται με διατάξεις νεότερων διεθνών συμβάσεων και το καθιερωμένο σήμερα διεθνές δίκαιο δικαιωμάτων του ανθρώπου (π.χ. γάμος ανηλίκων, αντιφάσκων με τις διατάξεις της CEDAW και του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, με τις οποίες μάλιστα εναρμονίζεται το ισχύον οικογενειακό μας δίκαιο).

Ειδικά για το σημείο αυτό διεξήχθη ψηφοφορία, το αποτέλεσμα της οποίας ήταν το ακόλουθο: οκτώ ψήφοι, υπέρ της διατήρησης της διατύπωσης του άρθρου 4, παρ. 3 της πρότασης νόμου (περί περιορισμού αρμοδιοτήτων των Μουφτειών στο αμιγώς πνευματικό τους έργο), και έξι ψήφοι κατά.

Άρθρο 5 Ναοί και χώροι λατρείας

1. Για την ανέγερση ναού και κάθε είδους χώρου λατρείας κάθε θρησκευτικής ένωσης, η αρμόδια πολεοδομική αρχή εκδίδει σχετική άδεια οικοδομής, ύστερα από γνώμη της οικείας ΕΠ.Α.Ε. Η άδεια εκδίδεται ή αναθεωρείται ύστερα από αίτηση του ιδιοκτήτη και του νόμιμου εκπροσώπου της θρησκευτικής ένωσης και διέπεται από τις γενικές πολεοδομικές διατάξεις και τις τυχόν ειδικές που ισχύουν σε κάθε περιοχή. Ίδια άδεια απαιτείται και για κάθε εργασία, κατασκευή ή σχετική εγκατάσταση σε υφιστάμενους ναούς και χώρους λατρείας, ανεξάρτητα από τον χρόνο που εκδόθηκε η αρχική άδεια και από την υπηρεσία που την εξέδωσε. Προκειμένου περί ναών που έχουν χαρακτηριστεί θρησκευτικά μνημεία, απαιτείται επί πλέον γνώμη του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων.

2. Προκειμένου περί ναών και χώρων λατρείας κάθε θρησκευτικής ένωσης εφαρμόζονται οι διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού που αφορούν κτίρια της κατηγορίας συνάθροισης κοινού (άρθρο 346 π.δ. 14.7-27.7.1999). Οι σχετικές αρμοδιότητες του Γραφείου Ναοδομίας (Κανονισμός 66/1993, Α' 47) καταργούνται.

Άρθρο 6

Διδασκαλία των θρησκευτικών

1. Στον ν. 1566/1985 «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (Α' 167) επέρχονται οι ακόλουθες τροποποιήσεις:

α. Από το εδ. α' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 διαγράφονται οι λέξεις «και τα γνήσια στοιχεία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης».

β. Από το εδ. β' της παραγράφου 2 του άρθρου 6 διαγράφονται οι λέξεις «του ορθόδοξου χριστιανικού ήθους».

2. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Παιδείας επανακαθορίζεται το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος των θρησκευτικών, έτσι όπως αυτό διδάσκεται στην στοιχειώδη και την μέση εκπαίδευση, ώστε η διδασκαλία του να παύσει να έχει ομολογιακό χαρακτήρα και η ύλη του να περιλάβει εισαγωγή στην ιστορία, την κοινωνιολογία και την δογματική όλων των θρησκειών. Ειδικά στο λύκειο, το μάθημα των θρησκευτικών μετονομάζεται σε θρησκείολογία.

Σημ.: Ως προς την παρ. 2 του άρθρου 6, στην οποία αναφέρεται ότι «...επανακαθορίζεται το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος των θρησκευτικών, έτσι όπως αυτό διδάσκεται στην στοιχειώδη και την μέση εκπαίδευση, ώστε η διδασκαλία του να παύσει να έχει ομολογιακό χαρακτήρα και η ύλη του να περιλάβει εισαγωγή στην ιστορία, την κοινωνιολογία και την δογματική όλων των θρησκειών...»:

Η Πρόεδρος πρότεινε την αφαίρεση της λέξης «όλων», και την προσθήκη της λέξης «κυριοτέρων» (θρησκειών), δεδομένου ότι υφίσταται πίνακας φερόμενων ως θρησκειών που περιλαμβάνει μερικές εκατοντάδες.

Η Επιτροπή εξέφρασε την σύμφωνη γνώμη της.

Άρθρο 7

Εκκλησιαστική εκπαίδευση

1. Οι Ανώτερες Εκκλησιαστικές Σχολές, η Αθωνιάς Εκκλησιαστική Ακαδημία, τα Ενιαία Εκκλησιαστικά Λύκεια, τα Μέσα Εκκλησιαστικά Φροντι-

στήρια και τα Εκκλησιαστικά Γυμνάσια περιέχονται στην ευθύνη, εποπτεία και οικονομική στήριξη της Εκκλησίας της Ελλάδος, της Εκκλησίας της Κρήτης, του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Ιερής Κοινότητας του Αγίου Όρους, ανάλογα με τον τόπο όπου τα εκπαιδευτήρια αυτά είναι εγκατεστημένα.

2. Τα εκπαιδευτήρια της πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου λειτουργούν εφεξής ως ιδιωτικά, υπαγόμενα στις οικείες διατάξεις για την ιδιωτική εκπαίδευση. Έως ότου οι εποπτεύοντες φορείς αναμορφώσουν καταλλήλως το θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας τους, εξακολουθούν να εφαρμόζονται σε αυτά οι ρυθμίσεις που ήταν σε ισχύ κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου, με εξαίρεση εκείνες που αναγνωρίζουν σε όργανα της ελληνικής Πολιτείας αρμοδιότητες ευρύτερες της συνήθους εποπτείας, που ασκείται στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια.

3. Όσοι από τους φοιτούντες στα εκπαιδευτήρια της πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου δεν επιλέξουν να παραμείνουν σε αυτά υπό το νέο νομικό καθεστώς τους, μπορούν να μετεγγραφούν σε δημόσιους εκπαιδευτικούς φορείς αντίστοιχης βαθμίδας της επιλογής τους.

4. Όσοι από το προσωπικό των εκπαιδευτηρίων της πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου δεν επιλέξουν να παραμείνουν σε αυτά υπό το νέο νομικό καθεστώς τους, τοποθετούνται σε ειδικώς συνιστώμενες προσωπικές οργανικές θέσεις του Υπουργείου Παιδείας του ίδιου βαθμού.

5. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Παιδείας ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 8 Κατάργηση θρησκευτικού όρκου

1. Το άρθρο 408 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

Όρκος μάρτυρα

«Πριν εξετασθεί, ο μάρτυρας οφείλει να δώσει τον ακόλουθο όρκο: 'Δηλώνω στην τιμή και στη συνείδησή μου ότι θα πω όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να κρύψω τίποτε».

2. Το άρθρο 218 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

Όρκος των μαρτύρων στο ακροατήριο

«1. Κάθε μάρτυρας οφείλει, πριν εξετασθεί στο ακροατήριο, να δώσει δημόσια τον ακόλουθο όρκο: 'Δηλώνω στην τιμή και τη συνείδησή μου ότι θα πω όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να κρύψω τίποτε».

2. Ο άλαλος μάρτυρας που γνωρίζει να γράφει ορκίζεται, γράφοντας και υπογράφοντας τον όρκο. Αν δεν ξέρει να γράφει, ορκίζεται ή με την βοήθεια του διερμηνέα.

3. Αν δεν τηρηθούν οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων, η διαδικασία είναι άκυρη».

3. Το άρθρο 220 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας καταργείται.

4. Το άρθρο 194 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

Όρκος πραγματογνώμονα

«1. Σε αυτόν που έχει ήδη δώσει όρκο ως πραγματογνώμονας υπενθυμίζεται ο όρκος που έχει δώσει. Οι υπόλοιποι ορκίζονται ως εξής: 'Δηλώνω στην τιμή και τη συνείδησή μου ότι θα διενεργήσω με πλήρη αμεροληψία και επιμέλεια και με κάθε μυστικότητα την πραγματογνωμοσύνη που μου ανατέθηκε, έχοντας μοναδικό σκοπό την εξακρίβωση της αλήθειας'.

2. Αν ο πραγματογνώμονας δεν ορκισθεί, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, η πραγματογνωμοσύνη είναι άκυρη».

5. Το άρθρο 236 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

Όρκος διερμηνέα

«Ο διερμηνέας, πριν αναλάβει τα καθήκοντά του, οφείλει να δηλώσει στην τιμή και τη συνείδησή του, ενώπιον εκείνου που τον διόρισε, ότι θα μεταφράσει με ακρίβεια και πιστότητα όλα όσα θα ειπωθούν κατά τη συζήτηση ή, αν πρόκειται για την περίπτωση του άρθρου 237, τα έγγραφα».

6. Οι παράγραφοι 3, 4 και 5 του άρθρου 398 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίστανται ως εξής:

Όρκος ενόρκων

«3. Ο πρόεδρος του μικτού ορκωτού δικαστηρίου διαβάζει στους ενόρκους τον ακόλουθο όρκο: 'Δηλώστε στην τιμή και τη συνείδησή σας και υποσχεθείτε ότι θα θεωρήσετε με προσοχή και θα εξετάσετε με ευσυνειδησία, στη διάρκεια της δικαστικής συζήτησης, την κατηγορία εναντίον του..., καθώς και την υπεράσπισή του, ότι δεν θα συνεννοηθείτε με κανέναν σχετικά με την απόφαση που θα εκδοθεί και ότι, κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων που σας επιβάλλονται, δεν θα ενεργήσετε

επηρεασμένοι από φιλία, έχθρα ή χάρη, ούτε για κάποια ιδιαίτερη ωφέλεια ή για άλλη παρόμοια αιτία, αλλά θα έχετε στο νου σας μόνο τη δικαιοσύνη και την αλήθεια και ότι θα ψηφίσετε κατά συνείδηση και κατά την ελεύθερη πεποίθηση που θα σχηματίσετε απ' τη συζήτηση, προσφερόμενοι εντελώς πιστά και άδοξα».

4. Αφού διαβάσει τον όρκο, ο πρόεδρος του δικαστηρίου καλεί ονομαστικά κάθε ένορκο να σηκώσει το δεξί του χέρι και να προφέρει τη λέξη υπόσχομαι.

5. Αν, για συνειδησιακούς λόγους, ένας ένορκος κωλύεται να δώσει όρκο, δίνει αντίστοιχη διαβεβαίωση στην τιμή και τη συνείδησή του».

7. Η παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα» (Α' 137) αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Οι αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης, οι υπουργοί και οι υφυπουργοί διορίζονται και παύονται σύμφωνα με τα άρθρα 37 παρ. 1 και 81 παρ. 1 του Συντάγματος, με προεδρικό διάταγμα, ύστερα από πρόταση του Πρωθυπουργού, και δίνουν ενώπιον του Προέδρου της Δημοκρατίας τον ακόλουθο όρκο: "Δηλώνω στην τιμή και τη συνείδησή μου ότι θα τηρώ το Σύνταγμα και τους νόμους και θα υπηρετώ το γενικό συμφέρον του ελληνικού λαού"».

8. Στις περιπτώσεις α' και β' της παραγράφου 1 του άρθρου 19 του Κώδικα Κατάστασης Δημόσιων Πολιτικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 2683/1999, Α' 19), οι λέξεις «Ορκίζομαι να φυλάττω...και να εκπληρώνω» αντικαθίστανται με τις λέξεις «Δηλώνω, επικαλούμενος την τιμή και τη συνείδησή μου, ότι θα φυλάττω... και θα εκπληρώνω». Η περίπτωση γ' της ίδιας παραγράφου καταργείται.

9. Από την παρ. 1 του άρθρου 3 του Γενικού Κανονισμού Υπηρεσίας στον Στρατό (π.δ. 130/1984, Α' 42) διαγράφονται οι λέξεις «και το Ιερό Ευαγγέλιο ή στα Ιερά Σύμβολα που πιστεύει ο καθένας» και οι λέξεις «ορκίζομαι να φυλάττω» αντικαθίστανται με τις λέξεις «δηλώνω στην τιμή και τη συνείδησή μου ότι θα φυλάττω». Από την παρ. 2 του ιδίου άρθρου διαγράφονται οι λέξεις «και θρησκευτικά σύμβολα».

10. Σε ορκωμοσίες που διεξάγονται σε δημόσιες Αρχές και υπηρεσίες, δεν συμμετέχουν θρησκευτικοί λειτουργοί.

Άρθρο 9 Πολιτικός γάμος

1. Το άρθρο 1367 ΑΚ αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 1367 Τέλεση του γάμου

Ο γάμος τελείται με την ταυτόχρονη δήλωση των μελλονύμφων ότι συμφωνούν σε αυτόν. Η δήλωση γίνεται δημόσια, κατά πανηγυρικό τρό-

πο, ενώπιον δύο μαρτύρων, προς τον δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας του τόπου όπου τελείται ο γάμος, ή προς τον νόμιμο αναπληρωτή τους, που είναι υποχρεωμένοι να συντάξουν αμέσως σχετική πράξη».

2. Από το άρθρο 1368 ΑΚ διαγράφονται οι λέξεις «είτε ως πολιτικός είτε με ιερολογία της ανατολικής ορθόδοξης εκκλησίας».

3. Από το άρθρο 1369 ΑΚ διαγράφονται οι λέξεις «με όποιον τύπο και αν αυτός πρόκειται να τελεσθεί».

4. Το άρθρο 1371 ΑΚ καταργείται.

5. Στο άρθρο 1372 ΑΚ, οι λέξεις «ένας από τους τύπους που προβλέπονται στο άρθρο 1367 ΑΚ» αντικαθίστανται με τις λέξεις «ο τύπος που προβλέπεται στο άρθρο 1367 ΑΚ».

Άρθρο 10 Ληξιαρχικές πράξεις

1. Το άρθρο 16 του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (Α' 143) αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος της κοινότητας που δέχθηκε τη δήλωση για την τέλεση του γάμου υποχρεούται να συντάξει και να υπογράψει επί τόπου δήλωση περιέχουσα όλα τα στοιχεία της οικείας ληξιαρχικής πράξης.

2. Τη δήλωση που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο υπογράφουν επίσης οι σύζυγοι και οι μάρτυρες. Αν αυτοί είναι αναλφάβητοι, υπογράφουν ως μάρτυρες δύο από αυτούς που παρέστησαν».

2. Στο άρθρο 22 παρ. 1 στοιχ. ε' του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (Α' 143), μετά τις λέξεις «τα δημοτολόγια των γονέων», προστίθενται οι λέξεις: «Το θρήσκευμα καταγράφεται εφ' όσον δηλωθεί».

3. Τα άρθρα 26, 27 και 28 του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (Α' 143) καταργούνται.

4. Από το άρθρο 29 παρ. 1 του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (Α' 143) διαγράφονται οι λέξεις «ή ο θρησκευτικός λειτουργός που ευλόγησε τον γάμο» και οι λέξεις «ή ο θρησκευτικός λειτουργός που την συνέταξε».

5. Από το άρθρο 31 στοιχ. α' του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (Α' 143) διαγράφονται οι λέξεις «το θρήσκευμα και δόγμα».

6. Το στοιχ. δ' του άρθρου 31 του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (Α' 143) καταργείται.

7. Από το στοιχείο ζ' του άρθρου 31 του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (Α' 143) διαγράφονται οι λέξεις «ή ο θρησκευτικός λειτουργός».

Άρθρο 11
Κατάργηση ειδικής νομικής μεταχείρισης
θρησκευτικών λειτουργών

1. Το στοιχείο γ΄ του άρθρου 6 του ν. 1763/1988 «Στρατολογία των Ελλήνων» (Α΄ 57) καταργείται.

2. Το άρθρο 99 του Εισαγωγικού Νόμου Αστικού Κώδικα καταργείται. Η κληρονομία κληρικών και μοναχών διέπεται από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

3. Από την παράγραφο 7 του άρθρου 111 και από την παράγραφο 2 του άρθρου 112 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας διαγράφονται οι λέξεις «των Αρχιερέων».

4. Από τον τίτλο του άρθρου 215 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας διαγράφεται η λέξη «Αρχιερέων». Από την παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου διαγράφονται οι λέξεις «και οι Αρχιερείς».

5. Το στοιχείο δ΄ του άρθρου 1048 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας καταργείται.

Άρθρο 12
Απαγόρευση αναγραφής του θρησκέυματος

Απαγορεύεται η αναγραφή του θρησκέυματος σε δημόσιο έγγραφο, τίτλο σπουδών ή βεβαίωση δημόσιας αρχής, εκτός από τις βεβαιώσεις που εκδίδουν τα ληξιαρχεία ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου, εφόσον με την αίτηση αυτή ζητείται ρητά η αναγραφή του στοιχείου αυτού για συγκεκριμένη κάθε φορά νόμιμη χρήση.

Άρθρο 13
Απαγόρευση προσηλυτισμού

Μετά το άρθρο 335 ΠΚ προστίθεται νέο άρθρο 335^Α, το οποίο έχει ως εξής:

«Άρθρο 335^Α
Προσηλυτισμός

1. Όποιος πιέζει πρόσωπο σε βαθμό καταναγκασμού, με σκοπό να μεταβάλει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις (προσηλυτισμός) τιμωρείται με πρόστιμο. Η ίδια πράξη τιμωρείται με φυλάκιση μέχρις έξη μηνών όταν επιχειρείται σε βάρος ανηλίκων.

2. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση».

Άρθρο 14
Διαρρύθμιση κοιμητηρίων

1. Σε κάθε κοιμητήριο διαμορφώνεται, μερίμνη του οικείου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, διακεκριμένος χώρος, με προορισμό τον αποχαιρετισμό των νεκρών, που είχαν εκφράσει την επιθυμία να ενταφιασθούν χωρίς τη διεξαγωγή θρησκευτικής κηδείας.

2. Στον ίδιο χώρο θα μπορεί να διεξάγεται θρησκευτική κηδεία, εφ' όσον η θρησκευτική ένωση στην οποία ανήκε ο νεκρός δεν διαθέτει χώρο λατρείας σε εύλογη απόσταση.

Άρθρο 15
Αποτέφρωση νεκρών

1. Για την αποτέφρωση νεκρού χρειάζεται δήλωση του ιδίου του προσώπου όσο ζούσε. Αν τέτοια δήλωση δεν υπάρχει, αρκεί δήλωση των πλησιέστερων συγγενών, ότι ο νεκρός, όσο ζούσε, δεν είχε εκφράσει ρητά σχετική αντίρρηση. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ συγγενών του ίδιου βαθμού, αποφαίνεται ο εισαγγελέας.

2. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Περιβάλλοντος και Υγείας, καθορίζονται οι όροι και προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία αποτεφρωτηρίων από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου.

Άρθρο 16
Μισθοδοσία θρησκευτικών λειτουργιών

1. Το ελληνικό Δημόσιο θα καλύπτει τις δαπάνες μισθοδοσίας των λειτουργιών της Εκκλησίας της Ελλάδος, της Εκκλησίας της Κρήτης και των Μητροπόλεων της Δωδεκανήσου, για διάστημα δύο (2) ετών από την έναρξη της ισχύος του παρόντος. Προς τούτο θα καταβάλει το απαιτούμενο ποσό στον καθένα από τους ανωτέρω φορείς εφ' άπαξ στην αρχή κάθε ημερολογιακού έτους.

2. Κατά το χρονικό διάστημα της προηγούμενης παραγράφου, το ελληνικό Δημόσιο θα μισθοδοτεί τους Μουφτήδες.

3. Με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, το χρονικό διάστημα των δύο (2) ετών της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να παραταθεί εφ' άπαξ, για δύο (2) το πολύ ακόμη έτη, εφ' όσον, μετά την παρέλευση διετίας από την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου, δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία επιστροφής ακινήτων που προβλέπεται από το επόμενο άρθρο.

Άρθρο 17
Επιστροφή ακινήτων

1. Το ελληνικό Δημόσιο θα επιστρέψει στην Εκκλησία της Ελλάδος, μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ετών από την έναρξη της ισχύος του παρόντος, όσα ακίνητα αυτή του είχε παραχωρήσει από την 1.1.1945 και εφεξής, προκειμένου να αναλάβει την μισθοδοσία των λειτουργών όλων των βαθμών. Με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί εφ' άπαξ για πέντε το πολύ ακόμη έτη.

2. Για τον επακριβή προσδιορισμό των ακινήτων της προηγούμενης παραγράφου, η Εκκλησία της Ελλάδος οφείλει να καταθέσει στις κατά τόπους Κτηματικές Υπηρεσίες του Δημοσίου τίτλους και άλλα αποδεικτικά στοιχεία.

Άρθρο 18
Ασφάλιση κληρικών

1. Μετά την απώλεια της ιδιότητας του δημόσιου υπαλλήλου συνεπεία του παρόντος νόμου, οι λειτουργοί της Εκκλησίας της Ελλάδος, της Εκκλησίας της Κρήτης και των Μητροπόλεων της Δωδεκανήσου υπάγονται στην ασφάλιση του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.).

2. Όσοι εκ των ανωτέρω ήταν ασφαλισμένοι στο Δημόσιο λόγω της κατάργησης των κλάδων σύνταξης και ασθένειας του πρώην Ταμείου Ασφαλίσεως Ορθοδόξου Εφημεριακού Κλήρου Ελλάδος δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 21 ν. 2084/1992 «Αναμόρφωση της Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις» (Α' 165), διατηρούν τα κεκτημένα ασφαλιστικά τους δικαιώματα υπό την νέα υπηρεσιακή τους κατάσταση, εφαρμοζομένων των διατάξεων περί διαδοχικής ασφάλισης.

3. Όσοι από τους ανωτέρω ήταν ασφαλισμένοι στο Ταμείο Πρόνοιας Ορθοδόξου Εφημεριακού Κλήρου Ελλάδος δυνάμει της παραγράφου 7 του άρθρου 21 ν. 2084/1992 «Αναμόρφωση της Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις» (Α' 165), διατηρούν τα κεκτημένα ασφαλιστικά τους δικαιώματα υπό την νέα υπηρεσιακή τους κατάσταση, εφαρμοζομένων των διατάξεων περί διαδοχικής ασφάλισης.

4. Λειτουργοί της Εκκλησίας της Ελλάδος, της Εκκλησίας της Κρήτης και των Μητροπόλεων της Δωδεκανήσου, εφόσον συνταξιοδοτηθούν πριν από την λήξη της μεταβατικής περιόδου μισθοδοσίας τους από το Δημόσιο ή της τυχόν ορισθησόμενης παράτασης δυνάμει της παρ. 2 του άρθρου 16 του παρόντος νόμου, καθίστανται συνταξιούχοι του Δημοσίου και απολαύουν των αυτών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων με όσους είχαν ήδη συνταξιοδοτηθεί κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

5. Οι ρυθμίσεις των τεσσάρων πρώτων παραγράφων του παρόντος άρθρου ισχύουν αναλόγως και για τους Μουφτήδες.

6. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Σημ.: Η κα Βαρχαλαμά, αν. εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ στην ΕΕΔΑ, δήλωσε ότι η ΓΣΕΕ είναι σύμφωνη επί της αρχής της πρότασης νόμου, αλλά επιφυλάσσεται για την διάταξη σχετικά με την μεταβολή του ασφαλιστικού καθεστώτος των κληρικών και ιδιαίτερα για τα θέματα ασφάλισης που αφορούν τόσο την διαδοχική ασφάλιση, όσο, και πολύ περισσότερο την αλλαγή ασφαλιστικού φορέα δεδομένης της ύπαρξης ώριμων ασφαλιστικών δικαιωμάτων και προσδοκιών. Η παρατήρηση έγινε κατ' αρχήν δεκτή.

Άρθρο 19 Υπουργείο Παιδείας

1. Στο άρθρο 23§1 του ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα»(Α' 137), το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕ-ΠΘ) μετονομάζεται σε Υπουργείο Παιδείας.

2. Η Γενική Γραμματεία και η Γενική Διεύθυνση Θρησκευμάτων του Υπουργείου Παιδείας καταργούνται. Το προσωπικό τους τοποθετείται σε ειδικώς συνιστώμενες προσωπικές οργανικές θέσεις του Υπουργείου Παιδείας του ίδιου βαθμού.

Άρθρο 20 Θρησκευτικές υπηρεσίες Υπουργείων

1. Το Θρησκευτικό Σώμα Ενόπλων Δυνάμεων και η Διεύθυνση Θρησκευτικού του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας καταργούνται.

2. Οι κατά την παράγραφο 4 του άρθρου 23 του ν. 1481/1984 «Οργανισμός Υπουργείου Δημόσιας Τάξης» (Α' 152) οργανικές θέσεις ιερέων της Ελληνικής Αστυνομίας καταργούνται.

3. Οι κατά τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 24 του π.δ. 36/2000 «Οργανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης» (Α' 29) οργανικές θέσεις κλάδου ΠΕ ιερέων του προσωπικού των Καταστημάτων Κράτησης και ΚΑΥΦ, των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων Δικαστηρίων Ανηλίκων και του Ιδρύματος Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου καταργούνται.

4. Το προσωπικό των υπηρεσιών και οργανικών θέσεων, οι οποίες καταργούνται με τις προηγούμενες παραγράφους του παρόντος άρθρου, τοποθετείται σε ειδικώς συνιστώμενες προσωπικές οργανικές θέσεις του ίδιου βαθμού των αντιστοίχων Υπουργείων.

5. Οι στρατιωτικές μονάδες, οι υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας και τα Καταστήματα Κράτησης αρμοδιότητας Υπουργείου Δικαιοσύνης,

υποχρεούνται να παρέχουν στους υπηρετούντες και στους κρατούμενους, αντιστοιχώς, δυνατότητα απρόσκοπτης ατομικής πρόσβασης σε ναούς και χώρους λατρείας κατόπιν αιτήματος. Σε περιπτώσεις αδυναμίας μετακίνησης ή κατάστασης ανάγκης, οι ανωτέρω υπηρεσίες υποχρεούνται να επιτρέπουν την είσοδο θρησκευτικών λειτουργών στους χώρους τους, προκειμένου να παράσχουν υπηρεσίες σε ατομικό επίπεδο και υπό συνθήκες πλήρους διακριτικότητας.

6. Με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εθνικής Άμυνας, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης αντιστοιχώς, ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 21 Κατάργηση διατάξεων

1. Τα άρθρα 1, 3, 4, 5 και 6 του α.ν. 1363/1938 «περί κατοχυρώσεως διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του εν ισχύϊ Συντάγματος» (Α' 305), όπως σήμερα ισχύουν, καταργούνται. Ωσαύτως καταργούνται το άρθρο 41 του α.ν. 1369/1938 «περί ιερών ναών και εφημερίων» (Α' 317), καθώς και το β.δ. της 20.5/2.6.1939 «περί εκτελέσεως διατάξεων του α.ν. 1672/1939 «περί τροποποίησης του α.ν. υπ' αριθμ. 1363/1938 'περί κατοχυρώσεως των άρθρων 1 και 2 του εν ισχύϊ Συντάγματος' »» (Α' 220).

2. Τα άρθρα 196 ΠΚ (: «Κατάχρηση εκκλησιαστικού αξιώματος»), 198 Π.Κ. (: «Κακόβουλη βλασφημία») και 199 ΠΚ (: «Καθύβριση θρησκευμάτων») καταργούνται. Από την παράγραφο 2 του άρθρου 175 ΠΚ (: «Αντιποίηση») διαγράφονται οι λέξεις «καθώς επίσης και για την αντιποίηση άσκησης υπηρεσίας λειτουργού της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού ή άλλης θρησκείας γνωστής στην Ελλάδα»), και από το άρθρο 176 ΠΚ οι λέξεις «ή θρησκευτικού» και «από εκείνους που αναφέρει η παρ. 2 του άρθρου 175».

3. Ο ν. 590/1977 «περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος» (Α' 146), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται.

4. Ο ν. 5383/1932 «περί των Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων και της προ αυτών διαδικασίας» (Α' 110), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται.

5. Ο ν. 4149/1961 «περί καταστατικού Νόμου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας και άλλων τινών διατάξεων» (Α' 41), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται.

6. Ο ν. 476/76 «περί Εκκλησιαστικής Εκπαιδεύσεως» (Α' 308), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται, με την επιφύλαξη της προσωρινής εφαρμογής διατάξεων του σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου.

7. Το ν.δ. 90/1973 «περί του Θρησκευτικού Σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων» (Α' 168), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται.

8. Το άρθρο 4 του νόμου 147/1914 «Περί της εν ταις προσαρτωμένοις χώραις εφαρμοστέας νομοθεσίας και της δικαστικής αυτών οργανώσεως» (Α' 25) καταργείται.

9. Ο ν. 1920/1991 «Περί κυρώσεως της από 24^{ης} Δεκεμβρίου 1990 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου "περί Μουσουλμάνων Θρησκευτικών Λειτουργιών"» (Α' 11), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται.

10. Ο ν. 2456/1920 «περί ισραηλιτικών κοινοτήτων» (Α' 173) και ο α.ν. 367/1945 «περί ανασυγκροτήσεως ισραηλιτικών κοινοτήτων» (Α' 143) όπως ισχύουν σήμερα, καταργούνται.

11. Κάθε διάταξη, γενική ή ειδική, αντίθετη προς τον παρόντα νόμο καταργείται.

Άρθρο 22
Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος αρχίζει από την δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗΑ΄
Επί της αρχής

1. Η παρούσα πρόταση υπηρετεί έναν διπλό σκοπό: αποβλέπει αφ΄ ενός μεν στο να βελτιώσει τις εγγυήσεις της θρησκευτικής ελευθερίας και ισότητας εν όψει των νέων συνθηκών που έχουν επικρατήσει στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Και, αφ΄ ετέρου, να δημιουργήσει τις θεσμικές προϋποθέσεις που, σε μεσομακροπρόθεσμη προοπτική, θα επιτρέψουν στην Εκκλησία της Ελλάδος και τις άλλες θρησκευτικές κοινότητες να αναπτυχθούν σε υγιείς βάσεις στη χώρα μας και να εκπληρώσουν την αποστολή τους, απαλλαγμένες από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό του κράτους. Έτσι, αν οι πρόσφατες αποκαλύψεις και το συνακόλουθο αίτημα για κάθαρση και διαφάνεια στα οικονομικά της Εκκλησίας της Ελλάδος ήταν η άμεση αφορμή για την ανάληψη αυτής της πρωτοβουλίας, τα βαθύτερα αίτια της έχουν να κάνουν με τις δυσλειτουργίες που προκαλεί ένα παρωχημένο θεσμικό πλαίσιο, που δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες των καιρών. Γιατί, όπως κάθε μέρα συνειδητοποιεί ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός πολιτών -στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και ειλικρινείς θρησκευόμενοι- η παρατεινόμενη στενή διαπλοκή Πολιτείας και Εκκλησίας υπονομεύει το πνευματικό έργο της δεύτερης ενώ, ταυτόχρονα, προσβάλλει τις αρχές της ισοπολιτείας που η πρώτη έχει ταχθεί από το Σύνταγμα να υπηρετεί.

2. Όσοι ανέλαβαν την πρωτοβουλία της παρούσας πρότασης επιθυμούν να ξεκαθαρίσουν ότι δεν βάλλουν κατά του θρησκευτικού αισθήματος του ελληνικού λαού, ούτε αμφισβητούν τις παραδόσεις του. Επιδιώκουν απλώς, σε έναν κόσμο που εξελίσσεται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς, να συμβάλλουν στην προσαρμογή ενός απαρχαιωμένου θεσμικού πλαισίου, που γέννησε τα γνωστά προβλήματα, στις καινούργιες συνθήκες. Και τούτο, χωρίς αιφνιδιασμούς, ούτε άλματα που θα μπορούσαν ενδεχομένως να προκαλέσουν φόβο, πόνο και τραύματα στους πιστούς και τους θρησκευόμενους, αλλά με ρεαλιστικές προτάσεις για τις απολύτως αναγκαίες μεταβολές προς την πρόοδο και την εξέλιξη. Πολύ περισσότερο που, στην Ελλάδα ειδικά, τα δεδομένα του προβλήματος έχουν σε μεγάλο βαθμό ανατραπεί την τελευταία 15ετία: με το μεταναστευτικό ρεύμα, που άλλαξε την όψη της ελληνικής κοινωνίας, επηρεάζοντας πλέον και τις βαθύτερες δομές της, η χώρα μας βλέπει όλο και περισσότερο τον εαυτό της όχι πια ως μονοπολιτισμική και θρησκευτικά ομοιογενή, αλλά ως πολυπολιτισμική και θρησκευτικά διαφοροποιημένη. Πρόκειται για μια μεταβολή που επιβάλλει αλλαγές οπτικών, κριτηρίων και μεθόδων, για τις οποίες η παρούσα πρόταση θέλει να αποτελέσει ένα πρώτο αλλά σταθερό βήμα.

3. Οι επί μέρους ρυθμίσεις της παρούσας πρότασης έχουν έναν κοινό παρονομαστή: είναι άμεσα εφαρμόσιμες και εντάσσονται στην προοπτική της σταδιακής απεξάρτησης Εκκλησίας και Κράτους. Για όσους ανέλαβαν αυτή την πρωτοβουλία, την εξέλιξη αυτή δεν την υπαγορεύουν μόνον συγκυριακοί λόγοι: την επιτάσσει η γενικευμένη απαίτηση για διεύρυνση και εμβάθυνση των εγγυήσεων της ισοπολιτείας και του κράτους δικαίου, σε συνδυασμό με την ανάγκη να εναρμονισθεί η συνταγματική και, γενικότερα, η έννομη τάξη μας προς τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των ευρωπαϊών εταίρων μας. Και τούτο, στην προοπτική ενός ήπιου καθεστώτος διακριτών ρόλων Πολιτείας και Εκκλησίας (ανάλογου εκείνου που ισχύει σε χώρες όπως η Γερμανία, το Βέλγιο, η Ισπανία και η Ιταλία), που η θεσμοθέτησή του, ωστόσο, δεν θα μπορέσει να ολοκληρωθεί χωρίς προηγουμένως να αναθεωρηθούν οι γνωστές συνταγματικές διατάξεις οι οποίες, υιοθετημένες σε άλλες εποχές, υπηρετούν μια σχέση αμοιβαίας εμπλοκής παρά απεξάρτησης. Στην προσεχή συνταγματική αναθεώρηση, που η διαδικασία της δεν μπορεί ως γνωστόν να ξεκινήσει νωρίτερα από τον Απρίλιο του 2006, εναπόκειται στα πολιτικά κόμματα να συμφωνήσουν για την τροποποίηση ή και την κατάργηση των ως άνω διατάξεων. Τότε θα είναι ίσως η καταλληλότερη εποχή για να επεκταθεί η συζήτηση σε μια σειρά από ζητήματα –όπως για παράδειγμα η ανάρτηση θρησκευτικών συμβόλων σε δημόσιες υπηρεσίες, η υποχρεωτική προσευχή και άλλα- τα οποία, αν και αποτελούν αυτονόητες συνέπειες των διακριτών ρόλων Πολιτείας και Εκκλησίας σε όλες σχεδόν τις σύγχρονες δημοκρατίες, η παρούσα πρόταση, συνιστώντας μόνον ένα πρώτο βήμα, δεν θέλησε συνειδητά να θίξει.

Β'

Επί των άρθρων

4. Το άρθρο 1 της πρότασης έχει έντονα διακηρυκτικό χαρακτήρα: επαναλαμβάνοντας αυτολεξεί την παλαιά διατύπωση των Συνταγμάτων μας για την κατοχύρωση της θρησκευτικής ελευθερίας (ήδη άρθρο 13§1 Σ.1975), διευκρινίζει ποιες είναι οι επί μέρους πτυχές της τελευταίας σε μια σύγχρονη δημοκρατία, πολιτικά φιλελεύθερη και δικαιοκρατικά συνεπής. Σε τούτο εμπνέεται αφ' ενός μεν από το άρθρο 9§1 της ΕΣΔΑ (και την σχετική νομολογία των δικαιοδοτικών οργάνων του Στρασβούργου) και, αφ' ετέρου, από το άρθρο II-70§1 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (§1). Σε μια δεύτερη παράγραφο, το ίδιο άρθρο επιχειρεί να προσδιορίσει την σύγχρονη εκδοχή της θρησκευτικής ουδετερότητας του κράτους, ως υποχρέωσης αφ' ενός μεν σεβασμού (και όχι απλώς ανοχής) όλων των θρησκευτικών κοινοτήτων και των λειτουργών τους και, αφ' ετέρου, ως απαγόρευσης των κάθε είδους διακρίσεων σε

βάρους των πολιτών με βάση τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις. (Η προτεινόμενη διατύπωση περιλαμβάνει την απόλαυση και των κοινωνικών δικαιωμάτων, που απουσιάζει από την σχετική απαρίθμηση του Συντάγματος).

5. Με το άρθρο 2 της πρότασης προβλέπεται ως θεσμικό πρότυπο για την οργάνωση και λειτουργία όλων ανεξαιρέτα των αυτοτελών θρησκευτικών κοινοτήτων –δηλαδή όσων αντιστοιχούν σε ξεχωριστά θρησκευόμενα- η «θρησκευτική ένωση», ως ιδιότυπο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, εμπνεόμενο (όχι όμως και ταυτιζόμενο) με τις associations culturelles του γαλλικού νόμου του 1905 για τον χωρισμό Εκκλησίας και Κράτους. Προτείνεται, δηλαδή, για πρώτη φορά η θεσμοθέτηση ενός «θρησκευτικού νομικού προσώπου» ως μοναδικού φορέα της συλλογικής θρησκευτικής δράσης, με ταυτόχρονη αναγνώριση στα μέλη του της ελευθερίας να καθορίζουν κατά το δοκούν τα οργανωτικά τους ζητήματα. Για την απόκτηση της νομικής προσωπικότητας από την θρησκευτική ένωση δεν απαιτείται προηγούμενη άδεια (η οποία, ακόμη και αν η χορήγησή της περιβαλλόταν από δικαστικές εγγυήσεις, θα αντέκειτο πιθανότητα στις εγγυήσεις της θρησκευτικής ελευθερίας) αλλά απλή εγγραφή σε ενιαίο δημόσιο βιβλίο που θα τηρείται για ολόκληρη τη χώρα στο Εφετείο Αθηνών, ύστερα από αίτηση είκοσι(20) τουλάχιστον ενδιαφερομένων. Η αίτηση εκδικάζεται κατά την εκούσια διαδικασία και, για να αποτραπούν πιθανές απόπειρες παραπλάνησης από επιτήδειους, προβλέπεται υποχρεωτική κοινοποίησή της στον Εισαγγελέα Εφετών, ο οποίος παρίσταται κατά την συζήτηση. Για την διάγνωση του θρησκευτικού χαρακτήρα και της αυτοτέλειας της ένωσης αναφέρονται ως ενδεικτικά κριτήρια η διάρκεια και η ύπαρξη συγκροτημένου θρησκευτικού δόγματος προσιτού σε κάθε ενδιαφερόμενο. Για την προστασία των πιστών αλλά και κάθε ενδιαφερόμενου γενικότερα, προβλέπεται ότι το καταστατικό της ένωσης κατατίθεται υποχρεωτικά στην Γραμματεία του Εφετείου Αθηνών, είναι προσιτό στον καθένα, και ότι καμιά διάταξή του δεν μπορεί να τροποποιηθεί ή να καταργηθεί με απόφαση της ένωσης που δεν περιβάλλεται τον τύπο της δημοσιότητας. Τέλος, σε ξεχωριστή παράγραφο ρυθμίζεται κατ' ανάλογο τρόπο και η διαγραφή των θρησκευτικών ενώσεων από το οικείο βιβλίο, η οποία δεν έχει ως συνέπεια την απαγόρευση της δράσης τους, αλλά μόνον την απώλεια της νομικής τους προσωπικότητας. Για την εφαρμογή των βασικών ρυθμίσεων του άρθρου, εξουσιοδοτείται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να εκδώσει κανονιστικό διάταγμα, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

6. Το άρθρο 3 επαναλαμβάνει κατ' ουσίαν τις ισχύουσες και σήμερα φορολογικές απαλλαγές των θρησκευτικών κοινοτήτων, συμπεριλαμβάνοντας πλέον ρητά και τα εισοδήματα που αυτές πραγματοποιούν κατά

την επιδίωξη των θρησκευτικών σκοπών τους. Έτσι, κατά λογική ακολουθία, από την απαλλαγή εξαιρούνται τα εισοδήματα που πραγματοποιούν οι θρησκευτικές ενώσεις από εμπορικές δραστηριότητες, από χρεόγραφα και από την εκμετάλλευση ακινήτων. Με την τελευταία ρύθμιση αυτή αντιμετωπίζεται με τρόπο σύμφωνο προς την αρχή της ισότητας ένα δυσεπίλυτο ζήτημα, η εκκρεμότητα του οποίου έχει ως γνωστόν προκαλέσει σοβαρές τριβές στο παρελθόν. Εν όψει της σημασίας των χορηγούμενων απαλλαγών, σε ξεχωριστή παράγραφο ορίζεται ότι θρησκευτικές ενώσεις δημοσιεύουν κάθε χρόνο τον ισολογισμό τους, μαζί με έκθεση (σε περίληψη) που συντάσσει για την ειλικρίνεια και αρτιότητα του τελευταίου ορκωτός ελεγκτής. Για τον καθορισμό ειδικού λογιστικού προτύπου των θρησκευτικών ενώσεων και την ρύθμιση των λεπτομερειών για την εφαρμογή του άρθρου, εξουσιοδοτείται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να εκδώσει κανονιστικό διάταγμα, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.

7. Με το άρθρο 4, η Εκκλησία της Ελλάδος και τα εξαρτώμενα από αυτήν νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου (μητροπόλεις, ενορίες κ.ά.) μετατρέπονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Μέχρις ότου εγγραφεί στο ειδικό δημόσιο βιβλίο του Εφετείου Αθηνών και υπαχθεί στο προβλεπόμενο ενιαίο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων των άρθρων 2 και 3, προβλέπεται ότι η οργάνωσή της θα εξακολουθήσει να διέπεται από τις ρυθμίσεις που ήταν σε ισχύ κατά την έναρξη της ισχύος του ψηφισθησόμενου νόμου, με εξαίρεση εκείνες που αναγνωρίζουν αρμοδιότητα σε όργανα της ελληνικής Πολιτείας και οι οποίες καταργούνται. Οι ρυθμίσεις αυτές, όπως ορίζεται, θα επέχουν θέση καταστατικού και θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται για την εσωτερική λειτουργία της Εκκλησίας της Ελλάδος, καθώς και των κάθε είδους νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου που εξαρτώνται από αυτήν. Η παράγραφος 2 του άρθρου 4 ορίζει ότι τα αυτά επίσης ισχύουν για την Εκκλησία της Κρήτης, τις Μητροπόλεις της Δωδεκανήσου, το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο και τις ισραηλιτικές κοινότητες, που μετατρέπονται επίσης σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Με την παράγραφο 3 αντιμετωπίζεται το αναχρονιστικό καθεστώς που διέπει τις σχέσεις κράτους και μουσουλμανικής μειονότητας. Παύουν οι Μουφτήδες να ασκούν δικαιοδοτικές αρμοδιότητες και οι μουσουλμάνοι απευθύνονται για τις οικογενειακές διαφορές τους μόνον στην τακτική δικαιοσύνη. Οι μουσουλμάνοι θα επιλέγουν οι ίδιοι τον Μουφτή τους, ο οποίος δεν έχει, πλέον, λόγο να είναι δημόσιος υπάλληλος και πολύ περισσότερο δεν έχει λόγο η Μουφτεία να παραμένει δημόσια υπηρεσία. Τέλος, η παράγραφος 4 ορίζει ότι η εγγραφή της Εκκλησίας της Ελλάδος και των λοιπών ν.π.δ.δ. του άρθρου αυτού στο ειδικό δημόσιο βιβλίο της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του

παρόντος νόμου, καθώς και η εν γένει υπαγωγή τους στο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων του ίδιου άρθρου, θα γίνει με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου μέσα σε εύλογο χρόνο και πάντως, το αργότερο, έως την 31^η Δεκεμβρίου 2010.

8. Το άρθρο 5 της πρότασης νόμου είναι αφιερωμένο στο εξαιρετικά ακανθώδες ζήτημα της ανέγερσης ναών και κάθε είδους λατρείας όλων των θρησκειών και δογμάτων, με κατάργηση των σχετικών ρυθμίσεων της δικτατορίας της 4^{ης} Αυγούστου 1936 –οι οποίες εξακολουθούν να ισχύουν, παρά τις καταδικαστικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου- καθώς και του Γραφείου Ναοδομίας. Αντί των απαρχαιωμένων –και κραυγαλέα αντισυνταγματικών- ρυθμίσεων αυτών –οι οποίες, υπενθυμίζεται, εμπλέκουν τον επιχώριο ορθόδοξο μητροπολίτη στην ανέγερση ναού κάθε δόγματος- οι προτεινόμενες ορίζουν ότι την άδεια οικοδομής (καθώς και την αναθεώρησή της) εκδίδει η αρμόδια πολεοδομία, ύστερα από γνώμη της ΕΠ.Α.Ε. και, προκειμένου περί θρησκευτικών μνημείων, του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων. Ισχύουν κατ’ αρχάς οι γενικές πολεοδομικές διατάξεις και οι τυχόν ειδικές της εκάστοτε περιοχής και εφαρμόζονται οι διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού που αφορούν κτίρια της κατηγορίας συνάθροισης κοινού.

9. Με το άρθρο 6 προβλέπεται η σταδιακή μετατροπή του μαθήματος των θρησκευτικών, έτσι όπως αυτό διδάσκεται σήμερα στην δημοτική και την μέση εκπαίδευση, από ομολογιακό σε θρησκευιολογικό. Και τούτο, αφ’ ενός μεν μέσω της αλλαγής των σκοπών της εκπαίδευσης στις αντίστοιχες βαθμίδες και, αφ’ ετέρου, με την παροχή εξουσιοδότησης για τον επανακαθορισμό της ύλης του αναλυτικού προγράμματος, έτσι ώστε το μάθημα των θρησκευτικών να συμπεριλάβει την εισαγωγή στην ιστορία, την κοινωνιολογία και την δογματική όλων των θρησκειών. Πάντως, μόνον στο λύκειο το μάθημα των θρησκευτικών μετονομάζεται «θρησκευιολογία». Κατά την ορθότερη άποψη, η προτεινόμενη ρύθμιση δεν αντίκειται στην συνταγματική καθιέρωση της αποστολής της εκπαίδευσης (άρθρο 16 παρ. 2), διότι αφ’ ενός μεν δεν καταργείται με αυτήν ο θρησκευτικός προσανατολισμός του μαθήματος, αφ’ ετέρου δε, το περιεχόμενο του τελευταίου προσδιορίζεται εν όψει της συνταγματικής κατοχύρωσης της θρησκευτικής ελευθερίας (άρθρο 13 Σ.) και όχι του άρθρου 3 Σ. για την επικρατούσα θρησκεία.

10. Το άρθρο 7 της πρότασης ρυθμίζει τα της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης, «ιδιωτικοποιώντας» τα υπάρχοντα σήμερα ιδρύματα μέσης και ανώτερης βαθμίδας, αλλά διατηρώντας κατ’ ουσίαν το ισχύον καθεστώς

τους, μέχρις ότου οριστικοποιηθεί η νομική θέση των εκπαιδευτηρίων όλων των θρησκειών και δογμάτων.

11. Με το άρθρο 8, καταργείται ο θρησκευτικός όρκος, με τροποποίηση των σχετικών διατάξεων του ΚΠολΔ (άρθρο 408), της ΚΠΔ (άρθρα 218, 194, 236 και 398), του ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα» (όρκος μελών του υπουργικού συμβουλίου), του υπαλληλικού κώδικα (ν. 2683/1999) και του Γενικού Κανονισμού Υπηρεσίας στον Στρατό (π.δ. 130/1984). Προκρίθηκε να διατηρηθεί προσωρινά ο θεσμός του όρκου, παρά την έντονη μεταφυσική χροιά του, με περιεχόμενο ωστόσο βεβαίωσης του ορκιζόμενου στην τιμή και την συνείδησή του. Τέλος, σε ξεχωριστή παράγραφο ορίζεται ότι σε ορκωμοσίες που πραγματοποιούνται σε δημόσιες αρχές και υπηρεσίες δεν συμμετέχουν θρησκευτικοί λειτουργοί.

12. Το άρθρο 9 της πρότασης τερματίζει μια εκκρεμότητα που χρονολογείται από την μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου, το 1982: θεσμοθετεί ως μόνον έγκυρο τρόπο τέλεσης του γάμου τον πολιτικό (ενώπιον του αρμόδιου δημάρχου ή προέδρου κοινότητας), τροποποιώντας προς τούτο τα άρθρα 1367, 1368 και 1369 ΑΚ, και καταργώντας το άρθρο 1371 ΑΚ. Οίκοθεν νοείται ότι όσοι το επιθυμούν, σε οποιοδήποτε θρήσκευμα και αν ανήκουν, θα έχουν το δικαίωμα να τελέσουν και θρησκευτικό γάμο, όπως και σήμερα.

13. Στην καθιέρωση του πολιτικού γάμου ως υποχρεωτικού προσαρμόζονται με το άρθρο 10 οι διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας για τις ληξιαρχικές πράξεις. Περαιτέρω, με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις, καθιερώνεται ως μοναδικός τύπος ονοματοδοσίας η από κοινού δήλωση των γονέων του παιδιού στον ληξίαρχο, χωρίς προφανώς να περιορίζεται με οποιοδήποτε τρόπο το δικαίωμα των τελευταίων να τελούν και βάπτιση, εάν το επιθυμούν, σύμφωνα με τους κανόνες της θρησκείας ή του δόγματός τους.

14. Με το άρθρο 11, καταργούνται μια σειρά ειδικών ρυθμίσεων του ΕισΝΑΚ και του ΚΠΔ για τους κληρικούς και αρχιερείς, οι οποίες, μετά τον προτεινόμενο χωρισμό Εκκλησίας και Πολιτείας, δεν δικαιολογούνται, ως αντικείμενες προς την αρχή της ισότητας. Το ίδιο και η από μακρού ισχύουσα απαλλαγή των θρησκευτικών λειτουργών (και των υποψήφιων θρησκευτικών λειτουργών!) από την στρατιωτική θητεία, η οποία επίσης καταργείται.

15. Το άρθρο 12 απαγορεύει γενικά την αναγραφή του θρησκεύματος σε δημόσια έγγραφα, τίτλους σπουδών ή βεβαιώσεις δημόσιας αρ-

χής, εκτός από τις βεβαιώσεις που εκδίδουν τα ληξιαρχεία, ύστερα από αίτηση των ενδιαφερομένων, για νόμιμη χρήση (όπως π.χ. η υπαγωγή στο καθεστώς του αντιρρησία συνείδησης (ν. 2510/1997), η είσοδος σε ΑΕΙ με ποσοτώσεις κ.λπ.). Με την ρύθμιση αυτή επεκτείνεται εφαρμόζεται η γνωστή νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ(Ολ.) 2279-2285/ 2001) και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στις περιπτώσεις εκείνες που δεν έχουν αχθεί ενώπιον της Αρχής Προστασίας Δεδομένων, ή που οι αποφάσεις που έχει εκδώσει η τελευταία δεν έχουν ακόμη εφαρμοσθεί (όπως π.χ. στην περίπτωση της αναγραφής του θρησκευάτος στα απολυτήρια του Γυμνασίου και του Λυκείου). Διευκρινίζεται ότι οι ως άνω δικαστικές αποφάσεις, με τις οποίες επικυρώθηκε η απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων για την διαγραφή του θρησκευάτος από τις ταυτότητες, είναι αμετάκλητες και, ως ερμηνεύουσες συνταγματικές διατάξεις, δεσμεύουν και τον κοινό νομοθέτη. Κατά τούτο, η προτεινόμενη απαγόρευση δεν έχει το νόημα «επικύρωσης» των αποφάσεων των ετών 2000-2001 για τον νέο τύπο δελτίου ταυτότητας, αλλά επέκτασης του πεδίου εφαρμογής τους σε πεδία στα οποία, για τους ίδιους ακριβώς λόγους, θα έπρεπε να είχαν ληφθεί από καιρού αντίστοιχες αποφάσεις.

16. Εν όψει της καταργήσεως των απαρχαιωμένων διατάξεων της δικτατορίας της 4^{ης} Αυγούστου 1936 για τον προσηλυτισμό (βλ. άρθρο 21), το άρθρο 13 της πρότασης επαναπροσδιορίζει την αντικειμενική υπόσταση της αξιόποινής αυτής πράξης, απειλώντας στους υπαίτιους την ποινή του προστίμου (αν ο προσηλυτισμός επιχειρείται σε βάρος ενηλίκου) ή της φυλάκισης έξη(6) μηνών (αν επιχειρείται σε βάρος ανηλίκων). Για τους συντάκτες της παρούσας πρότασης, το αδίκημα του προσηλυτισμού θα έπρεπε υπό τις σημερινές συνθήκες να είχε απλώς καταργηθεί, μια και θα ήταν ορθότερο η κάθε θρησκεία να μεριμνά με τα δικά της μέσα για την προστασία των πιστών της που γίνονται αντικείμενο αθέμιτων πιέσεων από οπαδούς άλλων θρησκειών. Επί πλέον, για περιπτώσεις καταχρηστικής διάδοσης των θρησκευτικών απόψεων από –συνήθως μικρές- φανατικές ομάδες ζηλωτικών μεθόδων και προσανατολισμών, θα αρκούσαν ενδεχομένως οι σχετικές διατάξεις του ειδικού μέρους ΠΚ, χωρίς να χρειάζεται η ίδρυση ιδιώνυμου ποινικού αδικήματος. Παρά ταύτα, προκρίθηκε η προσωρινή διατήρηση του εγκλήματος του προσηλυτισμού με την νέα διατύπωση, εν όψει της συνταγματικής απαγόρευσής του (άρθρο 13 παρ. 2β' Σ.) και της γνωστής νομολογίας ότι δεν είναι επιτρεπτή η κατάργηση εκτελεστικού νόμου του Συντάγματος, χωρίς ταυτόχρονα να προτείνεται νέα ρύθμιση.

17. Το άρθρο 14 της πρότασης επιβάλλει στους οικείους ΟΤΑ την υποχρέωση να διαμορφώσουν στα κοιμητήρια που τους ανήκουν διακεκριμέ-

νο χώρο πένθους και περισυλλογής, για τον αποχαιρετισμό των νεκρών προτού ενταφιασθούν, σε περίπτωση που αυτοί είχαν εκφράσει την επιθυμία να αποφύγουν την θρησκευτική κηδεία. Διευκολύνεται, κατ' αυτόν τον τρόπο, η λεγόμενη «πολιτική κηδεία», η οποία ναι μεν σήμερα δεν απαγορεύεται, πλην όμως δεν είναι ορθό να πραγματοποιείται εικη και ως έτυχε, εν υπαίθρω ή σε στεγασμένους χώρους που δεν είναι απαραίτητως κατάλληλοι γι' αυτόν τον σκοπό. Όσον αφορά το περιεχόμενο της «πολιτικής κηδείας», ορθότερο είναι ο καθορισμός του να αφεθεί στην ελεύθερη βούληση των αποδημούντων και των οικείων τους

18. Με το άρθρο 15 παρέχεται εξουσιοδότηση για την ρύθμιση με κανονιστικό διάταγμα των όρων και των προϋποθέσεων για την ίδρυση και λειτουργία αποτεφρωτηρίων από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή/ και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, για την καύση των νεκρών (§2). Και τούτο, υπό τον όρο ότι υπήρχε γι' αυτό δήλωση του αποδημήσαντος, ή δήλωση των πλησιέστερων συγγενών του ότι ο νεκρός -όσο ζούσε- δεν είχε εκφράσει ρητά σχετική αντίρρηση. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ συγγενών του ίδιου βαθμού, ορίζεται ότι αποφαίνεται ο εισαγγελέας (§1).

19. Στα οικονομικά της Εκκλησίας αναφέρεται και το άρθρο 16 της πρότασης, που θίγει το ειδικότερο ζήτημα της μισθοδοσίας των κληρικών. Είναι προφανές ότι, υπό καθεστώς απεξάρτησης της Εκκλησίας από την Πολιτεία, δεν νοείται μισθοδοσία των κληρικών οποιασδήποτε θρησκείας ή δόγματος από την Πολιτεία. (Θα μπορούσε ίσως να νοηθεί μισθοδοσία από το Δημόσιο των κληρικών όλων των θρησκειών και δογμάτων, κατά το γερμανικό πρότυπο, πλην όμως κάτι τέτοιο θα προϋπέθετε θεσμοθέτηση των θρησκευτικών ενώσεων ως νομικών προσώπων δημόσιου και όχι ιδιωτικού δικαίου, κάτι που δεν προτείνεται εδώ). Από την άλλη, είναι εξίσου προφανές ότι, χωρίς να έχει την ελεύθερη διαχείριση των οικονομικών της, καμιά εκκλησία δεν είναι σε θέση να αναλάβει την μισθοδοσία των λειτουργών της. Με την προτεινόμενη ρύθμιση, παρατείνεται για μια διετία το ισχύον καθεστώς μισθοδοσίας των κληρικών της επικρατούσας θρησκείας δαπάναις του κράτους, αλλά με μέριμνα της Εκκλησίας της Ελλάδος (καθώς και της Εκκλησίας της Κρήτης και των Μητροπόλεων της Δωδεκανήσου για τους δικούς τους λειτουργούς αντιστοίχως). Και τούτο, για να δοθεί στην Εκκλησία της Ελλάδος η δυνατότητα -χωρίς επ' αόριστον παρατάσεις- να ρυθμίσει τα της περιουσίας της και να οργανώσει την διαχείρισή της. Εξ άλλου, προκειμένου να υπάρξει άνεση χρόνου για την επιστροφή από το κράτος στην εκκλησία των ακινήτων που αυτή του έχει παραχωρήσει από 1.1.1945 για να αναλάβει το ίδιο την μισθοδοσία του κλήρου (βλ. άρθρο 17 της παρούσας πρότασης), παρέχεται η δυνατότητα εφ' άπαξ παράτασης της προθεσμίας αυτής για δύο ακόμη το πολύ χρόνια, με ΠΥΣ.

20. Το άρθρο 17 επιβάλλει στο ελληνικό Δημόσιο την υποχρέωση να επιστρέψει στην Εκκλησία της Ελλάδος όσα ακίνητα αυτή του είχε παραχωρήσει από την 1.1.1945 και εφεξής, προκειμένου να αναλάβει την μισθοδοσία των λειτουργών όλων των βαθμών της Εκκλησίας της Ελλάδος, της Εκκλησίας της Κρήτης και των Μητροπόλεων της Δωδεκανήσου. Προς τούτο, τίθεται προθεσμία δέκα (10) ετών (η οποία μπορεί να παραταθεί εφ' άπαξ με ΠΥΣ για πέντε (5) ακόμη χρόνια) και ορίζεται ότι για τον επακριβή προσδιορισμό των ως άνω ακινήτων, η Εκκλησία της Ελλάδος οφείλει να καταθέσει στις κατά τόπους Κτηματικές Υπηρεσίες του Δημοσίου τίτλους και άλλα αποδεικτικά στοιχεία.

21. Το άρθρο 18 ρυθμίζει το συναφές ζήτημα της ασφάλισης των κληρικών της Εκκλησίας της Ελλάδος στο Ι.Κ.Α., μετά την απώλεια της δημοσιούπαλληλικής τους ιδιότητας. Λαμβάνεται μέριμνα για την διασφάλιση των κεκτημένων ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων, μέσω της αναγνώρισης του συντάξιμου χρόνου (διαδοχική ασφάλιση). Για την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων, παρέχεται σχετική εξουσιοδότηση.

22. Με το άρθρο 19, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μετονομάζεται σε Υπουργείο Παιδείας, ενώ καταργούνται η Γενική Γραμματεία και η Γενική Διεύθυνση Θρησκευμάτων. Το προσωπικό των τελευταίων, όπως προβλέπεται, τοποθετείται σε ειδικώς συνιστώμενες προσωπικές οργανικές θέσεις του Υπουργείου Παιδείας, του ίδιου βαθμού.

23. Με το άρθρο 20 της πρότασης καταργούνται οι οργανικές θέσεις ιερέων –και οι αντίστοιχες υπηρεσιακές μονάδες- στις ένοπλες δυνάμεις, τα σώματα ασφαλείας και τα σωφρονιστήρια, και λαμβάνεται ειδική μέριμνα για την απορρόφηση σε άλλες υπηρεσίες των υπηρετούντων σήμερα σε αυτές. Ταυτόχρονα, προβλέπεται ότι, για τους υπηρετούντες στο στράτευμα και την Ελληνική Αστυνομία, καθώς και για τους κρατούμενους στις φυλακές της χώρας, οι οικείοι διοικητές οφείλουν να διασφαλίζουν δυνατότητα ατομικού εκκλησιασμού, κατόπιν αιτήματος των ενδιαφερομένων και, σε περίπτωση αντικειμενικής αδυναμίας μετακίνησης των τελευταίων, να μεριμνούν για την προσέλευση στις μονάδες και τα κρατητήρια θρησκευτικών λειτουργών όλων των θρησκειών και δογμάτων, προκειμένου να παράσχουν υπηρεσίες σε ατομικό επίπεδο, υπό συνθήκες πλήρους διακριτικότητας. Για την εφαρμογή αυτών των ρυθμίσεων, παρέχονται σχετικές εξουσιοδοτήσεις.

24. Το άρθρο 21 απαριθμεί τις καταργούμενες ή τροποποιούμενες διατάξεις, των α.ν. 1363/1938, 1369/1938, του β.δ. 20.5/2.6.1939, καθώς και των άρθρων 196, 198, 199 και 175§2 ΠΚ. Με το ίδιο άρθρο καταργούνται ν. 590/1977 «περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος», όπως ισχύει σήμερα, ο ν. 5383/1932 «περί των Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων και της προ αυτών διαδικασίας», όπως ισχύει σήμερα, ο ν. 4149/1961 «περί καταστατικού Νόμου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας και άλλων τινών διατάξεων», όπως ισχύει σήμερα, ο ν. 476/76 «περί Εκκλησιαστικής Εκπαιδεύσεως», όπως ισχύει σήμερα, και το ν.δ. 90/1973 «περί του Θρησκευτικού Σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων», όπως ισχύει σήμερα, το άρθρο 4 του ν. 147/1914 «περί της εν ταις προσαρτωμένοις χώραις εφαρμοστέας νομοθεσίας και της δικαστικής αυτών οργανώσεως», ο ν. 1920/1991 «περί κυρώσεως της από 24^{ης} Δεκεμβρίου 1990 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου "περί Μουσουλμάνων Θρησκευτικών Λειτουργιών"», καθώς και ο ν. 2456/1920 «περί ισραηλιτικών κοινοτήτων» και ο α.ν. 367/1945 «περί ανασυγκροτήσεως ισραηλιτικών κοινοτήτων» όπως ισχύουν σήμερα.

25. Τέλος, το άρθρο 22 ορίζει ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις αρχίζουν να ισχύουν με την δημοσίευση του σχετικού νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 19 Ιανουαρίου 2006

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 10

Απόφαση-Γνωμάτευση της ΕΕΔΑ για την εναρμόνιση
οικογενειακού και επαγγελματικού βίου ενόψει και της
ενσωμάτωσης στην Ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας
2002/73/ΕΚ

**ΑΠΟΦΑΣΗ-ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ
ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ,
ΕΝΟΨΕΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2002/73/ΕΚ¹**

I. Εισαγωγικά

Στις 27 Ιουνίου 2005 συνήλθε το Β΄ Τμήμα της ΕΕΔΑ και συζήτησε, έπειτα από πρόταση της Προεδρεύουσάς του, Καθηγήτριας κας Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, το θέμα της «Συμφιλίωσης οικογενειακού και επαγγελματικού βίου ενόψει και της ενσωμάτωσης στην Ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ» απέστειλε δε τις προτάσεις του σε όλα τα απόντα, από τη συνεδρίαση, μέλη ώστε να προβούν σε τυχόν παρατηρήσεις. Κατά την επόμενη συνεδρίαση του Β΄ Τμήματος, στις 2.11.05, τα παρόντα μέλη και η Προεδρεύουσα ενέκριναν ομόφωνα την παρακάτω εισήγηση και αποφάσισαν να την παραπέμψουν προς συζήτηση και έγκριση στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ. Η παρούσα εισήγηση, στην οποία ενσωματώθηκαν και παρατηρήσεις των μελών της ΕΕΔΑ, έγινε ομόφωνα δεκτή από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στις 9 Μαρτίου 2006.

II. Θεσμικό Πλαίσιο

Οι εισηγήτριες έλαβαν υπόψη τους και ενημέρωσαν την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ για το ισχύον βασικό θεσμικό πλαίσιο, σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο και ειδικότερα:

(α) τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης 156/81 και της Διεθνούς Σύστασης 165/81 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, όπως αυτές κυρώθηκαν με το Ν. 1576/1985 (ΦΕΚ Α΄ 218), σχετικά με την ισότητα μετα-χείρισης και ίσων ευκαιριών για τους εργαζομένους με οικογενειακές υποχρεώσεις, καθώς και τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 103/1952 για την προστασία της μειονότητας, όπως αυτή κυρώθηκε με το Ν.1302/82 (ΦΕΚ Α΄ 133).

¹ Εισήγηση της Καθηγήτριας Ηρώς Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Προεδρεύουσας Β΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ, Προέδρου του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και Χ. Μουκίου, Επιστημονικής Συνεργάτιδας της ΕΕΔΑ, (Δικηγόρου, ΔρΝ, DEA). Η εισήγηση συμπληρώθηκε βάσει παρατηρήσεων της Σοφίας Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, εκπροσώπου του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας.

(β) τα αναθεωρημένα άρθρα 8 και 16 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης

(γ) τη γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου περί «συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» την οποία έχει διαμορφώσει η νομολογία του ΔΕΚ, εμπνεόμενη από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, ως «φυσικό συμπλήρωμα» της αρχής της ισότητας των φύλων και μέσο για την ουσιαστική εφαρμογή της (ΔΕΚ 17.6.1998, Hill, C-243/95, Συλλογή I-4449 σκ.42 και 2.10.97, Gerster C-1/95, Συλλογή I-5253, σκ. 58).

(δ) τις Οδηγίες: (δα) 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 9.2.1976 περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας (ΕΕ L 39, της 14.2.1976, σ. 40-42), (δβ) 96/34/ΕΚ του Συμβουλίου της 3.6.1996 (ΕΕ L 145, της 19.6.1996, σ. 4-9) αναφορικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για τη γονική άδεια η οποία αποτελεί την πρώτη οδηγία που υιοθετήθηκε, μετά από δύο διαβουλεύσεις των κοινωνικών εταίρων, δηλαδή από την UNICE, CEEP και τη CES με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με το νέο εναλλακτικό, προαιρετικό τρόπο δημιουργίας κοινοτικού εργατικού δικαίου ο οποίος θεσμοθετήθηκε με το άρθρο 4§2 της Συμφωνίας για την Κοινωνική Πολιτική, η οποία είχε προσαρτηθεί στο Πρωτόκολλο για την Κοινωνική Πολιτική, που προσαρτήθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Πρωτόκολλο αριθ. 14). Η Συνθήκη του Άμστερνταμ ενσωμάτωσε τη ρύθμιση αυτή στο άρθρο 139 ΣυνθΕΚ. Η Οδηγία 96/34/ΕΚ τροποποιήθηκε με την Οδηγία 97/75/ΕΚ (ΕΕ L 10/16.1.1998) ώστε να επεκταθεί η εφαρμογή της και στο Ηνωμένο Βασίλειο, (δγ) 92/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 19.10.1992 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία των εγκύων, λεχώνων και γαλουχουσών εργαζομένων (ΕΕ L 348, 28.11.1992, σ. 1-8), (δδ) 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29.06.2000 (ΕΕ L 180, 19.07.2000) περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων και στην καταπολέμηση των διακρίσεων ασχέτως φυλετικής ή εθνικής τους καταγωγής και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27.11.2000 (ΕΕ L 303, 02.12.2000) για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, η ενσωμάτωση των οποίων στο εθνικό δίκαιο έγινε με τον Ν. 3304/2005 [ΦΕΚ Α' 16, Ίση μεταχείριση (φυλή, εθνότητα, θρησκεία, ηλικία, γενετήσιος προσανατολισμός)] (δε) 2002/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 269, 05.10.2005, σ. 0015-0020), για την τροποποίηση της Οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας, (δστ) το Ψήφισμα του Συμβουλίου για την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στην επαγγελματική

και οικογενειακή ζωή (ΕΕ C 218, 31/07/2000, σ. 5), το οποίο παρέχει στοιχεία ερμηνείας των οδηγιών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η Οδηγίες 92/85, 96/34, 2000/43, 2000/78 και 2002/73 περιέχουν ελάχιστες απαιτήσεις και αποκλείουν τη υποβάθμιση του γενικού επιπέδου προστασίας των εργαζομένων στον τομέα που καλύπτουν.

(ε) την ελληνική νομοθεσία και συγκεκριμένα τις διατάξεις των Ν. 1483/1984 (ΦΕΚ Α' 153, Προστασία και διευκόλυνση των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις. Τροποποιήσεις και βελτιώσεις εργατικής νομοθεσίας), Ν.2112/1920 Περί της υποχρεωτικής καταγγελίας συμβάσεων εργασίας ιδιωτικών υπαλλήλων), Ν.1302/82 (ΦΕΚ Α' 133, για την κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 103/1952 «Για την προστασία της μητρότητας»), Ν. 1576/85 (ΦΕΚ Α' 218, για την κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης 156/81 και της Διεθνούς Σύστασης 165/81 για την ισότητα μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών εργαζομένων των δύο φύλων), Ν.2639/98 (ΦΕΚ Α' 205, Ρύθμιση εργασιακών σχέσεων, σύσταση Σώματος Επιθεώρησης και άλλες διατάξεις), Ν. 2224/94 (ΦΕΚ Α' 112, Ρύθμιση θεμάτων εργασίας, συνδικαλιστικών δικαιωμάτων, υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων και οργάνωσης του Υπουργείου Εργασίας και των εποπτευόμενων από αυτό νομικών προσώπων και άλλες διατάξεις), Ν. 2874/00 (Α' 286, Προώθηση της απασχόλησης και άλλες διατάξεις), ΠΔ 162/88 (ΦΕΚ Α' 75, Τροποποίηση της παρ. 2 αρ. 4 του από 20/23.12.1959 ΒΔ περί οικογενειακών επιδομάτων μισθωτών (ΦΕΚ Α' 279), ΠΔ 176/97 (ΦΕΚ Α' 150, Μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας κατά την εργασία των εγκύων, λεχώνων και γαλουχουσών εργαζομένων σε συμμόρφωση με την Οδηγία 92/85/ΕΟΚ) όπως αυτό τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 41/2003 (ΦΕΚ Α' 44), ΠΔ 193/88 (ΦΕΚ Α' 153, Επέκταση διατάξεων ν. 1483/1984 στο δημόσιο, τα νπδδ και τους ΟΤΑ) καθώς και τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Δημοσίων Υπαλλήλων (ΚΔΥ) και του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών (ΚΟΔ) καθώς και των Εθνικών Γενικών Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας (ΕΓΣΣΕ).

III. Προτάσεις

Η ΕΕΔΑ αφού έλαβε υπόψη τα παραπάνω και, ιδίως:

- ότι η γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου περί συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής έχει τυπική ισχύ ανώτερη από εκείνη του παράγωγου κοινοτικού δικαίου, της αναγνωρίζεται δηλαδή ισχύς όμοια με εκείνη των διατάξεων της Συνθήκης,
- ότι αφορά και τους δύο γονείς, δεδομένου ότι δεν νοείται στήριξη της οικογένειας χωρίς στήριξη και των δύο γονέων,

- ότι η συμφιλίωση αυτή («εναρμόνιση») είναι έννοια ευρύτερη από εκείνη της προστασίας της μητρότητας και της πατρότητας ή του γονεϊκού λειτουργήματος,

- ότι η γονική άδεια είναι μεν ένα σημαντικό μέτρο, αλλά όχι το μόνο που απαιτείται για τη διευκόλυνση της εναρμόνισης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής ανδρών και γυναικών,

- ότι ούτε η διευκόλυνση της εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, ούτε η προστασία της μητρότητας συνιστούν εξαιρέσεις από την αρχή της ισότητας των φύλων, αλλά, τουναντίον, απαραίτητα μέσα για την αποτελεσματική εφαρμογή της

- ότι η εναρμόνιση αυτή της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής αποτελεί φυσικό συμπλήρωμα της αρχής της ισότητας των φύλων και μέσο για την αποτελεσματική εφαρμογή της,

κατέληξε στις παρακάτω προτάσεις:

1. Την ανάγκη αποδοχής ενός συγκεκριμένου, ευρύτερου, ορισμού της έννοιας «οικογένεια». Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, ως «οικογένεια» θα πρέπει να νοείται όχι μόνον η οικογένεια που αποτελείται από τους συζύγους και συγγενείς που συνδέονται μεταξύ τους με συγγένεια 1^{ου} βαθμού είτε ως ανιόντες είτε ως κατιόντες, αλλά και οι μονογονεϊκές οικογένειες (που περιλαμβάνουν την περίπτωση της άγαμης μητέρας, της διαζευγμένης ή χήρας μητέρας, του διαζευγμένου ή χήρου πατέρα ή και του πατέρα που έχει αναγνωρίσει την πατρότητα του τέκνου) υπό την προϋπόθεση ότι στον γονέα αυτόν έχει ανατεθεί η επιμέλεια του τέκνου. Η ευρύτητα της έννοιας της «οικογένειας» και των «οικογενειακών υποχρεώσεων» των οποίων η εναρμόνιση με τις επαγγελματικές υποχρεώσεις πρέπει να διευκολύνεται, προκύπτει από την Οδηγία 96/34, και ιδίως από την απαίτηση, εκτός από γονική άδεια, να προβλέπεται και δυνατότητα απουσίας για λόγους ανώτερης βίας συνδεδεμένους με οικογενειακές υποχρεώσεις, από το προαναφερόμενο Ψήφισμα του Συμβουλίου, του 2000, και από τη δ.σ.ε. 156.

2. Την υιοθέτηση συγκεκριμένων προτάσεων-ρυθμίσεων αναφορικά με το ζήτημα της γονικής άδειας:

2.1. Για λόγους ασφάλειας δικαίου, και κατ' επιταγή του Κοινοτικού Δικαίου (πάγια νομολογία του ΔΕΚ), το δικαίωμα και των δύο γονέων, είτε αυτοί απασχολούνται στον ιδιωτικό είτε στον δημόσιο τομέα, και ανεξάρτητα από το αν η σχέση εργασίας τους διέπεται από το ιδιωτικό ή το δημόσιο δίκαιο, πρέπει να προβλεφθεί ρητά στη νομοθεσία ως αυτοτελές προσωπικό δικαίωμα, χωρίς καμία διάκριση. Έτσι, είναι αναγκαία η ρητή πρόβλεψη δικαιώματος γονικής άδειας για τους δικαστές, άνδρες και γυναίκες, με ίσους όρους. Σοβαρό πρόβλημα υπάρχει και για τους δημόσιους υπαλλήλους, δεδομένου ότι το άρθρο 53§2 ΚΔΥ παρέχει

τόσο το μειωμένο ωράριο, όσο και την 9μηνη άδεια με αποδοχές μόνο στη μητέρα και όχι και στον πατέρα.

Αναφορικά με το ζήτημα αυτό, το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει, ήδη, αποφανθεί με απόφαση της Ολομέλειας (ΟλΣτΕ 3216/2003, σε συνέχεια της απόφασης ΣτΕ 3697/2002 παραπεμπτικής στην Ολομέλεια)² ότι οι σχετικές διατάξεις του άρθρ. 44 παρ. 20 επ. του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών πρέπει να ερμηνεύονται ενόψει του άρθρ. 21 παρ. 1 του Συντάγματος, που θέτει την μητρότητα και την παιδική ηλικία υπό την προστασία του Κράτους και αποσκοπεί στην αντιμετώπιση του οξυμένου δημογραφικού προβλήματος της Χώρας, υπό το φως της αρχής της συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής που θέτει η Οδηγία 96/34.

Κατά συνέπεια, θεωρείται ότι οι διατάξεις αυτές παραπέμπουν στις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για τους δημοσίους υπαλλήλους, οι οποίες προβλέπουν όχι μόνο τις άδειες μητρότητας (κύησης και λοχείας) αλλά και κάθε άλλη άδεια που αποβλέπει στην προστασία της μητρότητας και της παιδικής ηλικίας και η χορήγησή της συνάπτεται με τις συνθήκες άσκησης του δικαστικού λειτουργήματος εκ μέρους των μητέρων δικαστικών λειτουργών (βλ. επίσης ΣτΕ 1706/2004, 420/2005).

Σημειώνεται ότι παρά τις δύο διαδοχικές τροποποιήσεις του άρθρου 44 του ΚΟΔ με το άρθρο 58 §2 του Ν.3160/2003 και με το άρθρο 1 του Ν.3258/2004, η προστασία του άρθρου 44 του ΚΟΔ αφενός δεν ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές του κοινοτικού δικαίου και αφετέρου συρρικνώνεται σε σχέση με τα κριθέντα από την ΟλΣτΕ 3216/2003.

Ενόψει όσων επισημάνθηκαν, η ΕΕΔΑ προτείνει: α) Σε ό,τι αφορά τους δικαστικούς λειτουργούς, η παρ. 21 του άρθρου 44 ΚΟΔ, που προστέθηκε με το άρθρο 1 Ν. 3258/2004, να τροποποιηθεί, ώστε η 9μηνη άδεια με αποδοχές που προβλέπεται από την παράγραφο αυτή να χορηγείται και στους πατέρες δικαστικούς λειτουργούς, με τις ίδιες προϋποθέσεις που την προβλέπει η διάταξη αυτή για τις μητέρες, ώστε ν' αποκατασταθεί η συνταγματική τάξη και ν' αποφευχθεί παραπομπή της Ελλάδας στο ΔΕΚ εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κάθε άλλη λύση θα ήταν αντίθετη προς το Σύνταγμα, και ιδίως προς τις διατάξεις των άρθρων 4§2, 21§§1 και 5 Συντ., καθώς και προς το Κοινοτικό Δίκαιο, και ιδίως

² Βλ. σχετικά Π. Πετρόγλου, Γονική άδεια των δικαστικών λειτουργών. Σκέψεις με αφορμή τη ΣτΕ 3697/2002, ΕΔΚΑ 2002, 893, την ίδια, Παρατηρήσεις στην ΟλΣτΕ 3216/2003, ΕΔΚΑ 2003, 902 και Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, Η εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής ανδρών και γυναικών: κοινοτικό και εθνικό κεκτημένο (με αφορμή την ΟλΣτΕ 3216/2003) Διδικ 2004, 572-592. Ας σημειωθεί ότι οι πρόσφατες αποφάσεις ΣτΕ 1 και 2/2006 έκαναν δεκτή αίτηση ακυρώσεως και άνδρα δικαστή, ΕΔΚΑ 2006,52 με σημ. σύνταξης.

προς τις Οδηγίες 76/207, όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2002/73, και 96/34, που κατοχυρώνουν προσωπικό και αυτοτελές δικαίωμα κάθε γονέα, πατέρα και μητέρα, σε γονική άδεια και απαγορεύουν κάθε οπισθοδρόμηση. β) Σε ό,τι αφορά τους δημόσιους υπαλλήλους, το άρθρο 53§2 ΚΔΥ να τροποποιηθεί, ώστε τόσο το μειωμένο ωράριο, όσο και η 9μηνη άδεια με αποδοχές που προβλέπει η διάταξη αυτή να χορηγείται και στους πατέρες δημόσιους υπαλλήλους με τις ίδιες προϋποθέσεις. Εννοείται ότι σε καμία από τις προαναφερόμενες περιπτώσεις δεν θα δικαιούνται να κάνουν χρήση της γονικής άδειας ταυτοχρόνως και οι δύο γονείς. γ) Και για άλλες κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι εργαζόμενοι και οι εργαζόμενες στη ναυτιλία, που εξαιρούνται από την εφαρμογή του Ν. 1483/1984, πρέπει να προβλεφθεί γονική άδεια που να καλύπτει ανεξαρτήτως άνδρες και γυναίκες.

2.2. Τη χορήγηση αμειβόμενης γονικής άδειας γενικά σε όλους τους εργαζομένους όχι μόνο στο δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα και, ιδίως π.χ. στις περιπτώσεις μονογονεϊκών οικογενειών³, προκειμένου να διασφαλιστεί αφενός ότι το δικαίωμα δεν θα καταστεί ανενεργό και αφετέρου ότι θα εφαρμόζεται η ίση μεταχείριση μεταξύ των εργαζομένων στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα. Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΚ, όπως υπενθυμίζεται και στο Προοίμιο ης Οδηγίας 2002/73, κάθε δυσμενής μεταχείριση που συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα αποτελεί διάκριση λόγω φύλου απαγορευόμενη από το Κοινοτικό Δίκαιο. Αυτό προκύπτει και από το Σύνταγμα (άρθρα 4§2 και 21§1). Συνεπώς, στον Νόμο που θα προσαρμόσει την ελληνική νομοθεσία προς την Οδηγία 2002/73 και ο οποίος θα τροποποιήσει τον Ν. 1414/1983 που μετέφερε την Οδηγία 76/207, την οποία τροποποίησε η Οδηγία 2002/73, καθώς και την Οδηγία 75/117 (ισότητα αμοιβών ανδρών και γυναικών), πρέπει να γραφεί ότι «κάθε δυσμενής μεταχείριση που συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με την εγκυμοσύνη ή τη μητρότητα απαγορεύεται». Πρέπει επίσης να γραφεί στον ίδιο Νόμο ότι «κάθε δυσμενής μεταχείριση γονέα που έχει άμεση ή έμμεση σχέση με την άσκηση των γονεϊκών του καθηκόντων ή τη λήψη άδειας ή μειωμένου ωραρίου για τη φροντίδα των παιδιών απαγορεύεται». Κι αυτό προκύπτει από τη νομολογία του ΔΕΚ και απαιτείται από το Σύνταγμα.

2.3. Η γονική άδεια που αφορά τον πατέρα (όρος με διαφορετικό περιεχόμενο του όρου άδεια πατρότητας) να αποτελέσει ατομικό και μη

³ Βλ. σχετικά Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Ηρώ, «Common rules or Member States Law for Social Security in the Event of Temporary Career Breaks Due to Parental or Family Obligations», *Revue Hellenique de Droit International*, 1997, 573-578 όπου και καλές πρακτικές άλλων κρατών μελών της Ε.Ε.

μεταβιβάσιμο δικαίωμα, στο πλαίσιο όσων προβλέπονται από την Οδηγία 2002/73/ΕΚ για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών (Βλ. Σχετικά στ.13 του Προοιμίου της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ) προκειμένου να αυξηθεί ο αριθμός των ανδρών που θα κάνουν χρήση του συγκεκριμένου δικαιώματος. Η έννοια του αυτοτελούς προσωπικού δικαιώματος είναι ότι κάθε γονέας δικαιούται δική του γονική άδεια και συνεπώς δεν μπορεί να γίνει λόγος για συνολικό χρόνο και κατανομή του μεταξύ των γονέων.

2.4. Εξάλλου, ο όρος «άδεια πατρότητας», που περιλαμβάνεται στην Οδηγία 2002/73, η οποία και απαγορεύει κάθε σχετική διάκριση, επεξηγείται στο προαναφερόμενο Ψήφισμα του Συμβουλίου για την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στην επαγγελματική και οικογενειακή ζωή, ως εξής: «ατομικό και μη μεταβιβάσιμο δικαίωμα άδειας πατρότητας μετά τη γέννηση ή την υιοθεσία παιδιού, χωρίς να θίγονται τα εργασιακά τους δικαιώματα, η οποία θα λαμβάνεται ταυτοχρόνως με την άδεια μητρότητας, ανεξάρτητα από τη διάρκεια της άδειας μητρότητας και πατρότητας». Η άδεια αυτή είναι άσχετη με τη γονική άδεια και έχει καθιερωθεί από αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, ως άδεια με αποδοχές, με πολλή επιτυχία. Στην Ελλάδα παρέχεται μόνο στον ιδιωτικό τομέα, με αποδοχές, και είναι διήμερη. Πρέπει να αυξηθεί η άδεια πατρότητας με αποδοχές που χορηγείται στον ιδιωτικό τομέα και να επεκταθεί, σε όλους τους εργαζομένους, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, στον δημόσιο τομέα.

3. Σχετικά με το ευαίσθητο θέμα της διευθέτησης του χρόνου εργασίας από την ΕΕΔΑ προτείνεται η κατοχύρωση του σχετικού δικαιώματος των εργαζομένων με νόμο ή μέσω συλλογικών διαπραγματεύσεων ή άλλων δομών διαβούλευσης – και να μην περιορίζεται, πλέον, στο δικαίωμα μονομερούς διευθέτησης από τον εργοδότη – ώστε να επιτυγχάνεται συμφιλίωση οικογενειακού και επαγγελματικού βίου καθώς και να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη των εργαζομένων στη διευθέτηση του χρόνου εργασίας καθώς και στη διευθέτηση του ελεύθερου χρόνου.

4. Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι οι όποιες ρυθμίσεις στα ευαίσθητα θέματα της οργάνωσης της εργασίας και ειδικότερα στην προώθηση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης (μερική απασχόληση, τηλε-εργασία κ.λ.π.) πρέπει να προωθούνται πάντοτε σε προαιρετική βάση και με σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων, με στόχο τη συμφιλίωση του οικογενειακού και επαγγελματικού βίου.

5. Αναφορικά με την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών στην απασχόληση, η ΕΕΔΑ εμμένει στην ανάγκη να διασφαλίζεται το δικαίωμα επιστροφής τους στην «ίδια» ή «ισοδύναμη» θέση, με εξίσου ευνοϊκές συνθήκες εργασίας καθώς και οι ίδιες να επωφελούνται από οποιαδήποτε

βελτίωση των συνθηκών εργασίας στην οποία θα είχαν δικαίωμα κατά την απουσία τους (έτσι και το στ. 12 του Προοιμίου και άρθρο 2 παρ. 7 της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ). Η σχετική διάταξη της Οδηγίας 2002/73 πρέπει να επαναληφθεί στον Νόμο που θα μεταφέρει την Οδηγία και να έχει εφαρμογή σε όλες τις εργαζόμενες στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας. Το ίδιο πρέπει να προβλεφθεί και για τους άνδρες που δικαιούνται πατρική άδεια, καθώς και για τους θετούς γονείς, κατά συμμόρφωση επίσης προς σχετική διάταξη της Οδηγίας.

6. Επιπλέον προτείνεται η λήψη μέριμνας ώστε να ενισχυθούν οι υποστηρικτικές δομές προκειμένου να καλύπτουν τις ανάγκες των εργαζομένων, με σκοπό την προώθηση της συμφιλίωσης της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, λαμβανομένων υπόψη και των καλών πρακτικών που εφαρμόζονται σε άλλα κράτη μέλη.

7. Η ΕΕΔΑ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόβλεψη στον Ν.3386/2005, διατάξεων σχετικά με την υπό προϋποθέσεις οικογενειακή συνένωση (αντίστοιχες με τις διατάξεις των α. 28, 29 του Ν. 2910/2002).

8. Τέλος, η ΕΕΔΑ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη διευθέτηση του ζητήματος της χορήγησης του οικογενειακού επιδόματος με ρητή νομοθετική διάταξη σύμφωνη και με τη Νομολογία του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (ΑΕΔ 23/2001) και του Συμβουλίου της Επικρατείας (Ολ. 2944/2000).

Η ΕΕΔΑ επισημαίνει ότι κατά την επικείμενη διαδικασία της ενσωμάτωσης στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (η προθεσμία για τη μεταφορά της οποίας έληξε την 5.10.05), ο Έλληνας νομοθέτης πρέπει να διευκολύνει με κάθε τρόπο τη συμφιλίωση του οικογενειακού και του επαγγελματικού βίου των πολιτών, γεγονός που θα συμβάλει σημαντικά στην ποιότητα ζωής των οικογενειών και θα είναι θετικό για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος της χώρας, κατ' επιταγή και του άρθρου 21 παρ. 5 Σ. Η ΕΕΔΑ επιφυλάσσεται να κάνει παρατηρήσεις στις διατάξεις του νομοσχεδίου όταν αυτό της γνωστοποιηθεί.

Η ΕΕΔΑ θεωρεί, τέλος, ότι πρέπει να ληφθούν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί στην πράξη κάθε υφιστάμενη έμμεση διάκριση και να εξασφαλιστεί η ισότητα μεταχείρισης και οι ίσες ευκαιρίες για τους εργαζόμενους με οικογενειακές υποχρεώσεις.

Αθήνα, 9.03.2006

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Από την πλούσια βιβλιογραφία, βλ. ιδίως:

Συλλογικά έργα:

AFEM, *Concilier famille et travail pour les hommes et les femmes: droit et pratiques*, A.N.Sakkoulas/Bruylant, 2005, που περιέχει, κατά σειρά: S. Koukoulis-Spiliotopoulos, *Avant-propos: Concilier famille et travail: un droit fondamental des femmes et des hommes, corollaire de leur égalité et moyen de promouvoir sa réalisation effective*, A. Masselot, *Famille et travail en Europe: le contexte juridique*, L. Moussourou, *Concilier famille et travail en Europe méridionale: le contexte sociologique*, M.-T. Lanquetin et M.-T. Letablier, *Concilier famille et travail en France: droit et pratiques*, L. Moussourou et P. Petroglou, *Concilier famille et travail en Grèce: droit et pratiques*, A. del Re et G. de Simone, *Concilier famille et travail en Italie: droit et pratiques* M. do Rosário et H. Perista, *Concilier famille et travail au Portugal: droit et pratiques*.

Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, *Η εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής ανδρών και γυναικών: νομοθεσία και πράξη*, Δημόσια συζήτηση, 16.5.2005, Περιοδικό «Ο Αγώνας της Γυναίκας», τεύχ. 78, Ιαν./Ιούνιος 2005. Εισηγήσεις, κατά σειρά: Ε. Τσουμάνη, *Γενική Γραμματέας Ισότητας, Χαιρετισμός*, Ξ. Πετρινωτη, *Η δύσκολη εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής*, Σ. ΚΟΥΚΟΥΛΗ-ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, *Η εναρμόνιση οικογένειας και εργασίας: μέσο για την επίτευξη ουσιαστικής ισότητας και κοινωνικός και οικονομικός στόχος*, Π. ΠΕΤΡΟΓΛΟΥ, *Εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής ανδρών και γυναικών: η ελληνική νομοθεσία και η εφαρμογή της*, Π. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ-ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗ, *Η κάλυψη των οικογενειακών βαρών με προσφυγή στην εθνική αλληλεγγύη – πρόταση για τη δημιουργία ενιαίου ταμείου*. Παρεμβάσεις: Έφη Μπεκου, Σ. Πανάρετου.

Βιβλία και άρθρα, κατ' αλφαβητική σειρά:

S. ΚΟΥΚΟΥΛΙΣ-ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, *From Formal to Substantive Gender Equality: The Proposed Amendment of Directive 76/207; Comments and Suggestions*. Marangopoulos Foundation for Human Rights. A.N. Sakkoulas/Bruylant, 2001 (σ. 43-46, 71-73, 80-81), Η ΊΔΙΑ, *L' article 33 de la Charte des droits fondamentaux de l' UE (vie familiale et vie professionnelle) correspond-il à l' acquis communautaire?*, in *AFFJ/EWLA, L' Égalité entre Femmes et Hommes et la Vie Professionnelle*, Dalloz, 2003, 143-150, Η ΊΔΙΑ, *The Amended Equal Treatment Directive (2002/73): an expression of constitutional principles/fundamental rights*, 12 *Maastricht Journal of European and Comparative Law* 4 (2005), 327-367 (342-349, 357-359, Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, *Η εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής των ανδρών και*

γυναικών: κοινοτικό και εθνικό κεκτημένο (με αφορμή την ΟλΣτΕ 3216/2003), ΔιΔικ 2004, 572-592, η ίδια, Ερμηνεία άρθρου 4§2 του Συντάγματος, στο Παραρά-Corpus, 2^η έκδ., παράγρ. 130-132, 192-235 (υπό έκδοση), η ίδια, Ζητήματα εναρμόνισης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής ανδρών και γυναικών, Εισήγηση στο 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της ΕΔΕΚΑ, 2-3.12.2005, με θέμα τον Χρόνο Εργασίας, Α.Ν. Σάκκουλας (υπό έκδοση).

Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, «Common rules or Member States Law for Social Security in the Event of Temporary Career Breaks Due to Parental or Family Obligations», *Revue Hellénique de Droit International*, 1997, 573-578.

Π. Παπαρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Η κάλυψη των οικογενειακών βαρών με προσφυγή στην εθνική αλληλεγγύη – πρόταση για τη δημιουργία ενιαίου ταμείου, ΕΔΕΚΑ, 2005.

Π. Πετρόγλου, Γονική άδεια των δικαστικών λειτουργών. Σκέψεις με αφορμή την Σ.Ε. 3697/2002, ΕΔΚΑ, 2002, 893, η ίδια, Παρατηρήσεις στην ΟλΣτΕ 3216/2003, ΕΔΚΑ, 2003, 902, η ίδια, Παρατηρήσεις στη ΔΕΚ 14.4.2005, υπόθεση C-519/03, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, ΕΔΚΑ 2006, σελ. 40.

Σημ. σύνταξης ΕΔΚΑ στη ΣτΕ 2/2006, ΕΔΚΑ, 2006, 52.

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 11

Γνωμάτευση-Απόφαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ για
το ζήτημα της ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής
περίθαλψης των ανιθαγενών, μελών της μειονότητας
της Θράκης και άλλων ειδικών κατηγοριών αλλοδαπών

ΑΠΟΦΑΣΗ-ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΙΑΤΡΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΑΝΙΘΑΓΕΝΩΝ, ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ¹

I. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στις 2 Νοεμβρίου 2005 συνήλθε το Β' Τμήμα της ΕΕΔΑ και υιοθέτησε την εισήγηση της Προεδρεύουσάς του, Καθηγήτριας κας Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου και του ειδικού εισηγητού κ. Β. Γεωργακόπουλου, με θέμα «Ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη των ανιθαγενών, μέλη της μειονότητας της Θράκης και άλλων ειδικών κατηγοριών αλλοδαπών», αποφάσισε δε να την παραπέμψει προς συζήτηση και έγκριση στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ. Η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ έκανε ομόφωνα δεκτή την εισήγηση αυτή και υιοθέτησε τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει στη συνεδρίαση της 9^{ης} Φεβρουαρίου 2006.

Η συγκεκριμένη εισήγηση έλαβε κατ' αρχήν υπόψη της σχετική επιστολή του αναπληρωματικού μέλους της ΕΕΔΑ, κ. Ν. Θεοδωρίδη, απευθυνόμενη προς την Πρόεδρο της ΕΕΔΑ, σχετική με την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των ανιθαγενών, μελών της μειονότητας της Θράκης,² θεώρησε, όμως, ότι η όποια ρύθμιση του θέματος προταθεί, αυτή πρέπει να επεκταθεί και σε άλλες ειδικές κατηγορίες αλλοδαπών, οι οποίοι επίσης θα πρέπει να έχουν υγειονομική περίθαλψη.

II. Η περίπτωση των ανιθαγενών μελών της μειονότητας της Θράκης

α. Το ζήτημα της ιθαγένειας

Όπως αναφέρεται στην επιστολή του κ. Ν. Θεοδωρίδη, σήμερα στη Θράκη υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων, στην πλειονότητά τους μεσήλικες και υπερήλικες, οι οποίοι απώλεσαν την ελληνική τους ιθαγένεια, βάσει του ήδη καταργηθέντος άρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας

¹ Εισήγηση Καθηγήτριας Ηρώς Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Προεδρεύουσας Β' Τμήματος της ΕΕΔΑ, Πρόεδρου Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) και Βασίλη Τ. Γεωργακόπουλου, Επιστημονικού Συνεργάτη ΕΕΔΑ.

² Βλ. συνημ. επιστολή Ν. Θεοδωρίδη προς Πρόεδρο ΕΕΔΑ, 26.09.05.

(ΚΕΙ). Πολλοί από αυτούς δεν έχουν ανακτήσει την ελληνική τους ιθαγένεια, λόγω διαφόρων νομικών κυρίως κωλυμάτων, με αποτέλεσμα το μοναδικό επίσημο κρατικό έγγραφο που τους έχει χορηγηθεί να είναι το δελτίο ταυτότητας ανιθαγενούς. Καθημερινά αντιμετωπίζουν βασικά προβλήματα διαβίωσης, μεταξύ των οποίων και το μείζονος σημασίας ζήτημα της υγειονομικής τους περίθαλψης. Επί του παρόντος, δεν υπάρχει καμία απολύτως μέριμνα για την εκ μέρους του κράτους ιατροφαρμακευτική τους περίθαλψη, την οποία ούτε οι ίδιοι μπορούν να καλύψουν λόγω της πολύ άσχημης οικονομικής κατάστασης στην οποία έχουν περιέλθει μετά την απώλεια της ελληνικής τους ιθαγένειας³. Ο κ. Θεοδωρίδης ζήτησε από την ΕΕΔΑ να διερευνήσει τις δυνατότητες πρόκλησης νομοθετικής παρέμβασης ώστε οι κατά τόπους Διευθύνσεις Υγείας και Πρόνοιας να έχουν τη δυνατότητα έκδοσης βιβλιαρίου υγείας για τους ανιθαγενείς.

Οι εισηγητές επισημαίνουν, κατ' αρχήν, ότι η ΕΕΔΑ εκφράστηκε ήδη, από το 2003, επί του θέματος της απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας βάσει του πρώην άρθρου 19 ΚΕΙ (ν.δ. 3370/1955)⁴, όπου και ειδικότερα αναφέρεται ότι «Αλλογενής εγκαταλιπών το Ελληνικό έδαφος άνευ προθέσεως παλιννοστήσεως δύναται να κηρυχθεί απωλέσας την ελληνική ιθαγένεια». «Αλλογενής, στο πλαίσιο του προαναφερθέντος νόμου, σημαίνει το πρόσωπο εκείνο που έχει μεν την ελληνική ιθαγένεια αλλά δεν κατάγεται από Έλληνας, δεν έχει ελληνική συνείδηση και δεν συμπεριφέρεται ως Έλληνας [και ως εκ τούτου] τεκμαίρεται ότι ο δεσμός του με το ελληνικό έθνος είναι εντελώς χαλαρός και εύθραυστος». ... Ο νόμος 2623/1998 κατάργησε μεν το άρθρο 19 ΚΕΙ αλλά δεν προέβλεψε καμιά διαδικασία βάσει της οποίας οι πρώην Έλληνας υπήκοοι θα μπορούσαν να ανακτήσουν την ελληνική ιθαγένειά τους⁵.

Με την παραπάνω παρατήρηση της ΕΕΔΑ του 2003 συνηγορεί και η ECRI στην Τρίτη Έκθεσή της του 2003 για την Ελλάδα⁶. Ενδεικτικό είναι εξάλλου και το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν έχει ακόμη προβεί στην κύρωση της Σύμβασης του ΟΗΕ για την Μείωση της Ανιθαγένειας (1961) ή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης περί Ιθαγένειας (1997),

³ Ibid.

⁴ «Απόφαση επί του θέματος της απώλειας της Ελληνικής ιθαγένειας βάσει του πρώην άρθρου 19 ΚΕΙ και η διαδικασία επανάκτησής της», Ετήσια Έκθεση ΕΕΔΑ 2003, Εθνικό Τυπογραφείο, Φεβρουάριος 2004, σελ. 199-201.

⁵ Ibid, σελ. 199.

⁶ Τρίτη Έκθεση για την Ελλάδα, της 5ης Δεκεμβρίου 2003, Στρασβούργο, 8 Ιουνίου 2004, ECRI (2004) 24, Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας (European Commission against Racism and Intolerance – ECRI), σελ. 8-9.

όπως είχε επίσης εισηγηθεί η ΕΕΔΑ στην ίδια απόφασή της.⁷ Όπως, πάντως, πρόσφατα πληροφορήθηκε σχετικά η ΕΕΔΑ από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, υπάρχουν περίπου 300 άτομα, πρώην μουσουλμάνοι, οι οποίοι είχαν αποστερηθεί της Ελληνικής ιθαγένειας, σύμφωνα με το ήδη καταργηθέν άρθρο 19 του Κ.Ε.Ι., επειδή είχαν αναχωρήσει στην Τουρκία για μόνιμη εγκατάσταση, επέστρεψαν στα προαναφερόμενα γεωγραφικά διαμερίσματα και διέμεναν υπό το καθεστώς του ανιθαγενούς. Το 1997 ξεκίνησε η χορήγηση δελτίων ταυτότητας ανιθαγενούς από τις αρμόδιες αστυνομικές υπηρεσίες. Μέχρι σήμερα έχουν χορηγηθεί κατά Διεύθυνση 65 ταυτότητες⁸.

Στην Απόφαση του 2003, η ΕΕΔΑ ανέφερε παραπέρα ότι «από τη γενική συζήτηση του θέματος [απώλειας της Ελληνικής ιθαγένειας βάσει του πρώην άρθρου 19 ΚΕΙ] προέκυψε ότι κρίνεται απαραίτητη η άμεση θέσπιση ειδικής νομοθεσίας για την διαδικασία επανάκτησης της Ελληνικής ιθαγένειας ... »⁹ Μια τέτοια θέσπιση θα αποτελούσε σημαντικό βήμα από πλευράς της Πολιτείας, προκειμένου να διευθετηθούν θέματα τα οποία αφορούν στους ανιθαγενείς στη χώρα μας, όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Με την ευκαιρία αυτή, όπως παρατήρησε τότε η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ, θα ήταν εύλογο να εξεταστούν και τα εκκρεμή ζητήματα των Ελλήνων (καταβολή αποζημιώσεων) σε συνέχεια των απελάσεων τους από την Τουρκία (1959, 1962).¹⁰ Η Απόφαση του 2003 της ΕΕΔΑ ανέφερε, επιπλέον, ότι «η τυχόν υποβληθείσα αίτηση ανάκτησης εξετάζεται κατ' αρχήν από το Συμβούλιο Ιθαγένειας, που εδρεύει στο ΥΠΕΣΔΔΑ, το οποίο ερευνά αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την ανάκληση της αποστερητικής απόφασης βάσει των γενικών αρχών του δικαίου περί ανακλήσεως μη νομίμως εκδοθεισών διοικητικών πράξεων. Σε θετική περίπτωση, η απόφαση ανακαλείται. Σε αρνητική περίπτωση και εφόσον ο αιτών ζει στη χώρα μας ως ανιθαγενής (δηλαδή του έχει χορηγηθεί δελτίο ταυτότητας ανιθαγενούς) συστήνεται η διαδικασία της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση»¹¹.

Σήμερα, σύμφωνα με το Νόμο 3284/2004 «Περί κυρώσεως του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας»¹², η πολιτογράφηση αποτελεί την πέμπτη περίπτωση, πέραν της γέννησης, της αναγνώρισης, της υιοθεσίας και της

⁷ Ορ. cit., σελ. 200.

⁸ Ροδόπη 18, Ξάνθη 39, Αλεξ/πολη 4, Ορεστιάδα 1, Δωδ/νησα 3. Οι υπόλοιποι έχουν αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια με τη διαδικασία της πολιτογράφησης, δυνατότητα που παρέχεται και στους ενδιαφερόμενους.

⁹ Ορ. cit., Ετήσια Έκθεση ΕΕΔΑ, σελ. 200.

¹⁰ Ibid., σελ. 201.

¹¹ Ibid., σελ. 199.

¹² Ν. 3284/ΦΕΚ 217/Α' /10 Νοεμβρίου 2004.

κατάταξης στις ένοπλες δυνάμεις με την οποία μπορεί να γίνει κτήση της ελληνικής ιθαγένειας. Ειδικότερα, «για τον ανιθαγενή αλλοδαπό ή για τον αλλοδαπό που έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας αρκεί διαμονή στην Ελλάδα πέντε ετών μέσα στην τελευταία δωδεκαετία πριν από την υποβολή της αίτησης»¹³. Όπως μάλιστα επεσήμανε πρόσφατα η αρμόδια Γ. Διευθύντρια του ΥΠΕΣΔΔΑ, η ρύθμιση κρίνεται υπέρ του ανιθαγενούς σε σχέση με αυτήν που αφορά στον αλλοδαπό που είναι αλλογενής, για τον οποίο απαιτείται να διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα δέκα συνολικά έτη την τελευταία δωδεκαετία. Από την άλλη πλευρά, βέβαια, απαιτείται και για τις δυο κατηγορίες να έχουν επαρκή γνώση « της ελληνικής γλώσσας, της ελληνικής ιστορίας και γενικά του ελληνικού πολιτισμού»¹⁴.

β. Το νομοθετικό κενό της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης

Ο Α. Καψάλης αναφέρει¹⁵ γενικά όσον αφορά στην μουσουλμανική μειονότητα ότι «... στο θέμα της πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας, δεν υπάρχουν ιδιαίτερες παρατηρήσεις, αφού ως Έλληνες πολίτες δεν υφίστανται κανενός είδους διάκριση νομικής φύσης ... Μπορεί κανείς να υποθέσει πως η οικονομική αδυναμία, η απουσία προληπτικής ιατρικής, οι άσχημες συνθήκες εργασίας και στέγασης αυξάνει σημαντικά την πιθανότητα προσβολής από κάποιες ασθένειες ... ».

Τα παραπάνω αφορούν το ζήτημα της υγείας των κοινοτήτων των Μουσουλμάνων στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης και της μειονότητας της Θράκης, όσον αφορά τους μη ανιθαγενείς. Για το ιδιαίτερο, πάντως, ζήτημα που ερευνά σήμερα η ΕΕΔΑ, δηλαδή της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των ανιθαγενών, σημειώνεται ότι και ο Βουλευτής της Ν. Δημοκρατίας, κ. Α. Ιλχάν, κατέθεσε πρόσφατα σχετική ερώτηση στη Βουλή¹⁶. Ο κ. Θεοδορίδης κατέθεσε επίσης σχετικό ερώτημα προς το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης όπου αναφέρει, ως συγκεκριμένο παράδειγμα, την περίπτωση μιας γυναίκας ανιθαγενούς η οποία πρέπει να υποβληθεί σε μια εγχείριση και αδυνατεί να καλύψει

¹³ Αρ. 5, 2α.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Καψάλης, Απόστολος, «Η Μουσουλμανική μειονότητα», Εθνική Έκθεση: Ελλάδα, Ιούνιος 2003, Ευρωπαϊκό Δίκτυο για Ανταλλαγές σε Θέματα Κοινωνικού Αποκλεισμού και Υγείας Μεταναστών, http://www.antigone.gr/Health_Report.doc. Σημειώνεται ότι η βιβλιογραφία επί της συγκεκριμένης πτυχής του θέματος είναι αρκετά περιορισμένη.

¹⁶ Α.Π. 2468/22.09.05.

τα έξοδα¹⁷. Κατά το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης¹⁸, πάντως, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη του προαναφερθέντος ιδιαίτερα μικρού αριθμού ανιθαγενών (65) ρυθμίζεται με αναλογική ερμηνεία του σχετικού νόμου περί αλλοδαπών.

Σύμφωνα με παραπέρα έρευνα των εισηγητών στην Διεύθυνση Ανάπτυξης Μονάδων Υγείας και στο Τμήμα Προστασίας Ευπαθών Ομάδων της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αντίληψης και Αλληλεγγύης του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, τα πιο πρόσφατα μέτρα της Πολιτείας επί τέτοιων θεμάτων αποτυπώνονται στην Υπουργική Απόφαση Υα/48566/ΦΕΚ 668/Β'/18.5.2005, ενώ σχετική είναι και η εγκύκλιος 70/2005, η οποία παρέχει οδηγίες εφαρμογής των παραγράφων 10 και 11 του άρθρου 91 του νόμου 3386/05 (ΦΕΚ 212 Α' της 23.8.2005).

Ειδικότερα, στην Υα 48566 καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και οι κατηγορίες δικαιούχων δωρεάν νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Παρότι δεν παρατηρείται ειδική αναφορά στους ανιθαγενείς, αναφέρεται ότι δικαιούχοι, μεταξύ άλλων, είναι και οι ομογενείς που διαθέτουν βεβαίωση κατάθεσης δικαιολογητικών για απόκτηση ειδικού δελτίου ταυτότητας ομογενούς ή απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας¹⁹. Οι δικαιούχοι που περιγράφονται στο σημείο Α, υπό προϋποθέσεις, εφοδιάζονται με βιβλιάριο ανασφαλιστού και εγγράφονται στο Μητρώο Ανασφαλιστών και Οικονομικά Αδυνάτων που τηρείται στην αρμόδια υπηρεσία Υγείας και Πρόνοιας κάθε Νομαρχίας, το οποίο μπορεί να ανανεώνεται με την ίδια διαδικασία. Σύμφωνα με τα σημεία Α 4 α, β και Β σχετικά με την κατηγορία 4, ειδικότερα για τους ομογενείς όπως και για αλλοδαπούς με άδεια παραμονής που αναγράφει «Ανθρωπιστικοί λόγοι», εκδίδεται πιστοποιητικό κοινωνικής προστασίας περιορισμένο χρονικά, δηλαδή μόνο για όσο χρονικό διάστημα υπάρχει συγκεκριμένη ανάγκη ιατροφαρμακευτικής και νοσηλευτικής περίθαλψης και κατόπιν βεβαίωσης της ανάγκης αυτής από κρατικό νοσηλευτικό ίδρυμα, ενώ η Αρμόδια Επιτροπή δύναται να τους ζητήσει οποιοδήποτε άλλο έγγραφο κρίνει απαραίτητο²⁰.

¹⁷ Επιστολή Διεύθυνσης Υγείας και Πρόνοιας προς το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Αρ. Πρωτ. 3363/18.07.2005.

¹⁸ Όπως ενημέρωσε σχετικά την ΕΕΔΑ εκπρόσωπος του Υπουργείου.

¹⁹ Παρ. 4 α, 4 β.

²⁰ Σημείο Β.

III. Η επέκταση της νομοθετικής ρύθμισης της Υα 48566 καθώς και η εφαρμογή της και σε άλλες κατηγορίες αλλοδαπών

1. (α) Ανιθαγενείς, (β) ειδική κατηγορία αιτούντων άσυλο και (γ) ανασφάλιστοι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες

Κατά την άποψη της ΕΕΔΑ, η Υα 48566 που προβλέπει, όπως αναφέρθηκε, διαδικασία εγγραφής στο Μητρώο Ανασφαλιστων και Οικονομικά Αδυνάτων πρέπει να επεκταθεί και να εφαρμόζεται (α) στους ανιθαγενείς οι οποίοι καθόλου δεν μνημονεύονται στην Υα 48566, (β) στους αιτούντες άσυλο οι οποίοι έχουν μεν υποβάλει τι αίτημά τους αλλά εκκρεμεί η πρώτη συνέντευξη, σε συνέχεια της οποίας τους χορηγείται το «ειδικό δελτίο αλλοδαπού που ζήτησε να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας» (ροζ κάρτα), και για τους οποίους επίσης δεν γίνεται καθόλου μνεία στην Υα 48566. Τέλος (γ) η Υα 48566 πρέπει να εφαρμόζεται στην πράξη και στους ανασφαλιστους και οικονομικά αδύνατους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες στους οποίους θα πρέπει να χορηγείται, εφόσον το επιθυμούν, βιβλιάριο ανασφαλιστου με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που χορηγείται στους έλληνες πολίτες, σύμφωνα με τις διατάξεις του α.23 του Ν.Δ. 3989/26.09.1959 (ΦΕΚ Α' 201) που κύρωσε τη σύμβαση της Γενεύης του 1951. Δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη παρέχεται σήμερα σε όλες τις άλλες κατηγορίες, δηλαδή στους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες, στους αιτούντες άσυλο που διαθέτουν το ειδικό ροζ δελτίο αιτούντος και στους παραμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους.

Ως προς τα δικαιολογητικά, σημειώνουμε ότι, αντί του πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης και τη βεβαίωση μόνιμης κατοικίας από το Δήμο, οι αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες θα υποβάλουν σχετική υπεύθυνη δήλωση του ν.1599/86. Διευκρινίζεται όμως ξανά ότι σε κάθε περίπτωση οι αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες που έχουν τη δυνατότητα της δωρεάν ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο Π.Δ. 266/99 θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να τους χορηγείται και το βιβλιάριο ανασφαλιστου επιπροσθέτως. Το σημειώνουμε διότι ενώ και για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες καθώς και για τους ήδη κατέχοντες το ροζ δελτίο αιτούντος άσυλο αλλοδαπού και τους παραμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους ή τους υπό προθεσμία παραμένοντες στην Ελλάδα γίνεται μνεία στην Υα 48566 στο σημείο Α 5, δηλαδή ότι τους παρέχεται ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη στην πράξη δεν τους χορηγείται βιβλιάριο ανασφαλιστου στην περίπτωση που δεν είναι εργαζόμενοι και είναι άρα ανασφάλιστοι.

Η ΕΕΔΑ θεωρεί, κατά συνέπεια, ότι εκτός από τις περιπτώσεις ανασφαλιστων οι οποίοι δεν καλύπτονται ιατροφαρμακευτικά στην πράξη αν και

αναφέρονται στην Υα 48566, αυτή η συγκεκριμένη Υπουργική απόφαση πρέπει να διευρυνθεί τόσο ως προς το προσωπικό όσο και ως προς το υλικό πεδίο, ως εξής.

Α. Ως προς το προσωπικό πεδίο εφαρμογής, αυτή πρέπει να περιλάβει τις περιπτώσεις (α) των ανιθαγενών, (β) των αιτούντων άσυλο που έχουν υποβάλει το αίτημά τους και βρίσκονται στο στάδιο πριν από την έναρξη της πρώτης εξέτασης της αίτησής τους και, κατά συνέπεια, δεν έχουν το ειδικό ροζ δελτίο αλλοδαπού που ζήτησε να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας αλλά άλλο έγγραφο από το οποίο προκύπτει μόνο η υποβολή του αιτήματος.

Ας σημειωθεί ότι πρέπει να γίνεται συστηματικός έλεγχος ότι εφαρμόζεται στην πράξη η Υα 48566 σε όποιες περιπτώσεις αναφέρονται σ' αυτήν.

Β. Ως προς το υλικό πεδίο εφαρμογής, η Υπουργική Απόφαση 48566 πρέπει να διευρυνθεί ώστε:

α) Να δίνει τη δυνατότητα στους ανιθαγενείς χορήγησης / έκδοσης είτε βιβλιαρίου υγείας εφόσον είναι εργαζόμενοι, είτε βιβλιαρίου ανασφαλιστού / απορίας, εφόσον είναι άποροι και ανασφάλιστοι εάν δεν εργάζονται, ώστε σε κάθε περίπτωση να τους παρέχεται ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη, όπως αυτή περιγράφεται στο σημείο Δ της Υπουργικής Απόφασης.

β) Να δίνει τη δυνατότητα και στους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες να κάνουν εγγραφή στο Μητρώο Ανασφαλιστών και Οικονομικά Αδυνάτων και να τους εκδίδεται βιβλιάριο ανασφαλιστού και

γ) Να δίνει τη δυνατότητα ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης και στους αιτούντες άσυλο που έχουν υποβάλει το αίτημά τους αλλά εκκρεμεί η πρώτη συνέντευξη για την εξέτασή του, μετά την οποία χορηγείται το ειδικό δελτίο αλλοδαπού που ζήτησε να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας (ροζ κάρτα). Οι συγκεκριμένοι αιτούντες άσυλο θα πρέπει να διαθέτουν άλλο αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει η υποβολή του αιτήματος ασύλου.

2. Ειδικές κατηγορίες μεταναστών

Σχετικά με υπηκόους τρίτων χωρών (οικονομικούς μετανάστες), η πρόσφατη εγκύκλιος του Ι.Κ.Α. (70/2005)²¹ αναφέρει ότι: «με τις κοινοποιούμενες διατάξεις αποσκοπείται η παροχή δυνατότητας για νό-

²¹ Εγκύκλιος 70/2005 «Αναγνώριση χρόνου ασφάλισης σε υπηκόους τρίτων χωρών για την τακτοποίηση της νόμιμης διαμονής τους στη χώρα μας βάσει των διατάξεων των παρ. 10 και 11 του άρθρου 91 του ν. 3386/05».

μιμη τακτοποίηση της διαμονής τους στη χώρα μας υπηκόων τρίτων χωρών, των οποίων έχουν λήξει οι άδειες διαμονής καθώς και όσων εισήλθαν πέραν των διατάξεων του ν. 2910/01 και μέχρι σήμερα παραμένουν νόμιμα στη χώρα, εφόσον πληρούν τις οριζόμενες από τον νέο νόμο προϋποθέσεις. Είναι μεταβατικής ισχύος και προς το παρόν αφορούν το χρονικό διάστημα από την δημοσίευση του νόμου (23/8/05) μέχρι και 31/12/05.»²² Οι εν λόγω διατάξεις περιλαμβάνουν τις κατηγορίες παραγράφους 10²³ και 11²⁴ του Άρθρου 91 του ν. 3386/2005. Όσον αφορά, ειδικότερα, το ζήτημα της ιατροφαρμακευτικής τους περίθαλψης «ένα από τα δικαιολογητικά που πρέπει να υποβάλουν τα πρόσωπα και των δυο κατηγοριών για την τακτοποίηση της νόμιμης διαμονής τους στη χώρα είναι το βιβλιάριο ασθένειας ή έστω αποδεικτικό για την υποβολή αίτησης προς χορήγηση βιβλιαρίου ασθένειας. Γι' αυτό οι ενδιαφερόμενοι, αμέσως μετά την έκδοση της αναγνωριστικής απόφασης και την καταβολή των εισφορών, μπορούν να απευθύνονται στο Τμήμα Μητρώου του Υποκ/τος για την έκδοση ή την θεώρηση του βιβλιαρίου ασθένειας.»²⁵

3. Κάλυψη ειδικών κατηγοριών ημεδαπών και αλλοδαπών σε περίπτωση λοιμωδών νοσημάτων

Τέλος, αναφορικά με την περίπτωση των λοιμωδών νοσημάτων (φυματίωση, ΣΜΝ, οι πρόσφατες επιδημίες του SARS και της γρίπης των πουλερικών), εύλογο θα ήταν να υπάρξει πρόβλεψη σχετικά και με άλλες πληθυσμιακές ομάδες, καθώς «η μελέτη του ασθενέστερου κρίκου στην αλυσίδα μετάδοσης προσφέρει τη δυνατότητα εκτίμησης του νοσήματος αλλά και τη διαμόρφωση προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης»²⁶. Συγκεκριμένα, το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.) εντοπίζει τις εξής κατηγορίες:

²² Ibid, σελ. 1.

²³ Ibid, κάτοχοι αδειών διαμονής, των οποίων η ισχύς έληξε μετά τις 30/6/04 και δεν έχει υποβληθεί αίτηση για την ανανέωσή τους, και (β) κάτοχοι αδειών διαμονής, των οποίων η ισχύς παρατάθηκε μέχρι τις 30/6/04, σύμφωνα με το άρθρο 25 του ν. 3242/04 και δεν την ανανέωσαν.

²⁴ Ibid., στην κατηγορία αυτή ανήκουν υπήκοοι τρίτων χωρών που διέμεναν παράνομα στη χώρα μέχρι 31/12/04 και με τις διατάξεις αυτές τους παρέχεται η δυνατότητα να αποκτήσουν για πρώτη φορά άδεια διαμονής.

²⁵ Ibid., Έκδοση ή θεώρηση βιβλιαρίου ασθένειας, σελ. 5.

²⁶ «Λοιμώδη νοσήματα: Πρόσβαση ανασφαλιστών στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη», Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.), Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Αθήνα, 7 Φεβρουαρίου 2006, σελ.1.

Α) Έλληνες/ίδες ανασφάλιστοι: (α) Έλληνες/ίδες με εισόδημα μεγαλύτερο των 5.000 Ε ετησίως γιατί δεν μπορούν να ενταχθούν στο καθεστώς ανασφάλιστου και να προμηθευθούν βιβλιάριο Πρόνοιας, (β) Έλληνες/ίδες ναυτικοί για το διάστημα που ταξιδεύουν και είναι ασφαλισμένοι-ες των ασφαλιστικών εταιρειών που έχουν ασφαλίσει το καράβι τους. Δικαιούνται ασφάλισης του ΝΑΤ όταν δεν ταξιδεύουν, (γ) Χρήστες τοξικών ουσιών που δεν παρακολουθούνται από κάποια προγράμματα/κοινότητα απεξάρτησης και προγράμματα άμεσης παρέμβασης.

Β) Αλλοδαποί ανασφάλιστοι: (α) Ομογενείς, αλλοδαποί, πρόσφυγες που τους έχει παρασχεθεί άδεια διαμονής ή είναι αιτούντες άσυλο οι οποίοι εάν απουσιάσουν από τη χώρα ένα τρίμηνο συνολικά κατ' έτος δεν κατοχυρώνουν δικαίωμα διαμονής και άρα δικαίωμα στην έκδοση βιβλιαρίου ανασφάλιστου, (β) αυτοί που δεν έχουν μπει νόμιμα στη χώρα, (γ) θύματα trafficking που δεν έχουν χαρακτηριστεί ακόμη από την Εισαγγελία.

Για τους παραπάνω, και το Κ.Ε.ΕΛ.Π.Ν.Ο. προτείνει και η ΕΕΔΑ εισηγείται, ειδικά για τα λοιμώδη νοσήματα τη νομοθέτηση δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης όλων, ανεξαρτήτως της πληθυσμιακής ομάδας που ανήκουν και της νόμιμης ή μη παρουσίας τους στη χώρα και της ύπαρξης ή μη ασφαλιστικής κάλυψής τους²⁷.

IV. Πρόταση έκδοσης Υπουργικής Απόφασης

Στα πλαίσια των προαναφερθέντων, λαμβάνοντας υπόψη τα Αρ. 5 Παρ. 5²⁸ και Αρ. 21 Παρ. 3²⁹ του Συντάγματος αλλά και διεθνείς διατάξεις όπως το Άρθρο 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα³⁰, η ΕΕΔΑ, υιοθετώντας την εισήγηση του Β' Τμήματος, προτείνει την έκδοση σχετικής Υπουργικής Απόφασης η οποία θα διευρύνει την εφαρμογή της Υα 48566 ως προς το προσωπικό και το υλικό πεδίο εφαρμογής της ως εξής:

²⁷ Ibid., σελ. 3.

²⁸ «Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας...»

²⁹ «Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων.»

³⁰ «Τα συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει την καλύτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία ...»

Σχετικά με το προσωπικό πεδίο εφαρμογής, η Υπουργική Απόφαση θα πρέπει να περιλαμβάνει και νέες κατηγορίες δικαιούχων:

Α. Τους ανιθαγενείς που δεν έχουν ενταχθεί στη διαδικασία της πολιτογράφησης (μέλη της μειονότητας της Θράκης), ώστε να εκδίδεται βιβλιάριο υγείας ή και βιβλιάριο ανασφαλιστού κατά περίπτωση, με την επίδειξη του πιστοποιητικού ανιθαγένειας.

Β. Τους ανιθαγενείς (μέλη της μειονότητας της Θράκης) που ανακτούν, μέσω της διαδικασίας της πολιτογράφησης, την Ελληνική ιθαγένεια ώστε να εκδίδεται γι' αυτούς βιβλιάριο υγείας ή και βιβλιάριο ανασφαλιστού κατά περίπτωση, με την επίδειξη του πιστοποιητικού ανιθαγένειας.

Γ. Όσους έχουν υποβάλει αίτηση αναγνώρισης προσφυγικής ιδιότητας και δεν τους έχει χορηγηθεί το ειδικό ροζ δελτίο αιτούντος άσυλο αλλοδαπού (επειδή η διαδικασία τους βρίσκεται στο αρχικό στάδιο καταγραφής της αίτησής τους, πριν από την πρώτη εξέταση του αιτήματός τους) αλλά διαθέτουν άλλο αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει η υποβολή του αιτήματος ασύλου, οπότε να δικαιούνται τη δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη.

Δ. Ειδικές κατηγορίες οικονομικών μεταναστών, όπως αυτές αναφέρονται παραπάνω στο σημείο III 2.

Ε. Ειδικές κατηγορίες ημεδαπών και αλλοδαπών σε περίπτωση λοιμωδών νοσημάτων, όπως αυτές αναφέρονται παραπάνω στο σημείο III 3.

Σχετικά, τέλος, με το υλικό πεδίο εφαρμογής της Υπουργικής Απόφασης θα πρέπει να γίνει σαφές ότι θα εκδίδεται βιβλιάριο ανασφαλιστού σε όσους αναγνωρισμένους πρόσφυγες το επιθυμούν, στο βαθμό που αυτοί έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους Έλληνες πολίτες.

Αθήνα, 9 Φεβρουαρίου 2006

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ

26 Σεπτεμβρίου 2005

ΘΕΜΑ: Ιατροφαρμακευτική Περίθαλψη για τους ανιθαγενείς, μέλη της
Μειονότητας της Θράκης.

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρε,

σήμερα στη Θράκη υπάρχει μία ομάδα ανθρώπων, μέλη της Μειονότητας, οι οποίοι σε παλαιότερες περιόδους απώλεσαν την ελληνική τους ιθαγένεια βάσει του άρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας. Πολλοί από τους ανθρώπους αυτούς δεν έχουν ανακτήσει την ελληνική τους ιθαγένεια λόγω διαφόρων νομικών κυρίως προσκολλήσεων, με αποτέλεσμα το μοναδικό επίσημο κρατικό έγγραφο που τους έχει χορηγηθεί να είναι το δελτίο ταυτότητας ανιθαγενούς.

Για την ομάδα αυτή δεν υπάρχει καμία ειδική πρόβλεψη και μέριμνα από την πλευρά της πολιτείας. Καθημερινά αντιμετωπίζουν βασικά βιοτικά προβλήματα στα οποία αδυνατούν να αντεπεξέλθουν. Ένα τέτοιο πρόβλημα είναι και το ύψιστης σπουδαιότητας ζήτημα της υγείας. Δεν υπάρχει καμία απολύτως μέριμνα για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη για τους ανιθαγενείς, με αποτέλεσμα όταν οι άνθρωποι αυτοί αρρωστήσουν και βρεθούν αντιμετώπι με σοβαρά προβλήματα υγείας αδυνατούν να καλύψουν τα έξοδα της ιατροφαρμακευτικής τους περίθαλψης λόγω της πολύ άσχημης οικονομικής κατάστασης στην οποία περιήλθαν μετά την απώλεια της ελληνικής τους ιθαγένειας.

Οι κατά τόπους Διευθύνσεις Υγείας και Πρόνοιας δεν μπορούν να προβούν στην έκδοση βιβλιαρίου υγείας εξαιτίας της κατάστασης της απώλειας ιθαγένειας. Πρόσφατα η Διεύθυνση Υγείας και Πρόνοιας έστειλε μία επιστολή προς το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (αρ. πρωτ. 3363/18.07.2005) για την περίπτωση μιας γυναίκας ανιθαγενούς η οποία πρέπει να υποβληθεί σε εγχείριση και αδυνατεί να καλύψει τα έξοδα.

Τα κατάλοιπα του άρθρου 19 του ΚΕΙ, μίας νομοθετικής διάταξης αντίθετης προς το Σύνταγμα και το Διεθνές Δίκαιο, βαραίνουν ακόμα και σήμερα τις ζωές πολλών ανθρώπων και τους στερεί από θεμελιώδη αν-

θρώπινα δικαιώματα, όπως η πρόσβαση σε θέματα υγείας. Στην πλειονότητά τους οι ανιθαγενείς μειονοτικοί της Θράκης είναι μεσήλικες και υπερήλικες που σημαίνει ότι έχουν άμεση και τακτική ανάγκη από ιατρο-φαρμακευτική περίθαλψη.

Για όλους τους παραπάνω λόγους θα ήταν σκόπιμο η ΕΕΔΑ να προτείνει προς την Ελληνική Πολιτεία να προβεί στη θέσπιση κάποιας ειδικής διάταξης ούτως ώστε οι κατά τόπους Διευθύνσεις Υγείας και Πρόνοιας να έχουν τη δυνατότητα της έκδοσης βιβλιαρίου υγείας για τους ανιθαγενείς.

Με εκτίμηση,
Νάσος Θεοδωρίδης,
αναπληρωματικό μέλος.

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 12

Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Νομοσχεδίου
«Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ
«ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ»

Η ΕΕΔΑ χαιρετίζει την απόφαση της Πολιτείας να λάβει ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και να θέσει το σχετικό Σχέδιο Νόμου (ΣχΝ) σε κοινωνική διαβούλευση, πριν από την κατάθεσή του στη Βουλή.

Οι παρατηρήσεις που ακολουθούν υποβάλλονται σε ανταπόκριση προς την πρόσκληση του κ. Υπουργού Δικαιοσύνης για διάλογο. Για τη σύνταξη τους λήφθηκαν υπόψη κυρίως το ΣχΝ «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας», που παρουσιάστηκε από τον κ. Υπουργό Δικαιοσύνης στις 25.11.2005 και η Αιτιολογική Έκθεσή του, το από 8.7.2005 Πόρισμα της «Ομάδας Εργασίας για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά των συνοικούντων προσώπων», η οποία συγκροτήθηκε με απόφαση του Υπουργού ΕΣΔΔΑ, κατόπιν πρωτοβουλίας της Γενικής Γραμματείας Ισότητας (Πόρισμα Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ), οι από 16.1.2006 «Βασικές Παρατηρήσεις (προς περαιτέρω επεξεργασία)» της Προέδρου της ΕΕΔΑ Καθηγήτριας κας Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, οι «Παρατηρήσεις σχετικά με το Σχέδιο Νόμου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας», που υπέβαλε στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ η κα Σοφία Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, ως εκπρόσωπος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (ΣΔΓ), και η «Κριτική του Σχεδίου Νόμου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας», που υπέβαλε στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ το Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας. Ύστερα από συζήτηση, στη συνεδρίαση της 9^{ης} Φεβρουαρίου 2006, η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ υιοθέτησε ομόφωνα την παρούσα απόφαση-γνωμάτευση.

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1. Η βία κατά των γυναικών, που περιλαμβάνει και την ενδοοικογενειακή βία, συνιστά βάνανυση προσβολή των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν περιορίζεται δε σε κάποιο συγκεκριμένο πολιτικό ή οικονομικό σύστημα, αλλά είναι διαδεδομένη σε κάθε κοινωνία. Δεν γνωρίζει διαχωριστικές γραμμές από πλευράς πλούτου, φυλής ή πολιτισμού. Οι δομές ισχύος στο εσωτερικό της κοινωνίας, οι οποίες διαιωνίζουν τη βία κατά των γυναικών είναι βαθιά ριζωμένες και αδιάλλακτες. Η βία, ως βίωμα ή απειλή, εμποδίζει τις γυναίκες σε όλον τον κόσμο να ασκήσουν και να απολαύσουν πλήρως τα δικαιώματά τους.

2. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του οξύτατου κοινωνικού φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας, από άποψη νομική, αλλά και στην πράξη, αποτελεί μακρόχρονο αίτημα των φορέων και των ειδικών επιστημόνων που ασχολούνται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, και ειδικότερα με τη στήριξη των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας.

3. Η ΕΕΔΑ χαιρετίζει την πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας να προκαλέσει τη συγκρότηση της Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ, καθώς και το από 8.7.2005 Πόρισμα της Ομάδας αυτής, που επιβεβαιώνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας είναι γυναίκες, αλλά και παιδιά, και υπογραμμίζει ότι:

«Η εμπειρία που μεταφέρθηκε στην Επιτροπή από αρμόδιους φορείς και ΜΚΟ επιβεβαιώνει τις διεθνώς πλέον αποδεκτές θεωρητικές προσεγγίσεις και ερμηνείες του φαινομένου, σύμφωνα με τις οποίες η βία σε βάρος της συζύγου/συντρόφου δεν οφείλεται μόνο σε ατομικούς -ψυχολογικούς παράγοντες, αλλά είναι σε σημαντικό βαθμό αποτέλεσμα και των κοινωνικών αντιλήψεων αναφορικά με την μειονεκτική θέση της γυναίκας στην κοινωνία».¹

4. Η δε πρόταση του πιο πάνω Πορίσματος, τα εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας ν' αποτελέσουν διακεκριμένες παραλλαγές εγκλημάτων που περιλαμβάνει ο ισχύων ΠΚ εξυπηρετεί την ασφάλεια δικαίου και την αποτελεσματικότητα των ποινικών διατάξεων. Έτσι, οι έννοιες της «οικογένειας» και της «ενδοοικογενειακής βίας» θα είναι χρήσιμες για την ανεύρεση των εγκλημάτων που θ' αναχθούν σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας και τη διατύπωση της επιβαρυντικής περί-πτωσης.

5. Η ΕΕΔΑ συμφωνεί πλήρως με το τελικό συμπέρασμα του Πορίσματος ΥΠΕΣΔΔΑ:

¹ Βλ. και Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, στις Προτάσεις της Ειδικής Επιτροπής Θεσμικών Προτάσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, για τον εορτασμό της 50 ετηρίδας της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα 1999, σελ. 13 επ. Βλ. και Ηλία Δασκαλάκη «Η βία κατά της γυναίκας σαν κοινωνικό φαινόμενο». Στην παλιά, αλλά πάντα επίκαιρη αυτή μελέτη, δημοσιευμένη στον Αγώνα της Γυναίκας τ. 5, αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι η βία, αντικείμενο της οποίας γίνεται η γυναίκα, προέρχεται κατά κανόνα από τους θεσμούς και τις νοοτροπίες και όχι από τους συγκεκριμένους ανθρώπους. Βλ. ακόμη μελέτη της Ρένας Λάμψα στο ίδιο τεύχος, όπου αναφέρεται ότι ένας από τους λόγους που οι άντρες δέρνουν τις γυναίκες τους είναι η αμφιβολία που τους κατέχει ότι δεν είναι σωστοί αρσενικοί. Σύμφωνα με θεωρητικούς στους οποίους παραπέμπει η μελέτη, η βία έχει την τάση να ενισχύει την ιδέα του αρσενικού.

«Η Ομάδα αξιολογεί την ενίσχυση και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών [για την πρόληψη της βίας και τη στήριξη των κακοποιημένων γυναικών] και τη δημιουργία νέων, όπου αυτό καθίσταται αναγκαίο, ως το κατ' εξοχήν μέτρο ενίσχυσης της οικογένειας που αντιμετωπίζει τη βία μεταξύ των μελών της. Αν δεν ληφθεί πρόνοια προς αυτή την κατεύθυνση και η κρατική παρέμβαση περιοριστεί στη θέσπιση ποινικών διατάξεων, θα δίνεται η εντύπωση ότι ποινικοποιούνται προβλήματα της οικογένειας, χωρίς να επιδιώκεται και να διευκολύνεται η επίλυσή τους. Κάθε άλλη λύση θα είναι ατελέσφορη.»

II. Παρατηρήσεις σχετικά με το Σχέδιο Νόμου

A'. Το υπερνομοθετικό πλαίσιο

6. Η λήψη νομοθετικών μέτρων για την αποτελεσματική πρόληψη και καταστολή της ενδοοικογενειακής βίας, που να συνδυάζονται απαραίτητως με μέτρα στήριξης των θυμάτων, κυρίως γυναικών και παιδιών, ανταποκρίνεται σε επείγουσα κοινωνική ανάγκη, αλλά και σε επιταγές που απορρέουν από πλέγμα συνταγματικών και υπερεθνικών κανόνων. Το Σύνταγμα επιβάλλει τη λήψη τέτοιων μέτρων, ιδίως για την προστασία της αξίας του ανθρώπου, την προστασία της οικογένειας, την τιμωρία βασανιστηρίων, οποιασδήποτε σωματικής κάκωσης, βλάβης υγείας ή άσκησης ψυχολογικής βίας και κάθε άλλης προσβολής της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας (άρθρα 2, 21§1, 7§2 Συντ.). Οι συνταγματικές αυτές διατάξεις δημιουργούν δικαιώματα των θιγομένων και αξίωση απέναντι σε όλα τα πολιτειακά όργανα για τη λήψη και αποτελεσματική εφαρμογή των προαναφερόμενων μέτρων (άρθρο 25§1 Συντ.).

7. Επίσης, όλα τα προαναφερόμενα μέτρα επιβάλλονται από διεθνείς συνθήκες δικαιωμάτων του ανθρώπου επικυρωμένες από την Ελλάδα, που έχουν υπερνομοθετική ισχύ και εξειδικεύουν τις συνταγματικές επιταγές, όπως η Σύμβαση για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών (ΣΕΔΚΓ) και το Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΣΑΠΔ). Τα όργανα που παρακολουθούν την εφαρμογή των διεθνών αυτών συνθηκών έχουν επανειλημμένα ζητήσει από το Ελληνικό Κράτος να λάβει όλα τα προαναφερόμενα μέτρα. Η δε Επιτροπή της ΣΕΔΚΓ αντιμετωπίζει την άσκηση βίας κατά των γυναικών ως βαριά μορφή διάκρισης λόγω φύλου. Το ζήτημα της βίας κατά των γυναικών απασχολεί έντονα τα Ηνωμένα Έθνη που, με τη Διακήρυξή τους για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών, την ορίζουν ως: «κάθε πράξη βίας βάσει του φύλου, η οποία επιφέρει ή είναι πιθανό να επιφέρει σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο σε γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων και των απειλών για τέτοιες πράξεις, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης

στέρησης της ελευθερίας είτε συμβαίνει στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή».

8. Η αναγκαιότητα λήψης των προαναφερόμενων μέτρων απορρέει και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) κι έχει επανειλημμένα και έντονα διακηρυχθεί από τα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης, και πιο πρόσφατα με τη Σύσταση 1582 (2002) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσής του για την «ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών», η οποία συνιστά τη λήψη διαφόρων προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων.

9. Εξάλλου, οι πράξεις ενδοοικογενειακής βίας εμπίπτουν στο πεδίο της απόφασης-πλαisiού του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης «σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες»², που επιβάλλει τη λήψη μέτρων στήριξης των θυμάτων εγκληματικών πράξεων και των οικογενειών τους, μεταξύ των οποίων είναι η δωρεάν πρόσβαση σε συμβουλές και νομική συνδρομή, η παροχή προστασίας της ασφάλειας, της ιδιωτικής ζωής και υπόληψης των θυμάτων, η εξασφάλιση της δυνατότητας των θυμάτων ν' ακουστούν κατά την ποινική διαδικασία και κάθε άλλη διαδικασία ή παρέμβαση δημόσιας αρχής ή οργάνωσης στήριξης που προηγείται της ποινικής διαδικασίας ή την ακολουθεί, η προστασία των θυμάτων, και ιδίως των πιο ευάλωτων, από τις συνέπειες της κατάθεσής τους ενώπιον δικαστηρίου, με την εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών κατάθεσης³, η ποινική διαμεσολάβηση, η δημιουργία και ενίσχυση υπηρεσιών στήριξης με ειδικευμένο προσωπικό και η αναγνώριση και χρηματοδότηση οργανώσεων στήριξης των θυμάτων, η ειδική κατάρτιση των προσώπων που έρχονται σε επαφή με τα θύματα, και ιδίως των αστυνομικών και όσων ασκούν συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα. Η απόφαση πλαίσιο θέτει προθεσμίες συμμόρφωσης προς τις διάφορες διατάξεις της, έως τις 22.3.2002, τις 22.3.2004 και τις 22.3.2006. Οι πράξεις ενδοοικογενειακής βίας εμπίπτουν και στο πεδίο της Οδηγίας 2004/80/ΕΚ, «για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων»⁴, η οποία επιβάλλει στα κράτη-μέλη να λάβουν μέτρα που να καθιστούν δυνατή την αποζημίωση λόγω εγκληματικών πράξεων, οι οποίες τελέστηκαν στο έδαφός τους εναντίον ατόμων που διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος. Η προθεσμία συμμόρφωσης προς την Οδηγία αυτήν έληξε την 1.1.2006.

² ΕΕ L 82/1, 22.3.2001.

³ Βλ. απόφαση ΔΕΚ 16.6.2005, υπόθ. C-105/03, Maria Pupino, η οποία ερμηνεύει τις διατάξεις της απόφασης-πλαisiού που απαιτούν την εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών κατάθεσης, υπό φως του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ και της σχετικής νομολογίας του ΕΔΑΔ.

⁴ ΕΕ L 261/15, 06.08.2004.

Β'. Γενικές παρατηρήσεις

10. Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι το ΣχΝ περιέχει αρκετά θετικά στοιχεία. Χρειάζεται όμως ορισμένες βελτιώσεις, ενισχύσεις και διευκρινίσεις, για να επιτύχει τον σκοπό του. Καταρχάς, όπως παρατηρεί η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ, το ΣχΝ πουθενά, ούτε καν στην Αιτιολογική Έκθεση, δεν θίγει την ουσία του προβλήματος (βία κατά των γυναικών) ούτε τη ρίζα του (ρόλος αφέντη άντρα – ρόλος υποτακτικής γυναίκας, ο άνδρας ως σωφρονιστής συζύγου και παιδιών). Η πραγματική αυτή διάσταση του προβλήματος θα έπρεπε, κατά πρώτο λόγο, να τονίζεται στην Αιτιολογική Έκθεση του ΣχΝ, η οποία θα έπρεπε να περιλαμβάνει τουλάχιστον τις σχετικές διαπιστώσεις του Πορίσματος της Ομάδας Εργασίας της Γ. Γ. Ισότητας, ώστε να παρέχει κατευθύνσεις για την ορθή και αποτελεσματική ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου. Η Αιτιολογική Έκθεση όμως είναι διατυπωμένη κατά τρόπο ουδέτερο, μη ανταποκρινόμενο στην πραγματικότητα, κι έτσι δεν βοηθάει τους εφαρμοστές του νόμου να κατανοήσουν το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας.

11. Τα ζητήματα που ρυθμίζει το ΣχΝ εμπίπτουν κυρίως στην ύλη του Αστικού Κώδικα (ΑΚ), του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ), του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) και του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ΚΠολΔ). Εντούτοις, δεν εισάγονται τροποποιήσεις ή συμπληρώσεις των Κωδίκων, όπως θα ήταν νομοτεχνικά ορθό, αλλά προτείνεται ψήφιση αυτοτελούς νομοθετήματος. Η επιλογή αυτή μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση και ανασφάλεια ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο (δηλαδή, ως προς το αν θα έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των Κωδίκων ή του νέου νόμου) και να μειώσει την αποτελεσματικότητα των νέων διατάξεων. Εξάιρεση αποτελεί το άρθρο 8 του ΣχΝ, που τροποποιεί το άρθρο 336§1 ΠΚ, εξαλείφοντας τον όρο «εξώγαμη», ώστε να τιμωρείται και ο βιασμός της συζύγου. Παραλείπεται όμως η εξάλειψη του όρου «εξώγαμη» και από το άρθρο 338§1 ΠΚ (κατάχρηση σε ασέλγεια).

12. Όπως παρατηρεί η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ, οι πράξεις που τιμωρεί το ΣχΝ τιμωρούνται ήδη από τον ΠΚ, εκτός από τη σωματική βλάβη που τελέστηκε ενώπιον ανηλίκου (άρθρο 6§3 ΣχΝ) και τον βιασμό στα πλαίσια του γάμου (άρθρο 8 του ΣχΝ). «Μερικές τιμωρούνται απλώς αυστηρότερα με το ΣχΝ, ενώ άλλες, που χαρακτηρίζονται ελαφρότερες (π.χ. ελαφρές σωματικές βλάβες) δεν διέπονται καν από το ΣχΝ. Ωστόσο μπορεί, να είναι άκρως κλονιστικές της έγγαμης συμβίωσης και να την καθιστούν αφόρητη για τη γυναίκα (π.χ. χαστούκια)». Αλλά και βαρύτερες πράξεις, που είναι αξιόποινες κατά τον ΠΚ και συνιστούν οπωσδήποτε πράξεις ενδοοικογενειακής βίας, παραλείπονται από το ΣχΝ, όπως θα εκτεθεί στη συνέχεια (πιο κάτω αριθ. 21-24). «Επί πλέον, θα δημιουργηθεί σύγχυση, ποιες ακριβώς πράξεις θα εξακολουθούν να ρυθμίζονται από τον ΠΚ και ποιες από τον νέο νόμο.

13. «Ως εκ περισσού υπενθυμίζεται ότι είναι γνωστό πως η απλή πρόβλεψη αυστηρότερης ποινής δεν αρκεί για την κατάπαυση φαινομένων κοινωνικών, που αποτελούν ζωντανά κατάλοιπα εσφαλμένων νοοτροπιών, καταλυτικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε βάρος ορισμένων κοινωνικών κατηγοριών. Τέτοιο φαινόμενο είναι και η βία κατά των γυναικών, κατάλοιπο της προκατάληψης για τους άνισους – σε βάρος των γυναικών – ρόλους των φύλων.»

14. Η σχετική τιμωρητική νομοθεσία που υπάρχει, είναι ουδέτερη από άποψη φύλου. Συνεπώς καλύπτει δράστες και θύματα και των δύο φύλων, όπως και το ΣχΝ. Το πρόβλημα είναι ποια είναι η αιτία που κατά κανόνα ο δράστης μένει ατιμώρητος όταν το θύμα είναι η σύζυγος και δράστης ο σύζυγος ή σύντροφός της. Πιο αναλυτικά: πρώτα, τι είναι εκείνο που σταματά τις γυναίκες-θύματα να καταγγείλουν τις σχετικές σε βάρος τους βίαιες πράξεις του συζύγου; Ύστερα, τι κάνει τις αστυνομικές αρχές συχνά να μη δίνουν συνέχεια στις λίγες, σχετικά, καταγγελίες γυναικών-θυμάτων; Τέλος, τί επηρεάζει τις δικαστικές αρχές να κρίνουν συχνά με δυο μέτρα και δυο σταθμά αν το θύμα είναι ο άντρας ή αν είναι η γυναίκα;

15. Το πρόβλημα λοιπόν είναι: πώς και με τι μέτρα πρέπει να αντιδράσουμε για την κατάργηση αυτής της αναποτελεσματικής αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών; Παρά την ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας που δεν κάνει διάκριση φύλου; Με μια ίδιου τύπου νομοθεσία; Ή με την εξουδετέρωση των κοινωνικών αιτίων που προκαλούν αυτή την αναποτελεσματικότητα του νόμου σε βάρος των γυναικών;

16. Δεν ιδρύονται θεσμοί ειδικοί που απαιτούνται για τη λύση του προβλήματος όπως αυτό πράγματι εμφανίζεται στην κοινωνία. Ιδίως, άνεργες γυναίκες με παιδιά έχουν ανάγκη αποτελεσματικής υποστήριξης για να ξεφύγουν από την εξευτελιστική και οδυνηρή ατμόσφαιρα της οικογένειας, που όχι σπάνια καταλήγει σε ανθρωποκτονία της κακοποιημένης, κάποτε δε του θύτη. Επί πλέον, πάντοτε έχει και περισσότερο ή λιγότερο κακό αντίκτυπο στην εξέλιξη των παιδιών. Ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης, όπως προβλέπεται από το ΣχΝ, είναι αφενός αμφίβολης συνταγματικότητας⁵ και αφετέρου πιθανότατης αναποτελεσματικότητας.

17. Η Αστυνομία και ο Εισαγγελέας παραμένουν κύριοι ρυθμιστές της προδικαστικής φάσης, ενώ έχουν ήδη αποδειχθεί αναποτελεσματικοί ή και ακατάλληλοι. Ιδίως οι αστυνομικοί, μολονότι ορισμένοι αρχίζουν ν' αντιδρούν κατά προσφορότερο τρόπο, εξακολουθούν συχνά ν' αδιαφο-

⁵ Πράγματι, το ΣχΝ παρέχει στον Εισαγγελέα αποφασιστικές αρμοδιότητες που ανήκουν στα δικαστήρια.

ρούν ή και να διασκεδάζουν με τις καταγγελίες των γυναικών, ως οπαδοί κι αυτοί της αντίληψης περί ανδρικής εξουσίας στο σπίτι. Πουθενά όμως, ούτε το ΣχΝ ούτε καν η Αιτιολογική Έκθεση, δεν βάλλει κατά της αντίληψης αυτής. Αλλά ούτε και θεσπίζει ως κύριο εξωδικαστικό αρμόδιο θεσμό για παρέμβαση, συμπαράσταση και πιθανή διευθέτηση του σχετικού προβλήματος ένα ειδικό σώμα οικογενειακών κοινωνικών λειτουργών.

18. Η ΕΕΔΑ συγχαίρει πάντως την ΕΛ.ΑΣ για την πρόσφατη έκδοση Εγχειριδίου με θέμα την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και όσα στελέχη της είχαν τη σχετική πρωτοβουλία⁶. Το Εγχειρίδιο αυτό τονίζει την πραγματική διάσταση του προβλήματος («από τις πιο συνηθισμένες μορφές ενδοοικογενειακής βίας είναι αυτή που εκδηλώνεται από τον (πρώην ή νυν) σύζυγο ή σύντροφο προς τη σύζυγο ή σύντροφο, αντίστοιχα») και τη σημασία της «αντιμετώπισης της κακοποίησης των γυναικών». Τα αδικήματα που αναφέρει, ως παραδείγματα πράξεων ενδοοικογενειακής βίας που ήδη τιμωρούνται από τον ΠΚ, είναι περισσότερα από εκείνα που περιλαμβάνει το ΣχΝ, και δικαίως. Ορθά, επίσης, αναφέρει το Εγχειρίδιο ότι «για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού απαιτούνται συντονισμένες και εξειδικευμένες δράσεις σε πολλά επίπεδα, και όχι μόνο στο πλαίσιο της άσκησης αστυνομικών αρμοδιοτήτων». Το Εγχειρίδιο παρέχει οδηγίες για την αντιμετώπιση κάθε περιστατικού «κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το θύμα να αισθανθεί αμέσως ασφάλεια και προστασία» και καλεί τους αστυνομικούς να δίνουν προτεραιότητα στον χειρισμό τέτοιων υποθέσεων. Επίσης υποδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οφείλει ο αστυνομικός – κατά το δυνατό, του ίδιου φύλου με το θύμα – να συζητήσει μαζί του. Επισημαίνει όμως και την ανάγκη παραπομπής του θύματος σε υπηρεσίες που παρέχουν συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη, επισυνάπτει δε και σχετικό Πίνακα.

19. Το Εγχειρίδιο είναι ένα σημαντικό βήμα. Πρέπει όμως απαραίτητα να συνοδευθεί με τη στελέχωση των αστυνομικών τμημάτων με προσωπικό που θα έχει ειδικευθεί, και θα μετεκπαιδεύεται τακτικά, για την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας – γυναίκες αστυνομικούς που, κατά προτίμηση, θα συζητούν με τα θύματα, αλλά και άνδρες αστυνομικούς, ώστε να καταπολεμηθούν τα στερεότυπα που τους επηρεάζουν –, ενώ σε όλο το αστυνομικό προσωπικό θα επιβάλλεται ως υπηρεσιακό καθήκον η κατάλληλη αντιμετώπιση των περιστατικών αυτών. Εξάλλου, οι υπηρεσίες στήριξης, στις οποίες παραπέμπει η αστυ-

⁶ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, Τυπογραφείο Ελληνικής Αστυνομίας, Απρίλιος 2005. Όπως αναφέρεται στο τέλος του Εγχειριδίου, βάση γι' αυτό αποτέλεσε κείμενο που συνάχθηκε από τον Αστυνομικό Δ/ντή της Α.Δ. Σάμου, κ. Βασίλειο Γάτσα.

νομία, πρέπει οπωσδήποτε να ενισχυθούν με ειδικευμένο προσωπικό και να αυξηθούν.

20. Η ΕΕΔΑ τονίζει ότι η συμπληρωματική νομοθετική ρύθμιση του θέματος είναι αναγκαία. Πρέπει όμως να είναι εμπνευσμένη από άλλο πνεύμα και συνολική, δηλαδή, διττή: α) από άποψη ποινική, κυρίως με την καθιέρωση ως επιβαρυντικής περίπτωσης των σχετικών πράξεων βίας κάθε μορφής, που προβλέπει ο Π.Κ. και όσων προστεθούν με το νέο νόμο, το γεγονός ότι διαπράχθηκαν «ενδοοικογενειακά», αλλά ταυτόχρονα και β) ως κοινωνικό πρόβλημα, η λύση του οποίου θα καταστήσει τις ποινικές διατάξεις αποτελεσματικές, ενώ θα παραμείνουν αναποτελεσματικές, εφόσον δεν αντιμετωπισθεί σωστά και αυτό. Με τον τρόπο αυτόν θα επιτευχθεί και η συμμόρφωση προς τις διεθνείς συνθήκες και τους κανόνες της ΕΕ (πιο πάνω αριθ. 7, 8). Στη συνέχεια επισημαίνουμε μερικά ειδικότερα ζητήματα που προκύπτουν από το ΣχΝ.

Γ'. Ειδικότερες παρατηρήσεις- ποινική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας

21. Οι «γενικές διατάξεις» του ΣχΝ θα περίπτευαν, αν η ύλη του ΣχΝ είχε ενταχθεί στους οικείους Κώδικες, όπως θα ήταν νομοτεχνικά ορθό. Δεδομένου δε ότι, όπως σημειώθηκε, οι έννοιες της «οικογένειας» και της «ενδοοικογενειακής βίας» είναι χρήσιμες για την ανεύρεση των εγκλημάτων που θ' αναχθούν σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας, ο προσδιορισμός των εννοιών αυτών έπρεπε να είναι πληρέστερος και σαφέστερος και τα κριτήρια προσδιορισμού τους να περιέχονται στην Αιτιολογική Έκθεση, ως επεξήγηση των επιβαρυντικών περιπτώσεων που θα προστεθούν στις διατάξεις του ΠΚ.

22. Ειδικότερα, ως προς τον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας, παρατηρούμε ότι το άρθρο 1§1 του ΣχΝ δεν καλύπτει όλο το φάσμα της εγκληματικής συμπεριφοράς που εκδηλώνεται ως ενδοοικογενειακή βία. Χαρακτηρίζει ως «ενδοοικογενειακή βία» μόνον τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρουν τα άρθρα 6, 7, 8⁷ και 9 του ΣχΝ, που αντιστοιχούν σε διάφορες διατάξεις του ΠΚ, τις οποίες όμως δεν αναφέρουν, με εξαίρεση το άρθρο 8 που τροποποιεί το άρθρο 336§1 ΠΚ. Έτσι, το άρθρο 6 συνδυάζει τα άρθρα, 308, 309, 310, και 312 ΠΚ, το άρθρο 7 συνδυάζει τα άρθρα 330 και 333 ΠΚ, και το άρθρο 9 αντιστοιχεί στο άρθρο 337 ΠΚ.

23. Άλλα εγκλήματα που θα έπρεπε να περιλαμβάνονται στην έννοια

⁷ Η παραπομπή στο άρθρο 8 ΣχΝ δεν είναι, εν πάση περιπτώσει, ορθή. Θα έπρεπε να γίνεται παραπομπή στο άρθρο 336 ΠΚ, όπως τροποποιείται με το άρθρο 8 ΣχΝ.

της ενδοοικογενειακής βίας είναι π.χ. εκείνα των άρθρων 301 (συμμετοχή σε αυτοκτονία), 304Α (σωματική βλάβη εγκύου ή νεογνού), 311 εδ. α' (θανατηφόρα βλάβη), 323Α (εμπορία ανθρώπων), 325 (παράνομη κατακράτηση), 334 (διατάραξη οικιακής ειρήνης), 348 (διευκόλυνση ακολασίας άλλων), 348Α (πορνογραφία ανηλίκων), 349 (μαστροπεία), 350 (εκμετάλλευση πόρνης), 361 (εξύβριση), 362 (δυσφήμιση), 363 (συκοφαντική δυσφήμιση). Η τέλεση των εγκλημάτων αυτών, καθώς και εκείνων στα οποία αντιστοιχούν τα άρθρα 6, 7 8 και 9 ΣχΝ, κατά μέλους της «οικογένειας» (με την πιο κάτω, αριθ. 25, έννοια) πρέπει να συνιστά επιβαρυντική περίπτωση, όπως προαναφέρθηκε, και όπως προτάθηκε από τον ΣΔΓ και το Πόρισμα της Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ και την Πρόεδρο της ΕΕΔΑ (πιο πάνω αριθ. 4, 19), με κατάλληλη προσαρμογή του ΠΚ. Εξάλλου, ο όρος «εξώγαμη» πρέπει ν' απαλειφθεί και από το άρθρο 338§1 ΠΚ (κατάχρηση σε ασέλγεια). Επίσης, το άρθρο 312 β' ΠΚ (κακόβουλη παραμέληση υποχρεώσεων) πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να τιμωρείται η κακόβουλη παραμέληση όταν αφορά ανήλικο-μέλος της οικογένειας, άσχετα από το αν ο δράστης το έχει στην επιμέλειά του, καθώς και οποιοδήποτε άλλο μέλος της οικογένειας.

24. Οι περισσότερες διατάξεις του ΣχΝ διατηρούν την αντικειμενική υπόσταση των εγκλημάτων που προβλέπουν οι αντίστοιχες διατάξεις του ΠΚ, ενώ ορισμένες, δικαίως, τη διευρύνουν, όπως η διάταξη του άρθρου 6§3 ΣχΝ, που τιμωρεί και ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη που τελέστηκε «ενώπιον ανηλίκου». Θα έπρεπε πάντως να τιμωρείται, εφόσον τελέστηκε «ενώπιον ανηλίκου», κάθε πράξη ενδοοικογενειακής βίας.

25. Υπάρχουν όμως και διατάξεις του ΣχΝ που περιορίζουν την ισχύουσα αντικειμενική υπόσταση ορισμένων εγκλημάτων, περιορίζοντας έτσι και τις δυνατότητες τιμωρίας τους ως εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας. Έτσι, π.χ. το άρθρο 6§3 ΣχΝ, ενώ τιμωρεί, όπως σημειώθηκε, πράξη που τελέστηκε «ενώπιον» ανηλίκου, δεν περιλαμβάνει ρητά, όπως το άρθρο 312, α', ΠΚ, πράξη «σε βάρος» ανηλίκου. Επίσης, το άρθρο 7§1 ΣχΝ, που αντιστοιχεί στο άρθρο 330 ΠΚ (παράνομη βία), απαιτεί και «σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο», στοιχείο που δεν υπάρχει στο άρθρο 330 ΠΚ. Το δε άρθρο 9 ΣχΝ είναι εν μέρει επιεικέστερο από το αντίστοιχο άρθρο 337 ΠΚ (προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας): συγκεκριμένα, ενώ το άρθρο 337§2 ΠΚ προβλέπει ποινή φυλάκισης τριών μηνών μέχρι δύο ετών, αν ο παθών είναι νεότερος των 12 ετών, το άρθρο 9 ΣχΝ προβλέπει ποινή φυλάκισης μέχρι δύο ετών για κάθε περίπτωση, χωρίς να θέτει κατώτατο όριο.

26. Ο ορισμός της «οικογένειας» που περιέχει το άρθρο 1§2 του ΣχN είναι ελλιπής. Δεν περιλαμβάνει τις μονογονεϊκές οικογένειες. Ο προσδιορισμός της έννοιας της «οικογένειας» θα έπρεπε να στηριχθεί σε κατάλληλο συνδυασμό τριών κριτηρίων: α) της συζυγικής σχέσης, έστω και αν έπαυσε η συμβίωση, ή της πρώην συζυγικής σχέσης, β) της συγγένειας προς τον ανιόντα ή κατιόντα ή προς τον σύζυγο του ανιόντος ή κατιόντος και γ) της συμβίωσης, έστω και αν δεν υπάρχει γάμος ή συγγένεια. Αυτά τα κριτήρια πρέπει να τίθενται ως επιβαρυντικές περιπτώσεις στην πρώτη διάταξη του ΠΚ που θα προβλέπει έγκλημα περιλαμβανόμενο στην έννοια της ενδοοικογενειακής βίας, στη δε διάταξη αυτή θα γίνεται παραπομπή με τις επόμενες διατάξεις που θα προβλέπουν τέτοια εγκλήματα. Τα κριτήρια αυτά πρέπει να υπογραμμίζονται στην Αιτιολογική Έκθεση, στην οποία πρέπει να γίνεται αναφορά και στην έννοια της ενδοοικογενειακής βίας, όπως ορίζεται από όργανα του ΟΗΕ, και ειδικότερα από την ειδική εισηγήτρια για τη βία κατά των γυναικών της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Η.Ε. σε έκθεση σχετικά με τη βία κατά των γυναικών.⁸

27. Η διάταξη του άρθρου 1§3 του ΣχN εισάγει πολύ επιτυχή νεωτερισμό, σε ό,τι αφορά την τέλεση πράξης ενδοοικογενειακής βίας ενώπιον ανηλίκου, πρέπει όμως το στοιχείο αυτό να περιέχεται στην αντικειμενική υπόσταση κάθε εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας ή να περιλαμβάνεται στις επιβαρυντικές περιπτώσεις.

28. Ο όρος «βία κάθε μορφής» που περιλαμβάνει το άρθρο 2 του ΣχN είναι απροσδιόριστος. Ούτε η έννοια της απαγόρευσης είναι σαφής, εφόσον δεν συνδέεται με συγκεκριμένη παράνομη συμπεριφορά και δεν προσδιορίζεται ποιές είναι η συνέπειες της απαγόρευσης. Ενόψει, όσων εκτέθηκαν ήδη, η διάταξη αυτή, όπως κι εκείνες του άρθρου 1 είναι περιττή.

Δ'. Διατάξεις Αστικού Δικαίου

29. Δεν είναι σαφής η έννοια της «βίας κάθε μορφής» που περιλαμβάνει

⁸ «Η ενδοοικογενειακή βία είναι βία που επεμβαίνει στη σφαίρα των γυναικών (female sphere), συνήθως μεταξύ ατόμων που συνδέονται με προσωπική σχέση, το αίμα ή τον νόμο. Παρόλη τη φαινομενική ουδετερότητα του όρου, η ενδοοικογενειακή βία είναι σχεδόν πάντοτε έγκλημα συνδεόμενο με το φύλο, τελούμενο από άντρες κατά γυναικών. Όποτε συμβαίνει το αντίθετο και γυναίκες επιτίθενται κατά του άντρα συντρόφου τους, τέτοια περιστατικά, ελάχιστα επηρεάζουν τις στατιστικές της συνδεόμενης με το φύλο βίας. Εν πάση περιπτώσει, τέτοια περιστατικά συμβαίνουν ως επί το πλείστον όταν γυναίκες αποπειρώνται να αμυνθούν κατά του συντρόφου που τις κακοποιεί.» (E/CN.4/1996/53, par. 23, 28).

το άρθρο 3, ούτε είναι σαφές αν η διάταξη αυτή εισάγει μαχητό ή αμάχητο τεκμήριο ισχυρού κλονισμού του γάμου. Η παρ. 2 του άρθρου 1439 ΑΚ στην οποία παραπέμπει αφορά πάντως μαχητά τεκμήρια.

30. Το άρθρο 4 αναφέρεται στη βία κατά ανηλίκων, μόνον όταν χρησιμοποιείται «ως μέσον σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής τους». Ο περιορισμός αυτός είναι αδικαιολόγητος. Προτιμότερη διατύπωση θα ήταν: «βία σε βάρος ανηλίκων, έστω και αν χρησιμοποιείται ως μέσο σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής τους». Πάντως, κι εδώ ο όρος «βία» είναι ασαφής. Θα ήταν πάντως προτιμότερο τα άρθρα 3-5 να ενταχθούν στα άρθρα 1439, 1532 και 932 ΑΚ, στα οποία αναφέρονται.

31. Εξάλλου, η συμμετοχή σε αυτοκτονία μέλους της οικογένειας (πιο πάνω αριθ. 22) θα πρέπει να καταστεί λόγος αποκλήρωσης και αναξιοτήτας, με κατάλληλη προσαρμογή των άρθρων 1839 και 1860 ΑΚ.

Ε΄. Δικονομικές διατάξεις

32. Ακολουθούν ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με τις δικονομικές διατάξεις, οι οποίες όμως δεν εξαντλούν τα πολλά και πολύπλοκα δικονομικά ζητήματα που γεννιούνται.

33. Άρθρο 15 ΣχΝ (προσωρινή ρύθμιση κατάστασης): Η προτεινόμενη διάταξη πρέπει να ενταχθεί στον ΚΠολΔ, ως 2^η παρ. του άρθρου 735, και να προβλέπει ότι διατάσσεται, ως ασφαλιστικό μέτρο, «η μετοίκηση» του καθ' ου, όπως προβλέπει το ισχύον άρθρο 735 ΚΠολΔ (δεν χρειάζεται ν' αναφέρεται και «η απομάκρυνση», γιατί είναι ταυτολογία), καθώς και η απαγόρευση «πρόσβασης» στους χώρους κατοικίας κλπ (ο όρος «προσέγγιση» που χρησιμοποιεί το άρθρο 15 ΣχΝ είναι αόριστος και μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στο θύμα). Πρέπει επίσης να προστεθεί στο άρθρο 691 ΚΠολΔ ότι τα προαναφερόμενα μέτρα μπορούν να διατάσσονται και με προσωρινή διαταγή, μόλις κατατεθεί η αίτηση των ασφαλιστικών μέτρων.

34. Άρθρο 16 ΣχΝ (αναστολή παραγραφής): Η αναστολή πρέπει να αφορά όλες τις πράξεις ενδοοικογενειακής βίας και η διατύπωσή της διάταξης να είναι σαφέστερη: «[...] η παραγραφή αναστέλλεται έως την ενηλικίωσή του».

35. Άρθρο 17 ΣχΝ: Η ποινική δίωξη πρέπει να γίνεται αυτεπαγγέλτως όταν το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας τελέστηκε κατά ανηλίκου, όπως γίνεται σε όλες τις χώρες.

36. Άρθρο 18 ΣχΝ (περιοριστικοί όροι): Δεν αρκεί οι περιοριστικοί όροι να επιβάλλονται από το ποινικό δικαστήριο. Πρέπει να μπορούν να επιβάλ-

λονται και από τον ανακριτή ή το Συμβούλιο. Γι αυτό, πρέπει να προστεθεί στον ΠΚ διάταξη που να προβλέπει ότι εφόσον εκκρεμεί κατηγορία για έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας και προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις για τη διάπραξη του και από τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία του θύματος, ο ανακριτής ή το Συμβούλιο μπορεί να διατάξει, πέρα από τα προβλεπόμενα σε άλλες διατάξεις του ΚΠΔ μέτρα, και τη μετοίκηση του καθ' ου και να του απαγορεύσει την πρόσβαση στους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, στις κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και τους ξενώνες φιλοξενίας. Τα ίδια μέτρα μπορούν να διαταχθούν από το ποινικό δικαστήριο, στο οποίο παραπέμπεται η εκδίκαση εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας. Εξάλλου, στο τέλος του άρθρου 296 ΚΠΔ πρέπει να προστεθούν τα εξής: «ή δεν θα διαπράξει νέο έγκλημα». Αυτά απαιτούνται και από την προαναφερόμενη απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ.

37. Άρθρο 19 ΣχΝ (εξέταση μαρτύρων): Οι σχετικές με την εξέταση των μαρτύρων διατάξεις πρέπει να ενταχθούν στον ΚΠΔ και τον ΚΠολΔ. Σχετικά με την παρ. 2 του άρθρου 19 ΣχΝ, παρατηρούμε τα εξής: Είναι αναγκαία η προστασία των θυμάτων (ιδίως των ανηλίκων) κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ώστε ν' αποφεύγεται ο ψυχικός κλονισμός που μπορεί να του προκαλέσει και μόνη η θέα του δράστη, και ακόμη περισσότερο η αντιπαράθεσή του με αυτόν. Το δικαίωμα του θύματος σε τέτοια μέτρα προστασίας κατοχυρώνεται τόσο από το δίκαιο της ΕΕ (βλ. ιδίως την προαναφερόμενη απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ) όσο και από την ΕΣΔΑ. Τα μέτρα όμως αυτά δεν πρέπει να στερούν τον κατηγορούμενο από τη δίκαιη δίκη, το δικαίωμα στην οποία επίσης κατοχυρώνουν το δίκαιο της ΕΕ και η ΕΣΔΑ. Συνεπώς, είναι προτιμότερη, για την κατοχύρωση των εκατέρωθεν δικαιωμάτων, η πρόταση του Πορίσματος της Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ, που ανταποκρίνεται και σε πρόταση του ΣΔΓ, «να τροποποιηθεί καταλλήλως το άρθρο 354 ΚΠΔ, ώστε με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων να καταστεί δυνατή η εξέταση και εκείνων των μαρτύρων (ιδίως των ανηλίκων), των οποίων η αυτοπρόσωπη εμφάνιση στο δικαστήριο πιθανολογείται ότι θα τους προκαλέσει σοβαρή ψυχική αναστάτωση». Η αυτοπρόσωπη εμφάνιση πρέπει πάντοτε ν' αποκλείεται όταν το θύμα είναι ανήλικο, ενώ για ενήλικο θύμα (που συνήθως είναι γυναίκα) θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα του εγκλήματος και οι λοιπές συνθήκες. Από τη νομολογία του ΕΔΑΔ και του ΔΕΚ προκύπτει ότι η χρήση των οπτικοακουστικών μέσων θα πρέπει να γίνεται με τρόπο ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στον κατηγορούμενο ή τον δικηγόρο του, χωρίς να έρχονται σε καμία επαφή με το θύμα, να λαμβάνουν γνώση της κατάθεσης και ενδεχομένως να υποβάλουν στον ανακριτή ή εντεταλμένο δικαστή ερωτήματα, που θα τίθενται, κατά κατάλληλο τρόπο στο θύμα.

ΣΤ'. Άλλα μέτρα – Γενικές παρατηρήσεις

38. Παράλληλα με τη λήψη των προαναφερόμενων νομοθετικών μέτρων, είναι αναγκαίο, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, να αναπτυχθεί ένα πολυεπίπεδο σύστημα δομών (σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο) για την υποδοχή των θυμάτων, την ψυχολογική, υλική, ηθική και νομική στήριξή τους, τη φιλοξενία σε ξενώνες, την προστασία ανηλίκων, την προστασία των μαρτύρων, την ενημέρωση των θυμάτων για τα δικαιώματά τους και τις υπηρεσίες, που τους παρέχονται και για την προστασία τους από τους δράστες, καθώς και για τα θεραπευτικά προγράμματα των τελευταίων, τα οποία μπορεί να λειτουργούν συμπληρωματικά με τις ποινές φυλάκισης.

39. Η αποδοτική λειτουργία των ανωτέρω δομών προϋποθέτει υποχρεωτικά την κατάλληλη εκπαίδευση όλων των δημοσίων λειτουργών, οι οποίοι καλούνται να αντιμετωπίσουν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας (δικαστικών λειτουργών, εισαγγελέων, αστυνομικών, νοσηλευτικού και ιατρικού προσωπικού, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών), οι οποίοι θα πρέπει να είναι σε θέση να ενημερώνουν επαρκώς και άμεσα τα θύματα για τους υφιστάμενους μηχανισμούς αρωγής τους (ξενώνες, καθώς και ηθική, ψυχολογική, υλική και νομική στήριξη, προστασία από το δράστη), προκειμένου τα τελευταία να λάβουν την κατάλληλη κατά περίπτωση αρωγή.⁹

Ζ'. Συνοψίζοντας τα προαναφερόμενα, προτείνουμε τα εξής, ώστε να επιτευχθεί η απαιτούμενη διττή αντιμετώπιση του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας:

α) Να γίνουν ορισμένες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του ΠΚ, και ιδίως να καθιερωθεί ως επιβαρυντική περίπτωση η ενδοοικογενειακή διάπραξη ορισμένων εγκλημάτων, και να γίνουν και οι αναγκαίες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του ΚΠΔ, του ΑΚ και του ΚΠολΔ.

β) Να ενισχυθούν και ν' αυξηθούν οι υπηρεσίες στήριξης των θυμάτων, και της οικογένειας γενικότερα, και να συσταθεί σώμα οικογενειακών κοινωνικών λειτουργών, που θα έχει πρωταρχικό ρόλο κατά την ποινική διαμεσολάβηση.

γ) Να ληφθούν και όλα τα λοιπά μέτρα που απαιτεί η προαναφερόμενη απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ, μεταξύ των οποίων είναι και η ειδική εκπαίδευση και τακτική μετεκπαίδευση των αστυνομικών, στον τρόπο χειρισμού περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.

⁹ Οι δύο ανωτέρω παράγραφοι αποδίδουν παρατηρήσεις της Διεθνούς Αμνηστίας.

Τα προτεινόμενα υπό β' και γ' πρέπει να προβλεφθούν ειδικά και συγκεκριμένα στον Νόμο για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, ο οποίος θα παρέχει και εξουσιοδότηση για την έκδοση των αναγκαίων κανονιστικών διοικητικών πράξεων. Η εξουσιοδοτική διάταξη πρέπει να καθιστά την έκδοση των πράξεων αυτών υποχρεωτική και να ορίζει προθεσμία εντός της οποίας θα πρέπει να γίνει, π.χ. δύο χρόνια.

δ) Να εκπονηθεί Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, όπως συνιστά το Πόρισμα της Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ.

ε) Να συσταθεί ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την τελική διατύπωση του ΣχΝ.

Αθήνα, 9 Φεβρουαρίου 2006

Βασικές παρατηρήσεις της Προέδρου της ΕΕΔΑ
Καθηγ. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, επί του νομοσχεδίου
«Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας»

1. Το Σχέδιο πουθενά, ούτε καν στην Εισηγητική Έκθεση, δεν θίγει την ουσία του προβλήματος (βία κατά των γυναικών) ούτε τη ρίζα του (ρόλος αφέντη άντρα – ρόλος υποτακτικής γυναίκας, ο άντρας σωφρονιστής συζύγου και παιδιών).

Γι' αυτό δεν αποτελεί ρύθμιση του θέματος. Είναι ξένο προς την ουσία του φαινομένου και δεν πλήττει την αιτία του.

2. Οι πράξεις που τιμωρεί, τιμωρούνται ήδη από τον Π.Κ. Πλην μιας: του βιασμού στα πλαίσια του γάμου. Μερικές τιμωρούνται απλώς αυστηρότερα με το νομοσχέδιο, ενώ άλλες, που χαρακτηρίζονται ελαφρότερες (π.χ. ελαφρές σωματικές βλάβες) δεν διέπονται καν από το νομοσχέδιο. Ωστόσο μπορεί, να είναι άκρως κλονιστικές της έγγαμης συμβίωσης και να την καθιστούν αφόρητη για τη γυναίκα (π.χ. χαστούκια). Επί πλέον θα δημιουργηθεί σύγχυση ποιες ακριβώς πράξεις θα εξακολουθούν να ρυθμίζονται από τον Π.Κ. και ποιες από το νέο νόμο.

Ως εκ περισσού υπενθυμίζεται ότι είναι γνωστό πως η απλή πρόβλεψη αυστηρότερης ποινής δεν αρκεί για την κατάπαυση φαινομένων κοινωνικών που αποτελούν ζωντανά κατάλοιπα εσφαλμένων νοοτροπιών, καταλυτικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε βάρος ορισμένων κοινωνικών κατηγοριών. Τέτοιο φαινόμενο είναι και η βία κατά των γυναικών, κατάλοιπο της προκατάληψης για τους άνισους – σε βάρος των γυναικών – ρόλους των δύο φύλων.

3. Η σχετική τιμωρητική νομοθεσία που υπάρχει, είναι ουδέτερη από άποψη φύλου. Συνεπώς καλύπτει δράστες και θύματα και των δύο φύλων, όπως και το εν λόγω νομοσχέδιο. Το πρόβλημα είναι ποια είναι η αιτία που κατά κανόνα ο δράστης μένει ατιμώρητος όταν το θύμα είναι η σύζυγος και δράστης ο σύζυγος ή σύντροφός της. Ποιο αναλυτικά: πρώτα, τι είναι εκείνο που σταματά τις γυναίκες-θύματα να καταγγείλουν τις σχετικές σε βάρος τους βίαιες πράξεις του συζύγου; ύστερα, τι κάνει τις αστυνομικές αρχές συχνά να μη δίνουν συνέχεια στις λίγες, σχετικά, καταγγελίες γυναικών-θυμάτων; τέλος, τι επηρεάζει τις δικαστικές αρχές να κρίνουν συχνά με δυο μέτρα και δυο σταθμά αν το θύμα είναι ο άντρας ή αν είναι η γυναίκα;

Το πρόβλημα λοιπόν είναι: πως και με τι μέτρα πρέπει να αντιδράσουμε για την κατάργηση αυτής της αναποτελεσματικής αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών; παρά την ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας που δεν κάνει διάκριση φύλου; Με μια ίδιου τύπου νομοθεσία; ή με την εξουδετέρωση των κοινωνικών αιτίων που προκαλούν αυτή την αναποτελεσματικότητα του νόμου σε βάρος των γυναικών;

4. Δεν ιδρύονται θεσμοί ειδικοί που απαιτούνται για τη λύση του προβλήματος όπως αυτό πράγματι εμφανίζεται στην κοινωνία. Ιδίως άνεργες γυναίκες με παιδιά έχουν ανάγκη αποτελεσματικής υποστήριξης για να ξεφύγουν από την εξευτελιστική και οδυνηρή ατμόσφαιρα της οικογένειας, που όχι σπάνια καταλήγει σε ανθρωποκτονία της κακοποιημένης, κάποτε δε του θύτη. Επί πλέον, πάντοτε έχει και περισσότερο ή λιγότερο κακό αντίκτυπο στην εξέλιξη των παιδιών.

Ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης όπως προβλέπεται από το νομοσχέδιο είναι αφ' ενός αμφίβολης συνταγματικότητας και αφ' ετέρου πιθανότατης αναποτελεσματικότητας.

5. Η αστυνομία και ο Εισαγγελέας παραμένουν οι κύριοι ρυθμιστές της προδικαστικής φάσης ενώ έχουν ήδη αποδειχθεί ακατάλληλοι. Ιδίως οι αστυνομικοί αδιαφορούν ή και διασκεδάζουν με τις καταγγελίες των γυναικών, συχνά οπαδοί της αντίληψης περί ανδρικής εξουσίας στο σπίτι. Πουθενά ούτε ο νόμος ούτε καν η Αιτιολογική Έκθεση δεν βάζει κατά της αντίληψης αυτής.

Αλλά ούτε και θεσπίζει ως κύριο εξωδικαστικό αρμόδιο θεσμό για παρέμβαση, συμπάρασταση και πιθανή διευθέτηση του σχετικού προβλήματος ένα ειδικό σώμα οικογενειακών κοινωνικών λειτουργιών.

6. Μετά την από 23 Ιουνίου 2005 μελέτη-εισήγηση της νομικής επιτροπής του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας που απεστάλη στη Γ. Γραμματέα Ισότητας, είναι αδικαιολόγητη η προβαλλόμενη από το νομοσχέδιο "ρύθμιση" η οποία ουσιαστικά δεν ρυθμίζει το θέμα, ενώ θα μπορούσε η Πολιτεία και θα έπρεπε εφ' όσον χρησιμοποιεί ένα ειδικό νομοθέτημα, να προβεί σε ολική ουσιαστική ρύθμιση του φοβερού αυτού προβλήματος που αφορά το 1/5 ως 1/4 – σε μερικές περιοχές μέχρι και το 1/2 – των οικογενειών του κόσμου.

7. Τα παραπάνω δεν σημαίνουν ότι δεν θεωρούμε αναγκαία τη συμπληρωματική νομοθετική ρύθμιση του θέματος. Αλλά εμπνευσμένη από άλλο πνεύμα και από συνολική, δηλαδή, διττή, άποψη: ποινική, κυρίως καθιερώνοντας ως επιβαρυντική περίπτωση των σχετικών πράξεων βίας κάθε μορφής που προβλέπει ο Π.Κ. και όσες προστεθούν με το νέο νόμο το γεγονός ότι διαπράχθηκαν ενδοοικογενειακά ως κοινωνικό πρόβλημα η λύση του οποίου θα καταστήσει τις ποινικές διατάξεις αποτελεσματικές, ενώ θα είναι αναποτελεσματικές εφ' όσον δεν αντιμετωπισθεί σωστά και αυτό.

Αθήνα, 16 Ιανουαρίου 2006

Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

Πρόεδρος της ΕΕΔΑ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ
 ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ
 «ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ»

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας χαιρετίζει την απόφαση της Πολιτείας να λάβει ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και να θέσει το σχετικό ΣχΝ σε κοινωνική διαβούλευση, πριν από την κατάθεσή του στη Βουλή. Οι παρατηρήσεις που ακολουθούν υποβάλλονται σε ανταπόκριση προς την πρόσκληση του κ. Υπουργού Δικαιοσύνης για διάλογο, καθώς και προς τις από 16.1.2006 «Βασικές Παρατηρήσεις (προς περαιτέρω επεξεργασία)» της Προέδρου της ΕΕΔΑ Καθηγήτριας κας Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, οι οποίες και ενσωματώνονται στο παρόν έγγραφο.

1. Για τη σύνταξη των παρατηρήσεών μας λήφθηκαν υπόψη κυρίως το Σχέδιο Νόμου «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας», που παρουσιάστηκε από τον κ. Υπουργό Δικαιοσύνης στις 25.11.2005 και η Αιτιολογική Έκθεση του, οι «Παρατηρήσεις και Προτάσεις σχετικές με το υπό επεξεργασία Σχέδιο Νόμου για την ενδοοικογενειακή βία», που συνέταξε ad hoc Επιτροπή του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και υπέβαλε ο ΣΔΓ στη Γενική Γραμματέα Ισότητας κα Ευγενία Τσουμάνη, στις 23.6.2005 (Παρατηρήσεις και Προτάσεις ΣΔΓ), το από 8.7.2005 Πόρισμα της «Ομάδας Εργασίας για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά των συνοικούντων προσώπων», η οποία συγκροτήθηκε με απόφαση του Υπουργού ΕΣΔΔΑ, κατόπιν πρωτοβουλίας της Γενικής Γραμματείας Ισότητας (Πόρισμα Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣ-ΔΔΑ), και οι προαναφερόμενες «Βασικές Παρατηρήσεις» της Προέδρου της ΕΕΔΑ.

Ι. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

2. Η αντιμετώπιση του οξύτατου κοινωνικού φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας, από άποψη νομική, αλλά και στην πράξη, έχει απασχολήσει έντονα τον ΣΔΓ επί σειρά ετών. Το Νομικό Συμβουλευτικό Τμήμα του ΣΔΓ, το οποίο, χάρη στην εθελοντική εργασία στελεχών του ΣΔΓ – δικηγόρων, εγκληματολόγων, ψυχολόγων, κοινωνιολόγων –, λειτουργεί αδιάκοπα επί 25ετία, έχει παράσχει έως σήμερα νομικές συμβουλές και ψυχολογική στήριξη σε πάνω από 2.000 γυναίκες, θύματα ενδοοικογενειακής βίας, που προσέφυγαν σ' αυτό. Πολλές από αυτές τις γυναίκες είχαν παιδιά που παρουσίαζαν σημαντικά συναισθηματικά, ψυχολογικά και μαθησιακά προβλήματα, καθώς ήταν άμεσα ή έμμε-

σα θύματα της βίας¹. Η μακρόχρονη και πολύπλευρη εμπειρία του ΣΔΓ εκτίθεται στις προαναφερόμενες Παρατηρήσεις και Προτάσεις του.

3. Όπως υπογραμμίζεται στις προαναφερόμενες Παρατηρήσεις και Προτάσεις του ΣΔΓ:

«Η εμπειρία του ΣΔΓ επιβεβαιώνει τις διεθνώς πλέον αποδεκτές θεωρητικές προσεγγίσεις και ερμηνείες του φαινομένου, σύμφωνα με τις οποίες η βία σε βάρος της συντρόφου δεν οφείλεται μόνο σε ατομικά-ψυχολογικά αίτια, αλλά είναι σε σημαντικό σημείο αποτέλεσμα μιας ευρύτερης νοοτροπίας και κοινωνικών αντιλήψεων αναφορικά με την θέση της γυναίκας ως υποδεέστερης σε κάθε επίπεδο από τον άνδρα».²

Με βάση δε την εμπειρία του, ο ΣΔΓ προτείνει, για την ποινική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, να προβλεφθεί ότι η τέλεση ορισμένων, τιμωρούμενων από τον ΠΚ, εγκλημάτων στα πλαίσια της οικογένειας συνιστά επιβαρυντική περίπτωση, και ενδεχομένως να ποινικοποιηθούν και άλλες πράξεις που συνιστούν ενδοοικογενειακή βία. Τονίζει όμως ταυτοχρόνως, ότι η ενδοοικογενειακή βία δεν μπορεί ν' αντιμετωπισθεί μόνο με ποινική καταστολή, αλλά και προληπτικά, καθώς και με τη λήψη μέτρων στήριξης των θυμάτων, προτείνοντας και τέτοια μέτρα.³

4. Χαιρετίζουμε την πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας να προκαλέσει τη συγκρότηση της Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ, καθώς και το από 8.7.2005 Πόρισμα της Ομάδας αυτής, που επιβεβαιώνει τις διαπιστώσεις του ΣΔΓ, και ιδίως το ότι η συντριπτική πλειοψηφία των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας είναι γυναίκες, αλλά και παιδιά,⁴ και υπογραμμίζει ότι:

¹ Βλ. Παρατηρήσεις και Προτάσεις ΣΔΓ, σ. 1-2.

² Παρατηρήσεις και Προτάσεις ΣΔΓ, σ.2, με παραπομπή στη σχετική βιβλιογραφία (υποσ. 2): Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, στις Προτάσεις της Ειδικής Επιτροπής Θεσμικών Προτάσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, για τον εορτασμό της 50 ετηρίδας της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα 1999, σελ. 13 επ. Βλ. και Ηλία Δασκαλάκη «Η βία κατά της γυναίκας σαν κοινωνικό φαινόμενο». Στην παλιά, αλλά πάντα επίκαιρη αυτή μελέτη, δημοσιευμένη στον Αγώνα της Γυναίκας τ. 5, αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι η βία, αντικείμενο της οποίας γίνεται η γυναίκα, προέρχεται κατά κανόνα από τους θεσμούς και τις νοοτροπίες και όχι από τους συγκεκριμένους ανθρώπους. Βλ. ακόμη μελέτη της Ρένας Λάμψα στο ίδιο τεύχος, όπου αναφέρεται ότι ένας από τους λόγους που οι άντρες δέρνουν τις γυναίκες τους είναι η αμφιβολία που τους κατέχει ότι δεν είναι σωστοί αρσενικοί. Σύμφωνα με θεωρητικούς στους οποίους παραπέμπει η μελέτη, η βία έχει την τάση να ενισχύει την ιδέα του αρσενικού.

³ Παρατηρήσεις και Προτάσεις ΣΔΓ, σ. 6 επ.

⁴ Πόρισμα Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ, σ. 4.

«Η εμπειρία που μεταφέρθηκε στην Επιτροπή από αρμόδιους φορείς και ΜΚΟ⁵ επιβεβαιώνει τις διεθνώς πλέον αποδεκτές θεωρητικές προσεγγίσεις και ερμηνείες του φαινομένου, σύμφωνα με τις οποίες η βία σε βάρος της συζύγου/συντρόφου δεν οφείλεται μόνο σε ατομικούς -ψυχολογικούς παράγοντες, αλλά είναι σε σημαντικό βαθμό αποτέλεσμα και των κοινωνικών αντιλήψεων αναφορικά με την μειονεκτική θέση της γυναίκας στην κοινωνία»⁶.

Η δε πρόταση του Πορίσματος, τα εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας ν' αποτελέσουν διακεκριμένες παραλλαγές εγκλημάτων που περιλαμβάνει ο ισχύων ΠΚ⁷ εξυπηρετεί την ασφάλεια δικαίου και ανταποκρίνεται και στις προτάσεις του ΣΔΓ (πιο πάνω αριθ. 3). "Έτσι, οι έννοιες της «οικογένειας» και της «ενδοοικογενειακής βίας» θα είναι χρήσιμες για την ανεύρεση των εγκλημάτων που θ' αναχθούν σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας και τη διατύπωση της επιβαρυντικής περίπτωσης.

5. Προσυπογράφουμε το ακόλουθο τελικό συμπέρασμα του Πορίσματος ΥΠΕΣΔΔΑ, που ανταποκρίνεται στις διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα του ΣΔΓ:

«Η Ομάδα αξιολογεί την ενίσχυση και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών [για την πρόληψη της βίας και τη στήριξη των κακοποιημένων γυναικών] και τη δημιουργία νέων, όπου αυτό καθίσταται αναγκαίο, ως το κατ' εξοχήν μέτρο ενίσχυσης της οικογένειας που αντιμετωπίζει τη βία μεταξύ των μελών της. Αν δεν ληφθεί πρόνοια προς αυτή την κατεύθυνση και η κρατική παρέμβαση περιοριστεί στη θέσπιση ποινικών διατάξεων, θα δίνεται η εντύπωση ότι ποινι-κοποιούνται προβλήματα της οικογένειας, χωρίς να επιδιώκεται και να διευκολύνεται η επίλυσή τους. Κάθε άλλη λύση θα είναι ατε-λέσφορη.»⁸

II. Παρατηρήσεις σχετικά με το Σχέδιο Νόμου

A'. Το υπερνομοθετικό πλαίσιο

6. Η λήψη νομοθετικών μέτρων για την αποτελεσματική πρόληψη και καταστολή της ενδοοικογενειακής βίας, που να συνδυάζονται απαραίτητως με μέτρα στήριξης των θυμάτων, κυρίως γυναικών και παιδιών, ανταποκρίνεται σε επείγουσα κοινωνική ανάγκη, αλλά και σε επιταγές που απορρέουν από πλέγμα συνταγματικών και υπερεθνικών κανόνων.

⁵ Μεταξύ των οποίων ήταν και ο ΣΔΓ, που υπέβαλε τις προαναφερόμενες Παρατηρήσεις και Προτάσεις του.

⁶ Πόρισμα Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ,, σ. 4.

⁷ Πόρισμα Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ, σ. 8-9.

⁸ Πόρισμα Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ, σ. 16.

Το Σύνταγμα επιβάλλει τη λήψη τέτοιων μέτρων, ιδίως για την προστασία της αξίας του ανθρώπου, την προστασία της οικογένειας, την τιμωρία βασανιστηρίων, οποιασδήποτε σωματικής κάκωσης, βλάβης υγείας ή άσκησης ψυχολογικής βίας και κάθε άλλης προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (άρθρα 2, 21§1, 7§2 Συντ.). Οι συνταγματικές αυτές διατάξεις δημιουργούν δικαιώματα των θιγομένων και αξίωση απέναντι σε όλα τα πολιτειακά όργανα για τη λήψη και αποτελεσματική εφαρμογή των προαναφερόμενων μέτρων (άρθρο 25§1 Συντ.).

7. Επίσης, όπως υπογραμμίζεται και στο Πόρισμα της Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ⁹, όλα τα προαναφερόμενα μέτρα επιβάλλονται από διεθνείς συνθήκες δικαιωμάτων του ανθρώπου επικυρωμένες από την Ελλάδα, που έχουν υπερνομοθετική ισχύ και εξειδικεύουν τις συνταγματικές επιταγές, όπως η Σύμβαση για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών (ΣΕΔΚΓ) και το Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΣΑΠΔ). Τα όργανα που παρακολουθούν την εφαρμογή των διεθνών αυτών συνθηκών έχουν επανειλημμένα ζητήσει από το Ελληνικό Κράτος να λάβει όλα τα προαναφερόμενα μέτρα. Η δε Επιτροπή της ΣΕΔΚΓ αντιμετωπίζει την άσκηση βίας κατά των γυναικών ως βαριά μορφή διάκρισης λόγω φύλου. Η αναγκαιότητα λήψης των προαναφερόμενων μέτρων απορρέει και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) κι έχει επανειλημμένα και έντονα διακηρυχθεί από τα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης, και πιο πρόσφατα με τη Σύσταση 1582 (2002) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσής του για την «ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών», η οποία συνιστά τη λήψη διαφόρων προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων.

8. Εξάλλου, οι πράξεις ενδοοικογενειακής βίας εμπίπτουν στο πεδίο της απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης «σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες»¹⁰, που επιβάλλει τη λήψη μέτρων στήριξης των θυμάτων εγκληματικών πράξεων και των οικογενειών τους, μεταξύ των οποίων είναι η δωρεάν πρόσβαση σε συμβουλές και νομική συνδρομή, η παροχή προστασίας της ασφάλειας, της ιδιωτικής ζωής και υπόληψης των θυμάτων, η εξασφάλιση της δυνατότητας των θυμάτων ν' ακουστούν κατά την ποινική διαδικασία και κάθε άλλη διαδικασία ή παρέμβαση δημόσιας αρχής ή οργάνωσης στήριξης που προηγείται της ποινικής διαδικασίας ή την ακολουθεί, η προστασία των θυμάτων, και ιδίως των πιο ευάλωτων, από τις συνέπειες της κατάθεσής τους ενώπιον δικαστηρίου, με την εξασφάλιση κατάλληλων

⁹ Βλ. ιδίως παραγρ. 11 του Πορίσματος.

¹⁰ ΕΕ L 82/1, 22.3.2001.

συνθηκών κατάθεσης¹¹, η ποινική διαμεσολάβηση, η δημιουργία και ενίσχυση υπηρεσιών στήριξης με ειδικευμένο προσωπικό και η αναγνώριση και χρηματοδότηση οργανώσεων στήριξης των θυμάτων, η ειδική κατάρτιση των προσώπων που έρχονται σε επαφή με τα θύματα, και ιδίως των αστυνομικών και όσων ασκούν συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα. απόφαση πλαίσιο θέτει προθεσμίες συμμόρφωση προς τις διάφορες διατάξεις της, έως τις 22.3.2002, τις 22.3.2004 και τις 22.3.2006. Οι πράξεις ενδοοικογενειακής βίας εμπίπτουν και στο πεδίο της Οδηγίας 2004/80/ΕΚ, «για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων»¹², η οποία επιβάλλει στα κράτη-μέλη να λάβουν μέτρα που να καθιστούν δυνατή την αποζημίωση λόγω εγκληματικών πράξεων, οι οποίες τελέστηκαν στο έδαφός τους εναντίον ατόμων που διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος. Η προθεσμία συμμόρφωσης προς την Οδηγία αυτήν έληξε την 1.1.2006.

Β΄. Γενικές παρατηρήσεις

9. Το ΣχΝ περιέχει αρκετά θετικά στοιχεία. Χρειάζεται όμως ορισμένες βελτιώσεις, ενισχύσεις και διευκρινίσεις, για να επιτύχει τον σκοπό του. Κατ' αρχάς, όπως παρατηρεί η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ, το ΣχΝ «πουθενά, ούτε καν στην Αιτιολογική Έκθεση, δεν θίγει την ουσία του προβλήματος (βία κατά των γυναικών) ούτε τη ρίζα του (ρόλος αφέντη άντρα – ρόλος υποτακτικής γυναίκας, ο άνδρας ως σωφρονιστής συζύγου και παιδιών)».¹³ Η πραγματική αυτή διάσταση του προβλήματος θα έπρεπε, κατά πρώτο λόγο, να τονίζεται στην Αιτιολογική Έκθεση του ΣχΝ, η οποία θα έπρεπε να περιλαμβάνει τουλάχιστον τις σχετικές διαπιστώσεις του Πορίσματος της Ομάδας Εργασίας της Γ. Γ. Ισότητας, ώστε να παρέχει κατευθύνσεις για την ορθή και αποτελεσματική ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου. Η Αιτιολογική Έκθεση όμως είναι διατυπωμένη κατά τρόπο ουδέτερο, μη ανταποκρινόμενο στην πραγματικότητα, κι έτσι δεν βοηθάει τους εφαρμοστές του νόμου να κατανοήσουν το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας.

10. Τα ζητήματα που ρυθμίζει το ΣχΝ εμπίπτουν κυρίως στην ύλη του Αστικού Κώδικα (ΑΚ), του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ), του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) και του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ΚΠολΔ). Εντούτοις, δεν εισάγονται τροποποιήσεις ή συμπληρώσεις των Κωδίκων, όπως θα ήταν νομοτεχνικά ορθό, αλλά προτείνεται ψήφιση αυτοτελούς νομοθε-

¹¹ Βλ. απόφαση ΔΕΚ 16.6.2005, υπόθ. C-105/03, Maria Pupino, η οποία ερμηνεύει τις διατάξεις της απόφασης-πλαίσιου που απαιτούν την εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών κατάθεσης, υπό φως του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ και της σχετικής νομολογίας του ΕΔΑΔ.

¹² ΕΕ L 261/15, 06.08.2004.

¹³ Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Βασικές Παρατηρήσεις, ό.π., σ. 1.

τήματος. Η επιλογή αυτή μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση και ανασφάλεια ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο (δηλαδή, ως προς το αν θα έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των Κωδίκων ή του νέου νόμου) και να μειώσει την αποτελεσματικότητα των νέων διατάξεων. Εξαίρεση αποτελεί το άρθρο 8 του ΣχΝ, που τροποποιεί το άρθρο 336§1 ΠΚ, εξαλείφοντας τον όρο «εξώγαμη», ώστε να τιμωρείται και ο βιασμός της συζύγου. Παραλείπεται όμως η εξαίρεση του όρου «εξώγαμη» και από το άρθρο 338§1 ΠΚ (κατάχρηση σε ασέλγεια).

11. Όπως παρατηρεί η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ, οι πράξεις που τιμωρεί το ΣχΝ τιμωρούνται ήδη από τον ΠΚ, εκτός από τη σωματική βλάβη που τέλεστηκε ενώπιον ανηλίκου (άρθρο 6§3 ΣχΝ) και τον βιασμό στα πλαίσια του γάμου (άρθρο 8 του ΣχΝ). «Μερικές τιμωρούνται απλώς αυστηρότερα με το ΣχΝ, ενώ άλλες, που χαρακτηρίζονται ελαφρότερες (π.χ. ελαφρές σωματικές βλάβες) δεν διέπονται καν από το ΣχΝ. Ωστόσο μπορεί, να είναι άκρως κλονιστικές της έγγαμης συμβίωσης και να την καθιστούν αφόρητη για τη γυναίκα (π.χ. χαστούκια)». Αλλά και βαρύτερες πράξεις, που είναι αξιόποινες κατά τον ΠΚ και συνιστούν οπωσδήποτε πράξεις ενδοικογενειακής βίας, παραλείπονται από το ΣχΝ, όπως θα εκτεθεί στη συνέχεια (πιο κάτω αριθ. 21-24). «Επί πλέον, θα δημιουργηθεί σύγχυση, ποιες ακριβώς πράξεις θα εξακολουθούν να ρυθμίζονται από τον ΠΚ και ποιες από τον νέο νόμο».¹⁴

12. «Ως εκ περισσού υπενθυμίζεται ότι είναι γνωστό πως η απλή πρόβλεψη αυστηρότερης ποινής δεν αρκεί για την κατάπαυση φαινομένων κοινωνικών, που αποτελούν ζωντανά κατάλοιπα εσφαλμένων νοοτροπιών, καταλυτικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε βάρος ορισμένων κοινωνικών κατηγοριών. Τέτοιο φαινόμενο είναι και η βία κατά των γυναικών, κατάλοιπο της προκατάληψης για τους άνισους – σε βάρος των γυναικών – ρόλους των φύλων.»

13. «Η σχετική τιμωρητική νομοθεσία που υπάρχει, είναι ουδέτερη από άποψη φύλου. Συνεπώς καλύπτει δράστες και θύματα και των δύο φύλων, όπως και το ΣχΝ. Το πρόβλημα είναι ποια είναι η αιτία που κατά κανόνα ο δράστης μένει ατιμώρητος όταν το θύμα είναι η σύζυγος και δράστης ο σύζυγος ή σύντροφός της. Πιο αναλυτικά: πρώτα, τι είναι εκείνο που σταματά τις γυναίκες-θύματα να καταγγείλουν τις σχετικές σε βάρος τους βίαιες πράξεις του συζύγου; ύστερα, τι κάνει τις αστυνομικές αρχές συχνά να μη δίνουν συνέχεια στις λίγες, σχετικά, καταγγελίες γυναικών-θυμάτων; τέλος, τι επηρεάζει τις δικαστικές αρχές να κρίνουν συχνά με δυο μέτρα και δυο σταθμά αν το θύμα είναι ο άντρας ή αν είναι η γυναίκα;»

¹⁴ Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, ό.π., σ. 1-2.

14. «Το πρόβλημα λοιπόν είναι: πώς και με τι μέτρα πρέπει να αντιδράσουμε για την κατάργηση αυτής της αναποτελεσματικής αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών; παρά την ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας που δεν κάνει διάκριση φύλου; Με μια ίδιου τύπου νομοθεσία; ή με την εξουδετέρωση των κοινωνικών αιτιών που προκαλούν αυτή την αναποτελεσματικότητα του νόμου σε βάρος των γυναικών;»

15. «Δεν ιδρύονται θεσμοί ειδικοί που απαιτούνται για τη λύση του προβλήματος όπως αυτό πράγματι εμφανίζεται στην κοινωνία. Ιδίως, άνεργες γυναίκες με παιδιά έχουν ανάγκη αποτελεσματικής υποστήριξης για να ξεφύγουν από την εξευτελιστική και οδυνηρή ατμόσφαιρα της οικογένειας, που όχι σπάνια καταλήγει σε ανθρωποκτονία της κακοποιημένης, κάποτε δε του θύτη. Επί πλέον, πάντοτε έχει και περισσότερο ή λιγότερο κακό αντίκτυπο στην εξέλιξη των παιδιών. Ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης, όπως προβλέπεται από το ΣχΝ, είναι αφενός αμφίβολης συνταγματικότητας¹⁵ και αφετέρου πιθανότατης αναποτελεσματικότητας.»

16. «Η Αστυνομία και ο Εισαγγελέας παραμένουν κύριοι ρυθμιστές της προδικαστικής φάσης, ενώ έχουν ήδη αποδειχθεί αναποτελεσματικοί ή και ακατάλληλοι. Ιδίως οι αστυνομικοί, μολοντί ορισμένοι αρχίζουν ν' αντιδρούν κατά προσφορότερο τρόπο, εξακολουθούν συχνά ν' αδιαφορούν ή και να διασκεδάζουν με τις καταγγελίες των γυναικών, ως οπαδοί κι αυτοί της αντίληψης περί ανδρικής εξουσίας στο σπίτι. Πουθενά όμως, ούτε το ΣχΝ ούτε καν η Αιτιολογική Έκθεση, δεν βάλλει κατά της αντίληψης αυτής. Αλλά ούτε και θεσπίζει ως κύριο εξωδικαστικό αρμόδιο θεσμό για παρέμβαση, συμπαράσταση και πιθανή διευθέτηση του σχετικού προβλήματος ένα ειδικό σώμα οικογενειακών κοινωνικών λειτουργιών.»¹⁶

17. Οφείλουμε πάντως να συγχαρούμε την ΕΛ.ΑΣ για την πρόσφατη έκδοση Εγχειριδίου με θέμα την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και όσα στελέχη της είχαν τη σχετική πρωτοβουλία¹⁷. Το Εγχειρίδιο αυτό τονίζει την πραγματική διάσταση του προβλήματος («από τις πιο συνηθισμένες μορφές ενδοοικογενειακής βίας είναι αυτή που εκδηλώνεται από τον (πρώην ή νυν) σύζυγο ή σύντροφο προς τη σύζυγο

¹⁵ Πράγματι, το ΣχΝ παρέχει στον Εισαγγελέα αποφασιστικές αρμοδιότητες που ανήκουν στα δικαστήρια.

¹⁶ Οι παράγραφοι 12-16 αποδίδουν επί λέξει τη δεύτερη υποπαράγραφο της παραγράφου 2 και τις παραγράφους 3-5 (σ. 2-4) των Βασικών Παρατηρήσεων της Προέδρου της ΕΕΔΑ.

¹⁷ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, Τυπογραφείο Ελληνικής Αστυνομίας, Απρίλιος 2005. Όπως αναφέρεται στο τέλος του Εγχειριδίου, βάση γι' αυτό αποτέλεσε κείμενο που συνάχθηκε από τον Αστυνομικό Δ/ντή της Α.Δ. Σάμου, κ. Βασίλειο Γάτσα.

ή σύντροφο, αντίστοιχα») και τη σημασία της «αντιμετώπισης της κακοποίησης των γυναικών». Τα αδικήματα που αναφέρει, ως παραδείγματα πράξεων ενδοοικογενειακής βίας που ήδη τιμωρούνται από τον ΠΚ, είναι περισσότερα από εκείνα που περιλαμβάνει το ΣχΝ, και δικαίως. Ορθά, επίσης, αναφέρει το Εγχειρίδιο ότι «για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού απαιτούνται συντονισμένες και εξειδικευμένες δράσεις σε πολλά επίπεδα, και όχι μόνο στο πλαίσιο της άσκησης αστυνομικών αρμοδιοτήτων». Το Εγχειρίδιο παρέχει οδηγίες για την αντιμετώπιση κάθε περιστατικού «κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το θύμα να αισθανθεί αμέσως ασφάλεια και προστασία» και καλεί τους αστυνομικούς να δίνουν προτεραιότητα στον χειρισμό τέτοιων υποθέσεων. Επίσης υποδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οφείλει ο αστυνομικός – κατά το δυνατό, του ίδιου φύλου με το θύμα – να συζητήσει μαζί του. Επισημαίνει όμως και την ανάγκη παραπομπής του θύματος σε υπηρεσίες που παρέχουν συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη, επισυνάπτει δε και σχετικό Πίνακα.

18. Το Εγχειρίδιο είναι ένα σημαντικό βήμα. Πρέπει όμως απαραίτητα να συνοδευθεί με τη στελέχωση των αστυνομικών τμημάτων με προσωπικό που θα έχει ειδικευθεί, και θα μετεκπαιδεύεται τακτικά, για την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας – γυναίκες αστυνομικούς που, κατά προτίμηση, θα συζητούν με τα θύματα, αλλά και άνδρες αστυνομικούς, ώστε να καταπολεμηθούν τα στερεότυπα που τους επηρεάζουν –, ενώ σε όλο το αστυνομικό προσωπικό θα επιβάλλεται ως υπηρεσιακό καθήκον η κατάλληλη αντιμετώπιση των περιστατικών αυτών. Εξάλλου, οι υπηρεσίες στήριξης, στις οποίες παραπέμπει η αστυνομία, πρέπει οπωσδήποτε να ενισχυθούν με ειδικευμένο προσωπικό και να αυξηθούν.

19. «Τα παραπάνω δεν σημαίνουν ότι δεν θεωρούμε αναγκαία τη συμπληρωματική νομοθετική ρύθμιση του θέματος. Αλλά εμπνευσμένη από άλλο πνεύμα και συνολική, δηλαδή, διττή: α) από άποψη ποινική, κυρίως με την καθιέρωση ως επιβαρυντικής περίπτωσης των σχετικών πράξεων βίας κάθε μορφής, που προβλέπει ο Π.Κ. και όσων προστεθούν με το νέο νόμο, το γεγονός ότι διαπράχθηκαν «ενδοοικογενειακά», και β) ως κοινωνικό πρόβλημα, η λύση του οποίου θα καταστήσει τις ποινικές διατάξεις αποτελεσματικές, ενώ θα παραμείνουν αναποτελεσματικές, εφόσον δεν αντιμετωπισθεί σωστά και αυτό.»¹⁸ Με τον τρόπο αυτόν θα επιτευχθεί και η συμμόρφωση προς τις διεθνείς συνθήκες και τους κανόνες της ΕΕ (πιο πάνω αριθ. 7, 8). Στη συνέχεια επισημαίνουμε μερικά ειδικότερα ζητήματα που προκύπτουν από το ΣχΝ.

¹⁸ Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Βασικές Παρατηρήσεις, σ. 5 (παρ. 7).

Γ΄. Ειδικότερες παρατηρήσεις- ποινική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας

20. Οι «γενικές διατάξεις» του ΣχΝ θα περίπτευν, αν η ύλη του ΣχΝ είχε ενταχθεί στους οικείους Κώδικες, όπως θα ήταν νομοτεχνικά ορθό (πιο πάνω αριθ. 10, 19). Δεδομένου δε ότι, όπως σημειώθηκε (πιο πάνω, αριθ. 4), οι έννοιες της «οικογένειας» και της «ενδοοικογενειακής βίας» είναι χρήσιμες για την ανεύρεση των εγκλημάτων που θ΄ αναχθούν σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας, ο προσδιορισμός των εννοιών αυτών έπρεπε να είναι πληρέστερος και σαφέστερος και τα κριτήρια προσδιορισμού τους να περιέχονται στην Αιτιολογική Έκθεση, ως επεξήγηση των επιβαρυντικών περιπτώσεων που θα προστεθούν στις διατάξεις του ΠΚ.

21. Ειδικότερα, ως προς τον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας, παρατηρούμε ότι το άρθρο 1§1 του ΣχΝ δεν καλύπτει όλο το φάσμα της εγκληματικής συμπεριφοράς που εκδηλώνεται ως ενδοοικογενειακή βία. Χαρακτηρίζει ως «ενδοοικογενειακή βία» μόνον τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρουν τα άρθρα 6, 7, 8¹⁹ και 9 του ΣχΝ, που αντιστοιχούν σε διάφορες διατάξεις του ΠΚ, τις οποίες όμως δεν αναφέρουν, με εξαίρεση το άρθρο 8 που τροποποιεί το άρθρο 336§1 ΠΚ. Έτσι, το άρθρο 6 συνδυάζει τα άρθρα, 308, 309, 310, και 312 ΠΚ, το άρθρο 7 συνδυάζει τα άρθρα 330 και 333 ΠΚ, και το άρθρο 9 αντιστοιχεί στο άρθρο 337 ΠΚ.

22. Άλλα εγκλήματα που θα έπρεπε να περιλαμβάνονται στην έννοια της ενδοοικογενειακής βίας είναι π.χ. εκείνα των άρθρων 301 (συμμετοχή σε αυτοκτονία), 304Α (σωματική βλάβη εγκύου ή νεογνού), 311 εδ. α΄ (θανατηφόρα βλάβη), 323Α (εμπορία ανθρώπων), 325 (παράνομη κατακράτηση), 334 (διατάραξη οικιακής ειρήνης), 348 (διευκόλυνση ακολασίας άλλων), 348Α (πορνογραφία ανηλίκων), 349 (μαστροπεία), 350 (εκμετάλλευση πόρνης), 361 (εξύβριση), 362 (δυσφήμιση), 363 (συκοφαντική δυσφήμιση). Η τέλεση των εγκλημάτων αυτών, καθώς και εκείνων στα οποία αντιστοιχούν τα άρθρα 6, 7 8 και 9 ΣχΝ, κατά μέλους της «οικογένειας» (με την πιο κάτω, αριθ. 25, έννοια) πρέπει να συνιστά επιβαρυντική περίπτωση, όπως προαναφέρθηκε, και όπως προτάθηκε από τον ΣΔΓ και το Πόρισμα της Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ και την Πρόεδρο της ΕΕΔΑ (πιο πάνω αριθ. 4, 19), με κατάλληλη προσαρμογή του ΠΚ. Εξάλλου, ο όρος «εξώγαμη» πρέπει ν΄ απαλειφθεί και από το άρθρο 338§1 ΠΚ (κατάχρηση σε ασέλγεια). Επίσης, το άρθρο 312 β΄ ΠΚ (κακόβουλη παραμέληση υποχρεώσεων) πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να τιμωρείται η κακόβουλη παραμέληση όταν αφορά ανήλικο-μέλος της οικογένειας, άσχετα από το

¹⁹ Η παραπομπή στο άρθρο 8 ΣχΝ δεν είναι, εν πάση περιπτώσει, ορθή. Θα έπρεπε να γίνεται παραπομπή στο άρθρο 336 ΠΚ, όπως τροποποιείται με το άρθρο 8 ΣχΝ.

αν ο δράστης το έχει στην επιμέλειά του, καθώς και οποιοδήποτε άλλο μέλος της οικογένειας²⁰.

23. Οι περισσότερες διατάξεις του ΣχΝ διατηρούν την αντικειμενική υπόσταση των εγκλημάτων που προβλέπουν οι αντίστοιχες διατάξεις του ΠΚ, ενώ ορισμένες, δικαίως, τη διευρύνουν, όπως η διάταξη του άρθρου 6§3 ΣχΝ, που τιμωρεί και ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη που τελέστηκε «ενώπιον ανηλίκου». Θα έπρεπε πάντως να τιμωρείται, εφόσον τελέστηκε «ενώπιον ανηλίκου», κάθε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (βλ. πιο κάτω αριθ. 26).

24. Υπάρχουν όμως και διατάξεις του ΣχΝ που περιορίζουν την ισχύουσα αντικειμενική υπόσταση ορισμένων εγκλημάτων, περιορίζοντας έτσι και τις δυνατότητες τιμωρίας τους ως εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας. Έτσι, π.χ. το άρθρο 6§3 ΣχΝ, ενώ τιμωρεί, όπως σημειώθηκε, πράξη που τελέστηκε «ενώπιον» ανηλίκου, δεν περιλαμβάνει ρητά, όπως το άρθρο 312, α', ΠΚ, πράξη «σε βάρος» ανηλίκου. Επίσης, το άρθρο 7§1 ΣχΝ, που αντιστοιχεί στο άρθρο 330 ΠΚ (παράνομη βία), απαιτεί και «σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο», στοιχείο που δεν υπάρχει στο άρθρο 330 ΠΚ. Το δε άρθρο 9 ΣχΝ είναι εν μέρει επεικέστερο από το αντίστοιχο άρθρο 337 ΠΚ (προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας): συγκεκριμένα, ενώ το άρθρο 337§2 ΠΚ προβλέπει ποινή φυλάκισης τριών μηνών μέχρι δύο ετών, αν ο παθών είναι νεότερος των 12 ετών, το άρθρο 9 ΣχΝ προβλέπει ποινή φυλάκισης μέχρι δύο ετών για κάθε περίπτωση, χωρίς να θέτει κατώτατο όριο.

25. Ο ορισμός της «οικογένειας» που περιέχει το άρθρο 1§2 του ΣχΝ είναι ελλιπής. Δεν περιλαμβάνει τις μονογονεϊκές οικογένειες. Ο προσδιορισμός της έννοιας της «οικογένειας» θα έπρεπε να στηριχθεί σε κατάλληλο συνδυασμό τριών κριτηρίων: α) της συζυγικής σχέσης, έστω και αν έπαυσε η συμβίωση, ή της πρώην συζυγικής σχέσης, β) της συγγένειας προς τον ανιόντα ή κατιόντα ή προς τον σύζυγο του ανιόντος ή κατιόντος και γ) της συμβίωσης, έστω και αν δεν υπάρχει γάμος ή συγγένεια²¹. Αυτά τα κριτήρια πρέπει να τίθενται ως επιβαρυντικές περιπτώσεις στην πρώτη διάταξη του ΠΚ που θα προβλέπει έγκλημα περιλαμβανόμενο στην έννοια της ενδοοικογενειακής βίας, στη δε διάταξη αυτή θα γίνεται παραπομπή με τις επόμενες διατάξεις που θα προβλέπουν τέτοια εγκλήματα (βλ. πιο πάνω αριθ. 20, 21). Τα κριτήρια αυτά πρέπει να υπογραμμίζονται στην Αιτιολογική Έκθεση, στην οποία πρέπει να γίνεται αναφορά και στην έννοια της ενδοοικογενειακής βίας, όπως ορίζεται από όργανα του ΟΗΕ, και ειδικότερα από την ειδική εισηγήτρια για

²⁰ Βλ. Παρατηρήσεις και Προτάσεις ΣΔΓ, σ. 10-11, όπου αναπτύσσονται τα προβλήματα που δημιουργούνται από την υπαίτια μη καταβολή διατροφής (μορφή οικονομικής βίας).

²¹ Πρβλ. Πόρισμα Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ, σ. 9, και Παρατηρήσεις και Προτάσεις ΣΔΓ, σ. 6.

τη βία κατά των γυναικών της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Η.Ε. σε έκθεση σχετικά με τη βία κατά των γυναικών.²²

26. Η διάταξη του άρθρου 1§3 του ΣχΝ εισάγει πολύ επιτυχή νεωτερισμό, σε ό,τι αφορά την τέλεση πράξης ενδοοικογενειακής βίας ενώπιον ανηλίκου, πρέπει όμως το στοιχείο αυτό να περιέχεται στην αντικειμενική υπόσταση κάθε εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας ή να περιλαμβάνεται στις επιβαρυντικές περιπτώσεις.

27. Ο όρος «βία κάθε μορφής» που περιλαμβάνει το άρθρο 2 του ΣχΝ είναι απροσδιόριστος. Ούτε η έννοια της απαγόρευσης είναι σαφής, εφόσον δεν συνδέεται με συγκεκριμένη παράνομη συμπεριφορά και δεν προσδιορίζεται ποιές είναι οι συνέπειες της απαγόρευσης. Ενόψει, όσων εκτέθηκαν ήδη, η διάταξη αυτή, όπως κι εκείνες του άρθρου 1 είναι περιττή.

Δ'. Διατάξεις Αστικού Δικαίου

28. Δεν είναι σαφής η έννοια της «βίας κάθε μορφής» που περιλαμβάνει το άρθρο 3, ούτε είναι σαφές αν η διάταξη αυτή εισάγει μαχητό ή αμάχητο τεκμήριο ισχυρού κλονισμού του γάμου. Η παρ. 2 του άρθρου 1439 ΑΚ στην οποία παραπέμπει αφορά πάντως μαχητά τεκμήρια.

29. Το άρθρο 4 αναφέρεται στη βία κατά ανηλίκων, μόνον όταν χρησιμοποιείται «ως μέσον σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής τους». Ο περιορισμός αυτός είναι αδικαιολόγητος. Προτιμότερη διατύπωση θα ήταν: «βία σε βάρος ανηλίκων, έστω και αν χρησιμοποιείται ως μέσο σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής τους». Πάντως, κι εδώ ο όρος «βία» είναι ασαφής. Θα ήταν πάντως προτιμότερο τα άρθρα 3-5 να ενταχθούν στα άρθρα 1439, 1532 και 932 ΑΚ, στα οποία αναφέρονται.

30. Εξάλλου, η συμμετοχή σε αυτοκτονία μέλους της οικογένειας (πιο πάνω αριθ. 22) θα πρέπει να καταστεί λόγος αποκλήρωσης και αναξιοτήτας, με κατάλληλη προσαρμογή των άρθρων 1839 και 1860 ΑΚ.

²² «Η ενδοοικογενειακή βία είναι βία που επεμβαίνει στη σφαίρα των γυναικών (female sphere), συνήθως μεταξύ ατόμων που συνδέονται με προσωπική σχέση, το αίμα ή τον νόμο. Παρόλη τη φαινομενική ουδετερότητα του όρου, η ενδοοικογενειακή βία είναι σχεδόν πάντοτε έγκλημα συνδεόμενο με το φύλο, τελούμενο από άντρες κατά γυναικών. Όποτε συμβαίνει το αντίθετο και γυναίκες επιτίθενται κατά του άντρα συντρόφου τους, τέτοια περιστατικά, ελάχιστα επηρεάζουν τις στατιστικές της συνδεόμενης με το φύλο βίας. Εν πάση περιπτώσει, τέτοια περιστατικά συμβαίνουν ως επί το πλείστον όταν γυναίκες αποπειρώνται να αμυνθούν κατά του συντρόφου που τις κακοποιεί.» (Ε/CN.4/1996/53, par. 23, 28).

Ε΄. Δικονομικές διατάξεις

31. Ακολουθούν ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με τις δικονομικές διατάξεις, οι οποίες δεν εξαντλούν τα πολλά και πολύπλοκα δικονομικά ζητήματα που γεννιούνται.

32. Άρθρο 15 ΣχΝ (προσωρινή ρύθμιση κατάστασης): Η προτεινόμενη διάταξη πρέπει να ενταχθεί στον ΚΠολΔ, ως 2^η παρ. του άρθρου 735, και να προβλέπει ότι διατάσσεται, ως ασφαλιστικό μέτρο, «η μετοίκηση» του καθ' ου, όπως προβλέπει το ισχύον άρθρο 735 ΚΠολΔ (δεν χρειάζεται ν' αναφέρεται και «η απομάκρυνση», γιατί είναι ταυτολογία), καθώς και η απαγόρευση «πρόσβασης» στους χώρους κατοικίας κλπ (ο όρος «προσέγγιση» που χρησιμοποιεί το άρθρο 15 ΣχΝ είναι αόριστος και μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στο θύμα). Πρέπει επίσης να προστεθεί στο άρθρο 691 ΚΠολΔ ότι τα προαναφερόμενα μέτρα μπορούν να διατάσσονται και με προσωρινή διαταγή, μόλις κατατεθεί η αίτηση των ασφαλιστικών μέτρων.

33. Άρθρο 16 ΣχΝ (αναστολή παραγραφής): Η αναστολή πρέπει να αφορά όλες τις πράξεις ενδοοικογενειακής βίας και η διατύπωσή της διάταξης να είναι σαφέστερη: «[...] η παραγραφή αναστέλλεται έως την ενηλικίωσή του».

34. Άρθρο 17 ΣχΝ: Η ποινική δίωξη πρέπει να γίνεται αυτεπαγγέλτως όταν το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας τελέστηκε κατά ανηλικού, όπως γίνεται σε όλες τις χώρες.²³

35. Άρθρο 18 ΣχΝ (περιοριστικοί όροι): Δεν αρκεί οι περιοριστικοί όροι να επιβάλλονται από το ποινικό δικαστήριο. Πρέπει να μπορούν να επιβάλλονται και από τον ανακριτή ή το Συμβούλιο. Γι' αυτό, πρέπει να προστεθεί στον ΠΚ διάταξη που να προβλέπει ότι εφόσον εκκρεμεί κατηγορία για έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας και προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις για τη διάπραξη του και από τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία του θύματος, ο ανακριτής ή το Συμβούλιο μπορεί να διατάξει, πέρα από τα προβλεπόμενα σε άλλες διατάξεις του ΚΠΔ μέτρα, και τη μετοίκηση του καθ' ου και να του απαγορεύσει την πρόσβαση στους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, στις κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και τους ξενώνες φιλοξενίας. Τα ίδια μέτρα μπορούν να διαταχθούν από το ποινικό δικαστήριο, στο οποίο παραπέμπεται η εκδίκαση εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας. Εξάλλου, στο τέλος του άρθρου 296 ΚΠΔ πρέπει να προστεθούν τα εξής: «ή δεν θα διαπράξει νέο έγκλημα». Αυτά απαιτούνται και από την απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ (πιο πάνω αριθ. 8).

²³ Βλ. Παρατηρήσεις και Προτάσεις ΣΔΓ, σ. 9.

36. Άρθρο 19 ΣχΝ (εξέταση μαρτύρων): Οι σχετικές με την εξέταση των μαρτύρων διατάξεις πρέπει να ενταχθούν στον ΚΠΔ και τον ΚΠολΔ. Σχετικά με την παρ. 2 του άρθρου 19 ΣχΝ, παρατηρούμε τα εξής: Είναι αναγκαία η προστασία των θυμάτων (ιδίως των ανηλίκων) κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ώστε ν' αποφεύγεται ο ψυχικός κλονισμός που μπορεί να του προκαλέσει και μόνη η θέα του δράστη, και ακόμη περισσότερο η αντιπαράθεσή του με αυτόν. Το δικαίωμα του θύματος σε τέτοια μέτρα προστασίας κατοχυρώνεται τόσο από το δίκαιο της ΕΕ (βλ. ιδίως την απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ, πιο πάνω αριθ. 8) όσο και από την ΕΣΔΑ. Τα μέτρα όμως αυτά δεν πρέπει να στερούν τον κατηγορούμενο από τη δίκαιη δίκη, το δικαίωμα στην οποία επίσης κατοχυρώνουν το δίκαιο της ΕΕ και η ΕΣΔΑ. Συνεπώς, είναι προτιμότερη, για την κατοχύρωση των εκατέρωθεν δικαιωμάτων, η πρόταση του Πορίσματος της Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ, που ανταποκρίνεται και σε πρόταση του ΣΔΓ, «να τροποποιηθεί καταλλήλως το άρθρο 354 ΚΠΔ, ώστε με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων να καταστεί δυνατή η εξέταση και εκείνων των μαρτύρων (ιδίως των ανηλίκων), των οποίων η αυτοπρόσωπη εμφάνιση στο δικαστήριο πιθανολογείται ότι θα τους προκαλέσει σοβαρή ψυχική αναστάτωση»²⁴. Η αυτοπρόσωπη εμφάνιση πρέπει πάντοτε ν' αποκλείεται όταν το θύμα είναι ανήλικο, ενώ για ενήλικο θύμα (που συνήθως είναι γυναίκα) θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα του εγκλήματος και οι λοιπές συνθήκες. Από τη νομολογία του ΕΔΑΔ και του ΔΕΚ²⁵ προκύπτει ότι η χρήση των οπτικοακουστικών μέσων θα πρέπει να γίνεται με τρόπο ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στον κατηγορούμενο ή τον δικηγόρο του, χωρίς να έρχονται σε καμία επαφή με το θύμα, να λαμβάνουν γνώση της κατάθεσης και ενδεχομένως να υποβάλουν στον ανακριτή ή εντεταλμένο δικαστή ερωτήματα, που θα τίθενται, κατά κατάλληλο τρόπο στο θύμα.

ΣΤ'. Συνοψίζοντας τα προαναφερόμενα, προτείνουμε τα εξής, ώστε να επιτευχθεί η απαιτούμενη διττή αντιμετώπιση του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας:

α) Να γίνουν ορισμένες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του ΠΚ, και ιδίως να καθιερωθεί ως επιβαρυντική περίπτωση η ενδοοικογενειακή διάπραξη ορισμένων εγκλημάτων, και να γίνουν και οι αναγκαίες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του ΚΠΔ, του ΑΚ και του ΚΠολΔ.

²⁴ Πόρισμα Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ, σ. 12. Βλ. και Παρατηρήσει και Προτάσεις ΣΔΓ, σ.10.

²⁵ Βλ. ΔΕΚ, προαναφερόμενη απόφαση Ρυρίνο, με παραπομπές σε νομολογία ΕΔΑΔ.

β) Να ενισχυθούν και ν' αυξηθούν οι υπηρεσίες στήριξης των θυμάτων, και της οικογένειας γενικότερα, και να συσταθεί σώμα οικογενειακών κοινωνικών λειτουργών, που θα έχει πρωταρχικό ρόλο κατά την ποινική διαμεσολάβηση,

γ) Να ληφθούν και όλα τα λοιπά μέτρα που απαιτεί η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ (πιο πάνω αριθ. 8), μεταξύ των οποίων είναι και η ειδική εκπαίδευση και τακτική μετεκπαίδευση των αστυνομικών, στον τρόπο χειρισμού περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.

Τα προτεινόμενα υπό β' και γ' πρέπει να προβλεφθούν ειδικά και συγκεκριμένα στον Νόμο για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, ο οποίος θα παρέχει και εξουσιοδότηση για την έκδοση των αναγκαίων κανονιστικών διοικητικών πράξεων. Η εξουσιοδοτική διάταξη πρέπει να καθιστά την έκδοση των πράξεων αυτών υποχρεωτική και να ορίζει προθεσμία εντός της οποίας θα πρέπει να γίνει, π.χ. δύο χρόνια.

δ) Να εκπονηθεί Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, όπως συνιστά το Πόρισμα της Ομάδας Εργασίας ΥΠΕΣΔΔΑ.

ε) Να συσταθεί ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την τελική διατύπωση του ΣχΝ.

Σοφία Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου,
ως εκπρόσωπος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας

Διεθνής Αμνηστία: Κριτική του Σχεδίου Νόμου
«Για την Αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας»

Φεβρουάριος 2006

Εισαγωγή

Η Διεθνής Αμνηστία βασίζει τη δράση εναντίον της βίας κατά των γυναικών της στον ορισμό της που παρατίθεται στη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη της Βίας Κατά των Γυναικών¹: «κάθε πράξη βίας βάσει του φύλου, η οποία επιφέρει ή είναι πιθανό να επιφέρει σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο σε γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων και των απειλών για τέτοιες πράξεις, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας είτε συμβαίνει στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή».

Τα δικαιώματα των γυναικών αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η βία κατά των γυναικών συνιστά παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η βία κατά των γυναικών δεν περιορίζεται σε κάποιο συγκεκριμένο πολιτικό ή οικονομικό σύστημα, αλλά είναι διαδεδομένη σε κάθε κοινωνία. Δεν γνωρίζει διαχωριστικές γραμμές από πλευράς πλούτου, φυλής ή πολιτισμού. Οι δομές ισχύος στο εσωτερικό της κοινωνίας, οι οποίες διαιωνίζουν τη βία κατά των γυναικών είναι βαθιά ριζωμένες και αδιάλλακτες. Η βία, ως βίωμα ή απειλή, εμποδίζει τις γυναίκες σε όλον τον κόσμο να ασκήσουν και να απολαύσουν πλήρως τα δικαιώματά τους².

Το βαθύτερο αίτιο της βίας κατά των γυναικών βρίσκεται στις δυσμενείς διακρίσεις, οι οποίες αρνούνται στις γυναίκες την ισότητα με τους άνδρες σε όλους τους τομείς της ζωής. Η βία είναι ριζωμένη στις διακρίσεις και ταυτόχρονα εξυπηρετεί την ενίσχυση των διακρίσεων.

Η Διακήρυξη του ΟΗΕ για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών αναγνωρίζει τη βία κατά των γυναικών ως «έκφραση της ιστορικά εκπεφρασμένης ανισότητας στις σχέσεις ισχύος μεταξύ ανδρών και γυναικών, που οδήγησε στην κυριαρχία των ανδρών επί των γυναικών» και ότι «η βία κατά των γυναικών συνιστά έναν από τους νευραλγικούς κοινωνικούς μηχανισμούς, μέσω των οποίων οι γυναίκες οδηγούνται σε υποδεέστερη θέση συγκριτικά με τους άνδρες».

¹ UN Declaration on the Elimination of Violence Against Women. UN Doc. A/48/49 (1993): A/RES/48/104. Παράγραφος 1

² Βλ. και έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας "It's in our hands: stop violence against women" (AI Index: ACT 77/001/2004, Μάρτιος 2004) και ελληνική περίληψη (www.amnesty.org.gr/actforwomen).

Η ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών δεν είναι ιδιωτική υπόθεση αλλά παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όταν συμβαίνει, τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η πλήρης απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ατομικών ελευθεριών πραγματώνεται μόνον, όταν οι γυναίκες μπορούν να βρουν προστασία από την ενδοοικογενειακή βία.

Η βία στην οικογένεια, ή η ενδοοικογενειακή βία, θεωρείται βία λόγω φύλου³, το οποίο σημαίνει ότι στρέφεται κατά των γυναικών ακριβώς επειδή είναι γυναίκες, ή ότι πλήττει τις γυναίκες κατά τρόπο δυσανάλογο.

Η βία στην οικογένεια είναι μία μορφή βίας, που δεσπόζει σε κάθε κοινωνία στον κόσμο. Όπως αναφέρει η Ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ για τη Βία κατά των Γυναικών, τα Αίτια και τις Συνέπειές της, κα. Radhika Coomaraswamy:

«Αν σύμφωνα με το μύθο, η οικογένεια θεωρείται καταφύγιο γαλήνης και αρμονίας, η ενδοοικογενειακή βία συνιστά μία γνήσια αντίφαση και ανακολουθία. Η βία θρυμματίζει την ειρηνική εικόνα της οικογενειακής εστίας, της ασφάλειας, την οποία προσφέρει ο συγγενικός δεσμός. Πέραν τούτου, ο ύπουλος χαρακτήρας της ενδοοικογενειακής βίας έχει καταγραφεί σε πολλές χώρες και πολιτισμούς σε όλον τον κόσμο. Πρόκειται για φαινόμενο οικουμενικό.

Η ενδοοικογενειακή βία είναι βία, η οποία συμβαίνει εντός της ιδιωτικής σφαίρας, κυρίως μεταξύ ατόμων, που σχετίζονται μεταξύ τους με στενούς δεσμούς αίματος ή εξ αγχιστείας. Παρά την προφανή ουδετερότητα του όρου, η ενδοοικογενειακή βία σχεδόν πάντα συνιστά έγκλημα λόγω φύλου, που διαπράττεται από τους άνδρες εις βάρος των γυναικών. Όταν συμβαίνει το αντίθετο και οι γυναίκες απεικονίζονται στους άρρενες συντρόφους τους, αυτά τα περιστατικά κατ' ελάχιστον επηρεάζουν τα στατιστικά στοιχεία του έμφυλου χαρακτήρα της ενδοοικογενειακής βίας. Ούτως ή άλλως, αυτά τα περιστατικά συνήθως παρατηρούνται, όταν οι γυναίκες προσπαθούν να προστατεύσουν το εαυτό τους από τους συντρόφους τους, που τις κακοποιούν»⁴

Η Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Διάκρισης σε Βάρος των

³ Ο όρος αυτός αντιστοιχεί στον αγγλικό όρο "gender-based"

⁴ Έκθεση της Ειδικής Εισηγήτριας προς την 52η Σύνοδο της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ (UN Doc.E/CN.4/1996/53)

Γυναικών⁵ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, CEDAW) ζητεί από τα κράτη να «υιοθετήσουν τα κατάλληλα νομοθετικά και άλλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και κυρώσεων όπου χρειάζεται, για την άρση όλων των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών» (Άρθρο 2β).

Η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων Κατά των Γυναικών, το όργανο που παρακολουθεί την εφαρμογή της προαναφερθείσας Σύμβασης, καθόρισε με τη Γενική Σύσταση Νο. 19 ότι η βία λόγω φύλου συνιστά διάκριση υπό την έννοια του Άρθρου 1 της Σύμβασης⁶.

Τα κράτη υποχρεούνται να παρέχουν προστασία στα θύματα της βίας κατά των γυναικών και να μην επιτρέπουν οι πράξεις βίας να διαπράττονται άνευ κολασμού, ανεξαρτήτως αν ο δράστης είναι κρατικός αξιωματούχος ή ιδιώτης. Η υποχρέωση των κρατών να επιδεικνύουν την δέουσα επιμέλεια (due diligence) για την τιμωρία των πράξεων βίας εναντίον γυναικών από μη κρατικούς φορείς πηγάζει από πληθώρα διεθνών προτύπων⁷. Σύμφωνα με την αρχή της δέουσας επιμέλειας, τα κράτη έχουν την υποχρέωση να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα (δηλαδή να διασφαλίζουν ότι τα ίδια δεν τα παραβιάζουν), να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα (δηλαδή να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε τρίτοι να μην τα παραβιάζουν) και να εκπληρώνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα (δηλαδή να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, οικονομικά, δικαστικά και προωθητικά μέτρα ώστε οι πολίτες τους να απολαμβάνουν τα δικαιώματα). Σε αυτό το πλαίσιο, αποτελεί υποχρέωση του κράτους να καταπολεμήσει τη βία κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης και αυτής που διαπράττεται από μη κρατικούς φορείς, για παράδειγμα μέσα στην οικογένεια.

Επίσης, σύμφωνα με τη Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Διάκρισης σε Βάρος των Γυναικών, η νομοθεσία δεν πρέπει να κάνει διάκριση εις βάρος των γυναικών, και οι γυναίκες και οι άνδρες πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα από το νόμο.

Το Άρθρο 5 της Σύμβασης, προβλέπει ότι τα κράτη πρέπει να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε «να τροποποιηθούν τα σχέδια και τα πρότυπα κοινωνικοπολιτιστικής συμπεριφοράς του άνδρα και της γυναίκας με σκοπό να φτάσουν στην εξάλειψη των προκαταλήψεων και των εθιμικών ή κάθε άλλου τύπου συνηθειών που βασίζονται στην ιδέα της

⁵ Η Σύμβαση επικυρώθηκε από την Ελλάδα το 1983 (Ν. 1342/1983 ΦΕΚ Α' 39)

⁶ Committee on the Elimination of Discrimination against Women, General Recommendation 19: Violence against women (11η Σύνοδος, 1992), U.N. Doc. A/47/38, 1 (1993). Παράγραφος 7.

⁷ Βλ. σχετικά την έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας "Making Rights a Reality: the Duty of States to Address Violence Against Women" (AI Index: ACT 77/049/2004, Ιούνιος 2004).

κατωτερότητας ή της ανωτερότητας του ενός ή του άλλου φύλου ή στην ιδέα ενός στερεότυπου ρόλου των ανδρών και των γυναικών».

Κριτική του νομοσχεδίου

Το Σχέδιο Νόμου «Για την Αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας», που συνυπογράφεται από τους Υπουργούς Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Οικονομίας και Οικονομικών και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, παρουσιάστηκε την 1η Δεκεμβρίου 2005 σε εκδήλωση ενημέρωσης που διοργάνωσε η Γενική Γραμματεία Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Η παρούσα κριτική της Διεθνούς Αμνηστίας έχει βασιστεί στο κείμενο του σχεδίου νόμου που διανεμήθηκε τότε.

Η Διεθνής Αμνηστία αναγνωρίζει ότι το υπό συζήτηση νομοσχέδιο για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας έρχεται, έστω και με σοβαρές ελλείψεις, να καλύψει ένα νομοθετικό κενό, η ύπαρξη του οποίου εμπόδιζε πάρα πολλές γυναίκες από τα να ζητήσουν την προστασία της δικαιοσύνης και την τιμωρία των δραστών της ενδοοικογενειακής βίας για τη συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη.

Είναι θετικό ότι το νομοσχέδιο καλύπτει μερικώς τις περιπτώσεις της άσκησης βίας στο πλαίσιο των συντροφικών σχέσεων πέραν των συζυγικών (βλ. όμως παρακάτω).

Επίσης, το νομοσχέδιο αναγνωρίζει το βιασμό εντός γάμου, κάτι που αποτελούσε επί σειρά ετών αίτημα πολλών μη κυβερνητικών οργανώσεων, της Διεθνούς Αμνηστίας συμπεριλαμβανομένης, αλλά και σύσταση διακυβερνητικών οργανισμών στους οποίους συμμετέχει η Ελλάδα⁸.

Είναι ακόμη θετικό ότι το νομοσχέδιο δεικνύει ιδιαίτερη ευαισθησία και αναγνωρίζει στο Άρθρο 653 την ιδιαίτερα ευάλωτη θέση των εγκύων, των παιδιών και των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ως αποδεκτών της βίας ή ως παρισταμένων σε πράξεις βίας. Είναι θετικό ότι προβλέπει ότι η βία παρουσία ενός τέτοιου προσώπου θεωρείται βαρύτερο αδίκημα – κάτι που δεν είναι συχνό στην ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Τέλος, θετικό σημείο του νομοσχεδίου είναι η απόρριψη της σωματικής βίας ως μέθοδο τιμωρίας ή σωφρονισμού ανηλίκων, κάτι που είναι σύμφωνο με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Ωστόσο, η Διεθνής Αμνηστία επισημαίνει αρκετές ελλείψεις και αρνητικά σημεία, που παρατίθενται στις παραγράφους που ακολουθούν.

⁸ Βλ. για παράδειγμα τη Σύσταση Rec(2002)5 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των γυναικών από τη βία, παράγραφος 35.

1. Παράλειψη αναφοράς στο σύνθετο πρόβλημα της «βίας κατά των γυναικών» και στα ανθρωπίνια δικαιώματα

Το νομοσχέδιο δεν αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα και τη σοβαρότητα του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών και δεν ασχολείται με τις ουσιώδεις αιτίες του. Στο νομοσχέδιο δεν εμφανίζεται καν ο όρος «βία κατά των γυναικών».

Δεν γίνεται καμία αναφορά στην καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών μέσα στην οικογένεια, ούτε στις διαφυλικές σχέσεις στο πλαίσιο του στόχου για την ισότητα των δυο φύλων. Στο Πόρισμα της Ομάδας Εργασίας που εργάστηκε για την προετοιμασία του νομοσχεδίου αναφέρεται ότι «[σ]τις Εθνικές Προτεραιότητες Πολιτικής και Άξονες Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2004–2008, που υιοθετήθηκαν από την Κυβερνητική Επιτροπή στις 2.11.2004, η πρόληψη και καταπολέμηση της βίας με θύματα τις γυναίκες έχουν περιληφθεί ως ένας από τους ειδικούς άξονες δράσης [...]». Ωστόσο, δεν έχουν ληφθεί υπόψη οι σχετικές συστάσεις της Ομάδας Εργασίας.

Μια σύγχρονη νομοθεσία θα πρέπει να αναγνωρίζει ότι η βία στην οικογένεια είναι έμφυλη, διότι στρέφεται πρωτίστως κατά των γυναικών και σχετίζεται με την ίδια την οργάνωση της κοινωνίας και τις σχέσεις ισχύος μεταξύ των δυο φύλων, διαιωνίζοντας διακρίσεις εις βάρος των γυναικών και αναπαράγοντας στερεότυπα. Αντιθέτως, κατά τη σύνταξη του εν λόγω νομοσχεδίου δεν έχουν ληφθεί υπ' όψιν τα πορίσματα πολύχρονων και εις βάθος επιστημονικών ερευνών για το φαινόμενο, ούτε όσα αναφέρουν τα διεθνή πρότυπα που παρατίθενται στην Εισαγωγή.

Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι ο νόμος θα πρέπει να δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην προστασία του θύματος και να είναι επικεντρωμένος σε αυτή. Στόχος οποιασδήποτε νομοθεσίας για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας θα πρέπει να είναι η προστασία των μελών της οικογένειας από τις πράξεις ή τις απειλές βίας και όχι η με κάθε τρόπο προστασία του θεσμού της οικογένειας.

Το νομοσχέδιο θα πρέπει, επιπλέον, να αναγνωρίζει ότι η βία κατά των γυναικών συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών, γιατί όταν διαπράττεται, οι γυναίκες δεν απολαμβάνουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες τους και δεν αναπτύσσονται πλήρως ως προσωπικότητες.

2. Ανεπαρκής ορισμός της «βίας μεταξύ των μελών της οικογένειας»

Το νομοσχέδιο θα πρέπει να ορίζει με σαφήνεια τι συνιστά «άσκηση βίας μεταξύ των μελών της οικογένειας» (όρος που αναφέρεται στο Άρθρο 2 και δεν ορίζεται πουθενά στο κείμενο του νόμου), ώστε να μην

υπάρχουν περιθώρια ατιμωρησίας. Υπενθυμίζεται ότι η Διακήρυξη των Η.Ε. για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών ορίζει ως βία κατά των γυναικών: «κάθε πράξη βίας βάσει του φύλου, η οποία επιφέρει ή είναι πιθανό να επιφέρει σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο σε γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων και των απειλών για τέτοιες πράξεις, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας είτε συμβαίνει στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή».

3. Μερική αντιμετώπιση του ζητήματος

Στόχος της νομοθεσίας θα πρέπει να είναι, πέραν του κολασμού των πράξεων βίας, και η πρόληψη, η αποκατάσταση των θυμάτων, η προστασία των μαρτύρων, η εξάλειψη οποιουδήποτε στερεοτύπου για τους ρόλους ανδρών και γυναικών σε όλες τις βαθμίδες και σε όλες τις μορφές της εκπαίδευσης, και την ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω ενημερωτικών εκστρατειών.

Βασική παράλειψη του νομοσχεδίου είναι ότι εξαιρεί ορισμένες μορφές βίας, υπάγοντάς τις στην κείμενη νομοθεσία και επεμβαίνει μερικώς, ώστε να τιμωρήσει τις «σοβαρότερες και απεχθέστερες μορφές βίας» (όπως αναφέρεται στην Παράγραφο 2 της Αιτιολογικής Έκθεσης). Με τον τρόπο αυτό δεν δίδεται η αρμόζουσα βαρύτητα σε όλες ανεξαιρέτως τις εκφάνσεις της ενδοοικογενειακής βίας (λεκτική, ψυχολογική, σωματική, σεξουαλική), η οποία για την ευρωπαϊκή νομοθεσία τιμωρείται ως βαρύτερο αδίκημα από τα συνήθη ποινικά.

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας προϋποθέτει ένα πολυεπίπεδο σύστημα δομών (σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο) για την υποδοχή των θυμάτων, την ψυχολογική, υλική, ηθική και νομική στήριξή τους, τη φιλοξενία σε ξενώνες, την προστασία ανηλίκων, την προστασία των μαρτύρων, την ενημέρωση των θυμάτων για τα δικαιώματά τους και τις υπηρεσίες, που τους παρέχονται και για την προστασία τους από τους δράστες, καθώς και για τα θεραπευτικά προγράμματα των τελευταίων, τα οποία μπορεί να λειτουργούν συμπληρωματικά στις ποινές φυλάκισης.

Η αποδοτική λειτουργία των ανωτέρω δομών προϋποθέτει υποχρεωτικά την κατάλληλη εκπαίδευση όλων των δημοσίων λειτουργών, οι οποίοι καλούνται να αντιμετωπίσουν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας (αστυνομικοί, νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, δικαστικοί λειτουργοί, εισαγγελείς) και οι οποίοι θα πρέπει να είναι σε θέση να ενημερώνουν επαρκώς και άμεσα τα θύματα για τους υφιστάμενους μηχανισμούς αρωγής τους (ξενώνες, καθώς και ηθική, ψυχολογική, υλική και νομική στήριξη, προστασία από το δράστη), προκειμένου τα τελευταία να λάβουν την κατάλληλη κατά περίπτωση αρωγή.

Θα πρέπει να προβλέπεται πώς οι υφιστάμενες ανισότητες των δύο φύλων επηρεάζουν και δυσχεραίνουν την αναζήτηση βοήθειας από τις γυναίκες, καθώς και το πώς αυτές διαμορφώνουν τη συμπεριφορά των λειτουργών στους οποίους οι γυναίκες θα προστρέχουν.

Επίσης, θα ήταν ορθό να προβλέπεται διευκόλυνση και επιτάχυνση δικαστικών διαδικασιών και δημιουργία ειδικού σώματος δικαστών, οι οποίοι θα έχουν την κατάλληλη κατάρτιση, ώστε να μπορούν να εκδικάζουν υποθέσεις που αφορούν ενδοοικογενειακή βία και διακρίσεις λόγω φύλου. Αυτά τα μέτρα θα πρέπει να εξεταστούν ενδελεχώς και με γνώμονα πάντα την προστασία του θύματος.

Τέλος, υπέρ της αποτελεσματικότητας της αντιμετώπισης του φαινομένου θα λειτουργούσε η σύσταση ενός συντονιστικού φορέα, ο οποίος θα έχει την ευθύνη για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία των δομών για την ενδοοικογενειακή βία (σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο και σε συνεργασία με ΜΚΟ), θα παρακολουθεί, θα αξιολογεί, θα βελτιώνει την προσέγγιση που ακολουθείται και θα συντάσσει σχετικές εκθέσεις.

4. Ποινική διαμεσολάβηση

Το νομοσχέδιο εισάγει για πρώτη φορά στο ελληνικό νομικό σύστημα το θεσμό της ποινικής διαμεσολάβησης για την αντιμετώπιση υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας.

Σε ορισμένες χώρες της Ε.Ε., όπως π.χ. η Γαλλία, ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης υπήρχε πριν την εισαγωγή νομοθεσίας για την ειδική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει στην Ελλάδα. Υπάρχει ο κίνδυνος η ενδοοικογενειακή βία να αντιμετωπίζεται ως λιγότερο σοβαρό αδίκημα αν η ενδοοικογενειακή βία είναι το μόνο αδίκημα για το οποίο ακολουθείται ποινική διαμεσολάβηση και θεραπεία του δράστη.

Η Διεθνής Αμνηστία δεν αντιτίθεται στην ύπαρξη, ως τέτοιου, ενός θεσμού ποινικής διαμεσολάβησης στο νομικό σύστημα μιας χώρας. Ωστόσο, η οργάνωση εκφράζει σοβαρές επιφυλάξεις σχετικά με το κατά πόσον η ποινική διαμεσολάβηση είναι κατάλληλο μέτρο για την αντιμετώπιση υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας. Άλλα μέτρα, όπως η υπενθύμιση του νόμου στο δράστη, η γρήγορη διενέργεια κοινωνικής έρευνας (σχετικά με τις συνθήκες που επικρατούν στην οικογένεια), η απομάκρυνση του βίαιου συντρόφου από το σπίτι, ή και η επιβολή στον δράστη πράξεων βίας να υποβληθεί σε θεραπεία, είναι μέτρα πιο κατάλληλα και θα πρέπει να προτιμώνται.

Η εφαρμογή ποινικής διαμεσολάβησης προϋποθέτει ότι τα δύο μέρη έχουν την ίδια αυτονομία, την ίδια ελευθερία να εκφράσουν τη βούλησή τους. Ωστόσο, στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, οι γυναίκες συνήθως υποβάλλονται σε ένα σύστημα ελέγχου που μειώνει τη δυνατότητά τους να εκφραστούν ελεύθερα.

Συστάσεις

Η Διεθνής Αμνηστία προτείνει συνολική βελτίωση της νομοθεσίας με βάση τις παραπάνω παρατηρήσεις και ειδικότερα τις εξής αλλαγές στο εν λόγω νομοσχέδιο:

1. Στο Άρθρο 1 να υπάρξει πρόβλεψη για τους εν γένει συντρόφους, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για μονίμους ή όχι, για διαζευγμένα ζευγάρια ή για συζύγους εκ των οποίων ο ένας έχει εγκαταλείψει την οικογενειακή εστία.
2. Στο Άρθρο 2, θα πρέπει να οριστεί με σαφήνεια ο όρος «άσκηση βίας μεταξύ των μελών της οικογένειας», σύμφωνα με διεθνή πρότυπα, όπως προαναφέρθηκε.
3. Το Άρθρο 4 θα πρέπει να αναδιατυπωθεί ώστε να συμπεριλαμβάνονται πράξεις σωματικής βίας εις βάρος ανηλίκων και για λόγους άλλους πλην του σωφρονισμού, όπως π.χ. ως μέθοδος να βλαφθεί η μητέρα ανήλικου τέκνου, να επιβεβαιωθεί η εξουσία του πατέρα ή της μητέρας σε αυτό, ή για άλλους λόγους κακοποίησης.
4. Στο Άρθρο 7 αναφέρεται ότι «τιμωρείται το μέλος της οικογένειας, που εξαναγκάζει άλλο μέλος, κάνοντας χρήση βίας σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται». Η Διεθνής Αμνηστία θεωρεί ότι θα πρέπει να αντικατασταθεί η διατύπωση «χωρίς το θύμα να υποχρεούται» με τη διατύπωση «χωρίς τη συναίνεση του θύματος». Διαφορετικά, υπάρχει κίνδυνος να υποστηριχθεί ότι η εντός γάμου συνουσία είναι υποχρέωση των συζύγων, πράγμα που θα είχε ως αποτέλεσμα ατιμωρησία σε περιπτώσεις βιασμού εντός του γάμου. Εξάλλου η διατύπωση «χωρίς τη συναίνεση του θύματος» είναι αυτή που ακολουθείται στα σχετικά διεθνή πρότυπα.
5. Στο Άρθρο 9 θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι θα συμπεριλαμβάνεται η έννοια της σωματικής και πνευματικής αξιοπρέπειας του θύματος, η οποία δεν σχετίζεται απαραίτητως με τη «γενετήσια ζωή» του θύματος.

6. Στο Άρθρο 10, θα πρέπει να απαλειφθεί ο όρος «συμβουλευτικός». Ο νόμος θα πρέπει να τονίζει ότι η βία στην οικογένεια είναι ποινικό αδίκημα και όχι μια ψυχολογική δυσκολία του θύτη.
7. Το νομοσχέδιο δεν παρέχει προστασία στα θύματα κατά τη διάρκεια του προγράμματος θεραπείας που ακολουθεί ο θύτης. Η Διεθνής Αμνηστία συνιστά να παρέχει ο νόμος τη δυνατότητα να επιβάλλονται περιοριστικοί όροι ή να απομακρύνεται το πρόσωπο που διέπραξε ενδοοικογενειακή βία από την οικογενειακή εστία, ή να του απαγορεύεται να προσεγγίζει τον τόπο κατοικίας του θύματος, το χώρο εργασίας του, τα σχολεία των παιδιών, τους ξενώνες κλπ. Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι η δυνατότητα επιβολής περιοριστικών όρων θα πρέπει να είναι πάντοτε διαθέσιμη.
8. Στο Άρθρο 12, παράγραφος 4, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η ύπαρξη νομικής αρωγής, δωρεάν εφόσον χρειάζεται, που να είναι διαθέσιμη για τη νομική εκπροσώπηση του θύματος. Η νομική αρωγή θα πρέπει να είναι διαθέσιμη στα καταφύγια. Επίσης θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη για εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού.
9. Η Διεθνής Αμνηστία προτείνει να προβλεφθεί η δυνατότητα παράστασης πολιτικής αγωγής από ΜΚΟ σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας.
10. Το κράτος έχει την υποχρέωση να επιδεικνύει τη δέουσα επιμέλεια και να επιδιώκει τη δίωξη και τιμωρία των υπαίτιων για ενδοοικογενειακή βία. Γι' αυτό, η Διεθνής Αμνηστία συνιστά να γίνεται σαφές στο νόμο ότι ο φόβος ή η απροθυμία του θύματος να υποβάλει μήνυση δεν θα αποτελούν εμπόδιο στη δίωξη του δράστη. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να προβλέπεται πλήρης και αποτελεσματική προστασία των θυμάτων και των μαρτύρων καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.
11. Η Διεθνής Αμνηστία θεωρεί ότι η επανόρθωση σε μια υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας θα πρέπει να περιλαμβάνει την άμεση, αποτελεσματική, ανεξάρτητη και αμερόληπτη διερεύνηση και δίωξη σύμφωνα με τα πρότυπα για τις έντιμες δίκες, την εξασφάλιση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, την αποζημίωση για σωματική και ψυχολογική βλάβη, την αποκατάσταση (ιατρικές και κοινωνικές υπηρεσίες), την ικανοποίηση (π.χ. τον τερματισμό διαρκών παραβιάσεων) και εγγυήσεις για τη μη επανάληψη (π.χ. εξασφαλίζοντας ότι τα θύματα και οι μάρτυρες θα έχουν

πρόσβαση στη δικαιοσύνη και στις υπηρεσίες). Αν η ποινική δι-
αμεσολάβηση κατά το Άρθρο 11 επαναφέρει το θύμα στην προ-
ηγούμενη κατάσταση αποκαθιστώντας την οικογενειακή ζωή,
τότε το δικαίωμα επανόρθωσης θα έχει ικανοποιηθεί. Ωστόσο,
τα δικαιώματα του θύματος σε άλλες μορφές επανόρθωσης,
όπως π.χ. η αποζημίωση και η ιατρικές και κοινωνικές υπηρε-
σίες, δεν θα πρέπει να μην του αναγνωριστούν επειδή ο θύτης
ξεκίνησε πρόγραμμα θεραπειών κατά το Άρθρο 11.

12. Η Διεθνής Αμνηστία σχολιάζει θετικά το εύρος των τοποθε-
σιών, που καλύπτονται από την επιβολή περιοριστικών όρων
στο Άρθρο 15 του νομοσχεδίου. Ωστόσο, η οργάνωση συνιστά
να προβλέπεται και η δυνατότητα προληπτικών περιοριστικών
όρων όταν έχουν διατυπωθεί απειλές βίας αλλά πριν προκληθεί
σωματική βλάβη. Η επανόρθωση που προβλέπεται στο Άρθρο
15 θα πρέπει να είναι προσβάσιμη, άμεση, αποτελεσματική και
εφαρμόσιμη, και τα θύματα θα πρέπει να έχουν επίσης πρόσβα-
ση σε ξενώνες και μακροπρόθεσμες λύσεις για την κατοικία
τους. Θα πρέπει, τέλος, να μπορούν να επιβληθούν περιοριστι-
κοί όροι με μόνιμο χαρακτήρα.
13. Η Διεθνής Αμνηστία καλωσορίζει την πρόβλεψη ότι οι ιατρικές-
κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες οικονομικής αρωγής
των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας θα έχουν θεσμοθετημέ-
νη μορφή. Επιπλέον, η οργάνωση συνιστά να παρασχεθεί ειδι-
κή εκπαίδευση στους αστυνομικούς σχετικά με τα εγκλήματα
ενδοοικογενειακής βίας, καθώς εκείνοι θα αντιμετωπίζουν τα
θύματα και τους μάρτυρες σε τέτοιες υποθέσεις, ώστε να γνω-
ρίζουν πώς να καθοδηγούν τα θύματα και να τα παραπέμπουν
στις ειδικευμένες υπηρεσίες αρωγής.
14. Είναι θετικό το μέτρο εγρήγορσης των εκπαιδευτικών για δια-
πίστωση περιστατικών βίας. Θα πρέπει όμως να συμπληρωθεί
με ειδικά μέτρα κατάρτισης και ευαισθητοποίησης των εκπαι-
δευτικών στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα των δυο
φύλων. Επιπροσθέτως είναι απαραίτητο υλοποιηθεί η εκπαί-
δευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στα σχολεία και να αναθε-
ωρηθούν τα διδακτικά εγχειρίδια υπό το πρίσμα της ισότητας
των δύο φύλων.
15. Θα πρέπει να προβλέπεται ειδικό κονδύλιο από τον κρατικό
προϋπολογισμό για τη υλοποίηση των απαραίτητων δράσεων
για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυ-
ναικών στην οικογένεια.

ΚΕΙΜΕΝΟ αρ. 13

Απόφαση της ΕΕΔΑ για κατάθεση πρότασης προς τις αρμόδιες ελληνικές αρχές για την επικύρωση: α) της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων, και β) του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στην Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σχετικά με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ: Α) ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΤΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΚΑΙ Β) ΤΟΥ ΠΡΟΣΘΕΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΣΤΗΝ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ, ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΟΡΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ¹

Το Ε΄ Τμήμα της ΕΕΔΑ, κατά την συνεδρίαση της 17^{ης} Μαρτίου 2005, συζήτησε το θέμα της παρακολούθησης από την Εθνική Επιτροπή των σημαντικών συμβάσεων περί τα δικαιώματα του ανθρώπου που δεν έχει υπογράψει/επικυρώσει η Ελλάδα, το οποίο και παρέπεμψε προς συζήτηση και έγκριση στην Ολομέλεια της 9^{ης} Μαρτίου 2006.

Όπως έχει γίνει στο παρελθόν με άλλες συμβάσεις, με βάση τον ιδρυτικό της νόμο, η ΕΕΔΑ έχει την αρμοδιότητα να διατυπώνει προτάσεις προς την ελληνική πολιτεία προς την κατεύθυνση της επικύρωσης διεθνών ή ευρωπαϊκών κειμένων που ενισχύουν το σύστημα προστασίας των ΔτΑ στην Ελλάδα.

Τα 5^ο Τμήμα είχε λάβει παλιότερα την πρωτοβουλία να συντάξει κατάλογο αυτών των Συμβάσεων, τον οποίο και ενημερώνει τακτικά. Ας σημειωθεί ότι στο διάστημα κατά το οποίο λειτουργεί η ΕΕΔΑ, έχει επικυρωθεί σημαντικός αριθμός διεθνών κειμένων, για μερικά εκ των οποίων η Επιτροπή είχε καταθέσει στους αρμόδιους πολιτειακούς φορείς εμπειριστατωμένες προτάσεις για την επικύρωσή τους. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα ακόλουθα κείμενα:

- 13^ο Πρωτόκολλο στην ΕΣΔΑ (περί κατάργησης της θανατικής ποινής): Ν. 3289/2004, ΦΕΚ Α/227/26.11.2004.
- 14^ο Πρωτόκολλο στην ΕΣΔΑ (περί τροποποίησης του συστήματος ελέγχου της ΕΣΔΑ): Ν. 3344/2005, ΦΕΚ Α/133/06.06.2005.
- Προαιρετικό Πρωτόκολλο στην Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW), της 6.10.1999 (περί αναγνώρισης της αρμοδιότητας της Επιτροπής για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών να δέχεται και να εξετάζει ατομικές και συλλογικές αναφορές για παραβίαση της Σύμβασης): Ν. 2952/2001, ΦΕΚ Α/248/22.10.2001.

¹ Η απόφαση ελήφθη ομοφώνως κατά την συνεδρίαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ της 09.03.2006. Εισηγήτριες ήταν η καθ. Χαριτίνη Δίπλα, Α΄ Αντιπρόεδρος της ΕΕΔΑ και Προεδρεύουσα του 5^{ου} Τμήματος, και η Χριστίνα Παπαδοπούλου, Επισημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ.

- Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τη μεταφορά καταδίκων (18.12.1997). Το κείμενο ορίζει τους εφαρμοστέους κανόνες στις περιπτώσεις μεταφοράς της εκτέλεσης των ποινών, αφενός για τους καταδικασθέντες που διαφεύγουν από το κράτος καταδίκης για να επιστρέψουν στο κράτος της υπηκοότητάς τους και αφετέρου για τους καταδικασθέντες που έχουν απελαθεί ή οδηγούνται στα σύνορα: Ν. 3351/2005, ΦΕΚ Α/147/23.06.2005.
- Προαιρετικό Πρωτόκολλο στην Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σχετικά με την εμπλοκή των παιδιών σε ένοπλες συρράξεις: Ν. 3080/2002, ΦΕΚ Α/312/10.12.2002.
- Δεύτερο Πρωτόκολλο στην Σύμβαση της Χάγης για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών κατά τις ένοπλες συρράξεις: Ν. 3317/2005, ΦΕΚ Α/45/23.02.2005.
- Κύρωση του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου: Ν. 3003/2002, ΦΕΚ Α/08.04.2002.
- Σύμβαση ΔΟΕ 182, για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών παιδικής εργασίας: Ν. 2918/2001, ΦΕΚ Α/119/15.06.2001.
- Συμφωνία του ΣτΕυρώπης για τα άτομα που μετέχουν στις διαδικασίες ενώπιον του ΕΔΔΑ: Ν. 3280/2004, ΦΕΚ Α/206/01.11.2004.

Ο κατάλογος των μη επικυρωμένων Συμβάσεων περιλαμβάνει, μεταξύ των άλλων, τα παρακάτω συμβατικά κείμενα:

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

1. Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού σχετικά με την πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (25.5.2000).

Το Πρωτόκολλο έχει επικυρωθεί από 101 κράτη και έχει τεθεί σε ισχύ. Η Ελλάδα το έχει υπογράψει (7.9.2000). Υπολείπεται ωστόσο η επικύρωσή του.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης-Δικαιοσύνης

2. Σύμβαση για την καταστολή της σωματεμπορίας και της μαστροπείας (21.3.1950)

Η Σύμβαση έχει επικυρωθεί από 73 κράτη. Η Ελλάδα δεν την έχει καν υπογράψει.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δικαιοσύνης

3. Σύμβαση της UNESCO κατά των διακρίσεων στην εκπαίδευση (14.12.1960) και Πρόσθετο Πρωτόκολλο σχετικό με την επίλυση διαφορών: επιτροπή συνδιαλλαγής και καλών υπηρεσιών (1.2.1962)

91 Κράτη έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση, και 33 έχουν επικυρώσει το Πρωτόκολλο.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

4. Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (18.12.2002)

Η ΕΕΔΑ έχει ήδη προτείνει την επικύρωση του Πρωτοκόλλου με την από 22.1.2004 απόφασή της.

Το Πρωτόκολλο έχουν επικυρώσει 6 Κράτη. Το έχουν υπογράψει άλλα 23 Κράτη. Δεν έχει ακόμη τεθεί σε ισχύ.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δικαιοσύνης

5. Η διεθνής Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών εργατών και των μελών της οικογένειάς τους (18.12.1990)

Η ΕΕΔΑ έχει ήδη προτείνει την επικύρωση της Σύμβασης με την από 12.12.2002 απόφασή της.

Τη Σύμβαση έχουν επικυρώσει 27 Κράτη και έχει συσταθεί και Ειδική Επιτροπή Ελέγχου της Σύμβασης.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας

6. Πρόσθετο πρωτόκολλο στη Σύμβαση για το διεθνικό οργανωμένο έγκλημα για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών από έδαφος, θάλασσα και αέρα (15.11.2000)

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δημόσιας Τάξης - Δικαιοσύνης

7. Η (αναθεωρημένη) Σύμβαση 97 ΔΟΕ «Για τους μετανάστες εργάτες» (1949)

Η ΕΕΔΑ έχει ήδη προτείνει την επικύρωση της Σύμβασης με την από 12.12.2002 απόφασή της.

Τη Σύμβαση έχουν επικυρώσει 42 Κράτη.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας

8. Η Σύμβαση 143 ΔΟΕ «Για τη μετανάστευση με παράνομες συνθήκες και την προώθηση της ισότητας ευκαιριών και μεταχείρισης των μεταναστών εργατών» (1975)

Η ΕΕΔΑ έχει ήδη προτείνει την επικύρωση της Σύμβασης με την από 12.12.2002 απόφασή της.

Τη Σύμβαση έχουν επικυρώσει 18 Κράτη.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας

9. Η Σύμβαση 121 ΔΟΕ «Για τις παροχές σε περίπτωση εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών» (1964)

Η ΕΕΔΑ έχει ήδη προτείνει την επικύρωση της Σύμβασης με την από 12.12.2002 απόφασή της.

Τη Σύμβαση έχουν επικυρώσει 23 Κράτη.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

1. Τέταρτο Πρωτόκολλο στη Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) (16.9.1963)

Το συγκεκριμένο Πρωτόκολλο έχει επικυρωθεί από 32 Κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Ελλάδα είναι το μόνο Κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που δεν το έχει καν υπογράψει.

Είναι το μόνο σχετικό με την ΕΣΔΑ συμβατικό κείμενο με ουσιαστικές διατάξεις που δεν δεσμεύει την Ελλάδα.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δημόσιας Τάξης- Δικαιοσύνης

2. Δωδέκατο Πρωτόκολλο στην ΕΣΔΑ (4.11.2000)

Έχει υπογραφεί από 23 Μέλη του ΣτΕ και επικυρωθεί από 11. Η Ελλάδα το έχει υπογράψει.

Η ΕΕΔΑ έχει ήδη προτείνει την επικύρωση του Δωδέκατου Πρωτοκόλλου με την από 28.2.2002 απόφασή της.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών-Δικαιοσύνης

3. Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης - Αναθεωρημένος (1996)

Έχει επικυρωθεί από 19 Κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και έχει υπογραφεί από άλλα 18.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας - Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

4. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την αποζημίωση των θυμάτων εγκλημάτων βίας (24.11.1983)

Έχει επικυρωθεί από 17 Κράτη-μέλη και άλλα 8 την έχουν υπογράψει.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δικαιοσύνης

5. Πρόσθετο Πρωτόκολλο στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση έκδοσης (15.10.1975)

Η Ελλάδα έχει επικυρώσει την Ευρωπαϊκή σύμβαση έκδοσης (n.4165/1960). Το Πρόσθετο Πρωτόκολλο επιτρέπει -ως γενικό κανόνα- την έκδοση για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας ή εγκλήματα πολέμου.

Έχει επικυρωθεί από 35 Κράτη και άλλα 2 Κράτη την έχουν υπογράψει.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δικαιοσύνης

6. Δεύτερο Πρόσθετο Πρωτόκολλο στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση έκδοσης (17.3.1978)

Η Ελλάδα έχει επικυρώσει την Ευρωπαϊκή σύμβαση έκδοσης (ν.4165/1960). Το δεύτερο Πρόσθετο Πρωτόκολλο επιτρέπει την έκδοση για φορολογικά αδικήματα.

Έχει επικυρωθεί από 38 Κράτη και έχει υπογραφεί από άλλα 2 Κράτη.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δικαιοσύνης

7. Σύμβαση για το κυβερνοέγκλημα (23.11.2001)

Η Σύμβαση έχει επικυρωθεί από 9 και έχει υπογραφεί από άλλα 32 Κράτη. Η Ελλάδα την έχει υπογράψει.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δικαιοσύνης

8. Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για το κυβερνοέγκλημα για την ποινικοποίηση πράξεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω των δικτύων υπολογιστών (28.1.2003)

Η Σύμβαση έχει επικυρωθεί από 2 και έχει υπογραφεί από άλλα 23 Κράτη. Η Ελλάδα την έχει υπογράψει.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δικαιοσύνης

9. Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες (5.11.1992)

Ο Χάρτης έχει επικυρωθεί από 17 και έχει υπογραφεί από άλλα 13 Κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Ελλάδα δεν τον έχει υπογράψει.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δικαιοσύνης

10. Σύμβαση-πλαίσιο για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων (1.2.1995)

Η Σύμβαση έχει επικυρωθεί από 36 και έχει υπογραφεί από άλλα 6 Κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Ελλάδα την έχει υπογράψει.

Συναρμόδιοι Υπουργοί: Εξωτερικών - Δικαιοσύνης

11. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το νομικό καθεστώς μεταναστών εργαζομένων (24.11.1977)

Η ΕΕΔΑ έχει ήδη προτείνει την επικύρωσή της με την από 12.12.2002 απόφασή της.

Η Σύμβαση έχει επικυρωθεί από 8 και έχει υπογραφεί από άλλα 6 Κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Ελλάδα την έχει υπογράψει (24.11.1977).

12. Σύμβαση για την ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων (16.5.2205)

Η Σύμβαση έχει υπογραφεί από την Ελλάδα στις 17.11.2005. Συνολικά, έχει υπογραφεί από 25 χώρες (χώρες ΕΕ: Αυστρία, Βέλγιο, Κύπρος, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σουηδία).

ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

Η ΕΕΔΑ προτείνει στην ελληνική πολιτεία την επικύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων (2005) και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (2000).

Και τα δύο κείμενα επιχειρούν να υποβάλουν το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων σε ένα αυστηρότερο και πιο συγκεκριμένο πλέγμα νομοθετικών ρυθμίσεων και κυρώσεων. Με αυτή την έννοια είναι συναφή, παρά το ότι προέρχονται από διαφορετικούς οργανισμούς. Το πρώτο επιτίθεται στη μάστιγα της εμπορίας ανθρώπων η οποία λαμβάνει απειλητικές διαστάσεις, ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο με έντονη εξάπλωση στα κράτη της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Το δεύτερο αναφέρεται ειδικότερα στην εμπορία παιδιών και στην πώληση των οργάνων τους, την παιδική πορνεία και την πορνογραφία καθώς και τον παιδικό σεξουαλικό τουρισμό. Και τα δύο συμπληρώνουν και εξειδικεύουν προϋπάρχοντα διεθνή και ευρωπαϊκά νομικά κείμενα.²

I. Το διεθνές νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση του ΣΤΕ και το Πρωτόκολλο του ΟΗΕ συνιστούν τους πλέον πρόσφατους κρίκους μιας μακράς αλυσίδας σχετικών διεθνών κειμένων που έχουν εκπονηθεί σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο. Από αυτά, άλλα επικεντρώνονται στο αντικείμενο της διακίνησης ανθρώπων προς τον σκοπό της εκμετάλλευσής τους και άλλα αναφέρονται σε επί μέρους πτυχές του φαινομένου της εμπορίας προσώπων.

Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνεται το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση του ΟΗΕ για το διασυνοριακό έγκλημα (Σύμβαση του Παλέρμο) το οποίο αναφέρεται ειδικά στην πρόληψη, την εξάλειψη και

² Εκτενής αναφορά σε αυτά, αλλά και στις εγχώριες σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις, παρατίθεται στο κείμενο κρίσεων της ΕΕΔΑ για το σ/ν (μετέπειτα Ν. 3064/2002 και ΠΔ 233/2003) για την «καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών» (βλ. έκθεση ΕΕΔΑ 2002, σελ. 95, εισήγηση της Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου), και στο κείμενο περί του «ρόλου και των υποχρεώσεων των κρατών για την προστασία των θυμάτων εμπορίας» που παρουσιάστηκε από τον Ν. Φραγκάκη στην 3η Στρογγυλή Τράπεζα των Εθνικών Επιτροπών για τα ΔτΑ, τον Νοέμβριο του 2004 στο Βερολίνο (βλ. έκθεση ΕΕΔΑ 2004, σελ. 482).

την τιμωρία της εμπορίας προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών.³ Άλλες Συμβάσεις παγκόσμιας εμβέλειας που αναφέρονται σε γενικότερα ζητήματα, ρυθμίζουν θέματα που αφορούν σε συγκεκριμένες όψεις του φαινομένου της εμπορίας (π.χ. ορισμένες διεθνείς συμβάσεις της ΔΟΕ) ή ακόμη στοχεύουν την προστασία συγκεκριμένων ομάδων (π.χ. η Σύμβαση του 1921 για την καταστολή της σωματεμπορίας γυναικών και παιδιών⁴, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την απάλειψη των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών, και, βέβαια, η Σύμβαση του 1989 των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του Παιδιού).

Σε περιφερειακό πλαίσιο, ορισμένες συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης ρυθμίζουν επίσης ζητήματα που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων. Ενδεικτικά αναφέρονται η Ευρωπαϊκή Σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου (ΕΣΔΑ- 1950)⁵, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την έκδοση (1957)⁶ και τα Πρωτόκολλά της, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για αμοιβαία αρωγή σε ποινικές υποθέσεις (1959)⁷ και τα Πρωτόκολλά της, ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (1961)⁸ και ο Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (1996)⁹, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού (1996)¹⁰ η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την αποκατάσταση των θυμάτων των βίαιων εγκλημάτων (1983)¹¹, η Σύμβαση για το ξέπλυμα, την κατάσχεση και τη δήμευση των προϊόντων εγκλήματος (1990)¹², και η Σύμβαση για το Κυβερνοέγκλημα (2001)¹³.

Στο πλαίσιο της δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων κινητοποιήθηκαν επίσης η Επιτροπή των Υπουργών και η Κοινοβουλευτική Συνέλευση. Μεταξύ άλλων, η Επιτροπή των Υπουργών υιοθέτησε τα Ψηφίσματα R(2000)11 σχετικά με τη «δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση» και (2001)16 για την «προστασία των παιδιών από την σεξουαλική εκμετάλλευση».

³ Το Δεύτερο Πρωτόκολλο της ίδιας Σύμβασης αναφέρεται στην καταπολέμηση του φαινομένου της παράνομης μεταφοράς και εισόδου (smuggling) μεταναστών δια ξηράς, θαλάσσης και αέρος.

⁴ Πρόκειται για παλαιά Σύμβαση με αμιγώς κατασταλτικό χαρακτήρα που υιοθετήθηκε επί Κοινωνίας των Εθνών το 1921, την οποία η Ελλάδα κύρωσε όψιμα το 1992, ΠΔ 20/10/1992, ΦΕΚ Α' 220/1992.

⁵ ETS No 5.

⁶ ETS No 24.

⁷ ETS No 30.

⁸ ETS No 35.

⁹ ETS No 163.

¹⁰ ETC No 160.

¹¹ ETS No 116.

¹² ETS No 141.

¹³ ETS No 185.

Επίσης, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του ΣτΕ υιοθέτησε σειρά ψηφισμάτων, εκ των οποίων τα πλέον πρόσφατα είναι τα ψηφίσματα 1545(2002) για την «εκστρατεία κατά της εμπορίας των γυναικών» στο οποίο συνιστούσε στην Επιτροπή των Υπουργών να φροντίσει για τη σύνταξη μιας σύμβασης για την εμπορία των γυναικών, που θα ήταν ανοιχτή και σε κράτη που δεν είναι μέλη του ΣτΕ, πρόταση την οποία επανέλαβε στο ψήφισμα 1610(2003) για τη «μετανάστευση που συνδέεται με την εμπορία γυναικών και την πορνεία».¹⁴ Στη συνέχεια υιοθετήθηκαν τα ψηφίσματα 1611(2003) για το «εμπόριο οργάνων στην Ευρώπη» και 1663(2004) για την «οικιακή δουλεία: υποδούλωση, οικιακές βοηθοί και νύφες δι' αλληλογραφίας» («on domestic slavery: servitude, au pairs and mail-order brides”).

Στο πεδίο του ευρωπαϊκού/ενωσιακού δικαίου, υπενθυμίζεται ότι με την Συνθήκη του Άμστερνταμ, η καταπολέμηση της εμπορίας εντάχθηκε στους στόχους του Τρίτου Πυλώνα: το άρθρο 29, παρ. 1 & 2 ΣυνθΕΕ ορίζει ότι ο ευρωπαϊκός χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης θα επιτευχθεί μέσω της πρόληψης και καταστολής του οργανωμένου ή μη εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων και των εγκλημάτων κατά των παιδιών. Αρμόδιες για την εμπορία ανθρώπων είναι αφενός η Ευρωπόλ, καθώς και η Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή (Eurojust).

Στη συνέχεια, η απαγόρευση της εμπορίας των ανθρώπινων όντων εισήχθη στο άρθρο 5 του Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος, με το άρθρο 32, απαγορεύει και την εργασία των παιδιών και επιβάλλει την προστασία των νέων που εργάζονται από οικονομική εκμετάλλευση. Ο Χάρτης ενσωματώθηκε στο Μέρος II της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου τα άρθρα αυτά έχουν λάβει τους αριθμούς II-65 και II-92, αντίστοιχα, η Συνθήκη όμως αυτή δεν έχει ακόμη τεθεί σε ισχύ, επειδή δεν έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη.

Για την υλοποίηση της δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της εμπορίας προσώπων, το Συμβούλιο εξέδωσε τις παρακάτω Αποφάσεις-Πλαίσιο:

- 2001/220/JAI της 15/3/2001 σχετικά με την προστασία των θυμάτων (συμπεριλαμβανομένων αυτών της εμπορίας ανθρώπων) κατά την ποινική διαδικασία¹⁵,

¹⁴ Κατάληξη αυτής της πρωτοβουλίας είναι η παρούσα Σύμβαση του ΣτΕ.

¹⁵ ΕΕ, L 82/1, 22/3/2001.

- 2002/629/JAI της 19/7/2002 για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων¹⁶,
- 2002/946/JAI της 28/11/2002 για την ενίσχυση του ποινικού πλαισίου σχετικά με την καταστολή της διευκόλυνσης παράνομης εισόδου και διαμονής στην χώρα.¹⁷
- 2004/68/ΔΕΥ της 22/12/2003 για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας.¹⁸

Επίσης, η Οδηγία του Συμβουλίου 2004/81/ΕΚ της 29 Απριλίου 2004 σχετικά με τις άδειες παραμονής πολιτών τρίτων χωρών θυμάτων εμπορίας προσώπων οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές, ρυθμίζει ορισμένα ζητήματα σχετικά με την εμπορία.¹⁹

Τέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τοποθετήθηκε πάνω στο ζήτημα της εμπορίας με σειρά ψηφισμάτων, εκ των οποίων ενδεικτικά αναφέρονται τα ψηφίσματα Α-5-0223/2001, Α-5-0451/2002 και Α5-0281-2003. Στο τελευταίο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάνει έκκληση για υιοθέτηση μιας συνολικής ευρωπαϊκής πολιτικής κατά της εμπορίας ανθρώπων, νέας μορφής δουλείας, η οποία να αντιμετωπίζει όλη την αλυσίδα της εμπορίας, τις χώρες καταγωγής, transit και προορισμού, και να στοχεύει τόσο τα πρόσωπα που προσλαμβάνουν, μεταφέρουν και εκμεταλλεύονται τα θύματα, όσο και άλλους μεσάζοντες, πελάτες και άλλα άτομα που καρπώνονται τα οφέλη.

II. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων (2005)²⁰

1. Εισαγωγικά

Η διαπραγμάτευση και η υιοθέτηση από το Συμβούλιο της Ευρώπης της Σύμβασης αυτής αποτελεί το επιστέγασμα των προσπαθειών τις οποίες καταβάλλει ο οργανισμός από το 1980 για την καταπολέμηση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων. Οι δράσεις του ΣτΕ στον τομέα αυτό προσανατολίστηκαν σε διάφορες κατευθύνσεις, από την διοργάνωση σεμιναρίων και τις συζητήσεις στο πλαίσιο των αρμοδίων Επιτρο-

¹⁶ ΕΕ, L 203/1, 1/8/2002.

¹⁷ ΕΕ, L 328/1, 5/12/2002.

¹⁸ ΕΕ, L 13/44, 20/1/2004.

¹⁹ ΕΕ, L 261, 6/8/2004, σ. 0019-0023 (σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στην λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές).

²⁰ CTS, no. 197.

πών, έως την εισαγωγή του ζητήματος στην ημερήσια διάταξη ορισμένων Συναντήσεων κορυφής και άλλων διεθνών Συναντήσεων. Συγχρόνως, όπως ήδη αναφέρθηκε, τόσο η Επιτροπή των Υπουργών όσο και η Κοινοβουλευτική Συνέλευση αντιμετώπισαν το θέμα με μια σειρά από συστάσεις τις οποίες απηύθυναν στα Κράτη Μέλη και τα όργανα του ΣτΕ.

Απαντώντας στις προτροπές της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης που αναφέρθηκαν παραπάνω, η Επιτροπή των Υπουργών αποφάσισε το 2003 να συστήσει μια ειδική Επιτροπή για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων²¹, με την εντολή να επεξεργαστεί το κείμενο μιας Σύμβασης σχετικά με τη δράση η οποία πρέπει να αναληφθεί για την καταπολέμηση του φαινομένου της εμπορίας που έχει πλέον λάβει διαστάσεις μάστιγας. Το 2004 η Επιτροπή αυτή υπέβαλε το σχέδιο της Σύμβασης στην Επιτροπή των Υπουργών, η οποία το κατέθεσε με τη σειρά της στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση για σύμφωνη γνώμη στις αρχές του 2005. Η Σύμβαση υιοθετήθηκε από την Επιτροπή των Υπουργών στις 3 Μαΐου 2006 και τέθηκε προς υπογραφή με την ευκαιρία της Τρίτης Διάσκεψης Κορυφής Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων του ΣτΕ στη Βαρσοβία στις 16 Μαΐου 2005.

2. Πεδίο εφαρμογής

Σε σχέση με το πλέγμα των παραπάνω νομικών κειμένων, η Σύμβαση φιλοδοξεί να ρυθμίσει το φαινόμενο της εμπορίας με τρόπο σφαιρικό και όσο το δυνατόν πληρέστερο.²² Ειδικότερα σε σχέση με το Πρωτόκολλο για την εμπορία προσώπων του ΟΗΕ, η Σύμβαση του ΣτΕ υιοθετεί τον

²¹ Committee on Action against Trafficking in Human Beings (CAHTEH).

²² Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, στην Ελλάδα η εμπορία προσώπων ρυθμίζεται κυρίως από τον Ν. 3064/2002 για την «καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (συμπεριλαμβανομένων των ανηλίκων, Ελλήνων ή αλλοδαπών), τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών», και από το ΠΔ 233/2003, ΦΕΚ Α' 204/28.8.2003, για την προστασία και αρωγή των θυμάτων εμπορίας προσώπων. Η ΕΕΔΑ υπέβαλε μια σειρά από κριτικές παρατηρήσεις σχετικά με το στενό ορισμό της έννοιας της εμπορίας στον παραπάνω νόμο, την ανάγκη ενός πλέον ολοκληρωμένου νομικού και θεσμικού πλαισίου για την προστασία όλων των θυμάτων εμπορίας, την διεύρυνση της προστασίας των ανηλίκων και την αναγκαιότητα της ποινικοποίησης των πελατών, όταν αυτοί κάνουν εν γνώσει τους χρήση υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας. Βλέπε Έκθεση ΕΕΔΑ 2002, σελ. 95. Για σχολιασμό της ελληνικής νομοθεσίας ειδικότερα, βλέπε Ελ. Συμεωνίδου-Καστανίδου (επ.), Ο νέος νόμος 3064/2002 για την εμπορία ανθρώπων, Σειρά: Εταιρεία Νομικών Βορείου Ελλάδος, Νο 50, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 2003.

ίδιο ορισμό του όρου «εμπορία» (trafficking), ωστόσο οι ρυθμίσεις και η προστασία την οποία εισάγει προς όφελος των θυμάτων είναι ευρύτερες. Πράγματι, ενώ το Πρωτόκολλο αντιμετωπίζει το φαινόμενο της εμπορίας ως μια πτυχή του οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος ρίχνοντας το βάρος στην καταστολή του, η Σύμβαση του Συμβουλίου ης Ευρώπης το αντιμετωπίζει από τη σκοπιά της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων, επιχειρώντας μια πολυεπίπεδη ρύθμιση, τόσο μέσω της προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων των θυμάτων, όσο και της λήψης μέτρων πρόληψης καθώς και της ποινικής καταστολής.

Σε σχέση με τις άλλες διεθνείς συμβάσεις, υιοθετώντας τον κανόνα του άρθρου 39, παρ. 2 της Σύμβασης της Βιέννης για το δίκαιο των συνθηκών, οι συντάκτες της Σύμβασης αποφάσισαν να υιοθετήσουν το δρόμο της συνύπαρξης και όχι της ρήξης. Όσον αφορά στο Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για το διασυνοριακό οργανωμένο έγκλημα (το Πρωτόκολλο του Παλέρμω), ορίζεται ρητά ότι οι διατάξεις της δεν θίγουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Πρωτόκολλο αυτό και ότι η Σύμβαση στοχεύει να διευρύνει την προστασία και τα standards που περιέχονται σ' αυτό (άρθρο 39). Από την άλλη πλευρά, με στόχο τη μεγιστοποίηση της προστασίας των δικαιωμάτων των θυμάτων, επισημαίνεται ότι δεν θίγονται δικαιώματα και υποχρεώσεις που πηγάζουν από άλλα συμβατικά κείμενα, υπάρχοντα ή που πρόκειται να συναφθούν στο μέλλον, με τα οποία μπορεί να παρέχεται στα θύματα εμπορίας μεγαλύτερη προστασία (άρθρο 40, παρ. 1).

Πιο συγκεκριμένα, η Σύμβαση διαπνέεται από τις εξής αρχές:

α) Η εμπορία προσώπων αποτελεί παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προσβολή της ανθρώπινης προσωπικότητας και ακεραιότητας.

β) Το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης είναι ευρύτατο και περιλαμβάνει όλες τις μορφές εμπορίας (εθνική, διεθνή, συνδεδεμένη ή μη με το οργανωμένο έγκλημα και χωρίς περιορισμό σε συγκεκριμένη μορφή εκμετάλλευσης των θυμάτων).

γ) Η δράση η οποία αναφέρεται στον τίτλο της Σύμβασης περιλαμβάνει όχι μόνον μέτρα νομοθετικού χαρακτήρα, αλλά επίσης και την υιοθέτηση γενικότερων πολιτικών και μέτρων σε εσωτερικό και διεθνές πεδίο για την πρόληψη και την καταπολέμηση του φαινομένου της εμπορίας και τη λήψη μέτρων ποινικής καταστολής, καθώς επίσης και για την αποτελεσματική προστασία των θυμάτων.

δ) Η Σύμβαση διαπνέεται από τη γενικότερη αρχή της αντιμετώπισης των θυμάτων χωρίς διάκριση (άνδρες, γυναίκες και παιδιά), αναγνωρίζει ωστόσο ότι επιβάλλεται η λήψη ειδικών μέτρων για ορισμένες από τις ομάδες αυτές (π.χ. γυναίκες και παιδιά).

ε) Εισάγεται μηχανισμός ελέγχου για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή της.

Η Σύμβαση επεκτείνει τις ρυθμίσεις της σε τρία επίπεδα:

α) πρόληψη και καταστολή της εμπορίας

β) προστασία και συνδρομή στα θύματα και στους μάρτυρες, και

γ) διεθνής συνεργασία και δράση κατά της εμπορίας (άρθρο 1).

Ratione personae, η Σύμβαση είναι ανοιχτή στα κράτη Μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και σε άλλα Κράτη τα οποία συμμετείχαν στη διαπραγμάτευση που κατέληξε στην υιοθέτηση του κειμένου της (άρθρο 42, παρ. 1).²³

Δεδομένου ότι η Σύμβαση ρυθμίζει και ζητήματα τα οποία εντάσσονται είτε στο πεδίο των αμιγώς κοινοτικών αρμοδιοτήτων, ή σ' αυτό των συντρεχουσών αρμοδιοτήτων μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ και Κοινό-τητας, ή ακόμη και αρμοδιοτήτων που ασκούνται στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα της Συνθήκης για την ΕΕ, υπάρχει στη Σύμβαση ειδική ρήτρα με την οποία δίδεται στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα η δυνατότητα να υπογράψει τη Σύμβαση και στη συνέχεια να προχωρήσει στην επίσημη επιβεβαίωση να δεσμευτεί (άρθρο 42, παρ. 1 και 4). Πρόκειται δηλαδή για μικτή Συμφωνία στην οποία καλούνται να συμβληθούν τόσο η Κοινότητα όσο και τα κράτη Μέλη της ΕΕ.

Η Σύμβαση προβλέπει επίσης ότι, χωρίς να θίγονται το αντικείμενο και οι σκοποί της καθώς και η πλήρης εφαρμογή της σε σχέση με τα άλλα Μέρη, τα κράτη Μέλη της ΕΕ, στις μεταξύ τους σχέσεις, θα εφαρμόζουν τους κοινοτικούς και ενωσιακούς κανόνες, στο μέτρο που υπάρχουν τέτοιοι κανόνες εφαρμοστέοι στο συγκεκριμένο αντικείμενο και στη συγκεκριμένη περίπτωση (άρθρο 40, παρ. 3).²⁴ Από την άλλη πλευρά, το κοινοτικό και ενωσιακό δίκαιο θα πρέπει, από της θέσεως

²³ Καναδάς, Αγία Έδρα, Ιαπωνία, Μεξικό και ΗΠΑ, παρ. 381 της Επεξηγηματικής Έκθεσης.

²⁴ Βλέπε για παράδειγμα παρακάτω το σχόλιο σχετικά με την εφαρμογή μεταξύ των Μελών της ΕΕ του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, υποσημ. 39.

σε ισχύ της Σύμβασης έναντι των Μελών της ΕΕ και της Κοινότητας, να ευθυγραμμίζεται με τα υψηλά standards προστασίας και τις εγγυήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τα οποία προνοεί η Σύμβαση.²⁵

3. Ορισμός της εμπορίας ανθρώπων

Το άρθρο 4, εδ. α) περιέχει τον ορισμό της έννοιας της εμπορίας προσώπων και ακολουθεί κατά γράμμα το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης του Πατέρμο. Σύμφωνα με την Επεξηγηματική Έκθεση της Σύμβασης, η εμπορία συνίσταται στο συνδυασμό τριών συστατικών στοιχείων τα οποία πρέπει να συνυπάρχουν για να μπορέσει να θεωρηθεί μια συμπεριφορά ως εμπορία.

1) Μια πράξη (πρόσληψη, μεταφορά, φύλαξη ή υποδοχή προσώπων)

2) με την χρήση ορισμένων μέσων που συνίστανται σε: απειλή, ή χρήση βίας, ή άλλων μορφών επιβολής, απαγωγή, απάτη ή εξαπάτηση, κατάχρηση εξουσίας, ευάλωτη θέση, προσφορά ή αποδοχή πληρωμής ή οφέλους για να εκμαιευθεί η συναίνεση ενός προσώπου που ασκεί έλεγχο επί άλλου

3) προς το σκοπό της εκμετάλλευσης που περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων προσώπων ή άλλων μορφών σεξουαλικής εκμετάλλευσης, καταναγκαστικής εργασίας ή υπηρεσιών, δουλείας ή πρακτικών παρομοίων με τη δουλεία, ή εξαγωγή οργάνων.

Για να θεωρηθεί μια συμπεριφορά ως εμπορία χρειάζεται να συγκεντρώνεται στοιχεία και από τις τρεις κατηγορίες (1, 2 και 3), π.χ. πρόσληψη (στρατολόγηση) προσώπων με εξαπάτησή τους προς το σκοπό σεξουαλικής τους εκμετάλλευσης (πορνείας). Εάν ωστόσο πρόκειται για πράξεις που αφορούν σε παιδιά, η πράξη θεωρείται ως εμπορία ακόμη και αν δεν έγινε χρήση των μέσων που αναφέρονται στο 2).

Ο ορισμός αυτός διαφοροποιεί τις πράξεις που υπάγονται στην εμπορία προσώπων από ενέργειες που συνιστούν π.χ. παράνομη εισαγωγή μεταναστών (smuggling of immigrants) όπου η εγκληματική ενέργεια συνίσταται στην μεταφορά με ανταλλάγματα και παράνομη εισαγωγή χω-

²⁵ Βλ. σχετικά τη Δήλωση των κρατών μελών της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κατά την υιοθέτηση της Σύμβασης όπως καταγράφεται στην Εισηγητική Έκθεση, παρ. 375-376. Αναμένεται ότι κατά την υπογραφή από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, θα κατατεθεί κατάσταση με τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την κατανομή αρμοδιοτήτων ανάμεσα στα Μέλη της ΕΕ και την Κοινότητα σε τομείς που ρυθμίζονται από τη Σύμβαση.

ρίς όμως το στοιχείο της μετέπειτα εκμετάλλευσης των ατόμων που μεταφέρονται ή της εργασίας τους. Από την άλλη πλευρά ο ορισμός περιλαμβάνει κάθε είδους εκμετάλλευση (π.χ. καταναγκαστική εργασία ή υπηρεσίες, σεξουαλική εκμετάλλευση, υποβολή σε καθεστώς δουλείας, εξαγωγή και πώληση οργάνων).

Ρητά αναφέρεται ότι η συναίνεση του προσώπου που γίνεται αντικείμενο εμπορίας δεν θεραπεύει τη συμπεριφορά που μπορεί να χαρακτηριστεί ως εμπορία εάν έχει γίνει χρήση κάποιου από τα μέσα ή τις μεθόδους που αναφέρονται παραπάνω στο 2) (άρθρο 4, παρ. β).

4. Πρόληψη και συνεργασία

Ιδιαίτερο βάρος δίδεται στην πρόληψη της εμπορίας. Το κεφάλαιο II περιέχει διατάξεις για την πρόληψη του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων και τη συνεργασία ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη. Οι διατάξεις του Κεφαλαίου αυτού αναφέρονται σε μέτρα γενικού χαρακτήρα, πχ. την υποχρέωση των μερών να συντονίσουν τις δράσεις τους σε εθνικό επίπεδο και να εναρμονίσουν τις αρμοδιότητες των διαφόρων υπηρεσιών τους, δίδοντας έμφαση στις ειδικές ανάγκες ευάλωτων ομάδων, όπως τα παιδιά (άρθρο 5), καθώς επίσης και σε μέτρα νομοθετικού, διοικητικού, εκπαιδευτικού, κοινωνικού και πολιτιστικού χαρακτήρα προς το σκοπό να αποθαρρύνουν την ζήτηση κάθε μορφής εμπορίας ανθρώπων (άρθρο 6). Επίσης τα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υιοθετήσουν μέτρα για να ενδυναμώσουν τους ελέγχους στα σύνορά τους, να απαγορεύσουν τη μεταφορά ανθρώπων από εμπορικούς μεταφορείς και την διάπραξη των εγκλημάτων που συνιστούν εμπορία και να τιμωρήσουν τις παραβάσεις αυτών των απαγορεύσεων από μεταφορείς που εμπλέκονται σε εμπορικές μεταφορές (άρθρο 7), καθώς και μέτρα σχετικά με τη ασφάλεια και τον έλεγχο των ταξιδιωτικών εγγράφων ή ταυτοτήτων που εκδίδουν, τη νομιμότητα και ισχύ των εγγράφων αυτών (άρθρα 8 και 9).

5. Προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων

Το κεφάλαιο III περιέχει τις πλέον σημαντικές διατάξεις, με επίκεντρο αυτές που αφορούν στην προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων²⁶ μέσα σε πνεύμα ισότητας των φύλων. Περιλαμβάνει διατάξεις που αναφέρονται αρχικώς στο δύσκολο ζήτημα της αναγνώρισης των θυμάτων

²⁶ Υιοθετείται η ίδια προσέγγιση όπως και στις Αρχές και Οδηγίες των Ηνωμένων Εθνών για την εμπορία ανθρώπων («UN Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Trafficking in Human Beings»).

από τις αρμόδιες κρατικές αρχές (identification of victims, άρθρο 10) έτσι ώστε αυτά να μπορούν να επωφεληθούν από τα μέτρα προστασίας του Κεφαλαίου III της Σύμβασης. Η διαδικασία της αναγνώρισης μπορεί να αποβεί δύσκολο εγχείρημα, δεδομένου ότι συχνά τα πρόσωπα που έχουν γίνει αντικείμενο εμπορίας στερούνται εγγράφων και κινδυνεύουν να αντιμετωπιστούν ως παράνομοι μετανάστες. Για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στην υποχρέωση αυτή, τα Μέρη οφείλουν να στελεχώσουν τις υπηρεσίες τους με πρόσωπα ειδικευμένα τα οποία να έχουν την ικανότητα να αντιληφθούν εάν υπάρχουν λογικές ενδείξεις ότι ένα πρόσωπο μπορεί να είναι θύμα εμπορίας. Εφόσον οι αρμόδιες υπηρεσίες έχουν λογικές βάσεις να πιστεύουν ότι ένα πρόσωπο υπήρξε θύμα εμπορίας, αυτό το πρόσωπο δεν θα απομακρυνθεί από το έδαφος του κράτους μέχρις ότου διαπιστωθεί ότι πράγματι πρόκειται για θύμα και το συγκεκριμένο πρόσωπο θα λάβει τη minimum βοήθεια η οποία προβλέπεται από ορισμένες διατάξεις της Σύμβασης (παρακάτω, άρθρο 12, παρ. 1 και 2). Η απαγόρευση της απέλασης συμπεριλαμβάνει τόσο την παράδοση του προσώπου στη χώρα καταγωγής του, όσο και σε τρίτη χώρα²⁷, ενώ ειδικά μέτρα πρέπει να λαμβάνονται για τα παιδιά, ιδίως όταν είναι ασυνόδευτα (παρ. 4).

Τα Μέρη οφείλουν να λάβουν μέτρα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των θυμάτων σε εφαρμογή των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τη Σύμβαση του ΣτΕ για την αυτόματη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων (άρθρο 11)²⁸, καθώς επίσης για την αρωγή των θυμάτων. Οφείλουν να λάβουν ορισμένα μέτρα προς όφελος όλων των θυμάτων, εθνικής ή διεθνούς εμπορίας, είτε αυτά έχουν αναγνωριστεί ως τέτοια είτε όχι. Πρόκειται για ένα minimum standard προστασίας που συνίσταται στην παροχή συνθηκών διαβίωσης που να εξασφαλίζουν την επιβίωση του θύματος με κατάλληλη και ασφαλή διαμονή, ψυχολογική και υλική βοήθεια, επείγουσα ιατρική περίθαλψη, υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας, πληροφόρηση για τα δικαιώματά τους και τις δυνατότητες της ποινικής δίωξης των δραστών καθώς και για πρόσβαση των παιδιών στην εκπαίδευση (άρθρο 12, παρ. 1 και 2). Τα μέτρα αυτά λαμβάνονται επίσης προς όφελος των παρανόμως διαμενόντων θυμάτων ή κατόχων προσωρινής αδείας (άρθρο 13, παρ. 2).

Επιπλέον, για όσα από τα θύματα βρίσκονται νομίμως στην επικράτεια ενός κράτους Μέρους (πολίτες του κράτους ή κάτοχοι άδειας παραμονής), το κράτος καλείται να φροντίσει να εξασφαλίσει δωρεάν ιατρική περίθαλψη στα θύματα τα οποία στερούνται μέσων για να την εξασφα-

²⁷ Επεξηγηματική Έκθεση, παρ. 133.

²⁸ Η Ελλάδα την κύρωσε στις 11/8/1995.

λίσουν (άρθρο 12, παρ.3) και να υιοθετήσει κανόνες που να θέτουν τις προϋποθέσεις της ένταξής τους στην αγορά εργασίας, επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση (άρθρο 12, παρ. 4). Κατά τη λήψη των μέτρων θα πρέπει να λαμβάνονται ιδιαίτερος υπ' όψιν οι ανάγκες ευάλωτων ομάδων όπως τα παιδιά, ενώ η βοήθεια προς τα θύματα δεν μπορεί να συνδέεται με την υποχρέωση γι αυτά να καταθέσουν ως μάρτυρες (άρθρο 12, παρ. 6).

Όσον αφορά στα θύματα τα οποία είτε βρίσκονται παράνομα στο έδαφος του κράτους είτε έχουν προσωρινή άδεια παραμονής, το άρθρο 13 διαλαμβάνει ότι πρέπει να τους δίδεται μια προθεσμία περίσκεψης -η οποία δεν μπορεί να είναι βραχύτερη των 30 ημερών-, μέσα στην οποία θα μπορέσουν να αποφασίσουν χωρίς φόβο να απομακρυνθούν από την επιρροή των εμπόρων και να συνεργαστούν ενδεχομένως με τις αρμόδιες υπηρεσίες κατά τη διαδικασία της δίωξης των εμπορών. Κατά την περίοδο αυτή, δεν θα μπορεί να εκτελεστεί απόφαση απέλασης εναντίον τους και θα έχουν, όπως ήδη αναφέρθηκε, δικαίωμα στη *minimum* αρωγή του άρθρου 12, παρ. 1 και 2. Αλλά η υποχρέωση αυτή κάμπτεται όταν συντρέχουν λόγοι δημοσίας τάξεως ή όταν η ιδιότητα του θύματος ζητείται από άτομα για άλλους λόγους από αυτούς για τους οποίους προβλέπει η Σύμβαση.²⁹

Το άρθρο 14 αναφέρεται στην υποχρέωση του κράτους να εκδίδει άδειες παραμονής στα θύματα εμπορίας ανθρώπων, δεδομένου ότι η άμεση επιστροφή των θυμάτων στις χώρες καταγωγής δεν θεωρείται ως ο καταλληλότερος τρόπος προστασίας των θυμάτων και καταπολέμησης της εμπορίας. Οι συντάκτες της Σύμβασης θεώρησαν ότι η δυνατότητα των θυμάτων να αποκτήσουν άδειες παραμονής μπορεί επιπλέον να ενθαρρύνει τη συνεργασία τους με τις αρχές στον αγώνα για την καταπολέμηση της εμπορίας και των εμπορών.³⁰

Έτσι, τα Μέρη υποχρεούνται να εκδίδουν ανανεώσιμες άδειες στα θύματα στη μια ή την άλλη ή και τις δύο από τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) όταν οι αρμόδιες αρχές κρίνουν ότι η προσωπική κατάσταση του θύματος το απαιτεί, β) όταν θεωρούν ότι η παρουσία τους είναι αναγκαία για τη συνεργασία τους στο πλαίσιο της ανάκρισης ή της ποινικής δίωξης, ενώ για τα παιδιά εκδίδονται άδειες με το σκεπτικό να εξασφαλιστεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.³¹

²⁹ Πρβλ άρθρα 48-49 του Νόμου 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στη Ελληνική Επικράτεια», ΦΕΚ Α΄ 212, 23 Αυγούστου 2005.

³⁰ Επεξηγηματική Έκθεση, παρ. 180-181.

³¹ Οι άδειες του άρθρου 14 δεν πρέπει να συγχέονται με την προσωρινή άδεια παραμονής κατά την περίοδο περίσκεψης του άρθρου 13.

Τα μέρη υποχρεούνται επίσης να λάβουν νομοθετικά μέτρα σύμφωνα με τα οποία τα θύματα εμπορίας έχουν δικαίωμα αποκατάστασης της υλικής και ηθικής ζημίας που υπέστησαν από τους εμπόρους. Η υποχρέωση αναφέρεται στην αποζημίωση των θυμάτων από τους εμπόρους και όχι από το κράτος, συνιστάται ωστόσο η θέσπιση ταμείων αρωγής των θυμάτων ή και η λήψη άλλων συναφών μέτρων κοινωνικής αρωγής (άρθρο 15).

Το άρθρο 16 αναφέρεται στον επαναπατρισμό και την επιστροφή των θυμάτων και ρυθμίζει τόσο τον εθελούσιο όσο και τον υποχρεωτικό επαναπατρισμό. Τα κράτη υποχρεούνται να διευκολύνουν και να δέχονται την επιστροφή των θυμάτων τα οποία είναι πολίτες τους ή τα οποία είναι μόνιμοι κάτοικοι σ' αυτά³². Όταν ένα κράτος αποφασίζει την επιστροφή ενός θύματος, η απόφασή του θα πρέπει να λαμβάνεται με γνώμονα την προστασία των δικαιωμάτων, την ασφάλεια και την αξιοπρέπεια του θύματος³³, ενώ για τα παιδιά η απόφαση θα λαμβάνεται με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Το Κεφάλαιο αυτό περατώνεται με μια γενική ρήτρα για την αρχή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών στην οποία αναφέρεται το άρθρο 17 της Σύμβασης. Κατά την εφαρμογή των μέτρων προστασίας των θυμάτων, τα κράτη θα προωθούν την ισότητα μεταξύ των φύλων η οποία πρέπει να ενσωματώνεται σε κάθε δράση (gender mainstreaming) που αφορά την ανάπτυξη, εφαρμογή και αποτίμηση όλων των μέτρων υπέρ των θυμάτων.

6. Μέτρα ποινικής καταστολής της εμπορίας ανθρώπων

Το Κεφάλαιο IV περιέχει μια σειρά από υποχρεώσεις βάσει των οποίων τα Μέρη οφείλουν να υιοθετήσουν νομοθετικά και άλλα μέτρα αναγκαία για την ποινικοποίηση των πράξεων που υπάγονται στον ορισμό της εμπορίας όπως δίδεται στο άρθρο 4 της Σύμβασης (άρθρο 18). Επιπλέον, επιβάλλεται η ποινικοποίηση της εν γνώσει χρήσης των υπηρεσιών των θυμάτων (άρθρο 19), ορισμένων εγκληματικών ενεργειών σε σχέση με

³² Η ρύθμιση αυτή συνδέεται με το αρθ. 13 παρ 2 της Παγκόσμιας Διακήρυξης των ΔτΑ, το αρθ. 3(2) του 4ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, και με το αρθ. 12(4) του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα.

³³ Η Επεξηγηματική Έκθεση στην παρ. 203 παραθέτει μία σειρά από αποφάσεις του ΕΔΔΑ, οι οποίες έκριναν ότι η απόφαση έκδοσης προσώπου από ένα Κράτος, καθιστά αυτό το τελευταίο υπεύθυνο για την έκθεση του ατόμου σε κίνδυνο να υποστεί βασανιστήρια ή άλλη εξευτελιστική ή απάνθρωπη μεταχείριση ή τιμωρία (αρθ.3 ΕΣΔΑ). Υπόθεση Soering κ. Ηνωμένου Βασιλείου, απόφαση 17 Ιουλίου 1995, Series A No 161, Υπόθεση Cruz Varaz et al. κ. Σουηδίας, απόφαση 20 Μαρτίου 1991, Series A No 201.

τα ταξιδιωτικά έγγραφα ή τα έγγραφα που πιστοποιούν την ταυτότητα των θυμάτων (άρθρο 20), η απόπειρα, η συνδρομή και παρακίνηση για την τέλεση των πράξεων που αναφέρονται στον ορισμό (άρθρο 21). Επίσης, τα κράτη οφείλουν να λάβουν νομοθετικά μέτρα στα οποία να προβλέπεται η ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων προς όφελος των οποίων τελούνται οι πράξεις που χαρακτηρίζονται ως εμπορία βάσει της Σύμβασης από φυσικό πρόσωπο το οποίο δρα ατομικώς ή ως όργανο του νομικού προσώπου και το οποίο έχει ηγετική θέση στο νομικό πρόσωπο (άρθρο 22).

Συνέπεια της υποχρέωσης ποινικοποίησης των πράξεων εμπορίας είναι η υποχρέωση επιβολής αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών κυρώσεων, και πρόβλεψης για φυσικά πρόσωπα στερητικών ποινών της ελευθερίας που να μπορούν να οδηγούν σε έκδοση (άρθρο 23, παρ. 1). Ορισμένες συμπεριφορές (όπως π.χ. όταν με πρόθεση ή βαριά αμέλεια τίθεται σε κίνδυνο η ζωή του θύματος, όταν το θύμα είναι παιδί, όταν το αδίκημα διαπράττεται από δημόσιο λειτουργό στα πλαίσια της εκτέλεσης των καθηκόντων του ή όταν τελείται από συμμορία ή οργανωμένη ομάδα), αποτελούν επιβαρυντικούς λόγους για τον καθορισμό της ποινής των αδικημάτων που καθίστανται ποινικώς κολάσιμα βάσει του άρθρου 18 της Σύμβασης (άρθρο 24).

Το Κεφάλαιο V αναφέρεται στα ληπτέα μέτρα που αφορούν στις διαδικασίες της ανάκρισης, της δίωξης και του δικονομικού δικαίου και διαπνέεται από την αρχή σύμφωνα με την οποία τα εγκλήματα της εμπορίας πρέπει να διώκονται αυτεπάγγελα, χωρίς να χρειάζεται έγκληση εκ μέρους των θυμάτων, τα οποία πολλές φορές υπόκεινται σε πιέσεις και απειλές από τους εμπόρους (άρθρο 27). Τα μέρη αναλαμβάνουν επίσης την υποχρέωση να προστατεύσουν τα θύματα, αλλά και τρίτους οι οποίοι καλούνται ως μάρτυρες και συνεργαζόμενους με τις διωκτικές αρχές (άρθρο 28). Για όλους αυτούς (συμπεριλαμβανομένων των μελών των οικογενειών τους, εάν χρειάζεται) πρέπει να λαμβάνονται μέτρα αποτελεσματικής προστασίας, ενώ για τα παιδιά τα μέτρα προστασίας πρέπει να ευθυγραμμίζονται με το βέλτιστο συμφέρον τους.

Επιπλέον, τα μέρη οφείλουν να λάβουν μέτρα ώστε τα πρόσωπα ή τα όργανα που εμπλέκονται στον αγώνα κατά της εμπορίας να έχουν αποκτήσει ειδικότητα στο αντικείμενο αυτό με κατάλληλη εκπαίδευση και να έχουν επαρκείς οικονομικούς πόρους που να τους επιτρέπουν να φέρουν σε πέρας την αποστολή τους, όπως επίσης και μέτρα συντονισμού για την αποτελεσματική δράση των διαφόρων υπηρεσιών, οργάνων και φορέων (άρθρο 29). Οφείλουν επίσης να εξασφαλίσουν την προστασία της προσωπικής ζωής και της ταυτότητας των θυμάτων (όταν αυτό χρειάζεται), την ασφάλειά τους και την προστασία τους από κάθε εκφοβισμό

κατά την ποινική διαδικασία (άρθρο 30) ³⁴. Η λήψη και η εφαρμογή των μέτρων αυτών θα πρέπει να εξασφαλίζει ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου και των δικαιωμάτων των θυμάτων και των μαρτύρων³⁵. Στην Επεξηγηματική Έκθεση που συνοδεύει τη Σύμβαση, στα μέσα προστασίας αναφέρονται ενδεικτικά νέες οπτικοακουστικές μέθοδοι κατά τη διαδικασία των καταθέσεων και την ακροαματική διαδικασία³⁶, μαγνητοφώνηση των μαρτυριών, ακόμη και η μέθοδος της ανώνυμης κατάθεσης³⁷.

Τα μέρη οφείλουν να λάβουν νομοθετικά και άλλα μέτρα ώστε να υποβάλουν στη δικαιοδοσία τους τα αδικήματα που τελούνται

- α) στο έδαφός τους, ή
- β) σε πλοίο που φέρει τη σημαία τους, ή
- γ) σε αεροσκάφος που είναι εγγεγραμμένο σύμφωνα με τη νομοθεσία τους, ή
- δ) τα αδικήματα που τελέστηκαν από πολίτες τους ή ανιθαγενείς που έχουν τη συνήθη κατοικία τους στο έδαφός τους, εφόσον διώκονται ποινικώς από το δίκαιο του τόπου όπου τελέστηκαν ή εφόσον τελέ-

³⁴ Τα μέτρα του άρθρου αυτού επικεντρώνονται στη διάρκεια της ποινικής δίκης, ενώ τα μέτρα του άρθρου 28 αφορούν στην προστασία των θυμάτων και των μαρτύρων γενικότερα, ενδεχομένως πριν και μετά την περάτωση της ποινικής διαδικασίας.

³⁵ Στην προστασία των μαρτύρων αποσκοπεί και η Σύσταση της Επιτροπής των Υπουργών του ΣτΕ του 1997 No R (97)13 για τον «εκφοβισμό των μαρτύρων και τα δικαιώματα της υπεράσπισης».

³⁶ Παρόμοιες μέθοδοι προτείνονται στην παρ. 6 της Σύστασης No 6 R(97) 13 της Επιτροπής των Υπουργών του ΣτΕ για τον εκφοβισμό των μαρτύρων και τα δικαιώματα της υπεράσπισης, το άρθρο 8 της Απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23ης Νοεμβρίου 1995 για την προστασία των μαρτύρων κατά την καταπολέμηση του διεθνώς οργανωμένου εγκλήματος και το άρθρο 24 της Σύμβασης του ΟΗΕ (Σύμβαση του Παλέρμο) για το Διεθνές Οργανωμένο Έγκλημα.

³⁷ Η επεξηγηματική έκθεση στην παρ. 318 επ. αναγνωρίζει την δυσκολία που παρουσιάζουν οι ανώνυμες καταθέσεις, ως προς την τήρηση ισορροπίας μεταξύ της προστασίας των απειλούμενων προσώπων και της προστασίας των δικαιωμάτων των κατηγορουμένων. Υπενθυμίζουν ωστόσο την Οδηγία ν. 6 των «Αρχών και Οδηγιών των Ηνωμένων Εθνών για την εμπορία ανθρώπων» («UN Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Trafficking in Human Beings»). Επικαλείται επίσης τη νομολογία του ΕΔΔΑ, σύμφωνα με την οποία η ανώνυμη μαρτυρία δεν είναι per se παράνομη, αλλά πρέπει να πληροί ορισμένες προϋποθέσεις. Υπόθεση Doorson κ. Ολλανδίας, Απόφαση της 26 Μαρτίου 1996, Reports 1996-II, παρ. 69.

στηκαν σε χώρο εκτός δικαιοδοσίας κάποιου κράτους (π.χ. ανοιχτή θάλασσα), ή
ε) σε βάρος πολίτη τους (άρθρο 31).

Τα Μέρη έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν να μην εφαρμόσουν ή να εφαρμόσουν με περιορισμούς τους κανόνες υπό δ) και ε). Σημειωτέον ότι πρόκειται για τη μόνη δυνατότητα υποβολής επιφυλάξεων, οι οποίες γενικώς απαγορεύονται (άρθρο 45). Πάντως, ακόμη και αν τα συμβαλλόμενα μέρη επιλέξουν να μην ασκήσουν τη δικαιοδοσία τους όπως προβλέπεται παραπάνω στα δ) και ε) , είναι υποχρεωμένα να φροντίσουν για την υλοποίηση της αρχής *aut dedere aut judicare*, δηλαδή να εξασφαλίσουν την ποινική δίωξη στην περίπτωση κατά την οποία ο φερόμενος ως δράστης είναι παρών στο έδαφός τους και δεν έχουν τη δυνατότητα να τον εκδώσουν, διότι έχει την ιθαγένειά τους (παρ. 3).

7. Διεθνής συνεργασία και συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών

Το Κεφάλαιο VI προνοεί για τη λήψη μέτρων συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο καθώς και με την κοινωνία των πολιτών. Τα προβλεπόμενα μέτρα αφορούν αφενός στην συνεργασία μεταξύ των μερών στον τομέα της ποινικής δίωξης και αφετέρου στον τομέα της προστασίας και αρωγής των θυμάτων. Οι γενικές αρχές που διέπουν αυτή τη συνεργασία είναι ότι, προς αποφυγή συγκρουσιακών καταστάσεων, εφαρμόζεται μεταξύ των μερών το ευρωπαϊκό κεκτημένο αναφορικά με την δικαστική αρωγή και την έκδοση, δηλαδή οι συμβατικές υποχρεώσεις που πηγάζουν από τις σχετικές συμβάσεις οι οποίες έχουν εκπονηθεί στο πλαίσιο του ΣΤΕ (άρθρο 32)³⁸, όσο και το δίκαιο της ΕΕ ανάμεσα στα Κράτη Μέλη της³⁹.

Το άρθρο 33 αναφέρεται στην ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με πρόσωπα που βρίσκονται σε κίνδυνο ή αγνοούνται, ενώ το άρθρο 34 εισάγει την γενικότερη υποχρέωση παροχής κάθε είδους πληροφοριών

³⁸ Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την έκδοση (1957), Ευρωπαϊκή Σύμβαση για αμοιβαία αρωγή σε ποινικές υποθέσεις (1959) και τα Πρωτόκολλά τους, Σύμβαση για το ξέπλυμα, την αναζήτηση, πάγωμα και δήμευση των προϊόντων εγκλήματος (1990), Σύμβαση για το Κυβερνοέγκλημα (2001). Επεξηγηματική Έκθεση, παρ. 336.

³⁹ Π.χ. το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης βάσει της Απόφασης-Πλαίσιο του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου του 2002.

τόσο στο πλαίσιο της ποινικής συνεργασίας μεταξύ των μερών⁴⁰, όσο και σχετικά με τα ζητήματα που αναφέρονται στα άρθρα 13 (χρόνος περισκέψεως), 14 (άδειες παραμονής) και 16 (επάνοδος και επαναπατριsmός των θυμάτων) υπό την προϋπόθεση ότι θα διαφυλάσσεται η προστασία της προσωπικής ζωής των θυμάτων σύμφωνα με το άρθρο 11.

Τέλος τα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προσεταιρίζονται στην προσπάθεια για την καταπολέμηση της εμπορίας και την προστασία των θυμάτων τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, άλλες αρμόδιες οργανώσεις καθώς και μέλη της κοινωνίας των πολιτών (άρθρο 35).

8. Μηχανισμός ελέγχου

Το κεφάλαιο VII της Σύμβασης περιέχει τις διατάξεις που στοχεύουν στην εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της από τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Το προβλεπόμενο από την Σύμβαση σύστημα ελέγχου αποτελείται από δύο πυλώνες:

α) αφ' ενός από μία ομάδα εμπειρογνομόνων (GRETA), διεθνές όργανο αποτελούμενο από ανεξάρτητους και καταρτισμένους εμπειρογνώμονες στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της βοήθειας και της προστασίας των θυμάτων και της πάλης ενάντια στην εμπορία ανθρώπων (άρθρο 36). Το όργανο αυτό έχει αρμοδιότητα να συντάσσει εκθέσεις και να συνάγει συμπεράσματα αναφορικά με την εφαρμογή της Σύμβασης από κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος.

Όσον αφορά στην σύνθεση της GRETA, ο αριθμός των μελών της θα κυμαίνεται από 10 έως 15 μέλη, τα οποία θα είναι πολίτες των Συμβαλλόμενων Μερών και η σύνθεσή της θα πρέπει να εξασφαλίζει ισότιμη συμμετοχή και των δύο φύλων, γεωγραφική ισορροπία και διεπιστημονική εμπειρία (άρθρο 36, παρ. 2 και 3). Η εκλογή τους θα πραγματοποιείται από την Επιτροπή των Συμβαλλομένων Μερών και η θητεία τους θα είναι τετραετής. Η Σύμβαση δεν καθορίζει η ίδια τη διαδικασία της εκλογής, για την οποία οι συντάκτες της παραπέμπουν στο πολιτικό όργανο του ΣτΕ, την Επιτροπή των Υπουργών που καλείται να αποφασίσει γι' αυτήν μέσα σ' ένα χρόνο από τη θέση σε ισχύ της Σύμβασης⁴¹, μετά όμως από ομόφωνη αποδοχή από τα Μέρη στη Σύμβαση.

⁴⁰ Παρόμοιες υποχρεώσεις εντοπίζονται στο αρθ. 10 της Σύμβασης για το ξέπλυμα, την αναζήτηση, την κατάσχεση και τη δήμευση των προϊόντων εγκλήματος (1990) , το αρθ. 28 της Σύμβασης Ποινικού Δικαίου για τη διαφθορά (Criminal Law Convention on Corruption) και το αρθ. 26 της Σύμβασης για το Κυβερνοέγκλημα . Επεξηγηματική Έκθεση, παρ. 349.

⁴¹ Η Σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ τρεις μήνες μετά από την επικύρωσή της από 10 Κράτη που την έχουν υπογράψει, στα οποία πρέπει να συμπεριλαμβάνονται 8 κράτη μέλη του ΣτΕ (άρθρο 42, απρ. 3).

β) Αφ' ετέρου, από ένα σώμα με περισσότερο πολιτική χροιά, την Επιτροπή των Συμβαλλομένων Μερών, που θα αποτελείται από τους αντιπροσώπους στην Επιτροπή των Υπουργών του ΣτΕ των Μερών στη Σύμβαση και από αντιπροσώπους των Μερών τα οποία δεν είναι Μέλη του ΣτΕ (άρθρο 37). Η Επιτροπή αυτή μπορεί να υιοθετεί συστάσεις βάσει της έκθεσης και των συμπερασμάτων της GRETA, που να απευθύνει σε ένα Συμβαλλόμενο Μέρος υποδεικνύοντας του τα μέτρα τα οποία πρέπει να λάβει προκειμένου να υλοποιήσει τα συμπεράσματα της GRETA. Η Επιτροπή των Συμβαλλομένων Μερών θα συγκληθεί για πρώτη φορά από τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης μέσα σε ένα έτος από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης, με σκοπό να εκλέξει τα μέλη της GRETA. Η επόμενη σύγκλησή της θα γίνει μετά από αίτηση του ενός τρίτου των Συμβαλλομένων Μερών, του Γενικού Γραμματέως του Συμβουλίου της Ευρώπης ή του Προέδρου της GRETA.

Αναφορικά με την διαδικασία αξιολόγησης (άρθρο 38), αυτή διεξάγεται κατά φάσεις (rounds), στην αρχή των οποίων η GRETA αυτόνομα θα αποφασίζει ποιες συγκεκριμένες διατάξεις θα αποτελέσουν αντικείμενο της διαδικασίας ελέγχου. Προκειμένου να διεκπεραιωθεί η αξιολόγηση ορίζεται ότι η GRETA θα χρησιμοποιεί τα καταλληλότερα των μέσων στα οποία μπορεί να περιλαμβάνονται ερωτηματολόγια που πρέπει να απαντώνται από τα Συμβαλλόμενα μέρη, αναζήτηση πληροφοριών από την κοινωνία των πολιτών ή οποιαδήποτε άλλη πηγή πληροφόρησης. Επιπροσθέτως, επικουρικά και μόνο όταν κρίνεται αναγκαίο, η GRETA μπορεί να οργανώνει επισκέψεις στις χώρες, σε συνεργασία με τις αρχές της εκάστοτε χώρας για τη συλλογή πληροφοριών (παρ. 4). Η GRETA κατά το χρονικό διάστημα που ετοιμάζει την αναφορά και τα συμπεράσματά της πρέπει να βρίσκεται σε διάλογο με το ενδιαφερόμενο Μέρος, πράγμα που θα διευκολύνει την βέλτιστη υλοποίηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση. Μόλις ολοκληρωθεί η έκθεση και τα συμπεράσματα της GRETA, θα δημοσιεύονται μαζί με οποιαδήποτε σχόλια υποβλήθηκαν από το Συμβαλλόμενο Μέρος, και θα αποστέλλονται παράλληλα σε αυτό καθώς και στην Επιτροπή των Συμβαλλομένων Μερών. Αφ' ης στιγμής η έκθεση και τα συμπεράσματα έχουν υιοθετηθεί από την GRETA δεν μπορούν να μεταβληθούν ή να τροποποιηθούν από την Επιτροπή των Συμβαλλομένων Μερών.

Εν κατακλείδι, η Επιτροπή των Συμβαλλομένων Μερών μπορεί να υιοθετεί προτάσεις που να υποδεικνύουν τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν προκειμένου να τεθούν σε εφαρμογή τα συμπεράσματα της GRETA καθώς επίσης να ορίζει προθεσμίες μέσα στις οποίες πρέπει να υποβληθούν οι σχετικές με την εφαρμογή των συμπερασμάτων πληροφορίες. Κρίθηκε ότι με τον παραπάνω μηχανισμό ελέγχου θα εξασφαλισθεί τόσο

η ανεξαρτησία της ελεγκτικής λειτουργίας της GRETA, όσο και η ύπαρξη μιας "πολιτικής" διάστασης στο διάλογο μεταξύ των Συμβαλλομένων Μερών.⁴²

III. Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (25.5. 2000)

Η Ελλάδα είναι συμβαλλόμενο Μέρος στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, την οποία μέχρι σήμερα έχουν επικυρώσει/ προσχωρήσει σ' αυτήν 192 κράτη. Η Σύμβαση συνοδεύεται από δύο Προαιρετικά Πρωτόκολλα, το ένα για την εμπλοκή των παιδιών σε ένοπλες συρράξεις, και το δεύτερο σχετικά με την πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία.

Το Πρωτόκολλο σχετικά με την εμπλοκή των παιδιών στις ένοπλες συρράξεις επικυρώθηκε από την Ελλάδα στις 22/10/2003.⁴³

Η Ελλάδα έχει επίσης υπογράψει (στις 7/9/2000) το Πρωτόκολλο σχετικά με την πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, αλλά δεν το έχει επικυρώσει μέχρι σήμερα. Το Πρωτόκολλο έχει ήδη τεθεί σε ισχύ από τις 18 Ιανουαρίου 2002 και έχει σήμερα 101 συμβαλλόμενα Μέρη. Από τις 25 χώρες της ΕΕ, το Πρωτόκολλο έχουν επικυρώσει μέχρι σήμερα 12 (Αυστρία, Δανία, Εσθονία, Γαλλία, Ιταλία, Λιθουανία, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία και Ισπανία).

Το Πρωτόκολλο αυτό περιέχει διατάξεις που συμπληρώνουν τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, και συγκεκριμένα το δικαίωμα προστασίας από την οικονομική εκμετάλλευση, καθώς και από την υποχρέωση άσκησης εργασίας επιζήμιας για την υγεία του παιδιού ή τη φυσική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική του ανάπτυξη.⁴⁴ Πιο αναλυτικά:

Υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα Μέρη να υιοθετήσουν μέτρα για την απαγόρευση της πώλησης των παιδιών και της παιδικής πορνείας και πορνογραφίας (άρθρο 1).

Σημαντική είναι η συμβολή του Πρωτοκόλλου σε ένα παγκοσμίως αποδεκτό ορισμό των αποδοκimasτέων πράξεων:

⁴² Επεξηγηματική Έκθεση, παρ. 369.

⁴³ Ν. 3080/2002, ΦΕΚ Α' /312/10.12.2002.

⁴⁴ Πρβλ συναφώς το άρθρο II-92 του Σχεδίου Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, την οδηγία 94/33/ΕΚ, το άρθρο 7 Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη και τα σημεία 20 -23 του Κοινοτικού Χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων.

Ως πώληση παιδιών ορίζεται κάθε πράξη ή συναλλαγή μέσω της οποίας ένα παιδί μεταβιβάζεται από πρόσωπο ή ομάδα προσώπων σε άλλο/η με πληρωμή ή άλλο όφελος. Παιδική πορνεία θεωρείται η χρήση παιδιού σε γενετήσιες δραστηριότητες με αμοιβή ή άλλη μορφή οφέλους, ενώ παιδική πορνογραφία σημαίνει κάθε αναπαράσταση, με οποιοδήποτε μέσον, παιδιού εμπλεκόμενου σε πραγματικές ή εικονικές γενετήσιες δραστηριότητες ή κάθε απεικόνιση των γενετήσιων οργάνων παιδιού με πρωτεύοντα σεξουαλικό στόχο (άρθρο 2).

Στις ποινικώς κολάσιμες πράξεις περιλαμβάνονται η προσφορά, παράδοση ή αποδοχή παιδιού για σεξουαλική εκμετάλλευση, για τη μεταφορά παιδικών οργάνων για κερδοσκοπία και για εξαναγκαστική εργασία του παιδιού, η μεσολάβηση και εκμείευση συγκατάθεσης για παράνομη υιοθεσία παιδιού, και η παραγωγή, διανομή, εισαγωγή, εξαγωγή, πώληση και κατοχή παιδικού πορνογραφικού υλικού, ανεξάρτητα εάν οι εγκληματικές πράξεις διαπράττονται στο έδαφος του κράτους είτε διεθνικά, σε ατομική ή οργανωμένη βάση (άρθρο 3).

Τα συμβαλλόμενα Μέρη υποχρεούνται να επεκτείνουν τη δικαιοδοσία τους επί των ανωτέρω πράξεων, όταν αυτές διαπράττονται στην επικράτειά τους ή πάνω σε πλοίο που φέρει τη σημαία τους ή σε αεροσκάφος εγγεγραμμένο στο μητρώο τους (άρθρο 4, παρ.1).

Παράλληλα, μπορούν να επεκτείνουν τη δικαιοδοσία τους επί των ανωτέρω πράξεων όταν τα πρόσωπα που φέρονται ότι διέπραξαν τις πράξεις αυτές έχουν τη ιθαγένειά τους, ή έχουν τη μόνιμη κατοικία τους στο έδαφός τους, ή όταν το θύμα είναι πολίτης τους (παρ. 2).

Τέλος υποχρεούνται να ασκήσουν τη δικαιοδοσία τους όταν ο ύποπτος βρίσκεται στο έδαφός τους και δεν εκδίδεται σε άλλο κράτος με την αιτιολογία ότι πρόκειται για πολίτη τους (παρ. 3).

Σύμφωνα με το άρθρο 5, οι παραπάνω πράξεις θα θεωρούνται ότι υπάγονται στα αδικήματα για τα οποία προβλέπεται η έκδοση σε ήδη υπάρχουσες συμβάσεις έκδοσης μεταξύ κρατών μερών και θα εισάγονται στην κατηγορία των αδικημάτων για τα οποία προβλέπεται η έκδοση σε μεταγενέστερες συμβάσεις μεταξύ τους. Για τα κράτη τα οποία, για να προβούν στην έκδοση απαιτούν την ύπαρξη διεθνούς συμβάσεως έκδοσης, το παρόν Πρωτόκολλο θεωρείται ότι αποτελεί τέτοια Σύμβαση. Για τα κράτη τα οποία δεν απαιτούν να υπάρχει διεθνής συνθήκη έκδοσης, θα αναγνωρίζεται ότι οι πράξεις αυτές υπόκεινται σε έκδοση.

Εάν το Κράτος από το οποίο ζητείται η έκδοση αρνείται να το πράξει με την αιτιολογία ότι ο ύποπτος έχει την ιθαγένειά του, υποχρεούται να ασκήσει ποινική δίωξη κατ' αυτού (αρχή *aut dedere aut judicare*).

Το άρθρο 6 προβλέπει την υποχρέωση συνεργασίας μεταξύ των Μερών στους τομείς της διερεύνησης, της ανάκρισης, της ποινικής διαδικασίας ή της διαδικασίας έκδοσης, καθώς επίσης και της απόκτησης αποδείξεων που είναι απαραίτητες στη δίκη.

Στο άρθρο 7 προβλέπεται η υποχρέωση των μερών να λάβουν μέτρα σχετικά με την κατάσχεση και δήμευση των αγαθών και των περιουσιακών στοιχείων τα οποία χρησιμοποιούνται για την διάπραξη των παραπάνω πράξεων, καθώς και των προϊόντων που προέρχονται από αυτές, όπως επίσης να προβούν σε τέτοιες πράξεις κατόπιν αιτήσεως από άλλα συμβαλλόμενα κράτη. Τέλος να κλείνουν τους χώρους εκείνους μέσα στους οποίους διαπράττονται τέτοιες πράξεις.

Το άρθρο 8 ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα Μέρη οφείλουν να λάβουν κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύονται τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των παιδιών από τις πράξεις που απαγορεύονται από το Πρωτόκολλο καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας (προστασία όταν καλούνται ως μάρτυρες, πληροφόρηση των θυμάτων για τα δικαιώματά τους, παροχή ειδικών μέτρων υποστήριξης των παιδιών θυμάτων κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, προστασία της ιδιωτικής ζωής και της ταυτότητας του παιδιού θύματος, προστασία της ασφάλειας του παιδιού και της οικογένειας του από ενδεχόμενο εκφοβισμό και αντίποινα). Σε κάθε περίπτωση, το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης οφείλει να έχει ως γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Στο ίδιο άρθρο επιβάλλεται στα Μέρη να λάβουν μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν κατάλληλη εκπαίδευση, ιδίως νομική και ψυχολογική, στα άτομα εκείνα που ασχολούνται με παιδιά θύματα των προσβολών που απαγορεύονται από το Πρωτόκολλο, καθώς επίσης και μέτρα για την προστασία της ασφάλειας των προσώπων και οργανισμών που εμπλέκονται στην πρόληψη αυτών των πράξεων και στην αποκατάσταση των θυμάτων αυτών των πράξεων.

Το άρθρο 9 επιβάλλει τη διάδοση και δημοσιότητα -με κατάλληλη εκπαίδευση και επιμόρφωση των αρμοδίων- των μέτρων πρόληψης και των ζημιόγων συνεπειών των πράξεων και πρακτικών που αποδοκιμάζονται από το Πρωτόκολλο, καθώς επίσης και τη λήψη μέτρων επανένταξης των θυμάτων στην κοινωνία και την πλήρη φυσική και ψυχολογική τους αποκατάσταση. Τα Μέρη καλούνται να εξασφαλίσουν ότι θα υπάρχει πρόσβαση των θυμάτων σε μέσα και διαδικασίες που θα επιτρέπουν την αποκατάσταση των ζημιών από τα πρόσωπα που ευθύνονται νομικά γι' αυτές. Η υποχρέωση συμπεριλαμβάνει και την απαγόρευση παραγωγής και διάδοσης υλικού το οποίο να διαφημίζει τις αποδοκιμαστέες πράξεις.

Το άρθρο 10 προνοεί για την ενδυνάμωση της διεθνούς συνεργασίας στο οικουμενικό, περιφερειακό και διμερές επίπεδο, για την πρόληψη, διερεύνηση, ανάκριση, δίωξη και ποινικό κολασμό των υπευθύνων των πράξεων που σχετίζονται με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία, την παιδική πορνογραφία και τον παιδικό σεξουαλικό τουρισμό. Τα κράτη ενθαρρύνονται να προωθήσουν και να ενδυναμώσουν τη διεθνή συ-

νεργασία ώστε να αντιμετωπιστούν τα βαθιά αίτια των πρακτικών αυτών, όπως η φτώχεια και η υπανάπτυξη, οι οποίες οδηγούν στην πώληση των παιδιών, την παιδική πορνεία, την παιδική πορνογραφία και τον παιδικό σεξουαλικό τουρισμό.

Το άρθρο 12 αναφέρεται στον μηχανισμό ελέγχου της εφαρμογής του Πρωτοκόλλου και προβλέπει για τα συμβαλλόμενα Μέρη την υποχρέωση να υποβάλουν στην Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Παιδιού μια πρώτη αρχική Έκθεση με λεπτομερείς πληροφορίες για τα μέτρα τα οποία έχουν λάβει για να υλοποιήσουν τις υποχρεώσεις τους βάσει του Πρωτοκόλλου. Στη συνέχεια, θα περιλαμβάνουν περαιτέρω πληροφορίες στην Έκθεση την οποία υποβάλλουν περιοδικώς στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Τα κράτη τα οποία δεν είναι συμβαλλόμενα Μέρη στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού⁴⁵, θα υποβάλλουν Έκθεση κάθε πέντε χρόνια.⁴⁶

Η επικύρωση του Πρωτοκόλλου επιβάλλεται διότι, εκτός από τις ουσιαστικές διατάξεις, οι οποίες αποτυπώνουν τη συναίνεση των κρατών

⁴⁵ Το Πρωτόκολλο μπορούν να υπογράψουν, επικυρώσουν ή προσχωρήσουν σε αυτό, κράτη τα οποία είτε έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, είτε την έχουν μόνον υπογράψει.

⁴⁶ Επισημαίνεται συναφώς ότι η αρχική (και μοναδική) ελληνική Έκθεση υπεβλήθη με καθυστέρηση πέντε ετών το 2001. Ορισμένες από τις αποδοκimasτές πράξεις που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο, όπως η εμπορία ανθρώπων (συμπεριλαμβανομένων των ανηλίκων, Ελλήνων ή αλλοδαπών), τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής υπόκεινται σε ποινικές κυρώσεις βάσει του νόμου 3064/2002 (ΦΕΚ Α' 248/15.10.2002). Ο ίδιος νόμος προνοεί και για την αρωγή των θυμάτων, και συγκεκριμένα για τα ανήλικα θύματα ορίζει ότι «λαμβάνεται μέριμνα για την ένταξή τους σε προγράμματα σχετικά με την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτισή τους» (άρθρο 12). Με το Προεδρικό Διάταγμα 233/2003 (ΦΕΚ Α' 204/28.8.2003), ορίζονται οι Υπηρεσίες και Μονάδες παροχής προστασίας και αρωγής οι οποίες υποχρεούνται να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, με τη συνδρομή της ελληνικής Αστυνομίας, για την ασφάλεια των θυμάτων καθώς και των χώρων στους οποίους αυτά διαμένουν. Πιο συγκεκριμένα, για τα θύματα τα οποία δεν υπερβαίνουν το 18ο έτος της ηλικίας τους, προβλέπεται ότι πρέπει να έχουν πρόσβαση σε δημόσια σχολεία στα οποία λειτουργούν τάξεις υποδοχής ή φροντιστηριακά τμήματα ή διαπολιτισμικά προγράμματα εκπαίδευσης. Για εκτενή ανάλυση των διατάξεων του νόμου, βλέπε Χρ. Κοσμίδης, « Η καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας», στο έργο Ο Νέος νόμος 3064/2002 για την εμπορία ανθρώπων, *op. cit.*, σελ. 53-85.

σχετικά με τον ορισμό των εγκλημάτων και τη δράση των μελών της διεθνούς κοινότητας για την καταπολέμησή τους, το κείμενο προβλέπει τον έλεγχο της εφαρμογής του Πρωτοκόλλου από τη Διεθνή Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, πράγμα το οποίο υποχρεώνει τις κυβερνήσεις να υποβάλλουν εκθέσεις για τα ληπτέα μέτρα. Οι ελληνικές αρχές θα δεσμευτούν με αυτόν τον τρόπο να επαγρυπνούν για την εφαρμογή των υποχρεώσεων του Πρωτοκόλλου.

Εξ άλλου, έκκληση προς τα κράτη να προχωρήσουν στην επικύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού και τα πρωτόκολλά της έκανε τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμά του A5-0281/2003, όσο και πρόσφατα η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στο ψήφισμα της 11.1.2006.⁴⁷

Συμπέρασμα

Τόσο η Σύμβαση του ΣτΕ για την ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας προσώπων όσο και το Πρωτόκολλο στη Σύμβαση του Παιδιού επιτίθενται σε φαινόμενα και πρακτικές που έχουν λάβει απειλητικές διαστάσεις διεθνώς αλλά και στο εσωτερικό των κρατών. Η πρώτη φιλοδοξεί να ρυθμίσει τη μάλιστα της εμπορίας προσώπων με μια ολοκληρωμένη πρόταση δράσης που περιλαμβάνει μέτρα σε εθνικό επίπεδο και συνεργασία σε ευρωπαϊκό. Το δεύτερο αντιμετωπίζει σε παγκόσμιο επίπεδο μια συγκεκριμένη διάσταση του φαινομένου της εκμετάλλευσης των ανθρώπων με εγκληματικές πράξεις που στοχεύουν και απειλούν τα παιδιά. Και τα δύο έχουν υπογραφεί από την Ελλάδα και περιέχουν μηχανισμούς ελέγχου απαραίτητους για την υλοποίηση των στόχων που θέτουν.

Από ελληνικής πλευράς, σημειώνεται ότι υπογράφηκε σε επίπεδο Γενικών Γραμματέων των Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Εξωτερικών και Δικαιοσύνης Μνημόνιο Συνεργασίας για την κατανομή των ρόλων και τον συντονισμό των δράσεων κατά της εμπορίας προσώπων μεταξύ κρατικών φορέων και ΜΚΟ, πράγμα το οποίο θα διευκολύνει και την υποβολή των εκθέσεων της Ελλάδας στα διεθνή fora.

Για τους λόγους αυτούς, η ΕΕΔΑ προτείνει την επικύρωση των παραπάνω συμβατικών κειμένων.

Αθήνα, 9 Μαρτίου 2006

⁴⁷ Doc. A/RES/60/23, par. 2.

ΜΕΡΟΣ Δ΄

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΕΔΑ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ
ΜΕΤΕΧΟΥΝ Σ' ΑΥΤΗΝ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ
(άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 2667/1998, ιδρυτικού της ΕΕΔΑ)

ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

I. Προστασία δικαιωμάτων μεταναστών – Κοινωνική τους ένταξη

A. Το νέο θεσμικό πλαίσιο που εισήγαγε ο ν. 3386/2005

Όπως είναι γνωστό, στις 23 Αυγούστου 2005 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο νόμος 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια», ο οποίος καθιερώνει την χάραξη και εφαρμογή σύγχρονης, και με σεβασμό προς τα κάθε είδους δικαιώματα των υπηκόων τρίτων χωρών, μεταναστευτικής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό διασφαλίζονται οι όροι εργασίας των αλλοδαπών που έρχονται στην Ελλάδα, προκειμένου να εργασθούν υπό συνθήκες που αρμόζουν σ' ένα σύγχρονο κράτος δικαίου, εισάγεται, για πρώτη φορά, σύγχρονο καθεστώς κοινωνικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και διασφαλίζονται πρόσφορες συνθήκες για την ακώλυτη άσκηση των κάθε είδους δικαιωμάτων αυτών. Και κυρίως εκείνων, που αφορούν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, την ελεύθερη συμμετοχή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας υπό καθεστώς κοινωνικής δικαιοσύνης και τον σεβασμό των πολιτισμικών και θρησκευτικών ιδιαιτεροτήτων τους.

Βασικές καινοτομίες του ν. 3386/2005 προς την κατεύθυνση της θωράκισης των δικαιωμάτων των μεταναστών είναι, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες:

α) Δημιουργία Διυπουργικού Οργάνου για τον συντονισμό της μεταναστευτικής πολιτικής για την εγγύτερη παρακολούθηση των θεμάτων αυτών, ιδίως ενόψει του γεγονότος ότι άπτονται της προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

β) Ενοποίηση της άδειας διαμονής και της άδειας εργασίας σε μία πράξη, η οποία εκδίδεται από το Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας, προς αποφυγή της επιβάρυνσης των υπηκόων τρίτων χωρών.

γ) Απλούστευση της διαδικασίας υποβολής της αίτησης για την χορήγηση άδειας διαμονής. Επισημαίνεται ότι το ύψος του ποσού του σχετικού παραβόλου παραμένει στα επίπεδα του 2001, χωρίς καμία αναπροσαρμογή.

δ) Πρόβλεψη, για πρώτη φορά, βασικών αρχών ως προς την απόκτηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος υπηκόου τρίτης χώρας

στην Ελλάδα, το οποίο συνεπάγεται την αναγνώριση σ' αυτόν αυξημένων δικαιωμάτων, αποτελώντας, στην ουσία, προθάλαμο για την απόκτηση από αυτόν πολιτικών δικαιωμάτων σε επίπεδο δημοτικών, κοινοτικών και νομαρχιακών εκλογών και, περαιτέρω, για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας, εφόσον, φυσικά, το επιθυμεί.

ε) Θεσμοθέτηση, για πρώτη φορά, πολιτικής για την κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών, με την εφαρμογή ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης για το σκοπό αυτό, σε συνεργασία με όλα τα συναρμόδια Υπουργεία και με σεβασμό προς τις εθνικές, θρησκευτικές και πολιτισμικές τους ιδιαιτερότητες. Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα αναμένεται να είναι έτοιμο τον Μάρτιο του 2006. Ήδη όμως έχουν τεθεί σ' εφαρμογή και συνεχίζονται επιμέρους προγράμματα κοινωνικής ένταξης, όπως είναι τα προγράμματα κατάρτισης ανέργων σε πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης όσο και το έργο «Προγράμματα Εκμάθησης Ελληνικής Γλώσσας σε Πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) για άνεργους παλιννοστούντες – μετανάστες – πρόσφυγες και άνεργους, για τους οποίους η ανεπαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας λειτουργεί ανασταλτικά στην κοινωνική τους ενσωμάτωση». Παράλληλα σειρά προγραμμάτων εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας εφαρμόζονται και από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, με φορέα το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Πανεπιστημιακά Ιδρύματα της Χώρας, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας κλπ. Αναφέρεται ενδεικτικά το Αυτόνομο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης σε εργαζόμενους μετανάστες», το οποίο έχει ως αντικείμενο την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού.

στ) Χορήγηση μίας τρίτης ευκαιρίας νομιμοποίησης στους αλλοδαπούς, είτε αυτοί είχαν κάποτε αποκτήσει άδεια διαμονής, αλλά για κάποιο λόγο δεν την ανανέωσαν είτε είναι παράνομοι μετανάστες, εφόσον αυτοί αποδείξουν την παρουσία τους στην Ελλάδα έως 31.12.2004 με τους τρόπους που προβλέπει η παρ. 11 του άρθρου 91 του ν. 3386/2005. Προκειμένου μάλιστα να επωφεληθούν όσο το δυνατόν περισσότεροι μετανάστες, η προθεσμία υποβολής των σχετικών αιτήσεων παρατάθηκε έως τις 28.2.2006. Έως την ημερομηνία αυτή, παρατάθηκαν αυτοδικαίως και οι άδειες διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών, χωρίς οικονομική επιβάρυνσή τους. Το ίδιο ισχύει και για τους μετανάστες, των οποίων οι άδειες λήγουν μετά την 1.1.2006 και έως 28.2.2006.

ζ) Καθιέρωση σαφών προϋποθέσεων για τη διευκόλυνση της οικογενειακής επανένωσης, η οποία, άλλωστε, τοποθετείται στο γενικότερο πλαίσιο της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών.

η) Διευκόλυνση της άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας των υπηκόων τρίτων χωρών.

ι) Μέριμνα, στο πλαίσιο όλων των ανωτέρω διαδικασιών της, για την αποφυγή εκμετάλλευσης του μετανάστη, ιδίως με την διασφάλιση της ίδιας πρόσβασης σε όλες τις σχετικές πληροφορίες (όλα τα έντυπα και οι συναφείς οδηγίες υπάρχουν μεταφρασμένα σε οκτώ γλώσσες κλπ.), καθώς και με την καθιέρωση αντικειμενικών και αδιάβλητων κριτηρίων νομιμοποίησης των παρανόμων.

ια) Ειδική πρόνοια για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων (trafficking), ιδίως δε αν αυτά είναι ανήλικα (καθιέρωση προθεσμίας περίσκεψης, ώστε να διαφύγουν από την επιρροή αυτών που τα εκμεταλλεύονται, διευκόλυνση της διαμονής και εργασίας τους χωρίς, πλέον, καταβολή παραβόλου, ειδική μέριμνα για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων. Μάλιστα, κατά τη διάρκεια της προθεσμίας περίσκεψης, τα πρόσωπα αυτά, πέρα από την προστασία και την ασφάλεια που εγγυώνται οι εισαγγελικές και αστυνομικές αρχές, έχουν δικαίωμα δωρεάν νομικής βοήθειας, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ενώ τους παρέχονται υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας).

ιβ) Τα ανήλικα τέκνα των υπηκόων τρίτων χωρών υπάγονται στην υποχρεωτική σχολική φοίτηση, όπως και οι ημεδαποί, ενώ λαμβάνεται πρόνοια για τη διευκόλυνση της εγγραφής τους, ακόμη και με ελλιπή δικαιολογητικά, στα δημόσια σχολεία.

ιγ) Σε περίπτωση απέλασης παρέχεται δικαίωμα προσφυγής ενώπιον του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, καθώς και πλήρης δικαστική προστασία, με την υποβολή αντιρρήσεων ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου, σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Παράλληλα απαγορεύεται η απέλαση, εφόσον ο αλλοδαπός: i. Είναι ανήλικος και οι γονείς του διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα. ii. Είναι γονέας ημεδαπού ανηλίκου και έχει την επιμέλεια ή έχει υποχρέωση διατροφής, την οποία εκπληρώνει. iii. Έχει υπερβεί το 80ο έτος της ηλικίας του. iv. Έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας ή έχει ζητήσει την παροχή ασύλου. v. Είναι ανήλικος, στον οποίο έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά μέτρα με απόφαση του Δικαστηρίου Ανηλίκων. vi. Πρόκειται για έγκυο γυναίκα, κατά τη διάρκεια της κύησης και για έξι μήνες μετά τον τοκετό.

ιδ) Αποσαφήνιση των προϋποθέσεων χορήγησης άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, ώστε ν' αποφεύγονται καταστρατηγήσεις και παράνομες μεθοδεύσεις. Η άδεια αυτή είναι ετήσια, με δυνατότητα ανανέωσης, απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής παραβόλου και επιτρέπει στον μετανάστη να έχει πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

B. Λοιπές δράσεις για την προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών

α) Εφαρμογή, τόσο σ' επίπεδο Περιφερειών όσο και σ' επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δράσεων που χρηματοδοτούνται από εθνικούς και κοινο-

τικούς πόρους και αποσκοπούν στην εξάλειψη φαινομένων ξενοφοβίας και ρατσισμού, καθώς και στην ενσωμάτωση των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Αναφέρονται ενδεικτικά:

- Σεμινάρια διαπολιτισμικής προσέγγισης σε διοικητικούς υπαλλήλους, ιδίως σ' αυτούς που έρχονται συχνότερα σε επαφή με μετανάστες).
- Πολιτιστικές εκδηλώσεις για μετανάστες με τη συμμετοχή των ίδιων, αλλά και τρίτων και με προβολή του καλλιτεχνικού τους έργου.
- Προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας.
- Λειτουργία Γραφείων Κοινωνικών και Υποστηρικτικών Υπηρεσιών για μετανάστες, καθώς και γραφείων ευρέσεως εργασίας, ενημέρωσης, συμβουλευτικής και διαμεσολάβησης κλπ.
- Γραφεία Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών που λειτουργούν σε 24ωρη βάση.

β) Ενίσχυση του ρόλου του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής (Ι.ΜΕ.ΠΟ.), ιδίως με την οργάνωση και συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα αλλά και με την εκπόνηση μελετών αναφορικά με τις ειδικότερες εκφάνσεις του μεταναστευτικού φαινομένου στη Χώρα μας (καταγραφή αλλοδαπών μαθητών σε σχολεία, οργάνωση ημερίδων για την καταπολέμηση της ξενοφοβίας και την ανάδειξη της συμβολής του μετανάστη σε οικονομικό και πολιτισμικό επίπεδο κλπ.).

Όλες οι παραπάνω δράσεις τεκμηριώνουν τη θέση μας ότι η μετανάστευση όχι μόνο δεν είναι πρόβλημα, αλλά, αντίθετα, αποτελεί πλεονέκτημα που επιτρέπει, μεταξύ άλλων, στα κράτη υποδοχής ν' αναδεικνύουν και ν' αξιοποιούν αναλόγως τους ανθρώπους που ζουν μέσα στα σύνορά τους, χωρίς καμία διάκριση.

II. Κοινωνική ένταξη Ελλήνων Τσιγγάνων

Στο πλαίσιο της Εθνικής Πολιτικής για τους Έλληνες τσιγγάνους, συνεχίστηκε και το έτος 2005 η εφαρμογή Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης (Ο.Π.Δ.), υπό την εποπτεία Διυπουργικής Επιτροπής, η οποία συντονίζεται από τον Υπουργό Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Βασικός στόχος του προγράμματος είναι η ομαλή ένταξη των τσιγγάνων στην κοινωνία, με την παράλληλη διατήρηση των ιδιαίτερων πολιτισμικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών τους. Το ΥΠ.ΕΣ. Δ.Δ.Α., στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, δίνει προτεραιότητα σε όλες τις δράσεις και τα έργα που αφορούν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ελλήνων τσιγγάνων. Οι βασικοί άξονες είναι δύο: α) Στεγαστική αποκατάσταση και συναφείς με αυτήν υποδομές διαβίωσης και β) δράσεις στον τομέα της παροχής υπηρεσιών και ιδίως στους τομείς

της εκπαίδευσης, της υγείας, της απασχόλησης, του πολιτισμού και του αθλητισμού.

Α) Ειδικότερα για τη στεγαστική αποκατάσταση:

- Για το έτος 2005 εκδόθηκαν αποφάσεις επιχορήγησης 25 ΟΤΑ, ύψους 19.916.201 ευρώ, για τη δημιουργία οικισμών, προκειμένου να στεγασθούν οι σκηνίτες τσιγγάνοι, καθώς και για τη διενέργεια έργων βασικής υποδομής (ύδρευσης, ηλεκτροφωτισμού, αποχέτευσης κλπ.).

- Προτεραιότητα δόθηκε στη στεγαστική αποκατάσταση και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των τσιγγάνων σε ΟΤΑ που παρουσιάζουν ιδιαίτερα οξυμμένα προβλήματα, όπως οι Δήμοι Ι.Π. Μεσολογγίου (μετεγκατάσταση προσωρινού οικισμού), Εύοσμου (Έργα αναβάθμισης οικισμών ΡΟΜ), Νέας Ιωνίας Μαγνησίας (δημιουργία οικισμού), Μεταξάδων, Τρικκαίων (έργα υποδομής στους νέο οικισμό) και εξασφάλιση των απαραίτητων συνθηκών διαβίωσής τους), Αιτωλικού, Ν. Κίου κ.α.

- Παράλληλα με τις χρηματοδοτήσεις των ΟΤΑ για τη βελτίωση των υποδομών, προχωρά το στεγαστικό πρόγραμμα των δανείων. Τα δάνεια προορίζονται για την αγορά ή ανέγερση κατοικίας, την αποπεράτωση υφιστάμενου κτίσματος ή ακόμη και την ένταξη σε προγράμματα οργανωμένης οικιστικής δόμησης, με παραχώρηση οικοπεδικών εκτάσεων από τους κατά τόπον αρμόδιους ΟΤΑ, το ελληνικό Δημόσιο κλπ.). Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, που αφορά στους όρους χορήγησης 9.000 στεγαστικών δανείων ύψους 60.000 € σε Έλληνες τσιγγάνους με ευνοϊκούς όρους και με την εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου, αναθεωρήθηκε, προκειμένου να διασφαλισθεί, σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό, η επίτευξη των στόχων του στεγαστικού προγράμματος και η εξασφάλιση ελάχιστων προδιαγραφών κατασκευής κατοικιών, από τους ΟΤΑ (28807/2004 (ΦΕΚ 812/Β/1-6-2004) και 7237/2005 (ΦΕΚ 236/Β/15-2-2005) Κοινές Αποφάσεις των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών). Το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης δημιούργησε βάση δεδομένων για την επεξεργασία των υπόλοιπων αιτήσεων των στεγαστικών δανείων των τσιγγάνων, προς ενίσχυση της διαφάνειας. Έως σήμερα έχουν υποβληθεί 15.925 αιτήσεις, έχουν εγκριθεί 5.754 δάνεια, εκ των οποίων 639 για το έτος 2005 και προχωρεί με γοργούς ρυθμούς η εξέταση των υπολοίπων αιτήσεων.

Β) Στον τομέα της εκπαίδευσης/επιμόρφωσης, σε συνεργασία με το συναρμόδιο Υπουργείο Παιδείας, προωθήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις:

- Πρόγραμμα εκπαίδευσης Τσιγγανοπαίδων, με την επιστημονική υποστήριξη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων για την περίοδο 2005-2007, με σκοπό την ομαλή τους ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα. Οι δράσεις του προγράμματος αυτού αφορούν την υποστήριξη των μαθητών για τη συνέχιση των σπουδών τους, τη λειτουργία ταχύρρυθμων τμημάτων κάλυψης μαθησιακών κενών, τη βελτίωση και αναπαραγωγή εκπαιδευτι-

κού και επιμορφωτικού υλικού, την επιμόρφωση εκπαιδευτικών και την ανάπτυξη δικτυακού τόπου.

- Συνεχίσθηκαν και το 2005 τα προγράμματα εκπαίδευσης – επιμόρφωσης ενηλίκων ΡΟΜ από τις Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ).

- Λειτουργούν Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων και Σχολεία Β΄ Ευκαιρίας, στα οποία συμμετέχουν ΡΟΜΑ και υλοποιείται αυτόνομο πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Συμβουλευτική υποστήριξη των οικογενειών των τσιγγάνων». Η χρηματοδότηση των ανωτέρω προέρχεται κατά 75% από το ΕΚΤ (Γ΄ ΚΠΣ) και κατά 25% από Εθνικούς πόρους.

Γ) Στον τομέα της υγείας, σε συνεργασία με το συναρμόδιο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης:

- Εξακολούθησε η εφαρμογή του Προγράμματος «Προάσπιση, Προαγωγή Υγείας και Ψυχοκοινωνική στήριξη των Ελλήνων Τσιγγάνων», στο πλαίσιο του οποίου γίνονται επισκέψεις με κινητές μονάδες σε καταυλισμούς, πραγματοποιήθηκαν εξετάσεις και προωθήθηκαν οι εμβολιασμοί παιδιών. Ως σήμερα έχουν γίνει 130 επισκέψεις σε οικισμούς και σε 65 από αυτούς πραγματοποιήθηκε δεύτερη επίσκεψη. Χορηγήθηκαν δωρεάν 32.359 εμβόλια που υποδείχθηκαν από το Εθνικό Πρόγραμμα εμβολιασμών.

- Το 2005, το προαναφερόμενο πρόγραμμα εμπλουτίστηκε με τη συμμετοχή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με ειδικά εξοπλισμένη και στελεχωμένη Γυναικολογική Μονάδα. Έγιναν ως σήμερα εξετάσεις test Pap και μαστού σε περίπου 400 γυναίκες.

- Λειτουργία 37 Ιατροκοινωνικών κέντρων στους οικισμούς των τσιγγάνων.

Δ) Στον τομέα της απασχόλησης, σε συνεργασία με το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας:

Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κατάρτιση-Απασχόληση» και των Π.Ε.Π. το 2005 εφαρμόστηκαν και συνεχίζουν να εφαρμόζονται προγράμματα που αφορούν:

- Συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες για την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων των ωφελουμένων.

- Προώθηση στην απασχόληση, μέσω της επιδότησης της απασχόλησης των ατόμων αυτών με προσαυξημένη επιδότηση.

- Προώθηση στην απασχόληση νέων ελευθέρων επαγγελματιών και επιδότησης νέων θέσεων εργασίας ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Οι παραπάνω παρεμβάσεις υλοποιούνται σε ολόκληρη τη χώρα χρηματοδοτούνται κατά 75% από το ΕΚΤ (Γ΄ ΚΠΣ) και κατά 25% από Εθνικούς πόρους.

Ε) Η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, σε συνεργασία με τους Δικηγορικούς Συλλόγους Αθηνών και Θεσσαλονίκης, εφαρμόζει πρόγραμμα δω-

ρεάν παροχής νομικής βοήθειας για νέους από ευαίσθητες και ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες, με προϋπολογισμό, για την περίοδο 2005-2006, 90.000 €.

ΣΤ) Στον τομέα του πολιτισμού, σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού, προωθήθηκαν και προωθούνται οι ακόλουθες δράσεις, με στόχο την προστασία, ανάδειξη και προβολή της πολιτισμικής κληρονομιάς των Τσιγγάνων:

- Ειδικά προγράμματα διαπολιτισμικού χαρακτήρα για Έλληνες τσιγγάνους, εκπαιδευτικά προγράμματα παραδοσιακής μουσικής, δημιουργικής απασχόλησης, θεάτρου και χορού, εργαστήρια φωτογραφίας, επισκέψεις σε μουσεία και θέατρα. Αναφέρεται χαρακτηριστικά το Διαπολιτισμικό Εργαστήριο Ιλίου με επωφελούμενες 35-40 άτομα ετησίως και κόστος 100.000 €.

- Σε εξέλιξη βρίσκεται το Πρόγραμμα κατασκευής 80 οικίσκων για 40 εντευκτήρια – καφενεία και για 40 σπίτια Πολιτισμού σε 40 Δήμους της Χώρας. Το Πρόγραμμα είναι ενταγμένο στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός» του Γ' ΚΠΣ. Η συνολική δαπάνη του έργου είναι 6.165.000 €, από τα οποία 1.250.000 € απορροφήθηκαν εντός του 2005 και τα υπόλοιπα το 2006.

Ζ) Στον τομέα του αθλητισμού, σε συνεργασία με το αρμόδιο Υπουργείο και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, προωθήθηκαν, ιδίως, οι ακόλουθες δράσεις:

- Προγράμματα μαζικού αθλητισμού και κατασκευής έργων αθλητικών υποδομών. Το 2005 λειτούργησαν 88 τμήματα μαζικού αθλητισμού (κόστους 83.600€).

- Προγράμματα Ειδικών Αθλητικών Παρεμβάσεων, με συνεργασία Ολυμπιονικών.

III. Αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη παλιννοστούντων

A) Στεγαστική αποκατάσταση:

- Προώθηση της στεγαστικής αποκατάστασης των παλιννοστούντων ομογενών από χώρες της τέως Σοβιετικής Ένωσης. Το σχετικό πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με επιτυχία στο τέλος του 2004: Υποβλήθηκαν 35.000 αιτήσεις ομογενών στις οικείες Περιφέρειες, οι οποίες έχουν ικανοποιηθεί σε ποσοστό 90% με την εκταμίευση του σχετικού δανείου ύψους μέχρι 60.000 ευρώ για κάθε νοικοκυριό από τα πιστωτικά ιδρύματα. Σταδιακά χορηγείται και η κρατική αρωγή, που ανέρχεται σε ποσοστό 35% επί του συνολικού ύψους του κάθε δανείου. Για τα 13.000 από τα δάνεια

αυτά στις ζώνες εγκατάστασης Α και Β η προϋπολογισθείσα δαπάνη της κρατικής αρωγής ανέρχεται σε 273 εκατ. ευρώ.

Για το έτος 2005 διατέθηκαν 30 εκ. ευρώ ως κρατική αρωγή τους δικαιούχους στις Περιφέρειες Αν. Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Βορείου Αιγαίου και Ηπείρου. Παράλληλα, διαμορφώθηκε βάση δεδομένων για την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση της όλης διαδικασίας, καθώς και για την ύπαρξη διαφάνειας.

- Δωρεάν παραχώρηση οικοπέδων στους παλιννοστούντες, στο πλαίσιο της στεγαστικής αποκατάστασής τους, πραγματοποιείται ήδη στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (περιουσία του καταργηθέντος Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε.). Ως σήμερα έχουν παραχωρηθεί πάνω από 2.000 οικόπεδα στους Νομούς Έβρου, Ξάνθης και Ροδόπης, έχουν διατεθεί οικόπεδα για επαγγελματική χρήση στον νομό Ξάνθης, ενώ άμεσα θα δοθούν οριστικοί τίτλοι και σε άλλους οικισμούς, ξεκινώντας από την ΕΚΤΕΝΟΠΟΛ Κομοτηνής.

Για τις λοιπές Περιφέρειες της Χώρας αξιολογούνται τα σχετικά στοιχεία που συγκεντρώνονται (η προθεσμία υποβολής αιτήσεων λήγει στις 30.6.2006), με βάση και τις δυνατότητες διάθεσης δημόσιας και δημοτικής περιουσίας και τα αιτήματα των ομογενών.

- Παρατάθηκε η επιδότηση του ενοικίου των κατοικιών των ομογενών μέχρι 30.6.2006, προκειμένου ν' αποκατασταθούν οικογένειες που αδυνατούν, προς το παρόν, ν' αποκτήσουν τη δική τους στέγη (δεν έχουν ολοκληρωθεί τα έργα στους οικισμούς ή δεν τους έχει καταβληθεί το σύνολο της σχετικής οικονομικής συνδρομής), αλλά και να καλύψουν τη δαπάνη του ενοικίου (άποροι, υπερήλικες, άνεργοι, πολύτεκνοι, μονογονεϊκές οικογένειες). Για την τελευταία αυτή κατηγορία το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, μελετά τη δυνατότητα μετατροπής της επιδότησης ενοικίου σε προνοιακό επίδομα χορηγούμενο εφόρου ζωής. Η επιδότηση ενοικίου καλύπτει 4.500 περίπου νοικοκυριά και συνίσταται σε ποσοστό 100% του μισθώματος για 3.000 κατοικίες στην Α' ζώνη εγκατάστασης, σε ποσοστό 90% στη Β' ζώνη, σε ποσοστό 80% για 500 κατοικίες στη Γ' ζώνη και σε ποσοστό 60% για 500 κατοικίες στη Δ' ζώνη.

- Ατελής έκδοση οικοδομικών αδειών από τις αρμόδιες πολεοδομικές υπηρεσίες.

- Παρατάθηκε, μέχρι 31.12.2006, η ρύθμιση που προβλέπει την απαλλαγή των ομογενών που συμμετέχουν προσωπικά στην κατασκευή της κατοικίας τους από το 50% των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται στο ΙΚΑ (άρθρο 13 του ν. 3345/2005).

Β) Λοιπές κοινωνικές δράσεις:

Το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού, προώθησε και προωθεί το πρόγραμμα για την εγκατάσταση Σπιτιών Πολιτισμού

για νέους και παιδιά παλιννοστούτων, καθώς και Εντευκτηρίων – Καφενείων για ενήλικες. Ήδη 13 ΟΤΑ έχουν η χρηματοδοτηθεί από τους ΚΑΠ με το ποσό των 7.000 ευρώ έκαστος για την κατασκευή βάσεων υποδοχής των σχετικών λυομένων αιθουσών και για τη σύνδεσή τους με τα δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτρισμού.

IV. Πρώθηση της εφαρμογής της ισότητας των φύλων

Το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης προχωρεί στην εφαρμογή του τετραετούς προγράμματος δράσης «ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ»(2004-2008), βασικοί άξονες του οποίου είναι α) Η απασχόληση των γυναικών. β) Η καταπολέμηση των στερεότυπων μέσω της εκπαίδευσης. γ) Η πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και δ) Η ενίσχυση των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Στο πλαίσιο αυτό προωθήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις που αφορούν

Α) Εκπόνηση, σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία, σχεδίου νόμου για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, με σκοπό την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων της οικογένειας και ιδίως της γυναίκας και του παιδιού. Βασικά σημεία του προτεινόμενου θεσμικού πλαισίου αποτελούν:

- Η υποστήριξη των γυναικών και όχι η θυματοποίησή τους.
- Η στήριξη της οικογένειας και η αποφυγή στιγματισμού της.
- Η εξασφάλιση της προστασίας των θυμάτων, αφενός με τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στη δικαιοσύνη και, αφετέρου, με την εγγύηση της ασφάλειάς τους μέσα και έξω από την οικογενειακή εστία. Μάλιστα διευκολύνεται η άμεση απομάκρυνση του δράστη από την κατοικία και η δυνατότητα απαγόρευσης προσέγγισης των χώρων κατοικίας και εργασίας του θύματος, των οικίων στενών συγγενών του, των ξενώνων φιλοξενίας και των εκπαιδευτηρίων των παιδιών, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότερη προστασία των θυμάτων και των παιδιών τους.
- Η επί το αυστηρότερο διαμόρφωση των κυρώσεων που επιβάλλονται για τη διάπραξη ορισμένων αξιόποινων πράξεων στο πλαίσιο της οικογένειας (ιδίως σωματικές βλάβες και παράνομη βία ή απειλή), με παράλληλη όμως πρόβλεψη ποινικής διαμεσολάβησης μεταξύ δράστη και θύματος.

- Η ενίσχυση και αξιοποίηση των ήδη υφιστάμενων δομών σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με διεύρυνση των αρμοδιοτήτων τους, ώστε ν' αναλάβουν λειτουργίες συμβουλευτικών υπηρεσιών πρόληψης και θεραπείας για ενδοοικογενειακή βία, μετά από διαδικασία πιστοποίησής τους.

- Η συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για τη λειτουργία υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης και ξενώνων υποδοχής κακοποιημένων γυναικών και παιδιών, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο.

- Η εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Β) Διεύρυνση της προστασίας των γυναικών που αποτελούν θύματα εμπορίας ανθρώπων (trafficking). Προς την κατεύθυνση αυτή προωθήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις:

- Εφαρμογή από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., σε συνεργασία με το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.) και τον Ελληνικό Σύνδεσμο Οικογενειακού Προγραμματισμού, εκπαιδευτικού προγράμματος αναπτυξιακής βοήθειας και συνεργασίας με χώρες προέλευσης οικονομικών μεταναστών και θυμάτων εμπορίας. Το 2005 εφαρμόστηκε το πρόγραμμα «Εκπαίδευση – κοινωνικός αποκλεισμός- πορνεία- μετανάστευση» στην Αλβανία, Μολδαβία, Ουκρανία και Γεωργία, συνολικού κόστους 150.000 ευρώ.

- Παροχή αρωγής στα θύματα εμπορίας, μέσω των δύο Συμβουλευτικών Κέντρων (Αθηνών και Πειραιώς) για τη βία κατά γυναικών και του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας, τα οποία αφενός παρέχουν συμβουλευτική, ψυχολογική και νομική, υποστήριξη και αφετέρου αντιμετωπίζουν, σε συνεργασία με τον Ο.Α.Ε.Δ., προβλήματα απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης των γυναικών αυτών.

- Προστασία και διευκόλυνση της διαμονής και εργασίας των αλλοδαπών γυναικών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων (βλ. αναλυτικότερα παραπάνω όσον αφορά τον ν. 3386/2005).

Γ) Προώθηση δέσμης μέτρων, με γνώμονα τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών για την αποτελεσματική αξιοποίηση του γυναικείου ανθρώπινου δυναμικού στην επιχείρηση, αλλά και την εν γένει απασχόληση, τόσο μέσα από τη δυνατότητα ισότιμης εξέλιξης των γυναικών στον εργασιακό τους χώρο όσο και μέσα από την ανάλογη ρύθμιση των οικογενειακών και των επαγγελματικών τους υποχρεώσεων, για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας μητέρων με ανήλικα τέκνα ή γυναικών που φροντίζουν άτομα με αναπηρία, καθώς και για τη στήριξη των οικογενειακών δομών για τις εργαζόμενες μητέρες. Αναφέρονται ενδεικτικά:

- Η Γενική Γραμματεία Ισότητας εφαρμόζει ως τελικός δικαιούχος το έργο «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών» του Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση 2000-2006» του Γ' ΚΠΣ, μέσα από το οποίο όχι μόνο στηρίζει έμπρακτα άνεργες γυναίκες για να βρουν απασχόληση, αλλά διευκολύνει και τον συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Το Πρόγραμμα αφορά όλες τις Περιφέρειες της Χώρας και είναι συνολικού προϋπολογισμού 53 εκατομμυρίων ευρώ, από τα οποία 30.000.000 ευρώ διατίθενται μέσω ΟΑΕΔ για θέσεις εργασίας. Από το έργο αυτό ωφελούνται συνολικά 9.018 γυναίκες, κυρίως άνεργες κάθε ηλικίας.

- Στο πλαίσιο του ίδιου Προγράμματος, σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ, προωθούνται, με δαπάνη 30.000.000 ευρώ, άμεσα στην απασχόληση 4.785 άνεργες γυναίκες, μέσω της δημιουργίας 2.000 νέων θέσεων εργασίας, της επιχορήγησης 1.285 νέων ελεύθερων επαγγελματιών και της απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (stage) από 1.500 άνεργες γυναίκες.

- Το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., μέσω της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, εφαρμόζει, επίσης, το έργο «Θετικές Δράσεις υπέρ των γυναικών στις Μικρομεσαίες & Μεγάλες Επιχειρήσεις», στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση 2000-2006». Το μέτρο εφαρμόζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα και έχει ως στόχο να βοηθήσει τις εργαζόμενες γυναίκες σε μικρομεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις ν' αποκτήσουν επιπλέον εφόδια, ώστε να μπορούν να διεκδικήσουν με καλύτερους όρους την εξέλιξή τους στην επιχείρηση, καθώς και μέσα από δημιουργία δομών στήριξης (π.χ. βρεφονηπιακούς σταθμούς) από τις επιχειρήσεις. Από το έργο επωφεληθούν συνολικά περίπου 5.000 εργαζόμενες και είναι συνολικού προϋπολογισμού 19.864.938 ευρώ. Υπόβαλαν αίτηση στο πρόγραμμα 48 επιχειρήσεις και αρχικά συμμετείχαν σε αυτό ύστερα από αξιολόγηση 32, ήδη δε άρχισε η εφαρμογή του από 24 επιχειρήσεις. Θα ακολουθήσει σύντομα β' κύκλος προκήρυξης για το ίδιο έργο.

Δ) Υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας με το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για την προαγωγή των δικαιωμάτων των γυναικών και των ανήλικων κοριτσιών στις οποίες έχει χορηγηθεί άσυλο, ή ζητούν άσυλο στη Χώρα μας σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης.

στ) Υποβολή, μετά από πολύμηνη προετοιμασία, της 6^{ης} Εθνικής Έκθεσης της Ελλάδας προς την Επιτροπή του ΟΗΕ για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών (περίοδος 2001-2004).

V. Ειδικότερα μέτρα προστασίας της ανθρώπινης αξίας εν γένει και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου

A) Καύση νεκρών

Λαμβάνεται μέριμνα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του Υπουργείου μας, για τη διασφάλιση της δυνατότητας των ατόμων, τα οποία, με

βάση το υπό διαμόρφωση νομοθετικό πλαίσιο θα επιλέξουν την καύση, αντί της ταφής, να ασκήσουν ακώλυτα το δικαίωμά τους αυτό. Έτσι, στο σχέδιο του νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, προβλέπεται, για πρώτη φορά, η αρμοδιότητα της χωροθέτησης, συντήρησης, λειτουργίας, επέκτασης κλπ. των κέντρων αποτέφρωσης νεκρών, καθώς και της έκδοσης των αδειών αποτέφρωσης, κατ' αντιστοιχία προς τα ισχύοντα για τα κοιμητήρια. Αυτό, άλλωστε, επιτάσσεται από τα άρθρα 2, 5 παρ. 1 και 13 του Συντάγματος, αλλά και από τα άρθρα 18, 26 και 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (που κυρώθηκε με τον ν. 2462/1997), από τα άρθρα 9 και 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974) και από το άρθρο 18 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Β) Ειδική μέριμνα για τα Άτομα με Αναπηρίες

Το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης είχε εντάξει στις βασικές προτεραιότητές του για το έτος 2005 τη διαμόρφωση των αναγκαίων προϋποθέσεων για την ακώλυτη άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες, μεριμνώντας για την αναβάθμιση των υπηρεσιών που τους παρέχονται, καθώς και για την αποτροπή κάθε είδους κοινωνικού αποκλεισμού τους από την ισότιμη συμμετοχή τους στην εργασία, αλλά και την εν γένει κοινωνική και οικονομική ζωή της Χώρας. Αυτό, άλλωστε, αποτελεί εφαρμογή της επιταγής της παρ. 3 και ιδίως της παρ. 6 του άρθρου 21 του Συντάγματος.

Στο πλαίσιο αυτό προωθήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις:

- Διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης των ατόμων με αναπηρίες σε όλες τις υπηρεσίες του Δημοσίου. Η εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία προϋποθέτει τη διασφάλιση της ακώλυτης πρόσβασής τους στα δημόσια κτίρια. Προς την κατεύθυνση αυτή το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. έχει λάβει τα ακόλουθα μέτρα:

- Έκδοση του π.δ. 13/20.1.2005 (ΦΕΚ 11 Α') «Σύσταση Μονάδων Προσβασιμότητας Ατόμων με Αναπηρίες στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.) και σε εποπτευόμενους φορείς του». Με το π.δ. 13/2005 προβλέπεται, μεταξύ άλλων, η σύσταση ειδικού Τμήματος Προσβασιμότητας Ατόμων με Αναπηρίες στη Διεύθυνση Απλούστευσης Διαδικασιών της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. και ειδικών Γραφείων στο Εθνικό Τυπογραφείο και στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Το Τμήμα Προσβασιμότητας Ατόμων με Αναπηρίες της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, το οποίο, σημειωτέον, λειτουργεί κανονικά, έχει έναν

επιτελικό ρόλο, εποπτεύοντας και παρακολουθώντας την άμεση συμμόρφωση όλων των δημοσίων υπηρεσιών, ΟΤΑ πρώτου και δεύτερου βαθμού και ν.π.δ.δ. στην υποχρέωση λήψης όλων των μέτρων που είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της προσβασιμότητας και των λοιπών διευκολύνσεων για τα άτομα με αναπηρίες στους χώρους λειτουργίας τους. Επίσης προωθεί τη μελέτη και εισήγηση μέτρων για την εξασφάλιση της προσβασιμότητας αυτής, ιδίως για τη διευκόλυνση της εισόδου, της κίνησης εντός των δημοσίων κτιρίων, της εξεύρεσης θέσης στάθμευσης, της ανεμπόδιστης πληροφόρησης και εξυπηρέτησης από τους υπαλλήλους, της χρήσης των χώρων υγιεινής κλπ. για τα άτομα με αναπηρίες κλπ..

Ανάλογα π.δ. εκδίδονται, σταδιακά, για όλα τα Υπουργεία.

➤ Με το π.δ. 13/2005 εισάγεται, επιπλέον, ο έλεγχος και η πιστοποίηση προσβάσιμων κτιρίων με την καθιέρωση «ειδικού σήματος πιστοποίησης και προσβασιμότητας» για τα δημόσια κτίρια.

➤ Έκδοση εγκυκλίων του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., με τις οποίες, μεταξύ άλλων, δίνονται κατευθύνσεις και οδηγίες σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες για τη διευκόλυνση των Α.Μ.Ε.Α. και των ευπαθών, γενικότερα, ομάδων του πληθυσμού κατά τις συναλλαγές τους με αυτές, με αυστηρή επισήμανση της υποχρέωσης συμμόρφωσής τους.

➤ Έκδοση εγκυκλίου με αριθ. πρωτ. ΔΙΑΔΠ/ Π.ΑμεΑ/Φ.3 /2/22340/7-11-2005, με την οποία καλούνται όλοι οι υπόχρεοι φορείς, να επεξεργασθούν και να καταρτίσουν, το αργότερο μέχρι 31-12-2005, πρόγραμμα για την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία στον τομέα των αρμοδιοτήτων τους, με χρονοδιάγραμμα εφαρμογής το έτος 2006, και να το αποστείλουν στο ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.

• Ένταξη έργου στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας», προϋπολογισμού 3 εκ. ευρώ, με αντικείμενο την ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων για την εξυπηρέτηση (λήψη πληροφοριών, προώθηση συναλλαγών κλπ.) των ατόμων με αναπηρίες από τις δημόσιες υπηρεσίες, με την καθιέρωση μάλιστα ειδικών διαδικασιών ανάλογα με το είδος της αναπηρίας κάθε χρήστη. Στο πλαίσιο του ίδιου προγράμματος δημιουργείται ειδικός χώρος στην ιστοσελίδα του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., στον οποίο οι πολίτες με αναπηρίες θα μπορούν να πληροφορούνται για θέματα αρμοδιότητας ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. που τους αφορούν και να επικοινωνούν με το Υπουργείο.

• Επανεκδοση, σε έντυπη και ψηφιακή μορφή, του Οδηγού του Πολίτη με αναπηρία, ο οποίος περιλαμβάνει υπηρεσίες και πληροφορίες που αφορούν στους ανάπηρους πολίτες, σε ευρωπαϊκό και εθνικό δίκτυο, κατά θεματική ενότητα.

VI. Δράσεις για το δικαίωμα στην πληροφόρηση και τη συμμετοχή στην κοινωνία της Πληροφορίας (άρθρο 5 Α του Συντάγματος)

Στον τομέα αυτό το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης έχει να επιδείξει πλούσιο έργο και το έτος 2005. Αναφέρονται ενδεικτικά οι ακόλουθες δράσεις:

Α. Στο πλαίσιο της αναθεώρησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ», προωθήθηκε και προωθείται η ένταξη νέων έργων Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., τα οποία είναι αναγκαία για την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών και την προώθηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών με πολίτες και επιχειρήσεις, με στόχο την πάταξη της γραφειοκρατίας και τη συμμετοχή στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Για τον σκοπό αυτό ολοκληρώθηκαν ή βρίσκονται σε εξέλιξη οι ακόλουθες δράσεις:

- Προώθηση του Εθνικού Δικτύου Δημόσιας Διοίκησης «Σύζευξις», με το οποίο επιτυγχάνεται η διασύνδεση σε πρώτη φάση 2.500 περίπου φορέων της Δημόσιας Διοίκησης σε όλη τη Χώρα, ώστε να επιτευχθεί καλύτερη επικοινωνία της περιφέρειας με το κέντρο. Με τον τρόπο αυτό:

α) Επιταχύνονται και απλοποιούνται οι συναλλαγές των πολιτών με το Δημόσιο.

β) Εκσυγχρονίζεται η Δημόσια Διοίκηση (υποδομή για την υλοποίηση μοντέλου ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) με την παροχή προηγμένων τηλεματικών υπηρεσιών (Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο, πρόσβαση στο Διαδίκτυο) και υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας.

γ) Γίνεται αποτελεσματική διαχείριση της διακίνησης των δεδομένων των φορέων του ελληνικού Δημόσιου Τομέα, μέσω της χρήσης του Ηλεκτρονικού Ταχυδρομείου (e-mail).

δ) Μειώνεται το κόστος της επικοινωνίας μεταξύ των φορέων του Δημόσιου Τομέα, με ταυτόχρονη αύξηση της ταχύτητας και ασφάλειας διακίνησης των πληροφοριών.

ε) Καθίσταται αποτελεσματικότερη η συνεργασία των φορέων της Δημόσιας Διοίκησης μέσω υπηρεσιών, όπως η τηλεδιάσκεψη και η τηλεργασία, ενώ διευκολύνεται η τηλεκπαίδευση, που δίνει τη δυνατότητα διενέργειας προγραμμάτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης στο χώρο εργασίας ή και στο χώρο κατοικίας τους.

Η Δημόσια Διοίκηση, από την ολοκλήρωση του έργου, αναμένεται να εξοικονομήσει συνολικά περίπου €70 εκ. μόνο από την υπηρεσία τηλεφωνίας. Ο προϋπολογισμός του Έργου είναι ύψους €100 εκ. συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α. Προφανώς τα οφέλη σε επίπεδο κόστους είναι πολύ υψηλότερα, αν ληφθούν υπόψη όλες οι νέες δυνατότητες που προσφέρει το «ΣΥΖΕΥΞΙΣ».

- Πρόγραμμα «Αριάδνη – ΚΕΠ» για τη χρηματοδότηση και ενίσχυση της παροχής υπηρεσιών στον πολίτη μέσω των ΚΕΠ.

- Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Περιφερειών: Το πρόγραμμα αυτό καλύπτει τις δραστηριότητες των 13 Περιφερειών της Χώρας, επιτρέποντάς τους ν' αποκτήσουν σύγχρονη υλικοτεχνική υποδομή και προωθώντας τη σταδιακή μετάβαση στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-government) καθώς και τις ηλεκτρονικές συναλλαγές με τους πολίτες. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει τη διασύνδεση όλων των κτιρίων των Περιφερειών της Χώρας, την εγκατάσταση σύγχρονου εξοπλισμού σε επιλεγμένες καίριες θέσεις εργασίας, την υιοθέτηση 13 ειδικών εφαρμογών που θα ανταποκρίνονται στις διοικητικές και λειτουργικές ανάγκες των Περιφερειών καθώς και την εκπαίδευση των χρηστών και την τεχνική υποστήριξη του έργου για διάστημα 30 μηνών.

- Προώθηση του «Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος του Ειδικού Ληξιαρχείου», το οποίο έχει ως σκοπό τη διαχείριση των ληξιαρχικών πράξεων και τη δημιουργία ενιαίου πληροφοριακού περιβάλλοντος μεταξύ του Ειδικού Ληξιαρχείου και των άλλων φορέων του Δημοσίου, με τους οποίους συνεργάζεται (προξενεία, Κ.Ε.Π., Ο.Τ.Α. κλπ).

- Σύσταση του νέου Εθνικού Δημοτολογίου για τη συγκέντρωση, στο πλαίσιο ενός Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος, των εγγραφών και μεταβολών των Ελλήνων δημοτών, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στα δημοτολόγια όλων των Δήμων και των Κοινοτήτων της Χώρας, γεγονός που απλουστεύει σημαντικά τη συγκέντρωση δικαιολογητικών από τους πολίτες μέσω των Ο.Τ.Α. και των Κ.Ε.Π.

- Παράλληλα, προωθούνται και μια σειρά από άλλα έργα, τα οποία είναι στο στάδιο της προκήρυξης ή της διενέργειας του οικείου διαγωνισμού, όπως π.χ. το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα του Ληξιαρχείου, το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, η δημιουργία Δημόσιων Κέντρων Πληροφόρησης σε 29 Δημοτικές Βιβλιοθήκες, το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Πολεοδομιών, καθώς και το σύστημα υποστήριξης των δραστηριοτήτων της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας.

Η συνολική αξία των ήδη πραγματοποιούμενων έργων και εκείνων που είναι σε στάδιο εξέλιξης ανέρχεται στα 380.000.000 €. Επίσης, έχουν σχεδιασθεί και προωθούνται νέα έργα συνολικής δαπάνης 20.000.000 €. Τα έργα αυτά είναι τα ακόλουθα:

- α) Η Εθνική Διαδικτυακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης και της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (portal) «ΕΡΜΗΣ».

β) Το Ενιαίο Σύστημα Διαλειτουργικότητας για όλη τη Δημόσια Διοίκηση και

γ) Το Ενιαίο Σύστημα Αυθεντικότητας και Ασφάλειας Ηλεκτρονικών Συναλλαγών.

Για την υποστήριξη και προώθηση των παραπάνω δράσεων συστάθηκε από το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. το Συμβούλιο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

**Β. Πρόγραμμα «Πολιτεία – Η Επανάδρυση της Δημόσιας Διοίκησης»
(2005-2007)**

Το Πρόγραμμα αυτό καλύπτει τα Υπουργεία και τις Περιφέρειες και περιλαμβάνει μέτρα και δράσεις που στοχεύουν στην επανάδρυση της Δημόσιας Διοίκησης στους ακόλουθους τομείς παρέμβασης (που αντιστοιχούν στα επτά Υποπρογράμματά του): α) Εξυπηρέτηση πολιτών και επιχειρήσεων. β) Νέα συστήματα οργάνωσης και διοίκησης δημόσιων υπηρεσιών. γ) Ηλεκτρονική διακυβέρνηση. δ) Ενδυνάμωση ανθρώπινου δυναμικού, ε) Διαφάνεια και αξίες χρηστής διακυβέρνησης. στ) Διαχείριση καταστροφών και ζ) Τεχνική βοήθεια.

Γ. Εκσυγχρονισμός του Εθνικού Τυπογραφείου και συμβολή του στην απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών της αρμοδιότητάς του. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η δυνατότητα που θα παρασχεθεί στους πολίτες να έχουν δωρεάν πρόσβαση στο ΦΕΚ μέσω διαδικτύου.

Δ. Συζητείται στη Βουλή το σχέδιο νόμου «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης», με το οποίο, κατά κύριο λόγο, ενσωματώνεται στην εθνική έννομη τάξη η Οδηγία 2003/98/ΕΚ. Με αυτό το σχέδιο νόμου η εκμετάλλευση των πληροφοριών του δημόσιου τομέα παύει πλέον να είναι μονοπώλιο του και παρέχεται η δυνατότητα αξιοποίησης των πληροφοριών αυτών και στους ιδιώτες, με παράλληλη πρόβλεψη όλων των απαιτούμενων εγγυήσεων για την προστασία των δικαιωμάτων τρίτων καθώς και της δημόσιας τάξης.

Είμαι στη διάθεσή σας για κάθε περαιτέρω διευκρίνιση.

Αθήνα, 16 Ιανουαρίου 2005

Με εκτίμηση,

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

**ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ**

Κατά τη διάρκεια του 2005, το Υπουργείο Εξωτερικών συνέχισε να προωθήει το πολυδιάστατο έργο του σε θέματα προαγωγής και προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, κατά λόγο αρμοδιότητάς του.

Η πολύπλευρη αυτή δράση καλύπτει όχι μόνο τις εξωτερικές πτυχές σχετικών δραστηριοτήτων, αλλά και ένα σημαντικό συντονιστικό, και όχι μόνο, έργο στο εσωτερικό της χώρας.

α. Γενικός προσανατολισμός – στόχοι πολιτικής

Εκφράζοντας την κυβερνητική πολιτική στα διεθνή fora, σε οικουμενικό και περιφερειακό επίπεδο, το Υπουργείο Εξωτερικών παρακολουθεί τις εξελίξεις και παρουσιάζει τις ελληνικές θέσεις, που σταθερά υποστηρίζουν την προσήλωση στο σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των μειονοτήτων, σύμφωνα με τις επιταγές του διεθνούς δικαίου, του εθνικού δικαίου και του ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού.

Ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου αποτελεί μια «σταθερά» της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Συνακόλουθα, αποτελεί βασικό στοιχείο της στρατηγικής του Υπουργείου Εξωτερικών, τόσο στο πεδίο των Ηνωμένων Εθνών και της Ε.Ε., όσο και των άλλων διεθνών οργανισμών και γενικότερα σε όλο το φάσμα των διεθνών σχέσεων. Χαρακτηριστικές είναι για τη σημασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, του κράτους δικαίου, του ευρωπαϊκού συστήματος και του πυλώνα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου οι αναφορές του Πρωθυπουργού κ. Κ. Καραμανλή στην 3^η Σύνοδο Κορυφής του Συμβουλίου της Ευρώπης (Βαρσοβία, Μάιος 2005), του Υπ. Εξωτερικών κ. Π. Μολυβιάτη στα Ηνωμένα Έθνη (Σεπτέμβριος 2005) και του Υφ. Εξωτερικών κ. Γ. Βαληνάκη στην Κόρδοβα (Ιούνιος 2005).

β. Υπογραφή και κύρωση διεθνών συμβάσεων

Κατά τη διάρκεια του 2005 η χώρα μας υπέγραψε:

i) Το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Βιοϊατρικής, σχετικά με την Έρευνα στη Βιοϊατρική, του Συμβουλίου της Ευρώπης (Στρασβούργο, 25.1.2005).

ii) Τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (Βαρσοβία, 17.5.2005).

και κύρωσε:

i) Τη Συνθήκη για τη θέσπιση του Συντάγματος της Ευρώπης (Νόμος 3341/2005, ΦΕΚ Α΄115, 18.5.2005), η οποία περιέχει, μεταξύ άλλων, το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ii) Το Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 14 στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, το οποίο τροποποιεί το σύστημα ελέγχου της Σύμβασης (Νόμος 3344/2005, ΦΕΚ Α'133, 6.6.2005).

iii) Τη Σύμβαση για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη των αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα (Σύμβαση του Aarhus, Νόμος 3422/2005, ΦΕΚ Α'303, 13.12.2005).

γ. Υποβολή εθνικών εκθέσεων σε διεθνή συμβατικά όργανα ελέγχου

Το Μάρτιο του 2005, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα εξέτασε την Πρώτη Περιοδική Έκθεση της Χώρας μας για την εφαρμογή του ως άνω Συμφώνου και υιοθέτησε τις σχετικές « Καταληκτικές Παρατηρήσεις ». Υπενθυμίζεται ότι, κατά τη διαμόρφωση του τελικού Σχεδίου της Εθνικής Εκθέσεως, ελήφθησαν υπόψη οι σχετικές παρατηρήσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Στο εσωτερικό πεδίο η δραστηριότητα του Υπουργείου Εξωτερικών εντοπίζεται στον συντονισμό των (συν)αρμοδίων κατά περίπτωση Υπουργείων για την προβολή των ελληνικών θέσεων κατά την επίσκεψη του Ειδικού Εισηγητή της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ για Θέματα Εμπορίας Παιδιών, Παιδικής Πορνείας και Πορνογραφίας, κ. Juan Miguel Petit (8-15/11/2005).

δ. Υποθέσεις ενώπιον διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – ΕΔΔΑ)

Κατά το έτος 2005 επί προσφυγών κατά της Ελλάδας ενώπιον του ΕΔΔΑ εκδόθηκαν συνολικά 123 αποφάσεις. Δι' αυτών 69 αιτιάσεις απορρίφθηκαν, ενώ διαπιστώθηκαν 96 παραβιάσεις του άρθρου 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ, 1 του άρθρου 3, 1 του άρθρου 11, 33 του άρθρου 13, 3 του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου. Έγιναν, εξάλλου, 5 διαγραφές υποθέσεων από το πινάκιο του Δικαστηρίου.

ε. Διεθνείς συναντήσεις

Εκπρόσωποι του Υπουργείου Εξωτερικών συμμετείχαν ενεργά σε πολλές διεθνείς διασκέψεις/συναντήσεις για ζητήματα δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, σημειώνουμε:

- Τις τακτικές μηνιαίες Συναντήσεις της Ομάδας Εργασίας της ΚΕΠ-ΠΑ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (COHOM) (Βρυξέλλες, Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2005)

- Τις συναντήσεις της Επιτροπής της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Δημοκρατία (Βρυξέλλες, Οκτώβριος 2005)

- Την Ετήσια Διπλωματική Διάσκεψη του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Master της Βενετίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τον Εκδημοκρατισμό (E.M.A.) και του Ευρωπαϊκού Διαπανεπιστημιακού Κέντρου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τον Εκδημοκρατισμό (EIUC), με συμμετοχή των Διευθυντών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των «25» (Βενετία, Ιούλιος 2005)

- Το ετήσιο Forum Συζητήσεων ΕΕ – ΜΚΟ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με θέμα «Εφαρμογή των Κατευθυντηρίων Οδηγιών της ΕΕ για τους Προασπιστές Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» (Χάγη, Δεκέμβριος 2005)

- Τις Υπουργικές Διασκέψεις για την Βία εναντίον των παιδιών και για την εμπορευματική Σεξουαλική Εκμετάλλευση των Παιδιών (Λιουμπλιάνα, Ιούλιος 2005)

- Το ετήσιο Forum Συζητήσεων της Ομάδας Επαφής ΜΚΟ της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Χάγη, Δεκέμβριος 2005)

- Τις συναντήσεις Εμπειρογνομώνων της Ομάδος Εργασίας της ΚΕΠ-ΠΑ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (COHOM) για την προετοιμασία των θέσεων της ΕΕ ενόψει της 5ης Συνόδου Ad Hoc Επιτροπής ΟΗΕ για την επεξεργασία Διεθνούς Σύμβασης περί προστασίας – προαγωγής των δικαιωμάτων ατόμων με ειδικές ανάγκες (Βρυξέλλες, Ιανουάριος 2005)

- Την 5η Σύνοδο της Ad Hoc Επιτροπής ΟΗΕ για την επεξεργασία Διεθνούς Σύμβασης περί προαγωγής – προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες (Νέα Υόρκη, Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2005)

- Την 43η Σύνοδο της Επιτροπής Κοινωνικής Ανάπτυξης ECOSOC (Νέα Υόρκη, Φεβρουάριος 2005)

- Την 49η Σύνοδο της Επιτροπής για το Καθεστώς των Γυναικών (Νέα Υόρκη, Φεβρουάριος – Μάρτιος 2005)

- Την Περιφερειακή Συνάντηση της Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Ευρώπη ενόψει της δεκαετούς αναθεώρησης εφαρμογής της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου για τα Δικαιώματα των Γυναικών (Γενεύη, Δεκέμβριος 2005)

- Το γαλλόφωνο σεμινάριο ενημέρωσης και ανταλλαγής απόψεων για το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Γενεύη, Νοέμβριος 2005)

στ. Η δράση της ΥΔΑΣ

Η συμμετοχή της Ελλάδας στο Δίκτυο Ανθρώπινης Ανάπτυξης φέρει την ΥΔΑΣ του ΥΠΕΞ σε μια πολύπλευρη δραστηριότητα προώθησης θέσεων και πολιτικής για τα ζητήματα που θεωρούνται προτεραιότητες για το Δίκτυο. Η ενεργή παρουσία της χώρας μας στο Δίκτυο συνεχίσθηκε και το 2005. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο γεγονός ότι η απερχόμενη Προεδρία της Ταϊλάνδης υιοθέτησε τις ελληνικές θέσεις για την ανάδειξη της εμπορίας ανθρώπων ως μείζονος προβλήματος ανθρώπι-

νης ασφάλειας, όπως και για τη σύνδεση της ανθρώπινης ασφάλειας με την καταπολέμηση της φτώχειας.

Στα σημαντικά δρώμενα του ΔΑΑ το 2005 καταγράφεται η 7^η υπουργική σύνοδος του Δικτύου στην Οττάβα (18-20 Μαΐου). Η υπό καναδική προεδρία υπουργική συνάντηση κορυφώθηκε με την υιοθέτηση της Κοινής Υπουργικής Δήλωσης για την Ανθρώπινη Ασφάλεια, η οποία εγγράφεται στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης των Ηνωμένων Εθνών. Η εν λόγω υπουργική δήλωση του ΔΑΑ θα αποτελέσει σημαντική αναφορά στις προτεραιότητες της ελληνικής προεδρίας στο Συμβούλιο Ασφαλείας τον Ιούλιο 2005, αλλά και εν γένει θα ληφθεί υπόψη στη διαμόρφωση των ελληνικών θέσεων επί των συναφών θεμάτων μεταρρύθμισης των Ηνωμένων Εθνών.

Εξάλλου, στις 12 και 13.12.2005 πραγματοποιήθηκε στην έδρα της UNESCO στο Παρίσι, η πρώτη Συνάντηση Εργασίας Υψηλών Αξιωματούχων με θέμα την επεξεργασία εγχειριδίου της UNESCO επί ζητημάτων ανθρώπινης ασφάλειας. Τις εργασίες συνέδραμαν ειδικοί εμπειρογνώμονες και αξιωματούχοι από Εθνικές Αντιπροσωπείες, Διεθνείς Οργανισμούς, Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα. Η χώρα μας συμμετείχε ως μέλος των 13 χωρών του ΔΑΑ.

Καθηγητής Στέλιος Ε. Περράκης
Εκπρόσωπος Υπεξ στην ΕΕΔΑ

ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ι. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΠΟΥ
ΣΤΟΧΕΥΕΙ ΣΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ.

Α. ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΨΗΦΙΣΤΕΙ:

1. Ν. 3280/2004 (ΦΕΚ Α΄ 206/2004) «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας σχετικά με τα πρόσωπα τα οποία συμμετέχουν σε διαδικασίες ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου», ο οποίος ος τέθηκε σε ισχύ για την Ελλάδα την 1η Απριλίου 2005.

2. Ν. 3304/2005 (ΦΕΚ Α΄16) «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού». Με το νόμο αυτό θεσπίζεται το γενικό πλαίσιο ρύθμισης για την καταπολέμηση και εξάλειψη των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, καθώς και για την καταπολέμηση και εξάλειψη των διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, σύμφωνα με τις οδηγίες 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29^{ης} Ιουνίου 2000 (ΕΛ 180/22) και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27^{ης} Νοεμβρίου 2000 (ΕΛ 303/16) που βασίζονται στα άρθρα 6 παρ. 1 και 13 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης. Με τις ρυθμίσεις του καλύπτονται συγκεκριμένες και ειδικότερες πτυχές του θέματος, εισάγονται νομικά μέσα προστασίας, προβλέπονται αποτελεσματικές κυρώσεις, ούτως ώστε να αποτρέπεται κάθε διάκριση. Ταυτόχρονα διαρθρώνεται ένα πλήρες θεσμικό πλαίσιο για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Ειδικότερα:

Ανατίθεται, με το άρθρο 18 του νόμου, το έργο του Κοινωνικού διαλόγου και της συνεργασίας με ΜΚΟ στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ορίζονται, με το άρθρο 19 του νόμου, ως φορείς προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης α) ο Συνήγορος του Πολίτη, β) η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης και γ) το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας και καθορίζεται το πεδίο αρμοδιότητας του καθενός από αυτούς.

Η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης συστάθηκε με το άρθρο 21 του νόμου και συγκροτήθηκε με την αριθ. 98623/10-10-2005 Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης (ΦΕΚ Β'1489/27-10-2005), άρχισε δε ήδη να λειτουργεί υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Οι αρμοδιότητές της, όπως καθορίζονται από τον νόμο, είναι όχι μόνο γνωμοδοτικές, αλλά και ουσιαστικές, προκειμένου να είναι σε θέση και αυτή μαζί με τους λοιπούς φορείς να συμβάλλει θετικά στην εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης στην χώρα μας.

Στις αρμοδιότητές της εμπίπτει:

α) Η εποπτεία της προσπάθειας συμφιλίωσης σε περίπτωση καταγγελίας για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

β) Η διατύπωση πορίσματος σε περίπτωση που αποτυγχάνει η συμφιλιωτική δράση, ενώ παράλληλα, αν πιθανολογείται η τέλεση αξιόποινης πράξης, υποχρέωσή της είναι να διαβιβάσει το πόρισμα στον αρμόδιο Εισαγγελέα.

γ) Η διατύπωση γνώμης αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν ερωτήματος του Υπουργού Δικαιοσύνης ή άλλης αρχής ως προς την ερμηνεία των διατάξεων του νόμου.

δ) Η σύνταξη εκθέσεων για την εφαρμογή και προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, η Επιτροπή μπορεί να διενεργεί εξέταση και έρευνα, να εξετάζει μάρτυρες και να ζητά από κάθε δημόσια αρχή ή ιδιώτη την παροχή πληροφοριών και εγγράφων. Κάθε δημόσια αρχή ή ιδιώτης έχει υποχρέωση να ανταποκρίνεται στο αίτημα της Επιτροπής.

Περαιτέρω με το άρθρο 23 του νόμου συστάθηκε, στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης, η οποία λειτουργεί ήδη σε επίπεδο Τμήματος και έχει ως αρμοδιότητες την εξέταση των καταγγελιών για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, τη διενέργεια προσπάθειας συμφιλίωσης, τη σύνταξη και υποβολή στην Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης πορίσματος σε περίπτωση αποτυχίας της συμφιλιωτικής δράσης και τη γραμματειακή και επιστημονική υποβοήθηση της Επιτροπής. Στην υπηρεσία αυτή λειτουργεί ο τετραψήφιος αριθμός κλήσης 1529.

3. Ν. 3327/2005 (ΦΕΚ Α'70) «Μέτρα ενίσχυσης του εσωτερικού ελέγχου και της διαφάνειας στη Δικαιοσύνη».

Με το νόμο αυτό τροποποιούνται και συμπληρώνονται διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Οργανισμού των Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών καθώς και του ειδικού νόμου (Ν. 3213/2003) που αφορά στον έλεγχο της περιουσιακής κατάστασης δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργών, προς το σκοπό ενίσχυσης του εσωτερικού ελέγχου και της διαφάνειας στη Δικαιοσύνη.

Ειδικότερα λαμβάνονται αυστηρά μέτρα για την πάταξη και αποτροπή των φαινομένων διαφθοράς στο Δικαστικό Σώμα. Τα μέτρα αυτά ενισχύουν τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, αυστηροποιούν τις προβλεπόμενες για τα σχετικά αδικήματα κυρώσεις και επιταχύνουν τις διαδικασίες διερεύνησης των σχετικών καταγγελιών. Επίσης τροποποιούνται και συμπληρώνονται οι διατάξεις των άρθρων 307 και 691 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι παρουσιαζόμενες καθυστερήσεις έκδοσης των αποφάσεων και να επιτυγχάνεται η ταχύτερη εκδίκαση των υποθέσεων των ασφαλιστικών μέτρων.

Τονίζουμε ιδιαίτερα τις διατάξεις του άρθρου 1 του νόμου, με το οποίο τροποποιούνται και συμπληρώνονται τα άρθρα 224-227, 229 και 237 του Ποινικού Κώδικα που ορίζουν τις επιβαλλόμενες ποινές για τις εγκληματικές πράξεις σχετικά με την Υπηρεσία και με την απονομή της δικαιοσύνης.

Ειδικότερα:

α) Επανακαθορίζονται, επί το αυστηρότερον, οι ποινές που επιβάλλονται στα πρόσωπα που διαπράττουν τα εγκλήματα της ψευδορκίας, της ψευδούς ανώμοτης κατάθεσης, της ψευδορκίας πραγματογνώμονα και διερμηνέα και της ψευδούς καταμήνυσης. Η αύξηση των ελαχίστων ορίων ποινής για τα εγκλήματα αυτά στοχεύει στην ανάσχεση και εξαφάνιση του φαινομένου της ψευδομαρτυρίας και της ψευδούς καταμήνυσης, που οδηγούν σε παραπλάνηση των δικαστών και σε εσφαλμένη απονομή της δικαιοσύνης.

β) Αναβαθμίζεται το έγκλημα της δωροδοκίας δικαστή, από πλημμέλημα σε κακούργημα. Παράλληλα προβλέπεται ανάλογη τιμωρία, σε βαθμό κακουργήματος, και όποιου προσφέρει ή υπόσχεται χρήματα, διαμεσολαβεί και δίνει ωφελήματα σε δικαστικό λειτουργό, με το σκοπό μια υπόθεση να κριθεί υπέρ ή εναντίον κάποιου. Με τον τρόπο αυτό, θωρακίζεται η δικαιοσύνη από τις επιπτώσεις των παραπτωμάτων ολίγων επίορκων λειτουργών, οι οποίοι θα έχουν την ανάλογη τιμωρία, δοθέντος ότι εύλογα οι απαιτήσεις της κοινωνίας από αυτούς είναι αυξημένες.

4. Ν. 3344/2005 (ΦΕΚ Α΄133) «Κύρωση του Πρωτοκόλλου υπ΄ αριθ. 14 στη Σύμβαση για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, το οποίο τροποποιεί το σύστημα ελέγχου της Σύμβασης».

5. Ν. 3346/2005 (ΦΕΚ Α΄140) «Επιτάχυνση της διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και άλλες διατάξεις».

Με το νόμο αυτό λαμβάνονται πρόσθετα μέτρα για την επιτάχυνση της διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και προσαρμόζονται συγκεκριμένες διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).

Ακόμη ο νόμος προβλέπει α) τη μετατροπή ανεκτέλεστων ποινών φυλάκισης και την απόλυση κρατουμένων υπό τον όρο της ανάκλησης, μέτρα που στοχεύουν στην αποσυμφόρηση των φυλακών από μεγάλο αριθμό καταδίκων που εκτίουν πλημμεληματικές ποινές και στην εκκαθάριση του αρχείου των μεγάλων Εισαγγελιών από μεγάλο αριθμό ανεκτέλεστων αποφάσεων, για τις οποίες επιβλήθηκαν ποινές αμετάκλητες για πλημμελήματα και β) την υφ'όρον παραγραφή αξιόποινων πράξεων μικρής εγκληματικότητας και την αποποινικοποίηση των οφειλών μικρών ποσών στα ασφαλιστικά ταμεία, μέτρα που στοχεύουν στην αποσυμφόρηση των ποινικών δικαστηρίων και ιδιαίτερα των κατώτερων από μεγάλο αριθμό υποθέσεων.

Ακολουθως επισημαίνουμε τις ρυθμίσεις του νόμου με τις οποίες γίνεται προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις αποφάσεις του ΕΔΔΑ.

α) Τα μέτρα επιτάχυνσης αποσκοπούν στο να εκδικάζονται οι υποθέσεις εντός εύλογης προθεσμίας, όπως προβλέπεται και στο άρθρο 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α). Για την παραβίαση του άρθρου αυτού, η χώρα μας έχει, κατ' επανάληψη, καταδικαστεί με αποφάσεις του ΕΔΔΑ.

β) Με το άρθρο 12 του νόμου αντικαταστάθηκε η περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 287 του ΚΠοινΔ και θεσπίστηκε η υποχρέωση ακρόασης του κατηγορουμένου από το Δικαστικό Συμβούλιο, όταν πρόκειται να αποφασισθεί η παράταση ή μη της προσωρινής του κράτησης. Με την εν λόγω νομοθετική ρύθμιση η ελληνική νομοθεσία προσαρμόζεται στις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, οι οποίες εκδόθηκαν στις υποθέσεις Καμπάνης κατά της Ελλάδας και Κοτσαριδης κατά της Ελλάδας και με τις οποίες η χώρα μας καταδικάστηκε για παραβίαση του άρθρου 5 παρ. 4 της Ε.Σ.Δ.Α.

γ) Με το άρθρο 13 του νόμου αντικαταστάθηκε η παρ. 2 του άρθρου 340 του ΚΠοινΔ ώστε να επιτρέπεται πλέον αδιακρίτως η εκπροσώπηση του κατηγορουμένου ενώπιον των δικαστηρίων σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 3 περ. γ' της Ε.Σ.Δ.Α. Έτσι είναι δυνατή η εκπροσώπηση του κατηγορουμένου και στα κακουργήματα, αφού η Ε.Σ.Δ.Α δεν διακρίνει.

δ) Με το άρθρο 14 προστέθηκε τέταρτη παράγραφος στο άρθρο 340 του ΚΠοινΔ με την οποία ορίζεται ότι, ο αιτών την ακύρωση της διαδικασίας, την ακύρωση της απόφασης, την αναστολή εκτέλεσης απόφασης λόγω ασκηθείσας έφεσης ή αναίρεσης και τον καθορισμό συνολικής εκτιτέας ποινής, μπορεί να εκπροσωπηθεί από συνήγορο. Άλλωστε η Ε.Σ.Δ.Α προστατεύει το δικαίωμα του κατηγορουμένου να προσφεύγει στη δικαιοσύνη και να ασκεί ένδικα μέσα χωρίς περιορισμούς και εμπόδια.

ε) Με το άρθρο 18 παρ. 3 του νόμου καταργήθηκε το άρθρο 508 του ΚΠοινΔ, το οποίο εξαρτούσε το παραδεκτό της αναίρεσης από την υποβολή του αναιρεσείοντος στην εκτέλεση της καταδικαστικής απόφασης. Η κατάργηση του άρθρου αυτού κρίθηκε αναγκαία προκειμένου το ισχύον δίκαιο να εναρμονιστεί με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ και ειδικότερα με την απόφαση της 18-12-2003 «Σκονδριάνος κατά της Ελλάδας», με την οποία η χώρα μας καταδικάστηκε για παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 (δικαίωμα δίκαιης δίκης) της ΕΣΔΑ.

6. Ν. 3386/2005 (ΦΕΚ Α΄212) «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (συναρμοδιότητας Υπουργείου Δικαιοσύνης).

Ο νόμος αποτελείται από 20 κεφάλαια και 98 άρθρα. Το κεφάλαιο Α αφορά τους ορισμούς και το πεδίο εφαρμογής του νόμου. Στο άρθρο 1 περ. ι΄ ορίζεται πλέον σαφώς η έννοια του θύματος εμπορίας ανθρώπων. Έτσι θύμα εμπορίας ανθρώπων, είναι το φυσικό πρόσωπο που κατέστη θύμα των εγκλημάτων, τα οποία προβλέπονται στα άρθρα 323, 323^Α, 349, 351 και 351^Α του Ποινικού Κώδικα, ανεξάρτητα από το εάν έχει εισέλθει στη χώρα νόμιμα ή παράνομα.

Το κεφάλαιο Β΄ περιέχει ρυθμίσεις για τον αστυνομικό έλεγχο των μεθοριακών διαβάσεων. Το κεφάλαιο Γ΄ προβλέπει τις γενικές προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών. Το κεφάλαιο Δ΄ περιλαμβάνει τις οριζόντιες διατάξεις που αναφέρονται στις γενικές προϋποθέσεις χορήγησης αδειών διαμονής. Το κεφάλαιο Ε΄ αναφέρεται σε όλους τους τύπους της άδειας διαμονής για εργασία. Το κεφάλαιο ΣΤ΄ αναφέρεται στις άδειες διαμονής για άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας και επενδυτικούς σκοπούς. Το κεφάλαιο Ζ΄ αφορά στη χορήγηση και ανανέωση όλων των τύπων αδειών διαμονής που χορηγούνται για ειδικούς λόγους. Το κεφάλαιο Η΄ αναφέρεται στις άδειες διαμονής για εξαιρετικούς λόγους. Το κεφάλαιο Θ΄ περιλαμβάνει δέσμη ρυθμίσεων σχετικά με τη χορήγηση και ανανέωση αδειών διαμονής σε θύματα εμπορίας ανθρώπων. Τα κεφάλαια Ι΄ και ΙΑ΄ αφορούν στις άδειες διαμονής για οικογενειακή επανένωση, καθώς και το δικαίωμα διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών που είναι μέλη οικογένειας Έλληνα ή πολίτη της Ε.Ε. Με το κεφάλαιο ΙΒ΄ εισάγονται για πρώτη φορά στην Ελληνική νομοθεσία διατάξεις για την κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική κοινωνία. Επίσης με το κεφάλαιο ΙΓ΄ εισάγεται για πρώτη φορά πλέγμα ρυθμίσεων που αφορά στις διαδικασίες απόκτησης της ιδιότητας του επί μακρόν διαμένοντος. Το κεφάλαιο ΙΔ΄ αφορά την ολιγοήμερη διαμονή. Στο κεφάλαιο ΙΕ΄ περιγράφονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των υπηκόων τρίτων χωρών, ενώ το κεφάλαιο ΙΣΤ΄ αφορά σε ειδικούς περιορισμούς, την ανάκληση της άδειας διαμονής και τις

απελάσεις. Το κεφάλαιο ΙΖ΄ αναφέρεται σε γενικές υποχρεώσεις και τις αντίστοιχες κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης αυτών. Το κεφάλαιο ΙΗ΄ αφορά λειτουργικά θέματα. Τέλος, τα κεφάλαια ΙΘ΄ και Κ΄ αφορούν στις μεταβατικές και τελικές διατάξεις, αντίστοιχα.

Σύμφωνα δε με το άρθρο 98, η ισχύς του νόμου αρχίζει από 1-1-2006, με εξαίρεση τις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 89, τις παραγράφους 3, 4, 7, 10, και 11 του άρθρου 91 και την παράγραφο 5 του άρθρου 92, η ισχύς των οποίων άρχισε από τη δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

Β. ΣΧΕΔΙΑ ΝΟΜΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΩΘΟΥΝΤΑΙ:

1. Για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (Οδηγία 2002/58/ΕΚ) και τροποποίηση του ν. 2472/97 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Για το νομοθέτημα αυτό υπήρξε διαβούλευση με την Ε.Ε.Δ.Α.

2. Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

Βρίσκεται στο στάδιο διαβούλευσης.

3. Κύρωση Προαιρετικού πρωτοκόλλου στη Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, παιδική πορνογραφία και παιδική πορνεία και τροποποίηση διατάξεων του Π.Κ. και ΚΠοινΔ.

Παραδόθηκε από νομοπαρασκευαστική επιτροπή και μελετάται.

4. Προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις αποφάσεις του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Παραδόθηκε από νομοπαρασκευαστική επιτροπή.

Γ. ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΚΔΟΘΗΚΑΝ:

1. Με το Π Δ/γμα 40/2005 (ΦΕΚ Α΄ 59) για την «Εσωτερική διάρθρωση της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (Α.Δ.Α.Ε) ...» ρυθμίζεται η οργάνωση και η εσωτερική διάρθρωση της Αρχής ώστε να διευκολύνεται η υλοποίηση των σκοπών της και ο έλεγχος της τήρησης των όρων και της διαδικασίας άρσης του απορρήτου και περαιτέρω θωρακίζεται το

2. Με το Π. Δ/γμα 121/2005 (ΦΕΚ Α΄ 177) συστάθηκε οργανική μονάδα με τίτλο «Αυτοτελές Γραφείο Διευκόλυνσης Προσβασιμότητας Ατόμων με Αναπηρίες» στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Η μονάδα αυτή έχει ως αποστολή τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την

εξασφάλιση της προσβασιμότητας και των λοιπών διευκολύνσεων για τα άτομα με αναπηρίες στους χώρους των υπηρεσιών του Υπουργείου.

Δ. ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΩΘΟΥΝΤΑΙ:

1. Σε εξέλιξη (και συγκεκριμένα στο στάδιο υπογραφής από τους συναρμόδιους Υπουργούς) βρίσκεται το σχέδιο Π Δ/τος για την οργάνωση και λειτουργία των Υπηρεσιών Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής (ΥΕΚΑ).

Η οργάνωση των υπηρεσιών αυτών θα επιτρέψει τη λειτουργία του θεσμού μετατροπής της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, την αναστολή υπό όρο και υπό την επιτήρηση επιμελητή κοινωνικής αρωγής και την κοινωνική υποστήριξη απολυομένων υπό όρο ή ατόμων στα οποία έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι. Εκτιμάται ότι η εφαρμογή του θεσμού θα συντελέσει στην ηπιότερη αντιμετώπιση ατόμων που εκδηλώνουν ελαφρά παραβατική συμπεριφορά με στόχο την αποτελεσματικότερη κοινωνική επανένταξή τους.

2. Σε εξέλιξη βρίσκεται επίσης και η έκδοση των Π.Δ/των για την ίδρυση τριών (3) νέων καταστημάτων κράτησης στα Τρίκαλα, στο Δομοκό και στα Γρεβενά, σε εκτέλεση του ειδικού πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Καταστημάτων Κράτησης.

Η ίδρυση και λειτουργία των εν λόγω καταστημάτων αποσκοπεί στο να αποσυμφορήσει –κατά το δυνατόν– τα υφιστάμενα καταστήματα κράτησης της χώρας, βελτιώνοντας παράλληλα τις συνθήκες κράτησης.

Ε. ΝΟΜΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ:

1. Άτυπη ειδική επιτροπή με σκοπό τον συντονισμό, σε πολιτικό επίπεδο, των εργασιών για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 3064/2002 «Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων».

Κατάρτισε σχέδιο Π.Δ/τος για την τροποποίηση του Π.Δ/τος 233/2003 (ΦΕΚ Α΄ 204), το οποίο εκδόθηκε σε εκτέλεση του άρθρου 12 του Ν. 3064/2002, και συνεχίζει να λειτουργεί συντονιστικά.

2. Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για τη μελέτη και εισήγηση αναγκαίων νομοθετικών ρυθμίσεων οικογενειακού δικαίου ειδικά σε θέματα τα οποία απορρέουν από την ελεύθερη συμβίωση προσώπων.

3. Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για τη μελέτη και επεξεργασία με σκοπό την ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία : α) της απόφασης 2003/335/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 8.5.2003 σχετικά με την διερεύνηση και τη δίωξη της γενοκτονίας, των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και των εγκλημάτων πολέμου και β) της απόφασης πλαίσιο 2004/757/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 25.10.2004 για τη θέσπιση ελάχιστων διατάξεων σχετικά με τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων και τις ποινές που ισχύουν στον τομέα της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών.

ΙΙ. ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΣΕ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΑΛΛΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ.

Έχουν οριστεί εκπρόσωποι του Υπουργείου Δικαιοσύνης ως ακολούθως:

1. Στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης για θέματα αλλοδαπών που υπάγονταν στο Ν. 2910/01, στα ακόλουθα κείμενα: Οδηγία 2003/86/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, Οδηγία 2003/109/ΕΚ σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες, Οδηγία 2004/38/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειακών τους να κυκλοφορούν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, Οδηγία του Συμβουλίου για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τις σπουδές, την ανταλλαγή μαθητών, την επαγγελματική κατάρτιση ή τον εθελοντισμό, Οδηγία του Συμβουλίου για μια συγκεκριμένη διαδικασία εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών για τους σκοπούς της επιστημονικής έρευνας, Οδηγία 2004/81/ΕΚ σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές.
2. Στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στην επιτροπή επεξεργασίας πρότασης νόμου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.
3. Στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας στην επιτροπή για εναρμόνιση του εθνικού δικαίου προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2002/73/ΕΚ για την τροποποίηση της Οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί της εφαρμογής της αρχής ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας.
4. Στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης στην Ομάδα Διοίκησης Έργου για την καταπολέμηση της εμπορίας Ανθρώπων.
5. Στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης εν όψει της συγκρότησης Ομάδας Διοίκησης Έργου για την εκπόνηση του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης ως προς την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία, το οποίο προβλέπεται στο νέο νόμο 3386/2005 για την είσοδο και διαμονή τους στην χώρα μας.
6. Στην Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

III. ΤΟΜΕΑΣ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ:

1. Οι Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων, οι οποίες λειτουργούν στην έδρα κάθε Πρωτοδικείου, ως Ν.Π.Δ.Δ., σκοπό έχουν την πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων που βρίσκονται σε ηθικό κίνδυνο λόγω ακατάλληλου ή ανύπαρκτου οικογενειακού περιβάλλοντος. Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους και εφόσον διαθέτουν τους αναγκαίους πόρους, ιδρύουν στέγες φιλοξενίας για τους ανήλικους που στερούνται οικογενειακού περιβάλλοντος, όπου τους εξασφαλίζεται πλήρης διαμονή, διατροφή, εκπαίδευση, κοινωνική στήριξη και πολιτιστικές δραστηριότητες. Υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης και διοικούμενες από επταμελές Δ.Σ με προεδρεύοντα δικαστικό λειτουργό, λειτουργούν ήδη επτά Στέγες Φιλοξενίας Ανηλίκων (Αθήνα, Πειραιά, Ηράκλειο Κρήτης, Καρδίτσα, Αλεξανδρούπολη, Βόλο και Κοζάνη) όπου φιλοξενούνται περίπου 100 άτομα συνολικά και προστατεύονται περίπου άλλοι 200 ανήλικοι.

2. Θεμελιώδης στόχος του Υπουργείου Δικαιοσύνης είναι να διασφαλίσει την ομαλή επανένταξη των κρατουμένων στην κοινωνία, καθιστώντας τις φυλακές κέντρα επιμόρφωσης και επαγγελματικής κατάρτισης - «σχολεία» μιας δεύτερης ευκαιρίας στην ελπίδα και στη ζωή. Για την επίτευξη του στόχου αυτού εφαρμόζει στα καταστήματα κράτησης προγράμματα εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και απασχόλησης κρατουμένων. Τα προγράμματα εφαρμόζονται σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας. Συγκεκριμένα:

Στα καταστήματα κράτησης της χώρας, παράλληλα με τη λειτουργία των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, λειτουργούν πιλοτικά και τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας.

Το Σεπτέμβριο του 2004 τέθηκε σε λειτουργία το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας στο κατάστημα κράτησης της Λάρισας, στο οποίο σήμερα εκπαιδεύονται 35 Έλληνες και 32 αλλοδαποί κρατούμενοι.

Το Σεπτέμβριο του 2005 τέθηκαν σε λειτουργία το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας στο κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού, στο οποίο εκπαιδεύονται 17 Έλληνες και 16 αλλοδαποί κρατούμενοι και στο κατάστημα κράτησης γυναικών επίσης στον Κορυδαλλό, στο οποίο εκπαιδεύονται 24 Ελληνίδες κρατούμενες.

Κοινός στόχος όλων των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας είναι η προώθηση της απασχόλησης και της κοινωνικής προσαρμογής νέων ανθρώπων, ανειδίκευτων, που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση και δεν έχουν τα απαιτούμενα από την αγορά εργασίας προσόντα και δεξιότητες. Σε αυτά εγγράφονται νέοι που έχουν υπερβεί το 18^ο έτος της ηλικίας τους και δεν έχουν συμπληρώσει την υποχρεωτική εννιάχρονη εκπαίδευση. Στους αποφοίτους των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας χορηγείται, κατά περίπτωση, απολυτήριο τίτλος ισότιμος προς το απολυτή-

ριο Δημοτικού ή Γυμνασίου. Μάλιστα, λόγω της επιτυχούς λειτουργίας του θεσμού, σχεδιάζεται, για τα επόμενα χρόνια η επέκτασή του και σε άλλα καταστήματα κράτησης. Για τους κρατούμενους-μαθητές των Σχολείων αυτών, προβλέπεται στο Π.Δ.75/2005 (ΦΕΚ Α'97) ο ευεργετικός υπολογισμός των ημερών ποινής λόγω σπουδών. Οι προϋποθέσεις χορήγησής του ρυθμίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 40,41 και 46 του Ν.2776/1999 «Σωφρονιστικός Κώδικας» (ΦΕΚ Α' 291).

Τα προγράμματα επιμόρφωσης-συμβουλευτικής υποστήριξης που εφαρμόζονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης στα καταστήματα κράτησης, θεωρούνται ιδιαίτερα επιτυχή και τυγχάνουν μεγάλης αποδοχής εκ μέρους των κρατουμένων. Κατά το έτος 2005, εφαρμόστηκαν, σε 19 καταστήματα κράτησης, 55 συνολικά προγράμματα συνοδευτικών υπηρεσιών, κατάρτισης, εκπαίδευσης, επιμόρφωσης, άθλησης, τα οποία συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ε.Κ.Τ. και υλοποιήθηκαν από τους Ο.Τ.Α. καθώς και από Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά τα προγράμματα απεξάρτησης, λόγω της ιδιαιτερότητας που παρουσιάζει η ομάδα των τοξικοεξαρτημένων κρατουμένων, θα πρέπει να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο της ένταξής τους-είτε στις θεραπευτικές κοινότητες του ΚΕ.Θ.Ε.Α που βρίσκονται στα καταστήματα κράτησης (Α.Σ.Κ.Α ΚΑΣΣΑΒΕΤΕΙΑΣ, Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Κορυδαλλού), είτε στο ολοκληρωμένο πρόγραμμα απεξάρτησης που υλοποιείται στο Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων (ΚΑΤΚ) στον Ελαιώνα Θηβών- έχει επεκταθεί η λειτουργία, στα μεγαλύτερα καταστήματα κράτησης της χώρας, προγραμμάτων ενημέρωσης, κινητοποίησης και παραπομπής των ενδιαφερομένων σ' αυτά. Τα προγράμματα στοχεύουν στην πλήρη αποχή από τη χρήση, στην ψυχολογική υποστήριξη των κρατουμένων, που δίνουν αυτόν τον αγώνα ζωής, στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτισή τους καθώς και στην υποστήριξη του οικογενειακού τους περιβάλλοντος και στη συνέχιση της θεραπείας εκτός των καταστημάτων. Μάλιστα για τους κρατούμενους του ΚΑΤΚ προβλέπεται, στο πλαίσιο του θεραπευτικού προγράμματος που παρακολουθούν, ο ευεργετικός υπολογισμός ημερών ποινής τους (Π.Δ.220/2003,ΦΕΚ Α'185).

Σημειώνουμε, τέλος, ότι σε όλα τα καταστήματα κράτησης της χώρας πραγματοποιήθηκαν το 2005-για πρώτη φορά- πολιτιστικές, καλλιτεχνικές αθλητικές και άλλες εκδηλώσεις, με τίτλο: Η ζωή είναι παντού.

Περαιτέρω ειδική μέριμνα προσδίδεται στο θέμα της εκπαίδευσης των ανηλίκων κρατουμένων και σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας δημιουργήθηκαν μόνιμες δομές εκπαίδευσης εντός των Ειδικών Καταστημάτων Κράτησης Νέων (δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια), ισότιμες με τις λοιπές, χωρίς να αναγράφεται στον τίτλο σπουδών ότι αποκτήθηκε σε χώρο κράτησης.

Η εκπαίδευση αυτή παρέχεται στα αναφερόμενα στον παρακάτω πίνακα σχολεία κατά κατάσταση κράτησης, όπου συμμετέχουν 268 ανήλικοι συνολικά (106 Έλληνες και 162 αλλοδαποί):

1. ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΑΥΛΩΝΑ

ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ		89 ΑΝΗΛΙΚΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ		35
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	54	

ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ		80 ΑΝΗΛΙΚΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ		21
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	59	

ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ		36 ΑΝΗΛΙΚΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ		25
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	11	

2. ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΒΟΛΟΥ

ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ		34 ΑΝΗΛΙΚΟΙ
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	34	

3. ΑΣΚΑ ΚΑΣΣΑΒΕΤΕΙΑΣ

ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ		17 ΑΝΗΛΙΚΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ		15
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	2	

4. ΙΔΡΥΜΑ ΑΓΩΓΗΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΒΟΛΟΥ

ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ		11 ΑΝΗΛΙΚΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ		10
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	1	
και στα ΤΕΕ		1 ανήλικος αλλοδαπός

Επίσης, πέραν της εκπαίδευσης των ανηλίκων, με σκοπό την κοινωνική τους επανένταξη, εφαρμόζονται σε συνεργασία με άλλους αρμόδιους φορείς, διάφορα προγράμματα συμπληρωματικής εκπαίδευσης, επαγ-

γελματικής κατάρτισης, συμβουλευτικής, αυτοβοήθειας και ψυχολογικής υποστήριξης για πρώην χρήστες ναρκωτικών ουσιών, νομικής υποστήριξης από εθελοντές κυρίως δικηγόρους και άθλησης για όλους.

Συμπληρωματικά των ανωτέρω δράσεων, εμπλουτίζονται οι υπάρχουσες βιβλιοθήκες και διοργανώνονται διάφορες πολιτιστικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, όπως θεατρικές παραστάσεις, μουσικές συναυλίες, αθλητικές συναντήσεις κ.λπ.

Σε όσους ανηλίκους το επιθυμούν, παρέχεται εργασία, με ευεργετικό υπολογισμό ημερών στην ποινή τους (όπως και στους συμμετέχοντες στα διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα), σε διάφορους λειτουργικούς τομείς κάθε καταστήματος (μαγειρεία, πλυντήρια, καθαρισμοί κ.λπ.)

Στους άπορους ανηλίκους, κυρίως αλλοδαπούς, παρέχεται δωρεάν από το φιλόπτωχο ταμείο κάθε δυνατή οικονομική διευκόλυνση για ικανοποίηση ατομικών τους αναγκών (ενδύματα, υποδήματα, διάφορα ατομικά είδη), πέραν των καλυπτομένων αναγκών από την υπηρεσία.

3. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, αναγνωρίζοντας τα προβλήματα που έχουν ανακύψει κατά τη λειτουργία των καταστημάτων κράτησης, προωθεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα, προκειμένου να αποσυμφορήσει -κατά το δυνατόν- τα καταστήματα κράτησης της χώρας, βελτιώνοντας παράλληλα τις συνθήκες κράτησης.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα που υλοποιείται, κατασκευάζονται έξι (6) νέα Γενικά Καταστήματα Κράτησης, στα οποία θα δημιουργηθούν 2.400 θέσεις κράτησης. Όπως εκτέθηκε ανωτέρω είναι υπό έκδοση τα Π. Δ/τα για την ίδρυση των καταστημάτων κράτησης Τρικάλων, Δομοκού και Γρεβενών. Εκτιμάται ότι, το πρώτο τρίμηνο του 2006, θα δοθεί προς χρήση το κατάστημα Τρικάλων και το πρώτο εξάμηνο του 2006 το κατάστημα Δομοκού. Το τελευταίο κατάστημα θα παραδοθεί έως το τέλος του 2007.

4. Εφαρμόζεται πρόγραμμα αναδιάρθρωσης των καταστημάτων κράτησης με πλήρη διαχωρισμό των κρατούμενων κατά κατηγορίες ήτοι των υποδίκων από καταδίκους, βαρυποινιτών από μη, παραβατών του νόμου περί ναρκωτικών από αυτούς του κοινού ποινικού δικαίου, εργαζομένων κρατούμενων από μη εργαζόμενους.

Παράλληλα ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην εκπαίδευση των σωφρονιστικών υπαλλήλων σε θέματα μεταχείρισης κρατούμενων. Κατά το έτος 2005, εκπαιδεύτηκαν 120 υπάλληλοι του κλάδου ΔΕ φύλαξης των καταστημάτων κράτησης της χώρας. Επιπλέον, ελέγχονται τυχόν καταγγελίες για άδικη μεταχείριση κρατούμενων από υπαλλήλους και επιβάλλονται οι προβλεπόμενες κυρώσεις, που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση έως εξαφάνιση τέτοιων περιπτώσεων.

5. Ο προαναφερόμενος νόμος 3346/2005 προβλέπει, όπως σημειώθηκε, ευεργετικά μέτρα για τους καταδικασθέντες για πλημμελήματα, οι

οποίοι έχουν εν μέρει εκτίσει την ποινή τους και οι οποίοι, σύμφωνα με το άρθρο 30 του νόμου, απολύονται, υπό τον όρο της ανάκλησης, με ευνοϊκότερους όρους απ' αυτούς των άρθρων 105 επ. του Π.Κ. Ήδη, από την εφαρμογή του νόμου, έχουν αποφυλακισθεί περίπου 400 άτομα.

Ακόμη στο άρθρο 24 του ίδιου νόμου προβλέπεται ότι, μετά τη συμπλήρωση του 65^{ου} έτους της ηλικίας (και όχι του 67^{ου} που ίσχυε προηγουμένως βάσει του άρθρου 105 παρ.2 του Π.Κ.), κάθε ημέρα παραμονής του καταδίκου σε κατάσταση κράτησης υπολογίζεται ευεργετικά ως δύο ημέρες εκτιώμενης ποινής.

6. Με την αριθ. 138317/2005 (ΦΕΚ Β΄17) απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ενεργοποιήθηκαν οι διατάξεις που εισάγουν εναλλακτικά μέτρα έκτισης της ποινής, όπως η κοινωφελής εργασία, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 82 του Π.Κ. και στο άρθρο 64 του Ν.2776/1999. Επίσης διευρύνθηκαν οι φορείς που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Ήδη έχουν ενταχθεί συνολικά 102 κοινωνικοί φορείς και Δήμοι, οι οποίοι προτίθενται να απασχολήσουν κρατούμενους σε διάφορες υπηρεσίες τους. Με βάση τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, κατά το έτος 2005, έχουν επωφεληθεί 150 περίπου άτομα, ενώ από την εφαρμογή του μέτρου αυτού μέχρι σήμερα οι κρατούμενοι που έχουν επωφεληθεί ανέρχονται σε 756 συνολικά. Με την πρόσληψη δε μέχρι τέλος του τρέχοντος έτους των Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής, αναμένεται να επωφεληθεί από το εν λόγω μέτρο σημαντικός αριθμός καταδίκων.

7. Με την αριθ. 8508/2005 Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ελαστικοποιήθηκαν οι προϋποθέσεις μεταφοράς στις αγροτικές φυλακές και στην Κ.Α.Υ.Φ. Η ενέργεια αυτή είχε ως αποτέλεσμα να πραγματοποιηθούν 650 επιπλέον μεταγωγές «από τις κλειστές» στις λιγότερο ασφυκτιούσες αγροτικές φυλακές.

8. Με την αριθ. 47503/2005 Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, εκδόθηκε για πρώτη φορά εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας των Ειδικών Καταστημάτων Κράτησης Νέων, στον οποίο περιλαμβάνεται όλη η προβλεπόμενη μέριμνα για τους ανηλίκους, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, που τους γνωστοποιήθηκαν. Ο κανονισμός μεταφράστηκε σε έξι γλώσσες για πληρέστερη ενημέρωση των αλλοδαπών όλων των εθνικοτήτων.

9. Τέλος, κατά το έτος 2005 πραγματοποιήθηκαν έργα βελτίωσης των συνθηκών κράτησης από τη «Θέμις Κατασκευαστική Α.Ε.» σε πολλά καταστήματα κράτησης (συστήματα αποχέτευσης, χώροι υγιεινής, θάλαμοι κ.λ.π).

Ειδικότερα, για την ευπαθή ομάδα οροθετικών κρατουμένων, υπήρξε ιδιαίτερη μέριμνα. Έγιναν παρεμβάσεις στους χώρους κοιτωνισμού, και στους κοινόχρηστους χώρους του παραρτήματος που φιλοξενούνται και βελτιώθηκε σημαντικά η παρεχόμενη ιατρική φροντίδα καθώς και η ποιότητα του ημερήσιου εφοδίου σίτισής τους.

Τα ανωτέρω μέτρα έχουν ήδη συμβάλει στην βελτίωση των συνθηκών κράτησης και με την ολοκλήρωσή τους αλλά και τη λήψη νέων μέτρων κατά το έτος 2006 αναμένεται ότι θα υπάρξει σημαντική βελτίωση στις συνθήκες κράτησης και σωφρονισμού, που είναι στόχος υψηλής προτεραιότητας για το Υπουργείο Δικαιοσύνης.

ΙV. ΛΟΙΠΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

1. Με πρωτοβουλία του Υπουργείου Δικαιοσύνης συστάθηκε το Μάιο του 2004 και εξακολουθεί να λειτουργεί η ειδική επιτροπή υπό την Προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, με σκοπό το συντονισμό σε πολιτικό επίπεδο των εργασιών για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 3064/2002 με αντικείμενο την «καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων». Αποτέλεσμα των εργασιών αυτής της επιτροπής, η οποία λειτουργεί σε επίπεδο Γενικών Γραμματέων των συναρμόδιων Υπουργείων (Εσωτερικών, Οικονομίας, Εξωτερικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δημόσιας Τάξης) είναι η εκπόνηση του προγράμματος: Δράσεις κατά της εμπορίας Ανθρώπων. Το πρόγραμμα βασίζεται στον συντονισμό των συναρμόδιων Υπουργείων και καλύπτει όλο το φάσμα των δράσεων που αναφέρονται στην παράνομη διακίνηση και συγκεκριμένα :

- Στην παρακολούθηση του φαινομένου – εντοπισμό του θύματος
- Στην αναγνώριση και προστασία του θύματος
- Στη δημιουργία ξενώνων – καταφυγίων
- Στην ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη του θύματος
- Στη νομική προστασία και αρωγή του θύματος
- Στη διοικητική στήριξη – χορήγηση άδειας διαμονής
- Στον επαναπατρισμό και στην υποστήριξη στις χώρες προέλευσης με προγράμματα επανένταξης
- Στην εκπαίδευση και εργασιακή ένταξη των θυμάτων που παραμένουν στην Ελλάδα
- Στην εκπαίδευση δικαστών, εισαγγελέων και αστυνομίας
- Στην ενημέρωση του κοινού

Στις 29 Νοεμβρίου 2005 υπεγράφη μεταξύ των Γενικών Γραμματέων των ως άνω Υπουργείων, δώδεκα Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Αρσις, Αλληλεγγύη, Κέντρο αποκατάστασης θυμάτων βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης, Κέντρο έρευνας και υποστήριξης θυμάτων κακοποίησης και κοινωνικού αποκλεισμού (ΕΚΥΘΚΚΑ), Διεθνής Ένωση Αστυνομικών, Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΚΕΠΑΔ), Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), Κλίμακα, Δίκτυο

Γυναϊκών Ευρώπης, Διεθνής Εταιρεία Στήριξης Οικογένειας «Φροντίδα» (ΔΕΣΟ), Κέντρο Έρευνας και Δράσης για την Ειρήνη –STOP NOW και το Χαμόγελο του Παιδιού) καθώς και του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ), Μνημόνιο Συνεργασίας «Για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την αρωγή στα θύματα». Με το Μνημόνιο τίθενται οι γενικοί όροι συνεργασίας ανάμεσα στην Ειδική Επιτροπή και τις μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προκειμένου να εξασφαλιστεί αποδοτική προστασία και αρωγή στα θύματα των εγκλημάτων των άρθρων 323, 323^Α, 349, 351 και 351^Α του Ποινικού Κώδικα κατά το άρθρο 12 του νόμου 3064/2002, σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς Δικαίου και τις διεθνείς Συμβάσεις περί προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Περαιτέρω στο πλαίσιο του προαναφερόμενου προγράμματος «Δράσεις κατά της εμπορίας», το Υπουργείο Δικαιοσύνης υλοποιεί, εκτός των άλλων, τις ακόλουθες δράσεις:

α) Επιμόρφωση δικαστών και εισαγγελέων που επιτυγχάνεται με την ένταξη σχετικών μαθημάτων στο πρόγραμμα σπουδών της Εθνικής Σχολής Δικαστών και τη διοργάνωση σεμιναρίων επιμόρφωσης των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών στο πλαίσιο λειτουργίας του τμήματος επιμόρφωσης της Εθνικής Σχολής Δικαστών, τα οποία διεξάγονται ετησίως στην Κομοτηνή.

Κατά το έτος 2005 πραγματοποιήθηκαν τα εξής σεμινάρια-ημερίδες:

Το Φεβρουάριο του 2005 στην Εθνική Σχολή Δικαστών στη Θεσσαλονίκη ημερίδα - σεμινάριο με τη συμμετοχή μελών της Επιτροπής για την ενημέρωση των δικαστικών λειτουργών, των αστυνομικών και των σπουδαστών της Εθνικής Σχολής Δικαστών.

Το Μάρτιο του 2005 ημερίδα στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, παρουσία μελών της Επιτροπής, για την ενημέρωση των δικαστικών λειτουργών και των συναρμοδίων φορέων.

Την 17^η και 18^η Μαΐου στο Πολεμικό Μουσείο στην Αθήνα διημερίδα με την πρωτοβουλία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης και την υποστήριξη των Υπουργείων Εξωτερικών και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με σκοπό την εκπαίδευση όσων προσφέρουν υπηρεσίες στους κρατικούς ξενώνες για θύματα trafficking όσο και στους ξενώνες τους οποίους λειτουργούν Μ.Κ.Ο. με τη χρηματοδότηση της ελληνικής πολιτείας. Στη διημερίδα κλήθηκαν ειδικοί εκπαιδευτές επί του θέματος από όλη την Ευρώπη.

β) Ανάθεση σε ειδικούς Εισαγγελείς: Με πρωτοβουλία του Προϊσταμένου της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Αθηνών ανατέθηκε σε δύο Εισαγγελείς στην Αθήνα η αντιμετώπιση του φαινομένου.

γ) Συγκέντρωση στοιχείων σχετικών με ποινικές διώξεις για αδικήματα του νόμου 3064/2002: Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπάρχουν στην υπηρεσία μας από τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών της χώρας, από την έναρξη

ισχύος του νόμου 3064/2002, που είναι η 15^η-10-2002 μέχρι και τον Ιούνιο του 2005:

- Έχουν ασκηθεί 367 ποινικές δίωξεις.
 - Έχουν εισαχθεί ενώπιον των δικαστηρίων της Χώρας 216 υποθέσεις.
 - Έχουν εκδοθεί 211 αποφάσεις
- Εκ των ως άνω αποφάσεων:
- 205 είναι καταδικαστικές για 284 κατηγορούμενους σε σύνολο 327 κατηγορουμένων
 - 6 είναι αθωωτικές για το σύνολο των κατηγορουμένων (9 κατηγορούμενοι)
 - Έχουν εκδοθεί 2 απαλλακτικά βουλεύματα
 - Έχει παύσει οριστικά η ποινική δίωξη σε 3 υποθέσεις για το σύνολο των κατηγορουμένων.

2. Στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών των σπουδαστών της Εθνικής Σχολής Δικαστών πραγματοποιήθηκαν κατά το τρέχον έτος τέσσερα δίωρα διδασκαλίας με θέμα: Η Νομολογία των Ελληνικών Δικαστηρίων που αναφέρονται την ΕΣΔΑ και μια ημερίδα με θέμα: Το καθεστώς των προσφύγων.

Επίσης στο πλαίσιο διοργάνωσης επιμορφωτικών σεμιναρίων και διημερίδων διεξήχθησαν δύο επιμορφωτικά σεμινάρια στη Θεσσαλονίκη για δικαστές της Πολιτικής-Διοικητικής δικαιοσύνης με θέμα: Ζητήματα Κοινωνικής Ασφάλισης-Μετανάστευση-Αλλοδαποί-Πρόσφυγες και ένα σεμινάριο στην Κομοτηνή (11-14/10/2005) για δικαστικούς λειτουργούς και σπουδαστές της Σχολής σε θέματα που αφορούν τον ανήλικο παραβάτη και το ανήλικο θύμα.

3. Συμμετοχή εκπροσώπου του Υπουργείου Δικαιοσύνης σε σεμινάριο που έλαβε χώρα στην Κωνσταντινούπολη και διοργάνωσε : EUROMED JUSTICE PROGRAMME με θέμα: Βασικές δικονομικές εγγυήσεις και προστασία των δικαιωμάτων των ποινικά διωκόμενων προσώπων.

4. Συμμετοχή εκπροσώπου του Υπουργείου Δικαιοσύνης στη Στρατηγική Συνάντηση, η οποία έλαβε χώρα στη Μ. Βρετανία με θέμα: Εμπορία Ανθρώπων και παράνομη μετανάστευση.

5. Συμμετοχή του Υπουργείου Δικαιοσύνης στην ημερίδα του Ενημερωτικού Προγράμματος «Για τη διαφορετικότητα. Κατά των διακρίσεων», που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 7 Δεκεμβρίου 2005, στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσης «Καταπολέμηση των Διακρίσεων» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στην ημερίδα απηύθυνε χαιρετισμό ο κ. Παναγιώτης Πανούρης, Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Πρόεδρος της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης. Μεταξύ των ομιλητών για τους φορείς της ίσης μεταχείρισης ήταν και ο κ. Ιωάννης Κτιστάκης, Δ.Ν., δικηγόρος, τακτικό μέλος της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης. Συμμετείχαν ανώτατοι δικαστικοί λειτουργοί και στελέχη του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

6. Συμμετοχή του Υπουργείου Δικαιοσύνης στην ημερίδα που διοργανώθηκε από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας στην Αθήνα στις 20 Δεκεμβρίου 2005 στο πλαίσιο του ως άνω Προγράμματος Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και είχε ως θέμα: Η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας.

7. Επίσκεψη στην Ελλάδα του Ειδικού Εισηγητή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε. κ. Petit (Αθήνα, 9-11-2005). Έγινε δεκτός από την ηγεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης και από κλιμάκιο του Υπουργείου, στο οποίο συμμετείχαν και δικαστικοί λειτουργοί. Συζητήθηκαν θέματα που άπτονται της εμπορίας παιδιών, παιδικής πορνείας και παιδικής πορνογραφίας και γενικότερα της προστασίας ανηλίκων.

8. Επίσκεψη στην Ελλάδα στελεχών του Γραφείου Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης (Αθήνα, 30-11-2005). Έγιναν δεκτά από τον κ. Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης και από κλιμάκιο του Υπουργείου στο οποίο επίσης συμμετείχαν και δικαστικοί λειτουργοί. Συζητήθηκαν κυρίως θέματα που αφορούν τη συμμόρφωση της χώρας μας προς τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, την επιτάχυνση της διαδικασίας ενώπιον των δικαστηρίων της χώρας, τη συμμόρφωση της διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις (ν. 3068/2002), τη νομική βοήθεια (ν. 3226/2004), την ίση μεταχείριση (ν.3304/2005) και τις συνθήκες κράτησης στα καταστήματα κράτησης της χώρας.

9. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, κ. Αναστάσης Παπαληγούρας, συμμετείχε με ομιλία του στην ημερίδα του Ελληνικού Συμβουλίου για τους πρόσφυγες της 8^{ης} Δεκεμβρίου 2005 με θέμα «Υποδοχή, ένταξη και προστασία από την εμπορία και την εκμετάλλευση».

ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Κεντρικός στρατηγικός στόχος της Ελληνικής Αστυνομίας, για το έτος 2005, ήταν "Σύγχρονη και αποτελεσματική Αστυνομία με κοινωνικές ευαισθησίες κοντά στον πολίτη". Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως των ατόμων που κρατούνται από τις Αστυνομικές αρχές και η συνεχής ενημέρωση, εποπτεία και ο έλεγχος του προσωπικού στην εφαρμογή της νομοθεσίας και των μέτρων που αποσκοπούν στη διασφάλισή τους, αποτέλεσε βασική προτεραιότητα στις δράσεις της στρατηγικής δημόσιας τάξης και ασφάλειας.

Προς την κατεύθυνση αυτή εκδηλώθηκαν οι ακόλουθες πρωτοβουλίες και δράσεις, που αποσκοπούν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου:

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΤΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

1. Έκδοση εγκυκλίου διαταγής του Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας με θέμα «Οι προσαγωγές ατόμων ως προληπτική και κατασταλτική ενέργεια στην άσκηση της αστυνομικής αρμοδιότητας» (Ιούνιος 2005), που σκοπό έχει την παροχή ερμηνευτικών παρατηρήσεων προς τις Υπηρεσίες, με βάση το ισχύον νομικό καθεστώς και την επίδειξη ευαισθησίας στα θέματα προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων των πολιτών, σύμφωνα με τις προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη.

Με αφορμή την έκδοση της εν λόγω εγκυκλίου ο Συνήγορος του Πολίτη συνεχάρη το Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, επισημαίνοντας ότι αυτή χαρακτηρίζεται από πληρότητα νομικής επιχειρηματολογίας, καθώς συνεκτιμά τα σύγχρονα διεθνή δεδομένα και εκφράζει την ικανοποίηση του για το γεγονός ότι σ' αυτήν, καθίσταται σαφές ότι η συνεργασία με τον Συνήγορο του Πολίτη αποτελεί υποχρέωση των Αστυνομικών Υπηρεσιών.

2. Η έκδοση και διανομή σε όλες τις Αστυνομικές Υπηρεσίες εγχειριδίου με θέμα «Προσαγωγές, μεταχείριση και δικαιώματα κρατουμένων από τις Αστυνομικές Αρχές» (Ιούνιος 2005). Σε αυτό περιλαμβάνονται εγκύκλιες διαταγές του Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας για την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών κατά την αστυνομική δράση και ειδικότερα:

- Η υπ' αριθ. 4803/22/44 από 4-7-2003 με θέμα «Μεταχείριση και δικαιώματα των κρατουμένων από τις αστυνομικές αρχές», με την οποία επιλύονται προβλήματα που αφορούν στην πρακτική εφαρμογή των δικαιωμάτων των κρατουμένων.

- Οι υπ' αριθ. 9001/5/24-γ' από 23-4-2003 και 9001/22/44ι' από 1-10-2003 με θέμα «Δημοσιοποίηση στοιχείων ταυτότητας συλληφθέντων προσώπων», με τις οποίες ρυθμίστηκε το θέμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και γενικότερα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής των συλληφθέντων από τις Αστυνομικές Αρχές με την απαγόρευση της δημοσιοποίησης στοιχείων της ταυτότητάς τους, σύμφωνα και με σχετική απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

- Η υπ' αριθ. 7100/22/4^α από 17-6-2005 με θέμα «Οι προσαγωγές ατόμων ως προληπτική και κατασταλτική ενέργεια στην άσκηση της αστυνομικής αρμοδιότητας».

3. Έκδοση εγχειριδίου με θέμα «Η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας» (Μάιος 2005), με στόχο αφενός μεν την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ιδίως των γυναικών και των παιδιών, μέσα στην οικογένεια, αφετέρου δε την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των αστυνομικών, καθώς και τον συστηματικότερο και πληρέστερο χειρισμό των υποθέσεων, μέσω της παροχής οδηγιών προς το προσωπικό των Αστυνομικών Υπηρεσιών. Σημειώνεται, ότι το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί και αντικείμενο διδασκαλίας στις αστυνομικές Σχολές.

4. Έκδοση, με αφορμή την ημέρα εορτασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (10^η Δεκεμβρίου), εγκυκλίου διαταγής του Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας με θέμα «Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την αστυνομική δράση» (7100/1/5 από 10-12-2005). Η εν λόγω εγκύκλιος κοινοποιήθηκε στο σύνολο του προσωπικού προκειμένου να ενστερνιστούν τη νέα στρατηγική του Σώματος για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατά την αστυνομική δράση, με στόχο μια Ελληνική Αστυνομία σύγχρονη, αποτελεσματική, με ανθρωπιά, κοντά στον πολίτη, που θα εξασφαλίζει "το δικαίωμα στην ασφάλεια των πολιτών" και θα αποτελεί θεματοφύλακα μιας κοινωνίας συνοχής, αλληλεγγύης, συμμετοχής και δικαιοσύνης.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ-ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΣΥΛΟΥ

Θεσμικά μέτρα.

1. Εκδόθηκε το Π.Δ. 107/2005, με το οποίο ιδρύθηκαν Διευθύνσεις Αλλοδαπών στους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, αναβαθμίζοντάς τις ήδη υπάρχουσες και λειτουργούσες Υποδιευθύνσεις Αλλοδαπών, στις οποίες υπάγονται πλέον τα νεοϊδρυθέντα Τμήματα Ασύλου.

2. Καταρτίστηκαν Σχέδια Π.Δ. για την ενσωμάτωση των ακόλουθων Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Οδηγία 2004/38 που αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της Ε.Ε.

- Οδηγία 2003/110/ΕΚ του Συμβουλίου της Ε.Ε. σχετικά με τη συνδρομή κατά τη διέλευση σε περίπτωση απομάκρυνσης δια της αεροπορικής οδού.

- Οδηγία 2001/55 του Συμβουλίου της Ε.Ε. για τις ελάχιστες προδιαγραφές προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και τα μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ των κρατών - μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων.

3. Καταρτίστηκε Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος, με το οποίο ενσωματώνονται όλες οι οδηγίες που έχουν εκδοθεί για το άσυλο στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα:

- Η Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη - μέλη.

- Η Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής συνένωσης (μέρος της).

- Η Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους και

- Η Οδηγία 2005/85 ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη - μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα.

Ακολουθητέες πρακτικές.

1. Αφέθηκαν ελεύθεροι με την εφαρμογή του Ν. 3386/2005 "Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια", οι υπό διοικητική απέλαση κρατούμενοι αλλοδαποί, προκειμένου να υπαχθούν στις ευεργετικές διατάξεις του άρθρου 91 αυτού.

2. Διαγράφηκαν από τον Κατάλογο Ανεπιθύμητων Αλλοδαπών, οι αλλοδαποί που έχουν καταθέσει αίτηση ότι εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 91 του Ν. 3386/2005.

3. Δημιουργήθηκε μηχανογραφική εφαρμογή για την ταχεία διεκπεραίωση των αιτημάτων ασύλου, σε πανελλαδικό επίπεδο όπου θα καταχωρούνται τα στοιχεία όλων των επιπέδων των διαδικασιών ασύλου.

4. Αυξήθηκαν οι συνεδριάσεις της Γνωμοδοτικής Επιτροπής Ασύλου (άρθρο 3 παρ. 5 Π.Δ. 61/1999), από μία σε δύο φορές την εβδομάδα, προκειμένου εξετασθούν προσφυγές παρελθόντων ετών επί απορριπτικών αποφάσεων ασύλου σε πρώτο βαθμό.

5. Δόθηκαν κατευθύνσεις στις περιφερειακές Υπηρεσίες για την απρόσκοπτη και ακώλυτη δυνατότητα υποβολής αιτήματος ασύλου από κάθε αλλοδαπό, ο οποίος δηλώνει προφορικά ή εγγράφως ενώπιον οποιασδήποτε Ελληνικής Αρχής στα σημεία εισόδου ή εντός της Ελληνικής Επικράτειας, ότι ζητεί άσυλο στη χώρα μας ή με οποιονδήποτε τρόπο ζητεί να μην απελαθεί σε κάποια χώρα από φόβο δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων. Ειδικότερες οδηγίες έχουν δοθεί για τη μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων, τόσο όσον αφορά τις διαδικασίες ασύλου, όσο και τις διαδικασίες και την προστασία τους στους χώρους διαμονής.

Ο σταθερός προσανατολισμός της Χώρας μας στην διασφάλιση της προστασίας των αιτούντων άσυλο καταδεικνύεται και από την αύξηση των αιτημάτων ασύλου τα τρία τελευταία έτη σε σύγκριση με την πτωτική τάση που παρατηρείται στα άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συνεργασία για την προστασία των προσφύγων.

1. Συστάθηκε άτυπη ομάδα εργασίας, αποτελούμενη από στελέχη του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και εκπροσώπους της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε για τους Πρόσφυγες η οποία συνεδριάζει τουλάχιστον μια φορά το μήνα, για την καλύτερη αντιμετώπιση προβλημάτων που ανακύπτουν στα θέματα ασύλου.

2. Συγκλήθηκε την 17-10-2005, με τη συνεργασία της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, συνάντηση με Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στην νομική συνδρομή και κοινωνική συμπαράσταση των αιτούντων άσυλο στο πλαίσιο έναρξης ενός διαλόγου για τα προβλήματα που ανακύπτουν κατά την αντιμετώπιση των αιτούντων άσυλο στη χώρα μας. Ως παρατηρητές συμμετείχαν στη συνάντηση εκπρόσωποι της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του Συνηγόρου του Πολίτη.

3. Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης συμμετείχε στην εκδήλωση που πραγματοποιήσε στις 7-6-2005 ο Συνήγορος του Πολίτη, με την Ύπατη Αρμοσσία του Ο.Η.Ε. για την παρουσίαση κατευθυντήριων οδηγιών που είχαν επεξεργαστεί, για τη μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα.

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

1. Συγκροτήθηκαν, με απόφαση του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, Ομάδες Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων, τόσο σε επιτελικό επίπεδο (Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας / Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας), όσο και σε επιχειρησιακό - περιφερειακό επίπεδο (Διευθύνσεις Ασφαλείας Αττικής και Θεσσαλονίκης και 12 Αστυνομικές Διευθύνσεις Νομών της Χώρας).

2. Υπογράφηκε και από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, στο πλαίσιο της Ειδικής Επιτροπής συντονισμού των Γενικών Γραμματέων των συναρμόδιων για την εμπορία ανθρώπων Υπουργείων, το Μνημόνιο Συνεργασίας με 12 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.), που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αρωγής και προστασίας των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων.

3. Με στόχο την υλοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής του έτους 2005, εκδόθηκε και διανεμήθηκε σε όλες τις περιφερειακές Υπηρεσίες εγκύκλιος διαταγή για την προστασία των ανηλίκων (παραβατικότητα - θυματοποίηση), με στόχο την πληρέστερη διαχείριση των υποθέσεων θυματοποίησης ανηλίκων.

4. Στο ίδιο πλαίσιο πραγματοποιήθηκε τριήμερο σεμινάριο (3 έως 5-10-2005) με θέμα "Προστασία και μεταχείριση ανηλίκων οι οποίοι είναι δράστες και θύματα εγκλημάτων". Το σεμινάριο αυτό παρακολούθησαν 20 αξιωματικοί που υπηρετούν στις Ειδικές Υπηρεσίες Προστασίας Ανηλίκων και στις Γενικές Αστυνομικές Διευθύνσεις Περιφέρειας όλης της Χώρας. Κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου αναπτύχθηκαν εισηγήσεις για την παιδική παραβατικότητα και θυματοποίηση από εκπροσώπους του Συνηγόρου του Πολίτη, πανεπιστημιακούς, δικαστικούς, εκπροσώπους Μ.Κ.Ο. και ειδικευμένους αξιωματικούς της Ελληνικής Αστυνομίας.

ΕΛΕΓΧΟΣ-ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

1. Εκδηλώθηκαν οι απαιτούμενες διοικητικές ενέργειες για τη διερεύνηση από πειθαρχικής πλευράς υποθέσεων που αφορούσαν αιτιάσεις για

κακοποίηση - κακομεταχείριση ημεδαπών και αλλοδαπών (κρατουμένων ή μη) ατόμων και χρήση πυροβόλων όπλων από αστυνομικούς, με στόχο την οριστική εξάλειψη τέτοιων φαινομένων. Δόθηκαν κατευθυντήριες οδηγίες για μηδενική ανοχή σε περιπτώσεις βεβαίωσης σχετικών παραπτωμάτων.

2. Με την υπ' αριθ. 7100/14/2β από 6-7-2005 διαταγή του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας, απεστάλη στις Υπηρεσίες και κοινοποιήθηκε σε όλους τους αστυνομικούς, για ευαισθητοποίηση στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η από 20-12-2004 απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Δ.Δ.Α.), στην υπόθεση ΜΑ-ΚΑΡΑΤΖΗ κατά Ελλάδος, με την οποία καταδικάστηκε η Χώρα μας για παραβίαση του άρθρου 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το οποίο εγγυάται την προστασία του δικαιώματος στη ζωή. Η παραβίαση έλαβε χώρα κατά την αστυνομική δράση (χρήση όπλων σε αστυνομική καταδίωξη).

3. Συγκροτήθηκε και λειτούργησε επιτροπή αναθεώρησης του πειθαρχικού δικαίου, με σκοπό τη θεσμοθέτηση, μεταξύ των άλλων, μέτρων για την αντιμετώπιση των αιτιάσεων για συγκάλυψη και ατιμωρησία των καταγγελλόμενων αστυνομικών, ύστερα και από την ειδική έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη (Ιούλιος 2004) με θέμα "Πειθαρχική - διοικητική διερεύνηση καταγγελιών σε βάρος αστυνομικών υπαλλήλων".

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

Γενική εκπαίδευση και μετεκπαίδευση.

Η Ελληνική Αστυνομία εφαρμόζει νέα προγράμματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης στη νέα στρατηγική προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλες τις Αστυνομικές Σχολές. Προς τούτου αξιοποιούνται ειδικοί διαλέκτες από τις αρμόδιες αρχές, φορείς και την επιστημονική κοινότητα, όσο και υπηρεσιακοί παράγοντες από τις καθ' ύλη αρμόδιες Υπηρεσίες του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας, για την ανάλυση των εξειδικευμένων θεμάτων που αφορούν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την αστυνομική δράση, τη μεταχείριση των κρατουμένων και την τήρηση του Κώδικα Αστυνομικής Δεοντολογίας.

Σχετικά μαθήματα διδάσκονται τόσο στις σχολές όπου παρέχεται βασική αστυνομική εκπαίδευση (Σχολή Αστυφυλάκων και Σχολή Αξιωματικών), όσο και στις σχολές μετεκπαίδευσης (Σχολή Μετεκπαίδευσης

- Επιμόρφωσης, Τμήμα Επαγγελματικής Μετεκπαίδευσης Επιτελών
- Στελεχών, Σχολή Εθνικής Ασφαλείας).

Στο πλαίσιο της παρεχόμενης βασικής εκπαίδευσης διδάσκονται και τα μαθήματα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Συνταγματικό Δίκαιο, Κοινωνιολογία, όπου αναπτύσσονται διεξοδικά μεταξύ των άλλων και οι θεματικές ενότητες:

- Αξία του ανθρώπου.
Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα.
- Διακήρυξη για την προστασία του ανθρώπου από τα βασανιστήρια και σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία.
- Βασικοί κανόνες για τη μεταχείριση των κρατουμένων.
- Κώδικας Δεοντολογίας του Αστυνομικού.
- Ευρωπαϊκός Κώδικας Αστυνομικής Δεοντολογίας.
- Κώδικας συμπεριφοράς υπηρετούντων σε Υπηρεσίες εφαρμογής του νόμου.
- Διακήρυξη κανόνων δεοντολογίας για την Αστυνομία.
- Πρόγραμμα 12 σημείων για την πρόληψη των βασανιστηρίων.
- Ρατσισμός - Ξενοφοβία.
- Αστυνομική αρμοδιότητα για το άσυλο.
- Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- Κοινωνικός αποκλεισμός, Ρομά, οικονομικοί μετανάστες, απεξαρτημένοι, αποφυλακισμένοι κ.λ.π.

Οι ανωτέρω ενότητες, με ιδιαίτερη έμφαση στη μεταχείριση των παράνομων μεταναστών και των προσφύγων, περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα εκπαίδευσης των συνοριακών φυλάκων, λόγω της ιδιαιτερότητας των καθηκόντων τους.

Ειδικές εκπαιδεύσεις σε θέματα προστασίας προσφύγων.

Αναβαθμίσθηκε το επίπεδο των Υπηρεσιών αλλά και των χειριστών των διαδικασιών ασύλου, μέσω εκπαιδεύσεων που πραγματοποιήθηκαν σε πολλές πόλεις της χώρας με τη συνεργασία του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε.

Υλοποιήθηκε το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ» και προωθείται η υλοποίηση και του προγράμματος «ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ II». Τα προγράμματα αυτά έχουν ως αντικείμενο κοινές εκπαιδευτικές αποστολές του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας και Μ.Κ.Ο. σε Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας που δέχονται την μεγαλύτερη πίεση από αιτούντες άσυλο,

καθώς και την ανταλλαγή εμπειριών των στελεχών των Υπηρεσιών με αξιωματούχους που χειρίζονται θέματα ασύλου σε άλλα κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πραγματοποιήθηκαν στο εσωτερικό και στο εξωτερικό σεμινάρια και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας (CEPOL) και για ειδικότερα θέματα που αφορούν την προστασία των προσφύγων, την εφαρμογή της νομοθεσίας για το άσυλο και τις διαδικασίες νομιμοποίησης των μεταναστών.

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

1. Ολοκληρώθηκε η ανέγερση κτηρίου που στεγάζει πλέον τις Διευθύνσεις Μεταγωγών και Αλλοδαπών Αττικής, το οποίο διαθέτει χώρους κράτησης 600 περίπου ατόμων. Η κατασκευή του εν λόγω κτηρίου αφενός μεν καλύπτει πλήρως τις απαιτήσεις και προδιαγραφές των διεθνών επιτροπών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αφετέρου δε, συμβάλλει σημαντικά στη βελτίωση των συνθηκών κράτησης των κρατουμένων και ειδικότερα των υπό απέλαση ατόμων.

2. Δημιουργείται στη Σάμο, σε χώρο που παραχωρήθηκε από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, ειδικός χώρος κράτησης αλλοδαπών, με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Υγείας και Κοινωνικών Αλληλεγγύης και Δημόσιας Τάξης, σύμφωνα με το άρθρο 81 του Ν.3386/2005, που προβλέπει την ίδρυση τέτοιων χώρων.

3. Καθορίστηκαν, με εγκύκλιο διαταγή του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, τα τεχνικά χαρακτηριστικά των χώρων κράτησης των Αστυνομικών Υπηρεσιών, σύμφωνα και με τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων (C.P.T.), με σκοπό τη διασφάλιση των συνθηκών υγιεινής, διαμονής και φύλαξης των κρατουμένων. Παράλληλα, συνεχίστηκαν οι εργασίες ανακατασκευής και διαμόρφωσης των χώρων κράτησης σε όλα τα δημόσια και μισθωμένα κτήρια που στεγάζονται Αστυνομικές Υπηρεσίες.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΤΗ ΛΗΨΗ ΜΕΤΡΩΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

1. Η Ελληνική Αστυνομία συνεργάστηκε εποικοδομητικά με την αντιπροσωπεία της Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (C.P.T.), που επισκέφθηκε τη χώρα μας από 28-8-2005 έως 9-9-2005 για περιοδικό έλεγχο των χώρων και των συνθηκών κράτησης και αξιοποιεί τις σχετικές συστάσεις στον προγραμματισμό του έργου της στον τομέα αυτό.

2. Εκπρόσωποι της Ελληνικής Αστυνομίας συμμετείχαν στην παρουσίαση της Πρώτης Έκθεσης της Ελλάδας περί εφαρμογής του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, ενώπιον της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε (Ν. Υόρκη 22/23-03-2005).

3. Στο πλαίσιο της διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσα στην οικογένεια εκπρόσωπος του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας συμμετείχε στην Επιτροπή που συστάθηκε από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, για την επεξεργασία νέου νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας.

4. Συνεχίστηκε η γενικότερη συνεργασία με ανεξάρτητες εθνικές αρχές, όπως ο Συνήγορος του Πολίτη, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού χαρακτήρα, Οργανισμούς όπως η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε για τους Πρόσφυγες και Μ.Κ.Ο., όπως το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι (Ε.Π.Σ.Ε.), το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γυναικών και τους Συλλόγους των Ρομά. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και στελεχών της Ελληνικής Αστυνομίας για την από κοινού εξέταση και αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν την αποστολή του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Σε απάντηση του υπ' αριθμ. 345/8-12-05 τηλεαντιγραφημάτός σας, σας αποστέλλουμε τις παρατηρήσεις μας για τη σύνταξη της Έκθεσης του 2005.

Σταθερός στόχος της πολιτικής του ΥΠΕΠΘ παραμένει η κατοχύρωση του δικαιώματος στη μόρφωση για όλους τους μαθητές, ανεξαρτήτως θρησκείας, εθνικής καταγωγής, γλωσσικού ή πολιτισμικού υποβάθρου. Προς το σκοπό αυτό, συνεχίστηκαν και το 2005 οι παρεμβάσεις που περιγράφονται στο έγγραφο που σας αποστείλαμε για τη σύνταξη της έκθεσης του 2004 (Α.Π.: 786/Ε10/3-2-05) και υλοποιήθηκαν νέες παρεμβάσεις. Ειδικότερα:

1. Λειτουργήσαν 25 διαπολιτισμικά σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
2. Λειτουργήσαν 13 σχολεία Τσιγγανοπαίδων.
3. Λειτουργήσαν, κατά το σχολικό έτος 2004-5, 427 τάξεις υποδοχής και 186 φροντιστηριακά τμήματα, στα οποία φοίτησαν 6.376 παλιννοστούντες και αλλοδαποί μαθητές. Παράλληλα, οι μαθητές που παρουσιάζουν χαμηλές σχολικές επιδόσεις λόγω του γλωσσικού τους ελλείμματος, ενισχύθηκαν από το θεσμό της Πρόσθετης Διδακτικής Στήριξης.
4. Αποσπάστηκαν για το τρέχον σχολικό έτος στα Ελληνικά σχολεία και τα Τμήματα Μητρικής Γλώσσας του εξωτερικού νέοι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να καλύψουν 399 κενές θέσεις σε 39 χώρες.
5. Ολοκληρώθηκε η διαδικασία προκήρυξης και ανάθεσης της τρίτης φάσης των προγραμμάτων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης του ΕΠΕΑΕΚ II (Παιδεία Ομογενών, Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων, Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων, Εκπαίδευση Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών), με συνολικό προϋπολογισμό 26.000.000 ευρώ. Τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν δράσεις επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, ευαισθητοποίησης της κοινωνίας, και παραγωγής διδακτικού υλικού για μαθητές με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.
6. Λειτουργήσαν, κατά το σχολικό έτος 2004-5, 217 μειονοτικά σχολεία στη Θράκη (211 δημοτικά, 4 Γυμνάσια-Λύκεια,

- 2 Ιεροσπουδαστήρια), στα οποία ενεγράφησαν 8.369 μουσουλμανόπαιδες. Το πρόγραμμα των μειονοτικών σχολείων είναι δίγλωσσο (ελληνόγλωσσο και τουρκόγλωσσο). Παράλληλα, στα κανονικά δημόσια σχολεία της Θράκης φοίτησαν 5.155 μουσουλμανόπαιδες.
7. Για την εύρυθμη λειτουργία των μειονοτικών σχολείων διορίστηκαν σε αυτά 44 νέοι μουσουλμάνοι εκπαιδευτικοί – απόφοιτοι της Ειδικής Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης (ΕΠΑΘ). Επιπροσθέτως, για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών τους τα μειονοτικά σχολεία χρηματοδοτούνται από το 2004 απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό.
 8. Συνεχίζει να ισχύει η ρύθμιση βάσει της οποίας οι μουσουλμανόπαιδες εισάγονται στα ΑΕΙ με το ειδικό ποσοστό του 0,5%. Παράλληλα, οι μουσουλμάνοι υποψήφιοι απαλλάσσονται από την υποχρέωση να επιτυχάνουν τουλάχιστον την βάση της βαθμολογίας κατά τις εξετάσεις. Με το Νόμο 3404/2005, θεσμοθετήθηκε η δυνατότητα ορισμού χωριστού ποσοστού θέσεων εισακτέων στα ΤΕΙ και για τους μουσουλμάνους αποφοίτους των ΤΕΕ. Το ΙΚΥ σχεδίασε ειδικό πρόγραμμα υποτροφιών για τους μουσουλμανόπαιδες της Θράκης. Για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος χορήγησε 10 υποτροφίες σε μουσουλμανόπαιδες (500 ευρώ μηνιαίως) κατόπιν συνεντεύξεως και μελέτης των βιογραφικών σημειωμάτων των υποψηφίων.
 9. Ιδρύθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης, βάσει του Νόμου 3376/2005, το «Σχολείο Ευρωπαϊκής Παιδείας». Το σχολείο αυτό παρέχει εκπαίδευση στους μαθητές του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια Δικτύων Πληροφοριών (ENISA) που εδρεύει στην Κρήτη, γενικότερα όμως φιλοδοξεί να αποτελέσει πρότυπο πολυγλωσσικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης με ευρωπαϊκό προσανατολισμό.
 10. Προετοιμάζεται η ατζέντα της 11^{ης} συνάντησης της μικτής ελληνογερμανικής επιτροπής εμπειρογνομόνων, που θα συνέλθει στη Βαυαρία στις 20-24 Μαρτίου 2006. Στο πλαίσιο των εργασιών της επιτροπής, θα συζητηθούν θέματα βελτίωσης της παρεχόμενης στην Ελληνική ομογένεια εκπαίδευσης και θα αξιολογηθεί η επίδραση που έχει στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση η πρόσφατη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στο κράτιδιο της Βαυαρίας.
 11. Ως νέο μέλος του Οργανισμού Task Force for the International Cooperation on Holocaust Research and Remembrance, το ΥΠΕΠΘ θα εισαγάγει από το επόμενο σχολικό έτος τη διδασκαλία της ιστορίας της εβραϊκής κοινότητας στο πλαί-

σιο του μαθήματος της «Τοπικής Ιστορίας». Με εγκύκλιό του, στις 24-1-05, προτρέπει τους διευθυντές των σχολείων να οργανώνουν επισκέψεις στα εβραϊκά μουσεία Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Ρόδου. Απέστειλε επίσης κείμενο σχετικό με το ολοκαύτωμα, για να διαβαστεί στα σχολεία.

12. Πέραν των ανωτέρω περιγραφόμενων παρεμβάσεων, εκθέτουμε τις ενέργειες του ΥΠΕΠΘ για δύο θέματα που απασχόλησαν την ΕΕΔΑ εντός του 2005. Το πρώτο είναι εκπαιδευτικής φύσεως και αφορά στο CD-ROM του μαθήματος των θρησκευτικών της Γ΄ Λυκείου, στο οποίο περιέχεται απόσπασμα από την ταινία «Σιωπηλή κραυγή» με θέμα τις αμβλώσεις. Το Τμήμα Β/θμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου αποφάσισε την απόσυρση του εν λόγω CD-ROM από τα σχολεία, λόγω της σκληρότητας των προβαλλομένων φωτογραφιών. Το δεύτερο έχει εμμέσως εκπαιδευτική διάσταση και αφορά στα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Απασχόλησε την ΕΕΔΑ στο πλαίσιο της συζητήσεως επί του Νόμου 3386/2005 «Είσοδος και Διαμονή Υπηκόων Τρίτων Χωρών στην Ελληνική Επικράτεια». Το ΥΠΕΠΘ συγκρότησε ειδική επιτροπή για την εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου 3064/2002 για την «Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων» και έχει αποφασίσει να συμπεριλάβει σχετικό κεφάλαιο στα νέα σχολικά εγχειρίδια περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με σκοπό την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των μαθητών για το πρόβλημα αυτό.
13. Τέλος, αποστέλλουμε συνημμένως έγγραφα της Διεύθυνσης Ετεροδόξων και Ετεροθρήσκων και του Γραφείου Ολυμπιακής Παιδείας του ΥΠΕΠΘ, στα οποία περιγράφονται οι σχετικές με τα ανθρώπινα δικαιώματα ενέργειες των εν λόγω υπηρεσιών στον τομέα ευθύνης τους.

10 Ιανουαρίου 2006,

Η ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Αν. Καθ. Ισμήνη Κριάρη – Κατράνη

ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΠΑ-
ΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Ίση Μεταχείριση και Καταπολέμηση των Διακρίσεων

Με τη ψήφιση του Ν. 3304/2005 (Φ.Ε.Κ. 16/Α/27-1-2005) «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» ενσωματώνονται στο Εθνικό μας Δίκαιο οι δύο Οδηγίες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2000/43/ΕΚ «περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής», και 2000/78/ΕΚ «περί της ίσης μεταχείρισης προσώπων ανεξαρτήτως θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού αυτών, στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας».

Με την ψήφιση του ανωτέρω νόμου θεσπίστηκε γενικό πλαίσιο ρύθμισης για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής καθώς και για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Ειδικότερα η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού όπως ορίζεται στα άρθρο 8 του ανωτέρω Νόμου εφαρμόζεται:

α) στους όρους πρόσβασης στην εργασία και την απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων και των όρων επιλογής και πρόσληψης και επαγγελματικής εξέλιξης,

β) στην πρόσβαση σε όλα τα είδη και επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και επαγγελματικού αναπροσανατολισμού, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας,

γ) στους όρους και τις συνθήκες εργασίας και απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που αφορούν τις απολύσεις και αμοιβές,

δ) στην ιδιότητα του μέλους και τη συμμετοχή σε οργανώσεις εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε επαγγελματική οργάνωση, συμπεριλαμβανομένων των πλεονεκτημάτων που απορρέουν από τη συμμετοχή σε αυτές.

Σε ότι αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής αυτή εφαρμόζεται εκτός των πεδίων που αναφέραμε παραπάνω και

ε) στην κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης,

στ) στις κοινωνικές παροχές

ζ) την εκπαίδευση

η) στην πρόσβαση, στη διάθεση και την παροχή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται στο κοινό συμπεριλαμβανομένης της στέγης.

Μετά τη δημοσίευση του εν λόγω νόμου και προκειμένου να ενημερωθούν οι εμπλεκόμενοι φορείς το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας εξέδωσε την με αριθμ. 200506/14-07-05 εγκύκλιο με την οποία ενημέρωσε, τα Υπουργεία, τις Περιφερειακές Αρχές, τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, τους Δήμους, τις Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές καθώς και τα συλλογικά όργανα των κοινωνικών εταίρων (εργαζομένων και εργοδοτών), για την ενσωμάτωση στο εθνικό μας δίκαιο των δύο κοινοτικών οδηγιών με τη ψήφιση του Ν.3304/2005.

Επίσης με την εν λόγω εγκύκλιο καλούνται οι Αποδέκτες ι) να προβούν στον έλεγχο και την καταγραφή των διατάξεων που παραβιάζουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης, προκειμένου αυτές να μην εφαρμόζονται και ιι) να ενημερώσουν την αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (Δνσης Κοινωνικής Προστασίας – Τμήμα Ισότητας Ευκαιριών) σχετικά με τις παραπάνω διατάξεις καθώς και για τυχόν άλλες που αφορούν δικαιολογημένη διακριτική μεταχείριση.

Επιπροσθέτως, το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, στα πλαίσια του Κοινοτικού Προγράμματος Δράσης για την Καταπολέμηση των Διακρίσεων (Community Action Programme to Combat Discrimination 2000 - 2006) έχει υλοποιήσει δράσεις σχετικά με την ενημέρωση των πολιτών και των εμπλεκόμενων φορέων για το νέο νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Πιο συγκεκριμένα το Δεκέμβριο του 2005 πραγματοποιήθηκε σεμινάριο ενημέρωσης των Επιθεωρητών Εργασίας επειδή το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας είναι ο ελεγκτικός μηχανισμός για τις παραβιάσεις της αντιρατσιστικής νομοθεσίας στον τομέα της εργασίας στον ιδιωτικό τομέα σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.3304/2005.

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής ενημερωτικής εκστρατείας κατά των Διακρίσεων (Anti-Discrimination campaign) μέσα από την οποία προωθούνται δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών για τις διακρίσεις, έχει εκδοθεί το εθνικό φυλλάδιο για τις διακρίσεις. Το εθνικό φυλλάδιο περιέχει πληροφορίες για την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία κατά των διακρίσεων καθώς και πληροφορίες για τους αρμόδιους φορείς και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις στους οποίους μπορούν να απευθύνονται οι πολίτες για πληροφορίες και νομική υποστήριξη.

Επίσης στο πλαίσιο της ίδιας εκστρατείας πραγματοποιήθηκε στις

12-14 Μαΐου του 2005 η επίσκεψη και η στάθμευση του Φορτηγού – Ενημέρωσης για ζητήματα που αφορούν τις διακρίσεις, στη διάρκεια της οποίας πραγματοποιήθηκαν ομιλίες και εκδηλώσεις.

Κοινωνική Προστασία

Το 2005 καταρτίστηκε το νέο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη 2005-2006 όπου γίνεται αποτίμηση των μέτρων πολιτικής και των δράσεων του προηγούμενου ΕΣΔΕΝ (2003-2005) και τίθενται οι νέες εθνικές προτεραιότητες για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Για την κατάρτιση του ΕΣΔΕΝ 2005 – 2006 προωθήθηκε ο κοινωνικός διάλογος στο πλαίσιο της Εθνικής Επιτροπής για την Κοινωνική Προστασία που θεσπίστηκε με το Ν.3144/2003.

Επίσης βάσει της υπ' αριθμ. 200295/20-04-05 Απόφασης του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας υλοποιούνται Προγράμματα Επιδότησης Νέων Θέσεων Εργασίας και Νέων Ελεύθερων Επαγ-γελματιών για την ένταξη στην αγορά εργασίας ανέργων Ατόμων με Αναπηρίες, Απεξαρτημένων Ατόμων από τοξικές ή άλλες ουσίες, Αποφυλακισμένων, Νεαρών Παραβατικών Ατόμων ή Νεαρών Ατόμων που βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο, με σύνολο ωφελουμένων 2.796 άτομα (βλ. κατωτέρω σελ. 14 επ.)

Τέλος, προωθήθηκε η έκδοση 66 Υπουργικών Αποφάσεων με τις οποίες προσδιορίζονται περίπου 240 θέσεις του Δημοσίου Τομέα που θα καλυφθούν από τις κατηγορίες προστασίας Α.Μ.Ε.Α., Πολυτέκνων, Εθνικής Αντίστασης, Έμμεσης Α.Μ.Ε.Α. και Αναπήρων Πολέμου του Ν. 2643/98.

Ενίσχυση της Απασχόλησης και Καταπολέμηση της Ανεργίας

Ο βασικός φορέας υλοποίησης των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης είναι ο ΟΑΕΔ που εποπτεύεται από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Ο ΟΑΕΔ υλοποιεί μια σειρά προγραμμάτων για την ενίσχυση της απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας:

- Προγράμματα κατάρτισης
- Προγράμματα εργασιακής εμπειρίας (Stage)
- Προγράμματα επιδοτούμενης αυτοαπασχόλησης (NEE)
- Προγράμματα επιδοτούμενης μισθωτής απασχόλησης (ΝΘΕ)

Από τις αρχές του 2005 έως σήμερα έχουν εξαγγελθεί και υλοποιούνται προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (STAGE), επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων (ΝΘΕ) και επιχορήγησης νέων ελεύθερων επαγγελματιών (NEE).

Πολλά από αυτά τα προγράμματα έχουν εξειδικευμένο και στοχευμένο χαρακτήρα, σε πληθυσμιακό (π.χ. προγράμματα για άνεργες γυναίκες) και θεματικό (Φυσικό περιβάλλον, Κοινωνία της Πληροφορίας) επίπεδο.

Με παρεμβάσεις στήριξης του εισοδήματος των ανέργων (ειδικά βοηθήματα) & κυρίως με ενεργητικές δράσεις (κατάρτιση, προγράμματα επιδοτούμενης απασχόλησης & αυτοαπασχόλησης) στοχεύει στην άμεση πρόσβαση των ανέργων στην απασχόληση με ιδιαίτερη βαρύτητα στα άτομα που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σχετικά με την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Για το σκοπό αυτό μάλιστα ο ΟΑΕΔ πέρα από την υπαγωγή των ανέργων σε υφιστάμενα ενεργητικά προγράμματα απασχόλησης έχει προβεί σε ανάλογες περιπτώσεις στην παροχή ειδικών βοηθημάτων και στην εκπόνηση σωρείας ειδικών προγραμμάτων τοπικού χαρακτήρα.

Τα ποσοστά συμμετοχής στα προγράμματα των γυναικών ανέρχονται συνήθως άνω του 60% που είναι και ο στόχος της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση.

Από την πληθώρα των παρεμβάσεων που έχει στο ενεργητικό του ο Οργανισμός αξίζει να αναφέρουμε τα παρακάτω προγράμματα τα οποία συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του.

<p>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΝΘΕ – ΝΕΕ - STAGE ΕΤΟΥΣ 2005</p>
--

- Πρόγραμμα Επιχορήγησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ν.Ε.Ε) 6.450 ανέργων στους τομείς Πολιτισμού και Περιβάλλοντος.

Στο πρόγραμμα αυτό μπορούν να ενταχθούν άνεργοι-ες ηλικίας 18-64 ετών για τους οποίους έχει ακολουθηθεί η διαδικασία της εξατομικευμένης προσέγγισης και διαθέτουν δελτίο ανεργίας σε ισχύ μέχρι και την ημερομηνία έναρξης της δραστηριότητας τους, η οποία θα πρέπει να γίνει μετά την εξατομικευμένη προσέγγιση και υποχρεωτικά μετά την 1-5-2004.

Στόχος του προγράμματος είναι η ενθάρρυνση των ανέργων για να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση μέσω της οικονομικής ενίσχυσης που ανέρχεται συνολικά στο ποσόν των 9.000 ευρώ ανά άτομο και διαρκεί δώδεκα (12) μήνες.

- Συνδυασμένο Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE) και Επιδότησης της Απασχόλησης (Ν.Θ.Ε) 5.000 ανέργων σε επιχειρήσεις και φορείς του Ιδιωτικού Τομέα.

Το πρόγραμμα αφορά άνεργους ηλικίας μέχρι 30 ετών απόφοιτους δευτεροβάθμιας, μετα-δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Περιλαμβάνει δυο (2) στάδια:

α) στάδιο απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (STAGE) διάρκειας 6 μηνών και εφόσον οι επιχ/σεις το επιθυμούν μπορούν να ενταχθούν και στο στάδιο:

β) επιχορήγησης επιχειρήσεων για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Ο χρόνος επιχορήγησης της απασχόλησης ανέρχεται σε (18) δεκαοκτώ μήνες και στη συνέχεια σε (6) μήνες δέσμευσης του προσωπικού επιχορηγούμενου και μη.

Το ύψος της επιχορήγησης για κάθε ημέρα πλήρους απασχόλησης ανέρχεται στα 14 €. Το πρόγραμμα υλοποιείται από 03/01/05 και χρηματοδοτείται από το ΛΑΕΚ

- Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας και Επιχορήγησης Επιχ/σεων για τη δημιουργία Ν.Θ.Ε στον Τομέα Φυσικού Περιβάλλοντος.

α) Στο πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (STAGE) θα συμμετάσχουν 3.220 άνεργοι ηλικίας 18-40 ετών προκειμένου να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία σε σχετικούς με τη διαχείριση του Φυσικού Περιβάλλοντος φορείς που εποπτεύονται από το ΥΠΕΧΩΔΕ και τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού σε Συνδέσμους ΟΤΑ και σε ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με αντικείμενο δραστηριότητας το περιβάλλον.

β) Στο πρόγραμμα επιχορήγησης (ΝΘΕ) επιχ/σεων για την απασχόληση 1000 ανέργων ηλικίας 18-64 ετών μπορούν να συμμετάσχουν ιδιωτικές επιχ/σεις, μη κερδοσκοπικές και Συν/σμοι που δραστηριοποιούνται στον τομέα του φυσικού περιβάλλοντος, όπως:

- διαχείριση υδατικών πόρων και υγρών απόβλητων
- διαχείριση στερεών απόβλητων
- διαχείριση βιοτόπων και προστατευόμενων περιοχών (δάση λίμνες κ.λ.π)
- διαχείριση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης
- θεσμούς λειτουργίας και διαχείρισης της προστασίας του περιβάλλοντος.

- Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχ/σεων για την απασχόληση 10.000 ανέργων ηλικίας 18-64 ετών , έτους 2005.

Στο πρόγραμμα αυτό μπορούν να ενταχθούν ιδιωτικές επιχειρήσεις που θα προσλάβουν ανέργους ηλικίας 18-64 ετών εγγεγραμμένους στα μητρώα ανέργων των Υπηρεσιών του Ο.Α.Ε.Δ οι οποίοι θα πρέπει να έχουν ακολουθήσει τη διαδικασία της εξατομικευμένης παρέμβασης.

Η διάρκεια της επιχορήγησης για κάθε επιχείρηση ανέρχεται στους 18 μήνες για τις Μ.Μ.Ε (μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις) και 24 μήνες για τις μεγάλες. Το ποσό επιχορήγησης για κάθε ημέρα πλήρους απασχόλησης ανέρχεται:

- στα 18 ευρώ για ανέργους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση (δηλαδή άτομα κάτω των 25 ετών που δεν έχουν απασχοληθεί για δυο (2) έτη μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους, άνεργοι άνω των 50 ετών , άτομα που είναι μακροχρόνια άνεργα, ήτοι για 12 από τους 16 προηγούμενους μήνες πριν την πρόσληψή τους για άτομα κάτω των 25 ετών, άνεργοι που ολοκλήρωσαν μόνο τη την υποχρεωτική εκπαίδευση, άνεργες γυναίκες μητέρες ανήλικων τέκνων).

- στα 14 ευρώ για τις υπόλοιπες κατηγορίες ανέργων

Σε περίπτωση μερικής απασχόλησης, (4 ώρες και άνω ημερησίως) η επιχορήγηση ανέρχεται στο ήμισυ των ως άνω ποσών.

Μετά τη λήξη της επιχορήγησης οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να διατηρήσουν το σύνολο του προσωπικού τους για ακόμη 6 μήνες οι Μ.Μ.Ε και 12 μήνες οι μεγάλες επιχειρήσεις (απασχόληση χωρίς επιχορήγηση)

Στο ως άνω πρόγραμμα προτεραιότητα στην κάλυψη των θέσεων και τουλάχιστον 30% αυτού έχουν οι άνεργοι που βρίσκονται σε μειονεκτικές κατηγορίες, όπως αυτές περιγράφονται παραπάνω.

- Προγράμματα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE) σε φορείς του δημόσιου τομέα.

Ο Ο.Α.Ε.Δ υλοποιεί προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας σε διάφορους φορείς του δημόσιου τομέα όπως για παράδειγμα στον τομέα Υγείας και Πρόνοιας , στο Υπουργείο Ανάπτυξης και σε εποπτευόμενους φορείς του, στους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης κλπ.

- Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE), Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για τη δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) και Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων των περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων (Π.Ε.Π.) για τις περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας και των Ιονίων Νήσων (Κ.Υ.Α. 31241/25-10-2005).

Με το πρόγραμμα αυτό: α) στην περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας επωφελούνται 416 άνεργοι ηλικίας μέχρι 30 ετών, προκειμένου να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία (Stage), 406 άνεργοι ηλικίας 18-60 ετών για τη δημιουργία της δικής τους επιχείρησης (Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες) και επιχορηγούνται επιχειρήσεις για τη δημιουργία 568 νέων θέσεων εργασίας για άνεργους ηλικίας 18-60 ετών (Νέες θέσεις Εργασίας) β) στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων επωφελούνται 60 άνεργοι, ηλικίας μέχρι 30 ετών, προκειμένου να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία (Stage), 129 άνεργοι ηλικίας 18-60 ετών για τη δημιουργία της δικής τους επιχείρησης (Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες) και επιχορηγούνται επιχειρήσεις για τη δημιουργία 316 νέων θέσεων εργασίας για άνεργους ηλικίας 18-60 ετών (Νέες θέσεις Εργασίας)

- Πρόγραμμα Επιχορήγησης Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών Γυναικών του ΠΕΠ Πελοποννήσου (Κ.Υ.Α. 31216/21-12-2005).

Το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχο την ενθάρρυνση, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης, 277 ανέργων γυναικών ηλικίας 18-64 ετών για τη δημιουργία δικής τους επιχείρησης με το ποσό των 9.000€ στα πλαίσια του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) Πελοποννήσου. Από τις προβλεπόμενες θέσεις ποσοστό τουλάχιστον 65% καλύπτεται στο πλαίσιο της πολιτικής πρόληψης της μακροχρόνιας ανεργίας και ποσοστό μέχρι 35% στο πλαίσιο της πολιτικής καταστολής της μακροχρόνιας ανεργίας.

- Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE), Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για τη δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) και Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων των περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων (Π.Ε.Π.) για τις περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας, Πελοποννήσου, Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου, Κρήτης και Λέρου (Κ.Υ.Α. 32339/21-12-2005).

Με το πρόγραμμα αυτό επωφελούνται 3.588 άνεργοι ηλικίας μέχρι 30 ετών προκειμένου να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία σε επιχειρήσεις ή φορείς του Ιδιωτικού και του Δημόσιου τομέα (Stage), 3.319 άνεργοι ηλικίας 18-60 (και σε κάποιες περιπτώσεις έως 64) ετών για τη δημιουργία της δικής τους επιχείρησης (Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες) και επιχορηγούνται επιχειρήσεις για τη δημιουργία 5.502 νέων θέσεων εργασίας για άνεργους ηλικίας 18-60 (και σε κάποιες περιπτώσεις έως 64) ετών (Νέες θέσεις Εργασίας).

- Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων που βρίσκονται πλησίον της σύνταξης (ΛΑΕΚ 1)

Για την απασχόληση ανέργων μεγαλύτερης ηλικίας ήδη υλοποιείται Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση 1800 ανέργων που βρίσκονται στο στάδιο πλησίον της σύνταξης (ΛΑΕΚ 1) και δεν έχουν συμπληρώσει τις προϋποθέσεις για τη συνταξιοδότηση τους από φορέα κύριας ασφάλισης επειδή τους υπολείπονται μέχρι 1500 ένσημα και μέχρι πέντε (5) χρόνια για τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας τους για τη συνταξιοδότηση τους.

- Συνδυασμένο Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE) με επιδότηση μερικής απασχόλησης σε πολύ μικρές επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου (0-3 άτομα)

Το πρόγραμμα αφορά 10.000 άνεργους ηλικίας μέχρι 50 ετών οιοδήποτε εκπαιδευτικού επιπέδου. Περιλαμβάνει δυο (2) στάδια:

α) στάδιο απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (STAGE) διάρκειας 2 μηνών και εφόσον οι επιχ/σεις το επιθυμούν μπορούν να ενταχθούν και στο στάδιο:

β) επιχορήγησης επιχειρήσεων για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, μερικής απασχόλησης. Ο χρόνος επιχορήγησης της απασχόλησης ανέρχεται σε (18) δεκαοκτώ μήνες.

Το ύψος της επιχορήγησης για κάθε ημέρα μερικής απασχόλησης ανέρχεται στα 8 €. Το ποσό προσαυξάνεται στα 10.50 ευρώ ημερησίως εάν ο εργοδότης αμείβει το μερικά απασχολούμενο, τουλάχιστον 25% πάνω από τις οικείες Συλλογικές ή Κλαδικές Συμβάσεις Εργασίας.

Θα ωφεληθούν αντίστοιχα 10.000 πολύ μικρές επιχειρήσεις (0-3 άτομα) στο χώρο του λιανεμπορίου, με προτεραιότητα στους αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό.

- Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE), Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για τη δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) και Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) ανέργων γυναικών (Κ.Υ.Α. 32190/4-1-05).

Με το πρόγραμμα αυτό επωφελούνται 1.500 άνεργες γυναίκες, ηλικίας 18-50 ετών, προκειμένου να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία σε επιχειρήσεις ή φορείς του Ιδιωτικού και του Δημόσιου τομέα (Stage), 1.000 άνεργες γυναίκες ηλικίας 18-64 ετών για τη δημιουργία της δικής τους μικρής επιχείρησης (Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες) και επιχορηγούνται επιχειρήσεις για τη δημιουργία 2.500 νέων θέσεων εργασίας για άνεργες γυναίκες ηλικίας 18-64 ετών (Νέες θέσεις Εργασίας). Οι θέσεις καλύπτονται από άνεργες γυναίκες που έχουν ωφεληθεί από τα Σχέδια Δράσης Ολοκληρωμένης Παρέμβασης υπέρ των γυναικών της Γενικής Γραμματείας Ισότητας (Γ.Γ.Ι.).

- Ειδικό Πρόγραμμα Προώθησης Ανέργων Νέων στην απασχόληση.

Το πρόγραμμα αφορά την επιχορήγηση αμιγώς ιδιωτικών επιχειρήσεων (που απασχολούν έως 50 άτομα προσωπικό), για την απασχόληση ανέργων, απόφοιτων δευτεροβάθμιας, μεταδευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ηλικίας μέχρι 30 ετών (κατ' εξαίρεση μέχρι 35 ετών οι άνεργες γυναίκες μητέρες ανηλίκων τέκνων) και χρηματοδοτείται από πόρους του ΛΑΕΚ (Λογαριασμός για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση).

Οι άνεργοι που θα επωφεληθούν θα προέρχονται από τα μητρώα ανέργων των Υπηρεσιών του Ο.Α.Ε.Δ..

Οι 7.800 θέσεις του προγράμματος έχουν κατανομηθεί σε τοπικό επίπεδο ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε περιοχής και σύμφωνα με τις προτεραιότητες των πολιτικών απασχόλησης.

- Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE), Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για τη Δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) και Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) Ανέργων Γυναικών.

Υπάρχουν επίσης εξειδικευμένα προγράμματα, που προωθούν την ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας, τα οποία υλοποιούνται με τη μορφή Ολοκληρωμένης Παρέμβασης, συνδυάζοντας δράσεις συμβουλευτικής ή και κατάρτισης για την επίτευξη καλλίτερων αποτελεσμάτων.

Τέτοιας μορφής προγράμματα υλοποιούνται ήδη από τον Ιανουάριο του 2005 σε συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Ισότητας-ΟΑΕΔ & τα οποία περιλαμβάνουν τρεις διακριτές δράσεις:

- Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, 1.500 γυναίκες

- Επιχορήγησης επιχειρήσεων για τη δημιουργία Νέων θέσεων Εργασίας, 2.500 γυναικών και

- Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών, 100 γυναίκες

Το σύνολο των θέσεων θα καλυφθεί από άνεργες γυναίκες που έχουν ωφεληθεί από τα Σχέδια Δράσης Ολοκληρωμένης Παρέμβασης υπέρ των γυναικών που υλοποιεί η Γενική Γραμματεία Ισότητας (Γ.Γ.Ι), ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η συνέργια και η συμπληρωματικότητα των δράσεων κατάρτισης και Συνοδευτικών Συμβουλευτικών Υπηρεσιών με αυτές της απασχόλησης.

Για την κάλυψη της δαπάνης, του συνόλου της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης, ο ΟΑΕΔ έχει εντάξει σχετικό έργο στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση για την συγχρηματοδότηση του από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο με ποσοστό συγχρηματοδότησης 75%.

Επίσης έχει υποβληθεί πρόταση στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και αναμένεται η έκδοση Κ.Υ.Α για τα παρακάτω προγράμματα:

- Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας στον τομέα της Πολιτισμικής Κληρονομιάς και του Σύγχρονου Πολιτισμού

Οι άνεργοι που θα ωφεληθούν θα ανέρχονται σε 3.300 ηλικίας 22-40 ετών και απευθύνεται σε πτυχιούχους ΑΕΙ-ΤΕΙ ή ισότιμων τίτλων σπουδών ημεδαπής ή αλλοδαπής και διπλωματούχους ΙΕΚ (μετά το Λύκειο) απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή ισότιμων τίτλων σπουδών ημεδαπής ή αλλοδαπής.

- Συνδυασμένο Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE) και Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για την απασχόλησης ανέργων (Ν.Θ.Ε) στο Μ.3.5 του Ε.Π «Κοινωνία της πληροφορίας»

Για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας νέων ανέργων και την ευκολότερη είσοδο τους στην αγορά εργασίας πρόκειται να καταρτιστεί Συνδυασμένο Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (stage) 3.000 ανέργων πτυχιούχων Α.Ε.Ι και Τ.Ε.Ι. απόφοιτων ΙΕΚ και ΤΕΕ με γνωστικό αντικείμενο στην πληροφορική σε επιχειρήσεις αποκλειστικά του Ιδιωτικού Τομέα σε επαγγέλματα της Κοινωνίας της Πληροφορίας, με δυνατότητα επέκτασης αυτού σε πρόγραμμα επιχορήγησης των επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων (Ν.Θ.Ε)

- Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών στην «Κοινωνία της Πληροφορίας»

Οι άνεργοι που θα ωφεληθούν θα ανέρχονται σε 1.700 άτομα ηλικίας 18-64 ετών. Η διάρκεια του προγράμματος ορίζεται στους 12 μήνες και το ποσό της επιχορήγησης ανέρχεται στα 9.000 €. Στο πρόγραμμα μπορούν να ενταχθούν επιχειρήσεις που έχουν κάνει έναρξη μετά την 1.11.2004 εφόσον το αντικείμενο της δραστηριότητας τους αφορά τους τομείς Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών.

Κατά τα έτη 2004 και 2005 καταρτίστηκαν Προγράμματα Ολοκληρω-μένης Παρέμβασης για ανέργους όπως:

- Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για 400 άνεργους της επαρχίας Νάουσας
Κατάρτιση: 400 άτομα

- ΚΟΡΦΙΛ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για την δημιουργία νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ): 300 άτομα

Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) :100

Κατάρτιση: 35 άτομα

Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για την δημιουργία νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) : 40 άτομα

- ΣΙΣΣΕΡ-ΠΑΛΛΑΣ ΕΠΕ

Κατάρτιση: 300 άτομα

Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για την δημιουργία νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ): 300 άτομα

Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ):100 άτομα

- ΕΡΙΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΤΩ ΤΙΘΟΡΕΑΣ

Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών(ΝΕΕ): 30 ανέργων γυναικών

- COTTON FIL

Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για την δημιουργία νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) :55 άτομα

(Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ): 20 άτομα

- ΞΙΦΙΑΣ ΑΕ

Κατάρτιση : 100 άτομα

Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για την δημιουργία νέων

Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) : 110 άτομα

Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ): 20 άτομα

- ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΧΑΡΤΟΠΟΙΙΑ

190 άτομα που βρίσκονται πλησίον της σύνταξης

Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) : 20 άτομα

- ΒΕΚΚΑ ΑΕ

Κατάρτιση: 85 άτομα

Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για την δημιουργία νέων

Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) : 100 άτομα

Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ): 35 άτομα

- ΕΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Απασχόληση ανέργων

(7 άνεργοι που βρίσκονται πλησίον της σύνταξης)

- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙ-
ΩΝ ΕΤΟΥΣ 2005 ΣΤΟ Ν. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ):100 άτομα

- MULTITECH ΕΠΕ (αναμένεται απόφαση του Δ.Σ.)

Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΝΕΕ): 10 άτομα Έκτα-
κτη οικονομική ενίσχυση: 10 άτομα

- TRIUMPH HELLAS SA

Η παρέμβαση αφορά σε 180 ανέργους ηλικίας 18-60 ετών και την ένταξη τους σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης.

- ΣΟΥΛΗΣ ΑΒΕΕ

Ολοκληρωμένη Παρέμβαση για 1665 ανέργους ηλικίας 18 –60 ετών και την ένταξη τους σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης.

Έκτακτες οικονομικές ενισχύσεις (παθητικές πολιτικές)

Μετά από απόφαση του Δ.Σ. του ΟΑΕΔ έχουν εκδοθεί 23 Υπουργικές αποφάσεις που αφορούν σε παροχή έκτακτων οικονομικών ενισχύσεων σε ανέργους. Συγκεκριμένα επωφελήθηκαν 2.335 άνεργοι και έλαβαν συνολικά 1.723.306 €.

Ν. 3227/2004 «Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας και άλλες διατάξεις»

Εκδόθηκε η με αριθμό 30874/23-6-2004 Κ.Υ.Α για τον καθορισμό των απαραίτητων δικαιολογητικών, των κριτηρίων επιλογής, του τρόπου και κάθε άλλου σχετικού θέματος, για την εφαρμογή των διατάξεων των παρ.1 έως 4 του άρθρου 1 του Ν.3227/2004 «Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας και άλλες διατάξεις», σχετικά με την πρόσληψη επιδοτούμενων ανέργων σε θέσεις εργασίας με πλήρη ή μερική απασχόληση για όσο χρόνο διαρκεί η επιδότηση ανεργίας.

Ιδιωτικά Γραφεία Συμβούλων Εργασίας (Ι.Γ.Σ.Ε.) και Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης (Ε.Π.Α.)

Τα Ι.Γ.Σ.Ε. έχουν ως αποκλειστικό αντικείμενο τη μεσολάβηση για την εξεύρεση για λογαριασμό του εργοδότη ορισμένων κατηγοριών θέσεων εργασίας σε ημεδαπούς ή αλλοδαπούς που διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα.

Οι Ε.Π.Α. έχουν ως αντικείμενο δραστηριότητας την παροχή εργασίας από μισθωτούς τους σε άλλο εργοδότη (έμμεσο εργοδότη) με τη μορφή της προσωρινής απασχόλησης.

Μέχρι σήμερα έχουν αδειοδοτηθεί από τη Δνση Απασχόλησης του Υπουργείου μας 66 Ι.Γ.Σ.Ε. και 10 Ε.Π.Α.

Η λειτουργία των Ι.Γ.Σ.Ε. και των Ε.Π.Α. βοηθά στην ομαλοποίηση της αγοράς εργασίας, καθώς δι' αυτών επιτυγχάνεται ταχύτερη και αποτελεσματικότερη σύζευξη της προσφοράς και ζήτησης εργασίας, με γενικότερα θετικά αποτελέσματα στην απασχόληση

Μεταναστευτική πολιτική

Η ανάγκη θέσπισης μιας σύγχρονης, μακροπρόθεσμης και κοινωνικά δίκαιης μεταναστευτικής πολιτικής, η οποία, ταυτόχρονα, θα αντιμετωπίζει αποτελεσματικά το πρόβλημα της ύπαρξης μεγάλου αριθμού αλλοδαπών, οι οποίοι είχαν πρόβλημα με την ανανέωση της άδειας εργασίας τους, οδήγησε στην ψήφιση του Ν. 3386/ 2005. Ο συγκεκριμένος νόμος με τις μεταβατικές ρυθμίσεις του (Παρ. 10 του Άρθρου 91) έδωσε την δυνατότητα στους αλλοδαπούς αυτούς να ανανεώσουν την άδεια εργασίας τους και να ενταχθούν, έτσι, στο καθεστώς της νόμιμης απασχόλησης. Το Υπουργείο μας με την υπ' αριθμ. 31716/29-09-05 εγκύκλιο, παρείχε διευκρινήσεις προς τις αρμόδιες υπηρεσίες για την εφαρμογή των ρυθμίσεων που αφορούν τη διαδικασία νομιμοποίησης των μεταναστών. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζονται οι πρόσφορες συνθήκες για την ακώλυτη άσκηση των κάθε είδους δικαιωμάτων των αλλοδαπών και κυρίως εκείνων που αφορούν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και την ελεύθερη και ισότιμη συμμετοχή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας μας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΕΥΠΑΘΗ ΑΤΟΜΑ
--

<p>A) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΝΘΕ & ΝΕΕ ΕΥΠΑΘΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ</p>
--

ΕΝΑΡΞΗ: 21/04/2005

ΛΗΞΗ: Μέχρι να καλυφθούν οι θέσεις

ΥΠ. ΑΠΟΦ: 200295/2005

*Προϋπολογισμός: 50.620.000 Ευρώ

ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ:

Άτομα με ειδικές ανάγκες

Απεξαρτημένα άτομα

Αποφυλακισμένα άτομα

Νεαρά Παραβατικά ή νεαρά άτομα που βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο

ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΘΕ: 2.096

ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΕΕ: 700

ΣΥΝΟΛΟ: 2.796

Περιγραφή προγράμματος:

A1) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

A) Πρόγραμμα πλήρους απασχόλησης τετραετούς διάρκειας

Διάρκεια επιχορήγησης: 36 μήνες με την υποχρέωση ο εργοδότης να απασχολήσει το άτομο άλλους 12 μήνες χωρίς επιχορήγηση.

Ποσό επιχορήγησης: 25 Ευρώ για κάθε ημέρα απασχόλησης του ατόμου και για τους 36 μήνες

Προσαύξηση: 1,50 Ευρώ εάν το άτομο είναι γυναίκα

B) Πρόγραμμα μερικής απασχόλησης τετραετούς διάρκειας

Διάρκεια επιχορήγησης: 36 μήνες με την υποχρέωση ο εργοδότης να απασχολήσει το άτομο άλλους 12 μήνες χωρίς επιχορήγηση.

Ποσό επιχορήγησης: 15 Ευρώ για κάθε ημέρα απασχόλησης του ατόμου και για τους 36 μήνες.

Γ) Πρόγραμμα Πλήρους Απασχόλησης με σύμβαση Ορισμένου Χρόνου για την επιχορήγηση Επιχειρήσεων που λειτουργούν σε εποχιακή βάση (τουριστικές επιχ/σεις, κλπ) .

Διάρκεια επιχορήγησης: 4 μήνες το κατώτερο έως 9 μήνες το ανώτερο.

Ποσό επιχορήγησης : 25 Ευρώ για κάθε ημέρα απασχόλησης του ατόμου.

Περίοδος προσαρμογής: Το πρώτο τρίμηνο από την πρόσληψη του ατόμου θεωρείται περίοδος προσαρμογής. Ο εργοδότης στο διάστημα αυτό υποχρεούται να εκπαιδεύσει το άτομο στο αντικείμενο απασχόλησής του και να το βοηθήσει να ενταχθεί ομαλά στην παραγωγική διαδικασία και γ' αυτές τις ενέργειες επιχορηγείται με το ποσό των τριακοσίων (300) Ευρώ.

A2) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Διάρκεια: 2 έτη

Ποσό επιχορήγησης: 16.600 Ευρώ έως 18.100 Ευρώ, το οποίο αναλύεται ως εξής:

1^{ος} χρόνος: 10.800 Ευρώ εκ των οποίων τα 5.000 ευρώ καταβάλλονται ως προκαταβολή προκειμένου να μπορέσει ο ΝΕΕ να ανταποκριθεί στα πρώτα οργανωτικά και λειτουργικά έξοδα της επιχείρησης και το υπόλοιπο ποσό καταβάλλεται σε δύο ισόποσες εξαμηνιαίες δόσεις.

2^{ος} χρόνος: 5.800 Ευρώ

προσαύξηση: 1.500 Ευρώ ,εάν ο ΝΕΕ είναι:

- Άτομο με ειδικές ανάγκες, με ποσοστό αναπηρίας άνω του 60%
- Γυναίκα
- Επιδοτούμενος άνεργος
- Άνω των 45 ετών

Ο ΝΕΕ μπορεί να κάνει χρήση μόνο μίας των παραπάνω περιπτώσεων προσαύξησης.

Α3) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΠΟΥ ΕΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΝΕΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ή ΝΕΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΘΕΣΕΩΝ: 50

Για την καλύτερη προσαρμογή και διευκόλυνση των ΑΜΕΑ που προλαμβάνονται μέσω του προγράμματος ΝΘΕ ή εντάσσονται στο πρόγραμμα ΝΕΕ, επιδοτείται η εργονομική διεύθετηση του χώρου εργασίας σύμφωνα με τις προσωπικές ανάγκες κάθε εργαζόμενου, πχ. δημιουργία ράμπας, ειδικής τουαλέτας, πάγκου εργασίας κλπ, με συμμετοχή στην δαπάνη έως 90% του συνολικού κόστους της και μέχρι του ύψους των δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500) Ευρώ για κάθε μία από τις εργονομικές διευθετήσεις χώρου εργασίας που κρίνονται αναγκαίες.

(Τα Προγράμματα για τα ΑΜΕΑ χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και για τα Απεξαρτημένα, Αποφυλακισμένα & Νεαρά Παραβατικά Άτομα ή Άτομα που βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο από τον Προϋπολογισμό του ΟΑΕΔ)

B) ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ

B1) ΜΕΤΡΟ 2.2: Πρόγραμμα επιδότησης ΝΘΕ & ΝΕΕ στο πλαίσιο του Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» του Γ' ΚΠΣ

ΕΝΑΡΞΗ:26/11/2003
ΛΗΞΗ:Μέχρι να καλυφθούν οι θέσεις
ΥΠ.ΑΠΟΦ:1360/2003
ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΣ

- Άτομα με ειδικές ανάγκες
- Παλινοστούντες, Πρόσφυγες, Μετανάστες,
- Αποφυλακισμένοι
- Νεαρά παραβατικά άτομα ή Νεαρά άτομα που βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο (ηλικίας 16-24 ετών)
- Ειδικές πολιτισμικές ομάδες (Τσιγγάνοι, Πομάκοι κλπ.)
- Άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία απεξάρτησης ή οι πρώην χρήστες ουσιών
- Ειδικές κατηγορίες γυναικών που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό (αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών, κακοποιημένες γυναίκες)
- Μακροχρόνια άνεργοι άνω των 45 ετών
- Οροθετικοί
- Λοιπές κατηγορίες ατόμων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας (Μακροχρόνια άνεργοι με πολυτεκνία (τρία παιδιά και άνω) ή με εισόδημα κατώτερο των 3.000 Ευρώ), άστεγοι
- Λοιπές κατηγορίες ανέργων σε περιοχές ή κλάδους υψηλής ανεργίας

ΣΥΝΟΛΟ ΝΘΕ: 1.090

ΣΥΝΟΛΟ ΝΕΕ: 1.200

ΣΥΝΟΛΟ: 2.290

Συγκεκριμένα, προκηρύχθηκαν και υλοποιούνται:

α) Προγράμματα Κατάρτισης γενικού πληθυσμού, στα οποία εντάσσονται και άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε ποσοστό 10% σε εφαρμογή του mainstreaming (ενσωμάτωσης)

β) Προγράμματα εκμάθησης ελληνικής γλώσσας από Πιστοποιημένα Κ.Ε.Κ.

γ) Προγράμματα Παροχής Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών από Φορείς Παροχής Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (Φ.Π.Σ.Υ.Υ)

Τα άτομα, τα οποία συμμετείχαν ή θα συμμετάσχουν σε μία τουλάχιστον εκ των ανωτέρω ενεργειών είναι δικαιούχοι του ειδικού προγράμματος επιχορήγησης (Ν.Θ.Ε) και επιχορήγησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ν.Ε.Ε) στο πλαίσιο του Μέτρου 2.2 του Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» του Γ΄ Κ.Π.Σ, για την ένταξη στην αγορά εργασίας ανέργων Ατόμων Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων, που ωφελήθηκαν στο πλαίσιο των Μέτρων 2.1 ή/ και 1.3 του Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση», του Γ΄ ΚΠΣ.

Περιγραφή Προγράμματος ΝΘΕ και ΝΕΕ:

Α) Επιδότηση εργοδοτών για πρόσληψη ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων (ΝΘΕ):

Διάρκεια επιχορήγησης: 24 μήνες συν 6 μήνες χωρίς επιχορήγηση εάν η επιχείρηση απασχολεί κάτω από 250 εργαζόμενους ή 12 μήνες χωρίς επιχορήγηση εάν η επιχείρηση απασχολεί πάνω από 250 εργαζόμενους.

Ποσό επιχορήγησης: 20 Ευρώ την ημέρα

Προσαύξηση: 1,50 Ευρώ εάν το άτομο είναι γυναίκα ή είναι άνω των 45 ετών.

Β) Επιχορήγηση Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων (ΝΕΕ):

Διάρκεια επιχορήγησης: 16 μήνες.

Ποσό επιχορήγησης: 10.600 Ευρώ

Προσαύξηση: 1.400 Ευρώ εάν το άτομο είναι γυναίκα ή άνω των 45 ετών.

Κόστος Προγράμματος: 28.451.944 Ευρώ (25% από Εθνικούς Πόρους & 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ)

Περαιτέρω έχει ήδη έχει προκηρυχθεί ο Β΄ Κύκλος του έργου «Προγράμματα εκμάθησης ελληνικής Γλώσσας σε πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) για άνεργους παλιννοστούντες – μετανάστες – πρόσφυγες και άνεργους για τους οποίους η ανεπαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας λειτουργεί ανασταλτικά στην κοινωνική τους ενσωμάτωση». Το έργο αφορά σε ενέργειες εκμάθησης ή βελτίωσης της ελληνικής γλώσσας για την απόκτηση ικανότητας επικοινωνίας στην καθημερινή ζωή, την βελτίωση της ικανότητας κοινωνικής ένταξης καθώς και της πρόληψης του κοινωνικού αποκλεισμού ατόμων που προέρχονται από ειδικές κοινωνικές ομάδες.

Επίσης ήδη προκηρύχθηκαν και ξεκίνησε η υλοποίηση το Δεκέμβριο του έτους 2005 (αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2006) έργων που αφορούν σε Ενέργειες Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων για ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες, μέσω των οποίων παρέχεται εξειδικευμένη αντιμετώπιση για την καταπολέμηση του κινδύνου τόσο του επαγγελματικού όσο και του κοινωνικού αποκλεισμού ατόμων που ανήκουν στις ομάδες αυτές. Κάθε σχέδιο Ολοκληρωμένης Παρέμβασης περιλαμβάνει ενέργειες κατάρτισης και ενέργειες Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών.

Ήδη έχει ξεκινήσει η υλοποίηση του έργου «Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις υπέρ Ανέργων με Πολιτισμικές Ιδιαιτερότητες (Τσιγγάνοι – Έλληνες

Μουσουλμάνοι)» καθώς και «Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις υπέρ ειδικών μειονεκτουσών ομάδων (Παλιννοστούντες)»

Επίσης έχουν προκηρυχθεί στο έτος 2005 και πρόκειται να υλοποιηθούν έως το τέλος του έτους 2006 Σχέδια ολοκληρωμένων παρεμβάσεων υπέρ ειδικών μειονεκτουσών ομάδων (άτομα με αναπηρίες – πρώην χρήστες ουσιών) που περιλαμβάνουν δέσμη αλληλοσυμπληρούμενων ενεργειών για την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για όλους και ιδιαίτερα για εκείνους που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό.

**Γ) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΗΝ
Π.Β.Μ ΛΑΚΚΙΑΣ ΘΕΣ/ΚΗΣ
για άτομα με νοητική στέρηση και μαθησιακές δυσκολίες**

Προϋπολογισμός: 2.000.000 ευρώ

Στη Π.Β.Μ Λακκιάς Θεσ/κης υλοποιούνται προγράμματα κατάρτισης τα οποία είναι προσαρμοσμένα στις εξελίξεις και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας καθώς και στα ειδικά χαρακτηριστικά των καταρτιζομένων.

Η Σχολή λειτουργεί από το 1985 προσφέροντας επαγγελματική κατάρτιση σε εφήβους από 14 ετών (με νοητική στέρηση & μαθησιακές δυσκολίες).

Αριθμός εκπαιδευομένων: 110 άτομα

Διάρκεια εκπαίδευσης:

- 3 έτη για τα εκπαιδευσιμα άτομα στις εξής ειδικότητες: Γεωτεχνικό, Ξυλουργικό, Κοπτική /Ραπτική
- 4 έτη για τα ασκήσιμα άτομα στις εξής ειδικότητες: Υφαντική, Ταπητουργία, Γεωτεχνικό και Ξυλοτεχνία.

* Ημερήσιο Εκπαιδευτικό Επίδομα: 2,95 ευρώ, * Δωρεάν μεταφορά των μαθητών με μισθωμένα λεωφορεία του Ο.Α.Ε.Δ, * Δωρεάν Πρόγευμα,

* Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη για τους ανασφάλιστους μαθητές.

**ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΕΤΟΥΣ 2005 ΣΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ &
ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ
ΑΤΟΜΑ ΕΥΠΑΘΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ**

Εγκατάσταση Δικτυακής Πύλης / PORTAL Απασχόλησης ΕΚΟ στο πλαίσιο της ΚΠ «EQUAL» και της Α.Σ «ΕΝ ΔΡΑΣΕΙ» (<http://equal.oaed.gr>)

Το έργο υλοποιήθηκε από την TEMAGON Α.Ε

Οι υπηρεσίες που θα προσφέρει η δικτυακή πύλη (portal) έχουν σκοπό την εύκολη διαχείριση και μεταφορά πληροφοριών ώστε να επιτευχθεί η άμεση ενημέρωση των ανέργων που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες αλλά και από την άλλη να λειτουργήσει σαν υποστηρικτικό εργαλείο των τοπικών Δικτύων Απασχόλησης και αφορά :

- Την ενημέρωση των επισκεπτών μέσα από θεματικούς καταλόγους σχετικά με προγράμματα επιδότησης ΝΘΕ & ΝΕΕ, νομοθεσία, προγράμματα κατάρτισης, εκμάθησης ελληνικής γλώσσας, συμβουλευτικής, έρευνες, οικονομικά θέματα, προκηρύξεις Δημοσίου, σύνδεσμοι, ανακοινώσεις, οικονομική ενίσχυση, κλπ).
- Την αναζήτηση Ανέργων (με εισαγωγή στοιχείων από εργοδότες /επιχειρήσεις).
- Την εισαγωγή στοιχείων ανέργων Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων που ενδιαφέρονται να εργασθούν.
- ON LINE συμπλήρωση στοιχείων ανέργου και εργοδότη
- Mailing Lists, Forums,Μηχανή αναζήτησης, Στατιστικά στοιχεία παρακολούθησης της πύλης.
- Εγγραφή, Πλοήγηση, Συχνές ερωτήσεις ,κλπ
- Αύξηση των ποσών επιδότησης στο Πρόγραμμα Εθνικής Πολιτικής .

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Ο ΟΑΕΔ σαν τελικός δικαιούχος υλοποιεί προγράμματα Συνεχιζόμενης και Εναλλασσόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης ανέργων και εργαζομένων, με κυρίαρχο στόχο την προώθηση της απασχόλησης και την άμβλυνση των προβλημάτων της αγοράς εργασίας, προς την κατεύθυνση της πρόληψης της ανεργίας, της αύξησης της συμμετοχής των γυναικών και των μειονεκτουσών ομάδων, με παράλληλη μείωση της ανεργίας ορισμένων ομάδων του εργατικού δυναμικού, οι οποίες συντελούν κατά μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση της συνολικής ανεργίας της Χώρας.

Ως εκ τούτου, όλες οι δράσεις, που περιλαμβάνονται στα επιμέρους προγράμματα που εφαρμόζει ο Οργανισμός, έχουν ως στόχο την σύνδεση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, την προώθηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας (με κυρίαρχο άξονα την πρόληψη της ανεργίας)

Ειδικότερα τα προτεινόμενα αντικείμενα επαγγελματικής κατάρτισης σχεδιάζονται και επιλέγονται με τη συνεργασία των τοπικών υπηρεσιών απασχόλησης και παρακολούθησης της αγοράς εργασίας, έτσι ώστε να υπάρχει η βέλτιστη σύζευξη προσφοράς και ζήτησης ειδικοτήτων.

Επιπρόσθετα, ο ΟΑΕΔ έχει στη διάθεση του και αξιοποιεί αφ' ενός τις έρευνες, μελέτες και τα στατιστικά στοιχεία σχετικά με την αγορά εργασίας που διαθέτει η ΠΑΕΠ ΑΕ, την καταγραφή σε τοπικό επίπεδο, τα προφίλ των ανέργων και την προσφορά θέσεων εργασίας από τις επιχειρήσεις που διενεργούν τα ΚΠΑ, αφ' ετέρου την «Επαγγελματική Κατάρτιση ΑΕ», ως αποτελεσματικό εργαλείο για την άμεση υλοποίηση ενεργειών επαγγελματικής κατάρτισης. Μέσα από αυτές τις πηγές προσδιορίζονται οι ομάδες στόχοι, οι περιοχές με τα ιδιαίτερα προβλήματα και τα αναγκαία προγράμματα, που θα πρέπει να αναπτυχθούν και διαμορφώνεται το σχέδιο παρέμβασης των δημοσίων πολιτικών απασχόλησης, με τελικό στόχο την εξισορρόπηση της προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Τα ως άνω προγράμματα πραγματοποιούνται με την χρηματοδότηση Εθνικών ή Κοινοτικών πόρων καθώς και μέσω του ΛΑΕΚ.

Την ευθύνη για τον σχεδιασμό των προγραμμάτων έχει η Δ/ση Επαγγελματικής Κατάρτισης Ενηλίκων του Οργανισμού, σε συνεργασία με την Δ/ση Προγραμμάτων και μέσων Διδασκαλίας, την Δ/ση Μηχανογράφησης, την Επαγγελματική Κατάρτιση ΑΕ και με άλλους φορείς Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Δ1. Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων

Οι δράσεις αυτές αφορούν κυρίως σε κατάρτιση ανέργων και έχουν στόχο να επιτύχουν ή/και να αυξήσουν την απασχολησιμότητα των ανέργων, προκειμένου να είναι σε θέση να διεκδικήσουν και να εξασφαλίσουν θέσεις απασχόλησης.

Προτεραιότητα δίνεται στους νέους ανέργους πριν την συμπλήρωση εξαμήνης διάρκειας ανεργίας, καθώς και στους ενήλικες πριν τη συμπλήρωση δωδεκάμηνης διάρκειας ανεργίας.

Στο πλαίσιο των παραπάνω δράσεων προβλέπεται και η κατάρτιση πληθυσμιακών ομάδων που αποκλείονται ή απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας και απευθύνονται σ' εκείνα τα άτομα τα οποία έχουν την ικανότητα και ετοιμότητα να παρακολουθούν προγράμματα κατάρτισης σε αντικείμενα που απαιτούνται για την ένταξη τους στην αγορά εργασίας και προωθούνται σε Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, τα οποία παρέχουν την κατάρτιση αυτή. Τα άτομα αυτά εντάσσο-

νται σε τμήματα κατάρτισης του γενικού πληθυσμού ανέργων, σε εφαρμογή της πολιτικής mainstreaming.

Τα επιμέρους προγράμματα για το έτος 2006 αναλύονται ως ακολούθως:

Δ1.1 Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα Λ.Α.Ε.Κ.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: Κατάρτιση ανέργων στην ειδικότητα ελεγκτών ΙΚΤΕΟ (ΚΤΕΟ Ιδιωτικού Δικαίου) στην Πάτρα

Συνεχίζεται εντός του έτους 2006, η υλοποίηση του προγράμματος που αφορά στην κατάρτιση (20) ανέργων στην ειδικότητα ελεγκτών Ιδιωτικών ΚΤΕΟ στην Πάτρα, συνολικής διάρκειας επτακοσίων (700) ωρών, εκ των οποίων οι 104 ώρες είναι θεωρητική κατάρτιση και οι 596 πρακτική άσκηση στην επιχείρηση του Συνεταιρισμού Μετά τη λήξη της κατάρτισης, ο Συνεταιρισμός ΙΚΤΕΟ υποχρεούται να προσλάβει με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου δέκα (10) άτομα από τους καταρτισθέντες. Ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα ορίστηκε στο ποσό των 196.000,00 Ευρώ. Η υλοποίηση του προγράμματος έχει ανατεθεί στο ΚΕΚ/ΓΣΕΒΕΕ.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: Βιομηχανία ξύλου ALFA WOOD SA

Συνεχίζεται εντός του έτους 2006, η υλοποίηση του προγράμματος που αφορά στην κατάρτιση ανέργων στην ειδικότητα «Μηχανο-Ηλεκτροτεχνίτες», συνολικής διάρκειας 600 ωρών (150 ώρες θεωρία και 450 ώρες πρακτική άσκηση) και πραγματοποιείται στα πλαίσια της εξατομικευμένης παρέμβασης για 35 ανέργους, μετά από αίτημα της Επιχείρησης "ALFAWOOD S.A.", Η Βιομηχανία "ALFAWOOD S.A.", θα διαθέσει τους χώρους για την υλοποίηση του θεωρητικού και πρακτικού μέρους του ανωτέρω προγράμματος, με την υποχρέωση πρόσληψης με συμβάσεις αορίστου χρόνου για όλα τα άτομα μετά τη λήξη της κατάρτισης στην ίδια επιχείρηση. Ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα ανέρχεται στο ποσό των 210.000,00 Ευρώ. Το πρόγραμμα έχει ανατεθεί στην εταιρεία ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: Επιχείρηση «ALFA GLOBAL TRADING Ε.Π.Ε»

Συνεχίζεται εντός του έτους 2006, η υλοποίηση του προγράμματος που αφορά στην κατάρτιση ανέργων στην ειδικότητα «Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων σε χώρους εστίασης», συνολικής διάρκειας 600

ωρών (100 ώρες θεωρία και 500 ώρες πρακτική άσκηση) και πραγματοποιείται στα πλαίσια της εξατομικευμένης παρέμβασης για 45 ανέργους, μετά από αίτημα της Επιχείρησης Alpha Global Trading Ε.Π.Ε., Η Επιχείρηση ALFA GLOBAL Trading Ε.Π.Ε., έχει διαθέσει τους χώρους για την υλοποίηση του πρακτικού μέρους του ανωτέρω προγράμματος, με την υποχρέωση πρόσληψης με συμβάσεις αορίστου χρόνου για όλα τα άτομα μετά τη λήξη της κατάρτισης στην ίδια επιχείρηση. Ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα ορίστηκε στο ποσό των 324.000,00 Ευρώ. Ειδικότερα το πρόγραμμα έχει ανατεθεί στην εταιρεία ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε και εφαρμόζεται στις περιοχές:-Λαμία, Λάρισα, Βόλο

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: Επιχείρηση ΙΑΝΟΣ

Συνεχίζεται εντός του έτους 2006, η υλοποίηση του προγράμματος που αφορά στην κατάρτιση 25 ανέργων στην ειδικότητα «Πωλητές με γνώσεις λογιστηρίου» στην Αθήνα, και με την υποχρέωση πρόσληψης με συμβάσεις αορίστου χρόνου για όλα τα άτομα μετά τη λήξη της κατάρτισης στην επιχείρηση «ΙΑΝΟΣ(Βιβλιοπωλεία – Εκδόσεις)».

Ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα ορίστηκε στο ποσό των 150.000,00 Ευρώ.

Η συνολική διάρκεια της κατάρτισης είναι εξακόσιες(600) ώρες και έχει ανατεθεί στην εταιρεία ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: Κατάρτιση ανέργων στο Ν. Πρεβέζης σε πιστοποιημένα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης (ΚΕΚ)

Το πρόγραμμα αφορά στη κατάρτιση 340 ανέργων του Νομού Πρεβέζης σε 14 ειδικότητες που προτάθηκαν από τη Δομή Στήριξης. Τα προγράμματα κατάρτισης(17 σε σύνολο) έχουν διάρκεια από 400 έως και 600 ώρες (ανάλογα με την ειδικότητα). Το πρόγραμμα βρίσκεται στο στάδιο της υπογραφής των Συμβάσεων με τους αναδόχους (πιστοποιημένα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης-ΚΕΚ), προκειμένου να γίνει άμεσα η έναρξη υλοποίησης των προγραμμάτων. Ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα ορίστηκε στο ποσό των 1.878.400.000,00 Ευρώ. Η λήξη του προγράμματος έχει ορισθεί στις 30-06-2006.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: Κατάρτιση ανέργων της Επαρχίας της Νάουσας

Προγραμματίζεται η εφαρμογή εντός του 2006, ειδικού προγράμματος ολοκληρωμένης παρέμβασης για ανέργους ηλικίας 18-64 ετών της επαρχίας της Νάουσας, με προτεραιότητα στους ανέργους που έχουν προέλθει από ομαδικές απολύσεις την τελευταία διετία, το οποίο περιλαμβάνει

και δράσεις κατάρτισης για 400 άτομα, η οποία θα γίνει σταδιακά. Στην παρούσα φάση προτείνεται αρχικά η υλοποίηση προγράμματος κατάρτισης για 150 ανέργους στις ειδικότητες: Ελαιοχρωματιστές, Υδραυλικοί, Πωλητές με χρήση Η/Υ, Πληροφορική-Σύγχρονη Οργάνωση και Διοίκηση-Λογιστική, Υπάλληλοι γραφείου με χρήση Η/Υ, Κοπτική-Ραπτική, Εστιατορικά-Σερβιτόροι. Η συνολική διάρκεια της κατάρτισης είναι 400 ώρες (θεωρητική κατάρτιση και εργαστηριακή άσκηση) και θα υλοποιηθεί από την εταιρεία "ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε." Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στο ποσό των 900.000,00 Ευρώ.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για 2.000 ανέργους του Ν. Θεσσαλονίκης

Προγραμματίζεται η εφαρμογή εντός του 2006, ειδικού προγράμματος ολοκληρωμένης παρέμβασης για 2.000 ανέργους του Ν. Θεσσαλονίκης, με προτεραιότητα στους ανέργους που έχουν προέλθει από ομαδικές απολύσεις την τελευταία διετία, και θα περιλαμβάνει ειδικότητες ανάλογα με τη ζήτηση επαγγελμάτων στην τοπική αγορά εργασίας και το αντίστοιχο υπαρκτό επίπεδο δεξιοτήτων των ανέργων. Το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει 400 ώρες θεωρίας και εργαστηριακής άσκησης, και θα πραγματοποιηθεί από την εταιρεία ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε. Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στο ποσό των 2.400.000,00 Ευρώ.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: Κατάρτιση 60 ανέργων προερχομένων από την επιχείρηση «ΣΩΛΗΝΟΥΡΓΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ»

Προγραμματίζεται η εφαρμογή εντός του 2006, προγράμματος Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για ανέργους προερχομένους από την επιχείρηση «ΣΩΛΗΝΟΥΡΓΕΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ», το οποίο περιλαμβάνει και δράσεις κατάρτισης για 150 άτομα, η οποία θα γίνει σταδιακά. Στην παρούσα φάση προτείνεται αρχικά η υλοποίηση προγράμματος κατάρτισης για 60 ανέργους στις ειδικότητες: Υπάλληλοι γραφείου με χρήση Η/Υ και Αρτοποιία - Μαγειρική. Η συνολική διάρκεια της κατάρτισης είναι 400 ώρες (θεωρητική κατάρτιση και εργαστηριακή άσκηση) και θα υλοποιηθεί από και την εταιρεία "ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε.". Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στο ποσό των 300.000,00 Ευρώ.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: Κατάρτιση 200 ανέργων Ναυτικών

Προγραμματίζεται εντός του 2006 η έναρξη υλοποίησης προγράμματος κατάρτισης 200 ανέργων Ναυτικών στις ειδικότητες: Ηλεκτρολόγων, Μηχανοδηγών, Θαλαμηπόλων και Μαγείρων. Η συνολική διάρκεια της κατάρτισης ανά ειδικότητα είναι εξακόσιες (200) ώρες και έχει ανατεθεί στην εταιρεία ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε.. Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στο ποσό των 480.000,00 Ευρώ.

Δ1.2 Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων που χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.

«Κατάρτιση ανέργων γυναικών σε βασικές δεξιότητες χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε)», σε Πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ), στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος : «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ» του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Αντικείμενο του προκηρυσσόμενου έργου είναι η υλοποίηση 820 προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης 16.400 ανέργων γυναικών, διάρκειας 100 ωρών, σε βασικές δεξιότητες χρήσης τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (Τ.Π.Ε).

Το προϋπολογιζόμενο συνολικό κόστος του έργου ανέρχεται στο ποσό των 19.275.000,00 Ευρώ εκ των οποίων το 75% ήτοι 14.456.250,00 Ευρώ αποτελεί συμμετοχή του Ε.Κ.Τ. και το υπόλοιπο 25% ήτοι 4.818.750,00 Ευρώ καλύπτεται από το Π.Δ.Ε.

Οι στόχοι που αναμένεται να επιτευχθούν με την υλοποίηση των σχετικών προγραμμάτων έχουν ως εξής:

- Η απόκτηση από 16.400 άνεργες γυναίκες των απαιτούμενων γνώσεων σε βασικές δεξιότητες Τ.Π.Ε.
- Η βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων των ανέργων γυναικών
- Η ένταξη και επανένταξη τους στην αγορά εργασίας σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον, όπου υπάρχουν νέα δεδομένα σε ότι αφορά στην τεχνολογική εξέλιξη αλλά και στον εκσυγχρονισμό των μεθόδων εργασίας.

Τα αντικείμενα κατάρτισης αναφέρονται σε βασικές δεξιότητες χρήσης Τ.Π.Ε. και πρέπει να περιλαμβάνουν μία ή περισσότερες από τις ενότητες: (επεξεργασία κειμένου, λογιστικά φύλλα, εφαρμογές στο διαδίκτυο, βάσεις δεδομένων ή παρουσιάσεις).

Δ2. Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης εργαζομένων

Δ2.1. Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης εργαζομένων που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα Λ.Α.Ε.Κ.

Στόχος των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης ΛΑΕΚ, είναι η κατάρτιση εργαζομένων σε ειδικότητες που θα καλύπτουν τις ανάγκες της επιχείρησης και θα αυξήσουν την παραγωγικότητά τους.

Για το λόγο αυτό η Επιτροπή Διαχείρισης του ΛΑΕΚ κάθε χρόνο κατάρτιζε ετήσιο πρόγραμμα διάθεσης και διαχείρισης του Λογαριασμού με βάση το οποίο επιχειρήσεις κοινοπραξίες, συνεταιρισμοί κ.λ.π. αξιοποιώντας την εισφορά αυτή καταρτίζουν το προσωπικό που απασχολούν.

Σε ειδικές περιπτώσεις η Επιτροπή Διαχείρισης του ΛΑΕΚ χρηματοδοτεί προγράμματα κατάρτισης εργαζομένων σε επιχειρήσεις οι οποίες, λόγω της ραγδαίας αύξησης του ανταγωνισμού, κινδυνεύουν να κλείσουν και να μειώσουν το προσωπικό τους. Στόχος της ειδικής αυτής χρηματοδότησης είναι η κατάρτιση-εξειδίκευση των εργαζομένων με αποτέλεσμα να καταστεί η επιχείρηση βιώσιμη, πιο ανταγωνιστική και οι εργαζόμενοι να μην απειλούνται με απώλεια της εργασίας τους.

Το πρόγραμμα διάθεσης και διαχείρισης του Λογαριασμού αυτού, για το έτος 2006, εξειδικεύεται στις παρακάτω κυρίως δράσεις:

- Πρόγραμμα Επαγγελματικής Κατάρτισης Εργαζομένων - (ΛΑΕΚ 0,45%)

Το πρόγραμμα είναι ανταποδοτικό και μπορούν να συμμετάσχουν εργαζόμενοι από όλες τις επιχειρήσεις εφόσον έχει καταβληθεί η εργοδοτική εισφορά ΛΑΕΚ 0,45%. Τα κριτήρια για την υλοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης προσδιορίζονται από ετήσια εγκύκλιο που εκδίδει η Επιτροπή Διαχείρισης του ΛΑΕΚ και εγκρίνεται από το Δ.Σ. του ΟΑΕΔ.

Η εγκύκλιος εφαρμόζεται από τις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ και παράλληλα παρακολουθείται με επιτόπιους ελέγχους η ποιότητα των παρεχομένων προγραμμάτων κατάρτισης.

Ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα του 2006 ορίστηκε σύμφωνα με απόφαση της Επιτροπής στο ποσό των 55.000.000,00 Ευρώ. Υπολογίζεται ότι στα πλαίσια αυτού του προγράμματος θα καταρτιστούν 300.000 εργαζόμενοι με δεδομένο τον εκσυγχρονισμό του. Έχει ήδη ολοκληρωθεί η διαδικασία για την ηλεκτρονική διαχείριση του προγράμματος

- Πρόγραμμα Επαγγελματικής Κατάρτισης και Εκπαίδευσης (ΛΑΕΚ) υλοποιούμενο από φορείς εκπροσώπησης εργοδοτών για εργαζόμενους σε μικρές επιχειρήσεις

Το δεύτερο πρόγραμμα καταρτίζεται κυρίως με στόχο τη διεύρυνση των ευκαιριών κατάρτισης και αξιοποίησης της εισφοράς των εργαζομένων των μικρών επιχειρήσεων και υλοποιείται από φορείς εκπροσώπησης των εργοδοτών. Στο πρόγραμμα αυτό μπορούν να συμμετάσχουν εργαζόμενοι σε μικρές επιχειρήσεις. Η χρηματοδότηση προέρχεται από τους αδιάθετους πόρους του ΛΑΕΚ. Τα κριτήρια για την υλοποίηση του προγράμματος προσδιορίζονται σε αποφάσεις που επεξεργάζεται και εκδίδει η Επιτροπή Διαχείρισης του ΛΑΕΚ οι οποίες εγκρίνονται από το Δ.Σ. του Οργανισμού. Σε ότι αφορά το πρόγραμμα για το 2005 προκηρύχθηκε, αξιολογήθηκαν οι υποβληθείσες προτάσεις και στην παρούσα φάση οι φορείς προχωρούν στην υλοποίηση των προγραμμάτων που τους έχουν εγκριθεί. Στο σύνολο των 1865 προγραμμάτων που υποβλήθηκαν εγκρίθηκαν 1474 με προϋπολογισμό 25.041.703,00 Ευρώ όπου υπολογίζεται ότι θα καταρτιστούν περίπου 37.000 εργαζόμενοι σε μικρές επιχειρήσεις μέχρι τον Μάρτιο 2006. Για το 2006 θα προκηρυχθεί νέο πρόγραμμα με προϋπολογισμό 26.000.000,00 Ευρώ. Υπολογίζεται ότι στα πλαίσια αυτού του προγράμματος θα καταρτιστούν 37.500 εργαζόμενοι.

- Πρόγραμμα Επαγγελματικής Κατάρτισης ΛΑΕΚ υλοποιούμενο από αγροτικούς συνεταιρισμούς και ομάδες παραγωγών στον τομέα του Ροδάκινου

Στόχος του προγράμματος είναι η παροχή δυνατότητας για κατάρτιση προσωπικού των αγροτικών συνεταιρισμών και ομάδων παραγωγών του ροδάκινου, για τη συμπλήρωση και βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων των εργαζομένων, την απόκτηση ευελιξίας προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες παραγωγής και εργασίας, τη δημιουργία σταθερών θέσεων εργασίας και τη διασφάλιση τη απασχόλησης του εργατικού δυναμικού μέσω της ανάπτυξης των επιχειρήσεων.

Στο πρόγραμμα εντάσσονται αγροτικοί συνεταιρισμοί και ομάδες παραγωγών, που επιθυμούν να καταρτίσουν το προσωπικό τους, με έδρα σε έναν από τους ακόλουθους νομούς: Ημαθίας, Πέλλας, Λάρισας, Πιερίας, Φλώρινας και Κοζάνης. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να καταβάλλουν στο ΙΚΑ την εργοδοτική εισφορά 0,45% για τους εργαζομένους τους για τα έτη 2005 και 2006.

Το πρόγραμμα αφορά στην κατάρτιση 554 εργαζομένων, υλοποιείται σε δύο στάδια 400 και 200 ωρών αντίστοιχα και για 600 συνολικά ώρες κατάρτισης, για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και τις ομάδες παραγωγών, που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν και τα δύο στάδια, και θα υλοποιηθούν από 16-01-2006 έως 31-08-2006. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στο ποσό των 4.986.000,00 Ευρώ.

Δ2.2 Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων που χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.

«Κατάρτιση Αυτοαπασχολούμενων στον Δευτερογενή και Τριτογενή Τομέα σε Πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) 2005-2006 » στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος: «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ» του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.

Το πρόγραμμα αφορά στην κατάρτιση 11.000 Αυτοαπασχολούμενων του Δευτερογενή και Τριτογενή Τομέα σε αντικείμενα των οποίων η αναγκαιότητα τεκμηριώνεται από τις προτάσεις των επαγγελματικών φορέων εκπροσώπησης των ωφελούμενων του προγράμματος, που υποβλήθηκαν στον ΟΑΕΔ μετά από πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Η διάρκεια της κατάρτισης ορίζεται από 40 μέχρι 100 ώρες.

Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται σε 8.910.000,00 Ευρώ εκ των οποίων το μεν 25% ήτοι 2.227.500,00 Ευρώ καλύπτονται από την ιδιωτική συμμετοχή και καταβάλλεται από τους ωφελούμενους αυτοαπασχολούμενους, το δε υπόλοιπο 75% ,ήτοι 6.682.500,00 Ευρώ καλύπτονται από το Π.Δ.Ε. και το ΕΚΤ. Το έργο βρίσκεται στη φάση της προκήρυξης και πρόκειται να υλοποιηθεί μέχρι 31-12-2006.

Οι επιμέρους στόχοι του έργου είναι :

- Η ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων των αυτοαπασχολούμενων του δευτερογενή και τριτογενή τομέα.
- Η κατοχύρωση της επαγγελματικής ιδιότητάς τους.
- Η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία των ΜΜΕ.
- Η ενίσχυση σημαντικού κλάδου της οικονομίας (τόσο σε επίπεδο παραγωγικής δραστηριότητας όσο και σε επίπεδο πλήθους αυτοαπασχολούμενων) σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.
- Η ενίσχυση του βαθμού ανάπτυξης των αυτοαπασχολούμενων σε ένα ευρύτερο ανταγωνιστικό περιβάλλον.
- Η ποιοτική αναβάθμιση και ο εμπλουτισμός της κατάρτισης με τα δεδομένα των σύγχρονων αναγκών στην οικονομία και στην κοινωνία.
- Η ανάπτυξη συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας στις μικρές επιχειρήσεις.

«Κατάρτιση Αυτοαπασχολούμενων για την ανάπτυξη Βασικών Δεξιοτήτων Χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας» σε Πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ), στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος: «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ» του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Το πρόγραμμα αφορά στην κατάρτιση 16.687 Αυτοαπασχολούμενων και Ελευθέρων Επαγγελματιών όλων των ειδικοτήτων, που δραστηριοποιούνται στον Δευτερογενή και Τριτογενή Τομέα σε βασικές δεξιότητες χρήσης τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας.

Το κόστος του έργου ανέρχεται σε 17.029.360,00 Ευρώ εκ των οποίων 8.514.680,00 Ευρώ καλύπτονται από το Π.Δ.Ε. και το Ε.Κ.Τ. και 8.514.680,00 Ευρώ από ιδιωτική συμμετοχή.

Οι ειδικοί στόχοι του έργου είναι:

- Η απόκτηση από τους επαγγελματίες αυτής της κατηγορίας των απαιτούμενων γνώσεων σε βασικές δεξιότητες Τ.Π.Ε.
- Η βελτίωση της ικανότητας των αυτοαπασχολούμενων να προσαρμοστούν έγκαιρα και αποτελεσματικά στο νέο περιβάλλον που δημιουργεί η Κοινωνία της Πληροφορίας
- Η ενίσχυση του βαθμού ανάπτυξης των αυτοαπασχολούμενων σε ένα ευρύτερο ανταγωνιστικό περιβάλλον

Τα προγράμματα αφορούν σε βασικές δεξιότητες χρήσης Τ.Π.Ε. (επεξεργασία κειμένου, λογιστικά φύλλα, εφαρμογές στο διαδίκτυο, βάσεις δεδομένων και παρουσιάσεις) και διαρκούν από 30 μέχρι 100 ώρες. Συνολικά έχουν εγκριθεί 867 προγράμματα, τα οποία πρόκειται να υλοποιηθούν μέχρι τις 30-04-2006.

Δ3. Προγράμματα αναπτυξιακής συνεργασίας DAC/ΟΟΣΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: Ανάπτυξη και Εφαρμογή ενός Ολοκληρωμένου Συστήματος Επαγγελματικής Κατάρτισης σε συνοριακές πόλεις της Αλβανίας - Ελλάδας

Ο ΟΑΕΔ, προσανατολισμένος πάντα στη στήριξη και αναβάθμιση του εργατικού δυναμικού αξιοποιώντας τις δυνατότητες που παρέχονται με την διάθεση πόρων, συμμετέχει ενεργά στην υλοποίηση προγραμμάτων και διακρατικών συνεργασιών, με σκοπό την βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων και ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού, ώστε να προσεγγίζεται η πλήρης αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης εργασίας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω στο πλαίσιο ενίσχυσης της συνεργασίας στους τομείς της επαγγελματικής κατάρτισης μεταξύ της Εθνικής Υπηρεσίας Απασχόλησης της Αλβανίας και του ΟΑΕΔ, συμφωνήθηκε η υλοποίηση δύο (2) προγραμμάτων κατάρτισης και παροχής του αντίστοιχου εξοπλισμού, τα οποία στοχεύουν κυρίως στην εξάλειψη της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες μέσα από την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και την ουσιαστική βελτίωση των τοπικών δυνατοτήτων ανάπτυξης μέσα από την ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης ιδίως των νέων και των γυναικών. Το Πρόγραμμα θα υλοποιηθεί στην Αλβανία και συγκεκριμένα στην περιοχή Αγ. Σαράντα.

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

Ο βασικός στόχος του Οργανισμού μέσα από τις δράσεις εκπαίδευσης και επαγγελματικού προσανατολισμού που υλοποιεί είναι η δημιουργία κατάλληλων διαδρομών από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας καθώς και η δημιουργία προϋποθέσεων για την ένταξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης στους θεσμούς και τις διαδικασίες της δια βίου μάθησης.

Οι κυριότερες δράσεις οι οποίες αναλήφθηκαν κατά το προηγούμενο έτος (2005) είναι οι ακόλουθες:

- Επαγγελματική Εκπαίδευση μαθητών στα ΤΕΕ

Το έργο αφορά στην υλοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο σύνολο των σχολείων του ΟΑΕΔ εκτός της πρακτικής άσκησης των μαθητών. Το σύνολο των μαθητών που φοιτούν στον Α' και Β' κύκλο σπουδών κατά το σχολικό έτος 2005-2006 σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία της αρμόδιας διεύθυνσης ανέρχονται σε 15.200 και 1.190 άτομα αντίστοιχα. Αναμένεται ότι και κατά το σχολικό έτος 2006-2007 θα ενταχθούν περίπου 6.200 μαθητές στον Α' κύκλο και 1.100 περίπου άτομα στον Β' κύκλο. Το έργο χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους. Και ο προϋπολογισμός για το 2005 ανέρχεται σε 78.500.000€ περίπου. Τα Τ.Ε.Ε. Α' Κύκλου του Ο.Α.Ε.Δ. ολοκληρώνουν το πρόγραμμά τους σε διάρκεια τριών ετών. Το πρώτο έτος περιλαμβάνει θεωρητική μάθηση και εργαστηριακή άσκηση στις σχολές με την εκμάθηση βασικών αρχών της ειδικότητας. Το δεύτερο και τρίτο έτος περιλαμβάνουν ταυτόχρονα με τη θεωρητική και εργαστηριακή άσκηση μέσα στις σχολές και πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις.

- Υλοποίηση της πρακτικής άσκησης των Μαθητών

Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται στη βάση του «Συμφωνητικού Μαθητείας», ενός δηλαδή συμφωνητικού ανάμεσα στον μαθητευόμενο και την επιχείρηση, το οποίο περιλαμβάνει τους όρους και τις προϋποθέσεις πραγματοποίησής της, καθώς και τις υποχρεώσεις και δικαιώματα του κάθε μέρους. Το Συμφωνητικό Μαθητείας αποτελεί σύμβαση εκπαίδευσης - απασχόλησης ορισμένου χρόνου σε θέσεις εργασίας αντίστοιχες με την ειδικότητα και διέπεται από την εργατική νομοθεσία και τις κείμενες διατάξεις (αμοιβές, επιδότηση, άδειες-κανονικές και σπουδαστικές-, ασφάλιση, εισφορές, ωράριο κ.λπ.). Υπάρχουν δύο διαφορετικοί

τρόποι λειτουργίας της πρακτικής άσκησης οι οποίοι εξαρτώνται από τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τα χαρακτηριστικά κάθε ειδικότητας. Ο Πρώτος τρόπος αφορά τους μαθητές και μαθήτριες των Τ.Ε.Ε. Ο.Α.Ε.Δ. Α' Κύκλου που έχουν περατώσει με επιτυχία το Α' έτος σπουδών τους. Ο Δεύτερος τρόπος λειτουργίας της μαθητείας που αναφέρεται σε συγκεκριμένες ειδικότητες συγκεκριμένων ΤΕΕ Μαθητείας αφορά τους μαθητές και των τριών τάξεων.

Τα ΤΕΕ Μαθητείας που ακολουθούν τον δεύτερο τύπο πρακτικής άσκησης και οι ειδικότητες οι οποίες λειτουργούν με βάση αυτό το πρότυπο στα συγκεκριμένα σχολεία είναι τα ακόλουθα:

- 1) Τ.Ε.Ε. ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ
- 2) Τ.Ε.Ε. ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ
- 3) Τ.Ε.Ε. ΥΜΗΤΤΟΥ

Η εκπαίδευση με το σύστημα της μαθητείας στηρίζεται στην πραγματοποίηση εκ μέρους των μαθητών πρακτικής άσκησης στις επιχειρήσεις του κλάδου και της ειδικότητας στις οποίες θα κληθούν να εργασθούν μετά το πέρας των σπουδών τους. Οι ειδικότητες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα επαγγελματιών του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα. Το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων εγκρίνεται και από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Η συνολική διάρκεια του προγράμματος για κάθε εκπαιδευτικό έτος είναι περίπου 32 εβδομάδες (περίπου 10-11 μήνες κατ'έτος) με μέσο όρο 18,3 ώρες εκπαίδευσης την εβδομάδα.

Στο σύστημα μαθητείας ο χώρος της επιχείρησης αποτελεί συμπληρωματικό χώρο εκπαίδευσης για την απόκτηση επαγγελματικών και προσωπικών δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων. Κατά την περίοδο της πρακτικής άσκησης χορηγείται «εκπαιδευτικό επίδομα» ύψους περίπου 6 €/ημέρα για κάθε μαθητή που παρακολουθεί το πρόγραμμα σε επιχείρηση του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα.

Για όλους τους μαθητές το πρώτο δίμηνο της Πρακτικής Άσκησης είναι δοκιμαστικό. Κατά τη διάρκεια αυτού είναι δυνατό να γίνει από καθένα των συμβαλλομένων ακύρωση του Συμφωνητικού Μαθητείας, με αναγγελία που κάνει ο καταγγέλλων στην Εκπαιδευτική Μονάδα Μαθητείας, που φοιτά ο Μαθητής. Μετά τη συμπλήρωση της δίμηνης δοκιμαστικής περιόδου το Συμφωνητικό Μαθητείας γίνεται οριστικό. Η παρακολούθηση του προγράμματος της Πρακτικής Άσκησης είναι υποχρεωτική για το μαθητή.

Οι μαθητές είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθούν τα προγράμματα πρακτικής άσκησης. Η συστηματική και αδικαιολόγητη απουσία μαθητή από την πρακτική άσκηση δημιουργεί σοβαρό λόγο ακύρωσης του Συμφωνητικού Μαθητείας, εφόσον οι απουσίες του υπερβαίνουν το 1/6 των εργασίμων ημερών του εξαμήνου της μαθητείας.

Η Πρακτική Άσκηση εποπτεύεται από τους εκπαιδευτικούς του ΟΑΕΔ, ως προς την τήρηση των υποχρεώσεων και των δύο μερών και κυρίως ως προς την πιστή τήρηση του προγράμματος.

Οι αποδοχές των μαθητών καθορίζονται για κάθε εξαμήνο μαθητείας με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή Υπουργών Εργασίας και Υπουργού Οικονομικών. Η μισθολογική προαγωγή του μαθητή γίνεται αυτοδίκαια με την έναρξη του κάθε εξαμήνου πρακτικής άσκησης.

Οι μαθητές – τεχνίτες από την πρώτη ημέρα απασχόλησης ασφαλιζονται στο Ι.Κ.Α., σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3, παρ. 1 του Ν. 2335/95 και της Εγκυκλίου 19 του Ι.Κ.Α. (αρ. πρωτ. Α20/251/4/18.3.95) και οι ασφαλιστικές εισφορές τους, που ανέρχονται σε ποσοστό 43,86 % κατανέμονται στον εργοδότη (40,18%) και τον μαθητή (3,18%) :

Οι μαθητές – τεχνίτες δικαιούνται κάθε ημερολογιακό έτος κανονική άδεια με αποδοχές (Ν. 1346/83, Φ.Ε.Κ. 46/Α/83), μετά από συμπλήρωση δωδεκάμηνης συνεχούς ή διαλείπουσας απασχόλησης στον ίδιο εργοδότη.

Οι μαθητές – τεχνίτες που δεν έχουν συμπληρώσει το 28^ο έτος της ηλικίας τους, δικαιούνται κάθε χρόνο –πέρα από την κανονική τους άδεια- πρόσθετη, ανεξάρτητα από το χρόνο προηγούμενης απασχόλησής τους, για συμμετοχή τους στις εξετάσεις (άρθρο 2 του Ν. 1346/83 και υπ' αριθμ. 34651/29.11.96 Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας). Η ως άνω άδεια χορηγείται σε συνεχείς ημέρες και τμηματικά.

Η ημερήσια εργασία των μαθητών, ηλικίας μέχρι 18 ετών συμπληρωμένων, είναι έξι (6) ώρες την ημέρα και μέχρι τριάντα έξι (36) την εβδομάδα.

Το ποσό επιδότησης για το διάστημα ανέρχεται στα 6,00 € και δύναται να καταβάλλεται στους εργοδότες, που απασχολούν μαθητές – τεχνίτες, για κάθε ημέρα πρακτικής άσκησης απασχόλησης, ανεξάρτητα από το εξαμήνο πρακτικής άσκησης, στο οποίο βρίσκονται οι μαθητές – τεχνίτες.

Το Σάββατο, όταν δεν είναι εργάσιμη ημέρα για τον μαθητή, δεν συμψηφίζεται στις ώρες εργασίας των υπολοίπων ημερών και δεν επιδοτείται.

Στο πλαίσιο του έργου αυτού υλοποιήθηκαν δράσεις για την αναβάθμιση της πρακτικής άσκησης οι οποίες συγχρηματοδοτήθηκαν από το ΕΠΕΑΕΚ II. Αντικείμενο των συγκεκριμένων δράσεων ήταν:

- Η εκπόνηση μελέτης εμπειρογνωμοσύνης για την ανάπτυξη, αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό 39 προγραμμάτων πρακτικής άσκησης.
- Η παραγωγή ενημερωτικών εντύπων για τους εργοδότες στις επιχειρήσεις των οποίων δύναται να πραγματοποιηθεί η πρακτική άσκηση των μαθητών.

- Η Δημιουργία Μητρώου Εργοδοτών και επιχειρήσεων στις οποίες δύνανται να πραγματοποιηθεί η πρακτική άσκηση.

Το έργο αυτό αναμένεται να συμβάλλει στη συνολική προσπάθεια για την αναβάθμιση της πρακτικής άσκησης των μαθητών.

- Δημιουργία ιστοσελίδας των ΤΕΕ Μαθητείας του ΟΑΕΔ

Η ιστοσελίδα η οποία αναμένεται να λειτουργήσει μέσα στο 2006, θα επιτρέψει την καλύτερη, την αποτελεσματικότερη και την ευκολότερη επικοινωνία της διοίκησης με τα ΤΕΕ όλης της χώρας και παράλληλα θα παρέχει πληροφορίες για όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την λειτουργία των σχολείων: μαθήματα, αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα καθώς και οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες είναι αναγκαίες για τη λειτουργία των σχολείων.

- Προώθηση καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας στα ΤΕΕ / Μαθητείας του ΟΑΕΔ

Το έργο αυτό είναι ενδεικτικό της νέας φιλοσοφίας του Οργανισμού και αναμένεται να αποτελέσει και το βασικό εργαλείο που διαθέτει ο Οργανισμός προκειμένου να βρεθούν νέοι μέθοδοι διδασκαλίας, με τη χρησιμοποίηση της νέας τεχνολογίας. Με το έργο αυτό η επαγγελματική εκπαίδευση εισέρχεται στην κοινωνία της πληροφορίας και αποτελεί ένα αποφασιστικό βήμα για την αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

- Ανάπτυξη Προγραμμάτων Ενεργού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα ΤΕΕ Μαθητείας / ΟΑΕΔ

Το Έργο «Ανάπτυξη Προγραμμάτων Ενεργού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα ΤΕΕ Μαθητείας / ΟΑΕΔ», αφορά στην παροχή Συμβουλευτικής και Υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε νέες-νέους ηλικίας από 15-18 ετών, οι οποίοι είναι απόφοιτοι τουλάχιστον της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Ημερομηνία έναρξης προβλέπεται να είναι 13/6/2005 και Ημερομηνία Λήξης 30/7/2006. Ο αριθμός των ωφελουμένων αναμένεται να ανέλθει σε 2.000 άτομα. Το συνολικό κόστος του Έργου θα είναι 552.225,00 €.

Το παρόν έργο αποτελείται από 5 Υποέργα, τα οποία είναι :

«Εφαρμογή Προγράμματος Ενεργού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα ΤΕΕ Μαθητείας/ΟΑΕΔ»

Το περιεχόμενο του υποέργου, αφορά στην υλοποίηση και εφαρμογή του Ενεργού Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε νέους / νέες, ηλικίας 15-18 ετών, απόφοιτους τουλάχιστον της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Το πρόγραμμα θα το παρακολουθήσουν 2.000 άτομα και θα υλοποιηθεί στις αίθουσες διδασκαλίας των ΤΕΕ Μαθητείας/ΟΑΕΔ, για τα έτη 2005 και 2006, ύστερα από τη δημοσίευση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Η πρώτη φάση του προγράμματος ολοκληρώθηκε με επιτυχία, αφού η προσέλευση των μαθητών ήταν ιδιαίτερα σημαντική.

«Επιμόρφωση Επαγγελματικών Συμβούλων, Εργασιακών Συμβούλων και Εκπαιδευτικών σε προγράμματα Ενεργού Επαγγελματικού Προσανατολισμού»

Το περιεχόμενο του υποέργου, αφορά στην «Επιμόρφωση Επαγγελματικών Συμβούλων, Εργασιακών Συμβούλων και Εκπαιδευτικών σε Προγράμματα Ενεργού Επαγγελματικού Προσανατολισμού». Το πρόγραμμα θα πραγματοποιηθεί σε δύο φάσεις: Α Φάση το 2005 η οποία ολοκληρώθηκε και η Β' Φάση κατά τη διάρκεια του 2006.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα είναι βραχείας διάρκειας 40 ωρών και θα εκπαιδευτούν συνολικά 71 άτομα εκ των οποίων 11 Επαγγελματικοί Σύμβουλοι για το έτος 2005 και 60 άτομα Εργασιακοί Σύμβουλοι, Επαγγελματικοί Σύμβουλοι και Εκπαιδευτικοί των ΤΕΕ Μαθητείας/ ΟΑΕΔ για το έτος 2006.

«Προμήθεια Βιβλίων Επαγγελματικού Προσανατολισμού»

Το υποέργο αφορά στην προμήθεια 180 βιβλίων Επαγγελματικού Προσανατολισμού, ελληνόγλωσσων και ξενόγλωσσων με σκοπό τη αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του επιστημονικού υλικού που θα χρησιμοποιήσουν οι Εκπαιδευτές για την επιμόρφωση των Επαγγελματικών Συμβούλων, των Εργασιακών Συμβούλων και των Εκπαιδευτικών για το 2006.

«Προμήθεια Ηλεκτρονικών Εργαλείων Επαγγελματικού Προσανατολισμού»

Με το προτεινόμενο υποέργο προβλέπεται η προμήθεια ηλεκτρονικού εργαλείου Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Το εργαλείο αυτό θα χρησιμοποιηθεί συμπληρωματικά κατά την Β' Φάση - 2006 εφαρμογής του προγράμματος, προκειμένου να υλοποιηθούν με αποτελεσματικό τρόπο σημαντικές δραστηριότητες του έργου και ιδιαίτερα του Υποέργου Νο 1 για την «Εφαρμογή Προγράμματος Ενεργού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα ΤΕΕ/Μαθητείας του ΟΑΕΔ».

«Αναπαραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για την εφαρμογή του προγράμματος Ενεργού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα ΤΕΕ Μαθητείας του ΟΑΕΔ»

Με το προτεινόμενο υπόεργο προβλέπεται η αναπαραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, αποτελούμενων από ασκήσεις και τεχνικές Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (προσωπικές κλίμακες, ασκήσεις προσωπικής και επαγγελματικής ανάπτυξης κ.λ.π.) που δημιούργησε η Διεύθυνση Επαγγελματικού Προσανατολισμού προκειμένου να χρησιμοποιηθεί από τους μαθητές κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του Ενεργού Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Κοινωνική Ασφάλιση

Με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 3385/2005 επαναρρυθμίζεται με ενιαίο τρόπο για όλους τους οργανισμούς κύριας και επικουρικής ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας το θέμα της χορήγησης σύνταξης λόγω θανάτου του άρθρου 62 του ν. 2676/99 και καταργείται το ηλικιακό όριο των 40 ετών που ετίθετο από την διάταξη του ν. 2676/99 προκειμένου να δικαιούται ο χήρος ή η χήρα σύνταξης λόγω θανάτου.

Ειδικότερα : με το προϊσχύον καθεστώς, εάν κατά το χρόνο του θανάτου του/της συζύγου ο/η χήρος/α δεν είχε συμπληρώσει το 40ό έτος της ηλικίας του δικαιούτο σύνταξης για ένα μεταβατικό χρονικό διάστημα 3 ετών , μετά την παρέλευση του οποίου η σύνταξη διακοπτόταν έως το 65^ο έτος της ηλικίας του, οπότε και επαναχορηγείτο. Με το νέο νομοθετικό πλαίσιο η ουσιαστική διαφοροποίηση που επέρχεται σε σχέση με τις προϊσχύουσες διατάξεις του άρθρου 62 του ν. 2676/99 είναι ότι η σύνταξη καταβάλλεται στον επιζώντα σύζυγο που θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα σύμφωνα με τις γενικές ή καταστατικές διατάξεις του κάθε οργανισμού, ανεξάρτητα από την ηλικία που έχει κατά τον χρόνο θανάτου του/της συζύγου.

Με το άρθρο 5 του ίδιου ως άνω νόμου υποβοηθούνται οι ασφαλισμένοι όλων των φορέων κύριας και επικουρικής ασφάλισης μισθωτών (δηλαδή ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Ταμεία Τραπεζών, ΟΑΠ-ΔΕΗ, ΤΑΠ-ΟΤΕ, Ταμεία Τύπου κλπ) που βρίσκονται στο τέλος του εργασιακού τους βίου , προκειμένου να συμπληρώσουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιώματος συνταξιοδότησης λόγω γήρατος.

Ειδικότερα, δίνεται η δυνατότητα σε ασφαλισμένους που έχουν συμπληρώσει το 65^ο έτος της ηλικίας τους και στους οποίους υπολείπονται μέχρι και 150 ημέρες (6 μήνες) ασφάλισης για συμπλήρωση των κατ' ελάχιστον απαιτούμενων ημερών ασφάλισης για συνταξιοδότηση (4.500 ΗΕ

ή 15 έτη ασφάλισης) να αναγνωρίσουν με εξαγορά το χρόνο που τους υπολείπεται, προκειμένου να θεμελιώσουν δικαίωμα συνταξιοδότησης λόγω γήρατος.

Αντίστοιχο δικαίωμα δίνεται στους ασφαλισμένους των ανωτέρω Ταμείων, προκειμένου να θεμελιώσουν δικαίωμα συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας και θανάτου. Σε αυτή την περίπτωση ο χρόνος εξαγοράς είναι μέχρι 50 ημέρες (2 μήνες).

Όροι εργασίας

Όσον αφορά τα χρονικά όρια εργασίας των εργαζομένων εξεδόθη το ΠΔ 76/2005 το οποίο ενσωμάτωσε την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2000/34/ΕΚ. Με το εν λόγω διάταγμα διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής όσον αφορά τα ελάχιστα όρια προστασίας των εργαζομένων (ωράριο, διάλειμμα, ανάπαυση κλπ) σε τομείς όπως είναι οι μεταφορές, θαλάσσια αλιεία, ασκούμενοι γιατροί κλπ.

Εξεδόθη επιπλέον ο Ν. 3385/2005 με τον οποίο επιδιώκεται αφενός η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και συνακόλουθα η προώθηση της απασχόλησης και αφετέρου η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Στον τομέα των εργασιακών θεμάτων επαναφέρεται ο θεσμός της υπερεργασίας και ορθολογικοποιείται η αμοιβή της όπως και η αμοιβή υπερωριών. Επίσης, ο θεσμός της διευθέτησης του χρόνου εργασίας αντιμετωπίζεται κατά τρόπο ώστε να αρθούν οι αγκυλώσεις και δυσκαμψίες των προηγούμενων ρυθμίσεων.

Υγιεινή και Ασφάλεια των εργαζομένων

Κατά τη διάρκεια του έτους 2005 εκδόθηκαν τα παρακάτω νομοθετικά κείμενα:

- ΠΔ 176/05 (ΦΕΚ 227 Α')
«Ελάχιστες προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας όσον αφορά την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (κραδασμοί) σε συμμόρφωση με την οδηγία 2002/44/ΕΚ»
- ΥΑ 130197/05 (ΦΕΚ 196 Β')
«Επιμόρφωση τεχνικών ασφάλειας επιπέδου Δ.Ε.»

Επίσης στα πλαίσια της εκστρατείας του Ευρωπαϊκού οργανισμού για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία «Ευρωπαϊκή Εβδομάδα 2005»,

η οποία εφέτος ήταν αφιερωμένη στο θέμα του θορύβου στην εργασία και είχε σαν σύνθημα «Καταπολεμήστε τον θόρυβο» πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω δράσεις:

- Διοργάνωση Ημερίδας την 25^η Οκτωβρίου 2005 στο ξενοδοχείο «Πάτρα Παλλάς» στην Πάτρα, με συμμετοχή εκπροσώπων της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου μας καθώς και εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων καθώς και άλλων εμπλεκόμενων φορέων (τοπικοί παράγοντες, τεχνικοί και υγειονομικοί επιθεωρητές, τεχνικοί ασφαλείας, γιατροί εργασίας, μέλη επιτροπών υγείας και ασφάλειας εργαζομένων, ειδικοί επιστήμονες).
- Έκδοση τεχνικού εγχειριδίου με τίτλο « Ο θόρυβος στην εργασία – φύση, κίνδυνοι και προστασία».
- Διάδοση ενημερωτικού υλικού σχετικά με το θέμα της εκστρατείας διαμέσου των ιστοσελίδων του Υπουργείου μας (www.yrakr.gr).

Δικαίωμα Στέγασης

1. Στο πλαίσιο της συνέχισης των στεγαστικών προγραμμάτων του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας (Ο.Ε.Κ.) για την βελτίωση των στεγαστικών συνθηκών των δικαιούχων του, εκδόθηκαν Υπουργικές αποφάσεις με τις οποίες λαμβάνονται νέα μέτρα προστασίας για τους δικαιούχους του Οργανισμού και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στους οικισμούς, παρέχονται διευκολύνσεις για την εξόφληση οφειλών προς τον Ο.Ε.Κ. και ρυθμίζονται ευνοϊκότερα υπάρχουσες παροχές και ειδικότερα:

- Με την αριθμ.50332/17-5-2005 απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας τροποποιήθηκε η παράγραφος 2 του άρθρου 2 του Κανονισμού "περί αγοράς κατοικιών ή διαμερισμάτων υπό του Ο.Ε.Κ." και δόθηκε η δυνατότητα στον Ο.Ε.Κ. να αγοράζει κατοικίες από ιδιώτες σε απεριόριστο αριθμό. Με την εν λόγω ρύθμιση θα είναι δυνατή η ταχύτερη στέγαση δικαιούχων του Οργανισμού, ιδιαίτερος δε των δικαιούχων με έντονες κοινωνικές ανάγκες.
- Με την αριθμ.50223/9-6-2005 κοινή απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας και του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίστηκαν οι κατηγορίες των δικαιούχων, αυξήθηκαν τα ποσά της επιδότησης ενοικίου ανά κατηγορία για το έτος 2005 και οι δικαιούχοι με τα 3 παιδιά εξομοιώθηκαν, ως προς το ποσό της επιδότησης, με τους δικαιούχους με 4 παιδιά.
- Με την αριθμ.50255/7-7-2005 κοινή απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας και του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών βελτιώθηκε το πρόγραμμα της επιδότησης επιτοκίου, για

δάνεια που χορηγούνται από τις τράπεζες, αυξήθηκαν τα ποσοστά επιδότησης επιτοκίου για όλες τις κατηγορίες και για τους δικαιούχους με 3 παιδιά και άνω το ποσοστό της επιδότησης έγινε 100%.

- Με την αριθμ.50081/2-8-2005 κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας παρασχέθηκε η δυνατότητα εξόφλησης με έκπτωση του ληξιπρόθεσμου και του μη ληξιπρόθεσμου ποσού του δανείου που προερχόταν από το κεφάλαιο του Ο.Ε.Κ., 50% για τα δάνεια του Ν. Δ/τος1138/1972 και 60% για τα δάνεια του Ν. 1641/1986.
- Με την αριθμ.50248/9-9-2005 απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας καθορίστηκαν όλα τα αναγκαία θέματα, τα δικαιολογητικά και οι διαδικασίες για την χορήγηση δεύτερης στεγαστικής συνδρομής από τον Ο.Ε.Κ. στους δικαιούχους του με την μορφή δανείου. Επίσης δόθηκε η ευχέρεια χορήγησης ατόκων δανείων σε άτομα με αναπηρία για επισκευή ή προσαρμογή της κατοικίας τους για να είναι προσβάσιμη.
- Με την αριθμ.50286/7-11-2005 απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας εγκρίθηκε η υποβολή αιτήσεων για τη χορήγηση δανείων για αγορά και ανέγερση κατοικίας από δικαιούχους του Ο.Ε.Κ. κατοίκους των περιοχών του Ν. Λευκάδας, των Δήμων Κεκροπίας και Ανακτορίου του Ν. Αιτωλοακαρνανίας και του Δήμου Πρεβέζης του Ν. Πρεβέζης που επλήγησαν από το σεισμό της 14-8-2003.
- Με την αριθμ. 50287/7-11-2005 απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας εγκρίθηκε η υποβολή αιτήσεων για τη χορήγηση δανείων για επισκευή υπάρχουσας κατοικίας από δικαιούχους του Ο.Ε.Κ. κατοίκους των περιοχών του Ν. Λευκάδας, των Δήμων Κεκροπίας και Ανακτορίου του Ν. Αιτωλοακαρνανίας και του Δήμου Πρεβέζης του Ν. Πρεβέζης που επλήγησαν από το σεισμό της 14-8-2003.

2. Εγκρίθηκε η επισκευή των κτιρίων των οικισμών του Ο.Ε.Κ., εντός και εκτός Ν. Αττικής και η πραγματοποίηση έργων για την βελτίωση της ποιότητας ζωής στους οικισμούς.

3. Με αποφάσεις που έχουν υπογραφεί από τον Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και έχουν προωθηθεί για υπογραφή και από τον Υφυπουργό Οικονομίας και Οικονομικών αυξάνονται τα ποσά των δανείων που χορηγούνται άτοκα από κεφάλαια του Ο.Ε.Κ. για αποπεράτωση ή επισκευή κατοικίας.

4. Συνεχίστηκε η οικονομική ενίσχυση από το Ειδικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Α.) που έχει συσταθεί στον Ο.Ε.Κ. για την οικονομική ενίσχυση δικαιούχων του, οι οποίοι λόγω μακροχρόνιας ανεργίας ή άλλων κοινωνικών προβλημάτων αδυνατούν να εξοφλήσουν τις οφειλές τους προς τον Ο.Ε.Κ.

5. Συνεχίστηκε η παραχώρηση κατοικίας που κατασκευάζει ο Ο.Ε.Κ. ή αγοράζει από ιδιώτες, σε δικαιούχους με τέσσερα (4) προστατευόμενα παιδιά και άνω, σε δικαιούχους με αναπηρία των ιδίων ή προστατευόμενων μελών τους, σε άγαμες μητέρες, σε οικογένειες που στερήθηκαν τον αρχηγό τους από εργατικό ατύχημα καθώς και σε δικαιούχους με ιδιαίτερα αυξημένες κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες.

6. Συνεχίστηκε η εφαρμογή του προγράμματος χορήγησης ατόκων δανείων για αγορά ή ανέγερση κατοικίας σε δικαιούχους με τέσσερα (4) προστατευόμενα παιδιά, σε δικαιούχους με αναπηρία των ιδίων ή των προστατευόμενων μελών τους καθώς και η εφαρμογή του προγράμματος χορήγησης ατόκων δανείων για αποπεράτωση, επισκευή και επέκταση κατοικίας.

7. Μελετάται από ειδική επιτροπή η αναμόρφωση του Κανονισμού για την βελτίωση των διαδικασιών κλήρωσης και διανομής των κατοικιών, που κατασκευάζει και αγοράζει ο Ο.Ε.Κ., τη βελτίωση των προϋποθέσεων παροχής στεγαστικής συνδρομής και τη λήψη μέτρων για δικαιούχους με έντονες κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες.

8. Πέραν των ανωτέρω με Υπουργικές αποφάσεις που βρίσκονται στο στάδιο της έκδοσης, μειώνεται ο αριθμός των ημερών εργασίας που απαιτούνται για την παροχή στεγαστικής συνδρομής από τον Ο.Ε.Κ., γίνονται ευνοϊκές ρυθμίσεις για ορισμένες κατηγορίες δικαιούχων και λαμβάνονται ευνοϊκά μέτρα που αφορούν στην εξόφληση δανείων και στη διευκόλυνση εξόφλησης οφειλών προς τον Ο.Ε.Κ., από δάνεια και κατοικίες, δικαιούχων που μένουν άνεργοι λόγω καταγγελίας της σύμβασης εργασίας τους.

Οργανισμός Εργατικής Εστίας – Πρόσβαση σε λοιπά αγαθά

Στα πλαίσια της αποστολής του Οργανισμού Εργατικής Εστίας (Ο.Ε.Ε.), ενός ανταποδοτικού φορέα κοινωνικής προσφοράς, είναι και η χορήγηση παροχών προς τους δικαιούχους του, οι περισσότερες των οποίων είναι δωρεάν. Δικαιούχοι των παροχών του Οργανισμού είναι εργαζόμενοι και συνταξιούχοι που πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις καθώς και οι οικογένειές τους.

Οι παροχές του Οργανισμού κατά το 2005 έχουν ως ακολούθως:

Βρεφονηπιακοί Σταθμοί

Λειτουργήσαν 22 Βρεφονηπιακοί Σταθμοί, σε διάφορες περιοχές της χώρας, ολόημερης λειτουργίας, στους οποίους φιλοξενούνται δωρεάν παιδιά προσχολικής ηλικίας (8 μηνών έως την σχολική ηλικία), παρέχοντας τροφή, φύλαξη και αγωγή. Επίσης στο έτος 2005 εγκρίθηκε η ίδρυση ενός ακόμα Βρεφονηπιακού Σταθμού.

Κέντρα Εργαζόμενης Νεότητας

Λειτουργήσαν 30 Κέντρα Εργαζόμενης Νεότητας, στα οποία παρέχο-

νται δωρεάν προγράμματα επιμόρφωσης και αναψυχής σε εργαζόμενους νέους, νέες και σε παιδιά και συζύγους εργαζομένων και συνταξιούχων

Κοινωνικός τουρισμός

Συνεχίστηκε το πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού, με το οποίο παρέχεται η δυνατότητα στους δικαιούχους του Οργανισμού να πραγματοποιούν επταήμερες διακοπές, με συμβολική οικονομική συμμετοχή. Το 2005 στο πρόγραμμα συμμετείχαν περίπου 1300 τουριστικά καταλύματα σε όλη τη χώρα (ξενοδοχεία, παραδοσιακοί οικισμοί, αγροτικοί συνεταιρισμοί, κάμπινγκ κ.α.) με τα οποία είχε συμβληθεί ο Οργανισμός και εκδόθηκαν 320.000 δελτία.

Το έτος 2005 και για πρώτη φορά χορηγήθηκε η παροχή του Κοινωνικού τουρισμού, χωρίς όριο εισοδήματος, σε μακροχρόνια ανέργους επιδοτούμενους από τον Ο.Α.Ε.Δ. καθώς και σε άγαμες μητέρες δικαιούχους του Ο.Ε.Ε. ανεξάρτητα αν έλαβαν δελτία κοινωνικού τουρισμού κατά το προηγούμενο έτος. Αυξήθηκε επίσης το εισοδηματικό όριο, έτσι ώστε να ενταχθούν περισσότεροι δικαιούχοι στο εν λόγω πρόγραμμα.

Θερινό εκδρομικό πρόγραμμα

Το θερινό εκδρομικό πρόγραμμα διεξήχθη τους καλοκαιρινούς μήνες και συμμετείχαν δικαιούχοι κάθε ηλικίας και αφορά επταήμερες και οκταήμερες οργανωμένες εκδρομές σε χερσαίους και θαλάσσιους προορισμούς.

Μικτό πρόγραμμα

Συνεχίστηκε το μικτό πρόγραμμα, το οποίο έχει ως εξής:

- Χειμερινό εκδρομικό πρόγραμμα
- Εαρινό εκδρομικό πρόγραμμα
- Φθινοπωρινό εκδρομικό πρόγραμμα
- Εναλλακτικός Τουρισμός
- Αλιευτικός Τουρισμός
- Θρησκευτικός Τουρισμός
- Δελτία αγοράς βιβλίων
- Εισιτήρια θεάτρου
- Εισιτήρια Θερινών Κινηματογράφων
- Εισιτήρια Πολιτιστικών εκδηλώσεων και πολιτιστικών εκδρομών.

Η καινοτομία του εν λόγω προγράμματος για το 2005 είναι η χορήγηση εισιτηρίων θερινών κινηματογράφων σε όλους τους δικαιούχους του μικτού προγράμματος, ανεξάρτητα εάν έλαβαν άλλη παροχή από το συγκεκριμένο πρόγραμμα και ότι αναβαθμίστηκε ο εναλλακτικός τουρισμός με νέες μορφές τουρισμού.

Κρουαζιέρες

Για πρώτη φορά πραγματοποιήθηκαν οκταήμερες κρουαζιέρες σε διάφορα ελληνικά νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου κατά τους μήνες Μάιο και Ιούνιο.

Τήρηση εργατικής νομοθεσίας

Το ΣΕΠΕ στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του, όπως αυτές καθορίζονται στα πλαίσια του αρ.7 του Ν.2639/98 «Ρύθμιση εργασιακών σχέσεων, σύσταση Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 205 Α') ανέλαβε νομοθετικές και πολιτικές πρωτοβουλίες και προέβη σε ελέγχους εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας.

Στον τομέα των νομοθετικών πρωτοβουλιών το ΣΕΠΕ συνέβαλε στη θέσπιση της διάταξης της παρ.1 του αρ.3 του Ν.3385/2005 «Ρυθμίσεις για την προώθηση της απασχόλησης, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 210 Α') με την οποία τροποποιήθηκε η παρ.5 του αρ.16 του Ν.2874/2000 (ΦΕΚ 286 Α'). Η συμβολή του ΣΕΠΕ έγκειται στην εισήγησή του περί πρόβλεψης στο νόμο υποχρέωσης του εργοδότη για άμεση ενημέρωση της αρμόδιας Κοινωνικής Επιθεώρησης Εργασίας, όταν στην επιχείρησή του αλλάζει το ωράριο εργασίας ή η οργάνωση του χρόνου εργασίας. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του Ν.3385/2005, στόχο της εν λόγω τροποποίησης αποτελεί η διενέργεια ουσιαστικότερων ελέγχων των Επιθεωρητών Εργασίας, άρα και η καλύτερη προστασία των εργαζομένων.

Όσον αφορά στις πολιτικές πρωτοβουλίες αναφέρουμε τη διοργάνωση του 3^{ου} Ελληνο - Κυπριακού Συνεδρίου (21 και 22 Οκτωβρίου) για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία καθώς και εννέα ημερίδων με το ίδιο θέμα. Πρόκειται για ημερίδες που έγιναν στα πλαίσια της διαρκούς προσπάθειας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης στα θέματα συνθηκών εργασίας και της συνεργασίας με αρμόδιους φορείς. Πιο συγκεκριμένα, διεξήχθησαν οκτώ ημερίδες με πρωτοβουλία των Τεχνικών και Υγειονομικών Επιθεωρητών Εργασίας, οι οποίοι συνεργάστηκαν με διάφορους φορείς, όπως τη ΓΣΕΕ, και εργοδοτικούς φορείς στη Θεσσαλονίκη, στα Ιωάννινα, στη Ναύπακτο, στη Βέροια, στη Φλώρινα, στην Κέρκυρα και στην Αλεξανδρούπολη.

Επίσης, από την επεξεργασία των στατιστικών δεδομένων προκύπτει ότι, μέχρι το μήνα Νοέμβριο του 2005 οι Επιθεωρητές Εργασίας διενήργησαν σε χώρους εργασίας 47.824 ελέγχους, επέβαλαν 4.951 πρόστιμα και 1.639 διακοπές εργασιών, ενώ υπέβαλαν 3.463 μηνύσεις και μηνυτήριες αναφορές, λόγω διαπίστωσης παραβάσεων της εργατικής νομοθεσίας.

ας. Τέλος, αναφορικά με τις εργατικές διαφορές που έλαβαν χώρα στα πλαίσια της συμφιλιωτικής διαδικασίας, αυτές ανήλθαν στις 14.905 από τις οποίες επιλύθηκαν οι 7.215, ποσοστό 48,41% και έχουν καταβληθεί στους εργαζόμενους 8.597.454,00 Ευρώ.

14 Φεβρουαρίου 2006
Ο Γενικός Γραμματέας
Του Υπουργείου Απασχόλησης
Και Κοινωνικής Προστασίας,
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΝΤΟΣ

ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ &
ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΓΕΝΙΚΗΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Η παρούσα Έκθεση συντάσσεται σύμφωνα με την υποχρέωση των Υπουργείων, τα οποία εκπροσωπούνται στην Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, να εκθέτουν τις παρατηρήσεις και τις απόψεις τους για τα θέματα που αφορούν στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και συναρτώνται με τον τομέα ευθύνης τους (άρθρο 6 παρ.1 του Ν.2667/98).

Κατά το 2004, το Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ κατηργήθη και στη θέση του συστάθηκαν δύο Γενικές Γραμματείες. Η Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και η Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης, τις οποίες εποπτεύει ο Υπουργός Επικρατείας. Εκ των πραγμάτων, η ευθύνη σύνταξης της παρούσας Έκθεσης περιήλθε στη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας – Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης.

Η Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας – Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης αποδίδει ξεχωριστή σημασία στο έργο της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και παρακολουθεί με ιδιαίτερη προσοχή τις δραστηριότητες, τις αποφάσεις και τα πορίσματά της.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΓΓΕ- ΓΓΕ, μέσω της μόνιμης και σταθερής συνεργασίας της με τις Ενώσεις Συντακτών και τις Ενώσεις Ιδιοκτητών ΜΜΕ όλης της χώρας, συμβάλει στην προώθηση των σκοπών της ΕΕΔΑ και στην προβολή του έργου της. Υπό το πρίσμα αυτό, επισημαίνονται ζητήματα που αφορούν στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και καλλιεργούνται πολιτικές ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επαγγελματιών του χώρου αυτού, κυρίως σε ό,τι αφορά στην προώθηση του διαπολιτιστικού διαλόγου, την προαγωγή μηνυμάτων κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, αποσκοπώντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, στην υποκίνηση του δημοσίου ενδιαφέροντος.

Ιδιαίτερης μνείας, χρήζει και το ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που μας διαβίβασε η ΕΡΤ, ολοένα και περισσότερες ενημερωτικές εκπομπές της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης φιλοξενούν θέματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (προστασία ανηλίκων, προβλήματα μεταναστών,

κακοποίηση γυναικών/παιδιών, θύματα σωματεμπορίας, δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρία κλπ), γεγονός που αποδεικνύει όχι μόνο την ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών του χώρου των ΜΜΕ, αλλά και το αυξημένο ενδιαφέρον του κοινού στα ζητήματα αυτά.

Επισημαίνεται, επίσης, ότι η ΓΓΕ- ΓΓΕ στοχεύοντας στη βελτίωση του οπτικοακουστικού περιβάλλοντος – ιδιαίτερα του τηλεοπτικού - για παιδιά και νέους, έχει θεσμοθετήσει σε ετήσια βάση τη βράβευση οπτικοακουστικών έργων ελληνικής παραγωγής για παιδιά 6-12 ετών. Η ανάπτυξη της συγκεκριμένης δράσης εντάσσεται στο πλαίσιο ενίσχυσης της ελληνικής παραγωγής και προβολής τηλεοπτικού προγράμματος για παιδιά, με έμφαση στον παιδαγωγικό του χαρακτήρα.

Όσον αφορά την ελληνική νομοθεσία, οφείλουμε να σημειώσουμε ότι σύμφωνα με το Π.Δ. 100/2000, με το οποίο ενσωματώθηκε στο Εθνικό Δίκαιο η Οδηγία 89/552/ΕΟΚ της 17.10.1989, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ της 30.6.1997 με τη γνωστή ως Οδηγία «Τηλεόραση χωρίς Σύνορα», προβλέπεται ότι οι τηλεοπτικοί φορείς δεν πρέπει να μεταδίδουν προγράμματα, τα οποία παροτρύνουν στην ανάπτυξη σχέσεων μίσους μεταξύ των πολιτών λόγω διαφορετικής φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας ή φύλου. Η διάταξη αυτή ισχύει, σύμφωνα με τις διατάξεις των Ν.2328/1995 και Ν.2644/1998 για τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, καθώς επίσης για τους συνδρομητικούς ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς αντίστοιχα.

Επίσης, πέραν των ρητών ρυθμίσεων κατά του ρατσισμού που περιέχονται στους ανωτέρω Νόμους και Π.Δ., η ελληνική νομοθεσία που αφορά στο ραδιοτηλεοπτικό τοπίο προβλέπει και την υποχρέωση του αιτούντων άδεια ίδρυσης ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών κάθε είδους να υποβάλουν κώδικες δημοσιογραφικής δεοντολογίας, δεοντολογίας προγραμμάτων και διαφημίσεων για την εφαρμογή των οποίων αυτοδεσμεύεται ο σταθμός.

Η υπέρ των δικαιωμάτων του ανθρώπου δράση των οργανισμών, του τομέα ευθύνης της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας – Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης, κατά το 2005 έχει ως εξής:

EPT

Ήδη από το 2001 η EPT- ΑΕ συμμετείχε σε δύο αναπτυξιακές συμπράξεις, την ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ (απεξαρτημένα άτομα) και την ΠΡΩΤΕΑΣ (άτομα με κινητικά προβλήματα). Η EPT προσπάθησε να δημοσιοποιήσει όλες τις δράσεις των ανωτέρω πρωτοβουλιών, καθώς και τα αποτελέσματά

τους με τηλεοπτικά σποτς και αφιερώματα σε ενημερωτικές εκπομπές μεγάλης τηλεθέασης. Κύριο μέλημα της προσπάθειας αυτής, ήταν η ευαισθητοποίηση του κοινού για την αναγκαιότητα ίσων ευκαιριών στην αγορά εργασίας, για ίσα δικαιώματα σε κάθε μορφή κοινωνικής ζωής και η καταπολέμηση του ρατσισμού για τις συγκεκριμένες ομάδες. Τα ανωτέρω έργα ολοκληρώθηκαν στα μέσα του 2005.

Το 2005 εγκρίθηκε η συμμετοχή της ΕΡΤ σε δύο άλλα προγράμματα στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL II.

Το πρώτο πρόγραμμα υλοποιείται από την Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Market on Wheels» και αφορά στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ατόμων με κινητικά προβλήματα.

Το δεύτερο πρόγραμμα αφορά στην ενδυνάμωση της Κοινωνίας των Πολιτών με την ενίσχυση των μη κυβερνητικών οργανώσεων, τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, αλλά κυρίως στην αλληλεξάρτηση του ιδιωτικού, του κρατικού και του κοινωνικού τομέα της οικονομίας και υλοποιείται από την Αναπτυξιακή Σύμπραξη «ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ».

Κατά το 2005, από τα δελτία ειδήσεων της NET & ET-1 παρουσιάστηκαν συνολικά 84 θέματα με αντικείμενο περιπτώσεις προσβολής των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα και το εξωτερικό, καθώς επίσης και περιπτώσεις/εκδηλώσεις προβολής των δικαιωμάτων αυτών.

Επιπλέον, οι ενημερωτικές εκπομπές της NET: «Focus», «Zoom στα πρόσωπα και τα γεγονότα», «Προσκήνιο», «Σαββατοκύριακο στην NET», «PR» και της ET-1 «Θεματική Βραδιά», «Ρεπορτάζ χωρίς Σύνορα», «Ιδέες» και το ντοκιμαντέρ «Σημείο Ελέγχου» φιλοξένησαν θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, αξίζει να καταγραφούν ορισμένα από τα θέματα, με τα οποία ασχολήθηκαν οι ανωτέρω ενημερωτικές εκπομπές. Η εκπομπή «Focus», στις 13.12.2005, ασχολήθηκε με τη θέση των Τσιγγάνων στην κοινωνία και τις συνθήκες ζωής τους. Η εκπομπή «PR» φιλοξένησε 27 θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μεταξύ αυτών, ενδεικτικά αναφέρονται, τα κάτωθι θέματα:

- «Αντιρρησίες Συνείδησης»
- «Πορνό στο Ίντερνετ»
- «Ανθρώπινα Πειραματόζωα»
- «Τα Παιδιά των Φαναριών»
- «Η θέση της γυναίκας σε 4 θρησκείες»
- «Οι αλβανοί γείτονές μας»

Από την εκπομπή «Ρεπορτάζ χωρίς Σύνορα» στην ET-1, ξεχωρίζει το θέμα: «Βρωμοέλληνες – Δικαιώματα μειονοτήτων στην Ελλάδα».

Από την εκπομπή «Ιδέες» προβλήθηκαν 4 θέματα:

- «Εκπομπή λόγου για τα ανθρώπινα δικαιώματα»
- «Η ανθρωπιστική δράση στην εποχή μας»
- «Μετανάστες και σύγχρονη Ελλάδα»
- «60 χρόνια ανθρωπιστικής δράσης του ΟΗΕ»

Η NET στις 4 και 5 Ιανουαρίου 2005 διοργάνωσε τηλεμαραθώνιο για τους πληγέντες από το τσουνάμι. Επίσης, στις 24 Ιανουαρίου 2005 διοργάνωσε δημοπρασία προκειμένου να συγκεντρωθούν χρήματα για τους πληγέντες από το τσουνάμι. Καθημερινά, δε, στην NET προβάλλεται δελτίο ειδήσεων στη νοηματική για τα άτομα με προβλήματα ακοής.

Η ET-1, σε συνεργασία με την UNICEF, διοργάνωσε στις 12/12/2005 τηλεμαραθώνιο για τα παιδιά του Πακιστάν.

Κατά το 2005 προβλήθηκαν από τα τηλεοπτικά κανάλια της EPT 14 σποτάκια, διαφόρων φορέων, με σκοπό την προβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ορισμένα από τα θέματα που προβλήθηκαν:

- Γραμμή SOS κατά της σωματεμπορίας (από 1/1/2005 έως 24/4/2005)
- Παράνομη κίνηση παιδιών (από 20/4/2005 έως 15/6/2005)
- Παγκόσμια ημέρα εξαφανισμένων παιδιών (18/5/2005 έως 31/8/2005)
- Παγκόσμια ημέρα των προσφύγων (20 Ιουνίου) (1/6/2005 έως 20/6/2005)

Η EPT-3 (Τμήμα Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων) συμμετείχε σε δύο έργα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL, που είχαν σχέση με την ανάπτυξη πρωτοβουλιών για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα οποία είναι:

- «EQUAL DREAM – Δίκτυο για την Καταπολέμηση του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας στα ΜΜΕ». Στο πλαίσιο του έργου αυτού προβλήθη-

καν 24 ντοκιμαντέρ και οργανώθηκε ένα Διαπολιτισμικό Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ.

- «EQUAL ANΔΡΟΜΕΔΑ – Δράσεις για την καταπολέμηση του διαχωρισμού στο χώρο εργασίας»: Στο πλαίσιο του έργου αυτού αναπτύχθηκαν οι ακόλουθες δράσεις: Κατάρτιση Σχεδίου για την προώθηση της αρχής της Ισότητας των δύο φύλων στο εσωτερικό της εταιρείας και παραγωγή και τηλεοπτική μετάδοση 12 πληροφοριακών βίντεο για την ανάδειξη επιτυχών παραδειγμάτων και καλών πρακτικών αντιμετώπισης του διαχωρισμού στο χώρο εργασίας.

Οι ενημερωτικές εκπομπές της EPT-3: «Εκτη Αίσθηση», «Μητρόπολη του Κόσμου»,

« Ενστάσεις», «Πάμε Καλά», «Μίξερ» ασχολήθηκαν με ποικιλία θεμάτων που άπτονται του τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι η εκπομπή «Μητρόπολη του Κόσμου» προσφέρει τηλεοπτικό βήμα σε ανθρώπους κάθε φυλής, κάθε θρησκείας και κάθε πολιτισμού που ζουν στη χώρα μας, προκειμένου να προβάλουν τη διαφορετικότητά τους και να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους.

Η εκπομπή «Πάμε Καλά» φιλοξένησε, σε συνεργασία με την UNICEF, (12/12/2005) αφιέρωμα στα παιδιά του Πακιστάν.

Από την εκπομπή «Μίξερ» ξεχωρίζουν τα εξής θέματα:

- «Παγίδες θανάτου – νάρκες στον Έβρο»
- «Η σωματεμπορία γυναικών στην Ελλάδα» (η εκπομπή συμμετείχε στο Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Βερολίνο 2005)
- «Η σωματεμπορία γυναικών στα Βαλκάνια» (η εκπομπή συμμετείχε στο Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Βερολίνο 2005)

Επιπλέον, από Δευτέρα έως την Παρασκευή μεταδίδεται Δελτίο Ειδήσεων στη νοηματική.

Η Ελληνική Ραδιοφωνία έχει δημιουργήσει έναν πολυπολιτισμικό ραδιοφωνικό σταθμό τον ΦΙΛΙΑ (107 FM), ο οποίος εδώ και περίπου 4 χρόνια απευθύνεται στους μετανάστες που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα του «ΦΙΛΙΑ» εκπέμπει καθημερινά ενημερωτικές εκπομπές σε 12 γλώσσες (αγγλική, αλβανική, αραβική, βουλγαρική, γερμανική, γαλλική, ισπανική, πολωνική, ρουμανική, ρωσική, σερβοκροατική, τουρκική) καθώς και επτά ξενόγλωσσα δελτία σε απευθείας σύνδεση με το BBC WORLD SERVICE.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι εκπομπές, τις οποίες παράγουν και παρουσιάζουν οι κοινότητες των μεταναστών που ζουν στην Ελλάδα, όπως πχ το forum Αλβανών, η κοινότητα του Πακιστάν, των Φιλιππινέζων, των Πολωνών, του Μπαγκλαντές κλπ. Επίσης, εθελοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις όπως «Οι Γιατροί του Κόσμου» και «Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα» αλλά και το Δίκτυο των Μεταναστών και ο Διεθνής Οργανισμός Μεταναστών, πλαισιώνουν το πρόγραμμα με εκπομπές για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το πρόγραμμα της «ΦΩΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ» διαθέτει, επίσης, εκπομπές που αναφέρονται στα ανθρώπινα δικαιώματα. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που απευθύνεται στον Απόδημο Ελληνισμό μέσω βραχέων. Ειδικότερα, στην εκπομπή «Δίκτυο χωρίς Σύνορα» και στο ομογενειακό δελτίο στο Internet προβάλλονται θέματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα του εκτός Ελλάδος Ελληνισμού (πχ αποζημιώσεις Ελληνοκυπρίων, προβλήματα Ελλήνων που ζουν στην Αλβανία και τις χώρες της τέως Σοβιετικής Ένωσης, περιουσιακά δικαιώματα των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης κ.λ.π.)

Στο πρόγραμμα της Ελληνικής Ραδιοφωνίας (ΕΡΑ), NET 105,8 φιλοξενοούνται κατά τακτικά χρονικά διαστήματα, και ιδιαίτερα κάθε Κυριακή, ποικίλα θέματα που αφορούν τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Τα κεντρικά μουσικά προγράμματα της Ελληνικής Ραδιοφωνίας καθ' όλη της διάρκεια του 2005 βρέθηκαν δίπλα σε ανθρωπιστικές οργανώσεις προκειμένου να βοηθήσουν στο έργο τους, να αναδείξουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και να ενημερώσουν τους ακροατές τους για τις δράσεις των οργανώσεων αυτών. Ο ραδιομαραθώνιος της UNICEF, ο ραδιοφωνικός μαραθώνιος για τα θύματα του φονικού Τσουνάμι της Ινδονησίας, η μεγάλη συναυλία 50 καλλιτεχνών στο κλειστό του Ο.Α.Κ.Α (τα έσοδα της οποίας επίσης διατέθηκαν στα θύματα του Τσουνάμι), η πανελλαδική ενημέρωση (καθ' όλη τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου) για τον «καρκίνο του μαστού», τα ενημερωτικά 5λεπτα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, αλλά και οι αναφορές των παραγωγών σε ειδήσεις/νέα/εξελίξεις/πληροφορίες κλπ πολλών ανθρωπιστικών οργανώσεων και μη κυβερνητικών οργανώσεων, είναι μερικά από τα σημεία, στα οποία προβλήθηκε το θέμα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Επίσης, από τα προγράμματα της ΕΡΑ μεταδόθηκαν ραδιοφωνικά σποτάκια με σκοπό την προβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Από το Α΄ Πρόγραμμα (102 FM) της ΕΡΤ-3 προβάλλονται οι θέσεις οργανισμών, ομάδων και φορέων που υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ποικιλία των εκφράσεών τους. Ειδικότερα, έχει καθιερωθεί ειδική ενότητα στις ενημερωτικές εκπομπές: «Γραμμή του Πολίτη», «Πρωινή Πτήση» και «Απερίφραστα» - που ασχολείται με θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα στους τομείς νομικών διευθετήσεων, εργασιακών σχέσεων, δικαιώματα των αλλοδαπών που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα, εργαζόμενες μητέρες, μονογονεϊκές κλπ. Επιπλέον, έχει καθιερωθεί ειδική εκπομπή με τίτλο «Μικροί και μεγάλοι εν δράσει για ένα παιδικό χαμόγελο ...» που αναφέρεται στις ανάγκες και στα δικαιώματα των παιδιών με παροχή πληροφοριών για τα ισχύοντα σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, για τις σχέσεις γονέων-παιδιών κλπ.

Στο Β΄ Πρόγραμμα (9.58 FM) της ΕΡΤ-3, η εκπομπή «Μαζί μπορούμε» ασχολείται με τις δράσεις, τις πρωτοβουλίες και τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρία.

Τέλος, στο Γ΄ Πρόγραμμα (Βραχεία) της ΕΡΤ-3 έχουν καθιερωθεί εκπομπές επικοινωνίας με τους Έλληνες της Διασποράς, στις οποίες παρέχονται πληροφορίες σε τομείς παιδείας, μεταφοράς περιουσιακών στοιχείων, στράτευσης και εργασιακών δικαιωμάτων, σε σχέση με το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και σε τρίτες χώρες.

ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ (ΑΠΕ)

Το ΑΠΕ, ως καθαρά δημοσιογραφικός οργανισμός, δεν έχει τη δυνατότητα να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες πέραν των προβλεπόμενων στο ΠΔ 150/94, το οποίο καθορίζει τους σκοπούς του.

Ωστόσο, επιδεικνύοντας ευαισθητοποίηση στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, φροντίζει πάντα η ειδησεογραφία του να αναδεικνύει ανάλογα ζητήματα, ώστε να συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση του κοινού. Σ΄ αυτό το πλαίσιο, εντός του 2005 (μέχρι την 12/12/2005 συγκεκριμένα) μετέδωσε 762 ειδήσεις σχετιζόμενες με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σ΄ αυτές περιλαμβάνονται ειδήσεις από όλο τον κόσμο και ανακοινώσεις του ΟΗΕ, άλλων διεθνών περιφερειακών οργανισμών, πολιτικών προσώπων και άλλων προσωπικοτήτων που αφορούν το θέμα.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ (ΜΠΕ)

Το Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του για το έτος 2005, συμμετείχε ως μέλος στην αναπτυξιακή σύμπραξη EQUAL-DREAM (κοινοτική πρωτοβουλία) όπου και ανέλαβε την υλοποίηση δράσεων δημοσιότητας του προγράμματος που αφορούσε στην «Καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στα ΜΜΕ».

Στο πλαίσιο των αναληφθεισών δράσεων ήταν και ο συνεχής εμπλουτισμός της διαδικτυακής πύλης της Αναπτυξιακής Σύμπραξης με στοιχεία από τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο της Ελλάδας και του εξωτερικού σχετικά με φαινόμενα ρατσισμού, ξενοφοβίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικότερα.

Παράλληλα, από το 1993 που δραστηριοποιείται στο διαδίκτυο, το Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων ασχολείται με την προβολή, προώθηση αλλά και ενημέρωση του κοινού περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με άρθρα, αφιερώματα και αναλύσεις, ενώ ακόμα θέματα παρόμοιας θεματολογίας προβάλλονται και μέσα από το μηνιαίο περιοδικό του Πρακτορείου με τίτλο «Ελληνική Διασπορά».

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ (ΙΟΜ)

Το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο ζήτημα της προστασίας των ανηλίκων. Για το σκοπό αυτό σχεδιάζει μέτρα και παρεμβάσεις, ώστε να συμβάλει σε ένα καλύτερο οπτικοακουστικό περιβάλλον για τα παιδιά και τους έφηβους, μια ηλικιακή ομάδα εξαιρετικά ευαίσθητη και ευάλωτη.

Μερικές από τις παρεμβάσεις του Ινστιτούτου, κατά το έτος 2005, είναι:

- Σχέδιο για την απονομή βραβείων για τηλεοπτικά προγράμματα που απευθύνονται σε παιδιά και εφήβους (υλοποιούμενο από τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας - Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης)
- Πρόγραμμα οπτικοακουστικής παιδείας για παιδιά και νέους (υλοποιούμενο σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας - Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και την ΕΡΤ) το οποίο περιλαμβάνει επίσκεψη σε παιδικές κατασκηνώσεις καθώς και σχολεία ειδικά εξοπλισμένου VAN, ξεναγήσεις σε περιφερειακούς σταθμούς της ΕΡΑ, με στόχο την επαφή και την ενημέρωση των παιδιών και των εφήβων του κέντρου και της περιφέρειας στην παραγωγή ραδιοφωνικού και δευτερευόντως τηλεοπτικού προγράμματος

- Επεξεργασία και κατάρτιση δύο ειδικών πληροφοριακών εντύπων (ένα για τις ηλικίες 9-12 και ένα για τις ηλικίες 13-15) με περιεχόμενο σχετικό με τη λειτουργία των ΜΜΕ (παραδοσιακών αλλά και νέας τεχνολογίας) με παροχή ιστορικών και τεχνικών στοιχείων.

Αθήνα, 24 Ιανουαρίου 2006

Η Γενική Γραμματέας
Επικοινωνίας,
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΠΑΠΑΔΑ-ΧΕΙΜΩΝΑ

ΜΕΡΟΣ Ε΄

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ 2005

Συμμετοχή της ΕΕΔΑ σε Εθνικά, Ευρωπαϊκά και Διεθνή
Συνέδρια: εισηγήσεις, παρεμβάσεις και συμπεράσματα

1. 61^η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ,
Γενεύη, Palais des Nations, 12-15.04.2005

1. 61^η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΟΗΕ, Γενεύη, Palais des Nations, 12-15.04.2005

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η 61^η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ, Η ΕΤΗΣΙΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ΚΑΙ Η ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ (ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ 61^{ης} ΣΥΝΟΔΟΥ), ΓΕΝΕΥΗ, Palais des Nations, 12-15.04.2005

Η ΕΕΔΑ έλαβε μέρος στις προαναφερόμενες συναντήσεις και εκπροσωπήθηκε από την Α' Αντιπρόεδρο και Προεδρεύουσα του Ε' Τμήματος της ΕΕΔΑ καθηγήτρια κα Χαριτίμη Δίπλα. Όπως κάθε χρονιά, στο πλαίσιο της ετήσιας συνόδου της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ (Commission on Human Rights), έχει καθιερωθεί να γίνεται και μία παράλληλη διεθνής συνάντηση των Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, όπως και μία συνάντηση των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών.

Κύριο οργανωτικό ρόλο, κυρίως ως προς την ειδική παρουσία των Εθνικών Επιτροπών και εκφώνηση λόγων από αυτές στη συνεδρία της ως άνω Επιτροπής του ΟΗΕ, είχε το ειδικό Γραφείο Εθνικών Επιτροπών (National Institutions Unit) της Ύπατης Αρμοστείας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΗΕ, επικεφαλής του οποίου είναι ο κ. Orest Nowosad.

Η ΕΕΔΑ μετείχε, μέσω της εκπροσώπου της, τόσο στις εργασίες της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΑΔ) υπό το στοιχείο 18b (Εθνικές Επιτροπές και περιφερειακές διευθετήσεις), όσο και στην 16^η Συνάντηση του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ICC).

Η συμμετοχή των Εθνικών Επιτροπών ΔτΑ στις εργασίες της Ολομέλειας της ΕΑΔ υπό το στοιχείο 18b, κρίνεται –από τις ίδιες– ως πολύ περιορισμένη (με δικαίωμα παρέμβασης 7' ανά φορέα). Έπειτα όμως από σχετική πρόταση των Εθνικών Επιτροπών ΔτΑ, αποφασίστηκε η διεύρυνση του χρόνου παρέμβασής τους αλλά και η δυνατότητα συμμετοχής τους και σε άλλα σημεία του προγράμματος των συνεδριάσεων της Ολομέλειας της ΕΑΔ. Πρόκειται για τη νέα απόφαση με τίτλο «Αποτελεσματική λειτουργία των μηχανισμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Εθνικές Επιτροπές και περιφερειακές συμφωνίες», και συγκεκριμένα για την παράγραφο 11 α, η οποία ορίζει ότι επιτρέπεται στις διαπιστευμένες από

την ειδική υποεπιτροπή του ICC, Εθνικές Επιτροπές ΔτΑ, να παρίστανται και να λαμβάνουν το λόγο για όλα τα θέματα της ημερήσιας διάταξης της Ολομέλειας της ΕΑΔ, και να υποστηρίζεται η συνεργασία τους με τα επικουρικά της όργανα.

Αναφορικά με τις εργασίες της 16^{ης} συνάντησης του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ICC), τα βασικότερα θέματα συζήτησης ήταν ο απολογισμός των δραστηριοτήτων του ICC και των Εθνικών Επιτροπών ΔτΑ για το έτος 2004, οι μελλοντικές δράσεις των Εθνικών Επιτροπών για το 2005, ο σχεδιασμός της 8^{ης} Διεθνούς Διάσκεψης των Εθνικών Επιτροπών, ο ρόλος τους στο πλαίσιο της ΕΑΔ αλλά και άλλων οργάνων των Η.Ε., θέματα σχετικά με την Μετανάστευση και χειρισμός τους από τις Εθνικές Επιτροπές, η εκπόνηση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και η δημιουργία Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Σχετικά με αυτό το τελευταίο θέμα, οι προτάσεις της ΕΕΔΑ έτυχαν της ευρείας υποστήριξης και υιοθετήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συντονιστικό Όργανο των Εθνικών Επιτροπών ΔτΑ. Παράλληλα, κατά την εν λόγω συνάντηση διεξήχθησαν και εκλογές του ICC και στην Προεδρία παρέμεινε η Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Δανίας, ενώ σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου, την Προεδρία συνεχίζει να κατέχει η Γαλλία. Τέλος, εθίγη και το θέμα της διοργάνωσης της 4^{ης} Στρογγυλής Τράπεζας των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της 6^{ης} Συνάντησης των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών το φθινόπωρο του 2006. Ως χώρα διεξαγωγής των εν λόγω συναντήσεων, προτάθηκε η Ελλάδα.

Σχετικά με τη συνάντηση του Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στις 12.04.2005, τα σημαντικότερα θέματα που συζητήθηκαν ήταν τα ακόλουθα: το ζήτημα της προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, το ζήτημα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, η συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Ηνωμένα Έθνη, και ο προγραμματισμός θεμάτων και δραστηριοτήτων για τα έτη 2005-2006 (βλ. παρακάτω πρακτικά συνάντησης).

Έκθεση της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Η. Ε.
με τίτλο "Αποτελεσματική Λειτουργία των μηχανισμών Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων: Εθνικές Επιτροπές και περιφερειακές συμφωνίες"

61^η Συνάντηση (στοιχείο 18b)
COMMISSION ON HUMAN RIGHTS
Sixty-first session
Agenda item 18 (b)

EFFECTIVE FUNCTIONING OF HUMAN RIGHTS MECHANISMS:
NATIONAL INSTITUTIONS AND REGIONAL ARRANGEMENTS

The Commission on Human Rights,

Recalling the relevant resolutions of the General Assembly, notably resolution 48/134 of 20 December 1993, and its own resolutions concerning national institutions for the promotion and protection of human rights,

Welcoming international recognition of the importance of establishing and strengthening independent, pluralistic national institutions for the promotion and protection of human rights consistent with the Principles relating to the status of national institutions for the promotion and protection of human rights annexed to General Assembly resolution 48/134 (the Paris Principles),

Convinced of the important role such national institutions play in promoting and protecting human rights and fundamental freedoms and in developing and enhancing public awareness of those rights and freedoms,

Recognizing that it is the prerogative of each State to choose, for the establishment of a national institution, the legal framework that is best suited to its particular needs and circumstances to ensure that human rights are promoted and protected at the national level in accordance with international human rights standards,

Recalling the Vienna Declaration and Programme of Action adopted in June 1993 by the World Conference on Human Rights (A/CONF.157/23), which reaffirmed the important and constructive role played by national human rights institutions and their role in remedying human rights violations and in the dissemination of human rights information and education concerning human rights,

Also recalling the Programme of Action (A/CONF.157/NI/6) adopted by national institutions meeting in Vienna during the World Conference on Human Rights, which recommended that United Nations activities and programmes should be reinforced to meet the requests for assistance from States wishing to establish or strengthen their national institutions for the promotion and protection of human rights,

Welcoming the strengthening of international cooperation among national human rights institutions, including through the International Coordinating Committee of National Institutions,

Noting the outcomes of the seventh International Conference for National Institutions held in Seoul from 14 to 17 September 2004, the positive contribution of non-governmental organizations and the Seoul Declaration on upholding human rights during conflict and while countering terrorism,

Welcoming the strengthening in all regions of regional cooperation among national human rights institutions and between national human rights institutions and other regional human rights forums,

Noting efforts to strengthen regional human rights networks, including the fifth European meeting of national institutions for the promotion and protection of human rights and the third Round Table of National Human Rights Institutions held in Berlin from 25 to 26 November 2004, organized jointly by the German Institute for Human Rights and the Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, the First African Union Conference of National Human Rights Institutions held in Addis Ababa from 18 to 21 October 2004, the continuing work of the Network of National Human Rights Institutions of the Americas, the Network's Third General Assembly held in Buenos Aires from 9 to 11 June 2004 and its seminar on irregular migration and trafficking of people: human rights and national institutions, held in Campeche, Mexico, from 10 to 11 March 2005, and the work of the Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions, including the holding of their ninth annual meeting in Seoul in September 2004,

Noting the conclusions and programme of action adopted at the twelfth Workshop on Regional Cooperation for the Promotion and Protection of Human Rights in the Asian and Pacific Region held in Doha from 2 to 4 March 2004 with regard to the role of national institutions (see E/CN.4/2004/89),

Noting the creation of a francophone group of national institutions for human rights in cooperation with the Organisation Internationale de la Francophonie,

Noting also the work of the Ibero-American Federation of Ombudsmen as a forum for cooperation and exchanging of experience,

Welcoming the call of the twelfth Workshop for the Office for the United Nations High Commissioner for Human Rights to support the subregional workshop for the Arab Region on national human rights protection systems, including national human rights institutions, held in Cairo, from 6 to 8 March 2005 with the support of the Egyptian National Council for Human Rights, Noting the valuable role played and contributions made by national institutions in United Nations meetings dealing with human rights and the importance of their continued appropriate participation,

1. Reaffirms the importance of the development of effective, independent, pluralistic national institutions for the promotion and protection of human rights consistent with the Paris Principles;

2. Reiterates the continued importance of the Paris Principles as a set of important recommended guidelines of practice for national institutions, recognizes the value of further strengthening their application and encourages States, national institutions and other interested parties to consider ways to achieve this;

3. Welcomes the decisions of a growing number of States to establish, or to consider establishing, national institutions consistent with the Paris Principles;

4. Encourages States to establish or, where they already exist, to strengthen such institutions, as outlined in the Vienna Declaration and Programme of Action;

5. Recognizes that national institutions have a crucial role to play in promoting and ensuring the indivisibility and interdependence of all human rights and calls upon all States to ensure that all human rights are appropriately reflected in the mandate of their national human rights institutions when established;

6. Takes note with satisfaction of the efforts of those States that have provided their national institutions with more autonomy and independence, including through giving them an investigative role or enhancing such a role, and encourages other Governments to consider taking similar steps;

7. Recognizes the important and constructive role that individuals, groups and organs of society can play for the better promotion and protection of human rights and encourages efforts by national institutions to establish partnerships and increase cooperation with civil society;

8. Welcomes greater efforts by the Office of the High Commissioner to engage national institutions as partners and provide them with opportunities to exchange experiences and best practices amongst themselves, and in this context welcomes:

(a) The International Workshop of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights: causes, effects and consequences of the migratory phenomenon and human rights protection held in Zacatecas, Mexico, from 14 to 15 October 2004 organized by the Mexican National Human Rights Commission of Mexico and the Human Rights Commission of Zacatecas;

(b) The Round Table of National Human Rights Institutions and National Machineries for the Advancement of Women held in Ouarzazate, Morocco, from 15 to 19 November 2004 with the Conseil Consultatif des Droits de l'Homme of Morocco in cooperation with the United Nations Division for the Advancement of Women, Department of Economic and Social Affairs; and

(c) The International Round Table on National Institutions and Good Governance held in Suva from 13 to 15 December 2004 with the Fiji Human Rights Commission;

9. Also welcomes the engagement of the Office of the High Commissioner with concerned national institutions on a regional level in relation to conflict prevention as well as the prevention of torture;

10. Further welcomes the practice of national institutions and coordinating committees of such institutions that conform with the Paris Principles of participating in an appropriate manner in their own right in meetings of the Commission and its subsidiary bodies;

11. Welcomes the report of the Secretary-General (E/CN.4/2005/107) on enhancing the participation of national human rights institutions in the work of the Commission and its subsidiary bodies and, in accordance with its recommendations, decides to request the Chairperson of the sixty-first session, in consultation with all relevant stakeholders, to finalize, by the sixty-second session, the modalities for:

(a) Permitting national institutions that are accredited by the Accreditation Subcommittee of the International Coordinating Committee of National Institutions under the auspices of the Office of the High Commissioner, and coordinating committees of such institutions, to speak, as outlined in the report, within their mandates, under all items of the Commission's agenda, while stressing the need to maintain present good practices of management of the agenda and speaking times in the Commission, to allocate dedicated seating to national institutions for this purpose, and supporting their engagement with all the subsidiary bodies of the Commission;

(b) Continuing the practice of issuing documents from national institutions under their own symbol numbers;

12. Welcomes the continuation of the practice of national institutions convening regional meetings and encourages national institutions, in cooperation with the Office of the High Commissioner, to continue to organize similar events with Governments and non-governmental organizations in their own regions;

13. Affirms the important role of national human rights institutions, in cooperation with other mechanisms for the promotion and protection of human rights, in combating racial and related forms of discrimination and in the protection and promotion of the human rights of women and the rights of particularly vulnerable groups, including children and people with disabilities;

14. Recognizes the important and constructive role that national institutions can play in human rights education, including by the publication and dissemination of human rights material and other public information activities during the World Programme for Human Rights Education, and calls upon all existing national institutions to assist in the implementation of human rights education training programmes across all relevant sectors of society, including during the first phase of the Programme (2005-2007), which will focus on primary and secondary education;

15. Commends the High Commissioner for the priority accorded to the establishment and strengthening of national human rights institutions, including through technical cooperation, and calls upon the Office of the High Commissioner:

(a) To continue to strengthen its coordinating role in this field and to allocate the resources necessary for this work from both core and extrabudgetary sources;

(b) To continue to support technical cooperation projects focused on specific practical challenges faced by national institutions, including in the area of complaint handling;

16. Welcomes efforts, through the Secretary-General's action 2 programme (see A/57/387), to ensure effective engagement by all parts of the United Nations with national institutions and notes in this regard the importance of strengthening the National Institutions Unit within the Office of the High Commissioner, including with appropriate specialist expertise;

17. Expresses its appreciation to those Governments that have contributed additional resources for the purpose of the establishment and strengthening of national human rights institutions and their regional organizations;

18. Welcomes the important role of the International Coordinating Committee, in close cooperation with the Office of the High Commissioner, in assessing conformity with the Paris Principles and in assisting Governments and national institutions, when requested, to follow up on relevant resolutions and recommendations concerning the strengthening of national institutions;

19. Requests the Secretary-General to continue to provide, from within existing resources, the necessary assistance for holding meetings of the International Coordinating Committee during the sessions of the Commission, under the auspices of, and in cooperation with, the Office of the High Commissioner;

20. Also requests the Secretary-General to continue to provide, from within existing resources and from the United Nations Voluntary Fund for Technical Cooperation in the Field of Human Rights, the necessary assistance for international and regional meetings of national institutions;

21. Further requests the Secretary-General to report to the Commission at its sixty-second session on the implementation of the present resolution and on ways and means of enhancing participation of national human rights institutions in the work of the Commission;

22. Requests the Secretary-General to report to the Commission at its sixty-second session on the process currently utilized by the International Coordinating Committee to accredit national institutions in compliance with the Paris Principles and to ensure that the process is strengthened with appropriate periodic review;

23. Decides to continue its consideration of this question at its sixty-second session.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ της ΕΕΔΑ

Καθηγήτρια κα Χ. Δίπλα

Statement by Pr. Haritini Dipla, Member of the Greek National
Commission of Human Rights,
to the 61st Session of UNCHR, Geneva April 2005

Honourable Chair, Distinguished Delegates,

I am very pleased to address this audience today on behalf of the Greek National Commission for Human Rights.

During the past year, the Greek Commission has delivered opinions on various Human Rights issues and has organised several activities. As a matter of fact, the Greek Commission considers the interaction between National Institutions and Regional Organisations as a very important process within which they may develop partnerships and create a favourable environment for consultation and co-operation.

In this regard, allow me to refer to two particular contributions of the Greek Commission to the activities of two regional organisations, that is the European Union and the Council of Europe:

1. The Greek Commission welcomes the initiative of transforming the European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia into a Fundamental Rights Agency and follows this process with particular interest. It has presented its comments to the European Group of National Institutions, in view of adopting a common position.

We have proposed the following:

- The mandate of the Agency should cover a large thematic area of work, comprising all three pillars of the European Union.
- The list of rights should cover the totality of rights included in the European Union's Charter of Fundamental Rights, with special emphasis on combating racism.
- The competence of the Agency should confine to the EU member States (including the candidate countries).
- The data collection on fundamental rights should be maintained, with emphasis given to racism, as well as the conduct of studies and analyses, subsequently disseminated to the civil society. This should be performed in co-operation with: the Council of Europe, the National Human Rights Institutions of member States, the Network of Independent Experts of the European Commission, as well as the European Racism and Xenophobia Network (RAXEN), which is operating within the framework of the European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (EUMC).

- The possibility of providing the Agency with the power to intervene as *amicus curiae* before European jurisdictions should be examined.
 - Finally, the Agency should be endowed with complete independence. The representatives of the European Parliament, the European Commission and ECRI –European Committee Against Racism and Intolerance- are already participating *ex officio* to the Executive body of the European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (EUMC). National Human Rights Institutions of EU Member States should also be represented within its governing body, or, for as long as there is no such body in a certain Member State, by an equivalent independent institution operating in that State.
2. The second input of the Greek Commission to the regional co-operation relates to the activities of the Council of Europe. Firstly, in the elaboration of drafting a new European Convention for the Prevention of Terrorism, where, in co-operation with the European Co-ordinating Group of National Institutions, a common position was formulated.

The Greek Commission provided comments focusing on the following points:

- Adopting the Human Rights approach is a *sine qua non* condition in order to safeguard the respect of universal human rights principles and break the vicious circle of terrorism and counter-terrorism. The so-called “pre-emptive antiterrorist wars” should by all means be condemned, as inefficient and inappropriate for an international community that respects the ideals of democracy and the rule of law.
- Although the title of the Convention refers to the prevention of terrorism, it is clear that its scope is broader since it includes the repressive dimension as well. In addition, the need of cooperation between the European countries in order to address the real causes of terrorism should be underlined.
- As far as the description of terrorist acts in the preamble is concerned, the wording should not only confine to mentioning the intent but also to clearly mention violent acts. It should be reminded that, in this respect, there is currently a considerable dynamic towards achieving a consensus on the definition of terrorism, within the UN, as witnessed by the Secretary General’s March 2005 Report entitled “In Larger Freedom: towards Development, Security and Human Rights for All”.
- With regards to criminalising preparatory activities, these offences should be very strictly defined, as well as the national response measures aiming at containing these acts. Along the lines of the European Convention of Human Rights, authorisation for States-Parties to adopt necessary anti-

terrorist measures should be provided under the condition that they are necessary "in a democratic society".

- With regards to the treatment of detainees suspect of having committed terrorist acts or convicted for such acts, it is essential that reference is explicitly made to the obligation of States-Parties to comply with the provisions of international human rights instruments, such as the UN Convention Against Torture (UNCAT) and the International Covenant of Civil and Political Rights (ICCPR).

The second input of the Greek Commission to the activities of the Council of Europe concerns recommendations on ways and means to accelerate the procedure before Greek courts in compliance with the European Convention of Human Rights and the relevant case-law of the European Court of Human Rights. It is worth noting that 2/3 of the decisions issued by the European Court against Greece concerned the problem of the excessive length of the procedure before Courts, in particular the administrative ones. Based on a comparative analysis of how other European countries deal with this issue, the main points of those recommendations focus on:

- Introducing special legal means at the disposal of the litigant in order to avoid an excessive length of the main trial;
- the possibility for a litigant to claim damages suffered from the excessive length of the trial;
- the possibility for the convicted to claim a deduction of the penalty inflicted due to the excessive length of the procedure in a penal trial;
- practical ways to accelerate procedures such as the submission of documents in an electronic format;
- finally, the increase of personnel and improvement of technical facilities to achieve a more efficient administration of justice.

Mr. Chairman, with these words, I would like to thank you for your attention and to stress once again the need for strengthening the dialogue between the National Institutions and the International Organisations, as well as for reserving to them a more distinct role within the activities of those organisations.

Έκθεση της 16^{ης} Συνάντησης του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου
των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ICC)
14 και 15 Απριλίου 2005

Report of the 16th Session of the
International Co-ordinating Committee of National Institutions
for the Promotion and Protection of Human Rights (ICC)

Room XVIII, Palais des Nations, Geneva
14 and 15 April 2005

I. ORGANISATION OF THE SESSION

1. The International Co-ordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights (ICC) held its 16th session at the United Nations Office (UN) in Geneva on 14 and 15 April 2005. Prior to adoption of the agenda (see Annex I) the United Nations High Commissioner for Human Rights, Ms. Louise Arbour, addressed the meeting (see Annex II). Her address was followed by the statement of Mr. Morten Kjaerum, Chairperson of the ICC (see Annex III).
2. The ICC held three meetings during the session. In the first meeting, the business session, the agenda was adopted and the election of the ICC Chairperson and Vice Chairperson took place. A discussion was held concerning the ways and means National Institutions (NIs) can help to implement the existing human rights instruments. It was agreed that the time for enforcement and compliance with human rights instruments has arrived and that NIs have a crucial role to play in this regard. A discussion was held in relation to the draft resolution, on NIs to be presented to the 61st session of the Commission on Human Rights (CHR).
3. The 16th session was chaired by Mr. Morten Kjaerum, Chairperson of the ICC, and Ambassador Salvador Campos, Vice-Chairperson, respectively. As per the rules of procedure, elections of the Chairperson and Vice Chairperson of the ICC were held. The NI of France motioned, seconded by the NIs of Venezuela and the Philippines, for the re-election of the Danish Institute for Human Rights as Chairperson. This was adopted by acclamation. The Vice Chairperson (the Mexican Human Rights Commission) was also reaffirmed in its post, by acclamation. The NI of Argentina motioned, seconded by the NIs of India and Paraguay.

4. The 16th session was attended by representatives of NIs from Africa, the Americas, the Asia-Pacific and the European regions. Also present were the members of the National Institutions Unit (NI Unit) and other representatives of OHCHR and ICC Observers (see Annex IX for a complete list of participants).
5. The report of the 15th session of the ICC was adopted by consensus.
6. Members agreed that the minutes and related documents of the ICC meetings should be made publicly available including through the NI website www.nhri.net.
7. At the close of the business session, the Chairperson of the ICC thanked the NI Unit for its invaluable support as Secretariat of the ICC.

II. MATTERS CONCERNING THE 61st SESSION OF THE UNITED NATIONS COMMISSION ON HUMAN RIGHTS

8. Members thanked the Government of Australia for sponsoring the CHR resolution 2005/74 National institutions for the promotion and protection of human rights (see Annex IV) and commented on the draft. This resolution permits NIs to address orally the CHR under all agenda items and/or to submit written reports on the agenda items of interest for the NIs (OP 11) at the next session of the CHR. All NIs expressed their strong support to the draft resolution in its present format and expressed concern on the request by some Governments to change the language as this would change the objective of the resolution. A call was made to all NIs to lobby their governments to support the resolution. It was agreed that the resolution in its present format will have the clear support from the ICC; there were no objections to this position.
9. The Secretary-General reports to the 61st session of the CHR on the: Effective Functioning of Human Rights Mechanisms: National Institutions and Regional Arrangements – National Institutions for the promotion and protection of human rights (E/CN.4/2005/106) and on the Effective Functioning of Human Rights Mechanisms: National Institutions and Regional Arrangements – Enhancing the participation of national human rights institutions in the work of the Commission on Human Rights and its subsidiary bodies (E/CN.4/2005/107), respectively, were noted.
10. Participants discussed ways to improve the participation of NIs in the work of the CHR. The NI Unit Coordinator of OHCHR, Mr. Orest Nowosad

informed participants on the reform processes the UN and OHCHR were going through as a response from the Secretary-General to the high level panel. These reform processes should provide opportunities for NIs to improve their contribution to the CHR. In addition, the Coordinator indicated that, with the increase in the number of staff of the NI Unit, better assistance will be provided to NIs. NI representatives expressed the need to have a body to convey their proposals to the reform and expressed satisfaction with this increase in the NIU.

11. The OHCHR also informed participants on the Action 2 initiative to implement human rights at the country level and agreed to convey the contributions of the NIs to the High Commissioner.
12. The consequences of the NI Resolution as well as the proposed UN reform processes were discussed. In relation to the UN reform processes NI representatives expressed the need to underline the role of NIs. It was agreed that the ICC Chairperson and regional chairs should draft an ICC stance on the reform process. With regard to the NI resolution allowing NIs to speak under all agenda items of the CHR, it was agreed that the ICC Chairperson should speak under agenda item 18(b) with input from regional chairs and NIs on issues of particular concern. In relation to the other agenda items of the CHR, it was agreed that the regional chairs should coordinate interventions on prioritised areas, and that both the regional chairs and individual NIs would make interventions at the CHR. Individual NIs were encouraged to link up to prepare possible joint statements. Generally, the need for coordination of NI interventions on the agenda items was underlined, as was the importance of not necessarily intervening on all agenda items, but rather focusing on areas of particular interest. It was agreed that the ICC Chairperson and regional chairs would prepare a paper on coordination of NI interventions at the CHR for circulation prior to the next meeting of the ICC. As a first step, it was suggested to distribute a questionnaire on topics of common concern for prioritization during the next CHR.

III. ACCREDITATION SUB-COMMITTEE

Consideration of the report of the Accreditation Sub-Committee

13. The Accreditation Sub-Committee presented an oral and written report of its recommendations. It was agreed that an electronic version would be sent to Members following the ICC session. Members were

reminded that the Accreditation Sub-Committee's recommendations were subject to the ICC's approval, and that the recommendations were made based on the documents submitted by applicant institutions. The support of the NI Unit of OHCHR was noted with appreciation by the Committee members. The different classifications for accreditation are:

- A: Compliance with the Paris Principles.
- A(R): Accreditation with reservation – granted where insufficient documentation is submitted to confer "A" status.
- B: Not fully compliant with the Paris Principles or insufficient information provided to make a determination (observer status).
- C: Non-compliant with the Paris Principles.

14. The Ad Interim Chairperson of the Accreditation Sub-Committee (Fiji Human Rights Commission) listed the members of the Sub-Committee as the NIs of Canada, Denmark, Fiji and Uganda. The Chairperson reviewed the list of NIs considered by the Sub-Committee and presented a number of general observations for strengthening the accreditation process. It was requested that the Sub-Committee report be provided in Annex to this report (see Annex V). The report was adopted by the ICC Members.

15. It was noted that the present resolution on National Human Rights Institutions as well as the Secretary General's reports on NIs to the 61st session of the CHR underlined the need for strengthening the accreditation procedures of NIs. Specifically, it has been suggested to conduct continuous periodic reviews of the accreditation status of NIs. It was noted that the ICC Rules of Procedure para 3(g) already allow for this possibility and a final decision on a possible review mechanism was deferred to the next ICC Meeting.

IV. ACTIVITIES OF THE ICC AND NATIONAL INSTITUTIONS IN 2004

a. Follow-up to the 7th International Conference of National Institutions and the Seoul commitment.

16. Representatives of the Korean National Human Rights Commission presented a video on the 7th International Conference of National Institutions.

17. The Chairperson of the ICC stressed the commitments made in Seoul. To

follow up on these commitments, a questionnaire had been circulated and was part of the binder handed to participants (see Annex VIII). The Chairperson urged NIs to fill in the questionnaire and return it to the Secretariat within one month, at the latest on the 8 May 2005. The Secretariat will then consolidate the results of the questionnaire and prepare a paper to be circulated in June 2005.

18. The ICC Chairperson proposed to create a small working group with at least one representative from each region to ensure a sound follow-up to the commitments made in Seoul.

b. Reports of, and plans for, Regional Meetings

19. OHCHR reiterated the usefulness of NIs reporting on regional meetings by sending their documents to OHCHR to be forwarded as official CHR documentation. This year 3 documents were submitted (E/CN.4/2005/NI/1 to 3).

20. This announcement was followed by oral presentations by the representatives of the regional networks:

- The Americas: The representative of the Network of the Americas informed participants that they have submitted a written report of the activities since the ICC meeting last year. The representative highlighted the General Assembly of the Network held in Argentina in June 2004 and the meetings held in Zacatecas (2004) and Campeche (2005) on migration and trafficking.
- Africa: The representative from Africa informed participants on various activities prepared in collaboration with the African Union and OHCHR. After deliberations within the meeting of the Coordinating Committee of African National Human Rights Institutions and its Secretariat, the members agreed unanimously that Kenya should host the Secretariat. In this regard, the representative from Africa highlighted the need to support and to organize this new secretariat. The representative also informed participants that the next Regional Conference of African NHRI will be held in Nigeria.
- Asia: The representative of the Asia Pacific Forum (APF) informed participants that they have submitted a written report of the activities covering the period from last year's ICC meeting. The representative highlighted the APF role in the drafting of the new international convention

on disabilities. In terms of advisory services, the APF representative pointed the work done in Palestine and Jordan. The APF had also worked with the IDPs in response to the tsunami in Asia.

- Europe: the representative of the European group underlined the 3rd third round table of European NIs that discussed terrorism and trafficking and the 5th meeting of NIs from Europe held in Berlin in 2004. The next meeting of the European group will be held in Athens in November 2006.

c. Discussion of paper on early warning mechanisms

21. The Chairperson presented to participants the paper on early warning mechanisms that had been circulated for comments. Members provided some additional comments. The ICC agreed to incorporate those changes and adopted the document. A copy of the final version is attached in Annex VI.

d. Discussion on the initiative to develop measurement indicators concerning National Institutions and their compliance with the Paris Principles.

22. The second draft of the study was introduced by Mr. Richard Carver, one of the co-authors of the OHCHR/ International Council on Human Rights Policy (ICHRP) supported study. He informed participants on the participatory process that had been used to consult NIs through a questionnaire. The study is divided in two parts. The first part contains benchmarks, standards that NIs might set to give more substance to the obligations they have under the Paris Principles. Benchmarks could be used by NIs in relation to their structure, mandate and performance within regard to the Paris Principles. The second part is on quantitative and qualitative indicators. These indicators can be used to measure achievement in reaching the benchmarks and in particular in monitoring the external impact of the NI and their activities.

23. Neither the benchmarks nor the indicators are intended to be compulsory, they are choices for NIs to assess their mandate, structure and the impact of their work. The study is not intended to reopen the debate on the Paris Principles but rather enrich them in their present form. It is expected that the final version of the study will be available by the end of the year in all official ICC languages. NIs were encouraged to provide the OHCHR and ICHR with comments to the draft report.

e. Progress report on the 5th session of the Ad Hoc Committee on a Comprehensive and Integral International Convention on the Protection and Promotion of the Rights and Dignity of Persons with Disabilities.

24. Ms. Anuradha Mohit, the ICC representative selected to follow the 5th session of the Ad Hoc Committee on a Comprehensive and Integral International Convention on the Protection and Promotion of the Rights and Dignity of Persons with Disabilities, made an oral presentation of the contribution from NIs to the drafting of the international convention. In general terms, the NI contribution was very much appreciated as it was recognized that NIs do play an important role as the interface between governments and civil societies. During the negotiation process, the role of NIs was also to be watchdogs to ensure that governments do not introduce standards that are lower than the ones already in place.

25. Ms. Mohit also stressed that, despite significant progress made in the drafting of the convention, it was clear that the final version of the convention will not be ready in 2005. The main reason for this is that conceptual gaps remain. It is expected that the Convention will guarantee freedom from human degrading form of treatment. Some issues such as the right to marriage or national and international monitoring mechanisms were discussed at length during the 5th session of the Ad Hoc Committee.

26. During the discussion, some NI representatives urged other NIs to engage with their governments to ensure that the momentum for this convention is maintained. The critical gap of not having a convention on people with disabilities under the international human rights framework was also mentioned. Ms. Mohit was renewed as the ICC representative to the Ad-hoc Committee.

V. NEW MATTERS OF CONSIDERATION FOR NATIONAL INSTITUTIONS IN 2005

a. Status of distance and regional training on conflict prevention and prevention of torture

27. OHCHR informed participants about a current project ("Actors for Change: Strengthening the capacity of National Institutions through distance and regional training") which aims to strengthen the capacity of NIs

to prevent torture, and engage in the prevention of conflict, including early warning, through the individual and collective reinforcement by means of strengthening their regional networks. Through the work of NIs the rule of law will be strengthened and the capacity to prevent conflict and torture will be enhanced. The programme is incentive based with initial training via CD ROM with expert facilitators. Training initiatives are planned for each NI region (Africa, the Americas, Asia and the Pacific, and Europe/Central Asia).

b. Status of treaty bodies training initiatives

28. OHCHR further noted that since November 2003, the OHCHR's Treaties and Commission Branch in conjunction with the NI Unit has been implementing a project aimed at strengthening the implementation of human rights treaty recommendations. The objective of the project is to increase the involvement of national actors in the treaty reporting and implementation process, to enhance the participation of NIs, civil society and the media in the work of the treaty bodies, and to improve the overall reporting process, including follow-up at the national level.

29. Under the project to date, targeted training on follow up to treaty body recommendations has been offered to NIs, NGOs and Media from Albania, Argentina, Azerbaijan, Colombia, Croatia, El Salvador, Guatemala, Kenya, Latvia, Panama, the Russian Federation, Rwanda, Sri Lanka and Togo. The next training is planned in Geneva for May 2005 with participants from Bosnia-Herzegovina, Mauritius, Thailand, Uganda and Zambia. Follow-up activities for those who have already participated in the trainings took place in Guatemala and Rwanda and others are planned later this year. It is hoped that by the end of the project, a substantive number of NIs will have participated in this important training.

c. Launch of CD-ROM modules on the Paris Principles and containing a compilation of legislation, constitutional provisions and annual reports

30. OHCHR announced the launching of CD-ROM modules on the Paris Principles and containing a compilation of founding legal instruments and annual reports as well as a comparative analysis of the legal provisions contained on each of the criteria for NIs stipulated in the Paris Principles. OHCHR and the Danish Institute for Human Rights, working jointly on the development of the compilation, explained the

objective, process and content of the CD- ROM modules. The contents of the CD Rom will also be made available via www.nhri.net as part of a NI database containing documentation and analysis.

31. Some representatives of NIs noted the need for documents to be in all ICC languages. The Coordinator of the NI Unit explained that the translation of many documents was done by the staff of the NI Unit adding to its normal workload. He called upon the ICC to find a solution to this issue and called upon all NIs to send their documents in all languages as well as to facilitate translations.

d. Launch of thematic studies

i. Violence against children (with OHCHR and UNICEF)

32. Ms. Jane Connors, from the Treaties and Commission Branch within OHCHR, informed participants of the status of preparations of the Secretary-General's (SG) study on violence against children undertaken jointly with UNICEF, also present at the meeting, and WHO. The study is being prepared in response to the request from the United Nations General Assembly to the SG. In 2003, the SG appointed the independent expert of violence against children, Mr. Sergio Pinheiro, to lead the study. The objectives of the study are to assess the situation on violence against children and to develop strategies to combat this phenomenon, including the development of effective protection mechanisms by States. The methodology used for the study was the development of a concept paper and the preparation of a questionnaire that was circulated in 2004.

33. As of April 2005, 93 Governments replied to the questionnaire available on the website www.violencestudy.org and some of the answers were prepared with the assistance of NIs. Mr. Pinheiro requests further inputs from NIs to the study as he believes NIs are very well placed to analyse the issue of violence against children at the country level. A working group has been established with an NGO advisory panel and an editorial board. Regional and international consultations are foreseen. Mr. Pinheiro would welcome the participation of NIs in the regional meetings.

34. The study is expected to be ready next year. It will be the basis for the preparation of the Secretary-General's report. Many NIs commented on recent publications related to violence against children and

expressed interest in collaborating with Mr. Pinheiro. It was agreed that Ms. Connors will send information with regard to regional consultations to NIs through the NI Unit. She requested representatives from NIs to express their interest in serving as Rapporteurs in one of the working groups during the regional consultations.

ii. HIV/AIDS project (with UNAIDS)

35. Mr. Orest Nowosad, Coordinator of the National Institutions Unit, informed the participants of the joint initiative between UNAIDS and OHCHR to develop a Handbook for National Human Rights Institutions on HIV/ AIDS and Human Rights to use when addressing HIV/ AIDS related issues in their human rights work within their respective national contexts. The final draft was being revised and would be disseminated to the participants upon completion.

VI. PLANS FOR THE 8TH INTERNATIONAL CONFERENCE

36. The ICC Chairperson informed participants that it is the time of the Americas to host the next International Conference of NIs in 2006 and explained a few of the ICC rules and regulations on this issue. The representative of the Mexican NI, speaking as the Secretariat of the Network of the Americas, informed the audience that consultations to determine which NI will host the next international meeting were still ongoing.
37. OHCHR informed participants on the financial contribution the Office provides to the NI that organizes the international conference. The best dates to have the 8th International Conference meeting are in the 3rd or 4th quarter of 2006.
38. It was agreed that, if the Americas could not find a host NI for the 8th International Conference, the turn will go to Africa. The Americas will then get the turn for the 9th International Conference.

VII. THEMATIC DISCUSSION: MIGRATION AND NATIONAL INSTITUTIONS

Refer to Annex VII

VIII. CLOSING OF THE SESSION

The ICC closed its 16th session on 15 April 2005 at 1300H.

Πρακτικά συνάντησης των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών για την
προώθηση και την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

European Group of National institutions for the promotion and
protection of Human Rights
Meeting in Geneva, April 12th 2005

Participants:

National Institutions (accredited and observers): Germany, Denmark, France, Greece, Sweden, Northern Ireland, Slovenia, Cyprus, Hungary, Armenia, Slovakia, Poland, and Switzerland.

International organizations: Office of the UN High Commissioner for Human Rights (NI unit), Office of the Commissioner for Human Rights of the Council of Europe.

I. Follow-up to the 7th international conference of NHRIs, Seoul, September 2004

The Danish Institute informed the European Group (EG) that it has circulated a questionnaire to national institutions pertaining to the follow-up to the commitments agreed upon in Seoul, in order to measure the actions taken and define priorities. National institutions are encouraged to fill in this questionnaire before the summer.

II. Follow-up to the 3rd roundtable and the 5th regional meeting, Berlin, November 2004

It was suggested to make a questionnaire similar to the one referred to above in order to have a concrete idea of actions undertaken following the commitments agreed upon in Berlin.

1/ The protection of human rights and the fight against terrorism

The EG had issued a common position regarding the draft convention of the Council of Europe on the prevention of terrorism. It was stressed that the convention as finalized, which should be signed in Warsaw in May during the Third Summit of Heads of State and Governments, does not take into account the concerns of the EG. The EG will continue to follow the matter closely.

The EG was informed that a seminar will take place before the next meeting of the Steering Committee for Human Rights (CDDH) on the protection of human rights and the fight against terrorism, in order to assess the implementation of the guidelines of 2002 and 2005 at national level. The EG will take this opportunity to express its key concerns, and each NHRI is encouraged to contribute to the preparation of the seminar.

2/ The fight against human trafficking

The EG was not involved actively during the drafting of the convention of the Council of Europe on the protection of victims of human trafficking, contrarily to the commitments agreed upon in Berlin. However, it was decided to follow the matter, beyond the convention itself. NHRIs are encouraged to assess the implementation of their commitments at national level.

3/ Cooperation with the Council of Europe

a- Steering Committee for Human Rights (CDDH)

Besides the seminar mentioned above, the agenda of the next meeting in June is unknown. The DH-PR (committee of experts for the improvement of procedures for the protection of human rights), a subordinate body to the CDDH will hold its next meeting on April 23rd-28th regarding the implementation at national level of the European Convention of Human Rights and of the judgements of the Court. NHRIs are encouraged to contribute to the work of the DH-PR.

b- Commissioner for Human Rights

The Commissioner for Human Rights, represented by M. Julien ATTUIL, suggested specific areas of cooperation that should be developed:

(1) Regarding Protocol 14 to the ECHR:

-NHRIs are encouraged to advocate for the signature and ratification of the protocol to their respective governments;

-The EG is invited to participate in a collective brainstorming on the methods of implementing the new role that the Commissioner will be playing once the protocol enters into force., as article 13 provides that he will have the possibility to present written observations and participate in hearings in some cases.

(2) Regarding the next roundtable of European NHRIs with the Council of Europe, which will take place in Athens in the fall 2006: it was suggested to start thinking about the themes to be developed.

(3) On national issues: NHRIs were reminded that they are invited to inform the Commissioner of all human rights issues in their country, and to demand the intervention of the Commissioner where a NHRI is threatened.

c- Parliamentary Assembly

To this day the EG does not have any link with the Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE). The question was raised whether the EG wishes to request observer status and be actively involved in the work of the PACE. The discussion that followed underlined difficulties of an organizational nature, the rhythm of work of the Council of Europe being too intense for the EG to be able to actively contribute to all of its activities. Two options for involvement with the PACE were suggested, provided that they are feasible according to the rules of procedure of the PACE:

(1) request observer status and occasionally contribute to issues relating to key priority concerns to the EG;

(2) ask to be heard on a regular basis (once a year for example) in order to inform the PACE of the EG's activities and main concerns.

The Office of the Commissioner for Human Rights was asked to study the feasibility of the options of the EG regarding a possible involvement in the activities of the PACE.

4/ Cooperation with the European Union

The meeting of the European coordinating committee which was held in Paris in February was mentioned.

a- The human rights agency of the EU

The Greek commission introduced its proposal of an additional note which would complement to common position of the EG on the EU Agency, specifically relating to the participation of NHRIs within the structure of the Agency. It was decided that this note will be reviewed by the coordinating committee and then communicated the EG for approval (within a week) before being communicated to Brussels.

Moreover, a discussion took place regarding the name of the future Agency: the European Commission now calls it a «Fundamental Rights» Agency in order to underline the link with the Charter. But some NHRIs reckon that the EU is sending a confusing and regrettable message, as on the international scene all bodies competent in the field use the term «human rights». There was no common position agreed upon at this stage on this issue.

b- Relations with the European Commission and the Parliament

The coordinating committee is currently taking contact with the European Commission and the European Parliament in order to seek an institutionalized cooperation. Based on the fact that European NHRIs work on matters of the EU competence, and in view of the future agency, it seems logical to seek an involvement in the decision-making process in Brussels.

5/ Cooperation with the OSCE

It was decided to follow up the contacts that were established with the OSCE in accordance with the commitments agreed upon in Berlin, and particularly in areas of common concern such as human trafficking, the fight against racism, the protection of minorities.

6/Cooperation with the United Nations

a- High Commissioner for Human Rights

Mr. Orest NOWOSAD, head of the NI Unit in the Office of the High Commissioner for Human Rights (HCHR), introduced his growing team, in particularly Mr. Thomas HUNECKE, focal point for the European region. M. Hunecke introduced the training programs on torture and conflict prevention that are being created under the auspices of the HCHR. NHRIs, essential partners to these projects, are strongly encouraged to play an active role.

b- Commission on Human Rights

Mr. Orest NOWOSAD introduced the draft Australian resolution on NHRIs which calls for an enhancement of the participation of NHRIs within the work of the CHR, following the Secretary General's report. Australia advocates for an immediate participation of NHRIs on all agenda items of the CHR, whereas other States would rather start a consulting phase before engaging in such change, which presents the risk of postponing the idea indefinitely. Mr. Nowosad indicated that each NHRI should take position and put pressure on their respective governments.

III. Choice of themes to tackle in 2005-2006

a- International convention for the protection of the rights of persons with disabilities

In the absence of the Irish Commission for Human Rights, coordinator of the EG on this matter, the representative of the Swedish Ombudsman for persons with disabilities explained the state of the drafting process, and called on European NHRIs for more participation. It is indeed the first time that NHRIs have an observer status during the drafting process of a UN convention, with a right to speak and submit written documents. The EG however has not to this day been extremely active on the issue. Some NHRIs met in Stockholm last year, upon invitation from the Swedish Ombudsman, but the EG has not taken a common position. The Irish Commission will organise on April 16th a meeting regarding the monitoring system of the convention, in view of drafting a common position.

The EG mandated the Irish Commission and the Swedish Ombudsman for persons with disabilities to jointly share the tasks of informing, coordinating, and representing the EG on the matter.

b- Ratification by European States of the UN Migrant workers' convention

In the total absence of ratifications to this day by European States, which renders the convention ineffective, NHRIs are encouraged to continue their work on a national level on the issue and call on their respective governments to ratify the convention.

c- Asylum in Europe

The issue is whether the EG wishes to work as a group on issues pertaining to the right to seek and enjoy asylum, in the light of our common concerns which often have their source in decisions taken in Brussels.

This issue will be put on the agenda of the EG coordinating committee, which will take place in the fall in Dublin, in order to define the methods for such work. It was decided that the committee will invite a representative from the European Council on Refugees and Exiles (ECRE) in order to guide us on the best way for the EG to bring an added value.

d- Reform process of the United Nations

NHRIs should start thinking about the reforms discussed at the UN. The German Institute was asked to prepare a note suggesting methods of involvement in the current discussions. This issue will be put on the agenda of the next meeting of the coordinating committee.

4. Exchange of views on racism at national level

Because of time constraints this item was only briefly raised. NHRIs were nevertheless particularly encouraged to share information on this issue.

5. Election of the chair of the ICC

In view of the upcoming election of the ICC chair, the EG unanimously decided to suggest the renewal of the mandate of Mr. Morten Kjaerum.

2. ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΚΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΣΧΕΔΙΟ
ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ -
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ»
ΔΟΥΒΛΙΝΟ, 16.04.2005

2. ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΚΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ»
ΔΟΥΒΛΙΝΟ, 16.04.2005

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το συνέδριο οργανώθηκε από την Ιρλανδική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (IHRC, Irish Human Rights Commission), σε συνεργασία με το Εθνικό Πανεπιστήμιο της Ιρλανδίας Galway, και φιλοξενήθηκε στο Trinity College του Δουβλίνου, στις 16 Απριλίου του 2005. Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η κα Χριστίνα Παπαδοπούλου, αρμόδια Επιστημονική Συνεργάτιδα του Ε΄ Τμήματος (Διεθνούς Επικοινωνίας και Συνεργασίας).

Η πρώτη από τις δύο συνεδρίες ήταν ανοιχτή στο κοινό και ο σκοπός της ήταν να δώσει το βήμα σε όλους τους συμμετέχοντες φορείς ώστε να τοποθετηθούν πάνω στο θέμα της δημιουργίας ενός αποτελεσματικού και καινοτόμου μηχανισμού παρακολούθησης της νέας υπό διαμόρφωση Σύμβασης.

Η κα Mara Bustelo, από το Γραφείο της Υπάτης Αρμοστού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΗΕ, περιέγραψε συνοπτικά τους ισχύοντες μηχανισμούς παρακολούθησης εφαρμογής των Συμβάσεων, και τις προτάσεις μεταρρύθμισής τους.

Η κα Anuradha Mohit, από της Εθνική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ινδίας και εκπρόσωπος του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών ΔΤΑ στην Ad Hoc Επιτροπή σύνταξης της νέας Σύμβασης, αναφέρθηκε στους τρόπους που θα καταστήσουν τον μηχανισμό παρακολούθησης εφαρμογής της πιο αποτελεσματικό, αντλώντας διδάγματα από τους μηχανισμούς παρακολούθησης των υπολοίπων διεθνών Συμβάσεων.

Η κα Maria Veronica Reina, πρόεδρος του Center for International Rehabilitation (Κέντρο Διεθνούς Αποκατάστασης), παρουσίασε την λατινοαμερικανική οπτική με την οποία προσεγγίζεται το θέμα, τονίζοντας το πρόβλημα εφαρμογής των κρατικών δεσμεύσεων στην πράξη και στο πεδίο.

Οι κύριοι και κυρίες Kevin McLaughlin, Eilis Barry, Donal McAnaney, William Binchy, Claire O'Connor, Nigel Brander, Mary Keogh, Maurice Manning και Gerard Quinn, αναφέρθηκαν σε διάφορες πτυχές του ζητήματος από την σκοπιά της Ιρλανδίας, συμπεριλαμβανομένου και του υπό βρετανική διοίκηση βόρειου τμήματος. Ας σημειωθεί πως η Ιρλανδία θεωρείται από τις πρωτοπόρες χώρες όσον αφορά την νομοθεσία και τις πρακτικές για τα άτομα με αναπηρίες.

Η δεύτερη συνεδρία απευθυνόταν αποκλειστικά στους εκπροσώπους Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών για τα ΔΤΑ, και σκοπός της ήταν να διαμορφωθεί μια κοινή θέση αναφορικά με αυτό το θέμα, η οποία και να κατατεθεί στην Επιτροπή του ΟΗΕ που είναι επιφορτισμένη με την σύνταξη του σχεδίου της Σύμβασης.

Τον Φεβρουάριο του 2005, το Ευρωπαϊκό Συντονιστικό Όργανο των Εθνικών Επιτροπών είχε αναθέσει στην Ιρλανδική Επιτροπή και στον Συνήγορο του Πολίτη για τα Άτομα με Αναπηρίες της Σουηδίας, να συντονίσουν την διαδικασία διαμόρφωσης μιάς κοινής θέσης και να την παρουσιάσουν στην Ν. Υόρκη κατά την Σύνοδο της Ad Hoc Επιτροπής του ΟΗΕ για την σύνταξη του σχεδίου της νέας Σύμβασης. Η συνάντηση του Δουβλίνου εντάσσεται σε αυτή την διαδικασία.

Στην συνεδρία συμμετείχαν εκπρόσωποι από τις ακόλουθες Εθνικές Επιτροπές: Γαλλία, Δανία, Σουηδία, Ιρλανδία, Βόρεια Ιρλανδία, και Ελλάδα. Επιπλέον, συμμετείχαν και δύο εκπρόσωποι Εθνικών Επιτροπών της Ασίας, και συγκεκριμένα του συντονιστικού τους οργάνου, του Asia Pacific Forum, συμπεριλαμβανομένης και της κ. Anuradha Mohit (η οποία, όπως αναφέρθηκε ήδη παραπάνω, παρακολουθεί τις εργασίες της Ad Hoc Επιτροπής σύνταξης της Σύμβασης για λογαριασμό του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών για τα ΔΤΑ).

Συνοπτικά, οι Εθνικές Επιτροπές στοχεύουν στα εξής: α) να υπάρχει διάκριση μεταξύ του ελέγχου εφαρμογής της Σύμβασης μέσα στον κρατικό μηχανισμό, αλλά και από ανεξάρτητους φορείς, όπως οι Εθνικές Επιτροπές ΔΤΑ, β) να απαιτείται από τα κράτη-μέλη, η δημιουργία φορέων σύμφωνων με τις Αρχές των Παρισίων, αρμόδιων για τον έλεγχο εφαρμογής της Σύμβασης, ή, όπου τέτοιοι φορείς υπάρχουν ήδη, να τους δοθεί αυτή η αρμοδιότητα, και γ) να διασφαλιστεί η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην διαδικασία ελέγχου εφαρμογής της Σύμβασης.

Στην παρούσα φάση, και μετά από την ολοκλήρωση του 7^{ου} γύρου εργασιών της Ad Hoc Επιτροπής τον Φεβρουάριο του 2006 στην Ν. Υόρκη, αυτοί οι στόχοι έχουν εν πολλοίς επιτευχθεί, και το σχέδιο Σύμβασης

τους κατοχυρώνει. Ωστόσο, αναμένεται το τελικό κείμενο.

(ακολουθεί το κείμενο κοινών θέσεων των Ευρωπαϊκών Επιτροπών ΔΤΑ περί του προτεινόμενου μηχανισμού παρακολούθησης εφαρμογής της νέας Σύμβασης, το οποίο διαμορφώθηκε στην βάση της συνάντησης του Δουβλίνου, και το οποίο κατετέθη στην Ν. Υόρκη, στην Ad Hoc Επιτροπή του ΟΗΕ για την σύνταξη του σχεδίου Σύμβασης).

ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΔ ΗΟC ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ ΤΩΝ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Draft Submission to the United Nations Ad-Hoc Committee on the
drafting of a Comprehensive and Integral International Convention on
the Protection and Promotion of the Rights and Dignity of Persons
with Disabilities

6th Session
1st - 12th of August 2005
New York

Submission by

The Irish Human Rights Commission and the Swedish Disability
Ombudsman on behalf of the European Grouping of National Institutions¹

On

Towards An Innovative Monitoring Mechanism for the Convention –
Taking Domestic Sovereign Responsibility Seriously

1. Introduction – Why Monitoring Matters

2. Proactive Role – the treaty monitoring body as an agent for change
at the Domestic Level

(a) Taking Domestic Sovereign Responsibility Seriously - National Action

¹ At its meeting on February 16th 2005 the European Coordinating Group of National Institutions mandated the Irish Human Rights Commission and the Swedish Ombudsman for Persons with Disabilities to coordinate the views of the European Group of National Institutions at the 6th Session of the Ad Hoc Committee

Plans and a Facilitative Role for the Treaty Body

- (b) Harnessing Domestic Institutional Champions for Change – National Human Rights Institutions and their relationship to the treaty monitoring process
- (c) Sustaining a Domestic Momentum for Change – Raising the Capacity of Disability NGOs to engage constructively with Domestic Reform processes
- (d) Reviewing Progress toward Domestic Change – International Monitoring of National Action Plans
- (e) Assisting in the Search for Solutions to Common Challenges: Thematic Studies leading to Practical Recommendations
- (f) Adding Insight and Jurisprudence to the Operation of the Existing Treaty Monitoring Bodies
- (g) Adding a Focal Point for the Specialised Agencies and other Bodies on disability
- (h) Harnessing the Strengths of the UN Special Rapporteur as an ex officio member of the treaty monitoring body

3. Reactive Role –Complaints and Inquiries

- a. Individual Complaints procedure – Testing Rhetoric with Individual Experience
- b. Collective Complaints Procedure – Getting at Systemic Failures
- c. Inquiries – Getting at Persistent Patterns of Violations

4. Composition of proposed treaty monitoring body

5. Summary of Recommendations

“...globally, the implementation of our rights lags far behind their articulation.

Our objective must be to help bridge the gap between the lofty rhetoric of human rights in the halls of the United Nations, and its sobering realities on the ground”

United Nations High Commissioner for Human Rights: OHCHR Plan of Action – Protection and Empowerment (Geneva, May 2005, p 5).

1. Introduction – Why Monitoring Matters

The European Group of National Institutions view the drafting and eventual adoption of the proposed convention on the rights of persons with disabilities as perhaps the single most significant event in the history of people with disabilities throughout the world.

The adoption of the Convention should have huge symbolic importance. Throughout history and in all cultures the fate and status of persons with disabilities was not traditionally viewed as a legitimate concern for justice and human rights. Only recently has the framework of reference shifted decisively towards justice and human rights in the disability context. The only puzzle is why this has taken so long given that the Universal Declaration on Human Rights has been in existence for over 50 years.

Without doubt, great strides have already been made in the past two decades to secure and advance the human rights of persons with disabilities at both the international and regional levels. The adoption of the UN Standard Rules on the Equalisation of Opportunities for Persons with disabilities (Standard Rules) in 1993 marked a vitally important stepping stone in the right direction². The explicit linkage drawn between violations of the Standard Rules with violations of human rights by the United Nations Human Rights Commission in 1998 was one further step in forging a closer nexus between human rights and disability.³

At European regional level there have also been significant advances. With respect to civil and political rights, the European Court of Human Rights is beginning to pay increased attention in its case law to the situation of

² General assembly Resolution 48/96, 20 December 1993.

³ Resolution 98/31 of the United Nations Human Rights Commission, on the rights of persons with disabilities.

Europeans with disabilities⁴. Likewise, and with respect to economic, social and cultural rights, the European Committee of Social Rights has, through its Collective Complaint mechanism and general reporting system, begun to address the social situation of Europeans with disabilities⁵. The output of these two adjudicatory bodies is complemented by a growing corpus of policy recommendations in the field issued by the Committee of Ministers of the Council of Europe.⁶ Following its second Ministerial Conference on Disability (Malaga) the Council of Europe is currently drafting an action plan for a new decade of Europeans with disabilities.

The adoption of the Framework Directive on Employment by the European Union Council of Ministers in 2000 marks a milestone at EU level in advancing the fight against discrimination based, inter alia, on disability. While this Directive is truly historic at EU level it nevertheless applies only in the employment field. However, the EU has armed itself with a clear legal competence to combat discrimination on the ground of disability in much broader a range of fields (e.g., education, housing) and it is entirely conceivable that a range of supplementary non-discrimination Directives will be adopted by the Council of Ministers in the years ahead.

There can be no doubt that the conscience of Europe has been awakened to view disability as a human rights issue and that European Regional institutions have begun to respond positively.

This openness to the need for change has also taken root within the domestic law and policy of most European countries (some of which exceed the minima set down in regional standards). Many European countries have established dedicated institutions to promote positive policies in favour of persons with disabilities and to hear (or assist individuals and groups in making) complaints. This process of law reform is, of course, replicated elsewhere in the world at both the regional and national levels.

It was natural that this move towards the human rights framework that is

⁴ See e.g., Luke Clements & Janet Read, *Disabled People and European Human Rights: A Review of the Implications of the 1998 Human Rights Act for Disabled Children and Adults in the UK*, (Policy Press, UK, 2003).

⁵ See e.g., *Collective Complaint 13, Autisme-Europe v France*, (2004), available at: http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Esc/

⁶ For a slightly dated round up of Council of Europe and EU contributions to the field see generally Quinn & Degener, *A Survey of International, Comparative and Regional Disability Law Reform*, in Breslin & Yee, *Disability Rights Law and Policy*, (Transnational, 2002).

being experienced in all regions of the world would sooner or later lead to pressure for a global instrument that would at once capture the essence of the movement for reform and also help to meaningfully advance it. The disability Convention should help to consolidate the shift to the rights-based perspective on disability. It should help to embed a new mindset on disability in law and policy – one that sees persons with disabilities as ‘subjects’ and not as ‘objects’ – as individuals capable and willing to take charge of their own personal destiny.

However, the adoption of the Convention – no matter how important at the level of ideas – is not an end in itself. It will be marginal unless it can play a meaningful role in not just reflecting the paradigm shift to rights but in also helping to animate and drive the process of domestic reform. There is a world of difference between the ‘myth system’ fostered by paper rules and the ‘operational system’ of any given system on the ground. To be avoided is the so-called ‘temptation of elegance’ – vis, the drafting of a fine sounding or even inspirational instrument that nevertheless fails to connect with the process of change. The challenge, as always, is to ensure traction between the paper rules of international law and the real rules that govern the lives and life-chances of persons with disabilities in the countries where they live.

That is why we view the issue of monitoring as arguably the single most important issue in the context of the draft convention. We were gratified to learn that the EU

“is entirely convinced of the need for this convention to have a strong and effective international monitoring mechanism”⁷

International human rights law, at best, provides for a system of outer supervision for the domestic implementation of treaty obligations. It is no substitute for – and it is not designed to displace – domestic sovereign responsibility in the field. Our view is that the monitoring mechanism chosen should add value to that process of change by animating it where it occurs and by stimulating it to occur in countries where it has not yet taken root. That is, the monitoring mechanism should not exist for its own sake but for the sake of adding value at the international level to the process of reform taking place at the domestic level.

We set out below our initial views on monitoring. We held a meeting of

⁷ Speaking points for the EU at the 4th Session of the Ad Hoc Committee.

European NHRIs in Dublin hosted by the Irish Human Rights Commission on 16 April 2005 to forge a common approach which is reflected below.⁸

We realise that the debate will continue for some time yet. Our intention is not to provide hard textual language. Rather, our intention is to set out some ideas that we think could meaningfully advance the purposes of the convention.

A treaty monitoring body under this convention should become an authoritative source of insights into the human rights of persons with disabilities – something which the existing treaty machinery lacks capacity. It should drive the human rights perspective on disability at the international level by enunciating it, clarifying it and applying it. Such normative refinement is a sine qua non for effective domestic law reform and is conspicuous by its absence at present.

Secondly, a treaty monitoring body should not exist in an ethereal sense but be seen as part of the process of change. This means that it must be more directly and effectively tied to processes of reform at the domestic level. This does not necessarily mean that the treaty body should prod reform through negative determinations against States Parties. It means that a way should be found to open up a genuine dialogue between the treaty monitoring body and the policy stakeholders at domestic level. To a certain extent the treaty monitoring body could be seen as a partner in that process – one that provides the normative clarity necessary for reform to take place.

The complexity of the changes that will be required across a broad range of policy fields (education, health, employment, housing, etc.) means that to assign a purely reactive role to the new treaty monitoring body may not be enough in order to add the necessary stimulus for change at the international level. That is to say, a more proactive role for the treaty body would appear required to ensure that the values expressed in the pure ether of international law find traction in the processes of domestic reform. It is one thing to accept these values at a high level of generality. It is quite another to give them concrete expression in domestic law and policy. A clearer, stronger and more results-oriented transmission belt is needed between the two.

⁸ A full set of papers delivered at the Dublin conference are available at: <http://www.ihrc.ie/documents/article.asp?NID=135&NCID=8&T=N&Print=>

We feel that a treaty monitoring body is essential if this transmission belt is to be put in place and a dynamic for reform is created and sustained. We are aware that any such body should seek to innovate and not merely replicate the existing system for its own sake. It is of course both symbolically and operationally important that the monitoring mechanism for the disability convention should be as closely aligned as possible to that of the existing treaty system and its likely structure when eventually reformed. Yet, if the core function of such a monitoring system is to stimulate change, then we also see a need to innovate.

We are also aware of the many excellent submissions to date on the issue of monitoring – not least from the disability NGOs. And we are aware that the United Nations Human Rights Commission has, at its sixty first session in 2005, specifically requested the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) to prepare an expert paper on the topic of monitoring to be available at the seventh session of the Ad Hoc Committee which we greatly look forward to⁹.

We feel that a combination of functions would be important for any new monitoring body. Primarily, that body should act – and be seen to act – as a change enabler at both Regional and country level. There are many overlapping elements to this role which we identify below. Three critical success factors can be readily identified to ensure that change actually takes place.

First, Governments must take their sovereign responsibility seriously by crafting action-oriented National Action Plans. The focus here should not be to defend ‘what is’ but to image and then plan for ‘what ought to be’ in active consultation with persons with disabilities and their NGOs.

Secondly, it is vitally important that National Human Rights Institutions should be directly engaged with the process. They are potentially important institutional champions of the process. Treaties may, of themselves, lead to change. But the process of change is more likely to take place and lead to better results if an appropriate institutional architecture is in place at the domestic level. The existence of some form of National human rights mechanism with oversight responsibilities in the field and as a champion of the domestic law reform process is obviously required generally and especially in the disability context since there are so few internal champions of disability reform.

⁹ Human Rights Commission Resolution 2005/65 adopted at its sixty first session (2005) on the human rights of persons with disabilities: E/CN.4/2005/65.

Thirdly, the capacities of NGOs need to be raised to enable a virtuous cycle of domestic reform to take root. The dynamic of change could develop a constructive momentum of its own if disability NGOs were assisted to enable them to enhance their overall level of engagement with domestic and international processes of change. The best outcome of all – from a process perspective – would be to use the new treaty mechanism to help stimulate disability groups and raise their capacity to assert their rights in the political process and thus heighten the responsiveness of the political system to their rights and concerns. This would certainly ensure that any change would be sustainable.

We also believe that a complaints/inquiries system adds an important 'reality-check' in the process of change. Even the best-laid plans can go awry and it often requires some form of complaints procedure to bring anomalies to light and to restore the focus on the human element. The convention is not just about 'social engineering' – it is also about the enjoyment of individual human rights.

We also add our views as to the composition of the new treaty body.

2. Proactive Role – The treaty monitoring body as an agent of Change

We are of the view that the treaty monitoring body should be viewed primary as a change enabler – as a body that helps to transmit values and ideals into concrete reform strategies in the countries and Regions where people with disabilities live.

The most important change that will need to happen at domestic level to give full effect to the convention is to ensure that there is a culture-shift away from welfare towards rights – from viewing persons with disabilities as objects to viewing them as subjects with equal rights. Embedding this positive ethic is crucial to driving, maintaining and deepening the process of change that is needed throughout the world.

The actual process of change and reform will be multi-faceted. Some of it can – and should – be achieved immediately. With respect to so-called 'obligations of result' there can be no excuse for delay. With respect to such obligations – which can be important in the disability context – immediate action will be required.

Other changes – so-called 'obligations of conduct' - will necessarily be more gradual since they will depend on the availability of resources as well as

on having in place the correct institutional infrastructure to enable change to occur. It bears emphasising that the need to progressively achieve elements of a reform strategy should never stand as a pretext for unjustifiable delay. The key thing with respect to such progressive obligations is that a clear and honest start is made to begin to ratchet up levels of the enjoyment of rights.

(a) Taking Domestic Sovereign Responsibility Seriously - National Action Plans and a Facilitative Role for the treaty monitoring body

The States Parties will have to assume sovereign ownership of the process of reform - a process that will be long term. All of which points to the vital necessity of putting into place a National Action Plan to give effect to the Convention.

Naturally, these Plans should be tailored to the circumstances of each country. They should be drafted with the active involvement of disability groups and civil society at all stages (as is required under Rule 18 of the United Nations Standard Rules). At a minimum they should contain:

- i. clearly defined goals and objectives within each sector,
- ii. deadlines for action and for rolling forward its programmatic elements,
- iii. an in-built review mechanism

Draft Article 6 of the Convention (statistics and data collection) already implicitly envisages that such a Plan would be drawn up and implemented. We feel that this could be made much more explicit in the body of the Convention.

The proposed treaty monitoring body could play an important facilitative role in assisting States compile their National Action Plans. It could adopt general Protocols for the drafting of such Plans. It could act as a repository or clearing-house for best practice and facilitate inter-Governmental contact to ensure the transfer of relevant good practice on particular topics. It could build up and provide a knowledge bank on which the States Parties can draw.

It would be wise to commence the process with the drafting of a Baseline Report under which States would self-report on the current law and practice. A frank acknowledgement of where challenges lie would be an excellent start in putting together an action programme aimed at achieving real and measurable results. Much of the knowledge required for such a Baseline Study is already scattered in the existing Reports of States Parties to various human rights instruments. It would be a useful learning exercise for all concerned to bring all of this information together with a sustained focus on persons with disabilities.

Such an approach would be fully in keeping with the recently announced OHCHR 'Plan of Action – Protection and Empowerment' which focuses on greater country engagement as well as closer partnership with civil society¹⁰.

The important point is that the drafting of a National Action Plan would encourage States to take charge of the process for change. It would plant a dynamic for change. And it would embolden persons with disabilities to assume a measure of responsibility for their own fate by engaging actively in the process and by holding Governments to account.

(b) Harnessing Domestic Institutional Champions for Change - National Human Rights Institutions and their relationship to the treaty monitoring body.

We assume the existence of a focal point within domestic administrations for the development and implementation of coherent disability policies (see draft Article 4 of the Convention).

An internal process of reform can best be sustained if some independent agency has competence to evaluate performance and make recommendations for change. It is obvious that the closer this institution is to the process of change on the ground then the more quickly it can act to highlight shortcomings and bring about timely adjustments to law and policy.

All of which, in our view, points to the need for a National Human Rights Institution (NHRIs) with the capacity to review law and practice in the field of disability, to recommend changes in law and policy, to engage in educational campaigns in support of the convention and the rights of persons with disabilities and to entertain complaints (or assist complainants pursue their grievance) in accordance with local practice and procedure.

The United Nations High Commissioner for Human Rights articulated six "effectiveness factors" that any national institution must adhere to: independence, defined jurisdiction, adequate powers, accessibility, cooperation, operational efficiency, and accountability.¹¹

¹⁰ OHCHR, Geneva, May, 2005.

¹¹ United Nations Centre For Human Rights, National Human Rights Institutions: A Handbook On The Establishment And Strengthening Of National Institutions For The Promotion And Protection Of Human Rights, Professional Training Series No. 4 at 10, U.N. DOC. HR/P/PT/4, U.N. Sales No. E.95.XIV.2 (1995).

Such institutions already exist in many countries. Or it may prove necessary to create one. It does not so much matter (at least for present purposes) whether such an institution is a stand-alone agency or fully integrated into a broader agency with a wider remit (e.g., dealing with gender, age or race or with general human rights issues). The integration of the relevant functions into a broader based body has many advantages provided adequate space and expertise is devoted to disability. This, however, is a big proviso in practice. To a certain extent this will depend on local institutional arrangements into which such an institution should fit and add value. States are probably due a margin of appreciation in how exactly such institutions fit with existing bodies.

What matters more is that such an institution actually exists and is specifically tasked and adequately equipped to deal with disability and human rights issues. Such institutions should be constructed on the basis of the Paris Principles.

Naturally, the international treaty monitoring body should develop a close working relationship with such institutions. If the institution is charged – as it should be – with the domestic monitoring of law and practice in accordance with the convention then it follows that the treaty monitoring body could play a crucial role in enriching the thinking and understating of international norms. In as much as the treaty monitoring body will evaluate progress achieved under National Action Plans then NHRIs should play a formal and crucial role in this process.

Regular – and perhaps Regional –meetings of such Institutions among themselves and with the treaty monitoring body should take place to ensure a smooth translation of international norms into domestic practice.

It bears emphasising that NHRIs have indeed stepped up their engagement on disability issues over the past number of years. This was one of the key recommendations of the OHCHR Study on Disability in 2002¹². In 2005 the OHCHR reported much progress by NHRIs on this issue¹³. The fact that we at European level are combining to make this submission is proof of our seriousness on the issues.

¹² OHCHR Study on the, Current Use and Future Potential of the UN Human Rights Instruments in the Context of Disability, (Geneva, 2002).

¹³ Report of the OHCHR on progress on the implementation of the recommendations contained in the study on the human rights of persons with disabilities; E/CN.4/2005/82 (Geneva, 30 December 2004).

(c) Sustaining a Domestic Momentum for Change – Raising the Capacity of Disability NGOs to engage constructively with Domestic Reform Processes

One of the big inhibitors of change in the past has been the relative invisibility of persons with disabilities and their NGOs in the political process. They are a classic 'discrete and insular' minority whose voice is seldom heard or heeded. One corollary of the shift to the rights-based perspective on disability is that the focus for political agitation by and on behalf of persons with disabilities should shift away from welfare and more towards justice and rights. This calls for new and relatively sophisticated political skills if persons with disabilities are to engage constructively and effectively.

To a certain extent the NGOs have already begun to make this shift. The very process of drafting the convention has had this effect. And the Office of the HCHR recently reports even more positive experience in this regard¹⁴.

It is, of course, in a States' own interest to raise the general level of competence of disability NGOs. The increasing engagement of such NGOs in the process could lead to a reduction in needless and costly mistakes. Their active engagement should ensure the crafting of solutions that more genuinely meets their needs and respect their rights. And their involvement in the process can impart a sense of responsibility for their own destiny and confer added legitimacy over the process.

We are of the view that many purposes would be served by up-skilling the disability NGOs to become more actively engaged in domestic reform processes. However, it must be frankly acknowledged, that there is a large skills-gap that needs to be bridged before such engagement can have full effect. To be sure, this skills-gap does not happen everywhere and with respect to all impairment-specific groups. Many disability NGOs are now very highly skilled indeed. However, the resulting imbalance as between the various groupings would call for the equalisation of skills among all such groups to allow for a fair ventilation of all claims within the reform process.

In our view, the treaty monitoring body should be given an explicit role to help conscientise the disability community and to raise their general skills. This could have the empowering function described in the OHCHR Plan of Action (p. 12) –

¹⁴ Id.

Experience from many countries teaches us that human rights are most readily respected, protected and fulfilled when people are empowered to assert and claim their rights.

In so far as the rising of such capacities help in the process of democratisation we would strongly suggest that the democratisation element of development aid programmes should be adjusted to include capacity raising for disability groups. We consider this to be an aspect of 'mainstreaming' which is already covered under draft Article 4 (c). It is our understanding that this 'mainstreaming' obligation applies as much to external relations (including development aid and democratisation) as it does to internal policy-making.

(d) Reviewing Progress toward Domestic Change – International Monitoring of National Action Plans

Such periodic reporting as should take place should focus less on an inert statement of current law and practice and should focus more on the steps taken to progress National Action Plans. That is, the focus should be on the dynamics of change rather than the statics of law or policy.

A large amount of information will already be in the system through the periodic reporting mechanism under the existing human rights treaties. It should be possible to review such plans periodically. It might make sense to do so regionally which gives each region some degree of ownership over the process of change and motivates States Parties to seek common solutions among their peers.

The treaty body should then be in a position to draft Recommendations that may whether be general to a Region or more specifically directed to the States Parties within that Region.

Additionally, the treaty monitoring body could and should play a role in reviewing the content and implementation of such National Action Plans. States should periodically report on the steps they have taken to implement their own National Action Plans – indicating the obstacles or difficulties encountered.

The treaty monitoring body should be able to draw on its knowledge base to advise the States Parties on measures they should take to overcome these obstacles based on success elsewhere in the world with respect to similar challenges.

It should be possible to develop (and to involve many entities including the Specialised Agencies) indicators that could be used to measure progress in the achievement of National Action Plans. This has obvious relevance to the development of national statistics and indicators.

The treaty monitoring body should also be in a position to harness its networks and contacts to put the States in touch with agencies or bodies that can meaningfully assist it in moving its reform agenda forward. We would envisage a key role for NHRIs in this review process.

(e) Assisting in the Search for Solutions to Common Challenges:
Thematic Studies leading to Practical Recommendations

All issues and all rights are important in the context of disability. As we see it, the primary purpose of the draft Convention is to secure the full and equal enjoyment of all human rights for persons with disabilities. This means identifying where change is needed as well as having a clear appreciation of the obstacles to change. And it means the construction of a rational approach to dissolving those obstacles. Many States have a head start. No State has all the answers. And all States face extreme difficulties on several important and connected issues.

Some of the changes needed will tax even the most conscientious of States. Even with the best political will in the world, general principles can often be hard to translate into concrete practice. Very often what is needed is to constantly broaden the frame of analysis to explore how different States experience problems that they share in common and how they might move forward toward their resolution. These challenges are quite pronounced across a range of issues under the draft convention. The challenge of de-institutionalisation alone, for example, is global and requires considerable forethought and planning.

The treaty monitoring body could add real value to the resolution of seemingly intractable issues by engaging in Thematic Studies which involve the States Parties in a collective search for practical directions.

It is envisaged that States Parties will be consulted by the treaty monitoring body as to the areas in which such Thematic Studies could prove most useful. The States Parties should be actively involved in providing information and data that could be useful to the result. Responsibility for the ultimate set of Recommendations would remain with the treaty body.

It would, in our view, make sense to empower the proposed treaty

monitoring body with the possibility of requesting thematic reports from the States Parties on certain thematic issues or challenges. If all States Parties are asked to separately and jointly identify where the main obstacles to change occur on selected topics then this would, in itself create a clearing in the search for workable solutions.

Real added value could be generated if the proposed treaty monitoring body could provide its own independent analysis of the data revealed from the thematic reports and put forward its own Recommendations regarding ways of overcoming obstacles.

It would make sense to harness the collective wisdom and experience of the Specialised Agencies of the United Nations in this regard including bodies such as the World Bank.

The Recommendations of the proposed treaty monitoring body could be directed at the States Parties, the Specialised Institutions of the United Nations and such Regional or others bodies as would appear to have something positive to offer in the process of change.

Such a Thematic Report would be dynamic in the sense that it would focus on key challenges and stimulate a dynamic for reform around a clear set of recommendations.

(f) Adding Insight and Jurisprudence to the Operation of the Existing Treaty Monitoring Bodies

Any new treaty monitoring body should not exist in isolation but should be closely tied to the existing treaty monitoring structure. If this is to be a human rights convention then a close working relationship must be developed with the existing bodies (whether merged or not).

The new treaty monitoring body should co-operate fully with the co-ordination efforts of the other treaty bodies. It could and should assist in the drafting of General Comments of those bodies and seek their input in any General Comments it might draft. It should explore ways of ensuring that the human rights perspective on disability is not lost in the work of those bodies.

This nexus is a two-way street. The jurisprudence of these bodies can and should evolve with a disability focus and that in turn should impact positively on the work of the new treaty body.

Additionally it is important that the treaty monitoring body develop a strong

relationship with the existing special rapporteurs in the field of human rights. Many of these special rapporteurs have potentially a huge contribution to make in helping to identify problems and obstacles and indeed in suggested suitable areas for Thematic Studies¹⁵.

(g) Adding a Focal Point between the Specialised Agencies and Other Bodies at the International Level

Through time the new treaty monitoring body should develop sufficient expertise to identify how the collective strengths of the various Specialised Agencies could be better focused in order to assist States in meeting their obligations under the convention.

At a minimum the treaty monitoring body should be explicitly empowered to request information and reports from the Specialised Agencies and other bodies concerning their activities in the broad field of disability. Such information would be particularly useful with respect to Thematic Studies. It could provide useful context to the thinking of the treaty monitoring body.

The treaty monitoring body should also be explicitly empowered to address Recommendations to these bodies in order to optimise their contribution to the overall goals of the convention.

(h) Harnessing the Strengths of the Office of the UN Special Rapporteur as an ex officio member of the treaty monitoring body

The Office of the UN Special Rapporteur under the Standard Rules is now well established. The Rapporteur reports formally to the UN Commission for Social development. Over the past number of years the Special Rapporteur has also attended and made statements before the UN Commission on Human Rights and time is set aside in the Commission to focus on human rights and disability issues. This is an extremely welcome development which should continue and deepen.

A significant amount of experience and insight has now evolved within the Office of Special Rapporteur. The Standard Rules are necessarily more detailed than the Convention but yet quite complementary.

¹⁵ Among those with the most to contribute would include the special rapporteurs on the right to adequate housing, arbitrary detention, right to education, human rights and extreme poverty, right to health, rights and freedoms of indigenous people, rights of migrants, freedom from torture, and violence against women.

We are of the view that the holder of the Office of Special Rapporteur should be an ex officio member of the treaty monitoring body. The presence of the Special Rapporteur in the treaty monitoring body could only serve to enrich its deliberations especially as regards the achievement of its more programmatic elements.

We do not believe, however, that the Special Rapporteur should have voting rights on the treaty monitoring body since his/her roles are quite distinct.

3. Reactive Role – Complaints and Inquiries

It is important, in our view, to complement a programmatic approach (as above) that focuses on the need to embed a positive dynamic of change with one that more resolutely focuses on the actual enjoyment of the rights protected by individuals and groups who are, after all, the ultimate beneficiaries of the convention. History shows that the raw edges of human experience can be too easily ignored by exclusively programmatic approaches.

All of which points to the necessity of some form of complaints mechanism and inquiry procedure. It must be remembered that the proposed convention is a human rights instrument.

The fact that the treaty monitoring body should play an active and facilitative role in helping States Parties in their own efforts need not detract from its authority or independence in any way. That is to say, there is no inherent contradiction between the new body playing a proactive and facilitative role on the one hand towards States and playing a reactive one on the other hand that focuses on complaints and inquiries.

(a) Individual Complaints Mechanism

An individual complaints mechanism would enable an individual who considers him/herself to be a victim of a violation to lodge an individual complaint with the treaty monitoring body based on his/her own experiences.

A focus on how the individual – qua individual – enjoys his/her rights is extremely useful. It may point up inequities as between people with disabilities and others and even within the field of disability. It may point to shortcomings in the delivery of services that arguably amounts to disrespect for the inherent dignity of the person. And it helps to provide a yardstick – perhaps the only one that really matters – in measuring the progressive achievement of the more programmatic obligations contained in the convention.

This mechanism would be optional in the sense that it would only apply to States that make a Declaration recognising the competence of the treaty monitoring body to entertain such complaints. Since the focus would be on individual allegations of violations there would presumably be the standard requirement that domestic remedies would be exhausted in accordance with the jurisprudence of the existing treaty monitoring bodies.

Such an individual complaints mechanism can provide a window on more systemic problems that might otherwise go unheeded.

At any time it should be possible to seek and obtain interim measures if it appears to the treaty monitoring body that irreparable harm might otherwise be done.

We believe the treaty monitoring body should have the option of convening an oral hearing on individual complaints if deemed necessary to allow for the full ventilation of the claims and counter-claims. The treaty monitoring body should retain carriage of the complaint until such time as it is satisfied that adequate steps have been taken to remedy any negative decision against the State Part in question.

Four of the current treaties (ICCPR, CERD, CEDAW, and CAT) allow for individual complaints of treaty violations. These complaints are made to the relevant treaty monitoring body which then adjudicates on the alleged violation.

Individual complaints allow the raw edge of human experience to be ventilated before treaty monitoring bodies. They bring the normative ambiguities of the treaties into sharp focus and require a clear response from the treaty monitoring bodies.

It has been remarked that the individual complaints process is inaccessible to many victims of human rights violations. The current system requires written allegations that conform to strict guidelines. Often those in most need of the process have no knowledge the complaint mechanism exists or have no assistance in drafting the complaint. Consequently, those who would benefit most from the process may not enjoy effective access.

The point has also been made that individual cases only look backward and therefore only correct a historical wrong through sanctions or remedies¹⁶. This

¹⁶ Alston & Crawford (eds.), *The Future of Human Rights Treaty Monitoring*, (Cambridge, 2000) 36.

is not an argument against a complaints mechanism – simply an observation that goes to the overall effectiveness of complaints.

It has been estimated that ICCPR committee decides approximately 30 individual complaints a year. By this estimate the committee has a backlog of 3 years for individual complaints. The UN system is currently debating whether to draft an Optional Protocol to the ICESCR to set up an individual or collective complaints system which is currently absent.

(b) Collective Complaints Mechanism

A Collective Complaints mechanism could serve many functions.

It could motivate disparate groups of persons with disabilities to come together and share their experiences. As such, it could act as a stimulus for them to convert their felt sense of grievance into the language of rights and thus connect better with the process of domestic change. Among other things, this would require the sector to agree on what bears complaining and to come forward with clear arguments – arguments that command widespread support – as to why the complaint should be upheld.

A Collective Complaints mechanism could thus serve as a catalyst to energise civil society which could have all manner of positive side effects in terms of raising overall levels of capacities to engage with the reform process.

Furthermore, a Collective Complaints system could enable more representative cases of violations to be brought to the attention of the treaty monitoring body – thus enabling it to gain a broader view of the issues at stake. The more representative the claims and the more cogent the evidence the greater is the likelihood that systemic injustice will be brought to light. Very often this systemic injustice is not due to lack of resources. It can often take the form of inequity as between different groups. It is in the interest of the States Parties to have a mechanism for highlighting such inequities so that its overall reform effort is kept on track.

A Collective Complaint mechanism also has the added advantage that it could reduce the risk (which is inherent in any system of complaints) that one case could present a distorted view of things and lead to results that inhibit rather than advance rational reform. States Parties will naturally be concerned that their overall reform efforts should have clear priorities and not be unnecessarily deflected. The provision of a Collective Complaints mechanism is certainly fully consistent with this goal.

The Collective Complaints procedure is not unprecedented. It has been pioneered by the Revised European Social Charter of 1996 which is a Council of Europe human rights treaty in the field of economic, social and cultural rights. The relevant treaty monitoring body under that Charter - the European Committee of Social Rights - has recently begun to make good use of this procedure in the general field of economic and social rights as well as in the specific field of disability.¹⁷

In one landmark disability Collective Complaint (*Autisme France v France*) the Committee found a violation of the Charter on the basis of the slow rate of integration of autistic children into the French education system. Lack of resources did not appear to be the problem in this instance and the result of the Decision was not to force the French State to spend more money but to require it to rearrange its administrative apparatus in order to achieve the laudable goals which, to its credit, it had already set for itself in its own legislation.

We believe that the possibility of applying for and obtaining interim measure should also be available under a Collective Complaints approach. They may be even more necessary in the context of such complaints since it is likely that whole categories of persons with disabilities will be affected. Likewise, we also believe that the treaty monitoring body should have the option of holding oral hearings on such complaints and retain carriage of the Complaint until such time as it is satisfied that adequate steps have been taken to remedy any shortcomings identified.

(c) Inquiries – Getting at Persistent Patterns of Violations

An Inquiries procedure can prove exceptionally useful at enabling persistent patterns of violations of human rights to be exposed. We believe that such a mechanism would serve an extremely useful purpose in the context of disability.

There may well be patterns of behaviour that States are not aware of in the sense that no one – or no institution – has consciously addressed them. They may be allowed to continue for no reason other than the fact that the practice is considered ‘normal’

Alternatively, there may be patterns of egregious abuse and violence that rarely come to light but which can come to light if a torch can be shone on them through an Inquiries procedure.

We believe that an Inquiries procedure should be included in the convention. It could be triggered by the receipt of reliable information to the effect that

¹⁷ See note 4 supra.

a particular State Party is perpetrating grave or systematic violations of the convention. Part of the process should entail the possibility of country and site visits in order to ascertain the facts and collect information.

The Inquiry procedure is familiar under international human rights law. Ample precedent is available to draw on when drafting the relevant provisions. The important point at this stage is to press the case for the need for such a procedure.

4. Compositions of the Proposed Treaty Monitoring Body

It is the view of the European Grouping of National Institutions that the following criteria should be applied in nominating and appointing persons to the Treaty Monitoring Body.

- (i) Of the members of the Body, not less than 50% of them shall be persons with a disability.
and
- (ii) Of the composition of membership of the Body there shall be parity as between the sexes.
and
- (iii) The Body may not include more than one national of the same State.
and
- (iv) The members of the Body shall be nominated by the States Parties and appointed by the Secretary General of the United Nations.
and
- (v) The members of the Body shall be appointed and shall serve in their personal capacity.
and
- (vi) In appointing the body, consideration shall be given to equitable geographical distribution of membership and to the representation of the different forms of civilization and of the principal legal systems.
- (vii) A person shall be appointed by the Secretary General after consulting with eminent experts in the field of human rights. A person shall not be appointed by the Secretary General to be a member of the Body unless it appears to the Secretary General that the person is suitably qualified for such appointment by reason of his or her possessing the required experience, qualifications, training or expertise as, in the opinion of the Secretary General, is or are appropriate, having regard, in particular, to the functions conferred on the Body.

5 Summary of Our Recommendations

There should be a treaty monitoring body established under the draft convention.

Overall Goals of Monitoring

The treaty monitoring body should be tasked and resourced so as to enable change to occur and to nurture a self-sustaining process of domestic reform.

National Action Plans

States Parties should take their domestic sovereign responsibility seriously by crafting National Action Plans to achieve the aims and purposes of the Convention. Such Plans should be crafted in close consultation with persons with disabilities and disability NGOs.

1. The treaty monitoring body should provide Protocols and Recommendations for the drafting of National Action Plans.
2. It should issue General Comments on general matters, on specific rights and on themes as it decides.
3. Each State Party should first draft a Baseline Report on 'what is' before drafting their 'National Action Plans' on 'what ought to be'.
4. The treaty monitoring body should be given the task of monitoring progress in the achievement of National Action Plans with the active and formal assistance of National Human Rights Institutions as well as NGOs.

Role of National Human Rights Institutions

National Human Rights Institutions can and should play a vital role in championing the cause of domestic reform on disability and human rights issues.

They should be specifically tasked and adequately equipped to keep the human right situation of persons with disabilities under review and to provide – or assist with the provision – of complaints procedures.

National Human Rights Institutions can play an important role in advising and enriching the deliberations of the treaty monitoring bodies with respect to national situations. They should be specifically empowered to directly assist the treaty monitoring body in assessing progress achieved under National Action Plans.

Civil Society

The treaty monitoring body should be specifically tasked to help raise the capacities of disability NGOs to engage constructively both with domestic reform processes and also with itself and cognate treaty bodies.

There needs to be a frank acknowledgement that the best form of change is change that is informed by its intended beneficiaries.

Thematic Studies & Targeted Recommendations

In recognition that many of the obstacles to the full and effective implementation of the convention will require sustained analysis and forethought, added value should be sought at the international level by tasking the treaty monitoring body to conduct Thematic Studies leading to a clear set of Recommendations.

Such Thematic Studies should be chosen and carried out with the active involvement of States Parties as well as disability NGOs and all relevant United Nations Specialised Agencies and other bodies.

Enriching the Deliberations of the Other Human Rights Treaty Monitoring Bodies

The disability treaty monitoring body should play a pro-active role in raising the level of awareness of its sister human rights treaty monitoring bodies to disability as a human rights issue. It should play an active part in the coordinated work of these bodies and in any future integration.

Adding a Focal Point to the Specialised Agencies

Since the implementation of the convention will take concerted effort at International, Regional and national levels the treaty monitoring body should play a key role in adding focus to the activities of the Specialised Agencies in particular.

The Specialised Agencies possess key knowledge, insights and skills that would enrich the thinking of the treaty monitoring body. Likewise, the treaty monitoring body should be able to bring its own insights and knowledge to bear in helping the Specialised Agencies to achieve their goals more effectively in the disability context.

Harnessing the Strengths of the Office of the UN Special Rapporteur

The Office of the United Nations Special Rapporteur should be made an *ex officio* – though non-voting - member of the new treaty monitoring body.

This would ensure that maximum complementarity is obtained from the two instruments. This would ensure a connectedness between the two instruments – and though them between the unique contributions of the social development and human rights dimensions to disability.

The Regional Dimension

The treaty monitoring body should convene Regional meetings with the States Parties in order to foster greater shared ownership of the process of change.

Part of the Recommendations of the treaty monitoring body dealing with National Action Plans should touch on the Regional dimension and on how Regional co-operation could further advance the goals of the convention.

Likewise part of its Recommendations emanating from Thematic Studies could be directed toward Regional groupings of States toward the same end.

Individual Complaints Procedure

An optional Individual Complaints procedure should be included in the convention. Such a procedure would allow the raw edges of human experience to be expressed. It would fix the gaze of the treaty monitoring body on how the rights are actually experienced on the ground by its beneficiaries. It would add a dimension that might not otherwise get expressed.

Collective Complaints Mechanism

An optional Collective Complaints mechanism should also be added which would enable the treaty monitoring body to reach systemic issues that affect a class or sub-class of persons with disabilities.

Such a procedure would be useful to States in helping to focus attention on major failings as well as gross inequalities. It could further help to motivate disability groups to engage with the reform process both at home and at the international level.

Inquiries Procedure

An optional Inquiries procedure should also be added to enable the Treaty Monitoring Body to reach allegations of persistent patterns of violations. This could be especially useful in highlighting a pattern of behaviour that States may have felt to be 'normal' in the past but which no longer pass muster under new thinking on disability. And it may prove particularly useful in bringing to light violence and abuse especially of vulnerable persons with disabilities living in residential or other institution.

Treaty Monitoring Body

The Monitoring Body should, to the fullest extent possible, represent the actuality of experience of those with a disability. It should be, and be seen to be, independent in the exercise of its functions, broadly representative of civil society and gender balanced. In addition; it should have the greatest possible level of expertise available to the United Nations.

3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΚΘΕΣΗΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΕΕΔΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2004

Αθήνα, 29.06.2005

3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΚΘΕΣΗΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2004

Αθήνα, 29.06.2005

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η επίσημη παρουσίαση της Έκθεσης Πεπραγμένων της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για το έτος 2004, πραγματοποιήθηκε στις 29 Ιουνίου 2005 στην αίθουσα της ΕΣΗΕΑ. Κατά την παρουσίαση έγινε λόγος τόσο για τη γενική κατάσταση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε εθνικό και διεθνές επίπεδο όσο και για τα σημαντικότερα από τα ζητήματα με τα οποία ασχολήθηκε η ΕΕΔΑ.

Τον λόγο έλαβε, κατά την έναρξη, η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ, καθηγήτρια κα Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου. Χαιρετισμό-σχόλιο απηύθυναν, με την ευκαιρία, η Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων, καθηγήτρια κα Α. Ψαρούδα-Μπενάκη, ο Γενικός Γραμματέας της Κυβέρνησης, καθηγητής κ. Α. Καρράς, ως εκπρόσωπος του Πρωθυπουργού, ο κ. Σ. Σιώκος, ως εκπρόσωπος του Συνασπισμού της Αριστεράς των Κινήσεων και της Οικολογίας και ο κ. Π. Αθανασόπουλος, ως εκπρόσωπος (μέλος του Τομέα Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) του ΠΑΣΟΚ.

Αφού σημείωσε με ικανοποίηση την συμπλήρωση 5 χρόνων λειτουργίας της Επιτροπής, η Πρόεδρος μίλησε για τη δεινή κρίση που περνούν τα ανθρώπινα δικαιώματα σήμερα, η οποία χαρακτηρίζεται από μια σύγχυση περιεχομένου εννοιών όπως η δημοκρατία και η ελευθερία. Ειδικότερα αναφέρθηκε στα θέματα της τρομοκρατίας (προληπτικοί αντιτρομοκρατικοί πόλεμοι μετά τις 11.09.2001), των βασανιστηρίων (τα γεγονότα του Γκουαντάναμο), του ΟΗΕ (και των αμφιβολιών της αναφορικά με την αναθεώρηση της σύνθεσης και λειτουργίας της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων), και της κατάστασης στην Ελλάδα από πλευράς νομοθετικών ρυθμίσεων, σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επισήμανε, ακόμη, τη συμβολή της ΕΕΔΑ στην αντιμετώπιση της καταστροφής του πρασίνου της Αθήνας, των περιοριστικών ποσοστώσεων σε βάρος των γυναικών, της μεταχείρισης των ομοφυλοφίλων στην ελληνική κοινωνία, του νέου αντιτρομοκρατικού νόμου, θεμάτων σχετικών με τις αρμοδιότητες του Μουφτή Θράκης, των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων στις φυλακές, αλλά και την πρόταση της ΕΕΔΑ για συμμετοχή της (καθώς και των άλλων Επιτροπών ΔΤΑ) στον υπό σύσταση Ευρωπαϊκό Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Συμπερασματικά, τόνισε ότι η Ελλάδα αποτελεί κράτος δικαίου το οποίο, όμως, δεν είναι απρόσβλητο από παραβιάσεις ΔΤΑ, λόγος για τον οποίο και θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα στην πρόληψη τάσεων επέκτασης του φαινομένου των παραβιάσεων. Υπογράμμισε, τέλος, την καλή συνεργασία της ΕΕΔΑ με τα Υπουργεία ενώ εξέφρασε την ευχή της για πρόοδο στο μέλλον.

4. ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΗΝ ΙΡΛΑΝΔΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ
ΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ 2005-2007
ΔΟΥΒΛΙΝΟ, 20.10.2005

4. ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ:
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΗΝ ΙΡΛΑΝ-
ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑ-
ΣΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
2005 - 2007
ΔΟΥΒΛΙΝΟ, 20.10.2005

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η παραπάνω διάσκεψη διοργανώθηκε από την Ιρλανδική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Irish Human Rights Commission, IHRC) και την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Βόρειας Ιρλανδίας, σε συνεργασία με τα Τμήματα της Διεθνούς Αμνηστίας της Ιρλανδίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, και την "Πρωτοβουλία Lift Off". Η ΕΕΔΑ εκπροσωπήθηκε σε αυτή την συνάντηση από την υπεύθυνη Επιστημονική Συνεργάτιδα του Δ' Τμήματος, κα Χριστίνα Παπαδοπούλου.

Η συνάντηση ήταν ιδιαίτερης σημασίας για τον ρόλο που μπορούν να παίξουν οι Εθνικές Επιτροπές Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων σχετικά με την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Αφορούσε την εφαρμογή στην Ιρλανδία της Πρώτης Φάσης του Παγκόσμιου Προγράμματος Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα 2005-2007 του ΟΗΕ, το οποίο αποτελεί συνέχεια της Δεκαετίας για την Human Rights Education του ΟΗΕ που ολοκληρώθηκε με το τέλος του 2004. Διαπιστώθηκε ότι τα αποτελέσματα του δεκαετούς αυτού προγράμματος ήταν μάλλον ισχνά (βλ. έκθεση της Ύπατης Αρμοστείας E/CN.4/2004/93 για τα αποτελέσματα της Δεκαετίας, και E/CN.4/2003/101 με προτάσεις για follow-up), και κρίθηκε αναγκαίο να υπάρξουν δραστηριότητες για την ενδυνάμωση των κατά χώρα προγραμμάτων. Έτσι, με την απόφαση A/RES/59/113 της 17^{ης} Φεβρουαρίου του 2005, η Ολομέλεια του ΟΗΕ εξέτασε το προσχέδιο σχετικής Δράσης που συνέταξε το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και η UNICEF, πάνω στο οποίο τα κράτη/μέλη του Οργανισμού είχαν κληθεί να καταθέσουν σχόλια με σκοπό την ταχεία υιοθέτησή του.

Το αναθεωρημένο Σχέδιο Δράσης (βλ. A/59/525/Rev.1) υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια τον Αύγουστο του 2005 (βλ. A/RES/59/113 B). Η απόφαση αυτή κάνει ειδική μνεία στις Εθνικές Επιτροπές ΔΤΑ και τις προσκαλεί να συμβάλλουν στην υλοποίηση του Προγράμματος (βλ. σημείο 5 της απόφασης που σημειώνεται ανωτέρω). Η πρώτη φάση του προγράμματος

2005 - 2007 εστιάζει στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ας σημειωθεί ακόμη, ότι μεταξύ των χωρών που κατέθεσαν σχόλια για το προσχέδιο δράσης, ήταν και η Ελλάδα (μαζί με τις: Αυστρία, Αυστραλία, Αζερμπαϊτζάν, Γερμανία, Ιαπωνία, Σουηδία και Τουρκία).

Το πιλοτικό πρόγραμμα που εφαρμόστηκε στην Ιρλανδία, είχε τον τίτλο «Διδάσκοντας, μαθαίνοντας και βιώνοντας τα Ανθρώπινα Δικαιώματα». Συμμετείχαν σε αυτό 21 δημόσια σχολεία (3.000 παιδιά) της Ιρλανδίας, αλλά και του Βόρειου Τμήματος που τελεί υπό βρετανική διοίκηση. Η Ιρλανδική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ήταν μέλος της Steering Committee που σχεδίασε το πρόγραμμα και τα εγχειρίδια.

Η διάσκεψη άνοιξε με ανάγνωση χαιρετισμού της κας Louise Arbour, Ύπατης Αρμοστού του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η οποία αναφέρθηκε εν συντομία στα αποτελέσματα του δεκαετούς προγράμματος και την ανάγκη συνέχισης της προσπάθειας, και υπενθύμισε την διαθεσιμότητα του Γραφείου της για την σωστή εφαρμογή του νέου τριετούς προγράμματος. Υπογράμμισε ότι η σωστή εφαρμογή του προγράμματος προϋποθέτει την γνήσια και ειλικρινή δέσμευση εκ μέρους των Υπουργείων Παιδείας, τόσο στο στάδιο της χάραξης εθνικής στρατηγικής, όσο και στο στάδιο της υλοποίησης.

Στην συνέχεια, η κα Elena Ippoliti, Human Rights Officer της Ύπατης Αρμοστείας και ειδικότερα της Διεύθυνσης Μεθοδολογίας, Εκπαίδευσης στα ΔτΑ και Επιμόρφωσης, έκανε μια συνοπτική παρουσίαση του Παγκοσμίου Προγράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει ορισμούς, αρχές και στόχους της εκπαίδευσης στα ΔτΑ, και ειδικότερα στα πλαίσια της πρώτης και δεύτερης βαθμίδας, στρατηγικές εφαρμογής σε εθνικό επίπεδο, τρόπους συντονισμού δράσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Επιπλέον παραθέτει μία «φόρμα/πρότυπο» εφαρμογής του στο σχολείο, αντλώντας ιδέες από παραδείγματα καλής πρακτικής από διάφορα εθνικά προγράμματα. Τέλος αναφέρεται σε τρόπους αξιολόγησης των αποτελεσμάτων και στα συστατικά μέρη της εκπαίδευσης στα ΔτΑ στα σχολεία (πολιτικές εκπαίδευσης, σχεδιασμός εφαρμογής, περιβάλλον μάθησης, διδασκαλία και μάθηση, επιμόρφωση των δασκάλων και καθηγητών).

Οι δύο Υπουργοί Παιδείας (Ιρλανδίας και Βόρειας Ιρλανδίας) μίλησαν για την ανάμιξη των Υπουργείων τους στο πιλοτικό πρόγραμμα.

Στην συνέχεια προβλήθηκε βίντεο με συνεντεύξεις παιδιών από τα σχολεία που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, με εντυπώσεις και προτάσεις τους προς τις Υπουργούς.

Εισηγήσεις έγιναν και από εκπροσώπους σωματείων καθηγητών, για την εμπειρία τους από το πρόγραμμα. Η εκπρόσωπος της Lift Off Initiative μίλησε για το πιλοτικό πρόγραμμα, υπογραμμίζοντας πως η εκπαίδευση στα ΔτΑ αποκτά νόημα μόνο όταν το σχετικό «μάθημα» -παρουσιασμένο με την σωστή μέθοδο και το κατάλληλο περιεχόμενο- συμπληρώνεται από εμπειρικές δραστηριότητες στην τάξη, αλλά και από το πώς λειτουργεί συνολικά το σχολείο και η σχολική κοινότητα, από άποψη πρακτικών που αντανάκλουν την κατανόηση και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων όλων των συντελεστών του εκπαιδευτικού πλαισίου: το συνολικό «ήθος» του σχολείου είναι προϋπόθεση *sine qua non*.

Η απογευματινή συνεδρία περιελάμβανε εργασία σε ομάδες, με θέμα τον προσδιορισμό θεμάτων για την σωστή προετοιμασία των εκπαιδευτικών για την συμμετοχή τους στο πρόγραμμα και για την κατάρτιση κατάλληλων σχολικών εγχειριδίων.

Την επόμενη του συνεδρίου, η επιστημονική συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ είχε συνάντηση εργασίας με την κα Mary Ruddy, Senior Human Rights Awareness Officer της Ιρλανδικής Επιτροπής, αρμόδια για την προώθηση και εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία και παρουσίασε τις δραστηριότητες του τομέα της.

Την ίδια μέρα, η επιστημονική συνεργάτιδα είχε συνάντηση εργασίας με την κα Elena Ippoliti του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η οποία εξήγησε τι είδους υποστήριξη μπορεί να προσφέρει το γραφείο της στην διαμόρφωση εθνικών προγραμμάτων εφαρμογής του Παγκοσμίου Προγράμματος Δράσης (αποστολή επιμορφωτών, συμμετοχή στην διαμόρφωση του προγράμματος επιμόρφωσης διαφόρων επαγγελματικών ομάδων και στην σύνταξη και μετάφραση εγχειριδίων, καθώς και «επιμόρφωση επιμορφωτών»: Training of Trainers).

Παρατηρήσεις του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
επί του σχεδίου δράσεως της πρώτης φάσης του Παγκόσμιου Προ-
γράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα
2005-2007 των Ηνωμένων Εθνών

Ε

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ.ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚ/ΤΩΝ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΚΠ/ΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
Δ/ΝΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΚΠ/ΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ Γ' ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
Μητροπόλεως 12, 101 85 Αθήνα

Αθήνα, 28-1-2005
Φ. ΔΙΑΦ. 8/9002/1

ΠΡΟΣ:
Υπουργείο Εξωτερικών
Δ/νση Δ4-Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων
ΚΟΙΝ.: Μ.Ε.Α. στον ΟΗΕ -
Γενεύη

Θέμα: «Παρατηρήσεις επί του σχεδίου δράσεως της πρώτης φάσης
του Παγκόσμιου Προγράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα
Δικαιώματα»

Σχετ.: ΑΠ. 6170/ΑΣ 22/24-1-2005 έγγραφό σας

Αναφορικά με το σχέδιο δράσης για την πρώτη φάση του Παγκόσμιου Προγράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2005-2007), επιθυμούμε να σας γνωρίσουμε ότι συμφωνούμε με αυτό, τόσο σε επίπεδο περιεχομένου όσο και σε επίπεδο στρατηγικής και στόχων. Σημειώνουμε ότι ήδη, στο πλαίσιο άλλων διεθνών οργανισμών, λειτουργούν προγράμματα που συνδέονται άμεσα με τα ανθρώπινα δικαιώματα ή με ορισμένες πτυχές τους και εφαρμόζονται με ιδιαίτερη επιτυχία από τη χώρα μας.

Πιο συγκεκριμένα, η χώρα μας, ως μέλος της ΟΥΝΕΣΚΟ, συμμετέχει ενεργά στο πρόγραμμα «Δίκτυο Συνεργαζομένων Σχολείων» με 200 πε-

ρίπου σχολικές μονάδες από όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης (Α΄/θμια και Β΄/θμια). Για το τρέχον σχολικό έτος 2004-2005 το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων έχει προτείνει στα σχολεία-μέλη του εν λόγω δικτύου την ενασχόληση με θέματα βιώσιμης ανάπτυξης, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πολιτισμικής διαφορετικότητας και διαπολιτισμικής προσέγγισης. Είναι προφανές ότι τα θέματα αυτά βρίσκονται σε στενή και άμεση συνάφεια με το περιεχόμενο και τους στόχους του Προγράμματος για Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, καθώς επίσης και με την Παγκόσμια Δεκαετία για έναν Πολιτισμό της Ειρήνης και της μη-βίας για τα Παιδιά του Κόσμου (2001-2010) και την Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (2005-2014).

Επίσης, στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης λειτουργεί το Πρόγραμμα «Παιδεία για τη Δημοκρατία» (Education for Democratic Citizenship), το οποίο αποσκοπεί στη διάδοση και την προώθηση εκείνων των αξιών και δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη συμμετοχή κάθε πολίτη στις δημοκρατικές διαδικασίες. Το εν λόγω Πρόγραμμα περιλαμβάνει πολλές διαστάσεις της εκπαίδευσης, όπως τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, την εκπαίδευση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την εκπαίδευση για την ειρήνη, την ανεκτικότητα, το δημοκρατικό πολιτισμό, την αλληλεγγύη και άλλα. Μάλιστα το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ανακηρύξει το 2005 ως «Ευρωπαϊκό Έτος Ενεργών Πολιτών μέσω της Εκπαίδευσης» (European Year of Citizenship through Education), για τον εορτασμό του οποίου θα πραγματοποιηθούν σειρά δράσεων και εκδηλώσεων στα κράτη-μέλη. Η χώρα μας, μέσω της υπηρεσίας μας, σχεδιάζει σειρά δράσεων (πραγματοποίηση ημερίδας, δραστηριοτήτων στα σχολεία, κατασκευή ιστοσελίδας κλπ.) για την προαγωγή των στόχων του προγράμματος.

Ως εκ τούτου, η εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα συνιστά μία από τις προτεραιότητες στην ελληνική εκπαιδευτική πολιτική και επιπλέον, υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας «συνεργιών» και συνεργασιών μεταξύ των προγραμμάτων αυτών, όπως άλλωστε συστήνει και το εν θέματι Σχέδιο Δράσης για το Πρόγραμμα για Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Η ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΗΣ

Εσωτ. Διανομή:

Γενική Δ/νση ΔΕΣ

Δ/νση Διεθνών Εκπ/κών Σχέσεων

Τμήμα Διεθνών Οργανισμών

ΡΟΗ ΧΟΥΡΔΑΚΗ

Σχέδιο δράσης της πρώτης φάσης (2005-2007) του Παγκόσμιου
Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση στα Αν-
θρώπινα Δικαιώματα

Revised draft plan of action for the first phase (2005-2007) of the
UN World Programme for Human Rights Education

United Nations

A/59/525/Rev

General Assembly Distr.: General
2 March 2005

Original: English

fifty-ninth session

Agenda item 105 (b)

**Human rights questions: human rights questions, including
alternative approaches for improving the effective enjoyment
of human rights and fundamental freedoms****Revised draft plan of action for the first phase (2005-2007)
of the World Programme for Human Rights Education****Note by the Secretary-General**

The Secretary-General has the honour to transmit to the General Assembly for adoption the revised draft plan of action for the first phase (2005-2007) of the World Programme for Human Rights Education, proclaimed by the General Assembly on 10 December 2004. The revised draft plan of action is contained in the annex to the present document, and contains comments submitted by States in accordance with General Assembly resolution 59/113.

The first draft of the plan of action was submitted to the General Assembly for consideration at its fifty-ninth session, in accordance with Commission on Human Rights resolution 2004/71, which was endorsed by the Economic and Social Council in its decision 2004/268.

In its resolution 59/113, the General Assembly proclaimed the World Programme for Human Rights Education, noted with appreciation the draft plan of action for its first phase (2005-2007), focusing on the primary and secondary school systems, and invited States to submit comments thereon to the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), with a view to its early adoption. On 21 December 2004, OHCHR sent a note verbale to all Governments seeking comments on the draft plan of action by 31 January 2005.

In consultation with the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), OHCHR revised the plan of action in the light of the comments received by 11 February 2005 from Australia, Austria, Azerbaijan, Greece, Germany, Japan, Sweden and Turkey.

5-25374 (E) 180305

* 0525374 *

A/59/525/Rev.1

Annex**World Programme for Human Rights Education****Contents**

	<i>Paragraphs</i>	<i>Page</i>
I. Introduction	1-8	3
A. Context and definition of human rights education	1-6	3
B. Objectives of the World Programme for Human Rights Education	7	4
C. Principles for human rights education activities.	8	4
II. The first phase (2005-2007): a plan of action for human rights education in the primary and secondary school systems	9-22	5
A. Context.	10-14	5
B. Human rights education in the school system.	15-20	6
C. Specific objectives of the plan of action	21-22	8
III. Implementation strategy at the national level	23-32	9
A. Introduction	23-25	9
B. Stages of the implementation strategy.	26	9
C. Minimum action	27	12
D. Actors.	28-30	12
E. Funding	31-32	14
IV. Coordination of the implementation of the plan of action	33-43	14
A. National level	33-37	14
B. International level	38-43	15
V. International cooperation and support	44-48	15
VI. Evaluation	49-51	16
Appendix		
Components of human rights education in the primary and secondary school systems		18

I. Introduction

“The World Conference on Human Rights considers human rights education, training and public information essential for the promotion and achievement of stable and harmonious relations among communities and for fostering mutual understanding, tolerance and peace” (Vienna Declaration and Programme of Action, Part II.D, para. 78).

A. Context and definition of human rights education

1. The international community has increasingly expressed consensus on the fundamental contribution of human rights education to the realization of human rights. Human rights education aims at developing an understanding of our common responsibility to make human rights a reality in every community and in society at large. In this sense, it contributes to the long-term prevention of human rights abuses and violent conflicts, the promotion of equality and sustainable development and the enhancement of people’s participation in decision-making processes within a democratic system, as stated in Commission on Human Rights resolution 2004/71.

2. Provisions on human rights education have been incorporated in many international instruments, including the Universal Declaration of Human Rights (article 26), the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (article 13), the Convention on the Rights of the Child (article 29), the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (article 10), the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (article 7), the Vienna Declaration and Programme of Action (Part I, paras. 33-34 and Part II, paras. 78-82) and the Declaration and Programme of Action of the World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance, held in Durban, South Africa, in 2001 (Declaration, paras. 95-97 and Programme of Action, paras. 129-139).

3. In accordance with these instruments, which provide elements of a definition of human rights education as agreed upon by the international community, human rights education can be defined as education, training and information aiming at building a universal culture of human rights through the sharing of knowledge, imparting of skills and moulding of attitudes directed to:

- (a) The strengthening of respect for human rights and fundamental freedoms;
- (b) The full development of the human personality and the sense of its dignity;
- (c) The promotion of understanding, tolerance, gender equality and friendship among all nations, indigenous peoples and racial, national, ethnic, religious and linguistic groups;
- (d) The enabling of all persons to participate effectively in a free and democratic society governed by the rule of law;
- (e) The building and maintenance of peace;
- (f) The promotion of people-centred sustainable development and social justice.

4. Human rights education encompasses:
 - (a) Knowledge and skills — learning about human rights and mechanisms for their protection, as well as acquiring skills to apply them in daily life;
 - (b) Values, attitudes and behaviour — developing values and reinforcing attitudes and behaviour which uphold human rights;
 - (c) Action — taking action to defend and promote human rights.
5. With a view to encouraging human rights education initiatives, Member States have adopted various specific international frameworks for action, such as the World Public Information Campaign on Human Rights, focusing on the development and dissemination of human rights information materials, the United Nations Decade for Human Rights Education, 1995-2004 and its Plan of Action, encouraging the elaboration and implementation of comprehensive, effective and sustainable strategies for human rights education at the national level, and the International Decade for a Culture of Peace and Non-Violence for the Children of the World (2001-2010).
6. In 2004, the Economic and Social Council, welcoming Commission on Human Rights resolution 2004/71, requested the General Assembly to proclaim, at its fifty-ninth session, a world programme for human rights education, to begin on 1 January 2005 and to be structured in consecutive phases, in order to further focus national human rights education efforts on specific sectors/issues periodically identified by the Commission on Human Rights.

B. Objectives of the World Programme for Human Rights Education

7. The objectives of the World Programme for Human Rights Education are:
 - (a) To promote the development of a culture of human rights;
 - (b) To promote a common understanding, based on international instruments, of basic principles and methodologies for human rights education;
 - (c) To ensure a focus on human rights education at the national, regional and international levels;
 - (d) To provide a common collective framework for action by all relevant actors;
 - (e) To enhance partnership and cooperation at all levels;
 - (f) To take stock of and support existing human rights education programmes, to highlight successful practices, and to provide an incentive to continue and/or expand them and to develop new ones.

C. Principles for human rights education activities¹

8. Educational activities within the world programme shall:
 - (a) Promote the interdependence, indivisibility and universality of human rights, including civil, political, economic, social and cultural rights and the right to development;

- (b) Foster respect for and appreciation of differences, and opposition to discrimination on the basis of race, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic or social origin, physical or mental condition, and on other bases;
- (c) Encourage analysis of chronic and emerging human rights problems (including poverty, violent conflicts and discrimination), which would lead to solutions consistent with human rights standards;
- (d) Empower communities and individuals to identify their human rights needs and to ensure that they are met;
- (e) Build on the human rights principles embedded within the different cultural contexts and take into account historical and social developments in each country;
- (f) Foster knowledge of and skills to use local, national, regional and international human rights instruments and mechanisms for the protection of human rights;
- (g) Make use of participatory pedagogies that include knowledge, critical analysis and skills for action furthering human rights;
- (h) Foster teaching and learning environments free from want and fear that encourage participation, enjoyment of human rights and the full development of the human personality;
- (i) Be relevant to the daily life of the learners, engaging them in a dialogue about ways and means of transforming human rights from the expression of abstract norms to the reality of their social, economic, cultural and political conditions.

II. The first phase (2005-2007): a plan of action for human rights education in the primary and secondary school systems

“The World Conference on Human Rights reaffirms that States are duty-bound ... to ensure that education is aimed at strengthening the respect of human rights and fundamental freedoms [and that] this should be integrated in the educational policies at the national as well as international levels” (Vienna Declaration and Programme of Action, Part I, para. 33).

9. In accordance with resolution 2004/71 of the Commission on Human Rights, the first phase (2005-2007) of the World Programme for Human Rights Education will focus on the primary and secondary school systems.

A. Context

10. The plan of action draws on the principles and frameworks set by international human rights instruments such as the Universal Declaration of Human Rights, the Convention on the Rights of the Child and related guidelines adopted by the Committee on the Rights of the Child (in particular, general comment No. 1 (2001) on the aims of education), the 1993 Vienna Declaration and Programme of Action and the Declaration and Integrated Framework of Action on Education for Peace,

Human Rights and Democracy. It also draws on international declarations and programmes on education.

11. The Dakar Framework for Action on Education For All: Meeting Our Collective Commitments, adopted at the World Education Forum in 2000,² the major international platform and collective commitment to the achievement of the goals and targets of Education For All (EFA), reaffirmed a vision of education supported by the Universal Declaration of Human Rights and the Convention on the Rights of the Child and geared towards learning to live together. In the Dakar Framework, education is considered key “to sustainable development and peace and stability” (para. 6), by fostering social cohesion and empowering people to become active participants in social transformation. Goal 6 of the Dakar Framework is to improve all aspects of the quality of education, ensuring their excellence so that recognized and measurable learning outcomes are achieved by all, especially in literacy, numeracy and essential life skills.³ It provides the basis for a concept of quality education that goes beyond reading, writing and arithmetic, and which, while necessarily dynamic, is strongly rights-based and entails democratic citizenship, values and solidarity as important outcomes.

12. A rights-based quality education encompasses the concept of education for sustainable development as contained in the Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development. Education is seen as a process for addressing important questions such as rural development, health care, community involvement, HIV/AIDS, the environment, traditional and indigenous knowledge, and wider ethical issues such as human values and human rights. It is further stated that the success in the struggle for sustainable development requires an approach to education that strengthens “our engagement in support of other values — especially justice and fairness — and the awareness that we share a common destiny with others”.⁴ The World Programme for Human Rights Education would create synergies with the United Nations Decade of Education for Sustainable Development (2005-2014), coupling efforts to address issues of common concern.

13. One of the Millennium Development Goals adopted by the international community on the occasion of the United Nations Millennium Summit in 2000 is the promotion of universal access to primary education, which is still a major challenge. Although enrolment rates have been increasing in several regions, the quality of education remains low for many. For example, gender biases, threats to the physical and emotional security of girls and gender-insensitive curricula can all conspire against the realization of the right to education (A/56/326, para. 94). This plan of action aims at contributing to the achievement of this Millennium Development Goal by promoting rights-based quality education.

14. The plan of action is also placed within the context of action of Member States and others to promote the universal right to literacy, in particular within the framework of the United Nations Literacy Decade (2003-2012), literacy being a key learning tool towards the fulfilment of the right to education.

B. Human rights education in the school system

15. Human rights education is widely considered to be an integral part of the right to education. As stated by the Committee on the Rights of the Child in its general comment No. 1, “the education to which each child has a right is one designed to

provide the child with life skills, to strengthen the child's capacity to enjoy the full range of human rights and to promote a culture which is infused by appropriate human rights values" (para. 2). Such education "is for every child an indispensable tool for her or his efforts to achieve in the course of her or his life a balanced, human rights-friendly response to the challenges that accompany a period of fundamental change driven by globalization, new technologies and related phenomena" (para. 3).

16. The Convention on the Rights of the Child attaches particular importance to the process by which education is to be promoted, as underlined in the general comment: "Efforts to promote the enjoyment of other rights must not be undermined, and should be reinforced, by the values imparted in the educational process. This includes not only the content of the curriculum but also the educational processes, the pedagogical methods and the environment within which education takes place".⁵ Accordingly, human rights should be learned through both content transmission and experience, and should be practised at all levels of the school system.

17. In this sense, human rights education promotes a rights-based approach to education and should be understood as a process that includes:

(a) "Human rights through education": ensuring that all the components and processes of learning, including curricula, materials, methods and training are conducive to the learning of human rights;

(b) "Human rights in education": ensuring the respect of the human rights of all actors, and the practice of rights, within the education system.

18. Therefore, human rights education in the primary and secondary school systems includes:

(a) Policies — developing in a participatory way and adopting coherent educational policies, legislation and strategies that are human rights-based, including curriculum improvement and training policies for teachers and other educational personnel;

(b) Policy implementation — planning the implementation of the above-mentioned educational policies by taking appropriate organizational measures and by facilitating the involvement of all stakeholders;

(c) Learning environment — the school environment itself respects and promotes human rights and fundamental freedoms. It provides the opportunity for all school actors (students, teachers, staff and administrators and parents) to practise human rights through real-life activities. It enables children to express their views freely and to participate in school life;⁶

(d) Teaching and learning — all teaching and learning processes and tools are rights-based (for instance, the content and objectives of the curriculum, participatory and democratic practices and methodologies, appropriate materials including the review and revision of existing textbooks, etc.);

(e) Education and professional development of teachers and other personnel — providing the teaching profession and school leadership, through pre- and in-service training, with the necessary knowledge, understanding, skills and competencies to

facilitate the learning and practice of human rights in schools, as well as with appropriate working conditions and status.

A detailed description of the five components and related courses of action, to serve as a reference tool, is provided in the appendix.

19. By promoting a rights-based approach to education, human rights education enables the education system to fulfil its fundamental mission to secure quality education for all. Accordingly, it contributes to improving the effectiveness of the national education system as a whole, which in turn has a fundamental role in each country's economic, social and political development. It provides, among others, the following benefits:

(a) Improved quality of learning achievements by promoting child-centred and participatory teaching and learning practices and processes, as well as a new role for the teaching profession;

(b) Increased access to and participation in schooling by creating a rights-based learning environment that is inclusive and welcoming and fosters universal values, equal opportunities, diversity and non-discrimination;

(c) A contribution to social cohesion and conflict prevention by supporting the social and emotional development of the child and by introducing democratic citizenship and values.

20. All efforts taking place in the school system towards peace education, citizenship and values education, multicultural education, global education or education for sustainable development do include human rights principles in their content and methodologies. It is important that all of them, using this plan of action as a reference, promote a rights-based approach to education, which goes beyond teaching and learning and aims at providing a platform for systemic improvement of the school sector in the context of national education reforms.

C. Specific objectives of the plan of action

21. Considering the overall objectives of the World Programme for Human Rights Education (see sect. I above), this plan aims to achieve the following specific objectives:

(a) To promote the inclusion and practice of human rights in the primary and secondary school systems;

(b) To support the development, adoption and implementation of comprehensive, effective and sustainable national human rights education strategies in school systems, and/or the review and improvement of existing initiatives;

(c) To provide guidelines on key components of human rights education in the school system;

(d) To facilitate the provision of support to Member States by international, regional, national and local organizations;

(e) To support networking and cooperation among local, national, regional and international institutions.

22. This plan provides:

(a) A definition of human rights education in the school system based on internationally agreed principles;

(b) A user-friendly guide to developing and/or improving human rights education in the school system, by proposing concrete actions for implementation at the national level;

(c) A flexible guide which can be adapted to different contexts and situations and to different types of education systems.

III. Implementation strategy at the national level

A. Introduction

23. This plan is an incentive and a means to develop and strengthen human rights education in primary and secondary school systems at the national level. Its underlying assumption is that a process of change and improvement should happen by taking several simultaneous actions in different areas (see appendix). To be effective, such a process should be organized along the lines of widely accepted stages of a development cycle. Realistic goals and means for action need to be established in accordance with a country's context, priorities and capacity, and based on previous national efforts (such as those undertaken within the framework of the United Nations Decade for Human Rights Education, 1995-2004).

24. This plan and its implementation strategy recognize that the situation of human rights education in school systems differs from country to country. For instance, human rights education may be largely missing in some countries; other countries may have national policies and programmes, but little implementation; in other cases there may be grass-roots initiatives and projects in schools, often supported by international organizations, but not necessarily part of a national policy; other countries may be very supportive of human rights education with well-developed national policies and actions. Whatever the situation and the type of education system, the development or improvement of human rights education is to be on each country's education agenda.

25. The implementation strategy addresses primarily the ministries of education, which have the main responsibility for primary and secondary education at national level. Ministries of education are therefore the main leaders and actors. The implementation strategy also addresses other relevant institutions (see paras. 28-30 below), which should be involved in all stages of planning and implementation.

B. Stages of the implementation strategy

26. This section proposes four stages to facilitate the process of planning, implementation and evaluation of human rights education in the school system. They provide guidelines to assist Member States in implementing this plan of action.

Stage 1: Analysis of the current situation of human rights education in the school system

Actions

- Address the question: Where are we?
- Collect information on and analyse the following:
 - Current situation of the primary and secondary school system, including the situation of human rights in schools;
 - Historical and cultural backgrounds that may influence human rights education in the school system;
 - Human rights education initiatives, if any, in primary and secondary school systems;
 - Achievements and shortcomings of and obstacles to initiatives undertaken within the United Nations Decade for Human Rights Education, 1995-2004;
 - Involvement of various actors, such as governmental institutions, national human rights institutions, universities, research institutes and non-governmental organizations, in human rights education in the school system;
 - Good human rights education practice existing at national and regional levels;
 - Role of similar types of education (education for sustainable development, peace education, global education, multicultural education, citizenship and values education) that may exist in the country.
- Determine which measures and components of human rights education exist already, based on the reference tool provided in the appendix. Other elements for the analysis would be the national reports to the United Nations treaty bodies, as well as reports produced within the framework of the Decade at national and international levels.
- Identify key features and areas by analysing and determining advantages, disadvantages, as well as opportunities for and limitations to human rights education in the school system.
- Draw conclusions on the state of existence and implementation of human rights education.
- Consider how to build on advantages and lessons learned, and how to use opportunities.
- Consider changes and measures that are necessary to deal with disadvantages and limitations.

Outputs

- National study on human rights education in the primary and secondary school systems.
- Wide dissemination of the results of the study at the national level through, for example, publications, a conference or public debate to elaborate orientations

for the national implementation strategy for human rights education in the school system.

Stage 2: Setting priorities and developing a national implementation strategy

Actions

- Address the question: Where do we want to go and how?
- Define a mission statement, that is, the basic goal for implementing human rights education in the school system.
- Fix objectives using the appendix as a reference.
- Set priorities on the basis of the findings of the national study. These priorities may take into consideration the most pressing needs and/or the opportunities available.
- Focus on issues potentially leading to impact: What can we really do?
- Give priority to measures that will secure sustainable change vis-à-vis ad hoc activities.
- Set the direction of the national implementation strategy and link objectives with available resources, by identifying:
 - Inputs: allocation of available resources (human, financial, time);
 - Activities (tasks, responsibilities, timeframe and milestones);
 - Outputs: concrete products (for example, new legislation, studies, capacity-building seminars, educational materials, revision of textbooks, etc.);
 - Outcomes: achieved results.

Output

A national implementation strategy for human rights education in the primary and secondary school system that identifies objectives and priorities and foresees at least some implementation activities for the period 2005-2007.

Stage 3: Implementing and monitoring

Actions

- The guiding idea should be: getting there.
- Disseminate the national implementation strategy.
- Initiate the implementation of the planned activities within the national implementation strategy.
- Monitor the implementation using fixed milestones.

Output

Depending on the priorities of the national implementation strategy, outputs can be, for instance, legislation, mechanisms for coordination of the national implementation strategy, new or revised textbooks and learning materials, training courses, participatory teaching and/or learning methodologies or non-discriminatory policies protecting all members of the school community.

Stage 4: Evaluating

Actions

- Address the question: Did we get there and with what success?
- Adopt evaluation as a method of accountability and a means to learn and to improve a possible next phase of activities.
- Use self-evaluation as well as independent external evaluation to review implementation.
- Check the fulfilment of the set objectives and examine the implementation process.
- Acknowledge, disseminate, and celebrate the achievement of results.

Outputs

- National report on the outcomes of the national implementation strategy for human rights education in the primary and secondary school system.
- Recommendations for future action based on lessons learned throughout the implementation process.

C. Minimum action

27. Member States are encouraged to undertake as minimum action during the first phase (2005-2007) of the World Programme the following:

- (a) An analysis of the current situation of human rights education in the school system (stage 1);
- (b) Setting of priorities and the development of the national implementation strategy (stage 2);
- (c) The initial implementation of planned activities.

D. Actors

28. Main responsibility for the implementation of this plan of action rests with the ministries of education through their relevant agencies dealing with such concerns as:

- (a) Educational policy;
- (b) Programme planning;

- (c) Curriculum development;
 - (d) Teaching and learning material development;
 - (e) Pre- and in-service training of teachers and other educational personnel;
 - (f) Teaching and learning methodologies;
 - (g) Inclusive education;
 - (h) Regional/provincial/local administration;
 - (i) Research;
 - (j) Dissemination of information.
29. The implementation of this plan of action needs the close collaboration of other institutions, namely:
- (a) Teachers' colleges and faculties of education of universities;
 - (b) Teachers' unions, professional organizations and accrediting institutions;
 - (c) National, federal, local and state legislative bodies, including education, development and human rights parliamentary committees;
 - (d) National human rights institutions such as ombudsmen and human rights commissions;
 - (e) National commissions for UNESCO;
 - (f) National/local groups/organizations, including, for example, national committees for the United Nations Children's Fund (UNICEF) and other community-based organizations;
 - (g) National branches of international non-governmental organizations;
 - (h) Parents' associations;
 - (i) Students' associations;
 - (j) Education research institutes;
 - (k) National and local human rights resource and training centres.
30. It also needs the support of other stakeholders such as:
- (a) Other relevant ministries (welfare, labour, justice, women, youth);
 - (b) Youth organizations;
 - (c) Media representatives;
 - (d) Religious institutions;
 - (e) Cultural, social and community leaders;
 - (f) Indigenous peoples and minority groups;
 - (g) The business community.

E. Funding

31. As mentioned in section II above, human rights education in the national education system can also assist in improving the system's effectiveness. It provides a set of guiding principles to support educational reform and helps to respond to current challenges of education systems worldwide, such as access to and equal opportunities in education, the contribution of education to social inclusion and cohesion, the role and status of teachers, the relevance of education for students and the society, the improvement of students' achievements and educational governance.

32. Having this in mind, funding for human rights education can be made available also within the context of resources allocated to the national education system in general, and in particular by:

- (a) Optimizing already committed national funds to quality education in order to implement this plan;
- (b) Coordinating external funds and allocation practices based on the actions set out in this plan;
- (c) Creating partnerships between the public and private sectors.

IV. Coordination of the implementation of the plan of action

A. National level

33. Main responsibility for the implementation of the plan of action shall rest with the ministry of education in each country. The ministry should assign or strengthen a relevant department or unit responsible for coordinating the elaboration, implementation and monitoring of the national implementation strategy.

34. The coordinating department or unit would engage relevant departments within the ministry of education, other ministries and concerned national actors (see sect. III, paras. 28-30, above) in the elaboration, implementation and monitoring of the national implementation strategy. In this regard, it could facilitate the establishment of a human rights education coalition of those actors.

35. The coordinating department or unit would be called upon to provide updated and detailed information on national progress made in this area to the United Nations inter-agency coordinating committee (see para. 38 below).

36. Moreover, the coordinating department or unit would work in close cooperation with relevant national agencies responsible for the elaboration of country reports to the United Nations treaty bodies, in order to ensure that progress in human rights education is included in those reports.

37. Member States are also encouraged to identify and support a resource centre for collecting and disseminating initiatives and information (good practices from diverse contexts and countries, educational materials, events) on human rights education at national level.

B. International level

38. A United Nations inter-agency coordinating committee, composed of OHCHR, UNESCO, UNICEF, the United Nations Development Programme (UNDP) and other relevant international agencies, including the World Bank, will be set up and be responsible for the international coordination of activities under this plan of action. The secretariat of this committee will be provided by OHCHR.

39. The committee will meet regularly to follow up on the implementation of this plan of action, mobilize resources and support actions at country level. In this regard, it may invite to its meetings, on an ad hoc basis, other relevant international and regional institutions, experts and actors, such as members of the United Nations treaty bodies, the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the right to education and others.

40. The committee will be responsible for liaising with the United Nations country teams or international agencies' country presences to ensure the follow-up of the plan of action and United Nations system-wide support to the national implementation strategy, in line with the Secretary-General's reform programme, which provides for coordinated United Nations action at the country level to support national human rights protection systems (A/57/387 and Corr.1, action 2).

41. The United Nations treaty bodies, when examining reports of States parties, will be called upon to place emphasis on the obligation of States parties to implement human rights education in the school systems and to reflect that emphasis in their concluding observations.

42. Furthermore, all relevant thematic and country mechanisms of the Commission on Human Rights (including the Special Rapporteurs and representatives, in particular the Special Rapporteur on the right to education, as well as working groups) will be called upon to include systematically in their reports progress in human rights education in the school system, as relevant to their mandate.

43. The committee may consider seeking assistance of regional and subregional institutions and organizations with a view to monitor more effectively the implementation of this plan of action.

V. International cooperation and support

44. International cooperation and support towards the implementation of this plan of action will be provided by:

- (a) The United Nations system;
- (b) Other international intergovernmental organizations;
- (c) Regional intergovernmental organizations;
- (d) Regional organizations of ministers of education;
- (e) International and regional forums of ministers of education;
- (f) International and regional non-governmental organizations;
- (g) Regional human rights resource and documentation centres;

(h) International and regional financial institutions (World Bank, regional development banks, etc.), as well as bilateral funding agencies.

45. It is indispensable that those actors collaborate closely in order to maximize resources, avoid duplication and ensure coherence for the implementation of this plan of action.

46. The objective of international cooperation and support will be the strengthening of national and local capacities for human rights education in the primary and secondary school systems within the framework of the national implementation strategy dealt with in section III of this plan of action.

47. The above-mentioned organizations and institutions may consider undertaking, inter alia, the following actions:

(a) Support ministries of education in the elaboration, implementation and monitoring of the national implementation strategy, including the development of related specialized tools;

(b) Provide support to other national actors involved, in particular national and local non-governmental organizations, professional associations and other civil society organizations;

(c) Facilitate information-sharing among concerned actors at the national, regional and international levels by identifying, collecting and disseminating information on good practices, as well as on available materials, institutions and programmes, through traditional and electronic means;

(d) Support existing networks among actors in human rights education and promote the creation of new ones at the national, regional and international levels;

(e) Support effective human rights training (including training on participatory teaching and learning methodologies) for teachers, teacher trainers, education officials and employees of non-governmental organizations;

(f) Support research on the implementation of national human rights education in schools, including studies on practical measures for its improvement.

48. In order to mobilize resources to support the implementation of this plan of action, international and regional financial institutions, as well as bilateral funding agencies will be called upon to explore ways of linking their funding programmes on education to this plan of action and to human rights education in general.

VI. Evaluation

49. At the conclusion of the first phase (2005-2007) of the World Programme, each country will undertake an evaluation of actions implemented under this plan of action. The evaluation will take into consideration progress made in a number of areas, such as legal frameworks and policies, curricula, teaching and learning processes and tools, revision of textbooks, teacher training, improvement of the school environment, etc. The Member States will be called upon to provide their final national evaluation report to the United Nations inter-agency coordinating committee.

50. To this end, international and regional organizations will provide assistance to build or strengthen national capacities for evaluation.

51. The inter-agency coordinating committee will prepare a final evaluation report based on national evaluation reports, in cooperation with relevant international, regional and non-governmental organizations. The report will be submitted to the General Assembly at its sixty-third session (2008).

Notes

¹ The section on the principles for human rights education activities is based on the guidelines for national plans of action for human rights education developed within the United Nations Decade for Human Rights Education, 1995-2004 (A/52/469/Add.1 and Corr.1).

² See United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *Final Report of the World Education Forum, Dakar, Senegal, 26-28 April 2000*, Paris, 2000.

³ According to general comment No. 1 (2001) of the Committee on the Rights of the Child on the aims of education, life skills include "the ability to make well-balanced decisions; to resolve conflicts in a non-violent manner; and to develop a healthy lifestyle, good social relationships and responsibility, critical thinking, creative talents, and other abilities which give children the tools needed to pursue their options in life" (*Official Records of the General Assembly, Fifty-seventh Session, Supplement No. 41 (A/57/41)*, annex VIII, appendix, para. 9).

⁴ UNESCO, "Education for Sustainability: from Rio to Johannesburg: lessons learned from a decade of commitment" (Paris, 2002).

⁵ In general comment No. 1, the Committee on the Rights of the Child also stated that "it should be emphasized that the type of teaching that is focused primarily on accumulation of knowledge, prompting competition and leading to an excessive burden of work on children, may seriously hamper the harmonious development of the child to the fullest potential of his or her abilities and talents" (*Official Records of the General Assembly, Fifty-seventh Session, Supplement No. 41 (A/57/41)*, annex VIII, appendix, para. 12).

⁶ General comment No. 1 also states that "The participation of children in school life, the creation of school communities and student councils, peer education and peer counselling, and the involvement of children in school disciplinary proceedings should be promoted as part of the process of learning and experiencing the realization of rights" (*Ibid.*, para. 8).

Appendix

Components of human rights education in the primary and secondary school systems

1. Each country's context has a considerable influence on its possibilities and strategies for promoting the inclusion and practice of human rights education in the school system. However, beyond the ensuing diversity, common trends and approaches can be identified for developing human rights education. The five components set out in the present appendix in a generic fashion are based on existing worldwide successful experiences as well as studies and research, including consultations carried out in preparation of the present plan of action and the midterm (2000) and final (2004) evaluations of the United Nations Decade for Human Rights Education, 1995-2004. The components compile good practice, which the main actors of this plan of action are invited to strive towards gradually and progressively. The components are indicative and not prescriptive. They propose options and recommend possible courses of action, and should serve as a reference tool. They will need to be adapted to each context and national education system in line with the national implementation strategy of this plan of action.

A. Policies

2. Education policies are understood as clear and coherent statements of commitments. Prepared at the relevant government level, mainly national, but also regional and municipal, and in cooperation with all stakeholders, they include principles, definitions and objectives and serve as a normative reference throughout the education system and for all educational actors.

3. Human rights education, which promotes a rights-based approach to education, is to be stated explicitly in objectives of educational policy development and reform, as well as in quality standards of education.

4. The rights-based approach to education implies that the school system becomes conscious of human rights and fundamental freedoms. Human rights are infused and implemented in the whole education system and in all learning environments. Human rights are included both as an educational aim and as quality criteria of education within key reference texts such as the constitution, educational policy frameworks, educational legislation, and national curricula and programmes.

5. To this end, the following measures correspond to key features of policy-making for human rights education within the school system:

(a) Adopt a participatory approach to policy development by involving non-governmental organizations (NGOs), teachers associations and unions, professional and research bodies, civil society organizations and other stakeholders in the preparation of educational policy texts;

- (b) Fulfil international obligations on human rights education:^a
- (i) Promote the ratification of the international instruments concerning the right to education;
 - (ii) Include information on human rights education in the national reports to the relevant international monitoring mechanisms, including the Committee on the Rights of the Child and the United Nations Committee on Economic, Social and Cultural Rights;
 - (iii) Cooperate with non-governmental organizations, other sectors of civil society and human rights education specialists in preparing the above-mentioned national reports;
 - (iv) Publicize and comply with the recommendations made by the international monitoring mechanisms;
- (c) Develop policies and legislation for a rights-based approach to education and human rights education:
- (i) Include human rights education in education laws;
 - (ii) Ensure that all legislation is aligned with the principles of human rights education and monitor inconsistency in legislation;
 - (iii) Adopt specific legislation on human rights education;
 - (iv) Ensure that policies are based on relevant research in human rights education;
 - (v) Empower schools and schools' leadership to implement autonomy in decision-making and innovation;
 - (vi) Ensure that policies for reporting educational performance (accountability) are in line with human rights principles and establish specific accountability policies for human rights education;
 - (vii) Provide guidelines to local authorities on their roles and responsibilities in implementing and supporting human rights education;
- (d) Ensure coherence in policy development:
- (i) Include human rights education in national sectoral plans for primary and secondary education; national plans for Education For All (EFA); and national policy frameworks as part of the Decade on Education for Sustainable Development (2005-2014);
 - (ii) Include human rights education in national human rights plans, national action plans against racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance and national poverty reduction strategies;
 - (iii) Ensure coherence, links and synergies between the different plans and their respective sections on human rights education;

^a Such as those stemming from the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the Convention on the Rights of the Child, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination and the Convention against Discrimination in Education.

- (iv) Relate human rights education policies and other sectoral policies (e.g. judicial, social, youth, health);
- (e) Include human rights education in the curriculum:
 - (i) Ensure that policies are based on relevant research in human rights education;
 - (ii) Acknowledge, in the overall national curriculum and educational standards, human rights values, knowledge and attitudes as basic skills and competencies, complementing literacy and numeracy skills and competencies;
 - (iii) Prepare a national curriculum specifically for human rights education, setting out concepts and goals, teaching and learning objectives and approaches;
 - (iv) Define the status of human rights education within the curriculum, according to the school level, and possibly as obligatory or optional, subject-based and/or cross-curricular (whereby human rights are included in all curriculum subjects);
 - (v) Make the teaching and learning of human rights a full-fledged and explicit component particularly of citizenship education, social studies and history;
 - (vi) Make the teaching and learning of human rights a full-fledged and explicit component of the school-based curriculum (teaching and learning programmes decided by schools);
 - (vii) Include human rights education in vocational education and training;
 - (viii) Adopt guidelines for revising textbooks so that they are in line with human rights principles as well as for developing specific textbooks for human rights education;
 - (ix) Promote a human rights-based approach to school governance, management, discipline procedures, inclusion policies and other regulations and practices affecting the school culture and access to education;
 - (x) Develop appropriate procedures for the assessment of and feedback on students' achievements on human rights values, knowledge and attitudes;
- (f) Adopt a comprehensive training policy on human rights education including:
 - (i) The training of trainers, the training of head teachers, pre-service and in-service training of teachers, and the training of other educational personnel;
 - (ii) Information on the rights, responsibilities and participation of students and teachers in all pre- and in-service teacher training policies and programmes;
 - (iii) Recognizing, accrediting and supporting NGOs and other sectors of civil society carrying out training activities in human rights education;
 - (iv) Considering human rights education as a criterion for the qualification, accreditation and career development of educational staff and the accreditation of training activities of non-governmental organizations.

B. Planning policy implementation

6. Effective educational policy development and reform requires both explicit policy statements and a consistent implementation strategy, including clearly defined measures, mechanisms, responsibilities and resources. Such an implementation strategy is a means of ensuring coherence, monitoring and accountability of policies. It helps avoid a gap between policy and practice, rhetoric and reality, as well as situations where practices are happening, if at all, in a dispersed or inconsistent way, or on an ad hoc or voluntary basis.

7. Human rights education implies changes in the whole education system. But policy statements and commitments per se are not enough to ensure such educational change. Planning policy implementation is a key feature of effective human rights education.

8. The implementation of human rights education policies needs to be in line with current trends in educational governance towards devolution of powers, democratic governance, school autonomy, and sharing of rights and responsibilities within the education system. The responsibility for the education system cannot or should not lie with the Ministry of Education only, given the multiplicity of stakeholders such as the local government and the school district; head teachers, teachers and other educational staff, their organizations and unions; students and parents; research bodies and training institutions; non-governmental organizations, other sectors of civil society and communities.

9. The fact that both national authorities and the local/school level are responsible for education governance, improvement and innovation implies specific roles for each level: the role of central authorities is to set common policy frameworks and implementation and accountability mechanisms; the role of the local/school level is to find ways to take into account and tackle local diversity and needs and develop specific school profiles, including in human rights. In addition, the ownership of educational goals and the development of teaching and learning practices by teachers and other educational staff, parents and students needs to be ensured.

10. In this context, the following aspects are indicative of good practice for the organization of policy implementation and for key implementation measures by national authorities:

(a) Organization of policy implementation:

(i) Prepare a national implementation strategy in the field of human rights education including the type of measures, the division of tasks and identification of responsibilities of relevant educational institutions, the communication and cooperation procedures between these institutions, the timeline for the policy implementation with identified milestones (see also stage 2 of the national implementation strategy of this plan of action);

(ii) Assign or strengthen a department/unit within the Ministry of Education responsible for coordinating the national implementation strategy;

(iii) Ensure cooperation between the different sectors and departments related to human rights and human rights education, including those dealing with social and legal issues, youth, gender, etc.;

- (iv) Facilitate the establishment of a human rights education coalition of all relevant actors involved in this field to ensure coherence of implementation;
- (b) Measures for policy implementation:
 - (i) Allocate sufficient resources (financial, human, time) for human rights education;
 - (ii) Establish appropriate mechanisms so that stakeholders can be fully and effectively involved in policy development and implementation;
 - (iii) Publish and disseminate the above-mentioned national implementation strategy, and ensure it is debated and endorsed by relevant actors, beneficiaries and the public at large;
 - (iv) Organize communication and cooperation between officials responsible for the different plans indicated in section A, paragraph 5 (d), above;
 - (v) Consider piloting the human rights education approach in a selection of schools before mainstreaming it into the whole education system;
 - (vi) Identify and support a resource centre for collecting and disseminating initiatives and information (good practices from diverse contexts and countries, educational materials, events) on human rights education at the national level;
 - (vii) Support and promote research, for example, on the knowledge of human rights, practices of human rights education in schools, students' learning outcomes and the impact of human rights education;
 - (viii) Encourage research in human rights education by academic centres specifically devoted to human rights education, as well as through cooperation between schools, research institutes and university faculties;
 - (ix) Participate in international surveys and comparative studies;
 - (x) Establish a rights-based quality assurance system (including school self-evaluation and development planning, school inspection, etc.) for education in general and create specific quality assurance mechanisms for human rights education;
 - (xi) Involve learners and educators directly in carrying out monitoring and evaluation processes so as to promote empowerment and self-reflection.

C. The learning environment^b

11. Human rights education goes beyond cognitive learning and includes the social and emotional development of all those involved in the learning and teaching process. It aims at developing a culture of human rights, where human rights are practised and lived within the school community and through interaction with the wider surrounding community.

^b This section uses the term "Learning environment" mainly to address issues related to school governance and management. It does not include other aspects of the learning environment, such as school supplies, sanitation, health, clean water, food, etc.

12. To this end, it is essential to ensure that human rights teaching and learning happen in a human rights-based learning environment. It is essential to ensure that educational objectives, practices and the organization of the schools are consistent with human rights values and principles. Likewise, it is important that the culture and the community within and beyond the school are also embedding those principles.

13. A rights-based school is characterized by mutual understanding, respect and responsibility. It fosters equal opportunities, a sense of belonging, autonomy, dignity and self-esteem for all members of the school community. It is a school that is child-centred, relevant and meaningful, where human rights are identified, explicitly and distinctively, for everybody as learning objectives and as the school philosophy/ethos.

14. A rights-based school is the responsibility of all members of the school community, with the school leadership having the primary responsibility to create favourable and enabling conditions to reach these aims.

15. A rights-based school will ensure the existence and effectiveness of the following elements:

(a) Policy statements and implementation provisions for human rights in the school will be explicit and shared and will include:

(i) A charter on students' and teachers' rights and responsibilities based on a clear distribution of roles and tasks;

(ii) A code of conduct for a school free of violence, sexual abuse, harassment and corporal punishments, including procedures for resolving conflicts and dealing with violence and bullying;

(iii) Non-discrimination policies protecting all members of the school community including admissions, scholarships, advancement, promotion, special programmes, eligibility and opportunities;

(iv) The recognition and celebration of human rights achievements through festivities, awards and prizes;

(b) Teachers in a rights-based school will have:

(i) An explicit mandate from the school leadership concerning human rights education;

(ii) Education and ongoing professional development in human rights education content and methodology;

(iii) Opportunities for developing and implementing new and innovative good practices in human rights education;

(iv) Mechanisms for sharing good practices, including networking of human rights educators at local, national and international levels;

(v) Policies for the recruitment, retention and promotion of teachers that reflect human rights principles;

- (c) Students in a rights-based school will have:
 - (i) Opportunities for self-expression, responsibilities and participation in decision-making, in accordance with their age and evolving capacity;
 - (ii) Opportunities for organizing their own activities, for representing, mediating and advocating their interests;
- (d) Interaction will exist between the school, local government and the wider community, including:
 - (i) Awareness-raising of parents and families about children's rights and key principles of human rights education;
 - (ii) Involvement of parents in human rights education initiatives and projects;
 - (iii) Participation of parents in school decision-making through parents' representative organizations;
 - (iv) Extracurricular student projects and service in the community, particularly on human rights issues;
 - (v) Collaboration with youth groups, civil society and local government for awareness-raising and student support opportunities;
 - (vi) International exchanges.

D. Teaching and learning

16. Within the school system, teaching and learning are the key processes of human rights education.

17. The legal and political basis for what these processes entail and how they are to be organized in primary and secondary education need to be provided by the human rights education policies and through the education and professional development of teachers and other educational staff.

18. Introducing or improving human rights education in the school system requires adopting a holistic approach to teaching and learning, by integrating programme objectives and content, resources, methodologies, assessment and evaluation; by looking beyond the classroom; and by building partnerships between different members of the school community.

19. The following aspects are necessary for achieving quality human rights teaching and learning. They are addressed to policy makers at national and school levels, teachers and other school personnel:

- (a) Concerning the teaching and learning contents and objectives:
 - (i) Define the basic human rights skills and competencies to be acquired;
 - (ii) Include human rights education in all aspects of the curriculum starting as early as possible in primary education;
 - (iii) Adapt the learning content and objectives of human rights education to the students' age and evolving capacity;

- (iv) Give equal importance to cognitive (knowledge and skills) and social/affective (values, attitudes, behaviours) learning outcomes;
- (v) Relate human rights teaching and learning to the daily lives and concerns of students;
- (b) Concerning teaching and learning practices and methodologies:
 - (i) Adopt a teaching style that is coherent in terms of human rights, respect the dignity of each student and provide equal opportunities for them;
 - (ii) Create a child-friendly, trustful, secure and democratic atmosphere in the classroom and school community;
 - (iii) Adopt learner-centred methods and approaches that empower students and encourage their active participation, cooperative learning, and a sense of solidarity, creativity and self-esteem;
 - (iv) Adopt methods appropriate to the students' development level, abilities and learning styles;
 - (v) Adopt experience-based learning methods whereby students can learn by doing and put human rights into practice;
 - (vi) Adopt experiential teaching methods with the teacher acting as a facilitator, learning guide and adviser;
 - (vii) Access good practices of relevant non-formal and informal learning activities, resources and methods available with NGOs and in the community;
- (c) Concerning teaching and learning materials:
 - (i) Make sure that human rights education materials stem from the human rights principles as embedded in the relevant cultural contexts as well as historical and social developments;
 - (ii) Encourage the collection, sharing, translation and adaptation of human rights education materials;
 - (iii) Review and revise textbooks and other educational materials of the whole curriculum to conform with human rights principles;
 - (iv) Support the development of different educational materials and resources that conform with human rights principles such as teacher guides, manuals, textbooks, comic strips, and audio-visual and creative arts support materials that encourage active participation in the above-mentioned teaching and learning approaches;
 - (v) Disseminate human rights education materials in sufficient numbers and in appropriate languages (in multilingual countries a thorough survey of the linguistic diversity in schools has to be done so that materials are developed in languages that are widely understood), and train relevant personnel in their use;
 - (vi) Ensure that these resources conform to human rights principles and relate to real-life situations by having them reviewed by a specialized national team prior to publication;

- (vii) Allow the publication, widespread dissemination of and access to a variety of educational resources such as those produced by non-governmental organizations;
- (d) Concerning support to teaching and learning:
 - (i) Collect and disseminate examples of good practices in teaching and learning in human rights education;
 - (ii) Establish easily accessible resource centres, including libraries and databases, on teaching and learning in human rights education;
 - (iii) Facilitate the networking and exchange of human rights education practices among educators and among students;
 - (iv) Promote research into the teaching and learning of human rights education;
- (e) Concerning the use of new information technologies:
 - (i) Establish or make use of web sites related to human rights education;
 - (ii) Develop distance learning programmes linked to schools;
 - (iii) Enable students and teachers to use new information technologies for human rights education;
 - (iv) Encourage online discussion groups on human rights topics with students and teachers in other schools locally, nationally and internationally;
- (f) Concerning evaluation and assessment:
 - (i) Develop indicators, identify adequate methods and design appropriate tools for reviewing, evaluating and measuring the processes, outcomes and impact of human rights education;
 - (ii) Use evaluation and assessment methods that are appropriate for human rights education such as observation and reporting by teachers and fellow students; recording students' experience, personal work and acquired skills and competencies (student portfolio); and students' self-assessment;
 - (iii) Apply human rights principles to evaluating and assessing students' achievements in the whole curriculum such as transparency (explanation of criteria and reasons for grading; information of students and parents), equality (same criteria used for all students and by all teachers), fairness (lack of abuse of assessment).

E. Education and professional development of teachers and other educational personnel

20. Introducing human rights education in primary and secondary education implies that the school becomes a model of human rights learning and practice. Within the school community, teachers, as the main depositories of the curriculum, play a key role in reaching this aim.

21. For the teachers to fulfil this major responsibility effectively, a number of factors need to be considered. Firstly, teachers are themselves rights-holders. The recognition of and respect for their professional status and the upholding of their self-esteem are a prerequisite for them to promote human rights education. The school management and leadership, on the one hand, and educational policy makers on the other must support and empower them to innovate in teaching and learning practices. Appropriate education and professional development of teachers and other educational personnel must be ensured.

22. Within the school community, opportunities for awareness-raising about human rights and for training in human rights education should not exist only for teachers, but also for head teachers and members of the school management, school inspectors, administrative staff in schools, educational officials and planners in local and national authorities, and parents.

23. The design and organization of appropriate education and professional development is shared among multiple actors owing to the complex training systems and to the different contexts: the Ministry of Education; universities through their faculties of education and other departments, including human rights institutes and United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) Chairs for human rights education; teacher training institutions; unions and professional organizations of teachers and other personnel; national human rights institutions; non-governmental organizations; and international and regional intergovernmental organizations.

24. Policy and legal guidelines provide the framework for the implementation of training activities and, in order to reflect and foster a human rights culture, the training curriculum, the teaching and learning content and practice, and educational policies must be coherent.

25. Given the role model function of teachers, effective human rights education implies that they master and transmit relevant values, knowledge, skills, attitudes and practices. Education and professional development must foster their knowledge about, commitment to and motivation for human rights. Similarly, human rights principles need to be essential criteria for the professional performance and conduct of other educational personnel.

26. The training and professional development of teachers and other personnel must be tailored according to each contextual need and target group. It includes advocacy and awareness-raising of teachers and other educational professionals, training the trainers, initial/pre-service training, regular and continuous development through in-service training, training specialized teachers in human rights education, and the introduction of human rights principles into the training curriculum of all primary and secondary school teachers.

27. Policies and practices of education and professional development of teachers and other personnel should take into account the following elements and approaches:

(a) Developing training curricula on human rights education, including the following elements:

(i) Knowledge about human rights, their universality, indivisibility and interdependence and about protection mechanisms;

- (ii) Educational theories underlying human rights education, including links between formal, non-formal and informal education;^c
- (iii) Links between human rights education and other similar types of education (such as education for sustainable development, peace education, global education, multicultural education, citizenship and values education);
- (iv) Learning objectives of human rights education, particularly human rights education skills and competencies;
- (v) Teaching and learning methodologies for human rights education and the role of teachers in human rights education;
- (vi) Social skills and leadership styles of teachers and other educational personnel that are democratic and coherent in terms of human rights;
- (vii) Teachers' and students' rights and responsibilities and their participation in school life; identifying and handling human rights abuses in schools;
- (viii) The school as a human rights-based community;
- (ix) Relations within the classroom and between the classroom, the school and the wider community;
- (x) Collaborative methods and teamwork in the classroom and in the school;
- (xi) Evaluation and assessment of human rights education;
- (xii) Information on existing educational materials for human rights education and the capacity to review and choose from among them as well as to develop new materials;
- (xiii) School self-evaluation and development planning based on human rights principles;
- (b) Developing and using appropriate training methodologies:
 - (i) Appropriate training methods for the adult learner, in particular learner-centred approaches, and addressing motivation, self-esteem and emotional development leading to awareness-raising on values and behaviour;^d
 - (ii) Appropriate methods for training in human rights education such as using participatory, interactive, cooperative and experience and practice-based methods; linking theory to practice; testing learned techniques in the work situation, particularly the classroom;
- (c) Developing and disseminating appropriate training resources and materials:
 - (i) Collection, dissemination and exchange of good practices in training in human rights education;

^c In general, "formal education" refers to school, vocational training and university education; "non-formal education" refers to adult learning and forms of education complementary to the previous one, such as community servicing and extra-curricular activities; and "informal education" refers to activities developed outside the education system, such as those carried out by non-governmental organizations.

^d See the OHCHR publication *Human Rights Training on basic methodological principles for adult training*.

- (ii) Stocktaking and dissemination of training methodologies developed by non-governmental organizations and other sectors of the civil society;
 - (iii) Development of materials as part of in-service training activities;
 - (iv) Development of online materials and resources;
 - (d) Networking and cooperation among different education and training providers;
 - (e) Promotion and participation in international education and training activities and exchanges;
 - (f) Evaluation of training activities including self-evaluation and perceptions of trainees' on the relevance, utility and impact of training activities.
-

5. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΥ
ΟΡΓΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΓΙΑ ΤΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ,
ΠΑΡΙΣΙ, 25.11.2005

5. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΤΩΝ
ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ,
ΠΑΡΙΣΙ, 25.11.2005

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στις 25.11.2005 πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι συνάντηση του τετραμελούς Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Γαλλία, Δανία, Ελλάδα και Ιρλανδία) υπό την Προεδρία της Γαλλικής Επιτροπής, με εκπροσώπους του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών και του Γραφείου του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Από πλευράς ΕΕΔΑ μετείχε η Α΄ Αντιπρόεδρος κα Χαριτίνη Δίπλα.

Κύριο θέμα της ημερήσιας διάταξης της συνάντησης ήταν το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας για την ανάπτυξη και ενδυνάμωση των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (JOIN) στην Ευρώπη. Στο πρόγραμμα JOIN θα μετέχουν οι Εθνικές Επιτροπές Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών και το Γραφείο του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Οι συμμετέχοντες συζήτησαν τους σκοπούς και τις κατευθυντήριες γραμμές του προγράμματος, τις μεθόδους της πιλοτικής εφαρμογής του και αντάλλαξαν απόψεις από τυχόν εμπειρία και δράση τους σε θέματα τεχνικής βοήθειας. Τέλος, η επόμενη συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ορίστηκε να γίνει στην Κοπεγχάγη τον Ιανουάριο του 2006.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙ-
ΣΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ, Παρίσι, 25.11.2005

EUROPEAN GROUP OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS
Meeting regarding a pilot technical assistance project
Paris, 25th November 2005

PARTICIPANTS

- Human Rights Defender of the Republic of Armenia: Ms. Larisa Alaverdyan
- Irish Human Rights Commission: Mr. Maurice Manning, President
- Norwegian Centre for Human Rights: Mr. Nils A Butenschon
- Commissioner for Human Rights of Azerbaijan: Ms. Elmira Suleymanova,
- Greek National Commission for Human Rights: Ms Haritini Dipla, Vice-President
- Danish Institute for Human Rights: Ms. Birgit Lindsnæs, Deputy Executive Director, Head of the International Department, Mr. Thomas Trier Hansen, Head of Access to Justice Program
- French National Advisory Commission for Human Rights (CNCDH): Mr. Michel Forst, Secretary General, Ms Stéphanie Djian, legal advisor, Ms Cécile Wendling, intern, Ms Noémie Bienvenu, intern
- United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights: Mr. Thomas Hunecke, National Institutions Unit
- Office of the Commissioner for Human Rights of the Council of Europe: Mr. Markus Jaeger, Deputy Director

WORKING DOCUMENTS

1. Agenda of the meeting
2. List of participants
3. Table regarding NHRIs in member states of the council of Europe and activities in the field of technical assistance towards and from NHRIs (as of Nov. 25th 2005)
4. Document with extracts from country reports of Mr. Alvaro GIL ROBLES (Council of Europe Commissioner for Human Rights) mentioning NHRIs
5. Draft letter submitted by Mr. Alvaro GIL ROBLES regarding implementation of the program JOIN.

MEETING REPORT

I. INTRODUCTION OF THE PARTICIPANTS

The participants to the meeting introduced themselves and their institution, its date of creation, status of accreditation, and mandate. This intro-

duction highlighted the diversity in the functioning of national human rights institutions (NHRIs) within the European Group (EG).

II. PRESENTATION OF THE PROJECT, ITS OBJECTIVES AND GUIDING PRINCIPLES

A. Introduction

Mr. Michel Forst introduced the pilot technical assistance project for the development and strengthening of NHRIs in Europe (hereinafter referred to as "the project") by presenting its background and its stakes:

Background:

As the chair of the European Group of National Institutions on Human Rights (NHRIs), the French Commission took the initiative of convening a meeting with the Office of the Commissioner for Human Rights (HR) of the Council of Europe and the United Nations High Commissioner for HR in July 2005 to preliminarily discuss the idea of a project regarding technical assistance. The project was then discussed in October 2005 in Dublin during the last meeting of the European Coordinating Committee of NHRIs, where it was decided to arrange a specific meeting with experts on technical assistance. Following this meeting, a draft project was developed and sent to the members of the EG for consultation.

The stakes of the project:

- At a national level: the project intends to protect and promote HR in the member states of the Council of Europe.
- On the international scene: the adoption of the project will largely contribute to the reinforcement of the legitimacy, credibility and visibility of each NHRI and also of the European Group of NHRIs by filling the gaps in its composition. This is even more needed as the EG further increases its international activities (EU, CoE, and UN).

B. Description of the project in its version sent to the European Group for consultation

The draft project as established after the Dublin meeting by the European Coordinating Committee of NHRIs was then presented by Ms. Stéphanie Djian with the help of written visual aids (power point):

1. Definition of the program:

The technical cooperation program intends to provide assistance for the creation and strengthening of NHRIs, in accordance with the "Paris Principles".

2. Purposes:

- To assist states which do not have a NHRI for the creation of an institution.
- To strengthen the existing NHRIs and ensure their conformity with the "Paris Principles"

3. Partners:

- The European group of NHRIs as a whole.
- The Office of the Commissioner for Human Rights of the Council of Europe.
- The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (NI unit).

4. Legal basis of the program:

- The program is part of the mandate of the Commissioner for HR of the Council of Europe (Resolution 50 (1999) of the Committee of Ministers).
- This Project is also within the mandate of UN High Commissioner for HR, whose purpose is to help reinforce HR protection at national level.
- The European Group acts within the scope of its general mandate.

5. Geographical scope of the program:

Member states of the Council of Europe ("Europe" in its largest sense).

6. Guiding principles: (these principles are complementary)

a. Complementarity

= Non duplication with activities already undertaken or in progress.

Bilateral actions by any of the partners will not be affected and do not need to be authorised by the EG.

b. Transparency

Communication with each other on any activities related to technical assistance, whether bilateral or multilateral (in order to ensure non duplication).

c. Flexibility

With regard to the wide variety of NHRIs, the implementation of the program will be made on a case by case basis, according to the situation in the relevant State. There will be no particular NHRI model advocated for. Promotion of compliance with the Paris Principles remains the most important.

d. Parity

Geographical Parity = all States (western and eastern) shall evenly benefit from the program

7. Name of the program:

For more visibility, the program needs to be called by a specific name. Markus Jaeger, Deputy Director of the Office of the Commissioner for HR of the Council of Europe had proposed to name it JOIN (Joint Operations for Independent National Institutions for the Promotion and Protection of HR).

8. Other actors to involve:

- The European commission
- The European Parliament
- UNDP
- OSCE (especially the ODIHR office).

These potential actors have not been formally approached yet.

9. Working methods envisaged:

- Country visits to consider the situation in the concerned country (most often with the three partners).
- Promotion to all actors concerned (State authorities, civil society...) of the importance of an independent and efficient national institution in conformity with the Paris Principles.
- Depending on the needs, technical assistance may be of different nature: assistance to the drafting of the legal text establishing the institution, training of the staff, and the development of the capacities of the institution....

C. Presentation of the views of the partners on the project

1. Views of the National Institutions Unit of the Office of the UN High Commissioner for HR

Mr. Thomas Hunecke expressed the interest of the National Institutions Unit from OHCHR in the programme and its intention to continue coordinating its efforts to establish and strengthen NIs within the European region. The intention is to remain flexible building on each others strengths and respective mandates to ensure synergies between the various interested parties within the European sphere. It is believed that an informal approach will ensure complementarity, minimize duplication and provide a space for a further mutual sharing of information. The NI Unit also encourages the participation of relevant civil society actors. The NI Unit welcomes common initiatives undertaken in the future as it has already been planned regarding the establishment of a NI in Italy

2. Views of the Office of the Commissioner for HR of the Council of Europe

Mr. Markus Jaeger highlighted the added value that this project would bring in the promotion and protection of Human Rights in Europe. This idea is highly welcomed by the Commissioner's Office, in the context of a massive regression in Europe regarding HR at the national and European level. NHRIs can play a fundamental role which needs to be developed and protected, but to this day two thirds of the member states of the Council of Europe still do not have one. Furthermore, NHRIs are more and more subject to

resistance and pressure and considered as a nuisance. In order to develop, strengthen and protect itself and its members, it is necessary that the EG stand as a strong and persevering "pack" with good and well-prepared arguments. To materialize the support of the Council of Europe to the program, it was advanced that financial means and manpower would be provided to the EG in 2006.

Regarding the project as presented: the concept of non duplication seems inconsistent with the concept of complementarity raised as a guiding principle. The most important thing is to try to work neither in competition nor in contradiction with each other.

D. General debate

The general discussion that followed emphasised different points:

1. A positive general reaction

All the participants welcomed the French Commission's initiative, which appears as a very good way to strengthen the HR agenda in Europe.

2. The issue of non-duplication

A debate took place as clarification was needed on the concept of "non-duplication". The participants agreed that this concept is to be dropped as it is too ambiguous and may lead to contradictory interpretations. The aim that is to be underlined is to ensure that there is flexibility and no counter-productive competition. The JOIN program should be able to bring an added value by either taking part in other existing programs or by initiating new programs.

3. The specific case of Caucasian countries

Following observations from the HR Defender of the Republic of Armenia and from the Commissioner for HR of Azerbaijan, it was agreed that attention is to be given to Caucasian countries (Armenia, Azerbaijan, Georgia...). NHRIs in these post-communist countries are very vulnerable because of the lack of HR culture. There is a real need for regular assistance, advice, support, training and HR education. The indicators of the UN OHCHR to assess the effectiveness of NHRIs could be of some use for the EG to determine how NHRIs need an improvement of their capacities¹.

¹ «Assessing the effectiveness of NHRIs» UN High Commissioner of HR.

4. The use and development of resources

It is necessary to insist on the need to reinforce the communication regarding the different resources, activities and expertise available within the EG and at its disposal.

Moreover, experiences should also be shared with a view of providing capacity building for technical assistance activities.

5. The partnership of the UN High Commissioner

The intervention of the UN High Commissioner's representative aroused some doubts as to its real involvement into the program. Two options were discussed: first, the project can be founded only by the EG and the Commissioner for HR of the Council of Europe, the UN High Commissioner being then considered as an associated partner on a case by case basis; second, further discussion with the UN High Commissioner can be engaged by the chair of the EG in order to convince them to act as a full partner in the program. The first option was decided for the moment.

6. The importance of collaboration at a national and international level with various actors

The importance of peer activities to implement such a program was strongly underlined. The EG should also try to cooperate with all the relevant national actors already in the country. Cooperation and collaboration with existing HR bodies are the key words to achieve the program with success. Especially, ombudsmen should be considered as real actors in the program and this one should be clearly explained to them in order to avoid misunderstanding.

At a European level, the collaboration of the European Union should be sought, especially as far as EU member states are concerned.

7. The concept of "partners"

Some observations as to the choice of the words "partners" in the draft project were formulated. Indeed, the concept of partner should be applied to anyone contributing to the program anyhow (whether permanently or on an ad-hoc basis, generally or specifically) and not only to its initiators. The word "organisers" and "stakeholders" have been proposed.

8. The geographical scope and the principle of parity

It was suggested to enlarge the geographical scope initially stated in the draft project to Central Asia countries. The principle of geographical parity was also discussed in order to ensure that equality was meant by the concept of parity. All the states must be equally concerned by the program.

9. The long-term nature of the project

In view of its effectiveness, the project is to be seen as an ongoing process. The provision of technical assistance implies a long-term involvement and follow-up activity. This should clearly appear in the working methods.

The above items of discussion are to be included into a new version of the draft project, but any amendments or observations by other members of the EG not present at the meeting will still be fully taken into consideration in the final draft.

Items to be included into the draft project:

1. The pilot project is adopted in its principle.
2. The name JOIN is agreed upon.
3. The guiding principle of complementarity is twofold: it concerns both activities in the field of technical assistance, and the resources, capacities and expertise of NHRIs. The concept of non-duplication is deleted and a new focus is put on the idea of added value.
4. In addition to the existing purposes that are the creation and the strengthening of a NHRI, a third purpose is added: the protection and defence of NHRIs at risk in their countries
5. To respond to the need to protect NHRIs under threat, a fourth guiding principle is inserted into the draft project: solidarity between NHRIs.
6. The guiding principle of "geographical parity" is now worded "geographical equality".
7. The reference to the distinction between eastern and western countries in the explanation of the guiding principle of geographical parity is to be deleted.
8. A discussion will take place with the UN High Commissioner to see the modalities of its association.
9. The potential involvement of ombudsmen, whether individually or in their European network, in the program should be mentioned.
10. The word "partners" refers to anyone involved in any manner whatsoever in the implementation of the project.
11. The need for a follow-up will be introduced in the implementation of the program.

III. EXCHANGE OF VIEWS ON EXPERIENCES OF EUROPEAN NHRIS IN THE FIELD OF TECHNICAL ASSISTANCE

A. Introduction by Mrs. Birgit LINDSNAES, Danish Institute for HR

This part was introduced by Mrs. Birgit Lindsnaes, in order to share the intense international activity of the Danish Institute for Human Rights and its important expertise in the field of technical assistance.

1. The international work of the Danish Institute for Human Rights (DIHR)

This work is important both from a theoretical point of view, with a focus in human rights, as much as from a practical one, in terms of capacity building. This is done by:

- Developing tools and strategies: research, education, information, orientation, training courses. Research is often done in cooperation with, or upon request by, international bodies, such as UNDP, OSCE, OHCHR, and relates either to specific countries or thematic issues

- Operational work at international level: programs relating to reform of law and state, access to justice, development of civil society, university networks... The focus areas for this are mainly the "newly independent states", West Africa, China.

2. Technical assistance work of the DIHR

Two phases are to be distinguished in technical assistance activities for NHRIs: the creation phase of a NHRI (this is 1/3 of the work of the DIHR in this field) and institutional strengthening / consolidation phase (2/3 of the work of the DIHR in this field).

The first phase is the most difficult one and is in itself a long-term process. Patience is the key word for its success, which lasts for about five years. It starts with the building of the necessary political will and consensus between different state authorities (Parliament, executive...), which only arises if the civil society itself understands and supports the project. The establishment of a NHRI usually arouses fear. The challenge is to create hearing processes and build consensus at different levels. The consultation processes should not be skipped or accelerated, otherwise the resistance faced increases. (e.g.: Turkey). The creation of a NHRI is a political act. Thus, international organisations, which have more weight to negotiate with political bodies than a single NHRI, are very useful in the process. It is also very important that the Ombudsman, if there is one, fully cooperates to the process in order to constitute a unified block in front of the political obstacles.

The second phase's efficiency depends on the results of the first phase. (if the law establishing the NHRIs is a good one, then the rest is relatively easy).

For the Danish Institute, there are two ways of starting a project of technical assistance: either a request is formulated by a national institution or there is a donor request.

3. Key issues to consider preliminarily to any technical assistance activity.

- the work division between NHRIs and ombudsmen and any compliant handling mechanism;

- the role of the State authorities and civil society

- identify human rights issues to include in the core of such project

4. Concrete suggestions to consider for the pilot project:

- work at different levels for dialogue
- have the international institutions focus on political pressure
- create a handbook on technical assistance
- envisage a subwebsite for JOIN to the NHRI website
- develop joint seminars on human rights themes, joint trainings and education programs.

B. Discussion

The discussion that followed emphasized the following:

- The need for expertise building in the field of technical assistance as some NHRIs have expertise to draw upon, whereas others less. A training workshop could be envisaged
- Awareness of the human rights protection landscape in the State concerned is essential
- Expectations are to be carefully considered and measured from different viewpoints (the JOIN partners, the civil society of the State, national ombudsmen...)
- Patience and long-term involvement are key elements, and any commitment must have this in consideration.

IV. DISCUSSION ON THE METHODS FOR IMPLEMENTATION OF THE PROJECT

A. Data collection and inventory of available resources

The table regarding NHRIs in Europe and technical assistance activities to and from those NHRIs is the start of such inventory but is not yet exhaustive. The version on the table is the fruit of the information received to this day as a result of the consultation. This table is useful for two reasons: first, it helps locate where creation, strengthening or protection is needed; second, it is essential to assess the available resources within national institutions and international organisations. This table needs to be completed and regularly updated. It will be sent again along with the present meeting report, for completion before the meeting of the European Coordinating Committee of NHRIs in January. The need for a more complete and practical database was however stated.

B. The agreement

It was reckoned that an agreement on the pilot project needs to be institutionalized as soon as possible in order to start examining the methods and areas of implementation, as this is expected to take some time.

The Council of Europe will send its letter again to the chair of the EG, putting

in writing their partnership. The Chair of the EG, acting on behalf of the EG, will send a similar letter to Mr. Gil-Robles. This agreement will be presented to the Committee of Ministers of the Council of Europe. The UN High Commissioner will be informed of this partnership and expressly invited to join in.

C. Partners

It is necessary to start explaining the project to other potential partners, as they will be able to provide input as to resources and priorities that may be of use before starting to implement the project. Contacts could therefore be taken with the European Parliament (the Civil Liberties, Justice and Home Affairs Commission, as well as the Foreign Affairs Commission), the European Commission (Directorate General "Justice Liberty Security"), and the OSCE (ODIHR).

It was decided to convene a meeting early 2006 with the European institutions, after the formalisation of the nucleons of the program at the meeting of the coordinating committee in Copenhagen in January 2006, to explain the program and discuss a possible partnership.

D. Identification of priority countries

A discussion took place regarding the priority focus for the beginning of the implementation of the project: the creation or the strengthening of a NHRI. It was eventually decided that not focus should be decided upon; this will rather depend on demand or needs identified. The selection of the countries can be made either on the basis of a request from a country or following an objective criteria to determine the needs of each country. It was in fact said that invitation from a country could be a decisive criteria. The CoE HR Commissioner was entrusted to identify a country where either the creation of a NHRI could be envisaged, or persuade a country to "volunteer for an auditing".

Also, Mr. Orest Nowosad's wish to include the EG and the CoE HR Commissioner in his current activities concerning the support to the civil society program for the establishment of a NHRI in Italy has been reiterated. This is expected to take place in the spring 2006.

Finally, the Resolution (97)11 of the Committee of Ministers of the Council of Europe "on co-operation between NHRIs of member states and between them and the Council of Europe"² constitutes a good argument facing a hesitant country (provided it had not made reservations to this resolution).

² Resolution (97)11 of the Committee of Ministers of foreign affairs of the Council of Europe on co-operation between NHRIs of member states and between them and the Council of Europe adopted by the Committee of Ministers on 30 September 1997 at the 602nd meeting of the Ministers' Deputies

1. The Commissioner for HR of the Council of Europe is entrusted to identify a country which would be willing to envisage the creation of a NHRI.
2. Support will be given to the UN High Commissioner for Human Rights for the creation of a NHRI in Italy.
3. As to the strengthening of a NHRI, it was decided to take into consideration the needs expressed by the HR Defender of the Republic of Armenia and the Commissioner for HR of Azerbaijan to consider a strategy of strengthening in one of these countries.

E. Internal organisation of the European Group of NHRIs

1. The coordinating committee will act as a steering committee for the implementation of the program.
2. NHRIs which still did not send their information for the table should do so as soon as possible in order to complete the data collection phase.
3. A new version of the mandate for the pilot project will be drafted in the light of the decisions taken during the present meeting. This version will be sent for the EG for consultation requesting amendments and observations. If no absolute contestation is expressed, the project will be considered adopted at the deadline of the consultation.
4. After adoption of the project, the partners will be able to start promoting the project to other potential actors and beneficiaries.
5. JOIN will be on the agenda of the next meeting of the Coordinating Committee of NHRIs, which will be held in Copenhagen on January 24th. This meeting could also be an opportunity to present the project to other potential key partners (EU institutions).

6. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΥ
ΟΡΓΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ,
ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ, 02.02.2006

6. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΤΩΝ
ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ,
ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ, 02.02.2006

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Σε συνέχεια της συνάντησης στο Παρίσι (25.11.2005) το τετραμελές Ευρωπαϊκό Συντονιστικό όργανο των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Γαλλία, Δανία, Ελλάδα και Ιρλανδία) συνεδρίασε στην Κοπεγχάγη στις 02.02.2006. Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η Α΄ Αντιπρόεδρος κα Χαριτίνη Δίπλα. Συμμετείχαν επίσης εκπρόσωποι του Γραφείου της Υπατης Αρμοστού για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών και του Γραφείου του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Θέματα της ημερήσιας διάταξης ήταν τα εξής: (α) το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας για την ανάπτυξη και ενδυνάμωση των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Ευρώπη (JOIN), (β) το ζήτημα της μεταρρύθμισης των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών, (γ) η συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση, (δ) η προετοιμασία μελλοντικών συναντήσεων και συνεδρίων των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών ΔτΑ (συμπεριλαμβανομένης της 4^{ης} Στρογγυλής Τράπεζας των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών ΔτΑ και της 6^{ης} Περιφερειακής συνάντησης στην Αθήνα), (ε) το ζήτημα της προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, (στ) η θεσμική αναθεώρηση του καταστατικού της Εθνικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Βορείου Ιρλανδίας, (ζ) οι μέθοδοι εργασίας της Ευρωπαϊκής Ομάδας των Εθνικών Επιτροπών ΔτΑ.

Επίσης, στην ως άνω συνάντηση συζητήθηκε και το θέμα των αλυσιδωτών αντιδράσεων που προκάλεσε η δημοσίευση σατιρικών σκίτσων του Μωάμεθ σε εφημερίδα της Δανίας και η αναδημοσίευσή τους σε ευρωπαϊκές εφημερίδες. Το τετραμελές Ευρωπαϊκό Συντονιστικό Όργανο υιοθέτησε σχετικό ψήφισμα (βλ. παρακάτω).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΥ
ΟΡΓΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
Κοπεγχάγη, 02.02.2006

EUROPEAN CO-ORDINATING COMMITTEE
OF NATIONAL INSTITUTIONS FOR THE PROMOTION AND PROTECTION
OF HUMAN RIGHTS

The European co-ordinating committee of national human rights institutions held its third meeting on Thursday, February 2nd at the Danish Institute for Human rights in Copenhagen, Denmark.

Participants:

Mrs Haritini DIPLA, Vice-President of the Greek Commission for Human Rights

Mr. Maurice MANNING, President of the Irish Human Rights Commission

Mr. Morten KJAERUM, Executive Director of the Danish Institute for Human Rights (DIHR)

Mr. Joël THORAVAL, President of the French Advisory Commission for Human Rights (CNCDH)

Mr. Michel FORST, Secretary General of the CNCDH

Ms. Stéphanie DJIAN, Legal advisor, CNCDH

Ms. Birgitte KOFOLD OLSEN, Director of the National Department, DIHR

Ms. Anne-Marie GARRIDO, Project Manager, DIHR

Guests:

Mr. Markus JAEGER, Deputy Director of the Office of the Commissioner for Human Rights of the Council of Europe

Mr. Orest NOWOSAD, Coordinator, National Institutions Unit, Office of the High Commissioner for Human Rights, United Nations.

Acronyms used in this document:

. NHRIs = national institutions for the promotion and protection of human rights

. EG = European Group of NHRIs

. ECC= European Coordinating Committee of the European Group of NHRIs

. ICC = International Coordinating Committee of NHRIs

. JOIN = Joint Operations for Independent National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights (technical cooperation project)

. CoE = Council of Europe

. UN = United Nations

. OHCHR = Office of the High Commissioner for Human Rights

1. JOIN (TECHNICAL ASSISTANCE PROJECT): adoption of the mandate, plan of action for implementation

Working documents:

1.1. Draft mandate for JOIN (dated December 1st 2005)

1.2. Document compiling the amendments and observations received from NHRIs

1.3 Finalized table re. existing NHRIs in Europe and activities undertaken in the field of technical assistance

- A discussion was held regarding the draft mandate for JOIN that had been circulated to the entire European Group (EG) of national human rights institutions (NHRIs) for consultation. Specific issues that required clarification were the subject of a thorough discussion, particularly: the role of the Steering Committee of JOIN; and the modality of implication of the NI Unit of the UN Office of the High Commissioner for Human Rights, which is to be associated to JOIN on a permanent basis. The amendments and observations given by NHRI members of the EG were examined and discussed, and it was decided that most of them are relevant to the implementation phase of the project and do not require amendment of the mandate. It was decided to include a re-evaluation clause therein in order to underline the fact that the mandate may need to be revisited regularly. The mandate was therefore amended and adopted.

- The table on existing NHRIs in Europe and technical assistance activities undertaken by or towards them, was subject of a discussion as it still contains flaws that affect its utility.

- Regarding the next steps to start launching the program, it was decided that

- Communication and promotion of JOIN could start, in particular within the Council of Europe to inform other organs, and also towards other partners foreseen such as EU institutions;

- The OHCHR has confirmed its will to associate JOIN to the project of the establishment of an NHRI in Italy: Orest Nowosad will inform the EG and the CoE HR Commissioner once he has new information concerning the developments of the situation. A joint mission on site could be envisaged in April-May;

- A meeting will be held in Geneva in April regarding implementation of JOIN.

Action points:

1a The CNCDH will draft the new mandate as adopted;

1b All of the partners (UN, CoE and all European NHRIs) who have not yet done so are asked to complete the table with accurate and updated information

1c An exchange of letters will take place between the EG, via its president, and the CoE Commissioner in order to formalize their partnership.

1d A meeting will be organized in Geneva in April on implementation

2. REFORM OF THE UNITED NATIONS

Working documents:

2.1 Common position re. reform of the UN treaty bodies, with the amendment proposals and observations received from NHRIs

2.2 Draft list of issues regarding accreditation

2.1 Human Rights Council and 62nd session of the Human Rights Commission (HRC)

- Orest Nowosad provided an update on the current state of negotiations concerning the draft resolution of the UN General Assembly creating the future Human Rights Council. This Council may possibly hold a first meeting at the end of June. Major issues are still open: NHRIs are thus encouraged to be in close dialogue with their governments on their concerns.

- As for the Human Rights Commission, the 62nd session will most probably be held during 6 weeks starting March 13th, with the full agenda (this is subject to CHR Members confirmation). Discussions are in progress regarding its organisation.

In compliance with the 2005 resolution, it is hoped that the CHR will agree that accredited NHRIs will have a right to speak on all agenda items. The method is still to be decided (speaking time, status of accreditation of NHRIs with a right to speak). Item 18b of the agenda should be maintained and held as usual: NHRIs wishing to speak under this item will have to provide 250 copies of the speech to the Secretariat of the HRC.

- A thorough discussion needs to be held within the EG regarding this transition stage between the HRC and the Council and NHRI participation therein. An extra meeting of the ECC will therefore be held in Paris in March.

- The calendar of the annual meetings in April in Geneva was set:

- Tuesday 11th: 1-3pm working lunch of the EG on EU matters only (for EU NHRIs only), 3-6pm: EG meeting

- Wednesday 12th: (all day) ICC

- Thursday 13th: half day ICC meeting on appointments procedures and item 18b of the HRC agenda (TBC)

2.2 Reform of the treaty bodies

- Morten Kjaerum provided information regarding discussions that were held on this issue at a conference on the UN human rights machinery that was held in Wilton Park (UK) late January. Orest Nowosad provided an update on the UN High Commissioner's position: Mrs Arbour is still open on this issue, and it may be more useful for the EG to ask for a meeting with her in order to engage in a constructive dialogue.

- The EG draft common position which had been circulated in November-December within the EG was still pending following the German Institute's request to withdraw it because of a need for thorough discussions at a plenary EG meeting such as the one to be held in Athens in the Fall. The fate of this common position was discussed, and it was decided to suspend it at this stage. The EG will ask a meeting with Mrs Arbour on this issue in Geneva, and it will be on the agenda during the Athens meeting.

2.3 Issues related to the accreditation procedure for NHRIs

The issue of the accreditation procedure for NHRIs is high on the agenda since the Human Rights Commission's 2005 resolution which opened the possibility for NHRIs to speak under all agenda items, and requested, for that purpose, that the accreditation process for NHRIs be strengthened with periodic review. It was reckoned that the EG needs to have a clear position on this complex issue in order to provide input to the ICC, before its Geneva meeting. The ECC meeting in Paris will provide the opportunity for such discussion: a common position will be drafted, and then circulated to the entire EG for consultation.

Action point:

2a. The CNCDH will organize a meeting of the ECC in Paris in March in order to discuss further the above-mentioned issues

3. PROJECTS WITH THE EU

Working documents:

3.1 Proposals sent to the EU commission on the seminar and the liaison office (dated Oct.14th 2005)

3.2 Mr. Brun's letter (dated Nov.30th)

3.3 Meeting report between the CNCDH and Mr Gavriiadis (dated Jan.17th)

3.1 Organization of a seminar on fundamental rights

The idea initiated by the EG of a seminar on fundamental rights in the EU is going forward, as the EU Commission has come back with some concrete proposals. An informal meeting was held in Paris in January at the request of the EU Commission with the CNCDH, where ideas were proposed but no

decision made. It is up to the EG to propose specific themes and speakers to the EU Commission. ECC members should provide ideas for the CNCDH to draft a paper with some concrete proposals to the EU Commission.

3.2 Liaison office within the European Commission

At the request of the Fundamental Rights unit of the DG Justice, Liberty, Security of the EU Commission (Mr. Brun's office), the EG had proposed a draft mandate for a liaison office with the EG within that unit. It was replied that the mandate proposed was too formal and a more flexible approach was required. It was thus decided that the CNCDH would draft a new proposal, for a "focal point" within the EU Commission rather than a "liaison office".

It was also said that this cooperation with a specific unit within the EU Commission is a first step towards broader cooperation with all directorates of the EU Commission.

3.3 Update on the Fundamental Rights Agency

The project of the transformation of the EUMC into a Fundamental Rights Agency is currently being negotiated by member States within a working group of the Council of the EU. No further action is needed by the EG as a group, after the last common position was issued in January. However it was stressed that all NHRIs of EU member states should be in constant dialogue with their government on the issue in order to keep track of their country's positions and advocate in light of the EG's position.

Action points:

- 3a. The CNCDH will draft a paper regarding the seminar after consulting the ECC/EG members
- 3b. The CNCDH will draft a new mandate for a focal point within the EU Commission for NHRIs
- 3c. The CNCDH will send a letter to all members of the EG encouraging them to follow very closely with their governments the developments in the negotiations regarding the Agency.

4. PREPARATION OF FUTURE NHRI MEETINGS

4.1 Organization of the 4th Roundtable of the European Group of NHRIs with the Council of Europe and the 6th regional meeting of European NHRIs (Athens)

The next bi-annual roundtable of the EG will take place in Athens on October 4-6, during 2,5 days. The agenda will be discussed at the next EG meeting in Geneva. General themes that should be discussed are: protocols

14 and 12 to the European Convention on HR, anti-terrorism matters, JOIN, and the UN reform. But specific themes should be kept open for the moment. The logistical issues regarding the organisation of the roundtable will be dealt with between the Greek Commission and the CoE Commissioner's office.

The idea of merging the roundtable and the regional meeting was tackled. It was decided that this was too complicated to be effective for this year's meetings, but that it should be raised and decided by the entire EG in Athens.

4.2 Next meeting of the European Group of NHRIs in Geneva, April 2006

As decided during the last ECC meeting in Dublin, there will be 2 EG meetings this year: the usual one involving all EG members, and an additional meeting on EU matters involving NHRIs from EU member States.

They will be held on Tuesday April 11th in Geneva. The agenda will be as usual the fruit of a consultation process organised by the chair.

4.3 8th meeting of the International Coordinating Committee of NHRIs: themes to suggest

It is anticipated that the Conference may take place in Bolivia or Costa Rica, probably in mid to late October (dates yet to be confirmed). The themes are still open, and the EG is to make proposals. Ideas were raised such as the right to health, the right to education, and issues raised by AIDS and disabilities. The ECC will draft a note with those proposals and submit it to the ICC and OHCHR.

Action points:

4a The Greek Commission and the CoE commissioner's office will be in contact closely for logistical issues related to the Athens roundtable. Markus Jaeger will draft the precise terms of the burden sharing between the Greek NHRI and the Commissioner's office; and Haritini Dipla will examine logistical possibilities for a large participation, similar to the Berlin roundtable.

4b The CNCDH will draft proposals for themes for the ICC meeting and communicate it to the ICC and OHCHR.

5. HUMAN RIGHTS IN THE FIGHT AGAINST TERRORISM: THE ISSUE OF SECRET DETENTION CENTERS AND TRANSFER OF DETAINEES- THE ROLE OF EUROPEAN NHRIS

This issue was put on the agenda following numerous NHRIs activities in the field, alerted by the allegations of secret detention centres, rendition flights and transfer of detainees. Markus Jaeger informed the ECC that the

Venice Commission of the CoE is currently working on a legal analysis, which should be issued mid-March, and that the Secretary General of the CoE is also drafting a report on the issue, in the light of a request for information he has addressed to CoE member States under Article 52 of the European Convention on Human Rights. The SG's report is expected for late April.

Given the importance of having a clear idea of the applicable law and its effectiveness in Member States to deal with this issue, and the central role NHRIs should play in monitoring States' compliance with their HR obligations the ECC decided to ask the CoE HR Commissioner for advice on the issue, once the Venice Commission's report available.

Action point:

5a. After the Venice Commission's report is issued, and in light of its conclusions, the chair of the EG will send a formal request to the CoE Commissioner asking for his opinion on the adequacy of the applicable law and its effectiveness in member States, and guidance as to NHRI role in this matter. This letter will first be sent to ECC members for approval.

6. UK CONSULTATION ON THE REVIEW OF THE POWERS OF THE NORTHERN IRELAND HUMAN RIGHTS COMMISSION (NIHRC)

Working documents:

6.1 UK consultation paper on the review of the powers of the NIHRC

6.2 NIHRC's draft response and Paddy Sloan's email (dated Jan.18th)

The powers of the NIHRC are currently the object of a public consultation process by the UK Government. The NIHRC itself had drafted a response to the consultation. The issue raised was whether and how the ECC should react to this consultation process. The NIHRC's response had been examined by the participants and considered reasonable and appropriate in light of NHRI powers. It was decided to send a letter to the NIHRC on behalf of the EG to express full support in the process. A dialogue should also be engaged with the NIHRC to see if further issues need to be addressed

Action point:

6a Maurice Manning will draft the letter promptly on behalf of the EG and send it to the NIHRC.

7. WORKING METHODS OF THE EUROPEAN GROUP

Working document:

7.1 Rules of procedure as adopted in Dublin in 2002

7.1 Proposal to amend the rules of procedure

In light of the current practice regarding the elaboration of common posi-

tions, the CNCDH reckons necessary to amend the current rules of procedure that do not address the process for the making of common positions. This amendment proposal will be drafted and submitted to the EG in Athens, as rules of procedure can only be modified by the EG as a whole, after having been discussed within the ECC.

7.2 Activity report 2004-2006

An activity report for the period 2004-2006 will be drafted by the CNCDH, submitted to the ECC for approval, and given to the EG for adoption during the Athens roundtable. It should be brief but exhaustive. It will relate all activities of the EG during this period, and contain all of the common positions adopted.

Action points:

- 7a The CNCDH will draft its amendment proposal to the rules of procedure and propose it in Athens
- 7b The CNCDH will draft the activity report and submit to the ECC in September for approval

8. OTHER ITEMS

Three current cases affecting NHRIs or their members were brought to the attention of the ECC:

8.1 In Armenia

The activities Ombudsman's office has been suspended and the Ombudsman was cast off. Legal and factual clarifications are still needed. But in the meantime it seems that Mrs. Larisa Alaverdyan, active observer member of the EG, who had just applied for accreditation, is threatened. Mrs. Hina Jilani, UN special rapporteur on human rights defenders has been informed, and prompt action should be envisaged by the EG, OHCHR, and the CoE commissioner. This is within the scope of JOIN, as protection of threatened NHRIs is provided within the adopted mandate provides. Any action in this regard should be considered as a first rapid response activity of JOIN.

8.2 In Ukraine

The Ukrainian ombudsman is running as candidate for parliamentary elections, without having stepped down from her current office. This raises issues regarding independence and impartiality. It was decided that the EG ask the CoE HR Commissioner's for his opinion on this matter.

8.3 In Turkey

Mr. Ibrahim Kaboglu, former president of the Turkish Human Rights Commission, which was in the past an observer member of the EG, is currently

facing trial charges following the report on minorities he had issued in 2004 when he was still in office. He is personally being threatened as a human rights defender. It was decided that the EG should express its support and communicate their concern to their respective Ministries for Foreign Affairs.

Action points:

- 8a Mr. Thoraval (on behalf of the EG) and Mr. Gil Robles will be in contact to discuss the possibility of acting jointly, possibly through a country visit together.
- 8b The CNCDH will draft a letter to Mr. Gil Robles asking for his opinion on the Ukraine matter
- 8c The CNCDH will draft a letter of support to Mr Kaboglu.

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού οργάνου των Εθνικών
Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για την ελευθερία της
έκφρασης και τον σεβασμό των θρησκειών με αφορμή τη δημοσίευση
σατιρικών σκίτσων του Μωάμεθ

Statement by European National Human Rights Institutions regard-
ing
freedom of expression and respect for religion

The undersigned European National Human Rights Institutions, meeting in Copenhagen on 2 February 2006, follow with deep concern the current lack of dialogue caused by the printing of drawings of the Prophet Muhammad, and the subsequent international response.

The European national human rights institutions are obviously fully committed to the protection and promotion of the right to freedom of expression, as well as to the right to respect for one's religion. Freedom of expression is often seen as a precondition for the exercise of other rights and as such imperative to a democratic society, but is and has never been unconditional. All human rights must be exercised in a way which does not violate the rights of others.

European history has taught us the extremely dangerous consequences of a gradual accumulation of events reinforcing an explicit divide between majority and ethnic and religious minorities. Such divide foster hate and aggression that is counterproductive to any society. The publication of the drawings and the obvious reaction to them should be seen in the context of this harsh and dichotomising debate.

We therefore take this opportunity to urge governments, independent institutions and civil society everywhere to collaborate in an effort to ensure and promote a climate of peaceful dialogue, with respect for diversity and human rights without any form of discrimination.

Mrs. Haritini Dipla, Vice-President of the Greek National Commission for Human Rights

Mr. Maurice Manning, President of the Irish Human Rights Commission

Mr. Morten Kjaerum, Executive Director of the Danish Institute for Human Rights

Mr. Joël Thoraval, President of the French Advisory Commission for Human Rights

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

1. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
(EUROPEAN FUNDAMENTAL RIGHTS AGENCY)

1. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΘΕΜΕΛΙΩ-
ΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
(EUROPEAN FUNDAMENTAL RIGHTS AGENCY)

Εισαγωγικό Σημείωμα

Στο πλαίσιο του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» ως τμήμα του ευρύτερου προγράμματος «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Δικαιοσύνη» για το χρονικό διάστημα 2007-2013, συστήθηκε αρμόδια ad hoc ομάδα εργασίας για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα και την Ιθαγένεια προκειμένου να εξετάσει την Απόφαση του Συμβουλίου για την ίδρυση Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Fundamental Rights Agency) που θα διαδεχθεί, με ευρύτερες αρμοδιότητες, το Παρατηρητήριο για το Ρατσισμό και την Ξενοφοβία. Η ad hoc ομάδας εργασίας επεξεργάζεται τον Κανονισμό του νέου Οργανισμού, που περιλαμβάνει τις αρμοδιότητές του, τους τομείς δραστηριότητάς του, τη δομή του και τις μεθόδους εργασίας του, καθώς και τα ειδικότερα προγράμματα που θα ενταχθούν στο ευρύτερο πρόγραμμα.

Στην ad hoc ομάδα εργασίας μετέχουν από ελληνικής πλευράς το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, η ΕΕΔΑ και η Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ύστερα από αίτημα της ΕΕΔΑ, το Υπουργείο Δικαιοσύνης δέχθηκε να μετάσχουν στην ελληνική αντιπροσωπεία εκπρόσωποι της ΕΕΔΑ. Η ΕΕΔΑ όρισε ως εκπροσώπους τα μέλη της, κα Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, δικηγόρο, και κ. Λ.-Α. Σισιλιάνο, αν. Καθηγητή Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών. Οι συναντήσεις της ad hoc ομάδας εργασίας πραγματοποιούνται στις Βρυξέλλες και στο τέλος κάθε συνάντησης, οι συμμετέχοντες καταθέτουν στους φορείς τους Εκθέσεις σχετικές με τις συζητήσεις. Σημειώνεται τέλος ότι μία από τις βασικές προσπάθειες των εκπροσώπων της ΕΕΔΑ είναι να συμβάλλουν στην ανεξαρτησία του Οργανισμού.

Κατά το έτος 2005 οι ως άνω εκπρόσωποι της ΕΕΔΑ μετείχαν στις εξής συνεδριάσεις της ad hoc ομάδας εργασίας: 07.07.05, 11.10.05, 07.11.05, 24.11.05 και 06.12.05, ενώ το 2006 μετείχαν στις συνεδριάσεις της 27.01.06, 17.02.06 και 17.03.06.

Επίσης το ζήτημα της δημιουργίας Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απασχόλησε και τις Εθνικές Επιτροπές Δικαιωμάτων του Ανθρώπου οι οποίες κατέθεσαν συγκεκριμένες προτάσεις (βλ. παρακάτω).

Κοινή θέση του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών
Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για τις προτάσεις της Ευρω-
παϊκής Επιτροπής σχετικά με την ίδρυση Οργανισμού Θεμελιωδών
Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EUROPEAN GROUP OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS
Common position regarding the European Commission's proposals
for a Council regulation establishing a European Union Agency for
Fundamental Rights

To the Council of the European Union, the European Parliament, the
European Commission, and Member States of the European Union:

The European Group of National Institutions for the promotion and protection of Human Rights (NHRIs) welcomes the development of the creation of a Fundamental Rights Agency of the European Union (thereafter referred to as «the Agency»), in order to create a focal point for all human rights work within the European Union.

The European Group of NHRIs had already expressed its position on the matter in two different papers. First, during the public consultation organised by the European Commission, it had issued a position on December 17th, 2005 on the context to be considered within the setting up of the Agency, on the mandate and the tasks to be assigned to the Agency, and on its structure. Second, on July 6th 2005, it had specified its position relating to the structure of the future Agency in order to guarantee its independence and efficiency.

Today, the European Group takes note of the proposals for a Council regulation and decision recently issued by the European Commission¹. We wish to update our principled positions and express some of our serious concerns, hoping they will be duly considered before the setting up process of the Agency is finalized.

The setting up of such Agency is only of interest, after the experience of the EUMC, if this new institution is able to fulfil its mission with legitimacy, efficiency and credibility. However, the Commission's proposals do not seem to give the Agency the means to guarantee these conditions. To this end, the European group of NHRIs reckons that the Agency must comply with the principles of independence, pluralism and transparency contained in the UN "Paris Principles" on National Human Rights Institutions.

¹ COM (2005) 280

1. Independence

The European group of NHRIs is of the opinion that the UN "Paris Principles"², reference document for NHRIs, could be used as a basis for discussion on the future Agency within the EU Council, and as such facilitate the setting up of a strong and efficient Agency. The Paris Principles call for substantial and financial independence from Governmental bodies and public authorities. Within the institutional framework of the European Union, this implies that the Agency be endowed with complete independence, in its structure, tasks and means. This independence principle requires in particular that the members of the Agency will themselves be guaranteed as independent and impartial, through a transparent appointment process.

However, concerning the structure of the Agency, the European group notes that the management board would be composed, according to the Commission's proposal, of "independent persons" appointed by each Member State; of an "independent person" appointed by the European Parliament; another one by the Council of Europe, as well as two representatives of the EU Commission. Moreover, half of the members of the executive board of the Agency (two out of four) would be the representatives of the EU Commission. And because the management board is expected to meet only once a year in ordinary sessions, it seems that the decisions will mostly be taken at executive board level. Moreover, it is provided that the decisions of the executive board shall be adopted by simple majority vote, which will give the Commission a power to block decision taking. Finally, the director of the Agency would be appointed by the management board, based on a list of candidates proposed by the EU commission.

In the light of this composition, mainly dependent from the member States and the EU Commission, the European Group of NHRIs wishes to express its deep concern relating to the real independence of the Agency. The principle of independence may well be mentioned as a guiding principle in the regulation proposal, but it is not reflected in the composition of the Agency's bodies nor in the appointment process of its members. This lack of effective independence is harmful to the establishment of an Agency which should be strong by its legitimacy and efficient by way of its independence.

Moreover, the mandate and the tasks of the Agency, as provided for in the Commission's proposals, contradict the principle of independence and will consequently affect its efficiency and credibility. As an independent

² «Principles concerning the status of national institutions for the promotion and protection of human rights», adopted by the General Assembly of the United Nations in its resolution 48/134 of December 20 1993.

body, the Agency should be able to determine itself its program of work, and be given an ability to take up issues upon its own initiative, within the framework of its statutory mandate.

However the field of action of the Agency would be limited by a Multiannual framework determined by the EU Commission. Moreover, it is provided that «the conclusions, opinions and reports formulated by the Agency when carrying out the tasks mentioned in paragraph 1 shall not concern questions of the legality of proposals from the Commission under Article 250 of the Treaty, positions taken by the institutions in the course of legislative procedures or the legality of acts within the meaning of Article 230 of the Treaty. They shall not deal with the question whether a Member State has failed to fulfil an obligation under the Treaty within the meaning of Article 226 of the Treaty.»³ This excludes in particular any possibility for the Agency to take position on the compliance of Commission's proposals for Council legislation with the fundamental rights of the EU, which means a large part of European standards being drafted.

Actually, according to the European Commission's proposals, it seems that the Agency would only be called to play an extremely limited role in the four areas where human rights hold a central position, i.e.: the compatibility of the EU Directives with the EU Fundamental Rights, the respect of fundamental rights by the EU member States, the human rights requirements imposed on candidate states to the EU, and the human rights clauses existing in EU cooperation agreements with third countries⁴.

However, the European Group of NHRIs takes note with particular interest of the fact that the Commission's proposal opens the possibility for the Agency to "pursue its activities under this regulation also with respect to the areas covered by the Title VI" of the EU treaty, when empowered by the Council acting within these provisions. It is indeed necessary that the Agency, in order to be effective, be given a role in the fields of justice and home affairs, because of their clear link to human rights. The European Group therefore welcomes article 28 of the Commission's proposal for a Council regulation as well as its proposed decision empowering the Agency to pursue its activities in areas referred to in Title VI of the Treaty on European Union.

³ Article 4, paragraph 2 of the Commission's regulation proposal

⁴ In this latter field, the Agency will only be able to work "at the request of the Commission" (article 3, paragraph 4)

2. Pluralism

The pluralism of the Agency implies a close cooperation with the already existing institutions, particularly NHRIs and other national independent bodies. The EU's subsidiarity requirement and the need for local input should guarantee the Agency's legitimacy and efficiency. The Agency must not be conceived as an additional bureaucratic body but as a body which can bring an added value and play a role in coordination and impetus.

We had already insisted on the necessary anchorage of the Agency at national level, in order to play a significant role in relation to the protection of human rights in the European Union's member States when implementing community law. In order to guarantee this, the European Group of NHRIs had suggested in its last common position a similar structure to that of the working group created by Article 29 of the Directive on the protection of personal data⁵. For the Agency, this implies that such a structure should be composed of representatives of national human rights institutions (NHRIs) and of representatives of European institutions. However, we note that there is no intention to include NHRI representatives within the executive body of the Agency (the executive board)⁶.

Regarding the Management board, as mentioned earlier, it would include, according to the Commission's proposals, an independent person appointed by each Member State, "with high level responsibilities in the management of an independent national human rights institution; or, with thorough expertise in the field of fundamental rights gathered in the context of other independent institutions or bodies."⁷ Only this first option can answer to the participation demand by NHRIs, and this is to be welcomed. But it will not allow for a systematic inclusion of NHRIs within the Agency. Moreover, it is not specified whether an independent person appointed in accordance with the first option should act as a representative of its NHRI.

Moreover, in spite of this positive possible inclusion of member(s) of national institution(s) within the management board of the Agency, it is worth noting that no institutionalized link exists between the Agency and the European

⁵ Directive 95/46/EC on the protection of individuals with regard to the processing of personal data

⁶ There is only one scenario in which this can be made possible, but this will not be automatic: when the chair and/or vice-chair of the management board (both members of the executive board) are members of NHRIs. However, even in this rare situation, they do not necessarily act on behalf of their national institution, and do not, for sure, represent all of the NHRIs of the EU member States.

⁷ Article 11, paragraph 1 of the Commission's regulation proposal

Group of NHRIs as a whole. Through the European network of NHRIs, the Agency will benefit from a solid human rights base within the member states as well as strong links with local communities.

3. Transparency

It is worth stressing that the principle of transparency also requests openness to civil society, particularly to Non-Governmental human rights Organizations, trade unions, academics, and research centres. If the inclusion of such actors is provided for by the Commission in its regulation proposal, within the framework of the "Fundamental Rights Forum" (article 14), the latter does not seem to ensure an effective openness, as it has a very weak power of proposal (limited to the implementation of the annual program of work of the Agency, itself limited by the multiannual framework of the EU Commission; and to the follow up on the basis of the annual report). This effective openness is considerably limited by the fact that this forum shall merely "meet annually, or at the request of the Management Board.» (which itself would only meet annually as well).

The Agency cannot be a mere bureaucratic tool, without a permanent dialogue with the strong forces of civil society. It should be based on openness towards NGOs and different social partners, through consultation and cooperation methods that should go beyond an annual meeting. At a time of crisis of the European idea, the Agency should aim at raising the awareness and participation of all European citizens to the promotion of human rights. Bearing in mind the proven limitations of the EUMC, the EU needs to ensure the full effectiveness, appropriate resourcing, empowerment and independence of the new agency in the field of fundamental rights.

2. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΜΕ ΘΕΜΑ «ΑΙΔΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ»
(πρωτοβουλία ΟΗCHR & UNAIDS)

2. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΜΕ ΘΕΜΑ AIDS ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
(πρωτοβουλία ΟΗCHR & UNAIDS)

Κείμενο παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ

GNCHR OBSERVATIONS ON THE DRAFT "HANDBOOK FOR
NATIONAL INSTITUTIONS: HIV/AIDS & HUMAN RIGHTS"*

1. The Greek National Commission for Human Rights (hereinafter, the GNCHR) welcomes the joint initiative of OHCHR and UNAIDS to draft a "Handbook for National Human Rights Institutions: HIV/AIDS and Human Rights", which is meant as a tool that will assist them in adopting a human rights-based approach to HIV/AIDS within their mandate, and to develop practical strategies to respond to HIV/AIDS-related violations of human rights.

2. GNCHR believes that policy concerning HIV/AIDS must be attuned, as every policy concerning social problems, to human rights principles and rules. It is also of the opinion that HIV/AIDS is an extraordinary kind of crisis, both an emergency and a long-term development issue¹. It is of the conviction that social exclusion, economic deprivation and discrimination are often closely linked to HIV/AIDS, and that those who are on the social margins of the society, due to race, ethnicity, sexual orientation, gender or other social characteristics are more often than not denied access to basic human rights (freedom from discrimination, education, physical integrity, health care and economic security) and, thus, become more vulnerable to HIV infection. When suspected of infection by HIV, or assumed at risk of infection, they are often stigmatized, discriminated against, subjected to ill-treatment, denied entry to foreign countries, rejected by the social service and health care systems, and denied housing and/or employment. All the above generate the fear of stigmatization, which, in turn, discourages individuals infected by HIV from revealing their condition or seeking treatment, thus increasing the spread of the disease.

* Drafted by Christina Papadopoulou, Research Officer of the GNCHR, and V. Georgakopoulos, Research Officer.

1 UNAIDS: 2004 Report on the global AIDS epidemic: Executive Summary, http://www.unaids.org/bangkok2004/GAR2004_htm/ExecSummary_en/Execsumm_en.pdf.

3. While the development of national responses to AIDS is indispensable, synergy at the global level is also crucial. Nelson Mandela's public announcement of the death from AIDS of his 54-year old son Magatho², the French President's Jacques Chirac recent proposal to introduce a global tax for the fight against AIDS³, or the British MP's Chris Smith disclosure that he is gay and HIV positive, contributed to raising the awareness vis-à-vis the disease. It should also be noted that there are some positive signs from a number of countries (e.g. Brazil, the Dominican Republic, Uganda and Thailand), which have succeeded in reducing HIV infection⁴.

With 40 million dead so far from HIV/AIDS worldwide, genuine commitment from both the national governments and the international community as a whole, is essential in order to contain the disease. As Nelson Mandela put it during his speech, at the closing ceremony of the International Conference on AIDS in Bangkok, on 16 July 2004⁵, "History will surely judge us harshly if we do not respond with all the energy and resources that we can bring to bear in the fight against HIV/AIDS".

4. Linking the fight against the HIV/AIDS epidemic to abiding by the human rights standards is essential, as this very issue is a clear example of the interrelation between other Human Rights and the right to Health. This became evident when government responses to HIV/AIDS (in Africa, Asia and Latin America) violated basic rights of those infected by the disease, such as the right to freedom, privacy, freedom of association, non-discrimination and equality before the law. It was these discriminatory state responses that mobilized human rights activists who advocated for the adoption of the human rights approach in order to protect the rights of the carriers and patients and to ensure that government responses to the HIV/AIDS epidemic were based on science, rather than stereotypes and stigmatization attitudes⁶.

5. State responsibility vis-à-vis the social right of the public and the individual health is embedded in the cornerstone human rights instrument, the Universal Declaration of Human Rights (UDHR); in addition, several other international human rights instruments further elaborate and specify the rights set out in the UDHR, e.g.:

² «Nelson Mandela loses a son», The New York Times, 08.01.05.

³ «Chirac proposes global tax to fight AIDS», 27.01.05, <http://euobserver.com>.

⁴ Op. cit., UNAIDS 2004 Report on Aids.

⁵ <http://www.nelsonmandela.org/documents/4664-bangkokclosingspeech.pdf>, (Nelson Mandela Foundation).

⁶ Lesley Stone and Lawrence O. Gostin, "Using Human Rights to Combat the HIV/AIDS Pandemic", Human Rights Magazine, Winter 2002 (American Bar Association).

- a. the International Covenant on Civil and Political Rights
- b. the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights⁷
- c. the International Convention on the Elimination of All Forms of Sexual Discrimination
- d. the International Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
- e. the International Convention on the Rights of the Child

All the aforementioned instruments set out legal obligations for the states/parties.⁸ State care of the public health, combined with non-discrimination is a basic principle of the human rights system. This rule of non discrimination is, in few cases, applied at the national legislation level, with regard to HIV carriers: e.g. South Africa has adopted specific legislative measures with a view to protect people infected by HIV/AIDS from discrimination. These measures contribute to the alleviation of the stigma associated with HIV/AIDS, thus making people feel more confident that their rights and dignity are going to be secured and more willing to seek testing and treatment.⁹

6. With regard to the national context, Greece was among the first countries in Europe to enact a Law in 1992 (Law 2071/1992), which (in Article 47) refers to the "Rights of the Hospitalized Patient". In 1997, Law 2519/1997 established the "Entities for the Protection of the Rights of the Patients". Those are:

- a. The Independent Service for the Protection of the Rights of the Patients, and
- b. The Control Committee for the Protection of the Rights of Patients.

Two years later, under Law 2716/1999, the following bodies were established and started operating in every hospital:

- a. The Citizens Information Bureau, and
- b. The Committee for the Protection of the Rights of the Citizen (which makes reference to the Rights of HIV/AIDS infected patients).¹⁰

⁷ For Kenneth Roth, Executive Director of Human Rights Watch, this is the leading human rights treaty in this area (Kenneth Roth, "Human Rights and the AIDS Crisis: The Debate over Resources" in the Bulletin of Experimental Treatments for Aids, Autumn, 2000 – A Publication of the San Francisco AIDS Foundation).

⁸ Sofia Gruskin and Daniel Tarantola, "Human Rights and HIV/AIDS", HIV In Site Knowledge Base Chapter, April 2002 (François Bagnoud Center for Health and Human Rights, Harvard School of Public Health), <http://hivinsite.ucsf.edu/>.

⁹ Op. cit., Lesley Stone and Laurence O. Gostin.

¹⁰ "Dikeomata Asthenon", <http://www.hiv aids.gr/koinonia/dikaiomata.html>.

Finally, in 2000, the Ministry of Health introduced Circular Y1/3239, which set the guiding principles for the protection of the rights of HIV/AIDS patients¹¹.

It should also be noted that, so far, the GNCHR has not dealt with any case that is specifically related to HIV/AIDS. This does not translate into the non-existence of HIV/AIDS related violations in Greece, but simply to the fact that the Commission has not come across such issues during the five years of its operation as, according to its founding law, its competence does not concern individual cases, which belong to the competence of the Ombudsman.

7. The Handbook can become a valuable means to increase the capacity of NHRIs in addressing the issue, in the lines of the OHCHR Handbook for NHRIs on ESC rights, which provided useful guidelines for NHRIs as to how to improve their performance in promoting and protecting this group of rights. Guideline 7 of the UN's "International Guidelines on HIV/AIDS and Human Rights"¹² underlines the role NHRIs can play in assisting states to adopt and implement legal assistance services, as well as educational activities that will inform people affected by HIV/AIDS on their rights as well as on their specific duties; it also emphasizes the role that NHRIs may play in enforcing these rights and in developing expertise on HIV-related issues.

8. To the perception of the GNCHR, the draft outline of the Handbook seems very comprehensive and articulate. We would like to draw your attention to the following points:

- While the Handbook comprises all the substantial components to address the issue in a holistic manner, it may be over optimistic to aim at covering all those points when the final output is to be as concise as planned (50 pages).
- Providing concrete practical guidance on the basis of good practices selected from NHRIs that have developed expertise on the matter, cannot be overestimated. This could be done more effectively by structuring the best practices presented by function area (education & training, complaints handling, monitoring, holding inquiries, legislative proposals and advice on draft laws and state policies, etc), as the key areas of activities of NHRIs differ a lot. Initiatives for improving the understanding of the complex scientific and medical aspects of the issue, could also be highlighted.

¹¹ Apostolos Kapsalis, "Metanastes: Ygia ke Kinonikos Apoklismos", Enimerosi (INE/GSEE-ADEDY), Dekemvrios 2004.

¹² International Guidelines on HIV/AIDS and Human Rights, UNHCR. res. 1997/33, U.N. Doc. E/CN.4/1997/150 (1997).

- NHRIs perform their activities in contexts that differ a lot from each other: institutions in Africa or Asia face different challenges with regards to the HIV/AIDS issue, than those in Eastern or Southern Europe for instance. Regional aspects of concern (e.g. migration and population mobility, trafficking of women and children, conflict and displacement), should be addressed in a differentiated manner.
- Another contribution of the Handbook could be to provide ideas for facilitating joint activities in areas of mutual interest and to encourage the development of joint projects, training programmes and staff exchanges.
- Promoting information and psychological support addressed to non-infected people, carriers, patients and, particularly, their relatives is of utmost importance. Cases of intentional transmission of the disease, from infected heterosexuals and homosexuals alike, through intercourse with healthy people –including members of their own family-, have come to our attention.
- The role of the catholic and other churches, in promoting the use of condoms –instead of hampering it through preaching, is essential, and should also be emphasized in the handbook.

We are very much looking forward to the completion of this project and to receive the Handbook, which we will utilise to its maximum.

25 November 2005

3. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑΣ
ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΟΗCHR) ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ
ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΕΛΑΦΡΩΝ ΟΠΛΩΝ

3. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ
ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΟΗCHR) ΣΧΕΤΙΚΑ
ΜΕ ΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΕΛΑΦΡΩΝ ΟΠΛΩΝ

Απάντηση της ΕΕΔΑ και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης

QUESTIONNAIRE ON SMALL ARMS, LIGHT WEAPONS AND
AMMUNITION

GREECE

In 2004, the U.N. Commission on Human Rights approved Decision 2004/124 supporting the transmission of a questionnaire to Governments, national human rights institutions, and non-governmental organizations to solicit information on efforts to prevent human rights violations committed with small arms and light weapons.

Definitions

In this questionnaire, the definition of small arms and light weapons used in the 1997 report of the Panel of Governmental Experts on Small Arms, (A/52/298, annex, para. 25). The term "small arms" is intended in this questionnaire to include small arms, light weapons and ammunition, as defined below.

1. Small Arms: those weapons designed for personal use which include revolvers and self-loading pistols; rifles and carbines; sub-machine guns; assault rifles; and light machine guns.

2. Light Weapons: those weapons designed for use by several persons serving as a crew which include heavy machine guns; hand-held under-barrel and mounted grenade launchers; portable anti-aircraft guns, portable anti-tank guns, recoilless rifles; portable launchers of anti-tank missile and rocket systems; portable launchers of anti-aircraft missile systems and mortars of calibers of less than 100 mm.

3. Ammunition: includes cartridges (rounds) for small arms; shells and missiles for light weapons; mobile containers with missiles or shells for single-action anti-aircraft and anti-tank systems; anti-personnel and anti-tank grenades; landmines; and explosives.

4. Transfers: all arms transferred outside of the control of the producing State. The term is broader than "arms trade" because it includes not only commercial sales but all exchanges of arms, including exchanges under aid programmes and military alliances, exchanges between private citizens and other non-monetary arrangements.

5. Armed individual and armed group designates persons and groups of persons who possess small arms and are not under State control. The use of these terms is designed as a comprehensive way to describe the variety of actors who have access to and use small weapons.

6. Misuse designates acts by States, individuals or groups that are inconsistent with standards of international human rights and humanitarian law

7. Law Enforcement- includes all officers of the law, whether appointed or elected, who exercise police powers, especially the powers of arrest or detention. In countries where police powers are exercised by military authorities, whether uniformed or not, or by State security forces, the definition of law enforcement officials shall be regarded as including officers of such services.

1) Use of Small Arms and Light Weapons by Law Enforcement
Regulating the use of Small Arms, Light Weapons and Ammunition
 (Please attach relevant statutes or regulations)

	SMALL ARMS	LIGHT WEAPONS	AMMUNITION	COMMENTS
Are there laws regulating possession and use?	YES		YES	Law 3169/2003 on "Matters concerning the possession and use of firearms by police officers" and article 1 of the Decision 8517/4/7-mb of the Minister of Public Order dated 17/02/2004
Are there laws regulating the process for issuance to state agents?	YES	YES	YES	Under the stipulations of article 10, para. 2 of the Law 2168/1993, it is defined that for the possession – bearing of firearms by law enforcement officers, the provisions in force for each case are applied
Are there laws regulating the process of collection from state agents that leave service?	YES	YES	YES	Law 3169/2003, article 2, para 4, sec. 6

Are retiring officers allowed to keep their weapons?	NO		NO	
--	----	--	----	--

Additional comments:-

Training on the use of Small Arms, Light Weapons and Ammunition

(Please attach relevant summaries of training materials)

	YES	NO	COMMENTS
Do you have training regarding small arms, light weapons, and ammunition on the following areas:			
• Technical and mechanical proficiency: e.g., cleaning and maintaining guns so as to avoid misfires; the safe handling of ammunition?	✓		
• Practical and tactical efficiency: e.g., target shooting; taking cover?	✓		
• Applied decision-making: i.e., meeting the requirements of law, including human rights law?	✓		
Is there regular funding allocated to support training?	✓		In the framework of the potentialities of our expenses budget, expenditures on training are also covered each time

Additional Comments:-

Investigating misuse of Small Arms, Light Weapons and Ammunition (Please attach relevant statutes or regulations)

	YES	NO	COMMENTS
Do you have laws requiring investigation of incidents of alleged misuse of small arms?	✓		As regards the use of firearms by police officers, the conduct of sworn administrative investigations is ordered, in accordance to the provisions of the Presidential Decree 22/1996 on "Disciplinary Law for the Police Personnel" in combination with the provisions of Law 3169/2003.
Are those investigations carried out by someone independent of the agency accused?	✓		For the disciplinary examination of cases regarding the use of firearms by police officers, the conduct of the sworn administrative investigations for the General Police Directorates of Attiki and Thessaloniki is assigned to the special services charged with this task (Administrative Examinations Sub-divisions), on which the accused police officers have no administrative dependence. For the other Police Directorates of the country the conduct of administrative investigations is assigned to commissioned police officers of their subordinate services, where the accused police officers administratively belong, except if there are special reasons requiring the assignment of these investigations to other services.

Is there judicial oversight of the investigative process?		✓	Copies of the administrative files of proceedings are submitted to the competent Prosecution Authorities for correlation with the corresponding penal files of proceedings.
Are the investigative proceedings made available to the public?		✓	
Are sanctions imposed against state agents who have misused small arms?	✓		Yes, as long as their disciplinary responsibility for use of small arms, in violation of the existing provisions, results from the administrative investigation.
Are sanctions imposed against commanding/ superior officers who authorize the misuse of small arms?	✓		Yes, as long as from their disciplinary responsibility results from the administrative investigation.(e.g. for sufferance, cover-up or issuance of an order for the illegitimate use of small arms)
Is there a process for compensating civilians and their families who have been injured or killed due to misuse of small arms by state security forces?			
Is there regular funding allocated in the national budget to support such investigations?			

Additional comments:-

Security and Storage of Small Arms, Light Weapons and Ammunition (Please attach relevant statutes or regulations)

	YES	NO	COMMENTS
Are there existing laws governing the storage of small arms by state agents?	✓		Articles 3.5.7 and 8 of the Decision 8517/4/7-mb of the Minister of Public Order dated 17/02/2001
Are off-duty agents allowed to keep their government-issued small arms?	✓		Article 2, para 2 of Law 3169/2003. The cases of para 4, article 1 of the Law 3169/2003 are excluded.
Are sanctions imposed against state agents for violations of laws on safe storage of small arms?	✓		a) Article 6, para 1 of Law 3169/2003 b) Articles 5 and 7 of the Decision 8517/4/7-mb of the Minister of Public Order dated 17/02/2004 c) Presidential Decree 22/1996 on "Disciplinary Law for Police Personnel."
Are there laws requiring training of forces in securing and safely storing small arms?	✓		Law 3169/2003
Do you allocate funding in your national budget for the facilities and resources to safely and securely store small arms?	✓		Funding is allocated in our budget for the safe-keeping of small arms (safety locks – doors-ironworks, etc.)
Are private storage facilities being inspected?			

Additional comments:-

Data Collection (Please attach relevant statutes or regulations)

	YES	NO	COMMENTS
Are there national laws requiring the collection and maintenance of data on the use of small arms?			N/A
Do you allocate funding in your national budget for the collection of this data?			N/A
Is this data disaggregated by gender?			N/A
Is this data public?			N/A

Additional comments:-

2) State Regulation of Armed Individuals and Armed Groups (Please attach relevant statutes or regulations)

	YES	NO	COMMENTS
Are there laws requiring the licensing of all private ownership of small arms and ammunition?	✓		Articles 7 and 10 of Law 2168/1993 and Common Ministerial Decision nr: 4325/99 of the Ministers of Culture and Public Order.
Are there laws specifying limits to the type and number of weapons that can be held by individuals?	✓		Articles 7 and 10 of Law 2168/1993, in combination with the decision nr: 3009/2/23a of the Minister of Public Order dated 31/08/1994.
If seeking to own several weapons, does the need for each one have to be justified separately?	✓		Decision nr: 3009/2/23a of the Minister of Public Order dated 31/08/1994.

Is there a periodic review of the licenses?	✓		The licenses for possession and bearing of firearms are valid for three (3) years and are subject to review by the anew submission of the supporting documents foreseen
Under what conditions are licenses withdrawn	✓		When the terms and qualifications under which the licenses were granted are breached and when their holder commits or is punished for one of the crimes defined in article 18 of the Law 2168/1993 as well as in the stipulations of article 22 of the latter Law, in combination with the decision nr: 3009/2/23a of the Minister of Public Order dated 31/08/1994. Also when the psychosomatic condition of the interested party does not permit the granting of the said license. The said condition is certified by a doctor's opinion.

<p>Are there laws requiring screening or background investigation on individuals seeking ownership of small arms and ammunition based on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Age? • Criminal record? • Psychological profile (i.e. risk of suicide)? • Incidents of family violence? 			
	✓		The applicant is required to be over 18 years old
	✓		Article 18, para 2 of the Law 2168/1993
	✓		Article 18, para 3 of the Law 2168/1993
		✓	
<p>If yes, is the partner automatically notified of the request for a license?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Justification of need? 	✓		The reasons for which the relevant license is requested are examined (Article 10, para 3 of Law 2168/1993)
<p>Are there laws requiring training for seeking ownership of small arms and/or ammunition?</p>	✓		Only in cases where the license is requested for athletes – shots, members of shooting associations. In particular, the participation of athletes in a specific number of competitions is required (Law 2168/1993 and Common Ministerial Decision nr: 4325/1999).
<p>Do those laws require training be completed before issuing a license?</p>	✓		Only for the persons mentioned in the previous answer
<p>Do those laws require training in the safe use and handling of small arms and/or ammunition?</p>	✓		Only for the shots-athletes

Do those laws require training in the safe storage and maintaining security of small arms and/or weapons?	✓		The conditions for the safe storage of small arms are defined by the Common Ministerial Decision nr: 4325/99 and the Ministerial Decision nr: 3009/2/28c dated 15/06/1994, article 5.
Do you allocate funding in your budget for licensing, screening and/or training private owners of small arms and ammunition?		✓	
Is there a database of licensed owners of small arms and ammunition?	✓		There is a national database where the data for the legitimate possession of small arms are registered in the framework of the EU Directive 91/477 and the Schengen Convention.
Is that database public?	✓		Only for official use
Do you allocate funding in your budget for maintenance of the database?	✓		Funding is allocated so much for the operation as for the upgrade of the technical equipment and means.(PCs, etc)
Are there programs allowing for periodic amnesties for individuals who want to turn in small arms?		✓	By virtue of article 9 of Law 2168/1993, a four-month period had been given for the voluntary turning in of the unlicensed small arms without consequences, which expired on 03/01/1994

<p>Are there laws requiring the collection and maintenance of data on the use of small arms by private owners?</p>		<p>✓</p>	<p>The possession and use of small arms by private individuals is prohibited. In special cases and when the conditions of the law concur (special reasons of protection or security) private individuals are granted a license by the competent police authorities. In what concerns the use of small arms by private individuals the provisions of the Penal Code on the defence and the state of emergency that excludes the inequity are applied</p>
<p>Are there laws requiring that the collection and maintenance of data on the use of small arms in incidents of crime including the type of firearm, use of the firearm and the type of injury caused?</p>		<p>✓</p>	<p>Same as above</p>
<p>Do you allocate funding in your budget for the collection of this data?</p>	<p>✓</p>		<p>In the framework of the potentialities of our expenses budget, expenditures of the Criminological Services responsible for the collection of this data are also covered.</p>

Additional comments:-

3) Manufacture and Transfer of Small Arms, Light Weapons and Ammunition

Manufacture of Small Arms, Light Weapons and Ammunition

(Please attach relevant statutes or regulations)

	YES	NO	COMMENTS
Do you have state owned or operated manufacturers of small arms?	✓		One company controlled by the State, which manufactures – mounts small arms for the needs of the Armed Forces and for exportation purposes.
Do you have privately owned manufacturers of small arms?		✓	
Do you provide State subsidies to private manufacturers of small arms?			
Do you have national laws and/or enforceable policies which regulate the manufacture of small arms?	✓		Article 5 of Law 2168/1993
Do these laws require that manufacturers of small arms be licensed?	✓		Article 5 of Law 2168/1993
Are there minimum requirements for issuance of licenses?	✓		
Do those licenses have to be renewed on a regular basis?	✓		The licenses granted are valid for five (5) years (Ministerial Decision nr: 3009/2/23a) and are renewed as long as the conditions for their granting have not changed.

Do you allocate funding in your national budget for the collection of data and maintenance of a database?	✓		
Are there procedures for investigating violations of laws by manufacturers of small arms?	✓		
Are there sanctions in place for violations by manufacturers?	✓		Articles 18 and 22 of Law 2168/1993

Additional comments: In what regards the aforementioned cases our country has a Legislative Framework. However, there are no manufacturers of small arms to date

Transfer of Small Arms, Light Weapons and Ammunition
(Please attach relevant statutes or regulations)

	YES	NO	COMMENTS
Are manufacturers of small arms permitted to sell or transfer directly to state agencies, including law enforcement and security forces?	✓		On the condition that will be a relevant contract between the manufacturer and the State agency
Are manufacturers of small arms permitted to sell or transfer directly to private persons or groups?	✓		On the condition that the manufacturer will have been provided with the trade license foreseen by article 6 of Law 2168/1993 and the buyer with the relevant purchase license of the competent police authority.

Are manufacturers of small arms permitted to sell small arms outside the state to other governments?	✓		As long as they have been provided with the exportation license, foreseen by the article 3 of Law 2168/1993, from the Ministry of Economy and Finance
Are manufacturers of small arms permitted to sell small arms outside the state to private individuals or groups?	✓		As long as they have been provided with the exportation license, foreseen by the article 3 of Law 2168/1993, from the Ministry of Economy and Finance
Are there national laws and/or enforceable policies regulating the sale or transfer of small arms within the state?	✓		Articles 6 and 11 of Law 2168/1993
Do those laws contain procedures for investigating and verifying the end user of these small arms?	✓		For the purchase and sale of small arms within the state, the interested parties are required to have been provided with relevant licenses (article 6, para 5 of Law 2168/1993).
Are there national laws and/or enforceable policies regulating the sale or transfer of small arms outside the state?	✓		For the purchase and sale of small arms within the state, the interested parties are required to have been provided with relevant licenses (article 3, para 1 & 6 of Law 2168/1993).
Do those laws contain procedures for investigating and verifying the end user of these small arms, including the risk of diversion?	✓		For the purchase and sale of small arms outside the state, the interested parties are required to have been provided with relevant licenses from the Ministry of Economy and Finance, which also verifies the end user (article 3 of Law 2168/1993).

Do your laws contain requirements for verifying the human rights situation in buyer state or region?		✓	The EU Code of Conduct and the U.N. Decision 1540 are taken in mind
Before transfer, do you assess if there is risk the small arms will be used in internal repression?			The EU Code of Conduct and the U.N. Decision 1540 are taken in mind
Before transfer, do you assess whether there is a situation of armed conflict in which the small arms might be used?			The EU Code of Conduct and the U.N. Decision 1540 are taken in mind
Before transfer, do you investigate whether the end use of the small arms might be to commit acts of aggression or force on neighbouring countries or territories?			The EU Code of Conduct and the U.N. Decision 1540 are taken in mind
Before transfer, do you assess the potential impact of small arms on regional stability?			The EU Code of Conduct and the U.N. Decision 1540 are taken in mind
Before transfer, do you assess the risk of whether small arms will be used in acts of terrorism or organized crime?			The EU Code of Conduct and the U.N. Decision 1540 are taken in mind
Do you use any of the above criteria in your decision whether or not to export small arms?	✓		On the basis of the criteria of the EU Code of Ethics (COARM) and the UN Directive 1540
Do you allocate funding in your national budget for making these assessments in decisions to export?	✓		

Are there sanctions in place should a manufacturer or state agent transfer small arms in violation of these considerations?	✓		In the aforementioned cases, no export licenses are granted by the Ministry of Economy and Finance.
---	---	--	---

Additional comments:-

4) Questions for NGOs: N/A

a) What are the biggest obstacles in your country to decreasing incidents of misuse of small arms by state actors, armed groups and/or armed individuals?

b) What sources of information are available to your group to investigate small arms possession and use in your country?

c) Are there particular communities or segments of the population in your country that are vulnerable to human rights violations committed with small arms?

d) What education or public awareness campaigns exist in your country regarding the impact of small arms and light weapons? Have such campaigns been effective in reducing armed violence?

4. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΕΕΔΑ ΠΡΟΣ ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ
ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΟΗCHR) ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ
ΕΧΕΙ ΛΑΒΕΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ
ΑΝΤΙΡΡΗΣΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΕΣΜΟ ΤΗΣ
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ-
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

4. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΕΕΔΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΩΝ
ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΟΗCHR)
ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΛΑΒΕΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΟ
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΡΡΗΣΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΕΣΜΟ ΤΗΣ
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Απάντηση της ΕΕΔΑ

GNCHR reply to the OHCHR on the issue of measures taken by
Greece regarding conscientious objection
and alternative social service*

Mr. Robert Husbands
RRDB, c/o OHCHR
United Nations Office at Geneva
CH-1211
Geneva 10

30 September 2005

Dear Mr. Husbands,

With reference to Ms Kedzia's letter dated 01.09.2005, the evaluation of best practices mentioned in the OHCHR Report E/CN.4/2004/55 (and referred to in Commission of Human Rights Resolution 2004/35)¹ appears rather difficult in the Greek case.

Let me first mention that, as early as 2001², a year after its foundation, the Greek National Commission for Human Rights had raised the issue and again more recently in 2004³, before amendments to the existing legal framework were adopted by the Greek Parliament (19.07.2004). More precisely, on 10.06.2004 we have submitted the following recommendations to the Government:

1. That the duration of the alternative social service be longer than that of the regular military service by 50%.
2. That the duration of the unarmed military service be longer than the regular military service by 30%.

* Drafted by Mr. Vassilis T. Georgakopoulos, GNCHR Research Officer, with the contribution of Prof. Haritini Dipla, First Vice-President of the GNCHR.

¹ "Civil and political rights including the question of conscientious objection to military service: Report of the Office of the High Commissioner for Human Rights", Economic and Social Council, E/CN.4/2004/55, 16 February 2004, p. 12 & (5) in CHR Resolution 2004/35, 55th Meeting, 19 April 2004.

² NCHR Annual Report 2001, National Print Office, January 2002, pp. 165-166.

³ NCHR Annual Report 2004, National Print Office, March 2005, pp. 115-116.

3. That the instigations of continuous and repeated prosecutions for refusing to perform military service be abolished.
4. That, as far as the competence of the Supervisory Body for Conscientious Objectors is concerned, it should be initially the responsibility of the Ministry of National Defense, on the condition that, when conscientious objectors are removed from the Enlistment Register, there would be a joint responsibility of the Ministry of the Interior and the Ministry of Health on the matter.
5. That rejections by the Committee for the Examination of Conscience be justified in detail.
6. That the composition of the aforementioned Committee be strengthened with two more State representatives, one from the Ministry of the Interior and one from the Ministry of Health.
7. That a special list of public benefit NGOs in which conscientious objectors may serve be drafted by a joint ministerial committee.
8. That the geographical criterion for the completion of the alternative unarmed or social service obey to the same rules that apply to regular armed military service.
9. That the Council of Europe Resolution providing for long-term and elderly conscientious objectors to meet their military obligations be implemented.

Some latest developments

Law 3257/2004⁴ introduced certain improvements to the legal regime defined by pre-existing Law 2510/1997.⁵ In more detail, it provides that by decision of the Minister of National Defense, conscientious objectors may be discharged from the units or institutions in which they serve before the completion of the time prescribed of full or reduced unarmed military/ alternative social service.

Second, there have been some encouraging signs, mainly on an individual basis, since for the first time in Greek conscientious objection history it has been accepted that conscientious objector cases are civil cases without further court martial involvement.⁶ Moreover, as Amnesty International (the

⁴ Entitled: "Regulations of matters relating to the Armed Forces personnel and other provisions".

⁵ "GNCHR Answers to the UNHCR questionnaire on conscientious objectors to military service", 1 October 2003, www.nchr.gr.

⁶ The above court decision (1/2004) refers to the case of Lazaros Petromelidis. See: European Bureau for Conscientious Objection (EBCO), "An important step for conscientious objection in Greece – Statement of the International Delegation, Thessalonica, February 19, 2004" & "EBCO and WRI release joint statement on the situation in Greece, Brussels/London, February 16, 2004", www.ebco-beoc.org.

Greek Bureau is a member of the Greek National Commission for Human Rights) confirmed on April 2005, the Military Court in Athens “ruled unanimously that religious conscientious objector Sergey Gutarov should be released and allowed to apply for alternative civilian service due to a “conflict of duties” (duty to the army and duty to his religion)”⁷

Evaluation

As stated in GNCHR’s previous reply to the OHCHR, “the most important issue regarding the problems of COs in Greece is that the alternative civilian service is totally controlled by the Ministry of Defense”⁸. This still remains the case in spite of GNCHR’s suggestions, meaning that most of the issues mentioned in its reply remain relatively unaltered.

Let me remind you that these included briefly the following: (a) that all claims are examined by a special Committee of the Ministry of Defense, (b) that the decision of the Committee is not binding on the Minister of Defense, (c) that applicants are expected to make out a specific case relating to the grounds of their objection, (d) that a claim is not accepted during the period or after the military service, (e) that the length of the civilian service is normally double compared to the one of the full military service, (f) that the districts of Athens and Thessaloniki are excluded from places suitable for an objector to carry out civilian service, (g) that the discretionary power of a recruiting Office to deprive an objector of his right to do civilian service remains in force, (h) that there is no specific provision regarding asylum for conscientious objectors , and (i) that there is only a short paragraph in the informative bulletins the army gives to persons who are about to be recruited, mentioning that “applications under Law 2510/1997 are available”.

The above evaluation seems to be confirmed by War Resisters’ International⁹, Amnesty International¹⁰ and the Association of Greek Conscientious Objectors (S.A.S.)¹¹. According to the Greek Council for Refugees (GCR), who is also a member of our Commission, there have been a few cases of asylum

⁷ “Greece: Historic decision by military court gives the right to former conscript to apply for alternative civilian service”, AI Index: EUR 25/004/2005, 1 April 2005, www.amnesty.org .

⁸ Ibid, GNCHR Answers to the UNHCR Questionnaire.

⁹ “Greece: Courts go mad: New sentences against conscientious objectors”, War Resisters’ International, 18 May 2005, www.wri-irg.org .

¹⁰ “Greece: Unprecedented prison term for conscientious objector”, AI Index: EUR 25/014/2005, 26 August 2005, www.amnesty.org.

¹¹ “CO Boris Sotiriadis is released from prison”, Syndesmos Antirrision Syneidisis [Association of Greek Conscientious Objectors], 20 September 2005 (in Greek).

seekers, mostly of Sudanese origin, who claimed to conscientious objector status. In any case, taking into consideration that the 1951 UN Convention on Refugees does not provide specifically for the category of conscientious objectors, to take the benefit of the CO status, the person in question should be able to present a persuasive CO profile.

Finally, GNCHR addressed a letter to the Minister of National Defense (3.12.2004), concerning cases in which a professional soldier expresses his conscientious objection in relation to a particular military operation, that is the war in Iraq¹². The views expressed were: (a) that the term “conscientious objector” be interpreted in a broader way and (b) that the conscientious objection be possible not only before but also during and after the whole period of the military service. The Ministry’s reply (17.12.04) referred to recent positive developments on the topic introduced by Law 3257/2004 and, more specifically, the reduction of the service for both categories (unarmed/social service) and stressed the fact that, at present, conditions are not judged favorable for a reconsideration of the term, although these could well change in the immediate future.

In conclusion, the results of the State’s reforms appear at present only partially satisfactory.

¹² The GNCHR took into account the case of Giorgios Monastiriotis. See “Greece: Professional soldier Giorgos Monastiriotis is a prisoner of conscience and must be released”, AI Index EUR 25/011/2004, 22 September 2004, www.amnesty.org.

Επιστολή της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για
τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR) προς ΕΕΔΑ

NATIONS UNIES
HAUT COMMISSARIAT AUX DROITS DE L'HOMME
Palais des Nations

UNITED NATIONS
HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS

Tel: (41-22) 917 900
Téléphone: (41-22) 917 900
Tél: (41-22) 917 900
Téléfon: (41-22) 917 900
E-mail: hsb@ohchr.org

5 SEP -6 18:24

Palais
des Nations
CH-1211 GENEVE 18

REFERENCE: CHR/mv.2004/2

1 September 2005

Dear Sir/Madam,

I wish to draw your attention to Commission on Human Rights resolution 2004/35 on conscientious objection to military service. In that resolution, the Commission took note of the report (E/CN.4/2004/55) prepared by the Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), which contained a compilation and analysis of best practices in relation to the recognition of the right of everyone to have conscientious objection to military service as a legitimate exercise of the right to freedom of thought, conscience and religion, and the provisions of alternative forms of service. The Commission also requested OHCHR to prepare an analytical report that would provide supplementary information on best practices in relation to conscientious objection to military service, and to submit this report to the Commission at its sixty-second session.

OHCHR would appreciate receiving any information your organization might wish to submit pertaining to the information requested in the above-mentioned resolution no later than 1 November 2005.

Such information should be addressed to Mr. Robert Husbands, KR/DH, c/o OHCHR, United Nations Office at Geneva, CH-1211 Geneva 10.

Yours sincerely,

Deidre Kedzie
Chief, Research and Right to Development Branch

GVA 2022

5. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΟΥ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΣ
ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

5. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΗΝΩΜΕΝΩΝ
ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΣ
ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

Σχέδιο-Κοινής θέσης του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των
Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προς την
κα L. Arbour, Υπάτη Αρμοστή των Η.Ε. για τα Δικαιώματα του
Ανθρώπου σχετικά με την μεταρρύθμιση των μηχανισμών
παρακολούθησης της εφαρμογής των συμβάσεων των Η.Ε. (01.2006)

European Group of National Human Rights Institutions
Draft common position regarding the reform of the UN treaty body
system Letter to the United Nations High Commissioner
for Human Rights, Ms L. Arbour (01.2006)

Dear Ms Arbour,

I am writing to you on behalf of the European Coordinating Group for National Human Rights Institutions with regard to your proposal for reform of the treaty body system and more particularly the establishment of a standing, unified treaty monitoring body.

We share your concerns in relation to the many problems faced by the current treaty monitoring system, including the lack of reporting by States that often find the reporting obligations too onerous, whereas it is a minimal requirement to ensure the effectiveness of their commitments; the time sometimes insufficient to consider State reports, delays from some committees in the examination of state reports and the degree sometimes insufficient of precision of concluding observations adopted by treaty bodies, weak implementation of recommendations by the states and the need for better coordination in jurisprudence from different treaty bodies.

On the other hand, it is necessary to underline the exemplary work done by the different committees, as organs made up of independent experts, and the recent efforts of dialogue between the different committees in order to simplify the system while strengthening its efficiency, in conformity with the core treaties which instituted them.

While we believe that there is a need for an ambitious and far-reaching vision in the overall framework of international human rights monitoring. However, although the reform of the Human Rights Commission decided during last September's summit is far from being positively led, multiplying

uncertainties, especially regarding the “peer review mechanism”, it seems a little inappropriate to launch a new reform, undermining the second pillar of the protection system of Human Rights, whereas this system is strongly based on treaty foundations. On the contrary, the objective of a universal application of international treaties on Human Rights, as defined in the Declaration and the program of action of the worldwide Conference of Vienna in 1993, seems to constitute a prerequisite before any premature challenge of the current system is undertaken. Indeed, we are not convinced at this stage, that the establishment of a standing, unified treaty body will solve the problems described above. There still seems to be a need to identify and analyse the limits and weaknesses of the present system and how best to address them.

We therefore suggest that the possibilities for improvement and coordination within the existing system be explored before looking to structural change and treaty amendments. In this respect, priority should be given to the quick achievement of the work of the working group of the HRC on the options for an additional Protocol to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, in order to strengthen the role of the Committee for economic, social and cultural rights.

The present system should also be improved by, emphasising all the potential of the present treaties and increasing human and material resources available for the committees, in order to rationalise and develop the use of, access to and services for individual complaints, the monitoring mechanisms of periodic State reporting, inter-State complaints, inquiry procedures (CAT and CEDAW) rapid alert mechanisms and country visits (CAT-OP).

Discussions on better coordination, or even consolidation, between reports by the same State party (preparation, submission, scheduling for consideration, and actual consideration) should be continued, ensuring at the same time that the modified reporting procedures remain compatible with the provisions of the treaties.

Beyond addressing procedural issues, such as an expanded core document and harmonised reporting guidelines, we would welcome the inter-committee meetings and meetings of chairpersons being held more often in order to further harmonise work and to focus to a larger extent on material issues, such as current trends and patterns of violations in specific countries and/or regions. The meetings of chairpersons could create a joint early warning and urgent action procedures. These meetings could also develop joint general recommendations between two or more treaty bodies.

To address the lack of implementation of recommendations the establishment of a joint follow-up mechanism should be considered. The

Human Rights Committee, the Committee against Torture and CERD have such mechanisms. Experiences gained through these mechanisms could be consolidated and, if possible, be extended to other treaty bodies.

A fundamental problem in relation to implementation is the lack of knowledge of the treaty body system within UN agencies, governments and amongst and national human rights institutions. Mainstreaming of human rights throughout the UN system should be strengthened and increased efforts be made to give more visibility to the treaty body system. We welcome several programs initiated by your Office and other institutions that have been launched to accommodate the knowledge gap and facilitate the implementation of the state obligations.-

It is necessary that the different components of the United Nations system of Human Rights should learn how to work together in an efficient way. More cooperation is especially needed between the treaty organs and between them and subsidiary organs of the CHR, particularly the special procedures. Communication and exchange of information between treaty organs and special procedures should be improved, as well as the follow-up of the work of the Sub-Commission for Human Rights. Information regarding the next country visits by the mandate holders of the special procedures and the expected examination of country reports by treaty organs should be disclosed, thematic cooperation should be developed, and special procedures should be involved in the drafting of the general observations, so should be the Sub-Commission for Human Rights which, as a collegial organ, composed of independent experts and endowed with a general competence, must keep a crossroads role at the core of the United Nations system._

Drawing on the expertise of the current monitoring system of independent experts and enhancing the system's capacity to cooperate and work effectively as a system for the promotion and protection of all human rights should guide the efforts to reform and improve the system and its elements. The European Coordinating Group for National Human Rights Institutions believe that the on-going reform initiatives for the treaty body system must be consolidated and strengthened before embarking on a major structural reform of the treaty monitoring system.

Finally, the European Group of NHRIs takes up this opportunity to express its strong wish that the future Human rights Council be rapidly established, and of the need that it be an efficient authoritative body, remedying the failures or weaknesses of the human rights commission, while maintaining its positive experience.

Observations from European NHRIs:

1. The German Institute for Human Rights

Thank you very much for the proposal on treaty body reform. We feel the steering committee of the European Group takes up a very important subject here. In fact, we would like to see an agenda point on national institutions and treaty bodies on the Athens agenda, if the steering committee could please consider this option.

We do not feel that happy with the proposed position paper though. The debate on treaty body reform is interesting, important and substantial, and we agree that it is urgent to strengthen them – in fact, that is one of the priorities of our institute. We have difficulties though with a position paper that is not a result of a common discussion process of our institutions. Our institute agrees to quite a few points in the paper, but not all. An online discussion among our institutions would be too superficial to treat an important subject, and as the Office of the High Commissioner takes a different position on the topic we should in our opinion at least take into account their considerations. In addition, the present reform debate may set the wrong priorities - too much attention is given to reporting, too little to implementation. But all this should and could be subject of a debate among us, and we hope very much that we find a forum soon to engage in a more profound debate.

In addition, we could all use the online debate of the OHCHR on treaty body reform to voice our concerns, a forum that is read by others in the hr community as well.

2. The Norwegian Centre for Human Rights

The Norwegian Centre for Human Rights supports the views that are expressed in the draft position. The draft's approach, in which an improvement of the present system is preferred over broader structural changes and treaty amendments, accords with the point of views taken by the Centre during the Nordic Human Rights Institutions' meeting 3 November 2005. We are thus satisfied with the common position taken within the European NHRI context.

Επιστολή του Προέδρου του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των
Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου,
κ. Μ. Κjaerum, προς την Ύπατη Αρμοστή των Η.Ε.
για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, κα L. Arbour σχετικά με την
μεταρρύθμιση των οργάνων των Η.Ε.

Letter of the President of the International Co-ordinating committee
of National Human Rights Commissions, Mr. M. Kjaerum, to Mrs. L.
Arbour, U.N. High Commissioner for Human Rights,
regarding the reform of the U.N. Organs

10 February 2006

Dear Mrs. Arbour,

As Chairperson of the ICC for National Human Rights Institutions, I would like to congratulate you with your achievement in strengthening the capacity of your office, which will significantly enhance the human rights work globally as well as nationally.

National institutions around the world have expressed their great interest in this positive development, as it is to be expected that this initiative may strengthen the opportunities for further cooperation with the United Nations. This work has already had a significant impact on the promotion of human rights at national levels, particularly in regions faced with grave human rights challenges.

Over the years your office, and in particular the highly professional national institutions unit, has played an indispensable role in promoting the establishment and enhancing the capacity of our National Institutions. Once a political decision has been taken, your office plays a significant role in ensuring that national institutions comply with the Paris Principles and meet the accreditation criteria. When national institutions are under threat, your office plays a key role in ensuring our protection and facilitates important networking at global level between national institutions, in particular in the ICC.

As the secretariat for the ICC, your office is of utmost importance in ensuring constructive interaction with the Commission on Human Rights. In this regard we are standing at a cross road waiting to turn into reality in a successor body the decision of the CHR on a stronger participation of

national institutions in the deliberations. Last but not least your office has been very instrumental in strengthening the interaction between national institutions and Treaty Bodies. This interaction is a strong component in creating a comprehensive protection regime in a close interaction between international and national actors.

As chairperson of the ICC, I wish to take the opportunity to urge for the continued allocation of the necessary human and financial resources that enables you to protect and develop this significant work through the national institutions unit. In view of the ongoing plans for strengthening and, as a consequence, restructuring your office, I believe that support to national human rights institutions plays a vital role in the consolidation of the various national protection systems for human rights.

National institutions create a direct link between the international standards and their national implementation and often serve as mediators between states and civil society. In this way our work directly contributes to the mandate of your office.

I wish to take this opportunity to thank you for the close cooperation between yourself and the ICC, as well as for the invaluable support to our past work and ongoing collaboration. I will be in Geneva from 20th February until 10th March attending the session in CERD and hope that you will have time to meet during this period to discuss these and other issues.

Yours sincerely

Morten Kjaerum
Chairperson, ICC

6. ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ
ΣΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΥΠΟΠΤΩΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ
ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

6. ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΩΝ
ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΣΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΥΠΟΠΤΩΝ
ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί της Έκθεσης του κ. Wolfgang S. Heinz
(Γερμανικό Ινστιτούτο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) με θέμα:
«Ανθρώπινα Δικαιώματα και χρήση Διπλωματικών Διασφαλίσεων για
την έκδοση σε τρίτες χώρες υπόπτων τρομοκρατικών ενεργειών»*

Comments of the GNCHR, on the discussion paper on the
appropriateness and adequacy of using “diplomatic assurances in the
context of expulsion procedures”,
prepared by Wolfgang Heinz

After having perused all the information provided in the discussion paper, we have reached to the conclusion that allowing the use of ad hoc measures, such as the “diplomatic assurances”, presents more problems than those it is supposed to solve. In other terms, the cons are by far more considerable than the pros, as is accurately and convincingly evident throughout the views from various bodies included in the paper.

A forcible refoulement of persons on the basis of such assurances is fundamentally incompatible with the international prohibition on the return of persons to countries where they face a risk of torture (the non-refoulement principle). This principle of law forms part of the absolute prohibition against torture and other forms of cruel, inhuman and degrading treatment or punishment contained in Art 3 of the ECHR, and it is also specifically established in Art 3 of the UN CAT, to both of which Greece is a State Party. This obligation is applicable to all States since it forms part of the absolute obligation not to torture, which is recognised as one of the highest norms of international law, as it is jus cogens, and must be applicable with no exception. Indeed no exceptions are allowed, even in time of war or public emergency. “Diplomatic assurances” or “Inter-State Memoranda of Understanding” can easily become means to circumvent the non-refoulement obligation and to erode the global ban on torture, particularly at this time when torture is so much expanded and committed even by “democratic” regimes!

As stated in the discussion paper as well, the essential argument against

* Drafted by Prof. Emer. Alice Yotopoulos - Marangopoulos, President of the GNCHR and Ms Christina Papadopoulou, Human Rights Officer of the GNCHR.

diplomatic assurances is that “the need for such guarantees is in itself an acknowledgement that a risk of torture and/or other ill-treatment exists in the receiving countries”. Moreover, the basis for such trust vis-à-vis the countries concerned is totally absent. It defies common sense that a government that routinely flouts its binding obligations under international law and misrepresents the facts in this context can be trusted to respect a promise in an isolated case. In addition, in order for torture to be prevented, effective safeguards at legislative, judicial, and administrative levels must be in place on a state-wide basis. These safeguards cannot be replaced by consular visits aimed at ensuring compliance with diplomatic assurances. Arguments that monitoring whether the receiving government complies with its promises or not, seem to ignore the serious limitations of such monitoring and the difficulties in detecting many forms of torture. Even the entry to this kind of centres is prohibited to all, even to official agents and/or authorities.

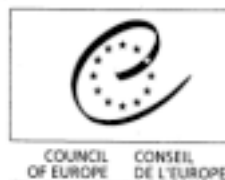
Several other inherent problems stem from the use of diplomatic assurances. Importantly, when they fail to protect returnees from torture, there is no mechanism that would enable a person subject to the assurances to hold the sending or receiving countries accountable. Diplomatic assurances have no legal effect and the person they aim to protect has no effective recourse if the assurances are breached. Besides, the sending government has a disincentive to find that torture has occurred: doing so would amount to an admission that it has violated its own non-refoulement obligation. When sending and receiving people under the above conditions, governments share an interest in creating the impression that the assurances are meaningful, and this implies that a danger exists.

Suggestions have been made that “minimum standards” on the use of diplomatic assurances against torture can be adopted. Such efforts can be dangerous. To develop guidelines for the “acceptable” use of inherently unreliable and legally unenforceable assurances is to ignore the real threat they pose to the integrity of the absolute prohibition against torture and to the principle of non-refoulement.

We can only share HRW’s concluding remark of its statement of May 12th, 2005: “There’s no way that diplomatic assurances against torture can be made to work. Attempting to create guidelines is simply going to legitimise their use, undermine the torture ban, and ultimately expose more people to abusive treatment”.

Therefore, our position, in short, is that the use of such measures, which are unreliable, ineffective, not legally binding and generating serious dangers, must be totally rejected instead of regulated.

Απόσπασμα από κείμενο της Διευθύνουσας Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα «Ανθρώπινα Δικαιώματα και χρήση Διπλωματικών Διασφαλίσεων για την έκδοση σε τρίτες χώρες υπόπτων τρομοκρατικών ενεργειών»

Strasbourg, 14 November 2005

CDDH-BU(2005)002

**STEERING COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS
(CDDH)**

**70th meeting
Paris, 27-28 October 2005**

Introduction

1. The Bureau of the CDDH held its 70th meeting in Paris on 27-28 October 2005 with Ms Eva JAGANDER (Sweden) in the Chair. The list of participants can be found in [Appendix I](#). This meeting was devoted to the preparation of the 61st meeting of the CDDH

(22-25 November 2005).

2. The Bureau took note that the Chair of the CDDH, Mr Philippe BOILLAT (Switzerland) has taken up other functions as of 24 October 2005. Therefore, the Vice-Chair, Ms Jagander, chaired this meeting and will chair that of the CDDH in November.

3. The Bureau also took note that the Director General of Human Rights, Mr Pierre-Henri IMBERT, who participated in this meeting, will be leaving his functions on 31 December 2005. The Bureau noted that Mr Imbert will participate in the first day of the CDDH meeting on Tuesday 22 November 2005 at the end of which a vin d' honneur will be given. During this reception Mr Imbert will say farewell to the members of the Steering Committee.

4. The Bureau warmly thanked Mr. Imbert and Mr. Boillat for their contribution to its work and wished them success in their new functions.

(...)

Item 3: Current activities

(...)

VI. - Protecting Human Rights while fighting Terrorism

19. Following the High Level Seminar "Protecting Human Rights while fighting Terrorism" (Strasbourg, 13 and 14 June 2005), the Bureau was entrusted by the CDDH with the task of adopting terms of reference for the Group of Specialists on Human Rights and the Fight against Terrorism (DH-S-TER). The Group will hold its next meeting on 7-9 December 2005 (see report CDDH (2005)009, §12).

20. The Bureau considered that the Group should focus on the issues raised with regard to human rights by the use of diplomatic assurances in the context of expulsion procedures. It should consider the appropriateness of a legal instrument, for example a recommendation on minimum requirements/standards of such diplomatic assurances, and, if need be, present concrete proposals. The Bureau adopted terms of reference in this regard. They appear in Appendix IV.

21. Moreover, the Bureau suggested to the CDDH that the DH-DEV exchange views on any other issue dealt with during the Seminar and that it make proposals for any future activity that it will deem necessary.

(...)

Appendix IV

Terms of reference of the Group of Specialists on Human Rights and the Fight against Terrorism (DH-S-TER)

1. Name of committee: GROUP OF SPECIALISTS ON HUMAN RIGHTS AND THE FIGHT AGAINST TERRORISM (DH-S-TER)

2. Type of committee: Committee of experts

3. Source of terms of reference: Steering Committee for Human Rights (CDDH)

4. Terms of reference:

Following the High-Level Seminar "Protecting Human Rights while fighting Terrorism" (Strasbourg, 13-14 June 2005), the Group of Specialists on Human Rights and the Fight against Terrorism (DH-S-TER) is called to:

- (i) start a reflection on the issues raised with regard to human rights by the use of diplomatic assurances in the context of expulsion procedures; and
- (ii) consider the appropriateness of a legal instrument, for example a recommendation on minimum requirements/standards of such diplomatic assurances, and, if need be, present concrete proposals.

In carrying out its terms of reference the DH-S-TER shall have due regard, in particular, to the Guidelines on human rights and the fight against terrorism (adopted by the Committee of Ministers on 11 July 2002 at the 804th meeting of the Ministers' Deputies), the Guidelines on the protection of victims of terrorist acts (adopted by the Committee of Ministers on 2 March 2005 at the 917th meeting of the Ministers' Deputies), other texts on terrorism adopted in the framework of the Council of Europe, the case-law of the European Court of Human Rights and relevant international texts and work, particularly that carried out by the United Nations, the European Union and other international organisations.

Upon completing its work the DH-S-TER will prepare a final activity report for the attention of the CDDH.

5. Membership:

The Group of specialists shall be composed as follows:

Austria* Belgium, Croatia, France, Germany, Greece, Italy, the Netherlands*, Poland, the Russian Federation, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey and the United Kingdom.

The Council of Europe will bear the travel and subsistence expenses of thirteen specialists for attendance at meetings of the Group. Other member States expressing an interest in the work of the Group may designate, at their own expense, specialists to participate in meetings of the Group.

6. Observers:

The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, the European Commission, the Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR-OSCE), the Office of the Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) and the Committee of Experts on Terrorism (CODEXTER) shall be invited to designate a representative to participate as an observer, as well as Non-Governmental Organisations and bodies with observer status within the CDDH.

7 Working structures and methods:

In carrying out its terms of reference, the Group of Specialists shall consult all parties concerned by its work by all appropriate means. In particular, it may organise hearings of representatives of non-governmental organisations and written consultations.

8. Duration:

These terms of reference expire on 31 May 2006.

* At their own expenses.

ΜΕΡΟΣ Ζ΄

ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

1. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ
ΕΘΝΩΝ

1. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

Ψήφισμα της ΕΕΔΑ για τη μη κατάργηση της Επιτροπής Δικαιωμάτων
του Ανθρώπου των Ηνωμένων Εθνών

GNCHR APPEAL ON THE ABOLITION OF THE UN COMMISSION
ON HUMAN RIGHTS

The GNCHR's Plenary adopted the following resolution on June the 2nd, 2005:

- 1.The GNCHR expresses its consternation and deep concern in relation to the proposal to dismantle the historic and fruitful United Nations Commission on Human Rights.

The above-mentioned proposal was presented by UN officials during the 61st Annual Conference of the Commission, held in Geneva in April 2005.

- 2.It would be understandable if a process of reform were initiated in view of proposing improvements to the overall performance of the Commission. In any case, serious shortcomings may be observed in the functioning of various UN bodies – including smaller Councils, such as the Security Council, which the authorities suggesting the abolition of the Commission mention as a “model” –, as well as in the UN Organisation as a whole.
- 3.The GNCHR requests that the Commission be maintained and, in the event that a comprehensive study on ways to improve its efficiency is conducted, it stresses the importance of including, in the overall process, representatives of the NGOs holding consultative status with the UN, as well as representatives of the independent National Human Rights Institutions.

Athens, 3 June 2005

Απάντηση του Υπουργού Εξωτερικών της Γαλλίας
στο ψήφισμα της ΕΕΔΑ

Republique Française

Le Ministre des Affaires Étrangères

Madame la Présidente,

Votre courrier en date du 6 juin dernier m'est bien parvenu. Je vous en remercie.

J'ai été très sensible à votre message de félicitations ainsi qu'au témoignage de sympathie dont vous avez bien voulu me faire part.

Concernant la Commission des Droits de l'homme, cette institution est, comme vous le soulignez, fondamentale pour la protection et la promotion des droits de l'homme au sein du système des Nations Unies, en tant que lieu d'élaboration de normes et forum ouvert à la société civile chargé de l'alerte et du suivi de la situation des droits de l'homme dans le monde. La Commission est le pendant institutionnel de la Déclaration Universelle des Droits de l'Homme, et a permis des progrès inestimables dans le domaine des droits de l'homme depuis sa création. La France et ses partenaires européens jouent un rôle de premier plan dans cette enceinte. L'Union Européenne a ainsi proposé lors de la 61ème session de la commission en 2005 près de la moitié des projets de résolution.

Dans cet esprit, la France soutient pleinement le projet formulé par M. Kofi Annan, Secrétaire Général des Nations Unies, dans son rapport « Dans une plus grande liberté », qui propose de rehausser le statut des droits de l'homme au sein des Nations Unies en créant un Conseil des Droits de l'Homme. D'autres piliers de la réforme (renforcement du Haut Commissariat aux Droits de l'Homme, amélioration de l'interaction avec les autres organes et agents) sont aussi essentiels.

Madame Alice YOTOPOULOS-MARANGOPOULOS
Présidente de la Commission Nationale Grecque
pour les Droits de l'Homme
ATHENES

Nous n'ignorons cependant pas la nécessité de reprendre les acquis de la Commission des Droits de l'Homme. Aussi, nous plaidons avec nos partenaires européens pour le maintien du système des procédures spéciales qui ont joué un rôle primordial pour la prévention des violations et le suivi de la situation des droits de l'homme dans le monde. La France souhaite également la pleine participation de la société civile (ONG et institutions nationales) dans les enceintes chargées des droits de l'homme, sur le modèle de la Commission actuelle. La société civile a une contribution et une expertise toute particulière à apporter au sein de ces institutions. Enfin, la France défend le principe d'universalité des droits de l'homme, qui implique que le Conseil des droits de l'homme, à défaut d'être universel, doit avoir un lien avec un organe universel des Nations Unies, c'est-à-dire l'Assemblée Générale.

Je vous prie de croire, Madame la Présidente, à l'assurance de mes sentiments les meilleurs.

Philippe DOUSTE-BLAZY

Απάντηση του Υπουργείου Εξωτερικών της Ολλανδίας
στο ψήφισμα της ΕΕΔΑ

Rijksoverheidsdienst
Ministerie van Algemene Zaken

can Beantwoording Burgercorrespondentie

nl address

Box 20001

1 EA The Hague, Netherlands

en address

posthof 19, Den Haag

phone:

+31 70 508 1965

+31 70 356 4003

year 2005

pages

936

National Commission for Human Rights

Mr/Mrs professor. A. Yotopoulos-Marangopoulos

Neofytou Vamva 6 3RD FLOOR

GR 106 74 ATHENS

GRIEKENLAND

Dear Mr/Mrs Yotopoulos-Marangopoulos,

Thank you for your letter of 6th June 2005 which you have sent to Prime Minister Balkenende.

I have brought your letter to the attention of the relevant members of the cabinet, the Minister of Foreign Affairs, whom I have asked to deal with the matter.

Yours sincerely,

G.J. Liemburg, MA

Public Correspondence Unit

2. ΣΧΕΔΙΟ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΙΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ)

2. ΣΧΕΔΙΟ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΙΣ
ΜΟΝΑΔΕΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Επιστολή της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου
Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης προς την ΕΕΔΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΥΓΕΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Αθήνα 24 / 8 / 2005
Αρ. Πρωτ.: Υ5/Γ.Π.

Τηλ. Δ/ση : Αριστοτέλους 19
Τ.Κ. : 101 87
FAX : 210-8229236
Τηλέφωνο : 210-8251834, 5
E-Mail : dipsy@moshsw.gr

ΠΡΟΣ : Ως ο Πίνακας Αποδέκτών

ΘΕΜΑ: Πλαίσιο για τον καθορισμό κριτηρίων και δεικτών Διασφάλισης Ποιότητας για τις υπηρεσίες που παρέχονται στις Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης.

Υστερα από τη συμπλήρωση δύο δεκαετιών και πλέον προσπάθειας για τη μεταρρύθμιση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας στη χώρα μας, βρισκόμαστε σε μια περίοδο ιδιαίτερα σημαντική, καθώς διαμορφείται μια μετεπίσημη του κέντρου βάρους από την ιδρυματικού τύπου κερθάλυψη στην κοινοτική φροντίδα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές.

Ψυχιατρικά Τμήματα στα Γενικά Νοσοκομεία εξοπλίζονται και στελεχώνονται, Κέντρα Ψυχικής Υγείας τίθενται σε λειτουργία, κυρίως στην περιφέρεια, Κέντρα Ημέρας προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε Αθήνα και Επαρχία, Κινητές Μονάδες Ψυχικής Υγείας καλύπτουν τις ανάγκες νησιωτικών περιοχών, Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί ιδρύονται.

Παράλληλα σημειώνεται μεγάλη αύξηση των μονάδων (Ξενώνες ή Οικτροφεία) και των προγραμμάτων (Προστατευμένα Διαμερίσματα) Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης που υποδέχονται άτομα με μακροχρόνια παραμονή στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία.

Προγράμματα εκπαίδευσης παρέχονται σε παλιούς και νέους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, σύλλογοι χρηστών των υπηρεσιών ή και των οικογενειών τους δραστηριοποιούνται. Ζητήματα σχετικά με τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα των ασθενών αναδεικνύονται ως ιδιαίτερου ενδιαφέροντος από ανεξάρτητες αρχές και η προστασία τους αποτελεί προτεραιότητα για το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Με στόχο τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, επιδιώκουμε τη βελτίωση της ποιότητας φροντίδας, ακολουθώντας τις συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και προσαρμόζοντάς τις στις δικές μας συνθήκες και ανάγκες.

Έτσι σε πρώτη φάση προσεγγίζουμε το θέμα της ποιότητας με τον προσδιορισμό προδιαγραφών και κριτηρίων για τις υπηρεσίες που παρέχουν οι μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης (ξενώνες, οικοτροφεία) που βρίσκονται σε λειτουργία. Οι λόγοι που συνηγορούν στην συγκεκριμένη επιλογή σχετίζονται:

- Με την εκτεταμένη ανάπτυξη των αντίστοιχων δομών, οι οποίες αποτελούν πλέον ένα «οιονεί» δίκτυο που παρέχει σημαντικές υπηρεσίες σε μεγάλο αριθμό επωφελουμένων
- Με την ανάγκη συστηματοποίησης των λειτουργικών τους χαρακτηριστικών
- Με την ύπαρξη εξειδικευμένου θεσμικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των συγκεκριμένων δομών, αναγκαίας προϋπόθεσης για τον προσδιορισμό αλλά και την αποτίμηση των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών (ΚΥΑ Α3α/οικ.876, ΦΕΚ 661/Τ. β' / 23-5-2000)

Η διαδικασία αυτή, όπως επισημαίνει στην επιστολή του ο κ. Υπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, θα περιλάβει σταδιακά και τις υπόλοιπες υπηρεσίες ψυχικής υγείας, με στόχο τη διασφάλιση της ποιοτικής λειτουργίας του τομέα ψυχικής υγείας στο σύνολό του.

Για τον προσδιορισμό των προδιαγραφών και κριτηρίων ποιότητας θα αξιοποιηθεί η διαδικασία της διαβούλευσης, ως μια δυναμική διαδικασία συνεργασίας με ένα ευρύ φάσμα ομάδων - φορέων (ο Πίνακας Αποδεκτών αποτελεί μια πρώτη προσέγγιση των φορέων που είναι δυνατόν να συμμετάσχουν στη συγκεκριμένη διαδικασία) που εμπλέκονται αμέσως ή με έμμεσο τρόπο στην έρευνα, το σχεδιασμό, την παραγωγή, τη διανομή και τη χρήση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και ιδιαίτερα στις διαδικασίες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης

Για τη διευκόλυνση της διαβούλευσης η Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας σε συνεργασία με την Μονάδα Υποστήριξης και Παρακολούθησης Φορέων Υλοποίησης ΄΄ΨΥΧΑΡΓΩΣ – β΄ φάση΄΄ διαμόρφωσε σχέδιο Οδηγού Διασφάλισης Ποιότητας των Μονάδων Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης. Ο Οδηγός βασίστηκε κυρίως στον προσδιορισμό προδιαγραφών και κριτηρίων διασφάλισης – βελτίωσης της ποιότητας που περιλαμβάνονται στα σχετικά εγχειρίδια και μεθοδολογίες του Π.Ο.Υ.

Σας παρακαλούμε μέχρι 10/10/2005 να μας αποστείλετε τη γνώμη σας για τα κριτήρια και τους δείκτες. Αν δηλαδή συμφωνείτε και με ποια, αν θεωρείτε ότι κάποια πρέπει να αφαιρεθούν, ή κάποια άλλα να προστεθούν αναφορικά π.χ. με την έκβαση των αποκαταστασιακών παρεμβάσεων (ικανοποίηση των ενοίκων από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, ποιότητα ζωής, αυτοκτονίες κλπ.). Θα ήταν σκόπιμο οι φορείς που έχουν αναπτύξει μονάδες να αποστείλουν για κάθε μία από αυτές χωριστά την απάντηση της πολυκλαδικής ομάδας, προκειμένου να έχουμε τον απαραίτητο πλουραλισμό των απόψεων του συνόλου των επαγγελματιών ψυχικής υγείας.

Οι απόψεις – παρατηρήσεις σας μπορούν να αποσταλούν στη Δ/νση Ψυχικής Υγείας είτε ταχυδρομικά, είτε με FAX στα νοήματα 210-8229236, 210-8227100, είτε ηλεκτρονικά στη Δ/νση diren@mohtaw.gr

Επιλέξτε σας παρακαλούμε τον πιο πρόσφορο για σας τρόπο και αποφύγετε τον συνθροισμό, ώστε κι εμείς να αποφύγουμε τον όγκο που συνεπάγεται η διπλή υποστολή.

Για πρόσθετες πληροφορίες, μπορείτε να επικοινωνείτε με την κ. Χατζηδήμου στη Δ/νση Ψυχικής Υγείας στα τηλέφωνα 210-8251834-5 και 210-8210879.

Η Προϊσταμένη της Δ/σης

Κ.Μαυρατζώτου

Συνημμένα: Σχέδιο Οδηγού Διασφάλισης Ποιότητας Μονάδων Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης (το σχέδιο Οδηγού βρίσκεται και στην Ηλεκτρονική Διάθεση www.mohtaw.gr)

Απάντηση της ΕΕΔΑ¹

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Προς την Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας
Υπ' όψιν κας Χατζηδήμου
Γενική Διεύθυνση Υγείας
Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Αθήνα, 7 Οκτωβρίου 2005

ΑΠ.278

Με τα έγγραφά σας υπ' αριθμ. Υ5/Γ.Π. 88539 με θέμα «Πλαίσιο για τον καθορισμό κριτηρίων και δεικτών Διασφάλισης Ποιότητας για τις υπηρεσίες που παρέχονται στις Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης», και Υ5/Γ.Π. 88541 με θέμα «Ποιότητα στην φροντίδα Ψυχικής Υγείας» της 24^{ης}/8/2005, μας αποστέιλτε –μεταξύ άλλων αποδεκτών προς ενέργεια- Σχέδιο Οδηγού Διασφάλισης Ποιότητας στις Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης, ζητώντας τυχόν παρατηρήσεις για τα κριτήρια και τους δείκτες που περιλαμβάνει ο Οδηγός. Σας τις αποστέλλουμε ηλεκτρονικά.

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) επιθυμεί να εκφράσει την ικανοποίησή της για αυτή την σημαντική πρωτοβουλία διαμόρφωσης δεικτών/κριτηρίων αξιολόγησης των παρεχόμενων υπηρεσιών στις Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης, καθώς αυτές οι τελευταίες εντάσσονται σε ένα νέο –και καινοτόμο- πλαίσιο παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας με απώτερο στόχο τον αποιδρυματισμό και τον αποστιγματισμό της ψυχικής ανωμαλίας. Είναι ένα θετικό βήμα, στον βαθμό μάλιστα που θα ακολουθηθεί και από την αξιολόγηση των υπόλοιπων προγραμμάτων/δομών της παραμελημένης επί μακρόν ψυχικής υγείας. Η ΕΕΔΑ θεωρεί ενδεδειγμένη την διαδικασία διαβούλευσης με πράγματι ενδεδειγμένους φορείς, όπου περιλαμβάνονται και αρκετοί οι οποίοι προσεγγίζουν την θεματική της ποιότητας των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, μέσα από το πρίσμα του σεβασμού των δικαιωμάτων των ψυχικά πασχόντων.

¹ Τις παρατηρήσεις και την απαντητική επιστολή συνέταξε η κα Χριστίνα Παπαδοπούλου, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ.

Θεωρούμε σκόπιμο να σημειώσουμε πως η ΕΕΔΑ έχει ασχοληθεί στο παρελθόν με το θέμα της διασφάλισης των δικαιωμάτων των ψυχικά πασχόντων. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις «Προτάσεις για την προστασία των δικαιωμάτων των ποινικά ακαταλόγιστων προσώπων υπό φύλαξη σε δημόσιο θεραπευτικό κατάστημα» (βλ. Έκθεση ΕΕΔΑ 2003, σελ 163), και πιο πρόσφατα, τις «Παρατηρήσεις επί των συνθηκών διαβίωσης των ψυχικά πασχόντων τροφίμων του ΨΝΑ που έχουν μεταστεγαστεί στα ξενοδοχεία Κρυστάλ, Ριβολί και Παλμύρα» (βλ. Έκθεση ΕΕΔΑ 2004, σελ. 151).

Παρατηρήσεις / Προτάσεις επί του Σχεδίου Οδηγού:

Όπως σημειώνεται και στο προοίμιο του Σχεδίου Οδηγού που καταρτίσατε, ο συνδυασμός «τεχνικών» κριτηρίων (π.χ. υλικοτεχνική υποδομή, επάρκεια προσωπικού, τήρηση διοικητικών και διαχειριστικών διαδικασιών, κ.α.), εξ ορισμού ευκολότερα μετρήσιμων, με άλλους που σχετίζονται με βασικές αξίες που τροφοδοτούν την ποιότητα ζωής των χρηστών των παρεχόμενων υπηρεσιών (π.χ. αξιοπρέπεια, ιδιωτικότητα, αυτονομία, επιλογή, ατομικά δικαιώματα, αίσθηση προσωπικής ολοκλήρωσης, κ.α.), καθιστά το έργο της αξιολόγησης πιο σύνθετο. Παρά την επίγνωση των δυσκολιών που αυτό συνεπάγεται, ο συνδυασμός και των δύο κατηγοριών δεικτών/κριτηρίων είναι αναγκαίος για να αξιολογηθεί με επάρκεια η ποιοτική διάσταση της φροντίδας.

Ας σημειωθεί ακόμη πως οι δείκτες/κριτήρια που προσδιορίζονται στο Σχέδιο, είναι καταρτισμένοι με στόχο την βελτίωση της εικόνας και λειτουργίας των Μονάδων, πράγμα το οποίο καθιστά ίσως δυσχερές το έργο της αξιολόγησης, αφού η πραγματικότητα πολύ συχνά θα αποκλίνει σημαντικά από το «ιδανικό» επίπεδο που σκιαγραφείται. Το θέμα είναι να αποκλίνει όσο το δυνατόν λιγότερο.

Ιδιαίτερης χρησιμότητας είναι και το «γλωσσάρι» που επισυνάπτεται στο Σχέδιο Οδηγού. Σκόπιμο θα ήταν, οι κατηγορίες κριτηρίων/δεικτών που ακολουθούνται σε αυτό (φυσικό περιβάλλον, διοικητικές ρυθμίσεις, διαδικασία φροντίδας, σχέσεις με οικογένειες και κοινότητα), να εισαχθούν και στο έντυπο καταγραφής στοιχείων *per se*.

Ίσως θα ήταν σκόπιμο, να προστεθεί μία κλίμακα αξιολόγησης, καθώς σε πολλά από τα ερωτήματα, οι απαντήσεις δεν μπορούν να είναι απλά καταφατικές ή αρνητικές. Επιπρόσθετα, ένα σημείο που θα πρέπει να αποσαφηνιστεί, είναι ο προσδιορισμός των υπευθύνων για την συμπλήρωση των δελτίων καταγραφής στοιχείων: η αξιοπιστία μιάς αξιολόγησης είναι στενά συναρτημένη με την ιδιότητα, την κατάρτιση και τις ικανότητες αυτού που συλλέγει τις πληροφορίες και την σχέση/εμπλοκή που αυτός έχει με την Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης που αξιολογείται.

Θεωρούμε τέλος σκόπιμο να σημειώσουμε μερικές συστάσεις οι οποίες, αν και πιθανόν ξεπερνούν το πλαίσιο διατύπωσης παρατηρήσεων επί του παρόντος Οδηγού, κρίνονται απαραίτητες για την μια συνολικά αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας, καθώς η ιδέα της φροντίδας σε κοινοτικό επίπεδο είναι μια σύνθετη εργασία και μια καθολική προσέγγιση, παρά μια οργανωτική λύση.

Όσον αφορά το τμήμα εκείνο της φροντίδας που συνδέεται πιο στενά με την διάσταση του πάσχοντος ως φορέα δικαιωμάτων, η ΕΕΔΑ εκτιμά πως το κύριο εμπόδιο που πρέπει να υπερπηδηθεί στην κλίμακα της κοινότητας είναι το στίγμα και οι συνακόλουθες διακρίσεις εναντίον των ψυχικά πασχόντων. Η αντιμετώπιση αυτού του εμποδίου απαιτεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση, όπου εμπλέκεται, πέρα από την ποιότητα της προσφοράς υπηρεσιών, η εκπαίδευση όλων των εργαζομένων, εκστρατείες ενημέρωσης και εκπαίδευσης της κοινής γνώμης και, βεβαίως, η εφαρμογή νομοθεσίας προστατευτικής των δικαιωμάτων των ψυχικά πασχόντων. Ο έλεγχος και η αξιολόγηση της φροντίδας είναι ασφαλώς απαραίτητοι, αλλά πρέπει να συνδυάζεται με την δραστηριοποίηση για την αλλαγή στάσεων και την διάθεση πόρων προς αυτή την κατεύθυνση. Η αξία χρήσης αυτού του Οδηγού, προαπαιτεί τόσο την βεβαιότητα σωστής προετοιμασίας του προσωπικού φροντίδας ώστε να δεχτεί τον νέο του ρόλο, όσο ασφαλώς και την στρατηγική επένδυση σε κοινοτικό επίπεδο για την παροχή αρωγής και διαφωτιστικών συμβουλών στις οικογένειες των πασχόντων ούτως ώστε αυτοί να διευκολύνουν την θεραπευτική διαδικασία στα πλαίσια του νέου τρόπου φροντίδας των ψυχικά πασχόντων.

Η ΕΕΔΑ ενδιαφέρεται να παρακολουθήσει την πρόοδο αυτής της διαδικασίας διαβούλευσης που ξεκίνησε, και είναι διαθέσιμη για συνεργασία με την υπηρεσία σας, όπου αυτό θα κριθεί σκόπιμο. Όπως προκύπτει από την αρμοδιότητά της, θα συνεχίσει, φυσικά, να προσεγγίζει τα ζητήματα προστασίας των δικαιωμάτων των ψυχικά πασχόντων, μιας ομάδας πληθυσμού που δύσκολα μπορεί να προστατευτεί από μόνη της και να διεκδικήσει αυτά που της αναλογούν και που κατοχυρώνονται από την νομοθεσία.

3. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΥΠΟ ΑΠΕΛΑΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ
(οδός Π. Ράλλη, Άγιος Ιωάννης Ρέντης)

3. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΟ ΑΠΕΛΑΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ
(οδός Π. Ράλλη, Άγιος Ιωάννης Ρέντης)

Επιστολή ΕΕΔΑ προς Υπουργείο Δημόσιας Τάξης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Προς τον Ταξίαρχο Κύριο Δ. Πανόπουλο
Διεύθυνση Αλλοδαπών
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης
Ενταύθα

Αθήνα, 31 Αυγούστου 2005

Αγαπητέ κύριε Πανόπουλε,

Πολύ σας ευχαριστώ για την πληροφόρηση σχετικά με το πολύ ευχάριστο νέο της παράδοσης στην Αστυνομία του κτιρίου της οδού Πέτρου Ράλλη 24, στο οποίο θα στεγαστούν και 560 κρατούμενοι προς απέλαση.

Ο Αστυνομικός Διευθυντής, κύριος Μπαλάκος, προϊστάμενος της Υποδιεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής, στον οποίο με συστήσατε, είχε την ευγένεια να μου στείλει αστυνομικό αυτοκίνητο την περασμένη Παρασκευή, που με μετέφερε στο νέο κτίριο.

Κατ' αρχήν πρέπει να εκφράσω την χαρά μου για το γεγονός ότι κατασκευάστηκε ένα καινούργιο κτίριο, μέρος του οποίου είναι ειδικά διατεθειμένο για τους υπό απέλαση αλλοδαπούς.

Θα είχα όμως να υποβάλω μερικές παρατηρήσεις που αφορούν κυρίως τον αρχιτέκτονα του κτιρίου:

1. Τα σιδερόφρακτα παράθυρα έξω από το κάθε κελί θα μπορούσαν να είναι εντός των κελιών, οπότε τα τελευταία θα ήταν πολύ πιο φωτεινά.

2. Τα επτά ή πέντε παράλληλα κρεβάτια σε κάθε θάλαμο είναι πολλά και δεν έχουν αφήσει χώρο ούτε για ένα τραπεζάκι ούτε για 2-3 καθίσματα ούτε για κάποιες κρεμάστρες ρούχων.
3. Είναι κρίμα που δεν έγιναν 3-4 τραπεζαρίες για να συντρώγουν οι κρατούμενοι και όχι ο καθένας στο κρεβάτι του.
4. Αποχωρητήρια και ντους – ιδίως τα πρώτα – μόνο στο τέλος κάθε πολύ μακρού διαδρόμου είναι ανεπαρκή.

Οι αρμόδιοι θα πρέπει να μελετήσουν τι μπορεί να γίνει για τη βελτίωση της κατάστασης. Εκείνο, όμως, που μπορεί να διορθωθεί είναι να φύγει ένα κρεβάτι από κάθε δωμάτιο για να προστεθούν μερικά απολύτως στοιχειώδη έπιπλα, που αναφέραμε παραπάνω στην παρατήρηση 2.

Φυσικά, όποια βελτίωση γίνει, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί πριν εγκατασταθούν οι κρατούμενοι.

Το κτίριο είναι τεράστιο όπως είδα. Κάπου θα μπορούν να διατεθούν μερικοί χώροι για να γίνει όπως πρέπει το καλό αυτό έργο, που τόσο καιρό περιμένουμε.

Με ευχαριστίες και φιλικά αισθήματα,

Η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ

Καθηγ. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

4. ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΚΗΠΟ

4. ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΚΗΠΟ

Επιστολή ΕΕΔΑ προς Ν.Π.Δ.Δ. «Δήμος Αθηναίων-Εθνικός Κήπος»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Προς τον Πρόεδρο και τα Μέλη
του Διοικητικού Συμβουλίου
του ΝΠΔΔ «Δήμος Αθηναίων-Εθνικός Κήπος»
Λ. Αμαλίας 1
10557 Αθήνα

Αθήνα, 24 Νοεμβρίου 2005

ΑΠ. 327

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σας συγχαίρει για την ανάληψη των καθηκόντων σας και σας εύχεται το έργο σας για τη σωτηρία αυτού του μοναδικού αξιόλογου πνεύμονα της Αθήνας να είναι αποτελεσματικό και σωστό.

Οικολογικές οργανώσεις μάς έχουν κατατοπίσει με διάφορα στοιχεία και επεξηγήσεις για τα θλιβερά συμβάντα σχετικά με αυτόν τον πολύτιμο κήπο, για τον οποίον έχουμε και με προηγούμενο έγγραφό μας λάβει σχετική θέση.

Η ΕΕΔΑ κατέληξε στην παρακάτω γνώμη, την οποίαν, ως συμβουλευτικό όργανο της Κυβέρνησης, θα κοινοποιήσουμε σε κάθε αρμόδιο κρατικό παράγοντα και στα ΜΜΕ.

Η περιοχή του Εθνικού Κήπου άλλοτε γεμάτη μεγάλα και ποικίλα δέντρα, πολλά από τα οποία φυτεμένα από την εποχή της Αμαλίας, διαρκώς φθίνει από τους Ολυμπιακούς Αγώνες και μετά.

Η καταστροφή άρχισε όταν, με την κατασκευή των ολυμπιακών έργων, ξεκίνησαν εντατικές εργασίες εκσκαφής στην πλατεία Παιδων στην περιοχή Γουδή για την κατασκευή υπόγειου πολυώροφου πάρκιν αυτοκινήτων. Οι εργασίες αυτές προκάλεσαν μεγάλης έκτασης αποστράγγιση στον υδροφόρο ορίζοντα της περιοχής, αφού η εταιρία κατασκευής του πάρκιν έφραξε τη φυσική ροή του υπόγειου νερού, που διοχέτευσε σε υπόνομο, στον οποίον εισρέουν και τα όμβρια νερά από φρεάτιο παρακείμενης οδού.

Η καταστροφή που προκλήθηκε είναι μεγάλης σημασίας διότι το πλαίσιο πράσινο του Εθνικού Κήπου με τα τεράστια και πυκνά δένδρα, που είχαν αναρτημένες πινακίδες με το επιστημονικό όνομα, στα λατινικά, του είδους στο οποίο ανήκε το καθένα, αποτελούσε το ζωτικότερο σημείο του οικοσυστήματος της περιοχής. Αυτός συνέβαλε στον καθαρισμό της βαρειάς ρύπανσης της ατμόσφαιρας, στην αναψυχή και εξεύρεση κάποιων ηρεμίας και ησυχίας, στην επαφή με τη φύση όλων των πολιτών της τιμμεντούπολής μας, ιδίως των παιδιών και των ηλικιωμένων.

Η καταστροφή των δέντρων συγκατέστρεψε και όλα τα παραπάνω.

Προς επανόρθωση, κατά το δυνατόν, των παραπάνω, θεωρούμε ότι επιβάλλονται: α) να αποκατασταθεί πλήρως η φυσική ροή του υπόγειου υδάτινου ρεύματος προς τον Εθνικό Κήπο καθώς και το σύστημα ύδρευσής του, β) να ξαναφυτευτούν όχι αγκαθωτοί θάμνοι, περικοκλάδες και ανθάκια και τα πολύ συνήθη δεντράκια, που βεβαίως δεν αποκλείουμε, αλλά κυρίως δέντρα αντίστοιχα με εκείνα που καταστράφηκαν, ικανά να συμβάλλουν στην ανανέωση και τον καθαρισμό της ατμόσφαιρας και γ) να διατεθούν τα απαιτούμενα κονδύλια για τον τακτικό καθαρισμό και τη φύλαξη του Κήπου.

Η Εθνική Επιτροπή της Ελλάδας για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου αισθάνεται έντονα την υποχρέωσή της να προστατεύσει με κάθε νόμιμο μέσο το ατομικό και συλλογικό δικαίωμα στο περιβάλλον (ά. 24 του Συντάγματος, διεθνείς και σχετικές συμβάσεις), του οποίου η προσβολή επιφέρει αλλεπάλληλες, διαρκώς συχνότερες και εντονότερες καταστροφές στον πλανήτη. Στη δε χώρα μας έχει ασφαλώς συμβάλει και στη μετατροπή του καρκίνου σε ενδημική νόσο.

Για την ΕΕΔΑ

Η Πρόεδρος

Καθ. Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

Απάντηση του Ν.Π.Δ.Δ.
«Δήμος Αθηναίων-Εθνικός Κήπος» προς ΕΕΔΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ – ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ
Ν.Π.Δ.Δ.
Ταχ. Διεύθυνση: Α. Αραλίας 1
Ταχ. Κώδικας: 105 57 Αθήνα
Πληροφορίες: Γ. Γαϊνής
Α. Παρασκευασπούλου
Τηλέφωνο: 210 7211178
Φαξ: 210 7215019

Αθήνα, 30-11-2005
Αριθμ. Πρωτ: 138

ΠΡΟΣ: ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
Υπόψη κ. Προέδρου
Νεοφύτου Βάρβα 6 (3^{ος} όροφος)
106 74, Αθήνα

ΘΕΜΑ: «Επιστολή της ΕΕΔΑ σχετικά με τον Εθνικό Κήπο»

Σε απάντηση της από 24-11-2005 επιστολής σας, σας πληροφορούμε τα εξής:

Από την ημερομηνία μεταφοράς του Ν.Π.Δ.Δ. στο Δήμο Αθηναίων και στη συνέχεια με τη συγκρότηση του νέου Ν.Π.Δ.Δ. «Δήμος Αθηναίων – Εθνικός Κήπος», έχουν ληφθεί συγκεκριμένες αποφάσεις και έχουν πραγματοποιηθεί μια σειρά ενεργειών με σκοπό την επίλυση των προβλημάτων του Εθνικού Κήπου και την εν γένει ανάδειξη του πιο σημαντικού πνεύματου προσώπου της πρωτεύουσας.

Αναλυτικά:

α) Το καλοκαίρι του 2004 και με έντονο το πρόβλημα της υδροδότησης του Εθνικού Κήπου λόγω κατασκευής πολυώροφου υπόγειου χώρου στάθμευσης στην πλατεία Παιδών (Γουδί), ελήφθησαν τα παρακάτω συγκεκριμένα μέτρα για την άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος:

- Σε πέντε διαφορετικά σημεία του χώρου του Εθνικού Κήπου διενεργήθηκαν γεωτρήσεις και τοποθετήθηκαν τέσσερα αντλητικά συγκροτήματα δυνάμεινα να προσφέρουν περί τα 350 κ.εκ. νερού ημερησίως
- Από την ΕΥΔΑΠ παραχωρήθηκε η χρήση αγωγού τροφοδοσίας νερού (επί της Ηρόδου Αττικού) διατομής 2 ιντσών
- Τροφοδοσία νερού στον Κήπο με μισθωμένα, από την ανάδοχο του έργου εταιρεία, βυτιφόρα οχήματα

Αποτέλεσμα των μέτρων αυτών ήταν σε μια σημαντική για τη χώρα μας περίοδο (Ολυμπιακοί Αγώνες), να διατηρηθεί ο Κήπος σε μια ικανοποιητική κατάσταση χωρίς να χυθεί ούτε ένα δένδρο από ξηρασία.

Στη συνέχεια το φθινόπωρο του 2004 και έπειτα από μηνυτήρια αναφορά, του τότε Δ.Σ., κατά παντός υπευθύνου, η ανάδοχος του έργου εταιρεία, αποκατέστησε την υδροδότηση του Εθνικού Κήπου με φυσική ροή ύδατος από την περιοχή Γουδί.

- β) Από 15/11/2005 βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία δημοπρασίας για την προμήθεια «Δένδρων και Λοσιού Φυτικού Υλικού» συνολικής προϋπολογιζόμενης δαπάνης Εβδομήντη Πέντε Χιλιάδων και Εκατόν Ενενήντα Εννέα Ευρώ και Δέκα Λεπτόν (75.199,10 €). Η προκήρυξη προμήθεια έχει σκοπό την ανάπλαση συγκεκριμένων σημείων του Εθνικού Κήπου η οποία χρονικά τοποθετείται για την περίοδο των Χριστουγέννων και τους πρώτους μήνες του νέου έτους.

Αναλυτικά, περιλαμβάνεται η προμήθεια:

- 1^η) 654 δένδρων διαφόρων ειδών σε κατάλληλα μεγέθη, ώστε τα αποτελέσματα του έργου να είναι ορατά όσο το δυνατό πιο άμεσα και με σκοπό:
- την ανανέωση των υπαρχουσών νεραντζιώνων, οι οποίοι αποτελούν ιστορικά στοιχεία φυτεύσεων στον Εθνικό Κήπο
 - την συμπλήρωση με τα απαραίτητα δένδρα δεικνυσιών οι οποίες είναι χαρακτηριστικές του Εθνικού Κήπου
 - δεικνυσιών με ομοιογενείς στην είσοδο της Αμαλίας
 - δεικνυσιών με κομποειδείς από την κεντρική λίμνη έως την είσοδο της Βασ. Σοφίας
 - τις συμπληρωματικές φυτεύσεις για την εγκατάσταση δένδρων σε συγκεκριμένα σημεία τα οποία έχουν απομικρυνθεί για διάφορους λόγους κατά την διάρκεια λειτουργίας του Εθνικού Κήπου.
- 2^η) 42 αναρριχώμενων φυτών με σκοπό τη συμπληρωματική φύτευση στις πέργκολες του Εθνικού Κήπου.
- 3^η) 320 τριανταφυλλιών με σκοπό τη συμπληρωματική φύτευση των υπαρχόντων ροδιώνων με τις κατάλληλες ποικιλίες.

- γ) Ο Δήμος Αθηναίων, τοποθέτησε στον Εθνικό Κήπο Προσωπικό Καθαριότητας και Δημοτική Αστυνομία, τόσο για την καθαριότητα του χώρου του Κήπου όσο και την ενίσχυση της φύλαξης και της ασφάλειας των επισκεπτών στον Εθνικό Κήπο.

Πέραν των ανωτέρω ενεργειών υπάρχει προγραμματισμός περαιτέρω βελτίωσης του φυτικού υλικού κυρίως στα μεγάλα δένδρα που υπήρχαν και υπάρχουν στον Εθνικό Κήπο για την περίοδο 2006-2007, καθώς και για τη βελτίωση των υποδομών και των εγκαταστάσεων του Εθνικού Κήπου (π.χ. οδικό δίκτυο, ζωολογικός κήπος, βοτανικό μουσείο κτλ.) που θα βελτιώσουν την εικόνα του χώρου του Εθνικού Κήπου.

Παράλληλα έχει προγραμματιστεί η δημιουργία σύγχρονου κανονισμού λειτουργίας του Εθνικού Κήπου σύμφωνα με τα υπάρχοντα σε διεθνή Εθνικά και Ιστορικά Πάρκα όπως είναι ο Εθνικός Κήπος.

Όλα τα ανωτέρω υλοποιούνται με πιστώσεις που λαμβάνει ο Εθνικός Κήπος μέσω της Κρατικής Επιχορήγησης και του Προϋπολογισμού των ετών 2005 και 2006, οι οποίες συνολικά ανέρχονται στο ποσό των 1.800.000,00 €.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε περαιτέρω πληροφορίες ή διευκρινίσεις.

Με εκτίμηση,
Ο Προϊστάμενος Διεύθυνσης

Δημήτρης Ποδόρος

5. ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΓΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙ (Α) ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑΣ ΣΕ
ΔΙΚΗΓΟΡΟ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΑΙΤΟΥΝΤΑΙ
ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ (Β) ΕΞΑΦΑΝΙΣΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

5. ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΓΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙ (Α) ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΔΙΚΗΓΟΡΟ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ (Β) ΕΞΑΦΑΝΙΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Επιστολή της ΕΕΔΑ προς το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Προς τον Ταξίαρχο
Κύριο Δ. Πανόπουλο
Προϊστάμενο Διεύθυνσης Αλλοδαπών
Μέλος της Εθνικής Επιτροπής
για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης
Ενταύθα

Αθήνα, 29 Νοεμβρίου 2005
Α.Π. 334

Αγαπητέ Κύριε Ταξίαρχε,

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των παρακάτω δύο θεμάτων, έγινε σύσκεψη στις 24.11.2005 στα γραφεία της ΕΕΔΑ στην οποία είχαν κληθεί μεν όλα τα μέλη της, προσήλθαν δε τα εξής μέλη:

Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου (Πρόεδρος και εκπρόσωπος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου), Α. Αργυροπούλου-Χρυσοχοΐδου (Β΄ Αντιπρόεδρος και εκπρόσωπος του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες), Κ. Παπαϊωάννου (εκπρόσωπος του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας), Ν. Κλαμαρής (εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας), Γ. Γουσέτης (εκπρόσωπος του ΚΚΕ), Α. Μανιτάκης (εκπρόσωπος του Συνασπισμού), Ι. Αυδή-Καλκάνη (εκπρόσωπος του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης), Ε. Μπουντουρά-Κολπονδίνου (εκ-

πρόσωπος του Υπουργείου Δικαιοσύνης), (τακτικά μέλη), Ε. Βαρχαλαμά (εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ), Γ. Κτιστάκης (εκπρόσωπος της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου), Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου (εκπρόσωπος του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες), Α. Θεοδωρίδης (εκπρόσωπος του Συνασπισμού), Μ. Κατσίγερας (εκπρόσωπος του Υπουργείου Επικρατείας), Ε. Ζερβέας (εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών), Ξ. Πετρινώτη (εκπρόσωπος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας), (αναπληρωματικά μέλη). Επίσης παρέστησαν οι Επιστημονικοί Συνεργάτες της ΕΕΔΑ, Χ. Μουκίου, Χ. Παπαδοπούλου, Β. Γεωργακόπουλος και η Γραμματέας Κ. Πάντου.

Και τα δύο θέματα αφορούν το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.

Θέμα 1. Παροχή πληρεξουσιότητας σε δικηγόρο από πρόσωπα ζητούντα άσυλο.

Από την αίτηση του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ) την επακολουθείσα συζήτηση και από σχετική παρέμβαση της κας Αργυροπούλου-Χρυσοχοΐδου, Β' Αντιπροέδρου της ΕΕΔΑ και εκπροσώπου του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), προέκυψε ότι το περιγραφόμενο φαινόμενο στην αίτηση του ΙΜΔΑ είναι σύνηθες και δημιουργεί ανεπίτρεπτες δυσχέρειες και ανωμαλίες στους αιτούντες άσυλο στη χώρα μας. Γι' αυτό είναι ουσιαστικά καταστρατηγητικό της Συνθήκης της Γενεύης για την προστασία των προσφύγων.

Ως εκ τούτου και μετά από σχετική συζήτηση η σύσκεψη κατέληξε ομοφώνως στην εξής πρόταση: Όταν ο αιτών άσυλο προσέρχεται για πρώτη φορά στο Αστυνομικό Τμήμα με το διαβατήριο (ή ταξιδιωτικό έγγραφο) του, η υπηρεσία θα πρέπει να κρατά φωτοτυπικό αντίγραφο του διαβατηρίου του και να του επιστρέφει το πρωτότυπο αμέσως. Αλλιώς, τουλάχιστον θα έπρεπε η υπηρεσία να κρατεί το πρωτότυπο έγγραφο και να επιδίδει στον αιτούντα άσυλο επικυρωμένο φωτοτυπικό αντίγραφο που να είναι ισχυρό για κάθε χρήση σαν πρωτότυπο.

Πάντως είναι ανεπίτρεπτο και παράνομο να στερείται ο αιτών άσυλο επίσημο στοιχείο ταυτότητας με το οποίο θα μπορεί να κινείται νομίμως και να ζητά την επικύρωση της υπογραφής του σ' οποιοδήποτε έγγραφο, αφού πραγματικά διαθέτει διαβατήριο, δηλαδή στοιχείο ταυτότητας, το οποίο όμως του παρακρατεί η ίδια η Αστυνομία, που αρνείται να του επικυρώσει την υπογραφή ελλείψει εγγράφου πιστοποιούντος την ταυτότητά του!

Θέμα 2. Κατά την παραπάνω ειδική σύσκεψη, συζητήθηκε επίσης το πολύ σοβαρό ζήτημα της εξαφάνισης παιδιών στην Ελλάδα, το οποίο ήρθε σε γνώση του κοινού από σχετικά δημοσιεύματα του Τύπου, τα οποία αναφέρουν ότι, όπως προκύπτει από στοιχεία της Αστυνομίας, στην Ελλάδα εξαφανίστηκαν γύρω στα 4.000 παιδιά από τα οποία 450 δεν επέστρεψαν τελικά στις εστίες τους.

Οι μετέχοντες στη σύσκεψη αποφάσισαν να ζητηθούν από την Αστυνομία περισσότερα στοιχεία για τα αγνοούμενα παιδιά ιδίως όμως για τα επιστρέψαντα, διότι αυτά μπορούν να αποτελέσουν πηγή πολύτιμων πληροφοριών.

Συγκεκριμένα θεωρείται πολύ χρήσιμη η διαπίστωση των παρακάτω στοιχείων των οποίων επιθυμεί να λάβει γνώση και η Επιτροπή:

α) ποιος είναι ο δράστης της εξαφάνισης β) που κρατούνταν τα παιδιά αυτά το χρονικό διάστημα της απουσίας τους και πως χρησιμοποιήθηκαν γ) πως επέστρεψαν στις εστίες τους (διέφυγαν μόνα τους, ή τα άφησε οικειοθελώς αυτός που ευθύνεται για την εξαφάνισή τους; ή με άλλο τρόπο;) δ) ποια η γενική κατάσταση στις εστίες τους (οικογενειακή σύνθεση, οικονομική κατάσταση, σχέση των μελών της οικογένειας με ταξύ τους, ιδίως σχέση των γονέων με το παιδί κλπ.).

Τα στοιχεία αυτά θα είναι πολύ χρήσιμα για την περαιτέρω αντιμετώπιση του σοβαρού αυτού προβλήματος.

Με την ελπίδα ότι, ως εκπρόσωπος της ΕΛ.ΑΣ στην επιτροπή μας, θα προβείτε σε όλες τις σχετικές ενέργειες, και θα ενημερώσετε, συνεχίζοντας την ως τώρα καλή και καρποφόρα συνεργασία μας,

Με εκτίμηση και ευχαριστίες

Η Πρόεδρος

Καθηγ. Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

Απάντηση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΑΡΧΙΒΕΙΟ ΕΛΛΗΝ. ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΚΑΛΩΣ ΛΕΞΑΝΕΙΣ & ΤΑΙΣΙΣ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Αριθμ. Πρωτ.: 5401 / 1 - 238835

Αθήνα, 19 Δεκεμβρίου 2005

Η Ρ Ο Σ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΜΑΤΙΑ
ΤΩΝ ΑΝΩΡΩΤΩΝ
ΝΕΟΦΥΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΙΣΚ.Ν. ΑΘΗΝΑ

ΘΕΜΑ: «Παροχή πληροφοριότητας σε δικηγόρο από πρόσωπα που αιτούνται τη χορήγηση ασύλου - Εξαιρετικές περιπτώσεις στην Ελλάδα».

ΣΧΕΤ.: Το υπ' αριθμ. Α.Π. 334 από 29.11.2005 έγγραφό σας

Σε απάντηση του ανωτέρω σχετικού, φέρουμε σε γνώση σας τα ακόλουθα:

Α. Παροχή πληροφοριότητας σε δικηγόρο από πρόσωπα που αιτούνται τη χορήγηση ασύλου.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 3 του Π.Δ. 61/1999 αλλά και της πρόσφατα υιοθετηθείσας Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου για τις διαδικασίες ασύλου (άρθρο 11 παρ. 2β'), ο αλλοδαπός που υποβάλει αίτηση ασύλου στις κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του ίδιου Π.Δ., αρμόδιος για την εξέταση του αιτήματος ασύλου υπηρεσίας, με την αίτηση παρασπεύδεται και τα κατακείμενα από αυτόν ταξιδιωτικά έγγραφα και στοιχεία που πιστοποιούν ιδίως την ταυτότητα του ίδιου και των προστατευομένων μελών της οικογένειάς του, στη χώρα προέλευσης, τον τόπο καταγωγής του και την οικογενειακή του κατάσταση.

Ως ορίζεται στο άρθρο 2 παρ. 7 του Π.Δ. 61/1999, αφού κινήσει η διαδικασία ασύλου (δοκίμηση - φωτογράφιση - συνέντευξη, στοιχεία τα οποία χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τις ανάγκες των διαδικασιών ασύλου και τηρούνται στα πλαίσια των διεθνών δεσμεύσεων της χώρας μας και ενημερώνεται για αυτά ο αιτών), η αρμόδια για την εξέταση του αιτήματος ασύλου υπηρεσία εφοδιάζει τον αιτούντα άσυλο με αξιόπιστα πιστοποιητικά άσυλο αλλοδαπών (ΡΟΖ ΚΑΡΤΑ) διάρκειας έξι (6) μηνών, το οποίο ανανεώνεται για ίσο χρόνο από τις κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του εν λόγω Π.Δ/τος υπηρεσίες του τόπου κατοικίας του, μέχρι την έκδοση της οριστικής απόφασης επί του αιτήματός του.

Καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής του στην Ελληνική Εκκέρτεια ο αιτών άσυλο αφού έχει εφοδιαστεί με το «Ειδικό Δελτίο Αλλοδαπού που ζήτησε να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας» δύναται να χρησιμοποιεί αυτό σε όλες του τις δραστηριότητες ως επίσημο στοιχείο ταυτότητας, το οποίο του εξασφαλίζει νόμιμη παραμονή, εργασία, εκπαίδευση και υγειονομική περίθαλψη.

Στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας Ν. 2690/99 και στην αρμονιστική εγκύκλιο, υπ' αριθμ. ΔΙΕΚΠΟ / Φ 22 / 5583 από 22.3.2005 του ΥΠΕΣ.Δ.Δ.Α. για την εφαρμογή διατάξεων του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, αναφέρονται διεξοδικά οι προϋποθέσεις με τις οποίες δίνεται να βεβαιώνεται το γνήσιο υπογραφής για τους Έλληνες υπακόους και για τους υπακόους άλλων κρατών. Γίνεται σαφής διαχωρισμός αλλοδαπών πολιτών Ευρωπαϊκής Ένωσης και αλλοδαπών υπακόων χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για τους αλλοδαπούς υπακόους χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης βεβαιώνεται το γνήσιο υπογραφής με διαβατήριον ή άλλο έγγραφο βάσει του οποίου επιτρέπεται η είσοδος στην Ελλάδα

Υπηρεσίες μας συμφώνησαν πέντε (45) υποθέσεις, εκ των οποίων η μία (1) ήταν υπόμνημα, ενώ

και αφού ελεγχθεί η εγκυρότητα του εγγράφου (γνησιότητα, ισχύ, ύπαρξη Visa εισόδου κ.λ.π.) ή με έγγραφα που έχουν εκδώσει οι Ελληνικές Αρχές.

Για το σκοπό αυτό, εκδόθηκε και η υπ' αριθμ.7011/10/71κ από 30/11/2005 διαταγή του Αρχηγείου ΕΛ. ΑΣ., με την οποία δίδονται οδηγίες και παράλληλα απεστάλη έγχειρδιό σε όλες τις Υπηρεσίες του, σχετικά με την εκκίνηση αντιγράφων και το γνήσιο υπογραφής των αλλοδαπών.

Επισημαίνεται ότι οι περισσότεροι αιτούντες δεν προσκομίζουν το ειδικτικό έγγραφο και στις λίγες περιπτώσεις που το κάνουν τα προσκομιζόμενα από αυτούς διαβατήρια είτε δεν έχουν Visa εισόδου, είτε έχει λήξει η ισχύς τους και καταγράφονται με βάση τα στοιχεία που δηλώνουν προσφορικά και όχι με την προσκόμιση ορισθέντος εγγράφου που να πιστοποιεί την ταυτότητα ή την υπηκοότητά τους.

Κατά συνέπεια, η πλέον ενδεδειγμένη λύση είναι η ΑΜΕΣΗ χορήγηση Αιτίου Αιτήματος Ασύλου και προς την κατεύθυνση αυτή και ειδικότερα για την επίλυση των προβλημάτων που παρατηρούνται κυρίως στο Τμήμα Ασύλου της Δ/σης Αλλοδαπών Αττικής, όπου και υποβάλλεται ο μεγαλύτερος αριθμός αιτημάτων ασύλου, έχουν γίνει από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, οι ακόλουθες ενέργειες :

- α') Στελεχώθηκε το εν λόγω τμήμα με την αναγκαία σήματα δύναμη (32 άτομα) και
- β') εφοδιάσθηκε με τα απαραίτητα υλικοτεχνικά μέσα (ηλεκτρονικούς υπολογιστές, εκτυπωτές, Fax και μηχανήματα αυτόματης λήψης και αποστολής δακτυλικών αποτυπωμάτων, γεγονός που θα μας επιτρέψει μελλοντικά να προβούμε στην ΑΜΕΣΗ χορήγηση της ΡΟΖ ΚΑΡΤΑΣ, που, όπως προαναφέρθηκε, όχι μόνο επιλύει το πρόβλημα αλλά και παρέχει και επί πλέον κλιμακωτήματα.

B. Για τις εξαφανίσεις παιδιών στην Ελλάδα.

Αναφορικά με το θέμα αυτό, σας αποστέλλουμε σε φ'φο στατιστικά στοιχεία εξαφανισθέντων ανηλίκων για το χρονικό διάστημα από 1.1.2000 έως και σήμερα ως αυτά έχουν καταγραφεί από την αρμόδια υπηρεσία του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας.

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι αναζητούνται (529) ανήλικα άτομα σε όλη τη χώρα, Μολονότι, οι Υφιστάμενες Υπηρεσίες μας, παρακολουθούν την εξέλιξη της κάθε υπόθεσης εξαφάνισης χωριστά, ο παραπάνω αριθμός δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα επειδή αρκετά από τα εξαφανισθέντα άτομα αφορούν αλλοδαπούς ή Ρομά, οι οποίοι μετακινούνται συχνά και αλλάζουν συνεχώς διεθνήσεις κατοικίας.

Επίσης, σας γνωρίζουμε ότι, ένας από τους κυριότερους λόγους εξαφάνισης ανηλίκων, όπως έχει διαπιστωθεί από την καθημερινή πρακτική, είναι τα ενδοοικογενειακά προβλήματα. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι ανήλικοι διαφεύγουν μόνοι τους και μετά την πάροδο λίγων ωρών ή ημερών επιστρέφουν οικιοθελώς. Ένα μικρότερο ποσοστό εξαφανίστων ανηλίκων, οφείλεται σε ψυχολογικά προβλήματα, σε τάσης φυγής, σε λόγους ερωτικούς, ιδιαίτερα στην εφηβική ηλικία, καθώς και σε λόγους χρήσης ναρκωτικών ουσιών.

Επιπλέον, σας επισημαίνουμε ότι στις περιπτώσεις εξαφανίστων δεν μπορεί να υφίσταται δράστης διότι δεν πρόκειται για αδίκημα.

Για τις περιπτώσεις απαγωγής ανηλίκων, κατά το έτος 2004 απασχόλησαν τις υφιστάμενες Υπηρεσίες μας συνάματα κέντρα (45) υποθέσεις, εκ των οποίων η μία (1) ήταν απόπειρα, ενώ

κατά το έτος 2005 απασχόλησαν τριάντα τέσσερις (34) υποθέσεις εκ των οποίων οι τρεις (3) ήταν απόπειρες.

Ειδικότερα:

- Από τις προαναφερόμενες περιπτώσεις που σημειώθηκαν το έτος 2004 οι τριάντα (30) τελέστηκαν από μέλη της γονικής ή συγγενικής οικογένειας του θύματος ενώ οι υπόλοιπες (15) από το φιλικό περιβάλλον της οικογένειας του θύματος ή του ίδιου του θύματος.

-Από αυτές που σημειώθηκαν το έτος 2005 στις δέκα εκπτά (17) δράσεις ήταν μέλη της γονικής ή συγγενικής οικογένειας του θύματος και στις υπόλοιπες (17) οι επιγνώσεις ήταν από το φιλικό περιβάλλον της οικογένειας του θύματος ή του ίδιου.

Παρακαλούμε για την ενημέρωσή σας.

ΣΥΝΗΜΜΕΝΑ: Πίνακας στατιστικών στοιχείων εξεφανισθέντων ανηλίκων, επών 2000 έως σήμερα.

6. ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗ ΝΕΚΡΩΝ

6. ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗ ΝΕΚΡΩΝ

Επιστολή υπενθύμισης θέσεων της ΕΕΔΑ για την αποτέφρωση των νεκρών προς την Πρόεδρο της Βουλής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Προς την κυρία Α. Ψαρούδα-Μπενάκη
Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων
Ενταύθα

Αθήνα, 21 Δεκεμβρίου 2005
Α.Π. 360

Κυρία Πρόεδρε,

Λάβαμε γνώση ότι κατετέθη τροπολογία στο νομοσχέδιο «Ρύθμιση θεμάτων εθνικών, νομαρχιακών και δημοτικών εκλογών και διευθέτηση ειδικών ζητημάτων» του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, η οποία αφορά την αποτέφρωση των νεκρών. Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) έχει λάβει θέση επί του θέματος και έχει αναπτύξει τις σχετικές απόψεις της σε απόφασή της (βλ. Έκθεση ΕΕΔΑ 2000, σσ. 101-107) της οποίας επισυνάπτουμε σχετικό αντίγραφο.

Ελπίζουμε να ληφθούν υπόψη οι σχετικές απόψεις μας οι οποίες εναρμονίζονται και με τα διεθνώς κρατούντα στην θεωρία και στην ευρωπαϊκή νομολογία.

Δεν παραλείπουμε να προσθέσουμε ότι στη συνεδρίαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ της 15^{ης} Δεκεμβρίου 2005 έγιναν πάλι ομοφώνως δεκτές οι ίδιες απόψεις.

Με τιμή
Η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ

Καθηγ. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ (2000)*

Σύντομη αναδρομή

Το ζήτημα της αποτέφρωσης των νεκρών έθεσε για πρώτη φορά το 1987 ο τότε Δήμαρχος Αθηναίων Μ. Έβερτ με επιστολή του στην Ιερά Σύνοδο η οποία και δεν έδωσε καμία συνέχεια.

Στα τέλη του 1992 διοργανώθηκε από τον κ. Π. Ευθυμίου, σημερινό Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, συζήτηση στρογγυλής τράπεζας για το θέμα. Τις απόψεις της Εκκλησίας εξέφρασε ο σημερινός Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ο οποίος σημείωσε ότι η Εκκλησία αναγνωρίζει το δικαίωμα της Πολιτείας να καθιερώσει την αποτέφρωση των νεκρών και ότι από τη φύση της η Εκκλησία δεν δεσμεύει κανένα να κάνει αυτό που θεωρεί σωστό («Το Βήμα», 8.11.1992, σ.Α40-41).

Το 1998, ύστερα από πιέσεις ομάδας πρωτοβουλίας πολιτών υπέρ της αποτέφρωσης, κατατέθηκαν δύο νομοθετικές προτάσεις για τη ρύθμιση του ζητήματος οι οποίες είχαν ως κοινό σημείο την εισαγωγή του θεσμού μόνο για τους μη ανήκοντες στην Ορθόδοξη Χριστιανική Εκκλησία. Η πρώτη είχε τη μορφή αυτοτελούς νομοσχεδίου με τίτλο «Αποτέφρωση νεκρών προσώπων που δεν ανήκουν στην ορθόδοξη εκκλησία» και υπογραφόταν από 49 βουλευτές όλων των πολιτικών αποχρώσεων. Ταυτόχρονα, κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου με θέμα «Οικονομικοί πόροι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις», προτάθηκε από 13 βουλευτές όλων των πολιτικών αποχρώσεων σχετική τροπολογία. Η κυβέρνηση δια του τότε Υφυπουργού Εσωτερικών Γ. Φλωρίδη δεσμεύτηκε την 15^η Δεκεμβρίου 1998 για το ζήτημα: προανήγγειλε ότι μέσα στο ερχόμενο τρίμηνο (Δεκέμβριος 1998 – Μάρτιος 1999) θα φέρει στη Βουλή ολοκληρωμένο νομοσχέδιο με το οποίο θα ρυθμίζει το όλο ζήτημα και τόνισε προς τους βουλευτές που είχαν την πρωτοβουλία ότι το θέμα «βαίνει καλώς» («Τα Νέα», 16-12-1998).

Η αναγκαιότητα της ρύθμισης του ζητήματος

Συνδυασμός διατάξεων του εσωτερικού δικαίου (άρθρο 2 παρ.1 του Α.Ν. 445/1968 «περί νεκροταφείων και ενταφιασμού των νεκρών» άρθρο 2 παρ.3 του Α.Ν. 582/1968 και Απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών Α5/1210/1978) απαγορεύουν σήμερα την εκτός των δημοτικών κοιμητηρίων ταφή.

* Εισηγήτρια: Καθηγ. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Πρόεδρος της ΕΕΔΑ. Το κείμενο αυτό υιοθετήθηκε αυτούσιο από την ΕΕΔΑ και απεστάλη στους αρμόδιους Υπουργούς (Δεκέμβριος 2000)

Το θέμα εξέτασε και η νομολογία. Δύο αποφάσεις του Πρωτοδικείου Αθηνών θεώρησαν ως αντίθετα στη δημόσια τάξη τα καταστατικά συλλόγων που επιδιώκουν τη διάδοση απόψεων υπέρ της αποτέφρωσης των νεκρών (ΠΠρΑθ 4314/1984 και ΠΠρΑθ.1819/1986. Αντίθετα το Εφετείο Αθηνών και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου τα θεώρησαν συμβατά (ΕφΑθ 1702/1988 και Γνωμοδότηση 11/1962 ΕισΑ.Π. Μ. Καλλιμόπουλου).

Ωστόσο η ανάγκη νομοθετικής εισαγωγής και ρύθμισης της αποτέφρωσης των νεκρών γίνεται διαρκώς οξύτερη στη χώρα μας για διάφορους λόγους. Πρώτα από όλα το επιβάλλουν λόγοι πρακτικοί στενότητας χώρου, υψηλού τιμήματος τάφων, και γενικά τα πλέον ή δυσβάσταχτα έξοδα ταφής και κηδείας, όπως τελούνται σήμερα, συνδυασμένα με μεγάλα οικονομικά συμφέροντα.

Εξάλλου και για λόγους φιλοσοφικών πεποιθήσεων πολλοί προτιμούν την αποτέφρωση από την ταφή και τούτο άσχετα με το θρήσκευμα και ειδικότερα το δόγμα στο οποίο τυπικά και κατά τύχη ανήκουν (αφού είναι βέβαιο ότι στη βρεφική ηλικία, κατά την οποία βαφτίστηκαν, δεν ήταν δυνατόν να κάμουν επιλογές θρησκειώματος και δόγματος).

Αλλά ακόμη και οι ουσιαστικά ανήκοντες σε ορισμένο θρήσκευμα ή δόγμα, εκπληρώνουν σύμφωνα με τη δική του καθένας θρησκευτική συνείδηση τις υπαγορεύσεις των σχετικών Εκκλησιών όσον αφορά τη συμπεριφορά τους στη ζωή και την αντιμετώπιση του μεγάλου και συγκλονιστικού γεγονότος του θανάτου. Έτσι, άλλοι εκκλησιάζονται περισσότερο ή λιγότερο ταχτικά, νηστεύουν ή δεν νηστεύουν, τελούν θρησκευτικό ή και πολιτικό γάμο, και προτιμούν την αποτέφρωση από την ταφή (ας μη ξεχνάμε τις περιπτώσεις, των μεγάλων Ελλήνων ορθοδόξων Δημ. Μητρόπουλου και Μαρίας Κάλλας, στην τέφρα των οποίων και η Πολιτεία απέδωσε τιμές).

Ειδικά για τους οπαδούς της χριστιανικής θρησκείας γενικά – που, όλοι, ασχέτως δόγματος, αναγνωρίζουν την αυτή πηγή Αρχών και Διδασκαλίας, την Αγία Γραφή – παρατηρούμε ότι στις πλείστες χώρες του κόσμου, όπου τυχόν κατοικούν χριστιανοί, έχουν το αναγνωρισμένο δικαίωμα επιλογής της αποτέφρωσης του σώματός τους μετά θάνατο. Καμία δε Οικουμενική Σύνοδος δεν ασχολήθηκε με το θέμα αυτό.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το νέο Κανονικό Δίκαιο της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας που ισχύει από το έτος 1983 (Καν. 1176 άρθρο 3) αναθεωρώντας τον κώδικα του 1917 επιτρέπει την αποτέφρωση των νεκρών, μη θεωρώντας ότι προσβάλλει τα δόγματα της χριστιανικής θρησκείας εκφράζοντας όμως την προτίμησή της στην ταφή (βλ. σχετικά ΕφΑθ 1702/1988).

Στη Γαλλία επετράπη η αποτέφρωση των νεκρών με διάταγμα του Απριλίου του 1789 και το θέμα ρυθμίστηκε διεξοδικά με το άρθρο 3 σχετικού νόμου της 15^{ης} Νοεμβρίου 1887.

Το άρθρο 8 του ισπανικού νόμου περί θρησκευτικής ελευθερίας (17^{ης} Ιουλίου 1945) επίσης το επιτρέπει.

Συνδυασμός διατάξεων της γερμανικής νομοθεσίας διασφαλίζει το σεβασμό της αυθεντικής βούλησης του αποθανόντος και ο νόμος περί αποτέφρωσης των νεκρών της 15^{ης} Μαΐου 1934 εξισώνει την αποτέφρωση με την ταφή.

Με δικαστική απόφαση του 1884 επιτράπηκε έκτοτε η αποτέφρωση των νεκρών στη Μεγάλη Βρετανία (Rv. Price (1884), 12 Q.B.D. 247).

Σήμερα η αποτέφρωση επιτρέπεται στα $\frac{3}{4}$ του πληθυσμού της γης. Τα ποσοστά αποτέφρωσης στη Μεγάλη Βρετανία, στην Ελβετία, τη Σουηδία και τη Δανία ξεπερνούν το 50%.

Το δικαίωμα στην αποτέφρωση

Πάντως, παγκόσμια είναι η αναγνώριση ως θεμελιώδους ανθρώπινου δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας που επιβάλλει το σεβασμό των θρησκευτικών πεποιθήσεων του κάθε ανθρώπου και των διαφόρων παραλλαγών τους έστω και μεταξύ οπαδών του ίδιου θρησκεύματος [άρθρο 13 Ελληνικού Συντάγματος, άρθρα 18, 26 και 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (που κυρώθηκε με το νόμο 2462/1997), άρθρα 9 και 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53/1974), άρθρο 18 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948) και Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη κάθε μορφής μισαλλοδοξίας και διάκρισης λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων (1981)]. Ο χαρακτηρισμός του «αιρετικού» δεν συνάδει, στην εποχή μας, με τους διεθνώς ισχύοντες κανόνες. Παγίως ερμηνεύεται ότι η θρησκευτική ελευθερία περιλαμβάνει και την αθεΐα και τον αγνωστικισμό. Πολύ περισσότερο τις παραλλαγές λατρείας και γενικά έκφρασης των πεποιθήσεων αυτών, έστω και αν θεωρηθούν ως ανυπακοή στις γραμμές της εκκλησίας στην οποία τυπικά ή και ουσιαστικά ανήκει. Η ελευθερία αυτή εννοείται ότι έχει ως όριο -όπως και η άσκηση όλων των δικαιωμάτων - τη μη προσβολή των δικαιωμάτων των άλλων ανθρώπων.

Σχετικά με τη μεταχείριση του σώματος νεκρών μετά θάνατο το παραπάνω δικαίωμα επιβάλλει την ελευθερία κάθε ανθρώπου να επιλέξει την τύχη του πτώματος του σύμφωνα με την κοσμοθεωρία του (θρησκευτική ή μη) ή απλά τις σχετικές αντιλήψεις και επιθυμίες του.

Και άλλο ανθρώπινο δικαίωμα συνηγορεί υπέρ της παραπάνω θέσης: το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού (άρθρο 5 παρ.1 του Ελληνικού Συντάγματος), σε συνδυασμό με τη διάταξη περί προστασίας της αξίας του ανθρώπου (άρθρο 2 του Ελληνικού Συντάγματος, άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) όπως έχει παγίως ερμηνευθεί και από την ίδια τη νομοθεσία μας, η οποία το επεξέτεινε και μετά θάνατον.

Συγκεκριμένα ο ίδιος ο ποινικός νομοθέτης μας έχει καθιερώσει ως ποινικά αδικήματα την περιύβριση νεκρών (άρθρο 201 Π.Κ. όπου αναφέρει μάλιστα ρητά και την υβριστική προσβολή τέφρας νεκρού) και τη σύληση τάφου (άρθρο 373 Π.Κ.).

Επιπροσθέτως, το κληρονομικό δικαίο δίνει προβάδισμα, για τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων αποθανόντος, στη βούλησή του (διαθήκη). Α fortiori, ο καθένας μας έχει αυτό το δικαίωμα για το ίδιο του το σώμα. Το αυτό πράττει και τη νομοθεσία για μεταμοσχεύσεις οργάνων του σώματος, η διάθεση των οποίων γίνεται κατά πρώτο λόγο από τον δωρητή εν ζωή για χρόνο μετά το θάνατο του (νόμος 2737/1999).

Η πολιτεία ούτε ενδιαφέρεται ούτε δικαιούται να ενδιαφέρεται γι' αυτές τις επιλογές του κάθε ατόμου. Το μόνο που μπορεί και οφείλει να πράξει είναι να προβλέψει ρυθμίσεις, ώστε ο τρόπος μεταχείρισής του, που ο αποθανών είχε επιλέξει, να μη προσβάλει ανθρώπινα δικαιώματα άλλων, αρχίζοντας από το δικαίωμα στην υγεία.

Είναι φανερό ότι η αποτέφρωση των νεκρών, όταν είναι ρυθμισμένη από την πολιτεία, είναι λιγότερο επικίνδυνη για την υγεία από την ταφή. Και φυσικά δεν δημιουργεί κινδύνους πυρκαγιών κλπ.

Και – πολύ σπουδαίο – διαλύει τα οργανωμένα συμφέροντα σχετικά με την κτήση ή χρήση τάφων, τις τελετές ταφής κλπ.

Σχετικά με την παραπάνω αναφερθείσα διατύπωση της νομοθετικής πρότασης ορισμένων βουλευτών, παρατηρούμε ότι παρουσιάζει παράβαση θεμελιώδους δικαιώματος, του δικαιώματος ισότητας ενώπιον του νόμου χωρίς καμία διάκριση (άρθρο 4 παρ.1 Συντάγματος) το οποίο έχει και σοβαρότητα ερείσματα στα διεθνή νομικά -δεσμευτικά για την Ελλάδα- κείμενα (άρθρα 14 ΕΣΔΑ και 26 ΔΣΑΠΔ).

Η εξαίρεση σε βάρος των ανηκόντων στην «Ορθόδοξη Χριστιανική Εκκλησία» - στην οποία, άλλωστε, τυπικά ανήκει το μέγιστο μέρος του ελληνικού πληθυσμού - να επιλέξουν, εφ' όσον το επιθυμούν, την αποτέφρωση αντί της ταφής, αποτελεί δυσμενή διάκριση λόγω θρησκευματος γι' αυτή την κατηγορία ατόμων. Συνεπώς προσβάλλει την ισότητα, συγχρόνως δε περιορίζει τη θρησκευτική ελευθερία και τον τρόπο της εκδήλωσης της καθώς και το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού της τύχης του ίδιου του σώματος του ατόμου μετά θάνατον, κατά την έννοια που αναπτύξαμε παραπάνω.

Είναι φανερό, λοιπόν, ότι η εξαίρεση αυτή αντίκειται σε βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.

Συμπέρασμα

Προτείνουμε τη νομοθετική εισαγωγή και ρύθμιση της αποτέφρωσης των νεκρών που τα θεμελιώδη δικαιώματα της ανθρώπινης αξίας, της θρησκευτικής ελευθερίας και του αυτοπροσδιορισμού υπαγορεύουν.

Αποκρούουμε κάθε σχετική διάκριση σε βάρος οποιασδήποτε κατηγορίας, ως αντίθετη με το θεμελιώδες δικαίωμα της ισότητας μεταχείρισης από το νόμο χωρίς (θρησκευτικές) διακρίσεις.

Συγχρόνως υπενθυμίζουμε ότι ο σεβασμός των παραπάνω Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο υπό συζήτηση θέμα, εξυπηρετεί επείγουσες κοινωνικές ανάγκες, που παραπάνω αναφέραμε.

Συνοπτικά:

Συνιστούμε: (1) την εισαγωγή της αποτέφρωσης των νεκρών για όλους όσους πεθάνουν στο ελληνικό έδαφος και επιλέγουν με την ελεύθερη βούλησή τους αυτή τη μεταχείριση του πτώματός τους, (2) χωρίς διάκριση καμιά και (3) τη ρύθμιση σχετικών θεμάτων που συνδέονται με την εφαρμογή της αποτέφρωσης στην πράξη. Οι προτάσεις αυτές εξυπηρετούν την ουσιαστική προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που σχετίζονται με το θέμα. (4) Σε περίπτωση που ο αποθανών δεν έχει εκφράσει καμιά ειδική επιλογή μεταξύ αποτέφρωσης και ταφής, οι οικείοι του (κατά σειρά προτεραιότητας σύζυγος, ενήλικα τέκνα, αδελφοί, όπως και για τη δωρεά οργάνων σώματος) θα μπορούν να επιλέξουν.

Οι παραπάνω συστάσεις-γνώμες μας διατυπώνονται εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Εθνικής Επιτροπής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και δη του άρθρου 1 παρ.6 εδ.β που προβλέπει τα ακόλουθα: Η Εθνική Επιτροπή «Υποβάλλει συστάσεις και προτάσεις ... για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου».

Ως εκ περισσού αναφέρουμε ότι η «Επιτροπή για τη δημιουργία Κέντρου Αποτέφρωσης Νεκρών στην Ελλάδα για πολίτες των οποίων το θρήσκευμα τους επιτρέπει τη μετά θάνατο αποτέφρωση» έστειλε επιστολή με την οποία ζητεί τη συνδρομή της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (αρ.εισερχ.εγγράφου 34 / 31-10-2000) στις προσπάθειες για την τροποποίηση των σχετικών διατάξεων και τη δημιουργία κέντρου αποτέφρωσης στην Ελλάδα.

Αθήνα, 7 Δεκεμβρίου 2000

ΜΕΡΟΣ Η΄

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΕΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΕΣ

1. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ
(CPT) ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΑΘΗΝΑ, 28.8.2005

1. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙ-
ΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗ-
ΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ (CPT)
ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΑΘΗΝΑ, 28.8.2005

Οι εκπρόσωποι της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) του Συμβουλίου της Ευρώπης επισκέφτηκαν την Ελλάδα από τις 29 Αυγούστου, έως τις 9 Σεπτεμβρίου του 2005. Επρόκειτο για την τέταρτη κατά σειρά περιοδική επίσκεψη της Επιτροπής στην χώρα.

Οι εκπρόσωποι συγκέντρωσαν πληροφορίες για την εξέλιξη μιας σειράς ζητημάτων που είχαν εξεταστεί κατά τις προηγούμενες επισκέψεις, σχετικά με την συνθήκες κράτησης, επικεντρώνοντας στους χώρους κράτησης αλλοδαπών στο ανατολικό Αιγαίο και την Θράκη. Επισκέφτηκαν επίσης, κάποιες φυλακές, μεταξύ των οποίων και το συγκρότημα Φυλακών Κορυδαλλού, και το Ψυχιατρείο της Κέρκυρας, με σκοπό να εξετάσουν τον τρόπο μεταχείρισης των ασθενών.

Η ομάδα περιελάμβανε πέντε μέλη του CPT (Mario Felice, από την Μάλτα, νομικός, αρχηγός της αποστολής. Marija Definis Gojanovic, από την Κροατία, ιατροδικαστής. Peter Hauksson, από την Ισλανδία, ψυχίατρος. Andres Lehtmets, από την Εσθονία, ψυχίατρος. Και Vitolds Zahars, από την Λετονία, πρώην διευθυντής φυλακών). Την ομάδα συνόδευσαν δύο experts, όπως και δύο στελέχη της Γραμματείας του CPT.

Εκτός από την συνάντηση με την αντιπροσωπεία της ΕΕΔΑ, η ομάδα είχε σειρά συναντήσεων εργασίας με τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης, κ. Γ. Βουλγαράκη, τον υφυπουργό Κοινωνικής Αλληλεγγύης, κ. Γ. Κωνσταντόπουλο, τον Γεν. Γραμματέα του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, κ. Ι. Ιωάννου, την Γεν. Διευθύντρια Φυλακών, κα Χ. Πέτρου, τον Γεν. Διευθυντή του Υπουργείου Άμυνας, κ. Σ. Κυριακόπουλο, και με άλλα στελέχη Υπουργείων και κρατικών υπηρεσιών. Τέλος, η ομάδα συναντήθηκε με τον Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη, κ. Α. Τάκη, και με σειρά εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών. Επισκέφτηκαν χώρους της δικαιοδοσίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (ΓΑΔΑ, αστυνομικά τμήματα, Κέντρο Μεταγωγών Πειραιά, χώρους κράτησης λαθρομεταναστών σε αεροδρόμια και συνοριακούς σταθμούς, και τους ειδικούς χώρους κράτησης στην οδό Πέτρου Ράλλη), του Υπουργείου Δικαιοσύνης (φυλακές Κορυδαλλού, Χίου και Κομοτηνής), του Υπουργείου Υγείας (Ψυχιατρείο Κέρκυρας), και του

Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας (Λιμεναρχεία Χίου και Μυτιλήνης).

Στην συνάντηση που είχαν με την ΕΕΔΑ, η τελευταία εκπροσωπήθηκε από την Πρόεδρο, κα Α. Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου, την Α΄ Αντιπρόεδρο, κα Χ. Δίπλα, την Β΄ Αντιπρόεδρο, κα Α. Αργυροπούλου-Χρυσοχοΐδου, τον εκπρόσωπο της Διεθνούς Αμνηστίας, κ. Κ. Παπαϊωάννου, και την Επιστημονική Συνεργάτιδα, κα Χ. Παπαδοπούλου.

Όπως είχε συμφωνηθεί κατά την επικοινωνία με το CPT που προηγήθηκε της επίσκεψης, η ομάδα είχε εκφράσει την επιθυμία να ενημερωθεί από την ΕΕΔΑ όσον αφορά τις εκτιμήσεις/τοποθετήσεις της για τις συνθήκες κράτησης και για τις εξελίξεις στην νομοθετική ρύθμιση θεμάτων σχετικών με μετανάστες/πρόσφυγες. Πιο συγκεκριμένα: η Πρόεδρος παρουσίασε στους εκπροσώπους του CPT τις παρατηρήσεις της από την επίσκεψή της στους νεόδμητους ειδικούς χώρους κράτησης της Πέτρου Ράλλη. Οι κυρίες Χ. Δίπλα και Α. Αργυροπούλου-Χρυσοχοΐδου ενημέρωσαν σχετικά με τον νέο νόμο περί μετανάστευσης και θέματα σχετικά με τις πρακτικές που ακολουθούνται κατά την εξέταση των φακέλων αιτούντων άσυλο. Ο κ. Κ. Παπαϊωάννου εξέθεσε τις παρατηρήσεις της ομάδας της ΕΕΔΑ που επισκέφτηκε τους καταδικασθέντες για την υπόθεση 17N, οι οποίοι φυλάσσονται στο συγκρότημα φυλακών Κορυδαλλού (μετά από αίτημα που είχαν καταθέσει οι ίδιοι στην Επιτροπή, διαμαρτυρόμενοι για τις ειδικές συνθήκες φύλαξής τους). Η κα Χ. Παπαδοπούλου εξέθεσε συνοπτικά τις παρατηρήσεις της αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ που είχε επισκεφθεί –μετά από σχετική καταγγελία- τρία κεντρικά ξενοδοχεία της Αθήνας, τα οποία αποτελούν χώρους προσωρινής μεταστέγασης ασθενών του Ψυχιατρείου Δαφνίου.

2. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΗΣ
ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΘΗΝΑ, 6.9.2005

2. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΘΗΝΑ, 6.9.2005

Σκοπός της συνάντησης η οποία πραγματοποιήθηκε στα γραφεία της ΕΕΔΑ, ήταν η ενημέρωση της Τουρκικής αντιπροσωπείας για θέματα που άπτονται της λειτουργίας της ΕΕΔΑ (οργανωτικά, θεσμικά κ.λ.π.).

Η Τουρκική αντιπροσωπεία απαρτιζόταν από τον Πρόεδρο της Τουρκικής Προεδρίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (The Presidency of Human Rights), κ. Bıcak, μία Τούρκο Διπλωμάτη και έναν εκπρόσωπο της Τουρκικής Πρεσβείας στην Αθήνα.

Οι εκπρόσωποι της ΕΕΔΑ (η Πρόεδρος κα Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, η Β΄ Αντιπρόεδρος κα Αργυροπούλου-Χρυσοχοΐδου, και το μέλος κ. Μανιάτης) ενημέρωσαν τους προσκεκλημένους για την λειτουργία της Επιτροπής και τους προσέφεραν τις ετήσιες Εκθέσεις της ΕΕΔΑ.

Στα πλαίσια του προγράμματος προετοιμασίας της ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Τουρκική Προεδρία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εκτελεί επισκέψεις σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες προκειμένου να μελετήσει τη λειτουργία των θεσμών που ασχολούνται με τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, και ειδικότερα, τις Εθνικές Επιτροπές για τα ΔΤΑ οι οποίες έχουν δημιουργηθεί με βάση τις Αρχές των Παρισίων. Το πρόγραμμα -το οποίο χρηματοδοτείται από την ΕΕ- περιλαμβάνει επισκέψεις σε σειρά Ευρωπαϊκών χωρών: η τουρκική αντιπροσωπεία έχει ήδη πραγματοποιήσει επίσκεψη στην Αυστρία, ενώ, μετά την Ελλάδα, θα επισκεφτεί την Ισπανία.

Τα 931 «Γραφεία Πληροφοριών» (81 Επαρχιακά Γραφεία και 850 Τοπικά) που διατηρεί η Προεδρία ανά την Τουρκία, διαθέτουν έντυπες φόρμες προς συμπλήρωση καταγγελιών για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από διοικητικούς φορείς και δημόσιες υπηρεσίες. Τα στατιστικά δεδομένα που συνάγονται από την ανάλυση αυτών των καταγγελιών, δημοσιοποιούνται μέσω του Τύπου κάθε μήνα. Η Προεδρία έχει την αρμοδιότητα να εξετάσει το περιεχόμενο των καταγγελιών. Ας σημειωθεί

ότι, καθώς η Τουρκία δεν διαθέτει, προς το παρόν, Συνήγορο του Πολίτη, η Προεδρία επιλαμβάνεται τόσο ατομικών, όσο και συλλογικών προσφυγών. Λειτουργεί, δηλαδή, ως ένας υποτυπώδης συνδυασμός αρμοδιοτήτων Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Συνηγόρου του Πολίτη, σε πρώιμο στάδιο.

Κάθε τοπικό Γραφείο Πληροφοριών στελεχώνεται από 16 μέλη, δύο εκ των οποίων είναι δημόσιοι λειτουργοί, ενώ οι υπόλοιποι εκπροσωπούν Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Η Προεδρία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υπάγεται στον υπεύθυνο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης.

Ιδιαίτερη εντύπωση προξένησε στους Τούρκους εκπροσώπους η ευρύτητα των φορέων που συνθέτουν την ΕΕΔΑ, όπως και το γεγονός ότι, με την εξαίρεση δύο μόνων μελών τα οποία διορίζει απευθείας ο Πρωθυπουργός, όλα τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής ορίζονται από τους φορείς που την συναπαρτίζουν, πράγμα το οποίο διασφαλίζει και εγγυάται την ανεξαρτησία της.

3. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΕΣΒΗ ΤΗΣ
ΙΝΔΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ, κ. Β. ΒΑΛΑΚΡΙΣΗΝΑΝ
ΑΘΗΝΑ, 12.9.2005

3. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΕΣΒΗ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΑΘΗΝΑ, κ. Β. ΒΑΛΑΚΡΙΣΗΝΑΝ
ΑΘΗΝΑ, 12.9.2005

Αντικείμενο της συνάντησης ήταν η ανταλλαγή απόψεων για θέματα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και η ενίσχυση της συνεργασίας της ΕΕΔΑ με την ομόλογη Επιτροπή της Ινδίας μέσω της Ινδικής Πρεσβείας. Η Πρόεδρος ανέφερε ότι η Ινδική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου διαφέρει ουσιωδώς ως προς τη θεσμική της ανεξαρτησία από την ΕΕΔΑ, δεδομένου ότι όλοι οι εκπρόσωποί της πρώτης είναι διορισμένοι από την κυβέρνηση της Ινδίας.

4. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΙΔΙΚΟ
ΕΙΣΗΓΗΤΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΑ
ΠΑΙΔΙΩΝ, ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΟΡΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ
ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ, κ. J.M. PETIT
ΑΘΗΝΑ, 10.11.2005

4. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙ-
ΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΙΔΙΚΟ ΕΙΣΗΓΗΤΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΟΡΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙ-
ΚΗ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ, κ. J.M. PETIT
ΑΘΗΝΑ, 10.11.2005

Στην ανωτέρω συνάντηση, ο Ειδικός Εισηγητής (Special Rapporteur) κ. Juan Miguel Petit συνοδευόταν από τη συνεργάτιδά του κα Mara Steccazzini και τον κ. Κατράνη, από την Διεύθυνση Δ4 του ΥΠΕΞ. Από πλευράς ΕΕΔΑ μετείχαν, η Β΄ Αντιπρόεδρος κα. Αργυροπούλου-Χρυσόχοϊδου, η Προεδρεύουσα του Β΄ Τμήματος κα Νικολακοπούλου-Στεφάνου, οι Επισημονικοί Συνεργάτες κα Χ. Παπαδοπούλου, κα Χ. Μουκίου και κ. Β. Γεωργακόπουλος, και η γραμματέας, κα Κ. Πάντου.

Το περιεχόμενο της συνεργασίας με τον κ. Petit περιστράφη κυρίως γύρω από τρεις βασικούς άξονες: την γενική κατάσταση των δικαιωμάτων του παιδιού στην Ελλάδα, τις συνθήκες στις φυλακές ανηλίκων, και την αντιμετώπιση των ασυνόδευτων ανηλίκων που προέρχονται από άλλες χώρες (βλ. παρακάτω).

Η κα Νικολακοπούλου-Στεφάνου και η κα Αργυροπούλου-Χρυσόχοϊδου απάντησαν στα ως άνω ερωτήματα και στη συνέχεια η κα Παπαδοπούλου παρουσίασε συνοπτικά τις βασικές θέσεις 2 αποφάσεων της ΕΕΔΑ που αναφέρονται, μεταξύ άλλων, και στα δικαιώματα του παιδιού (Απόφαση του 2001 περί θρησκευτικής ελευθερίας, και Απόφαση του 2004 για τους γάμους ανηλίκων τελούμενους από τον Μουφτή).

Ακολουθεί η δήλωση που κοινοποίησε το Γραφείο του Ειδικού Εισηγητή, μετά την ολοκλήρωση της επίσκεψης εργασίας που πραγματοποίησε στην Ελλάδα:

EXPERT ON SALE OF CHILDREN ENDS VISIT TO GREECE

The Special Rapporteur on the sale of children, child prostitution and child pornography of the United Nations Commission on Human Rights, Juan Miguel Petit, made the following statement on 14 November in Athens:

In my capacity as Special Rapporteur on the sale of children, child prostitution and child pornography, I carried out an official visit in Greece from 8 to 14 November 2005. During the visit, I had some 25 meetings and interacted with over 100 persons.

I thank the Government and in particular the Ministry of Foreign Affairs for having extended to me the invitation to visit the country and for facilitating all meetings with public authorities.

During the visit, I had the honour to meet the Minister of Justice, and high level representatives of the Ministry of Public Order, the Ministry of National Education and Religions, the Ministry of Interior, the Ministry of Employment and Social Protection, and the Ministry of Health and Social Solidarity. I met representatives of the Parliament, judges, prosecutors and the police. I had meetings with international organizations, NGOs, community centres, children's institutions and a detention centre for unaccompanied minors awaiting deportation. I had the opportunity to speak with children in all these institutions.

This visit comes after a mission to Albania, undertaken from 31 October to 7 November. The purpose of visiting two neighbouring countries was to better understand trans-national dynamics of phenomena like child trafficking and migration flows of unaccompanied children.

After having been a country of origin of migration, in the last decade Greece has increasingly become a country of transit and destination of migrants. The huge and dispersed coastline makes Greece an attractive destination or a gateway to the European Union. This big flow of people on the move brought along challenges that the country was not prepared to face. I refer in particular to the situation of children, which is the one pertaining to my mandate. Unaccompanied minors can be easily exposed to the risk of exploitation and trafficking if they are not adequately protected.

Several achievements can be registered: relevant international instruments were ratified, some other are in the process of being ratified; new laws have been adopted on trafficking of human beings and on migration. The law on migration will enter into force in January 2006; an institutional framework to implement the law against trafficking was set up through the establishment of the Inter-Ministerial Task Force for Combating Human Trafficking and the adoption of an integrated programme.

Nevertheless, even though the number of registered cases of child trafficking or child sexual exploitation that was reported to me may be relatively small, the institutional capacity to respond needs to be further improved.

There is still need to improve the coverage of social programmes with specialised staff with specific expertise to work with foreign unaccompanied minors, street children, and victims of trafficking. This was recognised by all actors I inter-acted with.

The protection of unaccompanied minors is to be improved. Although the Government is making efforts in this direction, in practice unaccompanied children are too often treated as adult illegal migrants. This is particularly concerning for more vulnerable categories of unaccompanied minors, such as victims of trafficking and asylum seekers, who may end up being deported without having had the possibility to access the protection measures they are entitled to.

The situation of Roma and Roma children is a concern. I visited a Roma settlement in which housing conditions and sanitation are just not acceptable. Access to health and education is limited or lacking and social programmes are not providing assistance to the community. The State should take specific measures to improve the living conditions and the possibilities of development of Roma communities to give to Roma children alternatives other than street work or prostitution as survival strategies for them and their families.

During the visit, I looked for information on the case of the approximately 500 children who went missing from the children's institution Aghia Varvara between 1998 and 2002. I share the conclusion of the report of the Ombudsman on the case, which indicated the overall deficiencies of the institution Aghia Varvara to adequately respond to the challenging objective of the government programme set up at the time and aimed at giving protection and social care to street children. I saw the records in which children coming and going from Aghia Varvara were registered. All the elements I gathered indicate a deficiency in the design of the educational and social methodology of the programme. During my visit in Albania, the Albanian Ombudsman informed me that only 4 of the missing children from Aghia Varvara have been located in Albania. We do not know where the others are. As a preliminary suggestion, I recommend to consider the possibility of creating a mix commission of relevant Greek and Albanian authorities, the Ombudsmen of both countries and NGOs which have worked on the case. The commission should coordinate the efforts to locate the children whose whereabouts remain unknown and identify institutional responsibilities. My perspective on this case is on the lessons

that we should draw from it to prevent its recurrence in the future. For this, a more efficient and cooperative relationship between the Government and NGOs is needed to make children a recognised priority for the country beyond political, institutional and ideological disputes.

My last consideration relates to the lack of an overarching institutional set up for child protection. Institutional responsibilities are spread among different ministries without a coordinating entity. Such a coordinating body is very much needed to improve the institutional capacity to respond to the problems I referred to, together with specific measures such as specialised educators and social workers, outreach programmes, community centres, and resourced shelters. The cooperation of NGOs in the implementation of these measures, which are to be framed in an overarching policy on children's rights and child protection, is an indispensable asset. An advisory board of civil society and public authorities to advise on the design of policies and on priority areas can be instrumental to give an institutional framework to the participation of civil society.

5. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ,
κ. Μ. JAEGER ΚΑΙ κας S. RAUTIO,
ΑΘΗΝΑ, 1.12.2005

5. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ,
κ. Μ. JAEGER ΚΑΙ κας S. RAUTIO,
ΑΘΗΝΑ, 1.12.2005

Η επίσκεψη των εκπροσώπων του Γραφείου του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης είχε σκοπό την συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με τις εξελίξεις σε μια σειρά θεμάτων που ήγειρε η έκθεση η οποία είχε συνταχθεί μετά από την τελευταία επίσκεψη του Επιτρόπου στην Ελλάδα, τον Ιούνιο του 2002. Τα θέματα αυτά αφορούσαν την λειτουργία της δικαιοσύνης και την κατάσταση στις φυλακές, την θρησκευτική ελευθερία, την κατάσταση των μειονοτήτων και των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, όπως και θέματα σχετικά με την μετανάστευση. Η έκθεση περιελάμβανε παρατηρήσεις και συστάσεις, και η ΕΕΔΑ παρέσχε πληροφορίες επ' αυτών, στην βάση σχετικών με τα ανωτέρω θέματα αποφάσεων της (βλ. Μέρος Γ΄ της παρούσας έκθεσης πεπραγμένων, όπως και τις ετήσιες εκθέσεις της ΕΕΔΑ για το 2003 και 2004).

6. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΤΟΝ π. ΓΕΝΙΚΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ,
καθηγ. ΒΟΥΤΡΟΣ-ΒΟΥΤΡΟΣ ΓΧΑΛΙ,
ΑΘΗΝΑ, 24.1.2006

6. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΕ-
ΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΜΕ ΤΟΝ π. ΓΕΝΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ
ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ,
καθηγ. ΒΟΥΤΡΟΣ-ΒΟΥΤΡΟΣ ΓΧΑΛΙ,
ΑΘΗΝΑ, 24.1.2006

Σκοπός της συνάντησης της Προέδρου της ΕΕΔΑ με τον π. Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ και Πρόεδρο της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αιγύπτου, καθηγ. Boutros-Boutros Ghali, ήταν η ανταλλαγή απόψεων και η αμοιβαία ενημέρωση για τις δραστηριότητες των δύο Επιτροπών, ορισμένα οργανωτικά θέματα των Επιτροπών και το προσεχές συνέδριο των Αθηνών, προγραμματισμένο για τον Οκτώβριο του 2006 (πρόκειται για την 4η Στρογγυλή Τράπεζα των Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και την 6η Περιφερειακή συνάντηση των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που θα διοργανωθεί από την ΕΕΔΑ, σε συνεργασία με το Γραφείο του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Εισήγηση Παρέδρου Συμβουλίου της Επικρατείας,
κ. Δ. Ι. Μακρή με τίτλο
«Η αποτελεσματικότητα της διοικητικής εξετάσεως
αιτημάτων παροχής πολιτικού ασύλου – Αξιολόγηση
της ποιοτικής δράσεως της Διοικήσεως σε αντικείμενο
διεθνούς ενδιαφέροντος»

Η αποτελεσματικότητα της διοικητικής εξετάσεως
αιτημάτων παροχής πολιτικού ασύλου –
Αξιολόγηση της ποιοτικής δράσεως της Διοικήσεως
σε αντικείμενο διεθνούς ενδιαφέροντος*

του Δημήτρη Ι. Μακρή**

Περιεχόμενα

A. Εισαγωγή

B. Νομολογιακό πλαίσιο αναφοράς

1. Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

2. Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας

Γ. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της εξετάσεως των αιτημάτων από την Διοίκηση

Δ. Προτάσεις για επανασχεδιασμό του συστήματος

E. Επίλογος

Βασική βιβλιογραφία

A. Εισαγωγή

Η ψηφιακή επανάσταση και η απελευθέρωση των αγορών των τελευταίων ετών συνοδεύονται από την μαύρη τρύπα στην οποία εντείνονται τα προβλήματα της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων¹

* Η μελέτη παρουσιάσθηκε στην συζήτηση στρογγυλής τράπεζας στην Αθήνα με θέμα: «Το δικαίωμα στην αποτελεσματική προσφυγή σε περίπτωση αρνήσεως χορηγήσεως πολιτικού ασύλου» που έγινε στην Αίθουσα Λόγου και Τέχνης στην Στοά του Βιβλίου στις 27 Ιανουαρίου 2005, με οργανωτές την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και τις Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα. Η εισήγηση παρουσιάστηκε επίσης κατά την συνεδρίαση της Ολομελείας της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στις 3.3.2005 (βλ. Έκθεση 2004 της ίδιας Επιτροπής, σελ. 34, 82-83, 245 επ.).

** Παρέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας.

¹ Το δικαίωμα ελευθεροκοινωνίας (jus communicationis) που διατυπώθηκε από την προδρομική σκέψη για το Διεθνές Δίκαιο του Fransisco de Vittoria (1486-1546) εξακολουθεί να μην έχει υιοθετηθεί σε κρατικό ή διεθνές επίπεδο, με εξαίρεση ορισμένες συμβάσεις, Κ. Ευσταθιάδη, Διεθνές Δίκαιο, σελ. 25 επ., Εμ. Ρούκουνα, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. 233. Ο ορίζοντας της παγκόσμιας αγοράς δεν είναι ανοικτός για το ανθρώπινο εν γένει δυναμικό, η διασυνοριακή κίνηση του οποίου ρυθμίζεται από κανόνες, οι οποίοι ως επί το πλείστον περιλαμβάνουν σοβαρούς σχετικούς περιορισμούς, Κ. Τσουκαλάς, «Ανοικτές» αγορές και «κλειστές» κοινωνίες, ΤΟ ΒΗΜΑ 14.7.2002.

αλλά και ελλοχεύουν ποικίλες δυνάμεις που προξενούν εξαναγκασμένη μετακίνησή τους².

Χώρο υποδοχής των προβλημάτων αυτών αποτελεί ο μηχανισμός διοικητικών υπηρεσιών του κράτους ο οποίος καλείται να τα αντιμετωπίσει, με τις δυναμικά εξελισσόμενες διαστάσεις τους, σε ιδιαίτερα πολύπλοκο περιβάλλον. Η προστασία των πολιτικών προσφύγων, περίπτωση εξαναγκαστικής μετακίνησης προσώπων που αποτελεί αντικείμενο διεθνούς ενδιαφέροντος³, απαιτεί αυξημένη επαγρύπνηση των αρμόδιων υπηρεσιών.

Το ειδικό καθεστώς που διέπει τους πρόσφυγες επιβάλλει την παροχή αποτελεσματικής προστασίας⁴ σε όσους ζητούν να υπαχθούν στο εν λόγω καθεστώς. Η προστασία που παρέχει η δημόσια υπηρεσία είναι αποτελεσματική⁵, όταν η εξέταση των σχετικών αιτημάτων επιτρέπει την διαμόρφωση στην πράξη του καθεστώτος των ενδιαφερομένων προσώπων κατά τρόπο που ανταποκρίνεται στο πνεύμα και τον σκοπό των σχετικών διατάξεων. Η αποτελεσματική όμως εξέταση των αιτημάτων παροχής πολιτικού ασύλου προϋποθέσει ποιοτικά αποδοτική Διοίκηση. Η Διοίκηση είναι αποδοτική όχι με βάση την μονόπλευρη επιτυχία ποσοτικών στόχων ιδιωτικοοικονομικής διαστάσεως, αλλά εφ' όσον ικανοποιεί σύνθετα ποιοτικά κριτήρια⁶.

Η σχετική προστασία παρέχεται εν πρώτοις αλλά και κατά κύριο λόγο από την Διοίκηση. Η Δικαιοσύνη συνιστά λειτουργία που αποσκοπεί

² Στις περιπτώσεις αυτές ασφάλεια και ελευθερία συνδέονται στενά, Ι. Μανωλεδάκης, Δημοκρατία – Ελευθερία – Ασφάλεια, σελ. 18.

³ Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 3989/1959 (ΦΕΚ 201) – από 31.1.1967 Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης για το Καθεστώς των Προσφύγων που κυρώθηκε με τον Α.Ν. 389/1968 (ΦΕΚ 125). Βλ. ιστορική αναδρομή του ζητήματος των προσφύγων στην Ελλάδα: Π. Νάσκου-Περράκη, Το Νομικό Καθεστώς των Προσφύγων στη διεθνή και ελληνική έννομη τάξη, σελ. 171.

⁴ Ν. Σιταρόπουλος, Ζητήματα ερμηνείας της διεθνούς νομικής έννοιας «πρόσφυγας», σελ. 55.

⁵ Η ρήτρα της αποτελεσματικότητας έχει περιληφθεί στην διάταξη του εδαφίου β' της παραγράφου 1 του άρθρου 25 του Συντάγματος, όπως ισχύει μετά την αναθεώρηση του έτους 2001. Ως αποτελεσματικότητα στο πεδίο της ασκήσεως των συνταγματικών δικαιωμάτων νοείται η διαμόρφωση εκείνης της πραγματικής καταστάσεως που ανταποκρίνεται στο περιεχόμενο των σχετικών διατάξεων, Ευ. Βενιζέλος, Το Αναθεωρητικό Κεκτημένο, σελ. 136. Για την ανεμπόδιση και αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων που κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα βλ. και Γ. Παπαδημητρίου, Το Σύνταγμα και το Άρθρο 975 του ΚΠολΔ, Δ 36 (2005), σελ. 681-682.

⁶ R. Dahrendorf, When are Public Services Successful? Project Syndicate/Institute for Human Sciences, December 2003, www.project-syndicate.org και: Βαθμολογώντας τις δημόσιες υπηρεσίες, ΤΑ ΝΕΑ (Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ) 3-4 Ιανουαρίου 2004.

στον εξωτερικό έλεγχο της διοικητικής δράσεως. Η Δικαιοσύνη δεν αποτελεί λειτουργία που έχει ως αποστολή να συμπληρώνει ή διορθώνει ελλείψεις, κενά, αστοχίες ή λάθη του διοικητικού συστήματος και εν γένει να αναπληρώνει τα ποιοτικά ελλείμματά του. Ωστόσο το έργο της είναι πρόσφορο για την ανάδειξη ασφαλούς γνώμονα, χρήσιμου για την εξέταση – με όρους διαφάνειας – της αποτελεσματικότητας της Διοικήσεως, με την προεκτεθείσα έννοια.

Η μελέτη έχει ως αντικείμενο την αποτελεσματικότητα της εξετάσεως των αιτημάτων πολιτικού ασύλου εκ μέρους της Διοικήσεως και ειδικότερα την αποτελεσματικότητα της επανεξετάσεως των σχετικών αιτημάτων.

Η έρευνα του ζητήματος έχει ως βάση την νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Β. Νομολογιακό πλαίσιο αναφοράς

Η οργάνωση και λειτουργία του συστήματος αποτελεσματικής προστασίας των ανωτέρω προσώπων πρέπει να ικανοποιεί ορισμένες αρχές που έχουν προβληθεί από την νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Συμβουλίου της Επικρατείας. Οι αποφάσεις αυτές συγκροτούν βέβαιο πλαίσιο αναφοράς για την αξιολόγηση της ποιοτικής δράσεως της Διοικήσεως και μάλιστα σε αντικείμενο διεθνούς ενδιαφέροντος.

1. Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει αποδώσει καθοριστική βαρύτητα σε ορισμένα σημεία του σταδίου εξέτασεως των αιτημάτων που είναι χρήσιμα εν προκειμένω⁷. Τα σημεία αυτά σκιαγραφούν τις οργανωτικές και διαδικαστικές εγγυήσεις για την αποφυγή της αυθαιρεσίας. Ειδικότερα:

α. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές που εξετάζουν τα θέματα ασύλου πρέπει

⁷ Σημαντικές είναι οι αποφάσεις Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου (7.7.1989), Cruz Varas κατά Σουηδίας (20.3.1991), Vilvarajah κατά Ηνωμένου Βασιλείου (30.10.1991), Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου (15.11.1996), Ahmed κατά Αυστρίας (17.12.1996). Χρ. Γιακουμόπουλος, Η Προστασία των Προσφύγων και των Αιτούντων Άσυλο από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ιδίως σελ. 217-218, Γ. Σαρμάς, Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σελ. 91 επ., J. Frowein/W. Peukert, Europäische MenschenrechtsKonvention, EMRK – Kommentar, σελ. 51-55, αρ. 18, 23, G. Noll, Negotiating Asylum, σελ. 394 επ.. Βλ. και γενικότερα Εμ. Ρούκουνα, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. 232.

να διαθέτουν εμπειρία. Τούτο προφανώς σημαίνει ότι τα συγκεκριμένα όργανα πρέπει να έχουν «επαγγελματισμό», δηλαδή να μην ασχολούνται ευκαιριακά και κατά περίπτωση με σχετικές υποθέσεις, αλλά να εντάσσονται σε υπηρεσία με συνεχή και σταθερή απασχόληση στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

β. Οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να διαθέτουν τις κατάλληλες πληροφορίες. Δηλονότι οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να διαθέτουν την οργάνωση και την στελέχωση που είναι πρόσφορη και που διασφαλίζει την διαρκή και αξιόπιστη ενημέρωσή τους για τα θέματα που είναι κρίσιμα κάθε φορά, για να μπορέσουν να χειρισθούν τα αιτήματα παροχής πολιτικού ασύλου.

γ. Οι ίδιες υπηρεσίες πρέπει να επεξεργάζονται τις σχετικές υποθέσεις με προσοχή ή επιμέλεια. Ειδικότερα οι υπηρεσίες πρέπει να είναι σε θέση να διαμορφώνουν οι ίδιες καθαρή εικόνα για την υπόθεση που εξετάζουν και με βάση αυτήν να καταλήγουν σε ορισμένη απόφαση με την τήρηση εδραίων αρχών και κριτηρίων.

2. Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας

Η εκδίκαση διαφορών σχετικά με το καθεστώς του πρόσφυγα από το Συμβούλιο της Επικρατείας άρχισε μετά αρκετό χρόνο από την κύρωση της Διεθνούς Συμβάσεως της Γενεύης. Πιο συγκεκριμένα, η εκδίκαση των διαφορών αυτών εκκινεί το έτος 1985 και κατόπιν συνεχίζεται με αυξανόμενη πυκνότητα⁸.

Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας στο πεδίο του καθεστώτος των πολιτικών προσφύγων και ειδικότερα στο πεδίο της αποτελεσματικής εξετάσεως και επανεξετάσεως έχει αναδείξει ορισμένους κανόνες.

Από την επισκόπηση της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας⁹

⁸ Τα δεδομένα αυτά αποτελούν το αντικαθρέφτισμα των αναφερθέντων χαρακτηριστικών των τελευταίων ετών.

⁹ Βλ. Αθ. Ράντου, Ο έλεγχος της νομιμότητας πράξεων των διοικητικών αρχών που αφορούν πρόσφυγες από το Συμβούλιο της Επικρατείας, σελ. 71 επ.

προκύπτει ότι το εν γένει καθεστώς¹⁰ που διέπει τους πρόσφυγες και το συναφές με αυτό καθεστώς της παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους¹¹ συνυφαίνεται από τα ακόλουθα μέρη που παρουσιάζονται με προοδευτική σειρά αναλόγως του είδους της παρεχόμενης ένδικης προστασίας και του ειδικότερου θέματος.

α. Ακυρωτικός έλεγχος

αα. Διαδικασία υποβολής αιτήματος. Οι αποφάσεις σχετικά με την αναγνώριση ως πρόσφυγα αφικνουμένου από τρίτη Χώρα¹² και σχετικά με τον χρόνο και με την Αρχή ενώπιον της οποίας υποβάλλεται το αίτημα¹³ έχουν ιστορική σημασία μετά τις νεώτερες νομοθετικές ρυθμίσεις.

¹⁰ Για το ισχύον καθεστώς της αναγνώρισης της ιδιότητας του πρόσφυγα, βλ. Σπ. Βρέλλη, Δίκαιο Αλλοδαπών, σελ. 260 επ., Μ. Σταυροπούλου, Ο δεύτερος βαθμός κρίσης επί αιτημάτων παροχής ασύλου σε πρόσφυγες, σελ. 890 επ. Σύμφωνα με το καθεστώς αυτό (βλ. Π.Δ. 61/1999, ΦΕΚ 63), σε πρώτο βαθμό για το αίτημα αποφαιίνεται ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξεως, κατόπιν συνεντεύξεως του ενδιαφερομένου από όργανο της Αστυνομίας και εισηγήσεως οικείας υπηρεσίας. Ακολούθως σε περίπτωση ασκήσεως προσφυγής κατά απορριπτικής αποφάσεως, η υπόθεση εξετάζεται σε δεύτερο βαθμό από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξεως, κατόπιν (απλής) γνώμης επιτροπής, η οποία διενεργεί συνέντευξη του ενδιαφερομένου. Η επιτροπή αποτελείται από έξι μέλη: τον νομικό σύμβουλο του αναφερόμενου Υπουργείου (ως πρόεδρο), έναν υπάλληλο του διπλωματικού κλάδου και έναν νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών, έναν ανώτερο αξιωματικό της Ελληνικής Αστυνομίας, έναν εκπρόσωπο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών και τον σύμβουλο νομικής προστασίας (ή άλλα πρόσωπο ειδικά εξουσιοδοτημένο) του Γραφείου της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στην Χώρα. Περαιτέρω, προβλέπεται η δυνατότητα επανεξετάσεως των αιτημάτων σε περίπτωση κατά την οποία προσκομισθούν νέα κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία.

¹¹ Άρθρο 25 παράγραφος 4 του Ν. 1975/1991 (ΦΕΚ 184, όπως ισχύει μετά το άρθρο 2 του Ν. 2452/1996, ΦΕΚ 283) και άρθρο 8 του Π.Δ. 61/1999.

¹² Για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα δεν απαιτείται να προέρχεται ο ενδιαφερόμενος κατ' ευθείαν από την Χώρα της οποίας είναι πολίτης, αλλά μπορεί να προέρχεται και από τρίτη Χώρα, αρκεί να βρίσκεται εκτός της Χώρας του συνεπεία δικαιολογημένου φόβου διώξεως του λόγω των προβλεπομένων καταστάσεων – έρχεται σε αντίθεση προς την διεθνή σύμβαση και είναι ανίσχυρη η αντίθετη περιεχομένου διάταξη της εσωτερικής νομοθεσίας (ΣτΕ 830/1985 Ολομ., 3103/1997, βλ. και 932/1988)

¹³ Το αίτημα πρέπει να υποβληθεί σε εύλογο χρόνο κατ' αρχήν στην πλησιέστερη στο σημείο εισόδου δημόσια αρχή, αλλά δεν αποκλείεται εξ αυτού να υποβληθεί η αίτηση και σε άλλη αρχή, εφ' όσον τούτο δικαιολογείται από τις ειδικές συνθήκες της κάθε συγκεκριμένης περιπτώσεως (κατά την διάταξη του άρθρου 25 παράγραφος 1 στοιχ. α' του Ν. 1975/1991 – όπως ίσχυε πριν από την αντικατάστασή του με το άρθρο 2 του Ν. 2452/1996 – ήδη βλ. και άρθρο 1 του Π.Δ. 61/1999), (ΣτΕ 3103/1997).

Οι περιπτώσεις αυτές αποτελούν ωστόσο αξιόλογο προηγούμενο ειδικά για νομοθετικές πρωτοβουλίες για άλλα προβλήματα που παρουσιάζονται από την εξέταση της νομολογίας.

ββ. Συνέπειες της εκκρεμότητας του αιτήματος. Ιδιαίτερη βαρύτητα έχει η επισήμανση της υποχρέωσης της Διοικήσεως να εξετάσει αίτημα επανεξετάσεως του ζητήματος παροχής ασύλου αλλά και η κατοχύρωση της παραμονής του αλλοδαπού στην Χώρα ενόσω είναι εκκρεμές το αίτημά του¹⁴.

γγ. Απόδειξη¹⁵⁻¹⁶. Η νομολογία έχει αναδείξει το μέρος της αποδείξεως, σύμφωνα με την ιδιαιτερότητα που διακρίνει την όλη διαδικασία εξετάσεως

¹⁴ Η Διοίκηση είναι υποχρεωμένη να εξετάσει αίτημα επανεξετάσεως του αιτήματος παροχής ασύλου. Η εκκρεμότητα του αιτήματος καθιστά μη νόμιμη την απέλαση του ενδιαφερομένου (ΣτΕ 2656/2001).

¹⁵ Κατά το Π.Δ. 61/1999 ο ενδιαφερόμενος δεν είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει, για την απόδειξη των ισχυρισμών του, τυπικά αποδεικτικά στοιχεία (ΣτΕ 1647/2003). Η Διοίκηση αποφαινεται για το αίτημα με βάση όλα τα στοιχεία που έχει στην διάθεσή της (ΣτΕ 1904/2003).

Εφ' όσον απορρίπτονται ισχυρισμοί που συνοδεύονται με ορισμένα στοιχεία με την σκέψη ότι τα στοιχεία αυτά δεν έχουν αποδεικτική ισχύ, θα πρέπει η Διοίκηση να διευκρινίζει τους λόγους για τους οποίους θεώρησε ότι αυτά δεν έχουν αποδεικτική ισχύ (ΣτΕ 932/1988).

Δεν απαιτείται, ειδικότερα, προς απόδειξη των ισχυρισμών να υποβληθούν κυρωμένα φωτοαντίγραφα ή έγγραφα με επίσημη μετάφραση ούτε η έκδοση σε βάρος του ενδιαφερομένου καταδικαστικής αποφάσεως (ΣτΕ 1904/2003).

Η διάταξη, όμως, του άρθρου 1 παράγραφος 5 δεν αίρει, πάντως, την υποχρέωση του ενδιαφερομένου να επικαλεσθεί, έστω και χωρίς να προσκομίζει τυπικά αποδεικτικά στοιχεία, ορισμένα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, εκ των οποίων να είναι δυνατόν να στοιχειοθετηθεί η συνδρομή των προϋποθέσεων υπαγωγής του στο ανωτέρω προστατευτικό καθεστώς (ΣτΕ 1647/2003).

¹⁶ Από το άρθρο 1 παράγραφος 5 του Π.Δ. 61/1999 (και την αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 5 για την περίπτωση επανεξετάσεως αιτήματος ασύλου) προβλέπεται ότι με την αίτηση παροχής ασύλου συνυποβάλλονται και τα κατεχόμενα από τον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό ταξιδιωτικά έγγραφα και στοιχεία που πιστοποιούν την ταυτότητά του, την Χώρα προελεύσεως, τον τόπο καταγωγής και την οικογενειακή του κατάσταση, διευκρινίζεται, όμως, περαιτέρω, ότι «η αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα δεν προϋποθέτει απαραίτητα την υποβολή τυπικών αποδεικτικών στοιχείων» (εδάφιο γ' του άρθρου 1).

του ζητήματος του ασύλου που συντίθεται από τις ειδικές συνθήκες ενώπιον των οποίων βρίσκεται όποιος υποβάλλει σχετικό αίτημα¹⁷.

Πιο συγκεκριμένα:

i) Από την πλευρά του αιτούντα το άσυλο. Για την απόδειξη των κρίσιμων ισχυρισμών ή γεγονότων εκ μέρους του ενδιαφερομένου δεν υπάρχει ορισμένη τυπική διαδικασία. Ωστόσο τούτο δεν αίρει την υποχρέωσή του να επικαλεσθεί τα περιστατικά εκείνα, η συνδρομή των οποίων δικαιολογεί την υπαγωγή του στο καθεστώς των προσφύγων.

ii) Από την πλευρά της Διοικήσεως. Η Διοίκηση αποφαινεται με βάση όλα τα στοιχεία που έχει στην διάθεσή της, η ίδια δε οφείλει να εξηγήσει τον λόγο για τον οποίο δεν δέχεται την αποδεικτική ισχύ των στοιχείων που προσκόμισε ο ενδιαφερόμενος.

δδ. Ισχυρισμοί ουσιώδεις. Το Δικαστήριο προσδιόρισε τους ισχυρισμούς που είναι ουσιώδεις για την υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα, σύμφωνα με τις διατάξεις της Διεθνούς Συμβάσεως. Ειδικότερα, κρίθηκε ότι τα γεγονότα που είναι δυνατόν να αποδείξουν τον δικαιολογημένο φόβο που απαιτεί η Σύμβαση, μπορεί να αφορούν όχι τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο αλλά τον αδερφό του¹⁸.

εε. Σχέση αιτήματος πολιτικού ασύλου και συνηθούς άδειας παραμονής. Οι έννομες συνέπειες από την χορήγηση άδειας παραμονής με τις κοινές διατάξεις περί αλλοδαπών δεν ταυτίζονται με την υπαγωγή

¹⁷ Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, Εγχειρίδιο για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων, σελ. 56 επ. : Συχνά ο αιτών ενδέχεται να μην έχει την δυνατότητα να τεκμηριώσει τους ισχυρισμούς του με έγγραφα ή άλλου είδους αποδεικτικά μέσα, ενώ οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ο αιτών μπορεί να προσκομίσει αποδεικτικά μέσα για όλους τους ισχυρισμούς του είναι μάλλον η εξαίρεση παρά ο κανόνας. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων ένα πρόσωπο που διαφεύγει την δίωξη καταφθάνει με ελάχιστα μέσα, συχνότατα δε ακόμα και χωρίς προσωπικά έγγραφα. Έτσι, ενώ το βάρος της αποδείξεως παραμένει καταρχήν στον αιτούντα, το καθήκον της εξακριβώσεως και της αξιολογήσεως όλων των σχετικών μοιράζεται ανάμεσα στον αιτούντα και τον εξεταστή. Η ανεξάρτητη έρευνα μπορεί να μην έχει πάντοτε επιτυχία και είναι μάλιστα ενδεχόμενο να υπάρχουν ισχυρισμοί ανεπίδεκτοι αποδείξεως. Σε τέτοιες περιπτώσεις, αν η αφήγηση του αιτούντος φαίνεται αξιόπιστη, η περίπτωση του πρέπει, εκτός αν υπάρχουν σοβαροί λόγοι για το αντίθετο, να τύχει του ευεργετήματος της αμφιβολίας.

¹⁸ Είναι ουσιώδεις ισχυρισμοί που αφορούν συμβάντα όχι στον ίδιο τον ενδιαφερόμενο να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά στον αδερφό του (σύλληψη, κράτηση, δραπέτευση) που μπορούν να αποδείξουν ότι είναι δικαιολογημένος ο φόβος του να υποστεί ο ίδιος δίωξεις και να οδηγήσουν στην αναγνώρισή του ως πρόσφυγα κατά την έννοια της διατάξεως της παραγράφου 2 του άρθρου 1 Α της Συμβάσεως (ΣτΕ 3381/1997).

στο καθεστώς των προσφύγων της Διεθνούς Συμβάσεως που συνεπάγεται απονομή δικαιωμάτων που συνδέονται προς την νομική αυτή θέση¹⁹.

στστ. Σχέση αποφασίζοντος οργάνου και γνωμοδοτικής επιτροπής. Στον δεύτερο βαθμό διοικητικής εξετάσεως των υποθέσεων, οι σχέσεις μεταξύ των δύο προβλεπομένων οργάνων καθορίζονται από τα εξής σημεία:

Ο Υπουργός Δημόσιας Τάξεως έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα, η δε επιτροπή έχει απλή γνωμοδοτική αρμοδιότητα. Το όργανο όμως που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα πρέπει να αιτιολογεί ειδικά την απόκλιση της αποφάσεώς του από την προηγούμενη θετική γνώμη της επιτροπής που είχε εξετάσει την ενδικοφανή προσφυγή και μάλιστα όταν η επιτροπή είχε πεισθεί για την βασιμότητα των κρίσιμων ισχυρισμών του ενδιαφερομένου.

Επί πλέον, το αποφασίζον όργανο έχει την δυνατότητα, όταν το κρίνει αναγκαίο, να αναπέμψει την υπόθεση στην γνωμοδοτική επιτροπή²⁰.

ζζ. Αιτιολογία. Η απόρριψη του αιτήματος (επανεξετάσεως) χορηγήσεως ασύλου πρέπει να έχει ειδική αιτιολογία και να γίνεται κατόπιν αξιολογήσεως ή εκτιμήσεως των προσκομισθέντων στοιχείων από τον ενδιαφερόμενο²¹.

Εφ' όσον δεν υπάρχουν στοιχεία ή δεν έγινε επίκληση στοιχείων για την απόδειξη των ισχυρισμών περί κινδύνου διώξεως του ενδιαφερομένου, η υποβληθείσα αίτηση νομίμως απορρίπτεται²².

¹⁹ Η χορήγηση άδειας παραμονής στον ενδιαφερόμενο λόγω γάμου που τέλεσε με Ελληνίδα δεν του στερεί το έννομο συμφέρον να ζητήσει να ακυρωθεί η άρνηση της υπαγωγής του στο καθεστώς των προσφύγων της Διεθνούς Συμβάσεως που συνεπάγεται απονομή δικαιωμάτων που συνδέονται προς την νομική αυτή θέση (ΣτΕ 830/1985 Ολομ.).

²⁰ Η απόφαση του Υπουργού που αποκλίνει από προηγούμενη θετική γνωμοδότηση της επιτροπής και απορρίπτει την ενδικοφανή προσφυγή,

... πρέπει να αιτιολογείται ειδικά και να γίνεται από αυτήν επίκληση συγκεκριμένων στοιχείων που στηρίζουν την σχετική κρίση της (ΣτΕ 957/2003),

... είναι πλημμελής διότι είχαν προβληθεί συγκεκριμένοι ισχυρισμοί με αποδεικτικά μέσα, με βάση τα οποία και την προφορική εξέταση του ενδιαφερομένου, η ειδική επιτροπή πείσθηκε ότι αυτός υπέστη στην Χώρα του διώξεις λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων (ΣτΕ 1903/2003).

Μη νόμιμη η απόφαση περί της αναχωρήσεως αλλοδαπού μετά την απόρριψη αιτήματός του να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, χωρίς να ερευνηθεί προηγουμένως αν είναι δυνατόν να παραταθεί η παραμονή του για ανθρωπιστικούς λόγους εν όψει και σχετικής εισηγήσεως της γνωμοδοτικής επιτροπής (ΣτΕ 2659/2004).

Το αποφασίζον όργανο εφ' όσον το κρίνει αναγκαίο μπορεί να αναπέμψει την υπόθεση στην γνωμοδοτική επιτροπή προκειμένου να την επανεκτιμήσει (ΣτΕ 1904/2003).

²¹ ΣτΕ 3376/2001, 3381/1997, 3832/1992.

²² ΣτΕ 3832-3/1992.

η). Επανεξέταση. Όταν υπάρχουν νέα αποδεικτικά στοιχεία που είναι κρίσιμα για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα παρέχεται η δυνατότητα να υποβληθεί αίτημα επανεξετάσεως της υποθέσεως²³.

θ). Δικαστικός έλεγχος της εκτιμήσεως της γνωμοδοτικής επιτροπής. Η εκτίμηση της Διοικήσεως σχετικά με το αν αποδείχθηκαν οι ισχυρισμοί που στηρίζουν το αίτημα είναι ουσιαστική και ανέλεγκτη ακυρωτικώς.

Για να είναι εφικτός ο δικαστικός έλεγχος, αρκεί να παρατίθενται στο σχετικό πρακτικό της επιτροπής οι ισχυρισμοί του ενδιαφερομένου, όχι δε και άλλα στοιχεία, όπως το περιεχόμενο των ερωτήσεων που υπέβαλαν τα μέλη της επιτροπής στον αλλοδαπό και οι απαντήσεις του, καθώς επίσης και αναλυτική εκτίμηση των προβληθέντων ισχυρισμών και των τυχόν προσκομισθέντων αποδεικτικών ή άλλων στοιχείων²⁴.

²³ ΣτΕ 2771/2003, 1647/2003 βλ. και 3381/1997.

²⁴ ΣτΕ 2659/2004.

Το ζήτημα αφορά γενικά τις προφορικές διαδικασίες ενώπιον της Διοικήσεως και την δυνατότητα ασκήσεως ελέγχου σε αυτές. Το Δικαστήριο έκρινε για την περίπτωση ανακλήσεως άδειας παραμονής με τις κοινές διατάξεις ότι: κατά τις διατάξεις του άρθρου 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας πριν από την έκδοση δυσμενούς πράξεως που στηρίζεται σε υποκειμενική συμπεριφορά πρέπει να καλείται εγγράφως ο ενδιαφερόμενος να εκφράσει τις απόψεις του εγγράφως ή προφορικά με κλήση που έχει το περιεχόμενο της παραγράφου 2 της ίδιας διατάξεως. Σε περίπτωση κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος εκφράσει προφορικά τις απόψεις του πρέπει να συντάσσεται σχετικό πρακτικό, συνυπογραμμένο από τον ίδιο ώστε να είναι δυνατός ο δικαστικός έλεγχος. Σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο 6 του Κώδικα, σχετικές παραλείψεις δεν καλύπτονται από την άσκηση από τον ενδιαφερόμενο ενδικοφανούς προσφυγής κατά της πράξεως που εκδόθηκε κατά την οικεία πλημμελή διαδικασία (αφορά ανάκληση άδειας παραμονής), (ΣτΕ 1027/2002).

Επίσης σε διαφορά σχετικά με την υπαγωγή στο καθεστώς της εναλλακτικής υπηρεσίας των αντιρρησιών συνειδήσεως (άρθρα 18 και επόμενα του Ν. 2510/1997, ΦΕΚ 136) κρίθηκε ότι το οικείο πρακτικό της επιτροπής δεν αιτιολογείται επαρκώς εφ' όσον δεν παρατίθενται σε αυτό ούτε προκύπτει από τον φάκελο το περιεχόμενο των ερωτήσεων που έθεσαν τα μέλη της στον ενδιαφερόμενο ούτε προκύπτουν οι απαντήσεις του (ή τα λοιπά στοιχεία στα οποία στήριξε η επιτροπή την αρνητική κρίση της), ώστε να καθίσταται εφικτός ο ακυρωτικός έλεγχος της αιτιολογίας αυτής (ΣτΕ 3885/2002).

Τέλος συναφής είναι και περίπτωση των υποθέσεων επιλογής δικηγόρου για πρόσληψη με πάγια μηνιαία αντιμισθία κατά τις διατάξεις των Ν. 1649/1986 και Ν. 1868/1989. Στις περιπτώσεις αυτές, για να είναι εφικτός ο δικαστικός έλεγχος της χρήσεως (μεταξύ άλλων) του κριτηρίου της προσωπικότητας από την αρμόδια επιτροπή, κατόπιν προηγούμενης συνεντεύξεως των υποψηφίων, πρέπει να μην γίνεται επίκληση του κριτηρίου αυτού κατά τρόπο γενικό και αόριστο, αλλά να εξειδικεύεται από αυτήν η σχετική αναφορά της με κρίσεις και σκέψεις που τεκμηριώνουν την συνδρομή του κριτηρίου (ΣτΕ 758/2002 επταμελής σύνθεση κ.α.).

ii. Παραμονή για ανθρωπιστικούς λόγους. Ιδιαίτερη μνεία αναλογεί στο καθεστώς της παραμονής στην Χώρα για ανθρωπιστικούς λόγους.

Οι διαφορές για το καθεστώς της παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους υπάγονται στην ακυρωτική αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας, διότι οι σχετικές διατάξεις εντάσσονται στην εθνική νομοθεσία περί προσφύγων²⁵.

Πριν να αποφασισθεί η αναχώρηση αλλοδαπού μετά την απόρριψη αιτήματος αναγνωρίσεως του ως πρόσφυγα, πρέπει να εξετάζεται η δυνατότητα χορηγήσεως άδειας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους εν όψει και της καταστάσεως που επικρατεί στην Χώρα του²⁶.

β. Προσωρινή προστασία

αα. Ειδικό βάρος έχει η νομολογία για την προσωρινή προστασία στο εξεταζόμενο πεδίο. Τούτο μάλιστα μετά την διεύρυνση της προσωρινής προστασίας που παρέχεται από την Επιτροπή Αναστολών μετά την ισχύ της διατάξεως του άρθρου 35 του Ν. 2721/1999 (ΦΕΚ 112). Εν όψει της διατάξεως αυτής, για την αποτελεσματικότερη προστασία των ενδιαφερομένου, είναι δυνατόν να διαταχθούν προσωρινά μέτρα και σε περιπτώσεις (που είναι η συνηθισμένη στην εξεταζόμενη κατηγορία υποθέσεων), κατά τις οποίες έχει προσβληθεί πράξη αρνητικού περιεχομένου, που δεν είναι κατ' αρχήν δεκτική αναστολής εκτελέσεως. Πιο συγκεκριμένα στις περιπτώσεις αυτές υπάρχει η δυνατότητα να διαταχθούν και άλλα εκτός της αναστολής εκτελέσεως μέτρα, όταν η εφαρμογή της προσβαλλομένης πράξεως προξενεί στον ενδιαφερόμενο βλάβη ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη²⁷. Με βάση την

²⁵ ΣτΕ 2198/2004, 2192/2004.

²⁶ ΣτΕ 2659/2004.

²⁷ ΕΑ 31/2000. Έτσι εκτός από την απαγόρευση απομακρύνσεως του αλλοδαπού από την Χώρα, διατάσσεται με την απόφαση της Επιτροπής Αναστολών η αποκατάσταση των πραγμάτων και όσον αφορά τον εφοδιασμό του με διοικητικό έγγραφο που εξασφαλίζει σε αυτόν ορισμένα δικαιώματα (πρόκειται για το «δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού» που παρέχει δικαίωμα στον αλλοδαπό να απασχολείται προσωρινά, προς κάλυψη άμεσων βιοτικών αναγκών του και που του εξασφαλίζει, εφ' όσον πληρούνται ορισμένες επί πλέον προϋποθέσεις – βλ. σχετικώς άρθρα 15 έως 17 του Π.Δ. 266/1999, ΦΕΚ 217 – δωρεάν παροχή ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περιθάλψεως).

Βλ. την σχετική νομολογία για το χρονικό διάστημα πριν από την ισχύ της διατάξεως του άρθρου 35 του Ν. 2721/1999, σε Αθ. Ράντου, Ο έλεγχος της νομιμότητας πράξεων των διοικητικών αρχών που αφορούν πρόσφυγες από το Συμβούλιο της Επικρατείας, σελ. 77 επ.

προαναφερθείσα διάταξη είναι δυνατή η παροχή προσωρινής προστασίας όταν πιθανολογείται το βάσιμο της ασκηθείσας αιτήσεως ακυρώσεως²⁸.

Σε υψηλό ποσοστό η παρεχόμενη προσωρινή προστασία για διαφορές σχετικά με το καθεστώς του πρόσφυγα έχει ως βάση το περιεχόμενο της γνωμοδότησεως της ειδικής επιτροπής και τους ισχυρισμούς που προβλήθηκαν ενώπιόν της²⁹. Τούτο μάλιστα συμβαίνει όταν η πράξη του αποφασίζοντος Υπουργού αποκλίνει από την γνωμοδότηση αυτή³⁰.

Σε άλλες περιπτώσεις η Επιτροπή Αναστολών παρέχει προσωρινή προστασία κατόπιν σταθμίσεως των λόγων που υπαγόρευσαν την απομάκρυνση του αλλοδαπού από την Χώρα με το ενδεχόμενο να εκτεθεί σε κίνδυνο της ελευθερίας και της ασφάλειάς του³¹. Επίσης η παροχή της προσωρινής προστασίας είναι δυνατόν να έχει ως βάση την οικογενειακή κατάσταση του ενδιαφερομένου σε συνδυασμό με λόγους υγείας³².

ββ. Για την παροχή προσωρινής προστασίας σχετικά με την παραμονή στην Χώρα με βάση το ανθρωπιστικό καθεστώς παρατηρούνται τα ακόλουθα: στην κρίση της Επιτροπής Αναστολών βαρύνουν καθοριστικά η έκθεση σε κίνδυνο της ζωής ή της ασφάλειας του ενδιαφερομένου, η δημιουργηθείσα από ετών πραγματική κατάσταση της παραμονής του αλλοδαπού στην Χώρα και μάλιστα αυτή που αφορά την οικογένειά του και η μη ουσιαστική εναντίωση της Διοικήσεως³³.

Γ. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της εξετάσεως των αιτημάτων ασύλου από την Διοίκηση

1. Τα ανωτέρω συναπαρτίζουν την συμβολή της νομολογίας στο εξεταζόμενο ζήτημα. Οι εν λόγω κανόνες ή αρχές συνθέτουν το αποσαφηνισμένο κανονιστικό πλαίσιο που διέπει το καθεστώς των προσφύγων,

²⁸ ΕΑ 210/2004, 634/2003: Ο λόγος ο οποίος πιθανολογείται ως βάσιμος αφορά την πλημμελή αιτιολόγηση της πράξεως με την οποία απορρίπτεται η ασκηθείσα ενδικοφανής προσφυγή. Η απόρριψη της προσφυγής αυτής βασίζεται σε επανάληψη της αιτιολογίας της προσβληθείσας πράξεως, χωρίς να αιτιολογείται ειδικότερα η απόκλιση από την γνώμη της ειδικής επιτροπής, με την οποία γίνεται δεκτό ότι έχουν αποδειχθεί κρίσιμα πραγματικά περιστατικά.

²⁹ ΕΑ 928-930/2004, 616/2004, 456/2004, 229/2004, 208-210/2004, 967/2003, 760-761/2003, 497/2003, 31/2000.

³⁰ ΕΑ 839/2004, 771/2004, 610/2004, 759/2003, 572/2003, 500/2003, 498-9/2003, 517/2000.

³¹ ΕΑ 351/2001, 607/2000, 495/2000.

³² ΕΑ 480/2000.

³³ ΕΑ 742/2004, 594/2004, 64/2004. Και στις περιπτώσεις αυτές η παρεχόμενη προσωρινή προστασία περιλαμβάνει την αποκατάσταση των πραγμάτων και όσον αφορά τον εφοδιασμό του αλλοδαπού με διοικητικό έγγραφο που εξασφαλίζει σε αυτόν ορισμένα δικαιώματα.

αλλά και αποτελούν σημαντικά ευρήματα που καθιστούν δυνατή την περαιτέρω εξέταση της εύστοχης ή επαρκούς οργανώσεως ή λειτουργίας της Πολιτείας στο σημείο αυτό, ώστε να είναι αποδοτική.

Ειδικότερα το ζήτημα που ανακύπτει είναι εάν είναι αποτελεσματική η εξέταση και ιδίως η επανεξέταση των υποθέσεων αναγνώρισεως της ιδιότητας του πρόσφυγα που προβλέπει το υπάρχον καθεστώς.

2. Η απάντηση στο ερώτημα προϋποθέτει την έρευνα των εξής μερικότερων ζητημάτων: Επιτεύχθηκε ο στόχος; Δηλαδή πραγματοποιείται ορθή εξέταση ή επανεξέταση της υποθέσεως; Τα μέσα που επιλέχθηκαν για την συγκεκριμένη διοικητική δράση σε ποια σχέση βρίσκονται με το ανωτέρω αποτέλεσμα; Η προκύπτουσα κατάσταση ανταποκρίνεται στην ηθελημένη που προσδιορίζεται από την τήρηση συγκεκριμένων ποιοτικών κριτηρίων κατά την εξέταση των υποθέσεων;

Οι υποθέσεις που ήχθησαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας σχετικά με την εφαρμογή του καθεστώτος της Συμβάσεως της Γενεύης (ιδίως στο πλαίσιο της ακυρωτικής αρμοδιότητάς του) παρέχουν έρεισμα για τις εξής επισημάνσεις:

α. Το ποσοστό των εκδικασθεισών σχετικών υποθέσεων στις οποίες έχουν διαπιστωθεί πλημμέλειες της διοικητικής δράσεως παρουσιάζεται πολύ υψηλό, 66,6%³⁴.

Η συχνότητα των περιπτώσεων κατά τις οποίες διαγνώσθηκε από το Δικαστήριο πλημμελής διοικητική δράση παρουσιάζεται πολύ υψηλή από μόνη της αλλά και συγκρινόμενη με το ποσοστό αποδοχής των ενδίκων μέσων από το Συμβούλιο της Επικρατείας (44,59%-25,64% με μέσο όρο περίπου 34,78%³⁵) κατά ίδιο περίπου το χρονικό διάστημα (έτη 1990 έως 2002) κατά το οποίο εκδόθηκαν οι αποφάσεις κατ' εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης.

Στις περισσότερες μάλιστα από τις υποθέσεις αυτές είχε ασκηθεί είτε προσφυγή είτε αίτηση για εξυπαρχής εξέταση της υποθέσεως. Περαιτέρω, οι περισσότερες ακυρωτικές αποφάσεις αφορούν πλημμέλειες που ανάγονται στο μέρος της διαδικασίας που σχετίζεται με την λήψη υπ' όψη ισχυρισμού που είχε προβληθεί ή κρίσιμου στοιχείου που είχε προσκομισθεί. Τέλος σε ορισμένες από αυτές, κατά τις οποίες η υπόθεση

³⁴ Υπολογίζονται οι δημοσιευθείσες αποφάσεις για υποθέσεις οι οποίες εκδικάστηκαν στην ουσία μέχρι τον Ιούνιο του έτους 2005 (πρόκειται συνολικά για 18 υποθέσεις – για 12 από αυτές εκδόθηκαν ακυρωτικές αποφάσεις). Παρατηρείται ότι ναι μεν το δείγμα των αποφάσεων είναι περιορισμένο αριθμητικά, πλην όμως αυτό δεν αναιρεί το πραγματικό γεγονός ότι τούτο συνιστά προς το παρόν το σχετικό αντίκρισμα της διοικητικής λειτουργίας.

³⁵ Βλ. Δ. Μακρής, Η Οργάνωση και Επιτάχυνση της Ένομης Προστασίας στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά το διάστημα των ετών 1990-2002, σελ. 52 επ. και 75 επ.: Παράρτημα Α', πίνακες 4ος και 7ος.

είχε αχθεί σε δεύτερο διοικητικό βαθμό, η επιτροπή είχε γνωμοδοτήσει, προηγουμένως, ευνοϊκά για τον ενδιαφερόμενο. Η τελευταία παρατήρηση, σε συνδυασμό με τα προηγηθέντα πιστοποιεί τα εξής: ο πρώτος βαθμός διοικητικής εξετάσεως των υποθέσεων λειτουργεί ελάχιστα ικανοποιητικά, ενώ ο δεύτερος δεν επαρκεί για να αναπληρώσει τις ατέλειες του προηγούμενου βαθμού.

Τα στοιχεία αυτά φανερώνουν ότι στην περίπτωση των υποθέσεων που απασχόλησαν το Δικαστήριο τα όσα ισχυρίστηκαν οι ενδιαφερόμενοι δεν έτυχαν της δέουσας εξετάσεως εκ μέρους της Διοικήσεως. Η παρατήρηση αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η αίτηση ακυρώσεως απορρίφθηκε, αυτό έγινε όχι διότι στις περιπτώσεις αυτές η Διοίκηση εξέτασε προσηκόντως τα σχετικά αιτήματα, αλλά διότι οι ενδιαφερόμενοι απλώς δεν είχαν προβάλει κρίσιμους ισχυρισμούς και δεν είχαν προσκομίσει τα κατάλληλα στοιχεία ή δεν είχαν αμφισβητήσει προσηκόντως ενώπιον του Δικαστηρίου την αιτιολογία απορρίψεως του αιτήματος³⁶.

Συμπερασματικά από το αποτέλεσμα της έρευνας των υποθέσεων που απασχόλησαν την νομολογία τεκμηριώνεται ότι η υπάρχουσα κατάσταση εξέτασε των σχετικών αιτημάτων δεν επιτυγχάνει γνήσια τον σκοπό να δοθεί η δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να ακουστούν και να εξετασθούν ουσιαστικά οι ισχυρισμοί τους.

Η τελευταία διαπίστωση δεν πρέπει να συγχωνευθεί στις συνήθειες περιπτώσεις ανατιολόγητης ενέργειας της Διοικήσεως.

Διασαφηνίζεται, σύμφωνα και με όσα έχουν προεκτεθεί, ότι κατά την εξέταση των υποθέσεων αυτών ο διωκόμενος δεν έχει συνήθως στην διάθεσή του επιμελώς προετοιμασμένο «φάκελο»³⁷. Η εξέταση του αιτήματος υπαγωγής στο καθεστώς του πρόσφυγα έχει την καθοριστική ιδιαιτερότητα ότι κρίσιμη είναι κυρίως η διαδικασία συνεντεύξεως του ενδιαφερομένου, σε συνδυασμό βέβαια με την γνώση εκ μέρους της Διοικήσεως της καταστάσεως που υπάρχει στην Χώρα καταγωγής του αλλά και των γεγονότων σε διεθνές επίπεδο. Από την νομολογία διαφαίνεται ότι ακριβώς αυτή η ιδιαιτερότητα της διαδικασίας εξέτασε των υποθέσεων παραγνωρίζεται από την Διοίκηση.

Η ανωτέρω διοικητική δράση δεν είναι αποδοτική με την έννοια της ικανοποιήσεως εκείνων των ποιοτικών κριτηρίων που καθορίζουν την αποστολή της σε πεδίο διεθνούς ενδιαφέροντος στο οποίο πρωτεύουσα θέση κατέχουν τα αγαθά της αξιοπρέπειας, της ελευθερίας και της ασφάλειας.

³⁶ ΣΤΕ 745-6/2004.

³⁷ Γραφείο του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, Εγχειρίδιο για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων, σελ. 56 επ. και την ανωτέρω υποσημείωση 17.

β. Το προηγούμενο αποτέλεσμα είναι συνέπεια της συγκεκριμένης οργανώσεως της διαδικασίας και της λειτουργίας της Διοικήσεως. Στα μέσα που επιλέχθηκαν βρίσκεται και η εξήγηση του φαινομένου. Τα όργανα που ασχολούνται με τις σχετικές υποθέσεις είναι ενταγμένα στην διοικητική μονάδα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξεως, δεν διαθέτουν δε όλα την απαιτούμενη εξειδίκευση και νοοτροπία ούτε αντίστοιχη οργανωμένη πληροφόρηση³⁸. Αλλά και η γνωμοδοτική επιτροπή, η συγκρότηση της οποίας περιλαμβάνει την παρουσία ορισμένων προσώπων που έχουν τις γνώσεις, την εμπειρία και την επαγγελματική συνείδηση που είναι αναγκαίες, δεν έχει καθήκοντα αποφασιστικής φύσεως στις περιπτώσεις επανεξετάσεως των υποθέσεων³⁹. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η γνώμη της επιτροπής δεν υιοθετείται, η πράξη του αποφασίζοντος οργάνου είναι πλημμελής, αφού αυτό δεν είναι σε θέση να αιτιολογήσει την διαφορετική άποψή του.

Σε σύνδεση με τις προηγούμενες διαπιστώσεις, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η οργανωμένη Διοίκηση όταν έχει ενώπιόν της αλλοδαπό μόνο, που διατείνεται ότι διώκεται στην Χώρα του, δεν δρα πάντα σύμφωνα με το σύγχρονο επίπεδο πολιτισμού, αλλά ενεργεί με σχετική υστέρηση. Το τελευταίο δεδομένο ίσως είναι συχνά «ποιοτικό αίτιο» πλημμελειών της διοικητικής δράσεως.

γ. Προκύπτει λοιπόν αβίαστα το συμπέρασμα ότι τα αποτελέσματα από την λειτουργία του συστήματος δεν έχουν εκείνα τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που είναι τα ηθελημένα και προσδωκόμενα, εν όψει και της διεθνούς πτυχής των υποθέσεων.

Δ. Προτάσεις για επανασχεδιασμό του συστήματος

1. Τα προηγηθέντα καθιστούν ενδεδειγμένο να αναπτυχθεί ο κατάλληλος προβληματισμός για να υιοθετηθεί καλύτερη δόμηση του συστήματος και βελτιωμένη οργάνωση της διαδικασίας ώστε να είναι αποτελεσματική η εξέταση των υποθέσεων των προσφύγων και μάλιστα η επανεξέτασή τους. Αυτό άλλωστε είναι επιβεβλημένο εν όψει προωθήσεως ρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως σχετικά με την εναρμόνιση των διαδικασιών ασύλου στα κράτη μέλη⁴⁰.

Ο προβληματισμός πρέπει να έχει ως πεδίο αναφοράς όχι μόνον τον χώρο της λειτουργίας της Διοικήσεως ή ορισμένη βαθμίδα εξετάσεως

³⁸ Μ. Σταυροπούλου, Ο δεύτερος βαθμός κρίσης επί αιτημάτων παροχής ασύλου σε πρόσφυγες, σελ. 890 επ.

³⁹ Μ. Σταυροπούλου, Ο δεύτερος βαθμός κρίσης επί αιτημάτων παροχής ασύλου σε πρόσφυγες, σελ. 893 επ.

⁴⁰ Πλούσιος σχετικός προβληματισμός σε Μ. Σταυροπούλου, Ο δεύτερος βαθμός κρίσης επί αιτημάτων παροχής ασύλου σε πρόσφυγες, σελ. 894-895 επ.

των υποθέσεων από αυτήν. Πρέπει να έχει σημείο αναγωγής το ευρύτερο επίπεδο των κρατικών λειτουργιών. Πιο συγκεκριμένα, πρόσφορη αφετηρία του προβληματισμού αποτελεί το ερώτημα αν είναι ορθολογικό να επιβαρύνεται τελικά η κρατική μηχανή με την μετάθεση της επιλύσεως του προβλήματος σε άλλη διοικητική βαθμίδα ή σε άλλη κρατική λειτουργία (την δικαστική) για τον λόγο ότι στην διαδικασία παραγωγής του διοικητικού προϊόντος ενυπάρχει άστοχο στάδιο. Το ερώτημα επεκτείνεται στο αν το τελευταίο συμβάλλει στην ορθή χρήση των κρατικών πόρων με τρόπο παραγωγικό, οικονομικό και αποδοτικό, στην εξεταζόμενη δε περίπτωση προκειμένου να παρασχεθεί στον ενδιαφερόμενο η δυνατότητα να εξετασθεί το αίτημα αναγνωρίσεώς του ως πρόσφυγα με τρόπο και διαδικασία που διασφαλίζουν πραγματικά τα δικαιώματά του.

2. Η εκδοχή περί αναθέσεως του δεύτερου βαθμού ουσιαστικής κρίσεως σε δικαστικό όργανο⁴¹ πρέπει να λάβει υπ' όψη ότι:

α. Το δικαστικό σύστημα είναι ήδη σημαντικά βεβαρημένο και η επίλυση των διαφορών αυτών θα γίνει είτε με χρονική καθυστέρηση είτε σε βάρος της επιλύσεως άλλων διαφορών. Αυτό προδήλως δεν είναι επιθυμητή κατάσταση στην Πολιτεία αφού η κατ' αρχήν επίλυση του προβλήματος συνεπάγεται την δημιουργία άλλου ή άλλων (ή την μεταφορά του βάρους σε άλλα όργανα).

β. Τα Δικαστήρια δεν μπορούν να έχουν γνώση των ειδικών κανόνων της συνεντεύξεως ούτε μπορούν να την διεξάγουν τα ίδια με τον ευέλκτο τρόπο που απαιτείται προκειμένου να είναι χρήσιμη.

γ. Η μεταφορά της αρμοδιότητας στα Δικαστήρια μπορεί μεν να εξασφαλίζει την ουσιαστική κρίση από την δικαστική αρχή, τελικώς όμως συνεπάγεται επιμήκυνση του χρόνου επιλύσεως της διαφοράς, σε περίπτωση κατά την οποία ασκηθούν ένδικα μέσα και αχθεί η υπόθεση και ενώπιον δικαστηρίου άλλου βαθμού⁴²⁻⁴³.

3. Για τους προηγηθέντες λόγους, είναι πιο σωστό να επανασχεδιασθεί το σύστημα στο πλαίσιο της Διοικήσεως με τα εξής σταθερά κριτήρια που συνάγονται από την επισκόπηση και την εξέταση της νομολογίας:

α. Είναι απαραίτητη η παρουσία στο όργανο που εξετάζει ή επανεξετάζει τις υποθέσεις προσώπων που έχουν τις ανάλογες γνώσεις, εμπειρία, νοοτροπία και επαγγελματική συνείδηση.

⁴¹ Μ. Σταυροπούλου, Ο δεύτερος βαθμός κρίσης επί αιτημάτων παροχής ασύλου σε πρόσφυγες, σελ. 897 και 900 επ.

⁴² Σχετικές επισημάνσεις και από την Μ. Σταυροπούλου, Ο δεύτερος βαθμός κρίσης επί αιτημάτων παροχής ασύλου σε πρόσφυγες, σελ. 901 επ.

⁴³ Μ. Σταυροπούλου, Ο δεύτερος βαθμός κρίσης επί αιτημάτων παροχής ασύλου σε πρόσφυγες, σελ. 896-897: το σύστημα που ευνοείται από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες περιλαμβάνει δύο βαθμούς εξετάσεως ως προς την ουσία της υποθέσεως και σε επόμενο στάδιο σύστημα εξετάσεως μόνον των νομικών σφαλμάτων.

β. Η εξέταση των υποθέσεων σε δεύτερο βαθμό, για να είναι αξιόπιστη και για να παρέχει την δυνατότητα γνήσιας νέας έρευνάς τους, είναι αναγκαίο να ανατίθεται σε πρόσωπα ή διοικητικές μονάδες που δεν είχαν λάβει μέρος στην αρχική εξέτασή τους.

γ. Κατά τον προσδιορισμό των προσώπων, που θα αποτελέσουν τα μέλη συλλογικού οργάνου, είναι χρήσιμο να αξιοποιηθούν το θεσμικό κύρος και οι δεξιότητες της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους⁴⁴, ανεξάρτητων διοικητικών αρχών και ιδίως του Συνηγόρου του Πολίτη ή σχετικών φορέων όπως είναι η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου⁴⁵. Η σύνθεση των απόψεων των μελών οργάνου με τέτοια συγκρότηση θα ήταν ιδιαίτερα καρποφόρα, θα μπορούσε δε να εμπλουτισθεί με την συμμετοχή προσώπων από μη κρατικές οργανώσεις που έχουν δράση σχετική με το ζήτημα. Επίσης η συγκρότηση του συλλογικού οργάνου πρέπει να διασφαλίζει σε κάθε περίπτωση την ισοδυναμία της ψήφου όλων των μελών του⁴⁶ και επομένως επιβάλλεται ο καθορισμός περιττού αριθμού τους.

Το ανωτέρω όργανο πρέπει να έχει τον κυρίαρχο ρόλο στην σχετική διαδικασία. Εν όψει του κύρους του οργάνου που έχει τα πιο πάνω χαρακτηριστικά, επιβάλλεται, ως διοικητικά ορθολογικό, να αποτελεί τούτο ενεργό μέρος της σχετικής διαδικασίας. Αυτό σημαίνει ότι το όργανο αυτό πρέπει να έχει αποφασιστικής φύσεως αρμοδιότητες ή έστω η γνώμη του να είναι σύμφωνη.

δ. Επίσης είναι αναγκαίο να περιλάβει το σύστημα την διαφωτιστική συμμετοχή ή συνεργασία υπηρεσιών της Πολιτείας που διαθέτουν την ενδεδειγμένη πληροφόρηση για την κατανόηση των υποθέσεων.

ε. Καθοριστική βέβαια σημασία έχουν η ανάλογη διοικητική υποστήριξη και η διάθεση των απαραίτητων μέσων⁴⁷, αλλά και η υιοθέτηση και ενίσχυση όλων εκείνων των μέτρων που είναι δυνατόν να συμβάλλουν στην δημιουργία κατάλληλης οργανωτικής και λειτουργικής ατμόσφαιρας και

⁴⁴ Η συμμετοχή του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους πρέπει να εκτιμάται εν όψει του περιεχομένου της συνταγματικής διατάξεως του άρθρου 100 Α, όπως έχει διαμορφωθεί μετά την αναθεώρηση του έτους 2001.

⁴⁵ Ν. 2667/1998, ΦΕΚ 281.

⁴⁶ Κατά την διάταξη του άρθρου 3 παράγραφος 5 του Π.Δ. 61/1999 οι αποφάσεις της επιτροπής που γνωμοδοτεί για τις ασκηθείσες προσφυγές λαμβάνονται κατά πλειοψηφία, σε περίπτωση όμως ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου (δηλαδή του νομικού συμβούλου του Υπουργείου Δημόσιας Τάξεως).

⁴⁷ Μ. Σταυροπούλου, Ο δεύτερος βαθμός κρίσης επί αιτημάτων παροχής ασύλου σε πρόσφυγες, σελ. 891-892, 897 επ.: παρέχεται σχετική εικόνα της καταστάσεως, η οποία πάντως απέχει πολύ από την πρόβλεψη της παραγράφου 6 του άρθρου 3 του Π.Δ. 61/1999 για την οικεία επιτροπή.

νοοτροπίας με σταθερά χαρακτηριστικά. Η τελευταία αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία της αποστολής της υπηρεσίας κατά τρόπο μάλιστα που αρμόζει στην διεθνούς ενδιαφέροντος αρμοδιότητα που της ανατίθεται.

4. Εφ' όσον οργανωθεί με βάση τα ανωτέρω κριτήρια το όργανο που είναι αρμόδιο για την διοικητική επανεξέταση των υποθέσεων, είναι αρκετά θεμελιωμένη η προσδοκία ότι η εργασία του πρέπει να είναι αποδοτική. Περαιτέρω η προσδοκία διοικητικής δράσεως αρκετά επιμελημένης αλλά κυρίως απαλλαγμένης αυθαιρεσιών, δεν καθιστά σκόπιμο να προβλεφθεί ότι η άσκηση ενδίκου μέσου έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Σε διαφορετική περίπτωση, δημιουργείται προφανές κίνητρο για την άσκηση προπετών ενδίκων μέσων.

Ε. Επίλογος

Η δημιουργία αποτελεσματικού μηχανισμού για την εξέταση των αιτημάτων παροχής πολιτικού ασύλου είναι επιβεβλημένη εν όψει και των διεθνών υποχρεώσεων της Χώρας, η ανάγκη δε αυτή επιτείνεται από τα δεδομένα της εποχής που καθιστούν εξαιρετικά ευάλωτες τις αξίες που προστατεύονται από τον θεσμό.

Η σχετική διαδικασία πρέπει να έχει ενσωματώσει εκείνα τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που είναι πρόσφορα για να διασφαλισθεί η γνήσια και επιμελής έρευνα των υποθέσεων και περαιτέρω για να διαμορφωθεί η πραγματική κατάσταση σύμφωνα με το περιεχόμενο των σχετικών δικαιωμάτων.

Οι καθυστερημένες πολιτισμικά αντιδράσεις της κοινωνίας ή του διοικητικού μηχανισμού της πρέπει να εξουδετερωθούν ή έστω να αποδυναμωθούν, ώστε να προστατευθεί η αξιοπρέπεια, η ελευθερία και η ασφάλεια των ενδιαφερομένων αλλοδαπών προσώπων.

Βασική βιβλιογραφία

Ε. Βενιζέλος, Το Αναθεωρητικό Κεκτημένο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2002.

Σπ. Βρέλλης, Δίκαιο Αλλοδαπών, τεύχος Α', Τα αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα, Β' έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2003.

Χρ. Γιακουμόπουλος, Η Προστασία των Προσφύγων και των Αιτούντων Άσυλο από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών (ΕΔΠΑ) 1998.

Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, Εγχειρίδιο για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων, Γ' έκδοση, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2000.

R. Dahrendorf, *When are Public Services Successful?* Project Syndicate/ Institute for Human Sciences, December 2003, www.project-syndicate.org και: Βαθμολογώντας τις δημόσιες υπηρεσίες, ΤΑ ΝΕΑ (Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ) 3-4 Ιανουαρίου 2004.

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Έκθεση 2004, Εθνικό Τυπογραφείο, Μάρτιος 2005.

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Πρακτικά Ημερίδας 3.10.1998, Η Προστασία των Προσφύγων στην Ελλάδα υπό το Φως των Νεότερων Εξελίξεων», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 1998.

Κ. Ευσταθιάδης, *Διεθνές Δίκαιο*, Αθήνα 1977.

J. Frowein/W.Peukert, *Eurodische MenschenRechtsKonvention*, EMRK – Kommentar, 2. vollstndig neu bearbeitete Auflage, N.P. Engel Verlag – Kehl – Strassburg – Arlington 1996.

Δ. Μακρής, Η Οργάνωση και Επιτάχυνση της Έννομης Προστασίας στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά το διάστημα των ετών 1990-2002, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή 2004.

Ι. Μανωλεδάκης, *Δημοκρατία – Ελευθερία – Ασφάλεια*. Το τρίπτυχο της ιδανικής πολιτείας, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2004.

Π. Νάσκου – Περράκη, *Το Νομικό Καθεστώς των Προσφύγων στη διεθνή και ελληνική έννομη τάξη – Η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 περί του Καθεστώτος των Προσφύγων*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή 1991.

G. Noll, *Negotiating Asylum*, The Raoul Wallenberg Institute Human Rights Library – volume 6, Martinus Nijhof Publishers, The Hague/Boston/London 2000.

Γ. Παπαδημητρίου, *Το Σύνταγμα και το Άρθρο 975 του ΚΠολΔ*, Δίκη 36 (2005).

Αθ. Ράντος, Ο έλεγχος της νομιμότητας πράξεων των διοικητικών αρχών που αφορούν πρόσφυγες από το Συμβούλιο της Επικρατείας στον τόμο «Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Η Προστασία των Προσφύγων στην Ελλάδα υπό το Φως των Νεότερων Εξελίξεων», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 1998.

Εμ. Ρούκουνας, *Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*, Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 1995.

Γ. Σαρμάς, *Η Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της Επιτροπής*, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 1998.

Ν. Σιταρόπουλος, Ζητήματα ερμηνείας της διεθνούς νομικής έννοιας «πρόσφυγας». Σχετικοί μεθοδολογικοί προβληματισμοί και προτάσεις, στον τόμο «Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Η Προστασία των Προσφύγων στην Ελλάδα υπό το Φως των Νεότερων Εξελίξεων», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 1998.

Μ. Σταυροπούλου, Ο δεύτερος βαθμός κρίσης επί αιτημάτων παροχής ασύλου σε πρόσφυγες: Νομικοί Προβληματισμοί, τιμητικός τόμος του Συμβουλίου της Επικρατείας, 75 χρόνια, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2004.

Κ. Τσουκαλάς, «Ανοικτές» αγορές και «κλειστές» κοινωνίες, ΤΟ ΒΗΜΑ 14.7.2002.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Έκθεση της Ελλάδας στο Πρόγραμμα του Συμβουλίου
της Ευρώπης «Παιδεία της Δημοκρατίας»

Έκθεση της Ελλάδας στο Πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης
«Παιδεία της Δημοκρατίας»

Greek Report on Education for
Democratic Citizenship

December 2005
Athens, Greece

Dimitris N. Chrysochoou
National Co-ordinator

Hellenic Ministry of National
Education and Religious Affairs
International Organizations Section

1. About the EDC Project

The relationship between Europe, as an organized political space composed of overlapping institutions of governance, and 'the civic' forms part of an ongoing public discourse, which involves multiple actors at national and international level. In this context, the Council of Europe is taking the lead to impact on the democratic quality of social and political governance, by touching upon a fundamental value of Europe's civic culture: democratic citizenship through education. Since 1997 the Council has actively promoted a large-scale civic programme on 'Education for Democratic Citizenship' (EDC), which includes 'The 2005 European Year of Citizenship through Education' (EYCE). Both projects aim at bringing young people, especially students in primary and secondary education throughout Europe, closer to the institutions and processes of civic participation, by stimulating their interest in public affairs. Among the various themes included in these initiatives, central to their implementation are the notions of civic freedom, solidarity, intercultural learning, toleration and forms of participatory citizenship. From the outset, the EDC project became a central priority for the Council due to its relevance to the organization's core mission to strengthen pluralist democracy, human rights and the rule of law. These foundational properties in any contemporary conception of the good polity are not only linked with Europe's long-standing constitutional traditions, but also with its strive to becoming a collective political entity comprised of free and equal citizens.

According to the Council, the EDC project, and with it the EYCE, has

three core aims: first, to strengthen democratic societies by fostering and perpetuating a vibrant democratic culture; second, to create a sense of belonging and commitment to democratic society; and third, to raise awareness of shared fundamental values in order to build a freer, more tolerant European society. Linked with the above aims is the multidimensional and inclusive nature of the project, together with the emphasis placed by the Council on promoting a lifelong perspective on strengthening civic competence and developing educational skills. The project thus rests, in large measure, on the dynamics of capacity-building, on networking arrangements as well as on the symmetrical sharing of information, practices and activities across all age groups and social classes, with particular emphasis on the educational community, policy-makers, decision-takers, NGOs, relevant regional and international institutions, voluntary and professional bodies and youth organisations. The overall aim of the EDC project is to draw attention to the role education plays, at both formal and informal level, in a lifelong perspective in strengthening democratic citizenship and active civic participation. At the same time, and in the context of the EYCE, the EDC project provides the member countries with a general framework as well as specific educational tools to develop and promote further education in the field of democratic citizenship and human rights education. In that regard, active participation in these projects offers an opportunity to the participating countries to take over ownership of a collective endeavour, by bolstering their strength through the educational process.

2. On Civic Europe

In sketching a normative perspective on what it means to be a citizen in and of Europe, a first point that needs to be made is that the once nationally-determined fix between norms of citizenship and the territorial state is being increasingly eroded from below as well as from above. A new challenge has thus emerged, as citizenship establishes a kind of civic solidarity in the sense of a Habermasian public sphere that encourages the process of democratic will-formation. But perhaps the most celebrated property of democratic citizenship, both as a social construct and as substantive public engagement in the affairs of the polity, is the actual range and depth of participatory opportunities it offers the members of the political community - i.e., the demos - to fulfil their democratic potential in the determination of those public issues that affect them most closely and importantly. It is within this all-embracing and encompassing civic space that a feature central to the democratic process becomes crucial, that of strengthening civic competence: the institutional capacity of citizens as social equals to enter the realm of political influence with a view to sustaining a vital public sphere

and to creating a sense of civic attachment based on a shared sense of the public good.

This refers to the development of a viable civic network that gives individual as well as organised citizens an equal opportunity to participate in an encompassing process of democratic public deliberation. In that regard, the pairing of 'civic' and 'competence' does not embody a category mistake, but rather acts in the interests of engaging the demos in the governance of the polity to which they belong. From a civic education standpoint, the development of civic competence at the grassroots aims at institutionalizing a firm commitment to a democratic and participatory form of governance, by embracing a central task of democratic life: active civic involvement in public affairs through education. Overall, the democratic potential of citizenship is threefold: first, it sets up a system of rights and civic entitlements, giving access and voice to the members of the demos; second, it induces integrative sentiments by motivating greater participation in the affairs of the polity; and third, it strengthens the bonds of belonging to an active polity by facilitating positive awareness-formation.

This normative view of civic governance and its assorted norms of civiness and politicality imply that the distribution of civic competence, whether national or transnational in kind, passes through the capacity of free and equal citizens to determine the functions of the political community to which they belong. For ultimately, what is vital both to the moral ontology of democratic citizenship through education and to the value spheres of civiness itself, is the emergence, consolidation and further endurance of a new, open, participatory and, above all, democratically constituted 'civic contract' between teachers, learners and all those civic and social institutions of that maintain an active interest in promoting citizenship education in Europe and, by extension, the norms of active citizen participation in public life.

One could even argue that, from a developmental perspective, these civic practices may bring about a genuine *civis europeus* characterised by multiple affiliations and identity-holding and by shared notions of belonging to a post-statist form of social and political organisation - i.e., a political community defined along the lines of an extended public sphere - which becomes an expression of a polity-building exercise. Accordingly, the prospects for strengthening European civic competence rest as much on national (and, in federal political systems based on extensive power-sharing, subnational) requirements and procedural guarantees, as they do on public responses themselves. From this angle, the development of democratic citizenship in Europe, together with the making of a multilevel civic order - composed of national and transnational forms of fellowship, and a multitude of non-territorial associative relations among diverse socio-political forces - aims at harnessing the democratic ethos of a nascent European civic body: a transnational demos, capable of

directing its democratic claims to, and via, the central institutions. Thus the relationship between the extension and deepening of democratic citizenship and the social legitimation of Europe as a polycentric and multilevel form of polity becomes synergetic, espousing a new participatory ethos and a profound reconceptualization of citizen-polity relations.

At the macro-level, the triptych symbiosis - synergy - osmosis corresponds to the three stages in the making of a politically self-conscious European demos: the first describes the current state of the relationship between Europe as a compound polity and the segments as distinct but constitutive members of a larger entity; the second points to the development of horizontal links among the component demoi and a corresponding strengthening of existing ties among their respective elites; and the third represents a culmination of the previous two in a democratic public sphere, emphasizing the importance of civic competence for the future of Europe as a transnational democracy in the making. In that sense also, civic competence is a call to democratic institutional reforms not only in the field of civic education but also in advancing the quality of social and political governance. The significance of tying the self-image of political elites to the dialectic between fostering democratic citizenship and transnational demoformation is that no common civic identity may come into being unless all major actors see themselves as part of a multilevel political space that has to evolve from reciprocal interactions at the lower level 'upwards', that is to say, for the everyday networks of civic engagement. Important here is for the civic values and democratic claims of European citizens to be identified, debated, challenged and ultimately accommodated through the institutions and processes of civic inclusion.

If, then, by democracy is meant the highest form of civic association that human agency has ever designed for embracing the participation of the demos in the shaping of its political environment, it follows that the above conception of Europe as a new civic ordering among highly interdependent states and societies does not refer, merely or necessarily, to a normative-theoretical transformation derived from a 'pure' political-sociological approach to legitimate forms of collective governance, thus being deprived of any empirical implications. Rather, this conception of Europe as a politically organised public space points to a dynamic civic activity carried through processes of free public deliberation and democratic will-formation so as to generate a belief in the members of the larger demos of being the decisive actors in the transnational process, by assuming shared responsibilities for shaping and steering Europe. In brief, what is central to the making of an inclusive framework for the development of a common European civiness among the participating demoi and for the making of an open and participatory European public process, is a full-working transnational civic

order that will allow Europe to acquire its distinctive model of democratic citizenship. But let us now offer a typology of civic governance that would help summarize the main points made so far on the qualitative transformation of the separate European publics into a civic-minded European demos.

		Civic Competence	
		Latent	Institutionalized
Nascent Civic Identity	Civil Society (functionalist demos)	Civic Space (interactive demos)	
Formed	Public Sphere (deliberative demos)	Res Publica (civic demos)	

The development of a shared civic identity in Europe has not yet met the institutionalisation of civic competence at the larger level. As the typology illustrates, this mix of variables is necessary for the emergence of a European civic space composed of an interactive demos. But Europe has not yet met the conditions for the institutionalisation of a public sphere, within which citizens deliberate through public argument and reasoning over possible ways of improving the democratic quality of their collective governance. After all, this is what the process of civic governance based on the discursive qualities of free public deliberation is all about. The envisaged democratic order refers to discourse-centred processes of civic engagement in public life. Whether or not formally instituted, it will serve the goal of a polycentric public sphere, for citizens could direct their democratic claims to those centres of authority that are able to commit the polity as a whole. Absent a principled public discourse to steer Europe's civic orientation, it is be naove to expect its structural transformation into a purposeful res publica: a pluralist polity within which citizens operate at different levels and sites of power. Such a commitment performs a crucial formative function, by shaping the behaviour of citizens, encouraging public participation and creating an inclusive polity within which the notion of citizenship amounts to more than the aggregate of its parts, a normative quality to guarantee certain values.

3. Civic Education

Civic education in Europe aims at the development of a large-scale, inclusive and deliberative civic space that captures the democratic imagination of a tolerant and fair European polity. In that regard, citizenship education is part of a diachronical quest for 'the good polity', which in the case of a multicultural and ever-dynamic Europe refers to the means and institutions of bringing about an encompassing 'civic partnership' among distinct historically constituted, culturally defined and politically organised *demos*. Civic conceptions of Europe are thus part of a demanding intellectual current: the search for a democratic way of constituting and organising an emerging transnational public space that is capable of capturing the dialectic among the component national public spheres, through the institutionalisation of EDC policies. This philosophy accords with a civic understanding of a composite European polity founded upon the fundamental values of freedom, as well as on input-oriented forms of legitimacy and civic participation that bring into focus new concerns with the democratic conditions of governance within an extended political space.

Since the mid-1990s, when the EDC project was coming into being, the dynamics of regional co-operation in Europe have activated important questions about the structural importance of a transnational public sphere that aspires to the constitutive norms and functions of large-scale democracy. This normative turn in the evolution of Europe's political unity has opened the way for novel conceptualisations of Europe from a post-national angle and innovative means of making sense about the social constitution of its ontology. This conception of Europe as an ordered and democratically constituted arrangement for diverse communities and arenas for action - i.e., a heterarchical public space - combines unity and diversity, transcends pre-existing territorial boundaries (together with traditional forms of allegiance and types of affiliation), and projects a plurinational configuration of institutionalised rule.

Developing common understandings of Europe and its civic culture through citizenship education, helps citizens to capture the complexity and pluralism of the European condition, whilst discursive and input-oriented practices of civic inclusion encourage dialogue among the various components of Europe's emerging body politic. Civic education is therefore a means of bringing the constituent groups of European civic society into equilibrium with one another, moving them to pursue the common good through various levels of governance. This pluralist depiction of civic Europe brings about a new sense of being and belonging to an open and participative environment composed of free and equal citizens - i.e., a European public sphere, within which people act in the context of highly interrelated civic spaces.

Civic education embodies a strong commitment to civic deliberation for

the promotion of the public interest (as opposed to factional demands) and to the setting up of democratic institutions of governance founded on the notion (and praxis) of active citizenship. Such a democratic ordering, in the form of an active polity, is committed to offering citizens 'undominated' (or quality) choice. In that regard, civic participation should not be taken as a democratic end-in-itself, but rather as a means of ensuring a dispensation of non-domination by others (or non-arbitrary rule). Another variation on the theme of *vita activa* takes democratic participation as a process of constructing a kind of public discourse that chimes well with the promotion of civic solidarity and opposition to arbitrariness. Put differently, it strikes a balance between negative and positive forms of freedom, by ensuring a deliberative mode of large-scale public engagement in the affairs of the polity. For ultimately, civic education is constitutive of freedom, in that it motivates citizens to take an active part in public life. From this civic conception of Europe one could also imagine the formation of a *res publica composita*, within which a multitude of commitments to core democratic values can bring about a sense of common European civicness.

4. A View from Greece

A recent contribution made by the Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs to a comparative study published by the European Commission in May 2005, in the context of the Eurydice programme under the title *Citizenship Education in Schools in Europe*, refers to Article 16 of the Greek Constitution in relation to citizens' rights and obligations, which are defined as follows: 'Educating Greeks to become free and responsible citizens is one of the basic aims of education, which constitutes the main goal of the State'. The study continues: 'Greek policy aims to modernise the Greek curriculum. In particular, an educational reform aiming to make education universally available, raise all-round educational attainment and modernise education has been successfully implemented. This reform is contained in Law 1566/85, which has three components, namely "didactic" (practice-oriented), "pedagogic" and one concerned with participation'. Although no specific definition of 'responsible citizenship' exists as such in the Constitution, the term derives from the Constitution's reference (Part II) to 'individual and social rights' (Articles 4-25), 'civic rights' (Articles 51 and 52), as well as to 'civic obligations' (Article 120).

As for the main orientations of Greek educational policy, the paper states, with reference to Law 1566/85: 'Article 1: The general aim of primary and secondary education is to contribute to full harmonious and balanced development of the emotional, psychological and physical capacities of pupils, in order for them to be given the opportunity to fully shape their personalities and be creative in their life irrespective of their origin or sex.

One of the special objectives of primary and secondary education is “to help pupils become free, responsible and democratic citizens, as well as citizens capable of fighting for national independence and democracy”. Other special objectives are the cultivation of creative and critical thinking and the development of a spirit of friendliness and cooperation with people from all over the world. Freedom of religion is acknowledged as an inviolable right of citizens. Article 28 defines “further education and postgraduate studies” of teachers in such a way that they can be informed and functional within the spirit of contemporary society. Article 37 refers to the establishment of “school professional guidance”, which aims to counsel and train pupils so that they can comprehend their skills and their responsibility for developing them and choosing a career, which will ensure their active participation in the labour market’ (emphasis on the original).

On the Greek approach to citizenship education as reflected in the curriculum, the paper states: ‘In primary education, citizenship education is both a cross-curricular educational topic and a separate compulsory subject in its own right. The separate subject of social and civic education is taught for one period a week in the fifth and sixth years of primary education. In lower and upper secondary education, citizenship education is offered as a separate subject in its own right and also integrated into several subjects (see below) ... In the third year of lower secondary education, the separate subject social and civic education is taught in two periods a week. In the second year of upper secondary education, the separate subject of introduction to the law and civic institutions is taught in two periods a week’ (emphasis in the original).

With reference to the aims and objectives of developing citizenship education in Greece, the paper in question states thus: ‘In recent years, compulsory education curricula have been radically redesigned within a cross-curricular approach. This redesign is centred on an experiential approach to knowledge which, among other things, is also based on “education of the citizen” and aims to develop the social skills of students, namely the ability to acknowledge and accept differences, resolve conflicts without violence, assume responsibility, establish positive/creative (rather than oppressive) relations, and take part in decision-making and collective action. An attempt is made to adopt teaching models that focus on research, cooperation and action. The unified cross-curricular framework of primary education has the following aims for citizenship education: intellectual development through an understanding of the different values of human society; moral development through helping pupils to critically evaluate issues of equality, justice, and individual and other rights and obligations in different societies; and cultural development through helping pupils to acquire a national and cultural identity and understand the nature and role of different groups to which they belong,

and the multiple identities they possess’.

With reference to daily life at school, an issue linked with school culture and participation in community life, the paper states: ‘Since the approach to knowledge (which includes the education of a citizen) has been redesigned as an experiential one by Law No. 1566/85 on education, current teaching models focusing on research, cooperation and action are supported by a simultaneous change of ethos at schools. The objectives of citizenship education are served by attempts to make schools a space for collective action and are supported by existing institutions, such as pupil communities and partnerships. Every teacher plays a major role in creating the teaching framework of the class, which may be characterised as “teacher centred”. The choice of teaching methods that, through the development of dialogue, debate, identification of problems and the expression of different opinions, would lead students to take and consciously carry out decisions, depends to some extent on the personality, studies and training of teachers as much as on the context in which they work. Extra-curricular educational activities may raise the social awareness of students, although initiatives of this kind are marginal in the Greek educational system’. The paper states examples of interdisciplinary and extra-curricular activities that raise students’ awareness on European citizenship: ‘Students meet and exchange information with students from neighbouring schools that have taken part in European Programmes, such as Socrates-Comenius, etc. They meet and interview Greek Members of the European Parliament. They participate in student exchange programmes. They read fairy and folk tales, comics and the poetry of other European countries. They do research into games played by children from other European countries and relate them to the culture and tradition of each. They then present them to the rest of the school in the form of charts, pictures, anthologies, and posters, etc’.

An All-European Study on Education for Democratic Citizenship Policies published by the Council of Europe in November 2004 offers some information regarding the approach developed by Greece. Civic education modules are linked with cross-curricular activities and subject-specific themes at primary and upper secondary educational levels, with emphasis on democratic citizenship, introduction to law and civic institutions, ancient Greek literature, history of the social sciences, European civilisation and its roots, and sociology. To give an example, the module ‘European Civilisation and its Roots’, taught at the first grade of secondary education (upper level), examines the history and evolution of Europe and its distinct social and political formations. In particular, it looks at the development of European society, the nature of power and politics in Europe, the Enlightenment, the French Revolution, the notion of a ‘Citizens’ Europe’ (with reference to parliamentarism and the rule of law), currents in European cultural development and the formation of the

European Union.

At the second grade of secondary education (upper level), there exist a module under the title 'Introduction to Law and Civic Institutions', which brings together the disciplines of law and political science, focusing on the nature of politics and the role of political science, the theory and practice of active citizenship, elements of democratic government, the legal and political system of the European Union, social norms and the law, the Greek political and judicial system, and issues in international organization. Particularly with regard to the international dimension, it is important for students to develop a better and more profound understanding on the way in which international society is being structured as well as on the workings and role of major international institutions, including the process and dynamics of European integration.

Civic education in Greece is also linked with the rich tradition of its ancient history and philosophical movements. A relevant module at the secondary upper level on 'Social and Political Organisation in Ancient Greece' examines the nature and development of the city-state, the classical and Hellenistic periods, social institutions and everyday life in ancient Greece, the road to democracy and the functions of a democratic polity, as well as other forms of political organisation like the formation of unions of city-states (sympolity) as the precursors of confederal arrangements. At the third grade of lower level secondary education, students engage themselves in the study of forms of citizenship, the organisation of social institutions and social groups, the understanding of culture, the process of socialisation and social accountability, the democratic process and the Constitution, the notion of civil society, the nature of international society, issues in international relations and the European Union. Linked with the above are the themes and concepts examined at the secondary upper level under the heading 'History of the Social Sciences', with emphasis on the relationship between science and the social sciences, the evolution of the latter, leading thinkers in social and political thought, the study of social methods and social behaviour, and the contribution of the social sciences in contemporary Greece and the European Union.

Through these modules, among others that are currently being taught at the fifth and sixth grade of the primary educational level, it is expected that students cultivate a series of specific educational and social skills that would allow them to develop an active interest in the governance of the polity, thus encouraging them towards active citizenship, but also with the view to acquainting themselves with international processes and institutions of governance that are founded upon the norms and principles of power-sharing. Civic education in Greece thus aims at establishing linkages between national, regional and international frameworks of co-operation,

through which students are given the opportunity to develop their knowledge, discursive qualities and analytical skills on a range of issues that fall within the domain of civics and, by extension, in the field of education for democratic citizenship and human rights educations. These educational arrangements at formal school settings also reflect the introduction of elements of flexibility in curricular organisation such as the institutionalisation of flexible learning zones and innovative school practices, designed to meet specific learning choices, whilst combining a greater and more systematic use and application of information and communication technologies at school level. Learning through civic education activities is a crucial component of enabling students to become informed and responsible citizens, giving them the opportunity to develop their social skills, knowledge and self-confidence, all of which are required for the emergence of a fair, tolerant and democratic society.

In recent years, Southern European educational systems have experienced a trend towards decentralisation, both structural and functional, and greater school autonomy. These parallel processes have led towards greater participation of students, parents and local communities in school life, something that in most Southern European countries constituted a welcome departure from previous school practices. In that context, participative processes are now considered an important aspect of tackling effectively organisational and other difficulties related to issues of resources, funding and effective school management. Likewise, throughout Southern Europe, educational policy is being increasingly linked with the emergence of support structures for lifelong learning, which already constitutes a policy priority in most European countries. In that regard, one of the challenges confronting the countries of Southern Europe is to adjust their policies and institutions, especially those related to the EDC project, into the development of core civic skills and competences, allowing individual students to take an active part in both national and international life. Such aims are fully in line with the tradition of the Greek educational system, which has been characterised as open and democratic, contributing largely to social mobility.

5. The Launching Conference in Athens

The EYCE in Greece forms part of a wider civic education strategy with the aim to promote and to raise awareness about the principles of the EDC project. The opening ceremony of the Year was officially launched on 2 April 2005 in Athens. The opening remarks were made by the President of the Hellenic Parliament Mrs Anna Benaki-Psarouda and the Hellenic Minister of National Education and Religious Affairs Mrs Marietta Giannakou. Other speakers included representatives from the Council of Europe's Department of School and Out-of-School Education, the Greek Pedagogical Institute, the Greek Centre for Educational Research, the EDC National Co-

ordinator of the Republic of Cyprus, the Special Secretary for European Union Affairs and Community Support Framework of the Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs, the Deputy Ombudsman Head of the Children's Rights Department and representatives from school units in secondary education. The Conference was characterized by a fruitful discussion on the prospects for the EDC project to develop its principles in the rapidly changing environment of civic education in Europe, with reference to the notion of civic competence, social solidarity, intercultural toleration, etc. It also offered the opportunity to link the EDC project with initiatives taken by other international organizations and civil society agents. The principal focus of the Year in Greece is to foster and support the active and continuous participation of schools and other educational institutes in issues linked with the development of democratic citizenship as the basis of an open, deliberative and participatory society.

6. EDC and Year-related Activities in Greece

A series of events have taken place or have been scheduled to take place with the aim of developing the EDC and EYCE projects in Greece, with the active participation of Mrs Roy Chourdaki and Mrs Vasiliki Makri from the International Organizations Section of the Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs and the National Co-ordinator. The aim of these activities is to raise greater awareness on the EDC and EYCE projects, to link them with existing and emergent civic initiatives from the educational community, especially in the field of secondary education, to establish new creative synergies between local, national and European educational authorities and institutions and to disseminate information on democratic citizenship and human rights education to as wide an audience as possible. A Closing Conference on the EYCE under the auspices of the Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs was held in Athens on 10 December 2005 with the participation of the Hellenic Minister of National Education and Religious Affairs and school representatives. A complete guide of events that have taken place in Greece include:

'Fostering European Civicness: A View from Greece', Launching Conference of the 2005 European Year of Citizenship through Education, Education for Democratic Citizenship, Council of Europe, Sofia, 12-14 December 2004.

'Learning and Living Democracy', Educational Seminar addressed to Teachers responsible for Olympic Education, Directorate of Primary and Secondary Education of Athens, Section B, Office for Physical Education, Amarousion, 17 February 2005.

'Active Citizens through Education', Educational Seminar addressed to Teachers responsible for Olympic Education, Directorate of Secondary Education of Eastern Attica, Markopoulo, 10 March 2005.

'Education for Democratic Citizenship', Educational Seminar addressed to Teachers responsible for Olympic Education, Directorate of Secondary Education, Athens, Section A, 16 March 2005.

'The Constitutional Treaty and the Future of Europe', 3rd Lyceum of Kifisia, Athens, 17 March 2005.

'Reflections on the Political Constitution of Europe', Bahcesehir University, Faculty of Management, Istanbul, 25 March 2005.

'European Year of Citizenship through Education', Department of Political Science and Public Administration, University of Athens, Athens, 28 March 2005.

'European Year of Citizenship through Education', Department of International and European Studies, Panteion University, Athens, 28 March 2005.

'Civic Education and the European Union', Educational Seminar addressed to Teachers in Secondary Education, first phase, organized by the Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs under the co-ordination of Mr. Polydefkis Papadopoulos, Athens, 1-2 April and 15-16 April 2005.

'The Constitution of Europe', Directorate of Secondary Education of Western Thessaloniki, Neapoli, Thessaloniki, 7 April 2005.

'Education for Democratic Citizenship', Educational Seminar, Regional Directorate of Education in Epirus, Ioannina, 14 April 2005.

'Education for Democratic Citizenship', Educational Seminar, Regional Directorate for Education of Thessaly, Larissa, 19 April, 2005.

'Symposium on "1912-13": Impact of historical events upon the changing lives of ordinary citizens', Project on the European Dimension in History Teaching, Athens, 5-8 May 2005.

'Is Participatory Constitutionalism Possible? Exploring the Promises of Active Citizenship in Europe', Christian Union of Rethymnon, Rethymnon, 18 May 2005.

'Learning Democracy: Democratic Experience in Schools', Experimental Gymnasium of the University of Crete, Rethymnon, 19 May 2005.

'Education for Democratic Citizenship', Educational Seminar addressed to Teachers responsible for Olympic Education, Office for Physical Education of Athens, 3rd Lyceum of Athens, Palaio Faliro, 19 May 2005.

'Civic Education and the of Active Citizenship', Educational Seminar

addressed to Teachers responsible for Olympic Education, Office for Physical Education of Piraeus, Piraeus, 19 May 2005.

'Equal Opportunities and the Right to Active Citizenship', Conference on 'Prospects for Special Needs Education in Primary and Secondary Education', Regional Directorate of Primary and Secondary Education of Central Macedonia, Directorates of Primary and Secondary Education of Western and Eastern Thessaloniki, Thessaloniki, 20 May 2005.

'Citizenship Education in Europe: A Public Sphere Argument', Athens University of Economics and Business, Department of International and European Economic Relations, Athens, 26 May 2005.

'L'Éducation civique: enseigner aux enseignants. Questions de stratégie méthodologique et de politique éducative', in 'Participatory Learning in Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education - How is it Reflected in Teacher Training?', Teacher Training Conference, Council of Europe, Strasbourg, 16 June 2005 (paper given by Professor Dimitris Kotroyannos, University of Crete).

'Understanding the European Constitution', Hellenic Ministry of Foreign Affairs, Hellenic Foundation for European Studies, and Hellenic Foundation for European and Foreign Policy, 22 June 2005, Heraklion, Crete.

'Prospects for Civic Education in Greece', National School of Public Administration, 7 September 2005.

'Citizenship Education in the Greek School System: The Challenge Ahead', 4th Technical and Scientific Educational Unit of Kavala, 18 November 2005.

'Civic Education in Greece', International Symposium on 'Citizenship Education and Values: Experiences and Contributions for Europe', The Spanish Commission of UNESCO, the Spanish Ministry of Education and Sciences and the University of Madrid, Madrid 23-25 November 2005.

'Reflecting on Civic Education at School: Practical Orientations', 3rd Gymnasium of Kifisia, 28 November 2005.

'The Greek Report on Education for Democratic Citizenship', Standing Committee on Educational Affairs, the Hellenic Parliament, 10 December 2005.

'New Challenges to Citizenship Education: Lessons from the European Experience', European Youth Week, General Secretariat for Youth, Athens, 9 December 2005.

'Learning from the European Year of Citizenship through Education', Closing Conference on the European Year of Citizenship through Education, Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs, Athens, 10 December 2005.

'European Perspectives on Education for Democratic Citizenship', Conference on 'Active Citizens and Education', Department of Educational Sciences, University of Patras, 12 December 2005.

'The Many Different Meanings of Citizenship: Democratic Perspectives', 7th Unitary Lyceum of Larissa, 16 December 2005.

7. Links with Other Initiatives

The aims and objectives of the EDC project in Greece have been linked with other activities in the field of civic education, involving the dissemination of information to schools that are responsible for special needs education as well as an invitation to participate at the beginning of the project. It also involves collaborative relations with civil society organizations like the Soma Hellinon Proskopon (Scouts of Greece) in relation to its programme 'We are All Unique'. EDC activities have also been linked with a project advanced by the European Union under the heading Spring Europe on the meaning of the Constitutional Treaty and the voluntary participation of schools throughout the country to debate Europe's constitutional vocation. Other initiatives promoting the notion of social inclusion and solidarity linked with the EDC project include the programme of the Scouts of Greece 'Friends Living Next Door', promoting intercultural toleration for composite polities. The project has been also linked with the Council's programme 'Teaching History', presented at a Symposium on the Balkan Wars in Athens on 5-8 May 2005, and with a series of teachers' training seminars on 'Civic Education and the European Union', organized by the Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs in April 2005. A second phase of this training activity will take place from October 2005 throughout the country. There have also been synergies with the Eurydice's programme of the European Union on the state of play in citizenship education in Europe through a comparative educational perspective. The Ministry of has also contributed to a study published by the Commission in May 2005 under the title Citizenship Education in Schools in Europe. Another synergy was established with the Deputy Ombudsman Head of the Children's Rights Department about the dissemination at school level in primary and secondary education, of printed material raising awareness on Children's Rights. The Greek delegation at the Launching Conference of the EYCE in Sofia in December 2004 proposed, with the active support of Cyprus and Italy, the institutionalization of a Citizenship Day in Europe, both as a symbolic as well as a substantive gesture to raise awareness on active citizenship issues. In preparing the Launching Conference, the Ministry has produced in Greek printed material about the EDC. This was made possible with the generous support of the Hellenic Parliament.

8. Dissemination

Earlier drafts of the Report have been sent to various Departments of the Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs, to schools that participate in the EDC and EYCE projects (to date, 47 school units), the Network of EDC Co-ordinators, the Hellenic Ministry of Culture, the Greek Politics Specialist Group of the British Political Studies Association, the Hellenic Political Science Association, the Scouts of Greece, the Hellenic University Association for European Studies, the Pedagogical Institute, the Centre for Educational Research, the Hellenic Observatory of the London School of Economics and Political Science, the European Centre of Communication, Information and Culture, the Centre for Human Rights of the University of Crete, the Centre for Political Research and Documentation of the University of Crete, the Institute of European Integration and Policy of the University of Athens, the Institute of Greek Politics of the University of Athens, the Institute of International Relations of Panteion University, the National Documentation Centre, the Research Centre for Gender Equality, the Secretariat General for Equality, the National Hellenic Research Foundation, the National Centre for Social Research, the Centre for Political Research and Communication, the General Secretariat of Adult Education, the National Book Centre, the Academy of Athens, the Hellenic Institute of Education and New Technologies, the President of the National Council for Education, the National Centre of Public Administration and Local Government, the National School of Public Administration, the Hellenic Centre for European Studies, the Hellenic Institute for European and Foreign Policy, the European Ombudsman, the European Parliament (representation in Greece), the European Commission (representation in Greece), the European Commissioner for Education, Training, Culture and Multilingualism, the Maragopoulou Foundation for Human Rights, the Citizenship Foundation, the European Commission for Democracy through Law, The Foundation for Education for Democracy (Poland), the Center for Civic Education (USA), the CIVNET (website of Civitas International), the Center for Civic Education of the European Humanities University (Belarus), the DARE Network: Democracy and Human Rights Education in Europe, The European Agency for Development in Special Needs Education, WINPEACE: Women's Initiative for Peace Between Turkey and Greece, Politeia: the Network for Citizenship and Democracy in Europe, the European Network of Women (representation in Greece), Alkistis: Network Against the Social Exclusion of Women, the Greek Commission for UNESCO, the UNESCO Institute for Education, the International Bureau of Education (UNESCO), the International Institute for Educational Planning (UNESCO), the Foundation for Hellenic Culture, the United Nations High Commissioner for Human Rights, the Greek Ombudsman, the Deputy Ombudsman Head of Children's Rights Department, the Hellenic

Council for Refugees, the Hellenic National Commission for Human Rights, the Hellenic Agency for International Development of the Hellenic Ministry of Foreign Affairs, the President of the Hellenic Parliament, the Standing Committee on Educational Affairs of the Hellenic Parliament, the Hellenic Parliament Foundation for Parliamentarism and Democracy, the Parliament for Youth, the Parliament for Children, the General Secretariat for Youth, the Greek School Network and the Standing Committee on Educational Affairs of the Hellenic Parliament.

9. Website Activities

A Greek translation of Glossary of Terms on Education for Democratic Citizenship can be found at the site of the Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs together with a PowerPoint presentation about the EDC project, composed by Ms Vassiliki Makri from the International Organizations Section of the Ministry. Other EDC-related documents produced by the Council of Europe that have been translated in Greek include, Edward Huddleston (ed), Tool on Teacher Training for Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education, December 2004, and Concept Paper on The European Year of Citizenship through Education: Learning and Living Democracy, November 2004. Students and teachers can find general guidelines about the implementation of the EDC and EYCE projects in Greece at the site: www.ypepth.gr/el_ec_page3900.htm. A search engine is also available on the EDC website, based on the Google search engine and enables to find documents located on the EDC website through keywords. The search engine is located at the bottom of the EDC website welcome page. The Database of activities in 2005 can be found at the following: <http://dsp.coe.int/EYCE/ActivitiesByCountry.asp>. At http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/E.D.C/Country_profiles/

one can trace the country profiles, while the fact sheets on the Year can be found at: http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/E.D.C/EYCE_in_countries/

10. Selected Bibliography on Citizenship

Anastasia Reppa-Athanasoula, Eleni Giannakopoulou, Demetra Makrynioti, Kosmas Psychopaides, Social and Civic Education (in Greek) (textbook for the third year of lower secondary education), 2nd edition, Athens: Textbook Publishing Organisation, 2002.

James Anderson (ed.), *Transnational Democracy: Political spaces and border crossings*, London: Routledge, 2002.

Theodor Barth and Magnus Enzell (eds), *Collective Identity and Citizenship in Europe: Fields of Access and Exclusion*, Arena Report 3/99, Oslo, 1999.

Richard Bellamy, Dario Castiglione and Jo Shaw (eds), *Making European Citizens: Civic Inclusion in a Transnational Context*, London: Palgrave, 2005.

Richard Bellamy and Alex Warleigh (eds), *Citizenship and Governance in the European Union*, London: Continuum, 2001.

Jirṯme Bindi (ed.), *The Future of Values: 21st Century Talks*, Paris: UNESCO Publishing, 2005.

Patrice Canivez, *Ποια Αγωγή για τον Πολίτη;*, Αθήνα: SCRIPTA, 2000.

Paul Close, *Citizenship, Europe and Change*, London: Macmillan, 1995.

Theodore Couloumbis and Philippos Savvides (eds), *Building Citizenship in a Democratic Cyprus: A Guide Book*, Athens: Hellenic Foundation for European and Foreign Policy, 2004.

Council of Europe, *Glossary of Terms on Education for Democratic Citizenship* (in Greek), April 2005.

Council of Europe, *All-European Study on Education for Democratic Citizenship Policies*, November 2004.

Council of Europe and European Commission, *Under Construction: Citizenship, Youth and Europe - Tool-Kit on European Citizenship*, 2003.

Council of Europe and European Commission, *Social Inclusion Tool-Kit*, 2003.

Council of Europe and European Commission, *Intercultural Learning Tool-Kit*, 2000.

Council of Europe, *Education for democratic citizenship: a lifelong learning perspective*, 2000.

Council of Europe, *Strategies for learning democratic citizenship*, 2000.

Dimitris N. Chrysochoou, 'Education for Democratic Citizenship: A View from Greece', *European Expression: Quarterly Edition on European Issues*, 57, 2005.

Dimitris N. Chrysochoou, *The Remaking of Civic Europe*, Working Paper, Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs, July 2005.

Dimitris N. Chrysochoou, 'Educating Democratic Citizens', *EDC Co-ordinators Newsletter*, April 2005.

Dimitris N. Chrysochoou, *Towards a European res publica* (in Greek), Athens: Papazisis Publishers, 2005.

Dimitris N. Chrysochoou, *Democracy in the European Union*, London: I. B. Tauris, 1998.

Dutch Ministry of Education, Culture and Science, *Citizenship - Made in Europe: Living Together Starts at School*, 2004.

European Commission, *Citizenship Education at School in Europe*, Directorate-General for Education and Culture, Eurydice, 2005.

Klaus Eder and Bernhard Giesen (eds), *European Citizenship: National*

Legacies and Transnational Projects, Oxford: Oxford University Press, 2001.

Stephen L. Elkin and Karol Edward Soltan (eds), *Citizen Competence and Democratic Institutions*, University Park, PA: Penn State Press, 1999.

Erik O. Eriksen, John E. Fossum and Agustvn J. Menendez (eds), *The Chartering of Europe: The Charter of Fundamental Rights in Context*, Arena Report No. 8, Oslo, 2001.

Keith Faulks, *Citizenship*, London: Routledge, 2000.

Ioannis Fragkoulis, 'Citizenship education in a multicultural "democracy" of the "old" Europe: the case of Great Britain' in Alistair Ross, (ed), *The Experience of Citizenship*, London: CiCe, 2004.

Ioannis Fragoulis and Jagdish Gundara, 'Intercultural Relations in Multicultural Societies: Definitional and Political Issues in Britain and Greece', 9th International Conference of the International Society for the Study of European Ideas on 'The Narrative of Modernity: Co-Existence of Differences', Pamplona, August 2004.

The French and Moroccan National Commissions for UNESCO, *Learning to Live Together: What Kind of Education for What Kind of Citizenship?*, March 2003.

Roman Gerodimos, *Youth Citizenship, Civic Education and the Internet: Key Resources*, Centre for Public Communication Research, Bournemouth Media School, June 2005.

Dionysis Gravaris and Nikos Papadakis (eds), *Education and Educational Policy* (in Greek), Athens: Savvalas Publications, 2005.

Herman R. van Gunstern, *A Theory of Citizenship: Organising Plurality in Contemporary Democracies*, Boulder, CO: Westview Press, 1998.

Derek Heater, *Citizenship: The Civic Ideal in World History, Politics and Education*, Manchester: Manchester University Press, 2004.

Derek Heather, *What is Citizenship?*, Cambridge: Polity Press, 1999.

Kimberly Hutchings and Ronald Dannreuther, *Cosmopolitan Citizenship*, London: Macmillan, 1999.

Thomas Janoski, *Citizenship and Civil Society*, Cambridge: Cambridge University Press, 1998.

Engin F. Isin and Patricia K. Wood, *Citizenship and Identity*, London: Sage, 1999.

Maria Ivrideli, Nikos Papadakis and Ioannis Fragkoulis (eds), 'European integration, multiculturalism and the intended curriculum of primary education in Greece: myths and realities' in Alistair Ross (ed), *A Europe of Many Cultures: Proceedings of the Fifth Conference of the Children's Identity and Citizenship in Europe Thematic Network*, London, 2003.

George K. Kontaxakes, Antony P. Lamprinides, George E. Perpirakes, John P. Tzannes, *Social and Civic Education* (in Greek) (textbook for the fifth year of primary education), Athens: Textbook Publishing Organisation, 2003.

George K. Kontaxakes, Antony P. Lamprinides, George E. Perpirakes, John P. Tzannes, *Social and Civic Education* (in Greek) (textbook for the sixth year of primary education), 5th edition, Athens: Textbook Publishing Organization, 2003.

Georgios D. Kontogiorgis, *Citizen and Polis: Concept and Typology of Citizenship* (in Greek), Athens: Papazisis Publishers, 2004.

Will Kymlicka and Wayne Norman (eds), *Citizenship in Diverse Societies*, Oxford: Oxford University Press, 2000.

Kostas A. Lavdas and Dimitris N. Chrysochoou, *Redesigning Europe: A Liberal Republicanist Approach*, EKEM Paper, Athens: Hellenic Foundation for European Studies, 2005.

Kostas A. Lavdas and Dimitris N. Chrysochoou, 'Public Spheres and Civic Competence in the European Polity: A Case of Liberal Republicanism?', in Iseult Honohan and Jeremy Jennings (eds), *Republican Theory and Practice*, London: Routledge, 2005.

Kostas A. Lavdas and Dimitris N. Chrysochoou (in Greek), 'The Future of European Democracy: European Politics and Models of Governance' (in Greek), *Political Science*, 1, 2005.

Kostas A. Lavdas and Dimitris N. Chrysochoou (eds), *European Integration and Political Theory: The Challenge of Republicanism* (in Greek), Athens: I. Sideris Publishers, 2004.

Kostas A. Lavdas, 'Public Spheres in the Political System of the European Union' (in Greek), *Papers in Political Science*, 1, 2002.

Kostas A. Lavdas, 'Republican Europe and Multicultural Citizenship', *Politics*, 21, 2001.

Kostas A. Lavdas, 'Freedom as Non-Domination and the Defence of Politics: A Neo-Republican Perspective' (in Greek), *Science and Society*, 5-6, 2001.

Kostas A. Lavdas, *Mixed Government and Fragmentation in the European Polity: A Republican Interpretation*, *UWE Working Papers in Politics*, 6, 2000.

Percy B. Lehning and Albert Weale (eds), *Citizenship, Democracy and Justice in the New Europe*, London: Routledge, 1997.

T. H. Marshall and T. Bottomore, *Citizenship and Social Class* (in Greek), Athens: Gutenberg, 2000.

Catriona McKinnon and Iain Hampsher-Monk (eds), *The Demands of Citizenship*, London: Continuum, 2000.

Catriona McKinnon and Dario Castiglione (eds), *The culture of toleration in diverse societies: Reasonable tolerance*, Manchester: Manchester University Press, 2003.

Office for the United Nations High Commissioner on Education, *Teaching Human Rights: Practical Activities for Primary and Secondary Schools*, New York: United Nations Publications, 2004.

Nikos Papadakis, 'European educational policy and the challenges of the post-industrial society: Towards the learning society', in Peter Alheit, Henning S. Olesen and Skevos Papaioannou (eds), *Education, Modernization and Peripheral Community*, Roskilde: RUC, 1998.

Nikos Papadakis, 'Towards the Second Chance University? Polity, Politics and Policy in the Greek case', *Journal of Adult and Continuing Education*, 9(1), 2003.

Nikos Papadakis, 'Individual Finalism and Social Democracy in a Knowledge Society', (in Greek), *Review of Educational Issues*, 8, 2003.

Nikos Papadakis and Ioannis Fragoulis, 'Inclusive Policies and Cultural Diversity in the Third Hellenic Republic: Perspectives on the Transition from the Society of Origin and Theoretical-Political Challenges', in Dimitris Kotroyannos, Kostas A. Lavdas, Maria Mendrinou and Dimitris N. Chrysochoou (eds), *The Political System of the Third Hellenic Republic, 1974-2004* (in Greek), Athens: Kritiki Publishers, 2004.

Michael Parousis, *Deliberative Democracy and Communicative Ethics* (in Greek), Athens: Indiktos Publishers, 2005.

Allan Rosas and Esko Antola (eds), *A Citizens' Europe*, London: Sage, 1995.

Gershon Shafir (ed), *The Citizenship Debates: A Reader*, Minneapolis, MN: The University of Minnesota Press, 1998.

John Schwarzmantel, *Citizenship and Identity: Towards a New Republic*, London: Routledge, 2003.

Spanish Ministry of Education and Science, *A Quality Education for All and Shared by All: Proposals for the Debate*, 2004.

'Special Issue on Citizenship in Europe', *Citizenship Studies*, 7(1), March 2003.

Nick Stevenson (ed), *Culture and Citizenship*, London: Sage, 2001.

'Special Issue on Freedom and Rights' (in Greek), *Science and Society*, 1, 1998.

Kostas Theologou, *Citizen and Society in the European Union: A Reader* (in Greek), Athens: Papazisis Publishers, 2005.

Michael J. Tsinisizelis and Dimitris N. Chrysochoou, 'Perceptions and Limits of Constitutional Europe' (in Greek), *Political Science*, 2, 2005.

Michael J. Tsinisizelis and Dimitris N. Chrysochoou, 'Imagining a European Civic Space' (in Greek), *Greek Political Science Review*, 18, 2001.

Bryan S. Turner (ed), *Citizenship and Social Theory*, London: Sage, 1993.

Andrew Vandenberg (ed), *Citizenship and Democracy in a Global Era*, London: Macmillan, 2000.

Anna Vavouyiou, Stylianos Papageorgiou-Gonatas, Demetra Pavlakou-Strategaki, Kate I. Topali, *Introduction to the Law and Civic Institutions* (in Greek) (textbook for the second year of upper secondary education), Athens: Textbook Publishing Organization, 2000.

Further bibliography on EDC issues can be found at the following site of the Council:

http://www.coe.int/T/E/Cultural_Cooperation/education/E.D.C/Documents_and_publications/Bibliography/Bibliography_on_EDC_&_HRE.PDF

11. The Press

The following articles have been published in Greek newspapers by the National Co-ordinator with the aim to communicate with a wide audience on issues linked with the EDC project. An interview can be found at www.coe.int/T/E/Com/Files/Themes/ECD

'Education for Democratic Citizenship', O Kosmos tou Ependiti, 12 December 2004.

'European Year of Citizenship through Education', O Kosmos tou Ependiti, 9 January 2005.

'Towards Post-National Civicness', O Kosmos tou Ependiti, 23 January 2005.

'Democratic Deliberation in a Multicultural Europe' (with Kostas A. Lavdas), O Kosmos tou Ependiti, 6 February 2005.

'Post-National Civicness', Eleftherotypia, 13 March 2005.

'Towards a New European Legitimacy', O Kosmos tou Ependiti, 20 March 2005.

'Education and Active Citizens', Aggelioforos, 12 April 2005.

'Educating Active Citizens', O Kosmos tou Ependiti, 23 April 2005.

'Multilevel Constitutionalism', O Kosmos tou Ependiti, 28 May 2005.

'Europe's Political Awakening', Kerdos, 10 July 2005.

'Nation State and European Politics', Kerdos, 30 July 2005.

'What Kind of "Constitution" for Europe?', Kerdos, 3 August, 2005.

'Towards a New European Design', O Kosmos tou Ependiti, 6 August 2005.

'The Future of Europe: A Case of Path Dependence?', Kerdos, 12 August, 2005.

'Europe as a Community of Values', Kerdos, 17 August, 2005.

'Europe as a Multi-Level Polity', Kerdos, 13 August, 2005.

'Democratic Education and European Culture', Kerdos, 19 August, 2005.

'Designing Europe', Kerdos, 24 August, 2005.

'For a "Democracy of Ideas" (with Kostas A. Lavdas), O Kosmos tou Ependiti, 10 September 2005.

'Sovereignty as Deliberative Power', O Kosmos tou Ependiti, 8 October 2005.

'Reflections on the Future of Europe', O Kosmos tou Ependiti, 10 December 2005.

12. Communication

Dimitris N. Chrysochoou

National Co-ordinator of the EDC and EYCE Programmes in Greece

Associate Professor of International Organization at the University of Crete

Hellenic Ministry of National Education and Religious Affairs

Directorate of International Educational Relations

International Organizations Section

Mitropoleos 12-14, Athens 10185 - Greece.

E-mail: chrysochoou@pol.soc.uoc.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Οδηγία 2002/58/ΕΚ
σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων
προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της
ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών
επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής
ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες)

Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου
της 12ης Ιουλίου 2002

σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτή-
ρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρο-
νικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις
ηλεκτρονικές επικοινωνίες)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το
άρθρο 95,

την πρόταση της Επιτροπής(1),

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής(2),

Αφού ζητήθηκε η γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 της συν-
θήκης(3),

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Η οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών(4), επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διασφαλίζουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και ιδίως το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής τους ζωής, προκειμένου να διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Κοινότητα.

(2) Επιδίωξη της παρούσας οδηγίας είναι να σεβαστεί τα θεμελιώδη δικαιώματα, τηρεί δε τις βασικές αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, η παρούσα οδηγία επιδιώκει να διασφαλισθεί η πλήρης τήρηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στα άρθρα 7 και 8 του χάρτη αυτού.

(3) Το απόρρητο των επικοινωνιών κατοχυρώνεται σύμφωνα με τις διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως την ευρωπαϊκή σύμβαση περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και με τα συντάγματα των κρατών μελών.

(4) Η οδηγία 97/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμ-

βουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα(5), απέδωσε τις αρχές που καθορίζονται στην οδηγία 95/46/EK με τη μορφή συγκεκριμένων κανόνων για τον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Η οδηγία 97/66/EK πρέπει να προσαρμοσθεί στις εξελίξεις των αγορών και των τεχνολογιών των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, προκειμένου να παρέχει το ίδιο επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής σε όλους τους χρήστες υπηρεσιών επικοινωνιών διαθέσιμων στο κοινό, ανεξάρτητα από τις χρησιμοποιούμενες τεχνολογίες. Η εν λόγω οδηγία θα πρέπει, ως εκ τούτου, να καταργηθεί και να αντικατασταθεί από την παρούσα οδηγία.

(5) Στην Κοινότητα εισάγονται επί του παρόντος νέες προηγμένες ψηφιακές τεχνολογίες στα δημόσια δίκτυα επικοινωνίας, οι οποίες δημιουργούν ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής του χρήστη. Η ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών χαρακτηρίζεται από την καθιέρωση νέων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Η πρόσβαση σε ψηφιακά κινητά δίκτυα είναι πλέον διαθέσιμη και οικονομικά προσιτή στο ευρύ κοινό. Τα εν λόγω ψηφιακά δίκτυα διαθέτουν σημαντική χωρητικότητα και δυνατότητες επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων. Η επιτυχής διασυνοριακή ανάπτυξη των υπηρεσιών αυτών εξαρτάται εν μέρει από την πεποίθηση των χρηστών ότι δεν διακυβεύεται η ιδιωτική τους ζωή.

(6) Το Διαδίκτυο ανατρέπει τις παραδοσιακές δομές της αγοράς παρέχοντας ενιαία, παγκόσμια υποδομή για την παροχή ευρέος φάσματος υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Οι διαθέσιμες στο κοινό υπηρεσίες επικοινωνιών στο Διαδίκτυο δημιουργούν νέες δυνατότητες για τους χρήστες αλλά και νέους κινδύνους για τα προσωπικά τους δεδομένα και την ιδιωτική τους ζωή.

(7) Στην περίπτωση των δημόσιων δικτύων επικοινωνίας, θα πρέπει να θεσπισθούν ειδικές νομοθετικές, κανονιστικές και τεχνικές διατάξεις προκειμένου να προστατευθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες των φυσικών προσώπων, καθώς και τα έννομα συμφέροντα των νομικών προσώπων, ιδίως έναντι των αυξανόμενων δυνατοτήτων αυτόματης αποθήκευσης και επεξεργασίας δεδομένων που αφορούν συνδρομητές και χρήστες.

(8) Οι νομοθετικές, κανονιστικές και τεχνικές διατάξεις που έχουν θεσπίσει τα κράτη μέλη όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, της ιδιωτικής ζωής και των εννόμων συμφερόντων των νομικών προσώπων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών θα πρέπει να εναρμονισθούν ώστε να αποφεύγονται τα εμπόδια στην εσωτερική αγορά για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, σύμφωνα με το άρθρο 14 της συνθήκης. Η εναρμόνιση θα πρέπει να περιορίζεται στις απαραί-

τητες απαιτήσεις που αποβλέπουν στο να μην εμποδίζεται η προαγωγή και η ανάπτυξη νέων υπηρεσιών και δικτύων ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ των κρατών μελών.

(9) Τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, οι ενδιαφερόμενοι προμηθευτές και χρήστες, καθώς και οι αρμόδιοι κοινοτικοί οργανισμοί, θα πρέπει να συνεργάζονται για την εγκατάσταση και την ανάπτυξη των σχετικών τεχνολογικών μέσων, όπου αυτό είναι απαραίτητο, για την εφαρμογή των εγγυήσεων που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη τους στόχους της ελαχιστοποίησης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της χρήσης ανώνυμων ή ψευδώνυμων δεδομένων, όπου αυτό είναι δυνατό.

(10) Στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η οδηγία 95/46/EK εφαρμόζεται ιδίως σε όλα τα ζητήματα που αφορούν την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών που δεν καλύπτονται ρητά από τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων του υπεύθυνου επεξεργασίας και των ατομικών δικαιωμάτων. Η οδηγία 95/46/EK εφαρμόζεται στις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών που δεν απευθύνονται στο ευρύ κοινό.

(11) Η παρούσα οδηγία, όπως και η οδηγία 95/46/EK, δεν υπεισέρχεται σε θέματα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών που συνδέονται με δραστηριότητες οι οποίες δεν διέπονται από το κοινοτικό δίκαιο. Επομένως, δεν αλλάζει την υφιστάμενη ισορροπία ανάμεσα στο δικαίωμα του ατόμου στην ιδιωτική ζωή και τη δυνατότητα των κρατών μελών να θεσπίζουν μέτρα όπως αυτά που αναφέρονται στο άρθρο 15 παράγραφος 1 της παρούσας οδηγίας, εφόσον είναι αναγκαία για την προστασία της δημόσιας ασφάλειας, της εθνικής άμυνας, της ασφάλειας του κράτους (περιλαμβανομένης της οικονομικής ευημερίας του κράτους εφόσον οι δραστηριότητες συνδέονται με θέματα ασφάλειας του κράτους) και την εφαρμογή του ποινικού δικαίου. Ως εκ τούτου, η παρούσα οδηγία δεν θίγει τη δυνατότητα των κρατών μελών να προβαίνουν σε νόμιμη παρακολούθηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή να λαμβάνουν άλλα μέτρα, όταν αυτό είναι αναγκαίο, για οποιονδήποτε από τους προαναφερόμενους σκοπούς και σύμφωνα με την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, όπως ερμηνεύθηκε από τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι κατάλληλα, αυστηρώς ανάλογα των προς επίτευξη σκοπών και αναγκαία στα πλαίσια μιας δημοκρατικής κοινωνίας και θα πρέπει επίσης να υπόκεινται σε επαρκείς διασφαλίσεις σύμφωνα με την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών.

(12) Οι συνδρομητές των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών μπορεί να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Συμπληρώνοντας την οδηγία 95/46/ΕΚ, η παρούσα οδηγία αποβλέπει στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων, και ειδικότερα του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, καθώς επίσης και των έννομων συμφερόντων των νομικών προσώπων. Η παρούσα οδηγία δεν συνεπάγεται υποχρέωση των κρατών μελών να επεκτείνουν την εφαρμογή της οδηγίας 95/46/ΕΚ στην προστασία των εννόμων συμφερόντων των νομικών προσώπων. Η εν λόγω προστασία εξασφαλίζεται με την ισχύουσα κοινοτική και εθνική νομοθεσία.

(13) Η συμβατική σχέση μεταξύ συνδρομητή και παρόχου υπηρεσιών μπορεί να συνεπάγεται περιοδική ή εφ' άπαξ πληρωμή λόγω ή ενόψει παροχής υπηρεσίας. Οι προπληρωμένες κάρτες θεωρούνται επίσης ως σύμβαση.

(14) Τα δεδομένα θέσης μπορεί να αναφέρονται στο γεωγραφικό πλάτος, το γεωγραφικό μήκος και το υψόμετρο του τερματικού εξοπλισμού του χρήστη, στην κατεύθυνση της κίνησής του, στο επίπεδο ακρίβειας των πληροφοριών περί της θέσης, στον προσδιορισμό της γεωγραφικής ζώνης του δικτύου στο οποίο βρίσκεται ο τερματικός εξοπλισμός σε μια δεδομένη χρονική στιγμή και στο χρόνο που καταγράφηκαν οι πληροφορίες περί της θέσης.

(15) Μια επικοινωνία μπορεί να περιλαμβάνει τυχόν πληροφορίες περί του ονόματος, της αρίθμησης ή της διεύθυνσης που παρέχουν ο αποστολέας ή ο χρήστης μιας σύνδεσης, προκειμένου να πραγματοποιήσουν την επικοινωνία. Τα δεδομένα κίνησης μπορούν να περιλαμβάνουν τυχόν μεταφράσεις αυτών των πληροφοριών από το δίκτυο, διά του οποίου διαβιβάζεται η επικοινωνία, προκειμένου να μεταδοθεί. Τα δεδομένα κίνησης μπορεί, μεταξύ άλλων, να αναφέρονται στη δρομολόγηση, τη διάρκεια, το χρόνο ή το μέγεθος μιας επικοινωνίας, στο πρωτόκολλο που χρησιμοποιείται, στη θέση του τερματικού εξοπλισμού του πομπού ή του δέκτη, στο δίκτυο από το οποίο προέρχεται ή στο οποίο καταλήγει η επικοινωνία, στην αρχή, το τέλος ή τη διάρκεια μιας σύνδεσης. Μπορεί επίσης να συνίστανται στο σχήμα με το οποίο η επικοινωνία μεταβιβάζεται από το δίκτυο.

(16) Οι πληροφορίες που είναι μέρος μιας υπηρεσίας ραδιοηλεκτρονικών μεταδόσεων που παρέχεται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών προορίζονται για δυνάμει απεριόριστο ακροατήριο και δεν αποτελούν επικοινωνία κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας. Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου ο μεμονωμένος συνδρομητής ή χρήστης που λαμβάνει τέτοιες πληροφορίες μπορεί να εντοπιστεί, παραδείγματος χάριν στις υπηρεσίες βίντεο κατά παραγγελία, οι πληροφορίες που μεταβιβάζονται εμπίπτουν στην έννοια της επικοινωνίας για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας.

(17) Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η συγκατάθεση του χρήστη ή του συνδρομητή, ανεξάρτητα αν αυτός είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, πρέπει να έχουν την ίδια έννοια με τη συγκατάθεση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, όπως ορίζεται και περαιτέρω προσδιορίζεται στην οδηγία 95/46/ΕΚ. Η συγκατάθεση δύναται να παρέχεται με κάθε πρόσφορο τρόπο που επιτρέπει την ελεύθερη και ενημερωμένη έκφραση των επιθυμιών του χρήστη, όπως με τη συμπλήρωση τετραγωνιδίου κατά την επίσκεψη ιστοσελίδας του Διαδικτύου.

(18) Υπηρεσίες προστιθεμένης αξίας μπορούν, παραδείγματος χάριν, να συνίστανται σε συμβουλές για φθηνότερα πακέτα προσφορών, οδική καθοδήγηση, πληροφορίες για την κυκλοφορία, πρόγνωση του καιρού και τουριστικές πληροφορίες.

(19) Η εφαρμογή ορισμένων απαιτήσεων σχετικά με την ένδειξη της ταυτότητας και τον περιορισμό αναγνώρισης καλούσας και συνδεδεμένης γραμμής, και σχετικά με τις αυτόματα προωθούμενες κλήσεις στις γραμμές συνδρομητών που συνδέονται με αναλογικά κέντρα, δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωτική σε ειδικές περιπτώσεις όπου μια τέτοια εφαρμογή θα ήταν τεχνικά αδύνατη ή θα απαιτούσε δυσανάλογα οικονομική επιβάρυνση. Επειδή είναι σημαντικό για τα ενδιαφερόμενα μέρη να ενημερώνονται γι' αυτές τις περιπτώσεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να τις κοινοποιούν στην Επιτροπή.

(20) Οι πάροχοι υπηρεσιών θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να κατοχυρώνεται η ασφάλεια των υπηρεσιών τους, ενδεχομένως από κοινού με τον φορέα παροχής του δικτύου, και να πληροφορούν τους συνδρομητές για τυχόν ιδιαίτερους κινδύνους παραβίασης της ασφάλειας του δικτύου. Τέτοιοι κίνδυνοι ενδέχεται να προκύψουν κυρίως για τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε ένα ανοικτό δίκτυο, όπως το Διαδίκτυο ή η αναλογική κινητή τηλεφωνία. Έχει πολύ μεγάλη σημασία για τους συνδρομητές και τους χρήστες τέτοιων υπηρεσιών να είναι πλήρως ενημερωμένοι από τον πάροχο των υπηρεσιών τους σχετικά με τους υφιστάμενους κινδύνους ασφαλείας που δεν αντιμετωπίζονται με μέτρα που δύναται να λάβει ο πάροχος υπηρεσιών. Οι πάροχοι υπηρεσιών που προσφέρουν διαθέσιμες στο κοινό υπηρεσίες επικοινωνιών μέσω του Διαδικτύου, θα πρέπει να ενημερώνουν τους χρήστες και τους συνδρομητές σχετικά με τα μέτρα προστασίας που μπορούν να λαμβάνουν για την ασφάλεια των επικοινωνιών τους, για παράδειγμα χρησιμοποιώντας συγκεκριμένους τύπους λογισμικού ή τεχνολογίες κρυπτογράφησης. Η απαίτηση να ενημερώνονται οι συνδρομητές για ιδιαίτερους κινδύνους ασφαλείας δεν απαλλάσσει τους παρόχους υπηρεσιών από την υποχρέωση να λαμβάνουν, με ίδιες δαπάνες, κατάλληλα και άμεσα μέτρα για να αποτρέπονται τυχόν νέοι, απρόβλεπτοι κίνδυνοι ασφαλείας και να αποκαθίσταται το κανονικό επίπεδο ασφαλείας

της υπηρεσίας. Η παροχή πληροφοριών για τους κινδύνους ασφάλειας στον συνδρομητή θα πρέπει να είναι δωρεάν, εκτός από τυχόν συμβολικό τίμημα το οποίο μπορεί να οφείλει ο συνδρομητής όταν δέχεται ή συλλέγει τις πληροφορίες, παραδείγματος χάριν, όταν φορτώνει ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Η ασφάλεια εκτιμάται σύμφωνα με το άρθρο 17 της οδηγίας 95/46/EK.

(21) Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την παρεμπόδιση της άνευ αδείας πρόσβασης στις επικοινωνίες, προκειμένου να προστατεύεται το απόρρητο των επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένων τόσο των περιεχομένων όσο και κάθε δεδομένου που αναφέρεται στις επικοινωνίες αυτές, μέσω του δημοσίου δικτύου επικοινωνιών και των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών επικοινωνιών. Η εθνική νομοθεσία σε ορισμένα κράτη μέλη απαγορεύει μόνον την εσκεμμένη και άνευ αδείας πρόσβαση στις επικοινωνίες.

(22) Η απαγόρευση της αποθήκευσης των επικοινωνιών από πρόσωπα άλλα πέραν των χρηστών ή χωρίς τη συγκατάθεσή τους δεν αποκλείει την τυχόν αυτόματη, ενδιάμεση και παροδική αποθήκευση των πληροφοριών εφόσον αυτή γίνεται με μοναδικό σκοπό την πραγματοποίηση της μετάδοσης στο ηλεκτρονικό δίκτυο επικοινωνιών και υπό την προϋπόθεση ότι οι πληροφορίες δεν φυλάσσονται για διάστημα μεγαλύτερο απ' όσο απαιτείται για τη μετάδοση και για σκοπούς διαχείρισης της κίνησης, και ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου αποθήκευσης διατηρούνται οι εγγυήσεις του απορρήτου. Όπου αυτό απαιτείται, για να μπορούν να διαβιβασθούν αποτελεσματικότερα σε άλλους παραλήπτες της υπηρεσίας πληροφορίες προσιτές στο κοινό κατόπιν αιτήσεώς τους, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να κωλύει την περαιτέρω φύλαξη των πληροφοριών αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές θα είναι εν πάση περιπτώσει προσιτές στο κοινό χωρίς περιορισμό και ότι τα δεδομένα που τυχόν αφορούν τους συγκεκριμένους συνδρομητές ή χρήστες που ζητούν τέτοιες πληροφορίες απαλείφονται.

(23) Το απόρρητο των επικοινωνιών θα πρέπει να εξασφαλίζεται και κατά τη σύννομη επιχειρηματική πρακτική. Όποτε είναι απαραίτητο και νομικώς επιτρεπτό, οι επικοινωνίες μπορούν να καταγράφονται προς το σκοπό της απόδειξης εμπορικών συναλλαγών. Κατά τη διαδικασία αυτή εφαρμόζεται η οδηγία 95/46/EK. Προ της καταγραφής, τα μέρη των επικοινωνιών θα πρέπει να ενημερώνονται περί αυτής, του σκοπού της και της διάρκειας αποθήκευσης. Η καταγραμμένη επικοινωνία θα πρέπει να απαλείφεται το συντομότερο δυνατο και, εν πάση περιπτώσει, το αργότερο στο τέλος της περιόδου κατά την οποία επιτρέπεται νομίμως η αμφισβήτηση της συναλλαγής.

(24) Ο τερματικός εξοπλισμός των χρηστών δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών και κάθε πληροφορία που αποθηκεύεται στον εξοπλισμό αυτόν συνιστούν μέρος της ιδιωτικής ζωής των χρηστών η οποία χρήζει προστασίας δυνάμει της ευρωπαϊκής σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών. Τα επιλεγόμενα κατασκοπευτικά λογισμικά, δικτυακοί «κοριοί», (web bugs) κρυφά αναγνωριστικά στοιχεία και άλλες παρόμοιες διατάξεις μπορούν να εισέλθουν στο τερματικό του χρήστη εν αγνοία του με σκοπό την πρόσβαση σε πληροφορίες, την αποθήκευση αθέατων πληροφοριών ή την ανίχνευση των δραστηριοτήτων του χρήστη, και συνιστούν ενδεχόμενη σοβαρή παραβίαση της ιδιωτικής ζωής του χρήστη. Η χρησιμοποίηση τέτοιων διατάξεων θα πρέπει να επιτρέπεται μόνο για θεμιτούς σκοπούς και εφόσον το γνωρίζουν οι αφορώμενοι χρήστες.

(25) Εντούτοις, η χρησιμοποίηση τέτοιων διατάξεων, των λεγόμενων «cookies» για παράδειγμα, μπορεί να αποτελεί θεμιτό και χρήσιμο μέσο, π.χ. για την ανάλυση της αποτελεσματικότητας του σχεδιασμού και της παρουσίας μιας ιστοσελίδας και τον έλεγχο της ταυτότητας χρηστών που πραγματοποιούν συναλλαγές σε απευθείας σύνδεση (on-line). Όταν οι διατάξεις αυτές, όπως επί παραδείγματι τα «cookies», προορίζονται για θεμιτούς σκοπούς, για να διευκολυνθεί φέρ' ειπείν η παροχή υπηρεσιών στην κοινωνία των πληροφοριών, η χρησιμοποίησή τους θα πρέπει να επιτρέπεται υπό τον όρον ότι παρέχονται στους χρήστες σαφείς και ακριβείς πληροφορίες σύμφωνα με την οδηγία 95/46/EK για τον προορισμό των «cookies» ή τυχόν ανάλογων διατάξεων, ώστε να εξασφαλίζεται ότι είναι εν γνώσει του χρήστη οι πληροφορίες που αποθηκεύονται στον τερματικό εξοπλισμό που χρησιμοποιεί. Οι χρήστες θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να αρνηθούν την αποθήκευση «cookies» ή παρόμοιων διατάξεων στον τερματικό τους εξοπλισμό. Τούτο είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε περιπτώσεις όπου πρόσβαση στον τερματικό εξοπλισμό, και επομένως και σε κάθε είδους ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν αποθηκευθεί σε ένα τέτοιο εξοπλισμό, έχουν και άλλοι εκτός από τον πρωταρχικό χρήστη. Οι πληροφορίες για τη χρήση διαφόρων διατάξεων που θα εγκατασταθούν στον τερματικό εξοπλισμό του χρήστη καθώς και το δικαίωμα να αρνηθεί αυτές τις διατάξεις, μπορούν να προσφέρονται μόνο μία φορά κατά τη διάρκεια της ίδιας σύνδεσης, και να καλύπτουν επίσης την μελλοντική ενδεχομένως χρήση αυτών των διατάξεων σε μεταγενέστερες συνδέσεις. Οι τρόποι της παροχής πληροφοριών, της παροχής του δικαιώματος άρνησης ή αίτησης συγκατάθεσης θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν προσιτότεροι για τον χρήστη. Για την πρόσβαση σε συγκεκριμένο περιεχόμενο ιστοσελίδων επιτρέπεται πάντως να τίθεται ως όρος η ενημερωμένη αποδοχή «cookies» ή παρόμοιων διατάξεων, εφόσον χρησιμοποιούνται για σύννομο σκοπό.

(26) Τα δεδομένα που αφορούν συνδρομητές και υποβάλλονται σε επεξεργασία σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την αποκατάσταση συνδέσεων και για τη μετάδοση πληροφοριών περιέχουν πληροφορίες για την ιδιωτική ζωή φυσικών προσώπων, άπτονται δε του δικαιώματος σεβασμού της αλληλογραφίας τους ή των εννόμων συμφερόντων νομικών προσώπων. Τα δεδομένα αυτά επιτρέπεται να αποθηκεύονται μόνον εφόσον είναι απαραίτητο για την παροχή υπηρεσιών για τη χρέωση και την πληρωμή διασυνδέσεων και μόνο για περιορισμένο χρόνο. Κάθε άλλη επεξεργασία την οποία επιθυμεί να διενεργήσει ο φορέας παροχής της διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την εμπορική προώθηση υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή για την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, επιτρέπεται μόνον εφόσον συμφωνεί με αυτήν ο συνδρομητής, με βάση ακριβείς και πλήρεις πληροφορίες που παρέχει ο φορέας παροχής των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών σχετικά με τα είδη περαιτέρω επεξεργασίας που σκοπεύει να διενεργήσει, καθώς και με το δικαίωμα του συνδρομητή να μην συναινεί ή να αποσύρει τη συναίνεσή του για την εν λόγω επεξεργασία. Δεδομένα κίνησης που χρησιμοποιούνται για εμπορική προώθηση υπηρεσιών επικοινωνιών ή για την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας θα πρέπει επίσης να εξαλείφονται ή να καθίστανται ανώνυμα έπειτα από την παροχή της υπηρεσίας. Οι φορείς παροχής υπηρεσιών θα πρέπει οπωσδήποτε να ενημερώνουν τους συνδρομητές σχετικά με τους τύπους των δεδομένων που επεξεργάζονται, καθώς και τους σκοπούς και τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας.

(27) Η ακριβής στιγμή της ολοκλήρωσης της μετάδοσης μιας επικοινωνίας, μετά την οποία τα δεδομένα κίνησης θα πρέπει να διαγράφονται, εκτός μόνον για σκοπούς χρέωσης, μπορεί να εξαρτάται από τον τύπο υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών που παρέχεται. Παραδείγματος χάριν, για μια κλήση φωνητικής τηλεφωνίας η μετάδοση ολοκληρώνεται μόλις κάποιος από τους χρήστες περατώσει τη σύνδεση, για το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο η μετάδοση ολοκληρώνεται μόλις ο παραλήπτης λάβει το μήνυμα, συνήθως από τον εξυπηρετητή του οικείου παρόχου υπηρεσίας.

(28) Η υποχρέωση να απαλείφονται ή να καθίστανται ανώνυμα τα δεδομένα κυκλοφορίας όταν δεν είναι πλέον απαραίτητα για τη μετάδοση μιας επικοινωνίας δεν έρχεται σε αντίθεση με διαδικασίες του Διαδικτύου, όπως η αποθήκευση διευθύνσεων IP σε κρυφή μνήμη μέσα στο σύστημα ονοματοθεσίας τομέων (DNS) ή η αποθήκευση προσδέσεων διευθύνσεων IP σε υλικές διευθύνσεις, ή η χρήση των παρεχόμενων κατά τη σύνδεση (log-in) πληροφοριών για τον έλεγχο του δικαιώματος πρόσβασης σε δίκτυα ή υπηρεσίες.

(29) Ο πάροχος υπηρεσίας μπορεί να υποβάλλει σε επεξεργασία δεδομένα κίνησης που αφορούν συνδρομητές και χρήστες όταν απαιτείται σε επιμέρους περιπτώσεις προκειμένου να εντοπίζει τεχνικές βλάβες ή σφάλματα κατά τη διαβίβαση επικοινωνιών. Ο πάροχος υπηρεσίας μπορεί επίσης να υποβάλλει σε επεξεργασία δεδομένα κίνησης που απαιτούνται για τη χρέωση, προκειμένου να εντοπίζεται και να τερματίζεται η απάτη η οποία συνίσταται σε απλήρωτη χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

(30) Τα συστήματα για την παροχή ηλεκτρονικών επικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών θα πρέπει να σχεδιάζονται έτσι ώστε να περιορίζουν την ποσότητα των απαιτούμενων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο ελάχιστο δυνατό. Όσες δραστηριότητες σχετικές με την παροχή υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών υπερβαίνουν τη μετάδοση μιας επικοινωνίας και τη χρέωσή της θα πρέπει να βασίζονται σε ομαδοποιημένα δεδομένα κυκλοφορίας, που να μην μπορούν να συσχετίζονται με συνδρομητές ή χρήστες. Όταν αυτό δεν είναι δυνατό, θα πρέπει να θεωρούνται ως υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, για τις οποίες απαιτείται η συγκατάθεση του συνδρομητή.

(31) Το αν για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ενόψει της παροχής μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας προστιθέμενης αξίας θα πρέπει να απαιτείται η συγκατάθεση του χρήστη ή του συνδρομητή, εξαρτάται από τα δεδομένα προς επεξεργασία και από τον τύπο της υπηρεσίας, καθώς και από το αν είναι τεχνικώς, διαδικαστικώς και συμβατικώς δυνατό να διακριθεί το άτομο που χρησιμοποιεί μια ηλεκτρονική υπηρεσία επικοινωνιών από το νομικό ή φυσικό πρόσωπο που έχει εγγραφεί συνδρομητής σε αυτήν.

(32) Όταν ο πάροχος ηλεκτρονικής υπηρεσίας επικοινωνιών ή υπηρεσίας προστιθέμενης αξίας αναθέτει υπεργολαβικώς σε άλλο φορέα την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα απαραίτητων για την παροχή αυτών των υπηρεσιών, η υπεργολαβία αυτή και η συνακόλουθη επεξεργασία των δεδομένων θα πρέπει να συμμορφώνεται πλήρως προς τις απαιτήσεις όσον αφορά τους υπευθύνους και τους εκτελούντες επεξεργασία, όπως ορίζονται στην οδηγία 95/46/ΕΚ. Όταν η παροχή υπηρεσίας προστιθέμενης αξίας απαιτεί τη διαβίβαση δεδομένων κίνησης ή θέσης από πάροχο ηλεκτρονικής υπηρεσίας επικοινωνιών σε πάροχο υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, οι συνδρομητές ή χρήστες, τους οποίους αφορούν τα δεδομένα, θα πρέπει επίσης να ενημερώνονται πλήρως για τη διαβίβαση αυτή πριν δώσουν τη συγκατάθεσή τους για την επεξεργασία των δεδομένων.

(33) Η καθιέρωση αναλυτικών λογαριασμών βελτίωσε τις δυνατότητες του συνδρομητή να ελέγχει την ορθότητα των τελών που του χρεώνει ο πάροχος της υπηρεσίας. Ταυτόχρονα όμως ενδέχεται να παραβιάσει

την ιδιωτική ζωή των χρηστών των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Συνεπώς, για να διαφυλαχθεί η ιδιωτική ζωή του χρήστη, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη δυνατοτήτων επιλογής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως οι εναλλακτικές δυνατότητες πληρωμής που επιτρέπουν ανώνυμη ή αυστηρά εμπιστευτική πρόσβαση στις διαθέσιμες στο κοινό υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, π.χ. τηλεκάρτες και διευκολύνσεις πληρωμής με πιστωτική κάρτα. Για τον ίδιο σκοπό, τα κράτη μέλη δύνανται να ζητούν από τους φορείς να παρέχουν στους συνδρομητές τους άλλου είδους αναλυτικό λογαριασμό, από τον οποίο έχουν απαλειφθεί ορισμένα ψηφία του καλούμενου αριθμού.

(34) Όσον αφορά την αναγνώριση καλούσας γραμμής, είναι ανάγκη να προστατεύεται το δικαίωμα του καλούντος να μην επιτρέπει την ένδειξη της ταυτότητας της γραμμής από την οποία πραγματοποιείται η κλήση καθώς και το δικαίωμα του καλούμενου να αρνείται κλήσεις από γραμμές χωρίς προσδιορισμένη ταυτότητα. Σε ειδικές περιπτώσεις, υπάρχει αιτιολογία για την παρεμπόδιση της απάλειψης της ένδειξης της ταυτότητας της καλούσας γραμμής. Ορισμένοι συνδρομητές, και ιδίως οι γραμμές παροχής βοήθειας ή παρεμφερείς οργανισμοί, ενδιαφέρονται να κατοχυρώνεται η ανωνυμία του καλούντος. Όσον αφορά την αναγνώριση συνδεδεμένης γραμμής, είναι ανάγκη να προστατεύεται το δικαίωμα και το έννομο συμφέρον του καλούμενου να μην επιτρέπει την ένδειξη της ταυτότητας της γραμμής με την οποία είναι εκάστοτε συνδεδεμένος ο καλών, ιδίως στην περίπτωση προωθούμενων κλήσεων. Οι φορείς παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών οφείλουν να ενημερώνουν τους συνδρομητές τους για την ύπαρξη υπηρεσιών αναγνώρισης καλούσας και συνδεδεμένης γραμμής στο δίκτυο, καθώς και για όλες τις υπηρεσίες που προσφέρονται επί τη βάση της αναγνώρισης καλούσας και συνδεδεμένης γραμμής, όπως και για τις δυνατότητες που προσφέρονται για την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Τούτο θα επιτρέψει στους συνδρομητές να προβαίνουν σε ενημερωμένη επιλογή των δυνατοτήτων απορρήτου που επιθυμούν να χρησιμοποιούν. Οι δυνατότητες για την προστασία της ιδιωτικής ζωής που προσφέρονται για καθεμία γραμμή δεν διατίθενται κατ' ανάγκη ως αυτόματα υπηρεσία δικτύου, αλλά δύνανται να αποκτώνται με απλή αίτηση προς τον φορέα παροχής των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών επικοινωνιών.

(35) Στα ψηφιακά κινητά δίκτυα, τα δεδομένα θέσης που δίνουν τη γεωγραφική θέση του τερματικού εξοπλισμού του κινητού χρήστη υποβάλλονται σε επεξεργασία για να επιτευχθεί η μετάδοση των επικοινωνιών. Τα δεδομένα αυτά είναι δεδομένα κίνησης που καλύπτονται από το άρθρο 6 της παρούσας οδηγίας. Ωστόσο, τα ψηφιακά κινητά δίκτυα δύνανται να έχουν την ικανότητα να επεξεργάζονται ακριβέστερα δεδο-

μένα θέσης απ' όσο χρειάζεται για τη μετάδοση των επικοινωνιών και που χρησιμοποιούνται για την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, όπως οι υπηρεσίες που παρέχουν εξατομικευμένες πληροφορίες κίνησης και καθοδήγηση στους οδηγούς. Η επεξεργασία τέτοιων δεδομένων για υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας θα πρέπει να επιτρέπεται μόνο με τη συγκατάθεση των συνδρομητών. Ακόμη και στην περίπτωση που οι συνδρομητές έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους, θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα, με απλά μέσα και ατελώς, να αρνούνται προσωρινά την επεξεργασία των δεδομένων θέσης.

(36) Τα κράτη μέλη δύνανται να περιορίζουν τα δικαιώματα της ιδιωτικής ζωής των χρηστών και των συνδρομητών όσον αφορά την αναγνώριση καλούσας γραμμής, όταν αυτό είναι απαραίτητο προκειμένου να ανιχνευθούν οχληρές κλήσεις, και όσον αφορά την αναγνώριση καλούσας γραμμής και τα δεδομένα θέσης, όταν είναι απαραίτητο προκειμένου οι υπηρεσίες επείγουσας ανάγκης να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά. Για όλους αυτούς τους σκοπούς, τα κράτη μέλη δύνανται να θεσπίζουν ειδικές διατάξεις που εξουσιοδοτούν τους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικής επικοινωνίας να χορηγούν πρόσβαση στην αναγνώριση καλούσας γραμμής και τα δεδομένα θέσης δίχως την εκ των προτέρων συγκατάθεση των αφορωμένων χρηστών ή συνδρομητών.

(37) Οι συνδρομητές θα πρέπει να διασφαλίζονται από την ενόχληση που μπορεί να προκαλεί η αυτόματη προώθηση κλήσεων από άλλους. Σε αυτές τις περιπτώσεις, εξάλλου, ο συνδρομητής πρέπει να είναι σε θέση να ανακόπτει την προώθηση κλήσεων προς την τερματική του συσκευή με απλή αίτηση προς τον φορέα παροχής των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

(38) Οι τηλεφωνικοί κατάλογοι διανέμονται ευρέως και είναι δημόσιοι. Για να προστατεύεται η ιδιωτική ζωή των φυσικών προσώπων και τα έννομα συμφέροντα των νομικών προσώπων, πρέπει ο συνδρομητής να είναι σε θέση να καθορίζει ο ίδιος εάν και ποια από τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα συμπεριληφθούν στον κατάλογο. Οι φορείς παροχής δημόσιων καταλόγων ενημερώνουν τους συνδρομητές που πρόκειται να περιλάβουν στους καταλόγους αυτούς σχετικά με τους σκοπούς του καταλόγου και με κάθε ενδεχόμενη επιμέρους χρήση ηλεκτρονικών εκδόσεων δημόσιων καταλόγων, ιδίως μέσω λειτουργιών αναζήτησης ενσωματωμένων στο λογισμικό, όπως λειτουργίες αντίστροφης αναζήτησης που παρέχουν σε χρήστες του καταλόγου τη δυνατότητα ανακάλυψης ονόματος και διεύθυνσης του συνδρομητή με βάση μόνον τον αριθμό τηλεφώνου.

(39) Η υποχρέωση ενημέρωσης των συνδρομητών σχετικά με τον ή τους σκοπούς των δημόσιων καταλόγων, στους οποίους πρόκειται να

περιληφθούν τα στοιχεία ταυτότητάς τους, πρέπει να επιβάλλεται στο μέρος που συλλέγει τα δεδομένα για το σκοπό αυτό. Όταν τα δεδομένα μπορούν να διαβιβασθούν σε έναν ή περισσότερους τρίτους, ο συνδρομητής θα πρέπει να ενημερώνεται για αυτή τη δυνατότητα και για τον παραλήπτη ή για τις κατηγορίες των πιθανών παραληπτών. Η τυχόν διαβίβαση θα πρέπει να τελεί υπό την προϋπόθεση ότι τα δεδομένα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για λόγους άλλους από εκείνους, για τους οποίους συλλέχθηκαν. Εάν το μέρος που συλλέγει τα δεδομένα από τον συνδρομητή ή κάποιος τρίτος, στον οποίο έχουν διαβιβαστεί τα δεδομένα, επιθυμεί να τα χρησιμοποιήσει για κάποιον επιπλέον σκοπό, τότε είτε το μέρος αυτό είτε ο τρίτος πρέπει να ζητούν εκ νέου τη συγκατάθεση του συνδρομητή.

(40) Θα πρέπει να παρέχονται στους συνδρομητές εγγυήσεις κατά της διείσδυσης στην ιδιωτική τους ζωή από αυτόκλητες κλήσεις με σκοπό την άμεση εμπορική προώθηση, και δη μέσω αυτοματοποιημένων συστημάτων κλήσης, τηλεομοιοτυπίας (φαξ) και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, καθώς και μέσω συντόμων μηνυμάτων (SMS). Η αποστολή αυτού του είδους αυτόκλητων εμπορικών κλήσεων ενδέχεται αφενός να είναι σχετικά εύκολη και φθηνή, αφετέρου δε να επιβάλλει στον αποδέκτη κάποια επιβάρυνση ή/και δαπάνη. Επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις ο όγκος τους είναι πιθανόν να προξενεί δυσχέρειες στα δίκτυα και στον τερματικό εξοπλισμό ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Λόγω αυτού του είδους αυτόκλητων κλήσεων για άμεση εμπορική προώθηση, είναι δικαιολογημένη η απαίτηση να επιτυγχάνεται η εκ των προτέρων και ρητή συγκατάθεση των αποδεκτών προτού τους σταλούν τέτοιες κλήσεις. Η ενιαία αγορά απαιτεί εναρμονισμένη προσέγγιση ώστε να εξασφαλίζονται απλοί κανόνες για επιχειρηματίες και χρήστες σε όλη την Κοινότητα.

(41) Στα πλαίσια μιας ήδη υπάρχουσας πελατειακής σχέσης, είναι λογικό να επιτρέπεται η χρησιμοποίηση ηλεκτρονικών στοιχείων επαφής για την προσφορά παρόμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών αλλά μόνο από την εταιρεία που απέκτησε τα στοιχεία επαφής σύμφωνα με την οδηγία 95/46/ΕΚ. Όταν αποκτώνται στοιχεία επαφής, ο πελάτης θα πρέπει να ενημερώνεται σχετικά με την περαιτέρω χρησιμοποίησή τους για άμεση εμπορική προώθηση με σαφή και ευκρινή τρόπο και να του δίνεται η ευκαιρία να αρνείται τη χρησιμοποίηση αυτή. Αυτή η ευκαιρία θα πρέπει να παρέχεται και με κάθε μεταγενέστερο μήνυμα άμεσης συναλλαγής και δωρεάν, εξαιρουμένης της δαπάνης για τη διαβίβαση της άρνησής του.

(42) Άλλες μορφές άμεσης εμπορικής προώθησης που είναι δαπανηρότερες για τον αποστολέα και δεν βαρύνουν οικονομικά τους συνδρομητές και τους χρήστες, όπως τα τα προσωπικά φωνητικά τηλεφωνήματα, ενδέχεται να δικαιολογούν τη διατήρηση ενός συστήματος που παρέχει σε συνδρομητές ή χρήστες τη δυνατότητα να δηλώνουν ότι δεν επιθυ-

μούν να δέχονται τέτοιες κλήσεις. Παρ' όλα αυτά, για να μην ελαττώνεται ο υφιστάμενος βαθμός προστασίας της ιδιωτικής ζωής, τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να διατηρούν τα εθνικά συστήματα που επιτρέπουν τις κλήσεις αυτές μόνο σε συνδρομητές και χρήστες που έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους εκ των προτέρων.

(43) Για να διευκολύνεται η αποτελεσματική επιβολή των κοινοτικών κανόνων σε αυτόκλητα μηνύματα για άμεση εμπορική προώθηση, πρέπει απαραίτητως να απαγορεύεται η χρησιμοποίηση ψευδών στοιχείων ταυτότητας ή ψευδών διευθύνσεων ή αριθμών επιστροφής κατά την αποστολή μη ζητηθέντων μηνυμάτων με σκοπό την άμεση εμπορική προώθηση.

(44) Ορισμένα συστήματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου επιτρέπουν στους συνδρομητές να βλέπουν τον αποστολέα και το θέμα του μηνύματος, καθώς επίσης και να διαγράφουν το μήνυμα, χωρίς να χρειάζεται να μεταφορτώσουν το υπόλοιπο περιεχόμενο του ηλεκτρονικού μηνύματος ή τα συνημμένα του, με αποτέλεσμα να μειώνεται το κόστος που πιθανόν προκύπτει από τη μεταφόρτωση αυτόκλητων ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή των συνημμένων τους. Αυτές οι ιδιότητες μπορεί να εξακολουθήσουν να είναι χρήσιμες σε ορισμένες περιπτώσεις ως ένα πρόσθετο εργαλείο προς τις γενικές υποχρεώσεις που θεσπίζονται με την παρούσα οδηγία.

(45) Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις ρυθμίσεις στις οποίες προβαίνουν τα κράτη μέλη για να προστατεύουν τα έννομα συμφέροντα νομικών προσώπων όσον αφορά τις αυτόκλητες επικοινωνίες για άμεσους εμπορικούς σκοπούς. Όποτε τα κράτη μέλη καθιερώνουν μητρώο αυτοεξαίρεσης των νομικών προσώπων, συνήθως επιχειρήσεων, από τέτοιες επικοινωνίες, έχουν πλήρη εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 7 της οδηγίας 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»)(6).

(46) Οι λειτουργικές δυνατότητες για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών μπορούν να ενσωματώνονται στο δίκτυο ή σε οποιοδήποτε τμήμα του τερματικού εξοπλισμού του χρήστη, συμπεριλαμβανομένου του λογισμικού. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής του χρήστη των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών θα πρέπει να είναι ανεξάρτητη από τη διάρθρωση των επιμέρους στοιχείων που απαιτούνται για την παροχή της υπηρεσίας και από την κατανομή των απαραίτητων λειτουργικών δυνατοτήτων μεταξύ αυτών των στοιχείων. Η οδηγία 95/46/EK καλύπτει κάθε μορφή επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ανεξάρτητα από τη χρησιμοποιούμενη τεχνολογία. Η ύπαρξη συγκεκριμένων κανόνων για τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, παράλληλα με τους γενικούς κανόνες που αφορούν άλλα στοιχεία απαραίτητα για

την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών, ενδεχομένως δεν διευκολύνει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής με τεχνολογικά ουδέτερο τρόπο. Ενδέχεται, συνεπώς, να πρέπει να υιοθετηθούν μέτρα που να απαιτούν από τους κατασκευαστές ορισμένων τύπων εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών να κατασκευάζουν τα προϊόντα τους κατά τρόπο ώστε να περιλαμβάνουν διασφαλίσεις προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής του χρήστη και του συνδρομητή. Η υιοθέτηση τέτοιων μέτρων σύμφωνα με την οδηγία 1999/5/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1999, σχετικά με το ραδιοεξοπλισμό και τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό καθώς και την αμοιβαία αναγνώριση της(7) θα εξασφαλίζει την εναρμόνιση της εισαγωγής τεχνικών χαρακτηριστικών εξοπλισμού ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου του λογισμικού, για τους σκοπούς της προστασίας των δεδομένων προκειμένου να συμβιβάζεται με την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς.

(47) Στην περίπτωση που δεν γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα των χρηστών και των συνδρομητών, η εθνική νομοθεσία θα πρέπει να προβλέπει ένδικα μέσα. Θα πρέπει να επιβάλλονται κυρώσεις σε κάθε πρόσωπο που δεν συμμορφώνεται με τα εθνικά μέτρα που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας, είτε διέπεται από το ιδιωτικό είτε από το δημόσιο δίκαιο.

(48) Στο πλαίσιο της εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, είναι σκόπιμο να αξιοποιηθεί η πείρα της απαρτιζόμενης από αντιπροσώπους των αρχών ελέγχου των κρατών μελών ομάδας προστασίας των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία έχει συσταθεί δυνάμει του άρθρου 29 της οδηγίας 95/46/EK.

(49) Για να διευκολύνεται η συμμόρφωση προς τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, απαιτείται ειδική ρύθμιση για την επεξεργασία δεδομένων που έχει ήδη αρχίσει την ημερομηνία έναρξης ισχύος της εθνικής εκτελεστικής νομοθεσίας δυνάμει της παρούσας οδηγίας,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής και στόχος

1. Με την παρούσα οδηγία εναρμονίζονται οι διατάξεις των κρατών μελών οι οποίες απαιτούνται προκειμένου να διασφαλίζεται ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, ιδίως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, όσον αφορά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και να διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και των εξοπλισμών και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κοινότητα.

2. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας εξειδικεύουν και συμπληρώνουν την οδηγία 95/46/EK για τους σκοπούς που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Επιπλέον, οι εν λόγω διατάξεις παρέχουν προστασία των εννόμων συμφερόντων των συνδρομητών που είναι νομικά πρόσωπα.

3. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε δραστηριότητες οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όπως οι δραστηριότητες που καλύπτονται από τους τίτλους V και VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και σε κάθε περίπτωση στις δραστηριότητες που αφορούν τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους (συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής ευημερίας του κράτους εφόσον οι δραστηριότητες συνδέονται με θέματα ασφάλειας του κράτους) και στις δραστηριότητες του κράτους σε τομείς του ποινικού δικαίου.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Εκτός αν άλλως ορίζεται, ισχύουν οι ορισμοί που περιλαμβάνονται στην οδηγία 95/46/EK και την οδηγία 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο)(8).

Επίσης, ισχύουν και οι ακόλουθοι ορισμοί, βάσει των οποίων νοούνται ως:

α) «χρήστης», κάθε φυσικό πρόσωπο που χρησιμοποιεί διαθέσιμη στο κοινό υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών, για προσωπικούς ή επαγγελματικούς σκοπούς, χωρίς να είναι απαραίτητα συνδρομητής της εν λόγω υπηρεσίας·

β) «δεδομένα κίνησης», τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσής της·

γ) «δεδομένα θέσης», τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών και που υποδεικνύουν τη γεωγραφική θέση του τερματικού εξοπλισμού του χρήστη μιας διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών·

δ) «επικοινωνία», κάθε πληροφορία που ανταλλάσσεται ή διαβιβάζεται μεταξύ ενός πεπερασμένου αριθμού μερών, μέσω μιας διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Δεν περιλαμβάνονται πληροφορίες που διαβιβάζονται ως τμήμα ραδιοηλεκτρονικών υπηρεσιών στο κοινό μέσω δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εκτός από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι πληροφορίες μπορούν να αφορούν αναγνωρίσιμο συνδρομητή ή χρήστη που τις λαμβάνει·

ε) «κλήση», σύνδεση που πραγματοποιείται μέσω μιας διαθέσιμης στο κοινό τηλεφωνικής υπηρεσίας που επιτρέπει αμφίδρομη επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο·

στ) «συγκατάθεση» του χρήστη ή του συνδρομητή, η συγκατάθεση του προσώπου που αφορούν τα δεδομένα, κατά την έννοια της οδηγίας 95/46/ΕΚ.

ζ) «υπηρεσία προστιθέμενης αξίας», κάθε υπηρεσία η οποία επιβάλλει την επεξεργασία δεδομένων κίνησης ή δεδομένων θέσης πέραν εκείνων που απαιτούνται για τη μετάδοση μιας επικοινωνίας και τη χρέωσή της.

η) «ηλεκτρονικό ταχυδρομείο», κάθε μήνυμα με κείμενο, φωνή, ήχο ή εικόνα που αποστέλλεται μέσω δημοσίου δικτύου επικοινωνιών, το οποίο μπορεί να αποθηκεύεται στο δίκτυο ή στον τερματικό εξοπλισμό του παραλήπτη έως ότου ληφθεί από τον παραλήπτη.

Άρθρο 3

Σχετικές υπηρεσίες

1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στα πλαίσια της παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών επικοινωνιών σε δημόσια δίκτυα ηλεκτρονικής επικοινωνίας στην Κοινότητα.

2. Τα άρθρα 8, 10 και 11 εφαρμόζονται στις γραμμές συνδρομητών που συνδέονται με ψηφιακά κέντρα και, όταν αυτό είναι τεχνικώς εφικτό και δεν συνεπάγεται δυσανάλογη οικονομική επιβάρυνση, σε γραμμές συνδρομητών που συνδέονται με αναλογικά κέντρα.

3. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή τις περιπτώσεις όπου είναι τεχνικώς ανέφικτη ή θα απαιτούσε δυσανάλογη επένδυση η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις των άρθρων 8, 10 και 11.

Άρθρο 4

Ασφάλεια

1. Ο φορέας παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών οφείλει να λαμβάνει, εν ανάγκη από κοινού με τον φορέα παροχής του δημοσίου δικτύου επικοινωνιών καθόσον αφορά την ασφάλεια του δικτύου, τα ενδεδειγμένα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου να προστατεύεται η ασφάλεια των υπηρεσιών του. Λαμβανομένων υπόψη των πλέον πρόσφατων τεχνικών δυνατοτήτων και του κόστους εφαρμογής τους, τα μέτρα αυτά πρέπει να κατοχυρώνουν επίπεδο ασφαλείας ανάλογο προς τον υπάρχοντα κίνδυνο.

2. Σε περίπτωση που υπάρχει ιδιαίτερος κίνδυνος παραβίασης της ασφάλειας του δικτύου, ο φορέας που παρέχει διαθέσιμη στο κοινό υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών οφείλει να ενημερώνει τους συνδρομητές για τον κίνδυνο αυτό και, εφόσον ο κίνδυνος κείται εκτός του πεδίου των μέτρων που οφείλει να λαμβάνει ο πάροχος της υπηρεσίας, για όλες τις τυχόν δυνατότητες αποτροπής του, καθώς και για το αναμενόμενο κόστος τους.

Άρθρο 5

Απόρρητο των επικοινωνιών

1. Τα κράτη μέλη κατοχυρώνουν, μέσω της εθνικής νομοθεσίας, το

απόρρητο των επικοινωνιών που διενεργούνται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών και των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και των συναφών δεδομένων κίνησης. Ειδικότερα, απαγορεύουν την ακρόαση, υποκλοπή, αποθήκευση ή άλλο είδος παρακολούθησης ή επιτήρησης των επικοινωνιών και των συναφών δεδομένων κίνησης από πρόσωπα πλην των χρηστών, χωρίς τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων χρηστών, εκτός αν υπάρχει σχετική νόμιμη άδεια, σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 1. Η παρούσα παράγραφος δεν εμποδίζει την τεχνική αποθήκευση, η οποία είναι αναγκαία για τη διαβίβαση επικοινωνίας, με την επιφύλαξη της αρχής του απορρήτου.

2. Η παράγραφος 1 δεν επηρεάζει οποιαδήποτε επιτρεπόμενη από το νόμο καταγραφή συνδιαλέξεων και των συναφών δεδομένων κίνησης όταν πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια νόμιμης επαγγελματικής πρακτικής με σκοπό την παροχή αποδεικτικών στοιχείων μιας εμπορικής συναλλαγής ή οποιασδήποτε άλλης επικοινωνίας επαγγελματικού χαρακτήρα.

3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η χρήση των δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την αποθήκευση πληροφοριών ή την απόκτηση προσβάσεως σε πληροφορίες αποθηκευμένες στον τερματικό εξοπλισμό συνδρομητή ή χρήστη να επιτρέπεται μόνον εάν παρέχονται στον συγκεκριμένο συνδρομητή ή χρήστη σαφείς και εκτεταμένες πληροφορίες σύμφωνα με την οδηγία 95/46/EK, μεταξύ άλλων για το σκοπό της επεξεργασίας, και ο υπεύθυνος ελέγχου των δεδομένων τού παρέχει το δικαίωμα να αρνείται την επεξεργασία αυτή. Τούτο δεν εμποδίζει οιαδήποτε τεχνικής φύσεως αποθήκευση ή πρόσβαση, αποκλειστικός σκοπός της οποίας είναι η διενέργεια ή η διευκόλυνση της διαβίβασης μιας επικοινωνίας μέσω δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή που είναι αναγκαία μόνο για την παροχή υπηρεσίας στην κοινωνία των πληροφοριών την οποία έχει ζητήσει ρητά ο χρήστης ή ο συνδρομητής.

Άρθρο 6

Δεδομένα κίνησης

1. Τα δεδομένα κίνησης που αφορούν συνδρομητές και χρήστες, τα οποία υποβάλλονται σε επεξεργασία και αποθηκεύονται από τον πάροχο δημόσιου δικτύου ή διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών, πρέπει να απαλείφονται ή να καθίστανται ανώνυμα όταν δεν είναι πλέον απαραίτητα για το σκοπό της μετάδοσης μιας επικοινωνίας, με την επιφύλαξη των παραγράφων 2, 3 και 5 του παρόντος άρθρου και του άρθρου 15 παράγραφος 1.

2. Τα δεδομένα κίνησης που είναι απαραίτητα για τη χρέωση των συνδρομητών και την πληρωμή των διασυνδέσεων μπορούν να υποβάλλονται σε επεξεργασία. Η επεξεργασία αυτή επιτρέπεται μόνον έως το τέλος της χρονικής περιόδου εντός της οποίας δύναται να αμφισβητείται νομίμως ο λογαριασμός ή να επιδιώκεται η πληρωμή.

3. Για την εμπορική προώθηση των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή για την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, ο πάροχος διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών μπορεί να επεξεργάζεται τα δεδομένα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στην απαιτούμενη έκταση και για την απαιτούμενη διάρκεια για αυτή την υπηρεσία ή την εμπορική προώθηση, εφόσον ο συνδρομητής ή ο χρήστης τον οποίο αφορούν δίδει τη συγκατάθεσή του. Στους χρήστες ή συνδρομητές πρέπει να δίνεται η δυνατότητα να ανακαλούν οποτεδήποτε τη συγκατάθεσή τους για την επεξεργασία των δεδομένων κίνησης.

4. Ο φορέας παροχής υπηρεσιών πρέπει να ενημερώνει τον συνδρομητή ή τον χρήστη σχετικά με τον τύπο των δεδομένων κίνησης που υποβάλλονται σε επεξεργασία και τη διάρκεια της επεξεργασίας αυτής για τους σκοπούς που αναφέρονται στην παράγραφο 2 και, πριν από τη χορήγηση της συγκατάθεσης, για τους σκοπούς που αναφέρονται στην παράγραφο 3.

5. Η επεξεργασία των δεδομένων κίνησης, σύμφωνα με τις παραγράφους 1, 2, 3 και 4, πρέπει να περιορίζεται σε πρόσωπα τα οποία ενεργούν υπό την εποπτεία του φορέα παροχής του δημοσίου δικτύου και της διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ασχολούνται με τη διαχείριση της χρέωσης ή της κίνησης, τις απαντήσεις σε ερωτήσεις πελατών, την ανίχνευση της απάτης, την εμπορική προώθηση των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή την παροχή υπηρεσίας προστιθέμενης αξίας, και πρέπει να περιορίζεται στα απολύτως αναγκαία για την εξυπηρέτηση των σκοπών αυτών.

6. Οι παράγραφοι 1, 2, 3 και 5 ισχύουν με την επιφύλαξη της δυνατότητας των αρμοδίων φορέων να ενημερώνονται για τα δεδομένα κίνησης σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, με σκοπό την επίλυση διαφορών, ιδίως σχετικά με τη διασύνδεση ή τη χρέωση.

Άρθρο 7

Αναλυτική χρέωση

1. Οι συνδρομητές έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν μη αναλυτικούς λογαριασμούς.

2. Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν εθνικές διατάξεις προκειμένου να συμβιβάσουν τα δικαιώματα των συνδρομητών που λαμβάνουν αναλυτικούς λογαριασμούς με την προστασία της ιδιωτικής ζωής των καλούντων χρηστών και των καλουμένων συνδρομητών, διασφαλίζοντας επί παραδείγματι ότι ευρίσκονται στη διάθεση των χρηστών και των συνδρομητών αυτών επαρκείς εναλλακτικοί τρόποι επικοινωνίας ή πληρωμής που ενισχύουν την προστασία της ιδιωτικής ζωής.

Άρθρο 8

Ένδειξη της ταυτότητας και περιορισμός της αναγνώρισης καλούσας και συνδεδεμένης γραμμής

1. Όταν παρέχεται η ένδειξη της ταυτότητας καλούσας γραμμής, ο πάροχος της υπηρεσίας πρέπει να προσφέρει τη δυνατότητα στον χρήστη που καλεί να εμποδίζει αυτή τη λειτουργία ανά κλήση με απλά μέσα και ατελώς. Ο συνδρομητής που καλεί πρέπει να έχει τη δυνατότητα αυτή ανά γραμμή.

2. Όταν παρέχεται ένδειξη της ταυτότητας καλούσας γραμμής, ο πάροχος της υπηρεσίας πρέπει να προσφέρει τη δυνατότητα στον χρήστη που καλείται να εμποδίζει την ένδειξη της ταυτότητας της καλούσας γραμμής για τις εισερχόμενες κλήσεις με απλά μέσα και ατελώς, εφόσον κάνει λελογισμένη χρήση αυτής της λειτουργίας.

3. Όταν παρέχεται ένδειξη της ταυτότητας καλούσας γραμμής και η ένδειξη αυτή γίνεται πριν από την αποκατάσταση της κλήσης, ο πάροχος της υπηρεσίας πρέπει να προσφέρει τη δυνατότητα στον χρήστη που καλείται να απορρίπτει με απλά μέσα εισερχόμενες κλήσεις, όταν ο χρήστης ή ο συνδρομητής που καλεί έχει εμποδίσει την ένδειξη της ταυτότητας της καλούσας γραμμής.

4. Όταν παρέχεται ένδειξη της ταυτότητας της συνδεδεμένης γραμμής, ο πάροχος της υπηρεσίας πρέπει να προσφέρει τη δυνατότητα στον χρήστη που καλείται να απαλείφει, με απλά μέσα και ατελώς, την ένδειξη της ταυτότητας της συνδεδεμένης γραμμής στον χρήστη που καλεί.

5. Η παράγραφος 1 ισχύει επίσης όσον αφορά κλήσεις από την Κοινότητα προς τρίτες χώρες. Οι παράγραφοι 2, 3 και 4 ισχύουν επίσης και για τις εισερχόμενες κλήσεις που προέρχονται από τρίτες χώρες.

6. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, όταν προσφέρεται ένδειξη της ταυτότητας καλούσας ή/και συνδεδεμένης γραμμής, οι φορείς παροχής διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών να ενημερώνουν το κοινό σχετικά, όπως επίσης και για τις δυνατότητες που ορίζονται στις παραγράφους 1, 2, 3 και 4.

Άρθρο 9

Δεδομένα θέσης εκτός των δεδομένων κίνησης

1. Στις περιπτώσεις όπου δεδομένα θέσης εκτός των δεδομένων κίνησης, που αφορούν τους χρήστες ή συνδρομητές δικτύων ή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, είναι δυνατό να υποστούν επεξεργασία, η επεξεργασία αυτή επιτρέπεται μόνον όταν αυτά καθίστανται ανώνυμα ή με τη ρητή συγκατάθεση των χρηστών ή συνδρομητών στην απαιτούμενη έκταση και για την απαιτούμενη διάρκεια για την παροχή μιας υπηρεσίας προστιθέμενης αξίας. Ο φορέας παροχής υπηρεσιών είναι υποχρεωμένος να ενημερώνει τους χρήστες ή συνδρομητές, προτού δώσουν τη συγκατάθεσή τους, σχετικά με τον τύπο των δεδομένων θέσης εκτός των δεδομένων κυκλοφορίας που υποβάλλονται σε επεξεργασία, τους σκοπούς και τη διάρκεια της εν λόγω επεξεργασίας, καθώς και το ενδεχόμενο μετάδοσής τους σε τρίτους για

το σκοπό παροχής της υπηρεσίας προστιθέμενης αξίας. Στους χρήστες ή συνδρομητές πρέπει να δίδεται η δυνατότητα να ανακαλούν οποτεδήποτε τη συγκατάθεσή τους για την επεξεργασία των δεδομένων θέσης, εκτός των δεδομένων κίνησης.

2. Όταν ο χρήστης ή ο συνδρομητής έχει δώσει τη συγκατάθεσή του για την επεξεργασία δεδομένων θέσης εκτός των δεδομένων κίνησης, θα πρέπει να εξακολουθεί να έχει τη δυνατότητα, με απλά μέσα και ατελώς, να αρνείται προσωρινά την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων για κάθε σύνδεση με το δίκτυο ή για κάθε μετάδοση μιας επικοινωνίας.

3. Η επεξεργασία των δεδομένων θέσης, εκτός των δεδομένων κίνησης σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2, πρέπει να περιορίζεται σε πρόσωπα τα οποία ενεργούν υπό την εποπτεία του φορέα παροχής του δικτύου ή της διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή του τρίτου που παρέχει την υπηρεσία προστιθέμενης αξίας, και πρέπει να περιορίζεται στα απολύτως απαραίτητα για τους σκοπούς της υπηρεσίας προστιθέμενης αξίας.

Άρθρο 10

Εξαιρέσεις

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν διαφανείς διαδικασίες που διέπουν τον τρόπο με τον οποίο ο φορέας παροχής δημόσιου δικτύου επικοινωνιών ή/και διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών μπορεί να εξουδετερώνει:

α) τη δυνατότητα της μη αναγραφής της καλούσας γραμμής, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, έπειτα από αίτηση συνδρομητή που ζητεί τον εντοπισμό κακόβουλων ή οχληρών κλήσεων. Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, τα δεδομένα που περιέχουν την αναγνώριση της ταυτότητας του καλούντος συνδρομητή αποθηκεύονται και είναι διαθέσιμα από τον φορέα παροχής δημόσιου δικτύου επικοινωνιών ή/και διαθέσιμη στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

β) τη δυνατότητα της απάλειψης της ένδειξης της ταυτότητας της καλούσας γραμμής και την προσωρινή άρνηση ή έλλειψη συγκατάθεσης ενός συνδρομητή ή χρήστη για την επεξεργασία δεδομένων θέσης ανά γραμμή, για οργανισμούς που ασχολούνται με κλήσεις έκτακτης ανάγκης και είναι αναγνωρισμένοι από τα κράτη μέλη, όπως οι διωκτικές αρχές, οι υπηρεσίες πρώτων βοηθειών και οι πυροσβεστικές υπηρεσίες, ώστε να δίδεται απάντηση στις κλήσεις αυτές.

Άρθρο 11**Αυτόματη προώθηση κλήσεων**

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε κάθε συνδρομητής να έχει τη δυνατότητα, με απλά μέσα και ατελώς, να σταματά την αυτόματη προώθηση κλήσεων από τρίτους στην τερματική συσκευή του.

Άρθρο 12**Τηλεφωνικοί κατάλογοι συνδρομητών**

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι συνδρομητές ενημερώνονται, ατελώς και πριν περιληφθούν στον κατάλογο, σχετικά με τους σκοπούς έντυπων ή ηλεκτρονικών καταλόγων συνδρομητών που διατίθενται στο κοινό ή μπορεί να αποκτηθούν μέσω υπηρεσιών πληροφοριών καταλόγου, στους οποίους μπορεί να περιλαμβάνονται τα προσωπικά τους δεδομένα, καθώς και σχετικά με τις περαιτέρω δυνατότητες χρήσης που βασίζονται σε λειτουργίες αναζήτησης ενσωματωμένες σε ηλεκτρονικές εκδόσεις του καταλόγου.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι συνδρομητές να έχουν την ευκαιρία να καθορίζουν εάν και ποια από τα προσωπικά τους δεδομένα θα περιλαμβάνονται σε δημόσιους καταλόγους, στο βαθμό που τα εν λόγω στοιχεία είναι συναφή με τους σκοπούς του καταλόγου όπως καθορίζεται από τον φορέα παροχής του καταλόγου, και να επαληθεύουν, να διορθώνουν ή να αποσύρουν τα εν λόγω δεδομένα. Η μη εγγραφή, η επαλήθευση, η διόρθωση ή η απόσυρση των προσωπικών δεδομένων από το δημόσιο κατάλογο συνδρομητών γίνεται ατελώς.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν να ζητείται η πρόσθετη συγκατάθεση των συνδρομητών για οποιοδήποτε άλλο σκοπό δημόσιου καταλόγου, εκτός της έρευνας των στοιχείων επαφής προσώπων βάσει του ονόματός τους και, εάν απαιτείται, ενός ελάχιστου αριθμού άλλων στοιχείων ταυτότητας.

4. Οι παράγραφοι 1 και 2 ισχύουν για τους συνδρομητές που είναι φυσικά πρόσωπα. Τα κράτη μέλη οφείλουν επίσης να μεριμνούν ώστε, στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου και της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας, τα έννομα συμφέροντα των συνδρομητών που δεν είναι φυσικά πρόσωπα να προστατεύονται επαρκώς σε ό,τι αφορά την αναγραφή των στοιχείων τους σε δημόσιους καταλόγους.

Άρθρο 13**Αυτόκλητες κλήσεις**

1. Η χρησιμοποίηση αυτόματων συστημάτων κλήσης χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση (συσκευές αυτόματων κλήσεων), τηλεομοιοτυπικών συσκευών (φαξ) ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης επιτρέπεται μόνον στην περίπτωση συνδρομητών οι οποίοι έχουν δώσει εκ των προτέρων τη συγκατάθεσή τους.

2. Παρά την παράγραφο 1, αν ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο αποκτά από τους πελάτες του στοιχεία επαφής του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τους στο πλαίσιο της πώλησης ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας, σύμφωνα με την οδηγία 95/46/ΕΚ, μπορεί να χρησιμοποιεί τα εν λόγω στοιχεία για την απευθείας εμπορική προώθηση των δικών του παρόμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών, υπό την προϋπόθεση ότι οι πελάτες του έχουν σαφώς και ευδιάκριτα την ευκαιρία να αντιτάσσονται, δωρεάν και εύκολα, σε αυτή τη συλλογή και χρησιμοποίηση ηλεκτρονικών στοιχείων επαφής, και αυτό με κάθε μήνυμα, σε περίπτωση που ο χρήστης αρχικά δεν είχε διαφωνήσει με αυτή τη χρήση.

3. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα ενδεδειγμένα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζεται, ατελώς, ότι οι αυτόκλητες κλήσεις με σκοπό την απευθείας εμπορική προώθηση, σε άλλες, εκτός των προβλεπομένων στις παραγράφους 1 και 2, περιπτώσεις, δεν επιτρέπονται χωρίς τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων συνδρομητών ή όταν πρόκειται για συνδρομητές οι οποίοι δεν επιθυμούν να λαμβάνουν αυτές τις κλήσεις. Η σχετική επιλογή καθορίζεται από την εθνική νομοθεσία.

4. Εν πάση περιπτώσει, απαγορεύεται η πρακτική της αποστολής μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με σκοπό την άμεση εμπορική προώθηση, τα οποία συγκαλύπτουν ή αποκρύπτουν την ταυτότητα του αποστολέα ή του προσώπου προς όφελος του οποίου αποστέλλεται το μήνυμα, ή δίχως έγκυρη διεύθυνση στην οποία ο αποδέκτης να μπορεί να ζητεί τον τερματισμό της επικοινωνίας αυτής.

5. Οι παράγραφοι 1 και 3 ισχύουν για τους συνδρομητές που είναι φυσικά πρόσωπα. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν επίσης, στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου και της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας, ότι προστατεύονται επαρκώς τα έννομα συμφέροντα των συνδρομητών που δεν είναι φυσικά πρόσωπα σε ό,τι αφορά τις αυτόκλητες κλήσεις.

Άρθρο 14

Τεχνικά χαρακτηριστικά και τυποποίηση

1. Κατά την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, με την επιφύλαξη των διατάξεων των παραγράφων 2 και 3, να μην επιβάλλεται καμία υποχρεωτική απαίτηση σχετικά με ειδικά τεχνικά χαρακτηριστικά στις τερματικές συσκευές ή στον άλλο εξοπλισμό ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η οποία θα μπορούσε να παρακωλύσει τη διάθεση εξοπλισμού στην αγορά και την ελεύθερη κυκλοφορία του εξοπλισμού αυτού στα κράτη μέλη ή μεταξύ των κρατών μελών.

2. Σε περίπτωση που η εφαρμογή ορισμένων διατάξεων της παρούσας οδηγίας μπορεί να επιτευχθεί μόνο βάσει ειδικών τεχνικών χαρακτηριστικών σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τα κράτη μέλη ενημερώνουν σχετικά την Επιτροπή, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην οδηγία 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της

22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών(9).

3. Κατά περίπτωση, μπορούν να θεσπιστούν μέτρα που να εξασφαλίζουν ότι ο τερματικός εξοπλισμός είναι κατασκευασμένος κατά τρόπο συμβατό με το δικαίωμα των χρηστών να προστατεύουν και να ελέγχουν τη χρησιμοποίηση των προσωπικών τους δεδομένων, σύμφωνα με την οδηγία 1999/5/ΕΚ και με την απόφαση 87/95/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την τυποποίηση στον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών(10).

Άρθρο 15

Εφαρμογή ορισμένων διατάξεων της οδηγίας 95/46/ΕΚ

1. Τα κράτη μέλη δύνανται να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα για να περιορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 6, στο άρθρο 8 παράγραφοι 1 έως 4 και στο άρθρο 9 της παρούσας οδηγίας, εφόσον ο περιορισμός αυτός αποτελεί αναγκαίο, κατάλληλο και ανάλογο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας (δηλαδή της ασφάλειας του κράτους), της εθνικής άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας, και για την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη ποινικών αδικημάτων ή της άνευ αδείας χρησιμοποίησης του συστήματος ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη δύνανται, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα που θα προβλέπουν τη φύλαξη δεδομένων για ορισμένο χρονικό διάστημα για τους λόγους που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο. Όλα τα μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα παράγραφο είναι σύμφωνα με τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφοι 1 και 2 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2. Οι διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας 95/46/ΕΚ περί ενδίκων μέσων, ευθύνης και κυρώσεων, ισχύουν όσον αφορά τις εθνικές διατάξεις που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας και όσον αφορά τα ατομικά δικαιώματα που απορρέουν από την παρούσα οδηγία.

3. Η ομάδα εργασίας για την προστασία των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία έχει συσταθεί δυνάμει του άρθρου 29 της οδηγίας 95/46/ΕΚ, εκτελεί επίσης τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 30 της εν λόγω οδηγίας, όσον αφορά θέματα που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία, δηλαδή την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και των εννόμων συμφερόντων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Άρθρο 16

Μεταβατικές ρυθμίσεις

1. Το άρθρο 12 δεν εφαρμόζεται σε εκδόσεις καταλόγων που έχουν ήδη παραχθεί ή διατεθεί στην αγορά σε έντυπη ή off-line ηλεκτρονική μορφή πριν τεθούν σε ισχύ οι εθνικές διατάξεις που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

2. Όταν τα προσωπικά δεδομένα συνδρομητών σε υπηρεσίες σταθερής ή κινητής δημόσιας τηλεφωνίας έχουν περιληφθεί σε δημόσιο κατάλογο συνδρομητών σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 95/46/EK και του άρθρου 11 της οδηγίας 97/66/EK πριν τεθούν σε ισχύ οι εθνικές διατάξεις που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, τα προσωπικά δεδομένα των συνδρομητών αυτών μπορούν να εξακολουθούν να περιλαμβάνονται στην έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή του εν λόγω δημόσιου καταλόγου, συμπεριλαμβανομένων των μορφών που διαθέτουν λειτουργίες αναζήτησης, εκτός εάν οι συνδρομητές δηλώσουν άλλως, αφού ενημερωθούν πλήρως για τους σκοπούς και τις επιλογές σύμφωνα με το άρθρο 12 της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 17

Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία, πριν από τις 31 Οκτωβρίου 2003. Ενημερώνουν αμέσως σχετικά την Επιτροπή.

Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς αυτής καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου που θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία, καθώς και τις τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις των εν λόγω διατάξεων.

Άρθρο 18

Αναθεώρηση

Η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, το αργότερο σε μια τριετία μετά την ημερομηνία που αναφέρεται στο άρθρο 17 παράγραφος 1, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και τις συνέπειές της για τους οικονομικούς παράγοντες και τους καταναλωτές, ειδικότερα σε ό,τι αφορά τις διατάξεις για τις αυτόκλητες κλήσεις, λαμβάνοντας υπόψη το διεθνές περιβάλλον. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει πληροφορίες από τα κράτη μέλη, οι οποίες παρέχονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση. Η Επιτροπή υποβάλλει, ενδεχομένως, προτάσεις για την τροποποίηση της παρούσας οδηγίας λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα της εν λόγω έκθε-

σης, τυχόν αλλαγές στον τομέα, καθώς και οποιαδήποτε άλλη πρόταση θεωρηθεί απαραίτητη προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 19

Κατάργηση

Η οδηγία 97/66/ΕΚ καταργείται από την ημερομηνία που αναφέρεται στο άρθρο 17 παράγραφος 1.

Οι παραπομπές στην καταργούμενη οδηγία θεωρούνται ως παραπομπές στην παρούσα οδηγία.

Άρθρο 20

Θέση σε ισχύ

Η οδηγία αρχίζει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Άρθρο 21

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 12 Ιουλίου 2002.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

P. Cox

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

T. Pedersen

(1) ΕΕ C 365 Ε της 19.12.2000, σ. 223.

(2) ΕΕ C 123 της 25.4.2001, σ. 53.

(3) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13ης Νοεμβρίου 2001 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα), κοινή θέση του Συμβουλίου της 28ης Ιανουαρίου 2002 (ΕΕ C 113 Ε της 14.5.2002, σ. 39) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 30ής Μαΐου 2002 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα). Απόφαση του Συμβουλίου της 25ης Ιουνίου 2002.

(4) ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31.

(5) ΕΕ L 24 της 30.1.1998, σ. 1.

(6) ΕΕ L 178 της 17.7.2000, σ. 1.

(7) ΕΕ L 91 της 7.4.1999, σ. 10.

(8) ΕΕ L 108 της 24.4.2002, σ. 33.

(9) ΕΕ L 204 της 21.7.1998, σ. 37· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 98/48/ΕΚ (ΕΕ L 217 της 5.8.1998, σ. 18).

(10) ΕΕ L 36 της 7.2.1987, σ. 31· απόφαση όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την πράξη προσχώρησης 1994.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Οδηγία 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (κατάργηση Οδηγίας 2002/58/ΕΚ)

Οδηγία 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (κατάργηση Οδηγίας 2002/58/ΕΚ)¹

Directive 2006/24/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks and amending Directive 2002/58/EC

¹ Not yet published in the Official Journal on 23.03.06

EUROPEAN UNION

THE EUROPEAN PARLIAMENT

THE COUNCIL

Strasbourg, 15 March 2006
(OR. en)

2005/0182 (COD)
LEX 687

PE-CONS 3677/12/05
REV 12

COPEN 200
TELECOM 151
CODEC 1206

**DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT
AND OF THE COUNCIL
ON THE RETENTION OF DATA GENERATED OR
PROCESSED IN CONNECTION WITH THE PROVISION
OF PUBLICLY AVAILABLE ELECTRONIC
COMMUNICATIONS SERVICES OR OF
PUBLIC COMMUNICATIONS NETWORKS AND
AMENDING DIRECTIVE 2002/58/EC**

PE-CONS 3677/12/05 REV 12

**DIRECTIVE 2006/24/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT
AND OF THE COUNCIL**

of 15 March 2006

**on the retention of data generated or processed in connection with
the provision of publicly available electronic communications services
or of public communications networks
and amending Directive 2002/58/EC**

THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Treaty establishing the European Community, and in particular Article 95 thereof,

Having regard to the proposal from the Commission,

Having regard to the Opinion of the European Economic and Social Committee¹,

Acting in accordance with the procedure laid down in Article 251 of the Treaty²,

¹ Opinion delivered on 19 January 2006 (not yet published in the Official Journal).

² Opinion of the European Parliament of 14 December 2005 (not yet published in the Official Journal) and Council Decision of 21 February 2006.

Whereas:

- (1) Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data¹ requires Member States to protect the rights and freedoms of natural persons with regard to the processing of personal data, and in particular their right to privacy, in order to ensure the free flow of personal data in the Community.
- (2) Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications)² translates the principles set out in Directive 95/46/EC into specific rules for the electronic communications sector.
- (3) Articles 5, 6 and 9 of Directive 2002/58/EC lay down the rules applicable to the processing by network and service providers of traffic and location data generated by using electronic communications services. Such data must be erased or made anonymous when no longer needed for the purpose of the transmission of a communication, except for the data necessary for billing or interconnection payments. Subject to consent, certain data may also be processed for marketing purposes and the provision of value-added services.

¹ OJ L 281, 23.11.1995, p. 31. Directive as amended by Regulation (EC) No 1882/2003 (OJ L 284, 31.10.2003, p. 1).

² OJ L 201, 31.7.2002, p. 37.

- (4) Article 15(1) of Directive 2002/58/EC sets out the conditions under which Member States may restrict the scope of the rights and obligations provided for in Article 5, Article 6, Article 8(1), (2), (3) and (4), and Article 9 of that Directive. Any such restrictions must be necessary, appropriate and proportionate within a democratic society for specific public order purposes, i.e. to safeguard national security (i.e. State security), defence, public security or the prevention, investigation, detection and prosecution of criminal offences or of unauthorised use of the electronic communications systems.
- (5) Several Member States have adopted legislation providing for the retention of data by service providers for the prevention, investigation, detection, and prosecution of criminal offences. Those national provisions vary considerably.
- (6) The legal and technical differences between national provisions concerning the retention of data for the purpose of prevention, investigation, detection and prosecution of criminal offences present obstacles to the internal market for electronic communications, since service providers are faced with different requirements regarding the types of traffic and location data to be retained and the conditions and periods of retention.
- (7) The Conclusions of the Justice and Home Affairs Council of 19 December 2002 underline that, because of the significant growth in the possibilities afforded by electronic communications, data relating to the use of electronic communications are particularly important and therefore a valuable tool in the prevention, investigation, detection and prosecution of criminal offences, in particular organised crime.

- (8) The Declaration on Combating Terrorism adopted by the European Council on 25 March 2004 instructed the Council to examine measures for establishing rules on the retention of communications traffic data by service providers.
- (9) Under Article 8 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR), everyone has the right to respect for his private life and his correspondence. Public authorities may interfere with the exercise of that right only in accordance with the law and where necessary in a democratic society, inter alia, in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder or crime, or for the protection of the rights and freedoms of others. Because retention of data has proved to be such a necessary and effective investigative tool for law enforcement in several Member States, and in particular concerning serious matters such as organised crime and terrorism, it is necessary to ensure that retained data are made available to law enforcement authorities for a certain period, subject to the conditions provided for in this Directive. The adoption of an instrument on data retention that complies with the requirements of Article 8 of the ECHR is therefore a necessary measure.
- (10) On 13 July 2005, the Council reaffirmed in its declaration condemning the terrorist attacks on London the need to adopt common measures on the retention of telecommunications data as soon as possible.

- (11) Given the importance of traffic and location data for the investigation, detection, and prosecution of criminal offences, as demonstrated by research and the practical experience of several Member States, there is a need to ensure at European level that data that are generated or processed, in the course of the supply of communications services, by providers of publicly available electronic communications services or of a public communications network are retained for a certain period, subject to the conditions provided for in this Directive.
- (12) Article 15(1) of Directive 2002/58/EC continues to apply to data, including data relating to unsuccessful call attempts, the retention of which is not specifically required under this Directive and which therefore fall outside the scope thereof, and to retention for purposes, including judicial purposes, other than those covered by this Directive.
- (13) This Directive relates only to data generated or processed as a consequence of a communication or a communication service and does not relate to data that are the content of the information communicated. Data should be retained in such a way as to avoid their being retained more than once. Data generated or processed when supplying the communications services concerned refers to data which are accessible. In particular, as regards the retention of data relating to Internet e-mail and Internet telephony, the obligation to retain data may apply only in respect of data from the providers' or the network providers' own services.

- (14) Technologies relating to electronic communications are changing rapidly and the legitimate requirements of the competent authorities may evolve. In order to obtain advice and encourage the sharing of experience of best practice in these matters, the Commission intends to establish a group composed of Member States' law enforcement authorities, associations of the electronic communications industry, representatives of the European Parliament and data protection authorities, including the European Data Protection Supervisor.
- (15) Directive 95/46/EC and Directive 2002/58/EC are fully applicable to the data retained in accordance with this Directive. Article 30(1)(c) of Directive 95/46/EC requires the consultation of the Working Party on the Protection of Individuals with regard to the Processing of Personal Data established under Article 29 of that Directive.
- (16) The obligations incumbent on service providers concerning measures to ensure data quality, which derive from Article 6 of Directive 95/46/EC, and their obligations concerning measures to ensure confidentiality and security of processing of data, which derive from Articles 16 and 17 of that Directive, apply in full to data being retained within the meaning of this Directive.
- (17) It is essential that Member States adopt legislative measures to ensure that data retained under this Directive are provided to the competent national authorities only in accordance with national legislation in full respect of the fundamental rights of the persons concerned.

- (18) In this context, Article 24 of Directive 95/46/EC imposes an obligation on Member States to lay down sanctions for infringements of the provisions adopted pursuant to that Directive. Article 15(2) of Directive 2002/58/EC imposes the same requirement in relation to national provisions adopted pursuant to Directive 2002/58/EC. Council Framework Decision 2005/222/JHA of 24 February 2005 on attacks against information systems¹ provides that the intentional illegal access to information systems, including to data retained therein, is to be made punishable as a criminal offence.
- (19) The right of any person who has suffered damage as a result of an unlawful processing operation or of any act incompatible with national provisions adopted pursuant to Directive 95/46/EC to receive compensation, which derives from Article 23 of that Directive, applies also in relation to the unlawful processing of any personal data pursuant to this Directive.
- (20) The 2001 Council of Europe Convention on Cybercrime and the 1981 Council of Europe Convention for the Protection of Individuals with Regard to Automatic Processing of Personal Data also cover data being retained within the meaning of this Directive.

¹ OJ L 69, 16.3.2005, p. 67.

- (21) Since the objectives of this Directive, namely to harmonise the obligations on providers to retain certain data and to ensure that those data are available for the purpose of the investigation, detection and prosecution of serious crime, as defined by each Member State in its national law, cannot be sufficiently achieved by the Member States and can therefore, by reason of the scale and effects of this Directive, be better achieved at Community level, the Community may adopt measures, in accordance with the principle of subsidiarity as set out in Article 5 of the Treaty. In accordance with the principle of proportionality, as set out in that Article, this Directive does not go beyond what is necessary in order to achieve those objectives.
- (22) This Directive respects the fundamental rights and observes the principles recognised, in particular, by the Charter of Fundamental Rights of the European Union. In particular, this Directive, together with Directive 2002/58/EC, seeks to ensure full compliance with citizens' fundamental rights to respect for private life and communications and to the protection of their personal data, as enshrined in Articles 7 and 8 of the Charter.
- (23) Given that the obligations on providers of electronic communications services should be proportionate, this Directive requires that they retain only such data as are generated or processed in the process of supplying their communications services. To the extent that such data are not generated or processed by those providers, there is no obligation to retain them. This Directive is not intended to harmonise the technology for retaining data, the choice of which is a matter to be resolved at national level.

-
- (24) In accordance with paragraph 34 of the Interinstitutional agreement on better law-making¹, Member States are encouraged to draw up, for themselves and in the interests of the Community, their own tables illustrating, as far as possible, the correlation between this Directive and the transposition measures, and to make them public.
- (25) This Directive is without prejudice to the power of Member States to adopt legislative measures concerning the right of access to, and use of, data by national authorities, as designated by them. Issues of access to data retained pursuant to this Directive by national authorities for such activities as are referred to in the first indent of Article 3(2) of Directive 95/46/EC fall outside the scope of Community law. However, they may be subject to national law or action pursuant to Title VI of the Treaty on European Union. Such laws or action must fully respect fundamental rights as they result from the common constitutional traditions of the Member States and as guaranteed by the ECHR. Under Article 8 of the ECHR, as interpreted by the European Court of Human Rights, interference by public authorities with privacy rights must meet the requirements of necessity and proportionality and must therefore serve specified, explicit and legitimate purposes and be exercised in a manner that is adequate, relevant and not excessive in relation to the purpose of the interference,

HAVE ADOPTED THIS DIRECTIVE:

¹ OJ C 321, 31.12.2003, p. 1.

Article 1

Subject matter and scope

1. This Directive aims to harmonise Member States' provisions concerning the obligations of the providers of publicly available electronic communications services or of public communications networks with respect to the retention of certain data which are generated or processed by them, in order to ensure that the data are available for the purpose of the investigation, detection and prosecution of serious crime, as defined by each Member State in its national law.
2. This Directive shall apply to traffic and location data on both legal entities and natural persons and to the related data necessary to identify the subscriber or registered user. It shall not apply to the content of electronic communications, including information consulted using an electronic communications network.

Article 2
Definitions

1. For the purpose of this Directive, the definitions in Directive 95/46/EC, in Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive)¹, and in Directive 2002/58/EC shall apply.
2. For the purpose of this Directive:
 - (a) "data" means traffic data and location data and the related data necessary to identify the subscriber or user;
 - (b) "user" means any legal entity or natural person using a publicly available electronic communications service, for private or business purposes, without necessarily having subscribed to that service;
 - (c) "telephone service" means calls (including voice, voicemail and conference and data calls), supplementary services (including call forwarding and call transfer) and messaging and multi-media services (including short message services, enhanced media services and multi-media services);
 - (d) "user ID" means a unique identifier allocated to persons when they subscribe to or register with an Internet access service or Internet communications service;

¹ OJ L 108, 24.4.2002, p. 33.

- (e) "cell ID" means the identity of the cell from which a mobile telephony call originated or in which it terminated;
- (f) "unsuccessful call attempt" means a communication where a telephone call has been successfully connected but not answered or there has been a network management intervention.

Article 3

Obligation to retain data

1. By way of derogation from Articles 5, 6 and 9 of Directive 2002/58/EC, Member States shall adopt measures to ensure that the data specified in Article 5 of this Directive are retained in accordance with the provisions thereof, to the extent that those data are generated or processed by providers of publicly available electronic communications services or of a public communications network within their jurisdiction in the process of supplying the communications services concerned.
2. The obligation to retain data provided for in paragraph 1 shall include the retention of the data specified in Article 5 relating to unsuccessful call attempts where those data are generated or processed, and stored (as regards telephony data) or logged (as regards Internet data), by providers of publicly available electronic communications services or of a public communications network within the jurisdiction of the Member State concerned in the process of supplying the communication services concerned. This Directive shall not require data relating to unconnected calls to be retained.

*Article 4**Access to data*

Member States shall adopt measures to ensure that data retained in accordance with this Directive are provided only to the competent national authorities in specific cases and in accordance with national law. The procedures to be followed and the conditions to be fulfilled in order to gain access to retained data in accordance with necessity and proportionality requirements shall be defined by each Member State in its national law, subject to the relevant provisions of European Union law or public international law, and in particular the ECHR as interpreted by the European Court of Human Rights.

*Article 5**Categories of data to be retained*

1. Member States shall ensure that the following categories of data are retained under this Directive:
 - (a) data necessary to trace and identify the source of a communication:
 - (1) concerning fixed network telephony and mobile telephony:
 - (i) the calling telephone number;
 - (ii) the name and address of the subscriber or registered user;

- (2) concerning Internet access, Internet e-mail and Internet telephony:
 - (i) the user ID(s) allocated;
 - (ii) the user ID and telephone number allocated to any communication entering the public telephone network;
 - (iii) the name and address of the subscriber or registered user to whom an Internet Protocol (IP) address, user ID or telephone number was allocated at the time of the communication;
- (b) data necessary to identify the destination of a communication:
 - (1) concerning fixed network telephony and mobile telephony:
 - (i) the number(s) dialled (the telephone number(s) called), and, in cases involving supplementary services such as call forwarding or call transfer, the number or numbers to which the call is routed;
 - (ii) the name(s) and address(es) of the subscriber(s) or registered user(s);

- (2) concerning Internet e-mail and Internet telephony:
 - (i) the user ID or telephone number of the intended recipient(s) of an Internet telephony call;
 - (ii) the name(s) and address(es) of the subscriber(s) or registered user(s) and user ID of the intended recipient of the communication;
- (c) data necessary to identify the date, time and duration of a communication:
 - (1) concerning fixed network telephony and mobile telephony, the date and time of the start and end of the communication;
 - (2) concerning Internet access, Internet e-mail and Internet telephony:
 - (i) the date and time of the log-in and log-off of the Internet access service, based on a certain time zone, together with the IP address, whether dynamic or static, allocated by the Internet access service provider to a communication, and the user ID of the subscriber or registered user;
 - (ii) the date and time of the log-in and log-off of the Internet e-mail service or Internet telephony service, based on a certain time zone;

- (d) data necessary to identify the type of communication:
 - (1) concerning fixed network telephony and mobile telephony:
the telephone service used;
 - (2) concerning Internet e-mail and Internet telephony:
the Internet service used;
- (e) data necessary to identify users' communication equipment or what purports to be their equipment:
 - (1) concerning fixed network telephony, the calling and called telephone numbers;
 - (2) concerning mobile telephony:
 - (i) the calling and called telephone numbers;
 - (ii) the International Mobile Subscriber Identity (IMSI) of the calling party;
 - (iii) the International Mobile Equipment Identity (IMEI) of the calling party;

- (iv) the IMSI of the called party;
 - (v) the IMEI of the called party;
 - (vi) in the case of pre-paid anonymous services, the date and time of the initial activation of the service and the location label (Cell ID) from which the service was activated;
- (3) concerning Internet access, Internet e-mail and Internet telephony:
- (i) the calling telephone number for dial-up access;
 - (ii) the digital subscriber line (DSL) or other end point of the originator of the communication;
- (f) data necessary to identify the location of mobile communication equipment:
- (1) the location label (Cell ID) at the start of the communication;
 - (2) data identifying the geographic location of cells by reference to their location labels (Cell ID) during the period for which communications data are retained.

2. No data revealing the content of the communication may be retained pursuant to this Directive.

Article 6
Periods of retention

Member States shall ensure that the categories of data specified in Article 5 are retained for periods of not less than six months and not more than two years from the date of the communication.

Article 7
Data protection and data security

Without prejudice to the provisions adopted pursuant to Directive 95/46/EC and Directive 2002/58/EC, each Member State shall ensure that providers of publicly available electronic communications services or of a public communications network respect, as a minimum, the following data security principles with respect to data retained in accordance with this Directive:

- (a) the retained data shall be of the same quality and subject to the same security and protection as those data on the network;
- (b) the data shall be subject to appropriate technical and organisational measures to protect the data against accidental or unlawful destruction, accidental loss or alteration, or unauthorised or unlawful storage, processing, access or disclosure;

- (c) the data shall be subject to appropriate technical and organisational measures to ensure that they can be accessed by specially authorised personnel only; and
- (d) the data, except those that have been accessed and preserved, shall be destroyed at the end of the period of retention.

Article 8

Storage requirements for retained data

Member States shall ensure that the data specified in Article 5 are retained in accordance with this Directive in such a way that the data retained and any other necessary information relating to such data can be transmitted upon request to the competent authorities without undue delay.

Article 9

Supervisory authority

1. Each Member State shall designate one or more public authorities to be responsible for monitoring the application within its territory of the provisions adopted by the Member States pursuant to Article 7 regarding the security of the stored data. Those authorities may be the same authorities as those referred to in Article 28 of Directive 95/46/EC.

2. The authorities referred to in paragraph 1 shall act with complete independence in carrying out the monitoring referred to in that paragraph.

Article 10

Statistics

1. Member States shall ensure that the Commission is provided on a yearly basis with statistics on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or a public communications network. Such statistics shall include:
 - the cases in which information was provided to the competent authorities in accordance with applicable national law;
 - the time elapsed between the date on which the data were retained and the date on which the competent authority requested the transmission of the data;
 - the cases where requests for data could not be met.
2. Such statistics shall not contain personal data.

Article 11
Amendment of Directive 2002/58/EC

The following paragraph shall be inserted in Article 15 of Directive 2002/58/EC:

- "1a. Paragraph 1 shall not apply to data specifically required by Directive 2006/.../EC of the European Parliament and of the Council of⁺ on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks^{*} to be retained for the purposes referred to in Article 1(1) of that Directive.

^{*} OJ⁺⁺.

Article 12
Future measures

1. A Member State facing particular circumstances that warrant an extension for a limited period of the maximum retention period referred to in Article 6 may take the necessary measures. That Member State shall immediately notify the Commission and inform the other Member States of the measures taken under this Article and shall state the grounds for introducing them.

⁺ Note for the OJ: please insert the number and the date of this Directive.

⁺⁺ Note for the OJ: please insert the reference of this OJ.

2. The Commission shall, within a period of six months after the notification referred to in paragraph 1, approve or reject the national measures concerned, after having examined whether they are a means of arbitrary discrimination or a disguised restriction of trade between Member States and whether they constitute an obstacle to the functioning of the internal market. In the absence of a decision by the Commission within that period the national measures shall be deemed to have been approved.
3. Where, pursuant to paragraph 2, the national measures of a Member State derogating from the provisions of this Directive are approved, the Commission may consider whether to propose an amendment to this Directive.

Article 13

Remedies, liability and penalties

1. Each Member State shall take the necessary measures to ensure that the national measures implementing Chapter III of Directive 95/46/EC providing for judicial remedies, liability and sanctions are fully implemented with respect to the processing of data under this Directive.
2. Each Member State shall, in particular, take the necessary measures to ensure that any intentional access to, or transfer of, data retained in accordance with this Directive that is not permitted under national law adopted pursuant to this Directive is punishable by penalties, including administrative or criminal penalties, that are effective, proportionate and dissuasive.

*Article 14**Evaluation*

1. No later than ...^{*}, the Commission shall submit to the European Parliament and the Council an evaluation of the application of this Directive and its impact on economic operators and consumers, taking into account further developments in electronic communications technology and the statistics provided to the Commission pursuant to Article 10 with a view to determining whether it is necessary to amend the provisions of this Directive, in particular with regard to the list of data in Article 5 and the periods of retention provided for in Article 6. The results of the evaluation shall be made public.
2. To that end, the Commission shall examine all observations communicated to it by the Member States or by the Working Party established under Article 29 of Directive 95/46/EC.

*Article 15**Transposition*

1. Member States shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive by no later than^{**}. They shall forthwith inform the Commission thereof.

* Three years from the date referred to in Article 15(1).

** 18 months after the date of adoption of this Directive.

When Member States adopt those measures, they shall contain a reference to this Directive or shall be accompanied by such reference on the occasion of their official publication. The methods of making such reference shall be laid down by Member States.

2. Member States shall communicate to the Commission the text of the main provisions of national law which they adopt in the field covered by this Directive.
3. Until ...*, each Member State may postpone application of this Directive to the retention of communications data relating to Internet Access, Internet telephony and Internet e-mail. Any Member State that intends to make use of this paragraph shall, upon adoption of this Directive, notify the Council and the Commission to that effect by way of a declaration. The declaration shall be published in the Official Journal of the European Union.

Article 16

Entry into force

This Directive shall enter into force on the twentieth day following that of its publication in the Official Journal of the European Union.

* 36 months after the date of adoption of this Directive.

Article 17

Addressees

This Directive is addressed to the Member States.

Done at Strasbourg,

For the European Parliament

The President

For the Council

The President

